

**T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI**

**TÜRKİYE’DE SOSYAL BELEDİYESİCİLİK ALGISI: İSTANBUL,
İZMİR, ADANA, DİYARBAKIR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİ
ÖRNEĞİ**

**HASAN MAHMUT KALKIŞIM
0740203019**

DOKTORA TEZİ

**DANIŞMAN
DOÇ. DR. UYSAL KERMAN**

ISPARTA 2015

T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

DOKTORA TEZ SAVUNMA SINAV TUTANAĞI

Tarih:21/4/ 2015

Enstitü Yönetim Kurulunun 26/3/2015 tarih ve 704-11 sayılı kararıyla oluşturulan jürimiz, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Bilim Dalını Seçiniz Bilim Dalı DOKTORA öğrencisi Hasan Mahmut KALKIŞIM'ın "TÜRKİYE'DE SOSYAL BELEDİYEÇİLİK ALGISI: İSTANBUL, İZMİR, ADANA, DİYARBAKIR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİ ÖRNEĞİ" başlıklı tezini incelemek ve değerlendirmek üzere 21/4/2015 tarihinde saat 9:00'da toplanmış ve adayı tez savunmasına almıştır.

SDÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Yönetmeliğinin 39 . Maddesi uyarınca adaya dakika süreyle teziyle ilgili Ek'te sunulan sorular yöneltilmiştir. Yapılan değerlendirmeler sonunda adayın tezinin aşağıda belirtilen sebeplerle,

☒ **Tezin kabul edilmesine** (Öğrenci, varsa jüri tarafından gerekli görülen düzeltmeleri yaparak, tezinin onaylı son şeklini bir (1) ay içinde Enstitü'ye teslim etmelidir.)

☐ **Tezde düzeltme verilmesine** (Öğrenci, tezde gerekli görülen düzeltmeleri yaptıktan sonra altı (6) ay içinde savunmasını yineleyecektir.)

☐ **Tezin reddedilmesine** (Öğrenci yeni tez konusu belirleyecek)

***Tez adı değişikliği yapıldı/yapılmadı.**
oy birliği/oy çokluğu ile karar verilmiştir.

Gereği arz olunur.

Jüri	Adı Soyadı	İmza
Danışman	: Doç. Dr. Uysal KERMAN	
Üye	: Prof. Dr. Yüksel METİN	
Üye	: Doç. Dr. Mehmet AKTEL	
Üye	: Yrd. Doç. Dr. Mustafa LAMBA	
Üye	: Yrd. Doç. Dr. Sezai ÖZTOP	

Ekler :

- 1) Tez Değerlendirme Jüri Raporları
- 2) Sınav soru tutanağı

SDÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği; Madde 39 (3) Jüri üyeleri, söz konusu tezin kendilerine teslim edildiği tarihten itibaren en geç bir ay içinde, hazırladıkları raporlarla birlikte toplanarak öğrenciyi tez savunma sınavına alırlar. Tez savunma sınavının yeri ve tarihi EYK'nca belirlenir. Jüri aralarında bir başkan seçer. Tez savunma sınavı, tez çalışmasının sunulması ve bunu izleyen soru-cevap bölümünden oluşur. Tez savunma sınavı en az kırkbeş, en çok doksan dakikadır.

(4) Tez sınavının tamamlanmasından sonra jüri tez hakkında salt çoğunlukla kabul, ret veya düzeltme kararı verir. Bu karar, EABD Başkanlığınca tez sınavını izleyen üç gün içinde Enstitüye tutanakla bildirilir. Tezi reddedilen öğrenci yeni tez konusu sunmak zorundadır. Tezi hakkında düzeltme kararı verilen öğrenci en geç altı ay içinde gereğini yaparak tezini aynı jüri önünde yeniden savunur. Bu savunma sonunda da tezi kabul edilmeyen öğrenci yeni tez konusu sunmak zorundadır. Yeni tez konusu bu Yönetmeliğin 38 inci maddesinde yer alan esaslara göre belirlenir.

Enstitü Yönetim Kurulu Kararı	Tarih:	Karar No:
Bu form sınavdan sonra danışman tarafından düzenlenerek ilgili Anabilim Dalı Başkanlığı aracılığı ile 3 gün içinde Enstitüye teslim edilir.		

T.C.

SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

YEMİN METNİ

Doktora tezi olarak sunduğum “TÜRKİYE’DE SOSYAL BELEDİYESİLİK ALGISI: İSTANBUL, İZMİR, ADANA, DİYARBAKIR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİ ÖRNEĞİ” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadar ki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Bibliyografya’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim.

Hasan Mahmut KALKIŞIM

21.04.2015

ÖZET

TÜRKİYE’DE SOSYAL BELEDİYECİLİK ALGISI: İSTANBUL, İZMİR, ADANA, DİYARBAKIR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİ ÖRNEĞİ

H. Mahmut KALKIŞIM

Süleyman Demirel Üniversitesi, Kamu Yönetimi Bölümü Doktora Tezi,
306 Sayfa, Nisan 2015

Danışman: Doç Dr. Uysal KERMAN

Sosyal belediyeçilik, en geniş manasıyla, belediyelerin ürettikleri politikalarda insanı esas almalarını, insan ve toplum merkezli uygulamalar gerçekleştirmelerini sağlayan bir anlayış olarak tanımlanabilir. Türkiye’de özellikle 1990’lı yıllardan itibaren bazı belediye başkanlarının kişisel gayretleri ve çalışmaları ile uygulama alanını genişletmeye başlayan sosyal belediyeçilik anlayışı, şehirlerin rekabeti ve tanıtımında önemli politika unsurlarından biri olmuştur. Bu hizmetler daha çok sosyal yardım, sosyal hizmetler ve kültürel faaliyetler çerçevesinde yürütülmektedir.

Bu tezin amacı, Türkiye’deki büyükşehirlerin sosyal belediyeçilik anlayışı çerçevesinde yaptıkları hizmetlerin ortaya konulması ve bu hizmetleri yürütenler ile faydalananların sunulan hizmetlere ilişkin algı ve tutumlarının tespit edilmesidir. Bu kapsamda, sosyal devlet/refah devleti, sosyal politika ve sosyal belediyeçilik kavramlarına ilişkin literatüre yer verilmiştir. Ardından büyükşehir belediyelerinin sosyal belediyeçilik anlayışı çerçevesinde yürüttüğü hizmetler ele alınmıştır. Son olarak, alan araştırmasından elde edilen veriler, SPSS programı kullanılarak, frekans dağılımları, tek örneklem t-testi, bağımsız iki örneklem t-testi ve ki-kare testleri ile analiz edilmiştir.

Araştırma sonunda, sosyal belediyeçilik hizmetleri kapsamının büyükşehir belediyeleri arasında farklılıklar gösterdiği ancak benzer sorunlarla karşılaşıldığı tespit edilmiştir. Hizmetlere ilişkin algı ve tutumların belediyelere göre farklılıklar gösterdiği anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kamu Yönetimi, Yerel Yönetimler, Sosyal Devlet, Sosyal Politika, Sosyal Belediyeçilik.

ABSTRACT

SOCIAL MUNICIPALITY PERCEPTION IN TURKEY: A CASE STUDY IN THE ISTANBUL, IZMIR, ADANA, DIYARBAKIR METROPOLITAN MUNICIPALITIES

H. Mahmut KALKIŞIM

Süleyman Demirel University, Department of Public Administration Ph. D. Dissertation,
306 Pages, April 2015

Supervising Professor: Assoc. Prof. Dr. Uysal KERMAN

ABSTRACT

Social municipality, in the broadest sense, is defined as an approach, to develop citizen and community-based practices where municipalities focuses on human on its policies. Tracks of this mentality in Turkey date back to 90's when the approach expanded its impact area with individual efforts of some mayors and has been accepted as vital element of policies on the promotion and competition of cities. Social municipality applications have been shaped mostly as social aids, social services and cultural activities.

The purpose of this thesis is to detect the scope of the services based on the social municipality which have been performed by the metropolitan municipalities and also to define the perception and attitude of the beneficiaries and practitioners toward those services. A literature review is presented about social state, welfare state, social politics and social municipality for this purpose. Then, social services based on the social municipality which have been provided by the metropolitan municipalities are explained. Finally, data obtained from the field research are analyzed with frequency distributions, one-sample t-test, two independent samples t-test and chi-square tests by using SPSS.

At the end of study, it has been found that the scope of social services varies among the metropolitan municipalities, but faced the problems look similar. And it has been also determined that there are significant differences in the perception and attitudes of the beneficiaries and practitioners toward the services based on the social municipality.

Key Words: Public Administration, Local Governments, Welfare State, Social Policy, Social Municipality.

İÇİNDEKİLER

TEZ SAVUNMA SINAV TUTANAĞI.....	ii
YEMİN METNİ SAYFASI.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
KISALTMALAR DİZİNİ.....	xiii
TABLolar DİZİNİ.....	xiv
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xix
GRAFİKLER DİZİNİ.....	xx
ÖNSÖZ.....	xxi

GİRİŞ

GİRİŞ	1
--------------------	----------

BİRİNCİ BÖLÜM

SOSYAL DEVLET/REFAH DEVLETİ VE SOSYAL POLİTİKA

1. SOSYAL DEVLET / REFAH DEVLETİ	5
1.1. Kavram ve Tarihsel Süreç	5
1.1.1. Kavramsal Tanımlama Çabası	5
1.1.2. Tarihsel Süreç.....	8
1.1.2.1. Terimin Kullanımı	9
1.1.2.2. Tarihteki Bazı Uygulamalar	10
1.2. Sosyal/Refah Devletinin Gelişim Süreci	11
1.3. Sosyal/Refah Devletinin Amaçları	21
1.3.1. Adil Gelir Dağılımı ve Yoksullukla Mücadele	22
1.3.2. Fırsat Eşitliği	23
1.3.3. Sosyal Güvenlik	24
1.3.4. Tam İstihdam ve İşsizlikle Mücadele	25
1.3.5. Sosyal Denge ve Barışı Sağlamak.....	26
1.3.6. Ekonomik Büyüme ve Kalkınma	26
1.4. Avrupa Refah Devleti Modelleri.....	28
2. SOSYAL POLİTİKA.....	32
2.1. Tanımlama Uğraşı ve Kapsamı	32
2.1.1. Dar Anlamda Sosyal Politika	34

2.1.2. Geniş Anlamda Sosyal Politika.....	35
2.2. Türkiye’de Sosyal Politikaların Tarihsel Gelişimi.....	36
2.2.1. Cumhuriyet Öncesi Dönem.....	36
2.2.1.1. Tanzimat Öncesi Dönem.....	37
2.2.1.2. Tanzimat ve Meşrutiyet Dönemi	38
2.2.2. Cumhuriyet Dönemi	40
2.3. Sosyal/Refah Devletin Bir Aracı Olarak Sosyal Politika	44
2.4. Küreselleşme Sürecinde Sosyal Politikalar	45
2.5. Yükselen Liberalizm Artan Sosyal Politikalar.....	48
2.6. Sosyal Politika Kurumları	50
2.7. Sosyal/Refah Hizmetleri ve Yerel Yönetimler.....	52

İKİNCİ BÖLÜM

SOSYAL BELEDİYECİLİK

1. TANIMLAMA, İŞLEVLERİ VE UYGULAMA NEDENLERİ	57
1.1. Tanımlama.....	57
1.2. Sosyal Belediyeciliğin İşlevleri	62
1.2.1. Sosyalleştirme, Sosyal Kontrol ve İyileştirme.....	62
1.2.2. Harekete Geçirme, Yönlendirme ve Klavuzluk Etme	63
1.2.3. Yardım Etme, Gözetme	63
1.2.4. Yatırım	64
1.2.5. Koruma, Önleme ve Geliştirme	64
1.3. Belediyelerin Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerine Yönelmelerinin Nedenleri...	65
1.3.1. Kentleşme ve Şehirleşme.....	65
1.3.2. Küreselleşme, Fakirleşme ve Güvenlik Endişesi	67
1.3.3. Küçülen Merkezi Hükümet ve Büyüyen Yerel Yönetimler	69
1.3.4. Halkın Yerel Birimlerden Beklenti ve İstekleri	70
1.3.5. Avrupa Birliği Süreci.....	71
1.3.6. Diğer Nedenler	72
2. AVRUPA’DA SOSYAL BELEDİYECİLİK.....	72
2.1. İngiltere.....	75
2.2. İsveç	78

2.3. Polonya	80
3. TÜRKİYE’DE SOSYAL BELEDİYESİLİK	83
3.1. Tarihsel Gelişim	83
3.1.1. Osmanlı Devletinde Belediyelerin Sosyal Faaliyetleri.....	83
3.1.1.1. Tanzimat Öncesi Dönem.....	84
3.1.1.2. Tanzimat Sonrası Dönem.....	86
3.1.2. Cumhuriyet Dönemi	87
3.2. Yasal Mevzuat	91
3.2.1. Anayasalarda Sosyal Politikalar.....	91
3.2.2. Belediye Kanunlarında Sosyal Belediyecilik.....	92
3.2.2.1. 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nda Sosyal Belediyecilik .	93
3.2.2.2. 5393 Sayılı Belediye Kanunu’nda Sosyal Belediyecilik	94
3.3. Sosyal Belediyecilik Uygulamalarında Sorun Alanları.....	97
3.3.1. Bilinç Eksikliği.....	97
3.3.2. Çok Başlılık ve Koordinasyon Eksikliği	98
3.3.3. Kaynak Eksikliği	100
3.3.4. Amaç-Hedef Yokluğu.....	100
3.3.5. Katılım, Denetim Eksikliği, Partizanlık ve Kayırmacılık.....	101
3.3.6. Bütüncüllük Eksikliği	103

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİNİN SOSYAL BELEDİYESİLİK

UYGULAMALARI

1. ÇEŞİTLİ AÇILARDAN SOSYAL BELEDİYESİLİK FAALİYETLERİ.....	104
1.1. Eğitim Hizmetlerinde Sosyal Belediyecilik.....	105
1.2. Sağlık Hizmetlerinde Sosyal Belediyecilik.....	108
1.3. Konut Hizmetlerinde Sosyal Belediyecilik	109
1.4. Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmetlerde Sosyal Belediyecilik.....	110
1.5. Sosyal, Kültürel, Sanatsal ve Sportif Hizmetlerde Sosyal Belediyecilik.....	112
2. BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİNİN SOSYAL BELEDİYESİLİK FAALİYETLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA.....	113
2.1. İstanbul.....	113
2.1.1. Sosyal ve Ekonomik Özellikleri.....	113

2.1.2. İstanbul Büyükşehir Belediyesinin Sosyal Belediyeciliğe İlişkin Teşkilat Yapısı	115
2.1.3. İstanbul Büyükşehir Belediyesinin Sosyal Belediyecilik Faaliyetleri.....	117
2.1.3.1. Sosyal Belediyecilik Anlayışı Kapsamında Yürütülen Eğitim Hizmetleri	117
2.1.3.2. Sosyal Belediyecilik Anlayışı Kapsamında Yürütülen Sağlık Hizmetleri	118
2.1.3.3. Sosyal Belediyecilik Kapsamında Yürütülen Konut Hizmetleri.....	120
2.1.3.4. Sosyal Belediyecilik Anlayışı Kapsamında Yürütülen Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmetler	121
2.1.3.5. Sosyal Belediyecilik Anlayışı Kapsamında Yürütülen Sosyal, Kültürel, Sanatsal ve Sportif Hizmetler	125
2.1.3.6. Sosyal Belediyecilik Anlayışı Kapsamında Yürütülen Diğer Hizmetler	127
2.2. İzmir	128
2.2.1. Sosyal ve Ekonomik Özellikleri.....	128
2.2.2. İzmir Büyükşehir Belediyesinin Sosyal Belediyeciliğe İlişkin Teşkilat Yapısı	130
2.2.3. İzmir Büyükşehir Belediyesinin Sosyal Belediyecilik Faaliyetleri.....	132
2.2.3.1. Sosyal Belediyecilik Anlayışı Kapsamında Yürütülen Eğitim Hizmetleri	132
2.2.3.2. Sosyal Belediyecilik Anlayışı Kapsamında Yürütülen Sağlık Hizmetleri	133
2.2.3.3. Sosyal Belediyecilik Anlayışı Kapsamında Yürütülen Konut Hizmetleri	134
2.2.3.4. Sosyal Belediyecilik Anlayışı Kapsamında Yürütülen Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmetler	134
2.2.3.5. Sosyal Belediyecilik Anlayışı Kapsamında Yürütülen Sosyal, Kültürel, Sanatsal ve Sportif Hizmetler	137
2.2.3.6. Sosyal Belediyecilik Anlayışı Kapsamında Yürütülen Diğer Hizmetler	138
2.3. Adana.....	139

2.3.1. Sosyal ve Ekonomik Özellikleri.....	139
2.3.2. Adana Büyükşehir Belediyesinin Sosyal Belediyeciliğe İlişkin Teşkilat Yapısı	141
2.3.3. Adana Büyükşehir Belediyesinin Sosyal Belediyecilik Faaliyetleri.....	143
2.3.3.1. Sosyal Belediyecilik Anlayışı Kapsamında Yürütülen Eğitim Hizmetleri	143
2.3.3.2. Sosyal Belediyecilik Anlayışı Kapsamında Yürütülen Sağlık Hizmetleri	143
2.3.3.3. Sosyal Belediyecilik Anlayışı Kapsamında Yürütülen Konut Hizmetleri	143
2.3.3.4. Sosyal Belediyecilik Anlayışı Kapsamında Yürütülen Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmetler	144
2.3.3.5. Sosyal Belediyecilik Anlayışı Kapsamında Yürütülen Sosyal, Kültürel, Sanatsal ve Sportif Hizmetler	146
2.3.3.6. Sosyal Belediyecilik Anlayışı Kapsamında Yürütülen Diğer Hizmetler	147
2.4. Diyarbakır	148
2.4.1. Sosyal ve Ekonomik Özellikleri.....	148
2.4.2. Diyarbakır Büyükşehir Belediyesinin Sosyal Belediyeciliğe İlişkin Teşkilat Yapısı	150
2.4.3. Diyarbakır Büyükşehir Belediyesinin Sosyal Belediyecilik Faaliyetleri ...	152
2.4.3.1. Sosyal Belediyecilik Anlayışı Kapsamında Yürütülen Eğitim Hizmetleri	152
2.4.3.2. Sosyal Belediyecilik Anlayışı Kapsamında Yürütülen Sağlık Hizmetleri	152
2.4.3.3. Sosyal Belediyecilik Anlayışı Kapsamında Yürütülen Konut Hizmetleri	154
2.4.3.4. Sosyal Belediyecilik Anlayışı Kapsamında Yürütülen Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmetler	154
2.4.3.5. Sosyal Belediyecilik Anlayışı Kapsamında Yürütülen Sosyal, Kültürel, Sanatsal ve Sportif Hizmetler	156

2.4.3.6. Sosyal Belediyecilik Anlayışı Kapsamında Yürütülen Diğer Hizmetler	157
2.5. Faaliyet Raporları Üzerinden Bir Karşılaştırma	157
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	
ALAN ARAŞTIRMASI	
1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ	160
2. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE KAPSAMI	160
3. ARAŞTIRMANIN KISITLARI	162
4. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE KULLANILAN İSTATİSTİKLER	162
4.1. Hipotez Testleri	164
4.1.1. Faydalanıcılara İlişkin Hipotezler	165
4.1.2. Yürütücülere İlişkin Hipotezler	166
4.1.3. Faydalanıcı ve Yürütücülere İlişkin Hipotezler	167
4.2. Araştırma Bulgularının Değerlendirilmesi	167
4.2.1. Güvenilirlik Analizi	167
4.2.2. Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerinin Faydalanıcılarına İlişkin Bulgular	169
4.2.2.1. Demografik Özellikler	169
4.2.2.2. Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerine İlişkin Frekanslar	178
4.2.3. Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerinin Yürütücülerine İlişkin Bulgular	199
4.2.3.1. Demografik Özellikler	199
4.2.3.2. Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerine İlişkin Frekanslar	202
4.2.4. Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerine İlişkin Kurulan Hipotezler ve Onların Sonuçları	215
4.2.4.1. Faydalananlara İlişkin Hipotezlerin Değerlendirilmesi	215
4.2.4.2. Yürütücülere İlişkin Hipotezlerin Değerlendirilmesi	235
4.2.4.3. Faydalanıcı ve Yürütücülere İlişkin Hipotezlerin Değerlendirilmesi ..	245
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	250
KAYNAKÇA	259
EKLER	279
EK-1: SOSYAL BELEDİYESİLİK FAALİYETLERİNDEN FAYDALANANLARIN TATMİNİ: BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİ ÖRNEĞİ	279

EK-2: SOSYAL BELEDİYECİLİK FAALİYETLERİNİ YÜRÜTENLERİN BU FAALİYETLERE İLİŞKİN ALGILARI: BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİ ÖRNEĞİ.....	282
ÖZGEÇMİŞ	285

KISALTMALAR DİZİNİ

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
ADNKS	Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
AKOM	Afet Koordinasyon Merkezi
BELTEK	Belediye Teknik Eğitim Kursları
BEPER	Belediyelerde Performans Ölçüm Projesi
BM	Birleşmiş Milletler
BŞB	Büyükşehir Belediyesi
CHP	Cumhuriyet Halk Partisi
DB	Dünya Bankası
ESM	Avrupa Sosyal Modeli
GSMH	Gayrisafi Milli Hasıla
GSYH	Gayrisafi Yurtiçi Hasıla
IMF	Uluslararası Para Fonu
IULA	Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği
İGEM	İzmir Gastroenteroloji Merkezi
İSMEK	İstanbul BŞB Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları
İSMEM	İstanbul Gençlik Rehabilitasyon ve Meslek Edindirme Merkezi
KOMEK	Konya BŞB, Meslek Edindirme Kursları
LGA	Yerel Yönetimler Derneği (Local Governments Association)
NHS	Ulusal Sağlık Sistemi (National Health System)
OECD	Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü
RG	Resmi Gazete
SOYBİS	Sosyal Yardım Bilgi Sistemi
SPSS	Sosyal Bilimler İçin İstatistik Paketi
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
SYGM	Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TOKİ	Toplu Konut İdaresi Başkanlığı
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TÜRK-İŞ	Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu
TÜSİAD	Türkiye Sanayicileri ve İşadamları Derneği
ILO	Uluslararası Çalışma Örgütü

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. Sosyal Güvenlik Programlarına İlk Giriş	14
Tablo 2. 1960 ve 1970’li Yıllarda OECD Ülkelerinde Sosyal Refah Harcamalarının Ulusal Gelir İçindeki Yeri (%)	17
Tablo 3. 1960-1985 Yılları Arasında Bazı Ülkelerde Vergi Yüğü (%).....	19
Tablo 4. Bazı OECD Ülkelerinde 1980-2014 Döneminde GSYH’dan Sosyal Harcamalara Ayrılan Pay (%)	49
Tablo 5. Sosyal Kurumlar, Örgütler ve Fonksiyonları	51
Tablo 6. Toplam Kamu Harcamaları İçinde Yerel Yönetimlerin Payı (%)	56
Tablo 7. Belediyelerin 2013-2014 Yıllarına Ait Giderleri (TL).....	70
Tablo 8. İngiltere’de Yerel Yönetimler Tarafından Sunulan Kamu Hizmetlerinin Dağılımı.....	77
Tablo 9. İsveç’te Yerel Yönetimlerin Gelirleri (2008)	79
Tablo 10. İsveç’te Kamu Sektöründe Çalışanlar (bin).....	79
Tablo 11. İsveç’te Faaliyet Konularına Göre Belediyelerin Giderleri (milyon SEK)....	80
Tablo 12. Polonya’da Yerel Yönetimlerin Gelirlerinin GSYİH’ya oranı (%).....	81
Tablo 13. Polonya’da Yerel Yönetimlerin Gelirlerinin Yapısal Dağılımı (%)	81
Tablo 14. Polonya Yerel Yönetim Harcamalarının Hizmet Türlerine Göre Dağılımı ...	82
Tablo 15. İstanbul İlinin İlçeler İtibariyle Nüfus Bilgileri	114
Tablo 16. İstanbul İlinin Nüfus Hareketliliği	114
Tablo 17. Sağlık Hizmetleri Yönetimi Sektörel Harcama Tutarları.....	120
Tablo 18. Yıllara Göre Sosyal Yardımlar	121
Tablo 19. Gerçekleştirilen Kültürel Etkinlikler	125
Tablo 20. İzmir İlinin İlçeler İtibariyle Nüfus Bilgileri	129
Tablo 21. İzmir İlinin Nüfus Hareketliliği	129
Tablo 22. Adana İlinin İlçeler İtibariyle Nüfus Bilgileri	140
Tablo 23. Adana İlinin Nüfus Hareketliliği	140
Tablo 24. 2013 Yılında Engelliler Yönelik Gerçekleştirilen Faaliyetler	145
Tablo 25. Diyarbakır İlinin İlçeler İtibariyle Nüfus Bilgileri.....	149
Tablo 26. Diyarbakır İlinin Nüfus Hareketliliği.....	149
Tablo 27. 2013 Yılında Açılan Kurslar ve Kursiyer Sayıları.....	152
Tablo 28. Ana Çocuk Sağlığı Merkezi’ne Başvuran Hastalar	153
Tablo 29. Engellilere Yönelik Açılan Kurslar ve Katılımcı Sayıları.....	155
Tablo 30. Çarpıklık ve Basıklık Testi Sonuçları- Faydalanicılar ve Yürütücüler	164

Tablo 31. Güvenilirlik Analizi	168
Tablo 32. Yaşanılan Büyükşehir Belediyesi	169
Tablo 33. Doğum Yeri Bölgesi	170
Tablo 34. Cinsiyet.....	171
Tablo 35. Yaş Durumu.....	171
Tablo 36. Medeni Durum.....	172
Tablo 37. Öğrenim Durumu	173
Tablo 38. Kişinin İş/Meslek Durumu	174
Tablo 39. Aile Nüfusu.....	175
Tablo 40. Ailenin Yaklaşık Aylık Toplam Geliri.....	176
Tablo 41. Sinema, Tiyatro, Konser Gitme	177
Tablo 42. Yakacak Yardımı	178
Tablo 43. Giyim Yardımı.....	179
Tablo 44. Kira Yardımı.....	180
Tablo 45. Gıda Yardımı	181
Tablo 46. Ulaşım Yardımı.....	182
Tablo 47. Cenaze Yardımı	183
Tablo 48. Nakdi Yardım	184
Tablo 49. Kültür, Sanat ve Spor Hizmetleri.....	185
Tablo 50. Eğitim Bursu, Kitap, Kırtasiye vb. Yardımları.....	186
Tablo 51. Ramazan Çadırı.....	187
Tablo 52. Meslek Edindirme Eğitimi.....	188
Tablo 53. Konut Hizmetleri.....	189
Tablo 54. Sağlık Hizmetleri	190
Tablo 55. Ucuz Ekmek Hizmetleri	191
Tablo 56. Sosyal Tesis Hizmetleri.....	192
Tablo 57. Yararlanma Nedenleri	193
Tablo 58. Rahatsız Olunan Şeyler	194
Tablo 59. Hangisi Sosyal Belediyecilik Faaliyetidir?	196
Tablo 60. Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerinin Temel Amacı?.....	198
Tablo 61. Yaşanılan Büyükşehir Belediyesi	199
Tablo 62. Cinsiyet.....	199
Tablo 63. Yaş Durumu.....	200
Tablo 64. Öğrenim Durumu	201

Tablo 65. Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerine Önem Verme	202
Tablo 66. Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerini Uygulama Nedenleri	203
Tablo 67. Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerini En Etkili Yapan Kurum.....	204
Tablo 68. Sivil Toplum Kuruluşlarıyla İşbirliği Yapma.....	205
Tablo 69. Sivil Toplum Kuruluşlarının Fikirlerini Dikkate Alma.....	206
Tablo 70. Sivil Toplum Örgütleriyle Yürütülen Hizmetler	207
Tablo 71. Hizmetlerin Yürütülmesinde Karşılaşılan Sorunlar	209
Tablo 72. Sosyal Hizmetler	210
Tablo 73. Sosyal Yardımlar.....	211
Tablo 74. Eğitim ve Öğretim Hizmetleri	212
Tablo 75. Sağlık Hizmetleri	213
Tablo 76. Konut Hizmetleri.....	214
Tablo 77. Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerinin Adil Bir Şekilde Yürütülmesi (Frekanslar)	215
Tablo 78. Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerinden Dolayı Belediyeye Bakış (Frekanslar)	216
Tablo 79. Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerinden Mutlu Olma (Frekanslar)	217
Tablo 80. Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerinin Bireyleri Sosyalleştirmesi (Frekanslar).....	218
Tablo 81. Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerinin Yürütülmesinde Siyasi Ayrımcılık Yapılması (Frekanslar).....	219
Tablo 82. Siyasal Tercihlerde Bulunurken Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerinden Etkilenme (Frekanslar).....	220
Tablo 83. Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerinin Kaliteli Bulunması (Frekanslar).....	221
Tablo 84. Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerinin Temel Amacı (Frekanslar).....	222
Tablo 85. Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerinin Adil Bir Şekilde Yürütülmesi (t-Testleri)	223
Tablo 86. Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerinden Mutlu Olma (t-Testleri)	223
Tablo 87. Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerinin Bireyleri Sosyalleştirmesi (t-Testleri)	224
Tablo 88. Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerinin Yürütülmesinde Siyasi Ayrımcılık Yapılması (t-Testleri).....	224
Tablo 89. Siyasal Tercihlerde Bulunurken Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerinden Etkilenme (t-Testleri).....	225
Tablo 90. Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerinin Kaliteli Bulunması (t-Testleri).....	225
Tablo 91. Sosyal Yardım Faaliyetlerinden Mükerrer Yararlanma (t-Testleri)	226
Tablo 92. Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerinin Temel Amacı (t-Testleri).....	226

Tablo 93. Öğrenim Düzeyi İle Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerinin Siyasi Tercihi Belirlemesi.....	227
Tablo 94. Meslek ile Yararlanılan Sosyal Belediyecilik Faaliyeti	229
Tablo 95. Meslek İle Yararlanılan Sosyal Belediyecilik Faaliyeti Arasındaki İlişkinin Analiz Sonuçları	230
Tablo 96. Gelir ile Yararlanılan Sosyal Belediyecilik Faaliyeti.....	232
Tablo 97. Gelir ile Yararlanılan Sosyal Belediyecilik Faaliyeti Arasındaki İlişkinin Analiz Sonuçları	233
Tablo 98. Gelir ile Sosyal Belediyecilik Faaliyetinden Yararlanma Nedeni Arasındaki İlişki	234
Tablo 99. Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerinin Adil Bir Şekilde Yürütülmesi (Frekanslar)	235
Tablo 100. Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerinin Belediyeye Bakışı Etkilemesi (Frekanslar)	236
Tablo 101. Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerinin Valilik, Belediye ve STK'larla Birlikte Daha Etkili Yürütülmesi (Frekanslar).....	237
Tablo 102. Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerinin Uygulanma Nedenleri (Frekanslar)..	238
Tablo 103. Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerinin Uygulanma Nedenlerine İlişkin Analiz Sonuçları	239
Tablo 104. Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerinde Hedef Kitle Olarak Seçilen Gruplar (Frekanslar)	240
Tablo 105. Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerinde Hedef Kitle Olarak Seçilen Gruplara İlişkin Analiz Sonuçları	240
Tablo 106. Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerinin Yoğunlaştığı Alan (Frekanslar)	241
Tablo 107. Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerinin Yoğunlaştığı Alana İlişkin Analiz Sonuçları	241
Tablo 108. Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerinin Valilik, Belediye ve STK'larla Birlikte Daha Etkili Yürütülmesi (t-Testleri).....	242
Tablo 109. Öğrenim Düzeyi İle Hangi Hizmetlerin Sosyal Belediyecilik Faaliyeti Olduğunu Düşünme Arasındaki İlişki	243
Tablo 110. Öğrenim Düzeyi İle Hangi Hizmetlerin Sosyal Belediyecilik Faaliyeti Olduğunu Düşünmeye İlişkin Analiz Sonuçları.....	244
Tablo 111. Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerinin Adil Bir Şekilde Yürütülmesi (t-Testleri)	245
Tablo 112. Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerinden Dolayı Belediyeye Bakış (t-Testleri)	245
Tablo 113. Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerinin Bireyleri Sosyalleştirmesi (t-Testleri)	246

Tablo 114. Sosyal Belediyecilik Faaliyetleri Yürütülürken Bireylerin Rencide Olması (t-Testleri).....	246
Tablo 115. Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerinin Yeterli Görülmesi (t-Testleri)	247
Tablo 116. Sosyal Yardımlardan Vatandaşların Mükerrer Yararlanması (t-Testleri) ..	247
Tablo 117. Hipotezler ve Karşılanma Durumları	248

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. İstanbul Büyükşehir Belediyesinin Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerine İlişkin Teşkilat Yapısı.....	116
Şekil 2. İzmir Büyükşehir Belediyesinin Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerine İlişkin Teşkilat Yapısı.....	131
Şekil 3. Adana Büyükşehir Belediyesinin Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerine İlişkin Teşkilat Yapısı.....	142
Şekil 4. Diyarbakır Büyükşehir Belediyesinin Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerine İlişkin Teşkilat Yapısı.....	151

GRAFİKLER DİZİNİ

Grafik 1. OECD Ülkelerinde GSYH İçinde Toplam Kamu Harcamaları.....	16
---	----

ÖNSÖZ

Bu çalışmada, sosyal belediyeciliğin ortaya konulabilmesi için gerekli görülen sosyal devlet ve sosyal politikaların tarihsel gelişimleri kavramsal ve uygulama boyutlarında ele alınmıştır. Ardından sosyal belediyeciliğin Türkiye büyükşehirlerinde nasıl bir uygulama alanına sahip olduğu ve gerek hizmetlerden faydalananlar gerekse hizmetleri yürütenler tarafından nasıl algılandıkları analiz edilmiştir.

Böyle bir konunun belirlenmesinden ve çalışma süresince gösterdiği yönlendirici katkılarından dolayı hocam Doç. Dr. Uysal KERMAN'a ve jüri üyesi hocalarıma sonsuz teşekkür ediyorum.

Çalışmanın tashihini yapan Prof. Dr. M. Muhsin KALKIŞIM'a, istatistiksel analizlerdeki katkılarından dolayı Yard. Doç. Dr. Tarhan OKAN'a, tez konusundaki görüşlerini benimle paylaşan Yard. Doç. Dr. Tufan ÖZSOY'a, Yard. Doç. Dr. Mustafa LAMBA'ya ve Yard. Doç. Dr. Sezai ÖZTOP'a teşekkür ediyorum.

Son olarak, ilk öğretmenlerim annem ve babama; çalışma boyunca her türlü katkıyı sağlayıp özveride bulunan eşime ve çocuklarım Ümmügülsüm, Nisanur Rabia, Yusuf Salih ve Tarık Enes'e minnet borçluyum.

H. Mahmut KALKIŞIM

Isparta, 2015

GİRİŞ

Sosyal sorunlar, esas itibariyle insanlık tarihi kadar eski bir geçmişe sahiptir. İnsanların olduğu her yerde bu türden sorunların olması kaçınılmazdır. Sorun ise çözüme kavuşturulması gereken bir olgudur. Bu itibarla, tarihin her döneminde insanoğlu, karşılaştığı değişik türden sosyal sorunları geliştirdiği değişik mekanizmalar üzerinden çözmeye çalışmıştır. Bu mekanizmaların oluşturulması sürecinde ise dönemin fikri, ideolojik, siyasi, ekonomik ve dini anlayışlarının hakim olduğu bir gerçektir.

Tarihsel süreç içerisinde karşılaşılan sosyal sorunların daha çok dayanışmacı bir ruhla aile, akraba gibi dar yapılar aracılığıyla giderilmeye çalışıldığı görülmektedir. Dini duyguların, merhamet anlayışının, paylaşımcı ruhun hakim olduğu dönemlerde yaşanan sosyal sorunlar, toplumsal yaşam içerisinde eritilebiliyordu. Bunda, sorunların az oluşu etkili olmuştur.

Sanayi devrimi ise başta ekonomik olmak üzere sosyal, siyasal ve toplumsal bütün yapıları etkilemiştir. Dayanışmacı cemaat ruhunun en bariz yaşandığı köylerden kente hızla kayan nüfus, şehirleşme oranlarını artırmıştır. Fakat bu nüfus, sahip olduğu en önemli değerlerini köyde unuttuğunu fark edememiştir. Sanayi devriminin ürettiği bu yeni toplum, bireyci, çıkarıcı, egoist ve tüketimci bir toplum hüviyetinde olmuştur.

Toplum, klasik sosyal sorunlara ilaveten sanayi devriminin bünyesinde barındırdığı yeni türden sorunları da karşısında bulunca çözüm önerileri düşünmeye başlamıştır. Sorunlar, değişen toplumsal yapı ile çözülemeyecek boyutta idi. Kapitalist sistemin güvenlik ve ebediyet arzusu belirli dönemlerde müdahaleci olmasını gerekli kılmıştır. Bu müdahalecilik, sosyal devleti doğurmuştur.

Bu çerçevede, modern anlamda sosyal devlet uygulamalarının sanayi devrimi sonrasına rastladığı söylenebilir. Daha çok işçi problemlerinin çözümüne yönelik çareler şeklinde tezahür eden bu anlayışın ürettiği politikaların zamanla tüm vatandaşları ve sınıfları kapsamaya başladığı görülmüştür.

Devletin sosyal alanda temel politika üreticisi ve uygulayıcısı olması, bu alanın genişliğine paralel olarak sorumluluğunun da artmasına sebep olmuştur. Özellikle 2. Dünya Savaşı'nın akabinde altın çağını yaşayan sosyal devlet/refah devleti, yerelde bu

hizmetleri yürütmek için daha önceki dönemde de önemli tecrübeleri olan yerel yönetimleri kendisine ortak olarak seçmiştir. Böylece yerel yönetimler, merkezi planda hazırlanan sosyal politikaların yerel düzeyde uygulayıcısı ve adeta sosyal devlet/refah devletinin yereldeki görünümü haline gelmiştir. Yerel yönetimler, bu dönemde o kadar önemli işlevler üstlenmişti ki literatürde kendileriyle ilgili *yerel refah devleti* (Verteuil-Lee-Wolch 2003; Laws 1998; Steinmetz 1990) ve *yerel refah sistemleri* (Andreotti-Mingione-Polizzi 2012; Møller 2012) gibi isimlendirmeler yapılmıştır.

1980 sonrası dönemde merkezi idare, neo-liberal politikalar çerçevesinde küçülme evresine girmiştir. Süreç, bazı kamu politikası alanlarından çekilmeyi zorunlu hale getirmiştir. Fakat toplumsal problemlerin getireceği daha büyük bunalımlar, bu noktada dikkatleri tekrar yerel idarelere yöneltmiştir. Etkisini artıran liberal anlayışa rağmen sosyal politika uygulamalarının azalmadığı fakat uygulayıcılarının ve daha önemlisi uygulanma yöntemlerinin değiştiği görülmektedir. Yeni dönemde dünyanın pekçok ülkesinde yerel idareler, merkezi yönetimlerin terk ettiği özellikle yerel sosyal politikalarla ilgili alanlarda hemen hemen tek politika uygulayıcıları haline gelmiştir. Bir diğer önemli gelişme, bu politikaların özel kesim imkânları ile de yürütülebilme imkânlarının oluşturulmuş olmasıdır.

Sosyal politikalar ise sosyal devletten bağımsız ondan çok önce, parça parça değişik alanlarda uygulanmıştır. İngiltere’de 1300’lü yılların sonlarında ilk örnekleri uygulanan fakat 1600’lü yıllarda esaslı değişiklikler getiren yoksulluk yasaları, önemli düzenlemeler olarak gösterilmektedir. Fakat literatürde modern anlamda sosyal politika uygulamaları olarak sanayi devrimi sonrasına atıflar yapılmaktadır. Bu anlamda sosyal politika, sosyal devletle sistematik bir vaziyete bürünmüş bu yüzden de sosyal devletle özdeşleşmiştir.

Bu dönemde sosyal güvenlik, sağlık, barınma, eğitim ve kişisel sosyal yardımlar üzerinden tanımlanan sosyal politikalar, yaşanan küreselleşme sürecinden her şeyin etkilendiği gibi etkilenmiştir. Küreselleşme ve neo-liberal politikaların ulus devletlerde oluşturduğu tahribat, ilk olarak sosyal politikalara yansımıştır. Sosyal politika alanından çekilen merkezi idarenin yerine süreçte yerel yapılanmalar geçmiş, böylece dönemin ruhuna uygun bir şekilde devlet, müdahaleci özelliğini kaybetmiştir. Yaşanan gelişmeler, sosyal politikada iki yönlü bir evrilmenin ortaya çıkmasına neden olmuştur:

Bir taraftan yerel sosyal politikalar önem kazanırken öbür taraftan uluslararası sosyal politikalar literatüre girip hızla yaygınlaşmaya başlamıştır.

Çalışmanın gövdesini oluşturan yerel sosyal politikalar, Türkiye'deki literatürde sosyal belediyeçilik olarak bilinmektedir. Batı'da sosyal belediyeçiliğe ilişkin uygulamaların 1300'lere kadar uzandığı, İngiltere ve İskandinav ülkelerindeki yerel idarelerin önemli sosyal politikalar üstlendikleri görülmüştür. Özellikle II. Dünya Savaşı'ndan sonra bu uygulamalar en üst düzeye ulaşmıştır.

Türkiye'de sosyal belediyeçilik anlayışının Batı'daki tecrübelerden bağımsız bir şekilde geliştiği söylenebilir. Osmanlı döneminde daha çok vakıf kültürü üzerinden ve geleneksel ilişkiler çerçevesinde yürütülen yerel sosyal politikalar, Tanzimat dönemiyle birlikte belediye teşkilatlanması yoluyla sürdürülmüştür.

Cumhuriyet döneminde yerel yönetimlerin sosyal politikaları etkili bir şekilde üstlenmeleri 1970'li yıllarda *Toplumcu Belediyeçilik* (Keleş 2006: 453) anlayışı çerçevesinde İzmit, İstanbul ve Ankara belediyelerini kazanan *sosyal demokrat* yöneticilerin sayesinde olmuştur. Fakat bu uygulamalar uzun sürmemiş, üretilen politikalar etkin olarak uygulamaya geçirilememiş ve süreç beklenen hedeflere ulaşamamıştır.

1990'lı yıllarda özellikle büyükşehir belediyelerinde önemli başarılar elde eden Refah Partisi yöneticilerinin gayreti, geliştirdikleri projeler ve yaklaşım tarzları yerel sosyal politikaların tekrar önem kazanmasına yol açmıştır. Daha çok sosyal yardım ve sosyal hizmetler şeklinde uygulama alanı bulan bu anlayış, zamanla hizmet yelpazesini çeşitlendirmiş, kültürel ve sanatsal faaliyetler, eğitim faaliyetleri, sağlık faaliyetleri ve az da olsa konut faaliyetleri üzerinden sürdürülmüştür.

Çalışmada Türkiye'deki sosyal belediyeçilik faaliyetleri, tespit edilen İstanbul, İzmir, Adana ve Diyarbakır Büyükşehir Belediyeleri üzerinden araştırılmış, uygulamaların belediyeler arasında nasıl farklılaştığı ortaya konulmuştur. Halkın ve bu hizmetleri yürüten uygulayıcıların faaliyetlere ilişkin algıları, düşünceleri ve değerlendirmeleri yapılan çift taraflı anket çalışmasıyla tespit edilmiş ve sonuçlar analiz edilmiştir.

Araştırmanın yürütüldüğü büyükşehirler belirlenirken Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde (TBMM) temsil edilen dört siyasi parti dikkate alınmıştır. Bu partilerin

yönetimde olduğu sözkonusu büyükşehirlerde yapılacak bir araştırmanın Türkiye büyükşehirlerinin uygulamaları hakkında yeterli bilgiyi vereceği kabul edilmiştir.

Bu itibarla çalışmanın birinci bölümünde, sosyal devlet/refah devletinin kavramsal tanımlamasıyla, tarihteki uygulamalar çerçevesinde gelişim süreci ortaya konulmuştur. Ardından refah devletinin amaçları ifade edilmiş ve Avrupa refah devleti modelleri incelenmiştir. Birinci bölümde değinilen bir başka konu sosyal politika olmuştur. Yine aynı şekilde burada da sosyal politika tanımlanmaya çalışılmış, Türkiye'deki tarihsel gelişimi Osmanlı devletinden itibaren ele alınmıştır. Birinci bölümde son olarak, küreselleşme sürecinde sosyal politikaların ve sosyal politika kurumlarının değişimi ile yerel yönetimler ve refah hizmetleri arasındaki ilişki ortaya konulmuştur.

İkinci bölümde, ilk olarak sosyal belediyecilik anlayışı tanımlanmış, işlevleri vurgulanmış ve belediyelerin neden bu tür faaliyetlere yöneldikleri ortaya konulmuştur. İkinci olarak Avrupa'da sosyal belediyecilik anlayışı incelenmiştir. Bu yapılırken Esping Andersen tarafından yapılan modelleme esas alınmış ve İngiltere, İsveç ve Polonya ülkelerindeki uygulamalar değerlendirilmiştir. İkinci bölümdeki bir diğer konu Türkiye'deki sosyal belediyeciliktir. Konuya, tarihsel gelişimin değerlendirilmesiyle başlanılmış, yasal mevzuattaki düzenlemelerle devam edilmiştir. Sosyal belediyecilik uygulamalarındaki sorun alanlarının ortaya konulmasıyla konu sonlandırılmıştır.

Üçüncü bölümde, çeşitli açılardan büyükşehir belediyelerinin sosyal belediyecilik faaliyetleri literatür çerçevesinde incelenmiş, ardından araştırmaya esas alınan İstanbul, İzmir, Adana ve Diyarbakır Büyükşehir Belediyelerinin 2013 yılına ait sosyal belediyeciliğe ilişkin faaliyetleri ortaya konulmuştur. Bu yapılırken, illerin sosyal ve ekonomik özellikleri anlatılmış, sosyal belediyeciliğe ilişkin örgütlenme modelleri çizilmiş ve *eğitim, sağlık, konut, sosyal yardım ve sosyal hizmetler, sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif hizmetler* ve *diğer sosyal belediyecilik faaliyetleri* başlıkları üzerinden yürütülen hizmetler ele alınmıştır.

Çalışmanın dördüncü bölümünde, araştırmanın örneklemini oluşturan İstanbul, İzmir, Adana ve Diyarbakır Büyükşehir Belediyeleri'nin sürdürdüğü sosyal belediyecilik faaliyetlerine yönelik yürütülen anket çalışmalarına ait verilerin analizleri yer almaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

SOSYAL DEVLET/ REFAH DEVLETİ VE SOSYAL POLİTİKA

1. SOSYAL DEVLET / REFAH DEVLETİ

1.1. Kavram ve Tarihsel Süreç

Öncelikli olarak şu ifade edilmelidir ki sosyal devletle ilgili olarak araştırma yapıldığında literatürde daha çok *refah devleti* kavramının kullanıldığı görülmektedir. Araştırmacıların bazıları bu iki kavramı birbirinin yerine kullanmaktadır. Bu iki kavram arasında farklılıklar olmakla birlikte çalışmanın bu bölümünde ikili bir kavramlaştırmadan ziyade literatüre paralel olarak *refah devleti* kavramı kullanılacaktır.

Menşei Almanya olan kavramla ilgili olarak Kıta Avrupası'nda *sosyal devlet*'in, Anglo-Amerikan dünyasında ise *refah devleti* (welfare state) teriminin tercih edildiği görülmektedir. Türkiye'de ise bu iki anlayışı birleştirici bir şekilde fakat Avrupalı bir kavramsallaştırma çerçevesinde *sosyal devlet* kavramı kullanılmaktadır. Türkiye'deki kullanımı itibarıyla sosyal devlet, bir taraftan sosyal adaleti gerçekleştirmeye öbür taraftan ise refahı yaygınlaştırmaya çalışan devlet olarak tanımlanabilir (Pekküçükşen 2004: 459).

1.1.1. Kavramsal Tanımlama Çabası

Refah devletinin tanımı ve sınırları konusunda literatürde oldukça geniş tartışmalar mevcuttur. Çünkü kavram çok yönlü siyasal bir kavramdır. Gözübüyük'e göre bu yönler; sosyal adaleti geliştirmek, kişilerin sosyal durumlarını iyileştirmek, onlara insanca bir yaşam düzeyi sağlamak ve onları sosyal güvenliğe kavuşturmadır (Gözübüyük 2001: 16). Refah devletinin özünü oluşturan *sosyal refah* kavramı, 1950'lerin Amerika'sında eğitim, sağlık, sosyal güvenlik ve gazilere yönelik programlar

üzerinden tanımlanmaya çalışılırken (Merriam 1953: 3) Finlandiya’da 1982 yılında kabul edilen *Sosyal Refah Kanunu*’nda¹ sosyal hizmetler, sosyal yardımlar, sosyal krediler vb. bireyin, ailenin ve toplumun sosyal güvenliğini koruyup geliştirmeye yönelik tedbirler üzerinden tanımlanıyordu (Social Welfare Act 710/1982: Chapter I, Section I).

Bu bağlamda, bazıları refah devletini genel niteliklerinden ve amaçlarından, bazıları taşıması gereken özelliklerden, bazıları ise *refahı* somutlaştırarak sosyal harcamaların Gayrisafi Yurtiçi Hasıla (GSYH) içindeki oranından hareketle tanımlamaktadır (Gümüş 2009: 150). Bir diğer tanımlama ise refah devletinin fonksiyonlarından hareketle yapılmaktadır (Ela, 2007: 4-5).

Refah devletinin genel niteliklerinden veya amacından hareketle yapılan tanımlamalarda, vatandaşları için *insan onuruna* yaraşır minimum yaşam standartlarının sağlanmasının refah devletinin temel amacı olduğu vurgulanmıştır. Bu anlayış, refah devletine sosyal adaleti gerçekleştirmek için sosyal ve ekonomik yaşama aktif müdahalelerde bulunma hak ve yetkisi vermektedir (Bulut 2003: 174).

Anayasa Mahkemesi’nin 1985 tarihli bir kararında² yaptığı tanımlama, bu bakış açısını ortaya koymaktadır. Karardaki tanıma göre; sosyal refah devleti, “insan hak ve hürriyetlerine saygı gösteren, ferdin huzur ve refahını gerçekleştiren ve teminat altına alan, kişi ile toplum arasında denge kuran, emek-sermaye ilişkilerini dengeli olarak düzenleyen, özel teşebbüsün güvenlik ve kararlılık içinde çalışmasını sağlayan, çalışanların insanca yaşaması ve çalışma yaşamının kararlılık içinde gelişmesi için sosyal, iktisadi ve mali tedbirler alarak çalışanları koruyan, işsizliği önleyici ve milli gelirin adalete uygun bir biçimde dağılmasını sağlayıcı tedbirleri alan, adaletli bir hukuk düzeni kuran ve bunu devam ettirmeye kendini yükümlü sayan, hukuka bağlı, kararlılık içinde ve gerçekçi bir özgürlük rejimi uygulayan devlettir” (18.02.1985 tarihli ve E.89/9, K.85/4 sayılı Anayasa Mahkemesi Kararı, R.G. 26.6.1985-18793).

Wlensky ise belirli ihtiyaçların minimum düzeyde karşılanması noktasında kavrama yaklaşmış, hükümetin yardım olarak değil, siyasal bir hak olarak gelir, gıda,

¹ Social Welfare Act, 710/1982 (Finland).

² 18.02.1985 gün ve E.89/9, K.85/4 sayılı Anayasa Mahkemesi Kararı, R.G. 26.6.1985-18793.

sağlık, ev ve eğitim gibi alanlarda bütün vatandaşlar için minimum standartları korumasının refah devletinin özünü oluşturduğunu söylemiştir (Wlensky 1975: 1).

Refah devletinde bulunması gereken özellikler konusunda yapılan tanımlamalara bakıldığında Briggs'in tanımı öne çıkmaktadır. Briggs, refah devletini, piyasa güçlerinin temelde üç alanda yönlendirilmesi amacıyla örgütlenmiş kamu otoritesinin siyaset ve yönetim aracılığıyla etkili bir şekilde kullanıldığı devlet olarak tanımlamakta ve ardından o üç alanı sayarak refah devletinde bulunması gereken özellikleri de ortaya koymaktadır. Ona göre bu alanlardan birincisi, kişi ve ailelere işlerinin veya servetlerinin piyasa değerine bakmaksızın minimum düzeyde bir gelir kazanma imkânını oluşturmaktır. İkincisi bireylerin ve ailelerin hastalık, yaşlılık ve işsizlik gibi bazı sosyal riskleri bertaraf etmesini sağlayarak karşılanmadığında bireysel ve ailevi krizlere neden olabilecek güvensizlik ortamının boyutunu daraltmaktır. Üçüncüsü ise sosyal hizmetler üzerinden statü ya da sınıf ayırımı olmaksızın tüm bireylere mevcut en iyi standartları sağlamayı güvence altına almaktır (Briggs 1961: 228).

Bir diğer tanımlama, sosyal harcamaların GSYH içindeki oranı göz önünde bulundurularak yapılmaktadır. Söz konusu bakış açısında refah kavramı somut veriler ışığı altında ele alınmakta ve refah devleti o somut veriler çerçevesinde tanımlanmaktadır (Gümüş 2009: 150).

Pierson, refah devletinin başladığının söylenebilmesine ilişkin literatürde kritik bir eşik rakamın olmadığını ifade etmektedir. Fakat yine de kendisi bir devletin refah devleti olarak tanımlanabilmesi için sosyal harcamaların GSYH'ye oranının %3 ya da %5 olması gerektiğini ifade etmiştir. Bakıldığında Pierson'un bu konuda %3'ü kabul etmekle birlikte %5'in de kabul edilebilir olduğunu ifade ettiği görülmektedir (Pierson 2007: 109-110).

Pierson, çalışmasında ülkelerdeki sosyal harcamaların, GSYH'nin %3 ve %5'ine ulaştığı yılları gösteren bir tablo sunmaktadır. Buna göre sırasıyla Belçika 1923 ve 1933'te, Hollanda 1920 ve 1934'te, Fransa 1921 ve 1931'de, İtalya 1923 ve 1940'da, Almanya 1900 ve 1915'te, İrlanda 1905 ve 1920'de, İngiltere 1905 ve 1920'de, Danimarka 1908 ve 1918'de, Norveç 1917 ve 1926'da, İsveç 1905 ve 1921'de, Finlandiya 1926 ve 1947'de, Avusturya 1926 ve 1932'de, İsviçre 1900 ve 1920'de, Avustralya 1922 ve 1932'de, Yeni Zelanda 1911 ve 1920'de, Kanada 1921 ve 1931'de,

ABD 1920 ve 1931’de bu oranlara ulaşabilmiştir. Bu ülkeler için refah devleti özelliklerinin başlangıcı olarak, belirtilen yıllardan biri kabul edilebilir (Pierson 2007: 113).

Bir başka tanımlama, refah devletinin fonksiyonlarından hareketle yapılmaktadır. Ela, toplumdaki tüm bireylere insan haysiyetine yaraşır bir yaşam standardı temin etmeyi amaçlayan refah devletinin, yatay ve dikey olmak üzere iki fonksiyonunun bulunduğunu ifade etmektedir. Ona göre, yatay fonksiyonuyla refah devleti, kişilerin sosyal riskler karşısında asgari yaşam standardının altına düşmesini önlemeye çalışır. Bu anlamda yatay fonksiyon, önleyici fonksiyon olarak da adlandırılabilir. Yani yatay fonksiyonuyla refah devleti, sosyal riskin meydana gelmemesi için önlemler almaktadır. Bu önlemler, gerekli yasal mevzuatın oluşturulması ve denetim mekanizmalarının kurularak bunların işlerliğinin sağlanmasıdır. Dikey fonksiyonu ile refah devleti ise, kişilerin sosyal risklerle karşılaştıklarında maruz kaldıkları zararların giderilmesine yönelik düzenlemeler yapmakta ve bu amacına sosyal güvenlik yolu ile ulaşmaktadır. Sosyal sigortalar, sosyal yardımlar ve sosyal hizmetler bu kapsamda değerlendirilmektedir (Ela, 2007: 4-5).

Türkiye Sanayicileri ve İşadamları Derneği (TÜSİAD), 1995 yılında yaptığı bir çalışmada sosyal refah devletinin müdahaleci, düzenleyici ve geliri yeniden dağıtıcı fonksiyonlara sahip bir devlet olduğunu vurgulamaktadır. Çalışmaya göre, sosyal refah devletinin piyasa başarısızlıklarından doğan sorunlarla ilgili düzenlemeler yapması müdahaleci olmasının; işgücü piyasalarındaki asgari ücret, sosyal güvenlik ve sosyal yardıma ilişkin çalışmaları düzenleyici olmasının; sınıflar arasındaki gelir dengesizliğini gidermek amacıyla vergi, transfer harcamaları gibi faaliyetleri ise gelirin yeniden dağıtıcısı olmasının bir gereğidir (TÜSİAD, 1995: 73-74).

1.1.2. Tarihsel Süreç

Refah devletinin tarihsel gelişim süreci ele alınırken öncelikle kavramsal bir bakış ortaya konulmuştur. Ardından tarihteki sosyal politika uygulamalarına değinilmiş ve modern anlamda refah devletinin ortaya çıkışı ve gelişim süreci ele alınmıştır.

1.1.2.1. Terimin Kullanımı

Tarihsel süreç içerisinde refah devleti terimi, gerek doğrudan gerekse dolaylı yollarla, atıfla kullanılmıştır. Örneğin Montesquieu, 1748 yılında yayınlanan *Esprit des Lois* (Kanunların Ruhu) isimli çalışmasında “Sokakta dağıttığınız sadaka ile devletin yükümlülüğü yerine getirilmiş olmaz. Devlet, tüm vatandaşlara belirli bir güvence sağlamak, yiyecek, elbise vermek ve sağlığına aykırı olmayacak bir yaşam düzeyi hazırlamakla yükümlüdür” sözüyle refah devletine dolaylı olarak vurgu yapmıştır (Güzel-Okur 1990: 17).

Doğrudan bir terim olarak *refah devleti* ise 19. yüzyılın sonunda doğmuş siyaset felsefesindeki İngiliz geleneğinin bir ürünü olarak kullanıma girmiştir (Lund 2002: 1). Bu dönemde, Nazi Almanyası’nın otoriter devletinden farklı bir yapılanmayı ifade etmek için, savaş devletinin karşıtı olarak kullanılmış (Gough 2011: 1; Pierson 2007: 105) olan terim, toplumu oluşturan vatandaşlarına refah sunma rolü olan bir organ olarak düşünülmüştür. Bu anlamdaki kullanımı, o dönemde İngiltere Başpiskoposu olan William Temple’nin 1941’de yazdığı *Vatandaş ve Rahip (Citizen and Churchman)* adlı kitabında yoğun olarak görülmektedir (Yılmaz 2006: 4). Dolayısıyla terimin ilk kez bu eserle birlikte 1941 yılında kullanılmaya başlandığı ileri sürülebilir. Fakat bazı çalışmalarda terimin 1934’te Oxfordlu Alfred Zimmern tarafından, uluslararası ilişkiler alanında kullanıldığı söylenmektedir (Edgerton, 2006: 56, 59).

Terimin literatürde hızlı bir şekilde yaygınlaşması ise 1942 yılında hazırlanan ve yoksulluk, cehalet, pislik, hastalık ve tembelliği savaşılması gereken beş büyük kötülükten biri olarak gören (Spicker 2011: 42) ve devletten, beşikten mezara kadar kişinin refahını sağlamak için sorumluluk üstlenmesini isteyen Beveridge Raporu ile olmuştur (Chandler 2002: 25; Gough 2011: 1). Kavram, bu yıllarda *devletin gücündeki büyümeyi* ifade etmek için de kullanılmış ve bu kullanım uluslararası çevrelerde kabul görmüş ve 1949’larda politik ve akademik camiada hızlı bir şekilde yayılmıştır (Yılmaz 2006: 4).

1.1.2.2. Tarihteki Bazı Uygulamalar

Tarihsel süreç içerisinde sosyal içerikli uygulamaların her dönemde var olduğu ve bir şekilde yoksul ve yoksun kesimin bu gereksinimlerinin karşılanmaya çalışıldığı görülmektedir. Fakat günümüzdeki modern kullanımıyla refah devleti yapılanmasının sanayi devrimi sonrasına rastladığı söylenebilir.

Refah devletinin uygulamaları konusunda ise çeşitli örnekler söz konusudur. Değişik zamanlarda çıkarılan yoksulluk yasaları bu uygulamalara örnek olarak gösterilebilir (Özdemir 2007: 17). Bu yasalar içinde İngiltere’de 1597 tarihli yasanın gözden geçirilmesiyle hazırlanan (Murdoch 1935: 182) ve Kraliçe Elizabeth tarafından 1601’de uygulanmaya başlanılan *Yoksulluk Yasası* (The Poor Law Act) dikkat çekmektedir. Çünkü daha önceki yoksulluk yasaları, örneğin 1388 tarihli *Yoksulluk Yasası*’nın amacı, ortaya çıkan veba salgınının ardından yaşanması muhtemel işgücü yetersizliği ile mücadele edebilmek iken 1601’deki yasa, hasta ve yaşlı olan yoksullara yardım götürmeyi, yardıma muhtaç diğer insanları da bir ıslahevine (house of correction) yerleştirmeyi amaçlıyordu. Yasanın bu anlamda ilk olma özelliği vardı. Bu yasanın bir diğer özelliği yoksulluğa bakışı değiştiriyor olmasıdır. Yasa, yoksulluğun yaygınlaşmasından hükümeti sorumlu tutmakta ve ona bireylerin ekonomik refahının sağlanması yükümlülüğünü vermektedir (Özdemir 2007: 180).

Elizabeth’in yoksulluk yasaları, yardım alımları ile ilgili üç kategori oluşturmuştur: Birincisi, herhangi bir engeli olmayan yoksullardır. Bu grup, düşük istihdam seviyesine sahipti ve vatandaşların kendilerine mali destek vermeleri yasaklanmıştır. Bu grupta çalışmaktan kaçınan herkes cezaevine konulmuştur. İkinci kategori güçsüz yoksullardır. Bu grup, yaşlı, kör, sağır, küçük çocuklu anneler ile fiziksel ve zihinsel engelliler gibi çalışamayacak durumda olanlar tarafından oluşmaktadır. Bunlar genellikle bir bakımevine yerleştirildiler. Eğer bu türden fakirlerin yaşayabilecekleri bir yer var ise ve onları orada korumak daha az maliyetli görülüyorsa onların bakımevinin dışında yaşamalarına izin verilmiş ve onlara yiyecek, giyecek ve yakıt gibi çeşitli dış yardımlar yapılmıştır. Son grup ise bağımlı (yetişkin olmayan - velayet altındaki) çocuklardan oluşmaktadır. Ailesi tarafından kendilerine destek verilemeyen çocuklar diğer vatandaşlara çırak olarak verilmişlerdir. Erkeklerle çıraklık

eğitimi çerçevesinde ustalarının işleri öğretilmiş ve onlar ustalarına 24 yaşına kadar hizmet etmek zorunda bırakılmışlardır. Kızlar ise, ev hizmetçisi olarak yetiştirildiler ve 21 yaşına veya evlenene kadar orda kalmak zorunda idiler (Zastrow 2010: 10).

Bu örneklerle rağmen, literatürde modern anlamda ilk refah devleti uygulaması olarak 1880'lerde Bismark Almanya'sındaki işçilere yönelik sosyal sigorta uygulamaları kabul edilmektedir (Yılmaz 2006: 3-4). Benzer bir sistem 1891'de Danimarka ve 1898'de Yeni Zelanda'da görülebilir. Zamanla sosyal refah devleti, sadece sosyal güvenlik, sağlık, eğitim gibi hizmetleri üstlenmekle kalmamış, çok çeşitli alanlarda faaliyet yürütür hale gelmiştir (Dilnot 2011: 2; Gökbunar-Kovancılar 1998: 252).

Sosyal hakların anayasalarda yer alması, ilk olarak 1793 Fransız Anayasası ile olmuş, 1842 Anayasası'nın hazırlanması sırasında çalışma hakkı bağlamında gün ışığına çıkmıştır (Talas 1991: 102). Ardından 1848'de başlayan işçi hareketlerinin, işçi-işveren uzlaşması ile sona ermesini takiben hazırlanan 1848 Fransız Anayasası, getirdiği düzenleme ile 19. yüzyılda ilk defa klasik hakların yanı sıra sosyal ve ekonomik haklara da yer vermiştir (Akad 1992: 15; Bulut 2004: 4).

Rusya'daki 1917 Bolşevik ihtilalinin sonrasında 19. yüzyılın insan haklarına ilişkin bütün birikimini toplayıp yansıtan ve kendinden sonraki çağdaş belgelere de ilk örnek olarak ışık tutarak yol gösteren 1919 Alman Weimar Anayasası'ndaki düzenlemeler, anayasal düzlemdeki bir diğer çalışmadır (Yılmaz 2005: 74).

1.2. Sosyal/Refah Devletin Gelişim Süreci

Refah devletinin tarihsel gelişimi konusunda yapılan sınıflandırmalarda literatürde benzer tarih aralıklarının kullanıldığı görülmektedir. Aktan, konuyu dört döneme ayırmıştır. Bunlar; ilk uygulamalar, 1. ve 2. Dünya Savaş'ları arasındaki dönem (1914-1945), 2. Dünya Savaşı'ndan 1970'lere kadar yaygınlaşma dönemi ve son olarak 1970'ler sonrası bunalım yılları dönemidir (Aktan-Özkıvrak 2011).

Özdemir, gelişim sürecini beş döneme ayırarak ele almıştır. Ona göre, birinci dönem, yoksulluk yasalarının da çıkartılmaya başlandığı, antik çağlara kadar uzanan

Sanayi Devrimi öncesi yıllardır (1880 öncesi). İkinci dönem, 19. yüzyılda ortaya çıkan ve bütün dünyayı dönüştüren *sanayileşme* dönemidir (1880-1914). Üçüncü dönem, iki dünya savaşı arasındaki dönem (1914-1945) ve dördüncü dönem ise 2. Dünya Savaşı sonrası dönemdir. (1945-1975). 1975'den günümüze kadar uzanan refah devletinin krizi ve yeniden yapılanması ise son dönemi oluşturmaktadır (Özdemir 2007: 176).

Pierson ise konuyu çeşitli açılardan farklı bölümlere ayırarak incelemiştir. Bunlar, 1880-1914 doğuş dönemi, 1920-1975 büyüme dönemi ve 1975 sonrası yeniden yapılanma dönemidir. Bunlara ilaveten, Pierson çalışmasında 1918-1940 yılları arasına birleştirme ve gelişme dönemi, 1945-1975 yılları arasına ise altın çağ ismini vermiştir. 1945-1975 yılları arasını da kendi içinde üç döneme ayırmıştır. 1945-1950 arasına yeniden yapılanma, 1950-1960 arasına göreceli durgunluk, 1960-1975 arasına ise büyük genişleme dönemi demiştir (Pierson, 2007: 105-145).

Çalışmada refah devletinin tarihsel gelişimi üç döneme ayrılarak incelenebilir. İlk dönem, refah devletinin doğumunu ifade eden, 1880'li yıllardan 1. Dünya Savaşı'na kadar olan dönemdir (Pierson 2007: 110).

Aydınlanma çağı ve peşinden gelen Fransız Devrimi ile birlikte Avrupa'da hızla yayılmaya başlayan rasyonel düşünce, 18. yüzyılda beraberinde bilimsel buluşları getirmiş ve bu, sanayi devrimine yol açmıştır. Devrim sürecinde pek çok ekonomik ve sosyal değişim yaşanmıştır. Üretim süreçlerinin değişmesine paralel olarak atölye tipi üretimden büyük makineleri bünyesinde barındıran ve çok sayıda işçiyi istihdam edebilen fabrika tarzı üretim sürecine geçilmiştir. Yaşanan değişim, büyük kitlelerin fabrikalara kaymalarına neden olmuş ve beraberinde yeni bir toplum düzenini, ahlaki anlayışı ve tabii ki sermaye birikimini getirmiştir (Özdemir, 2007: 185-187).

Yeni düzen her ne kadar olumlu gelişmeleri bünyesinde barındırsa da pek çok olumsuzlukları da beraberinde getirmiştir. Ortaya çıkan yeni toplumun çalışma koşulları, ihtiyaçları, zorunlulukları ve talepleri bu dönemde yeni gelişmelerin gerçekleşmesi için önemli sorun alanları olarak gözükmüyordu. Önemli bir sorun alanı da serbest işleyen piyasaydı. Sermaye sahiplerinin birikimlerini artırması, buna paralel olarak çalışan kesimin gittikçe fakirleşmesi iki kesim arasındaki farkı artırmış ve iki kutuplu bir yapının oluşmasına yol açmıştır. Oluşan yapı, kutuplar arasındaki sosyal adaletsizliklerin artışına paralel olarak beraberinde çatışmayı da getirmiştir. İşte ortaya

ıkan atışma da yeni dönemin temel unsurlarının oluşmasında önemli bir mihenk taşı olmuştur (Ersöz, 2011: 30-33).

Yukarıda ifade edilen çatışma ortamı, işçiler arasında birlikte hareket etme fikrini doğurmuş ve başlangıçta kendiliğinden bir araya gelme şeklinde oluşan birliktelik zamanla kararlı ve sürekli bir örgütlenmeye dönüşmüştür. Sendikal hareketler şeklinde kurumlaşan bu hareket, sanayileşmenin başladığı ve işçilerin ağır çalışma şartlarına maruz kaldığı toplumlarda, ilk olarak İngiltere’de 1792 yılında *Londra Yazışma Derneği* ismiyle görülmüş (Talas 1999: 119) ve benzer koşullar altında gelişmiştir. Sendikalar ise, ABD’de 1842, Almanya’da 1869 ve Fransa’da 1884 yıllarında yasal bir dayanağa kavuşmuştur (Koray 2008: 89).

Bu örgütlü hareketler, özellikle kendilerine yakın siyasi partilerle de işbirliği içerisine girerek konumlarını glendirmişler ve ekonomik, siyasi ve toplumsal hayatta etkinliklerini artırmışlardır (Kozak, 1992: 73-74). Dilnot’un kamuoyu baskısı oluşmadan bazı hakların gönüllü olarak verildiğini ifade etmesinin (Dilnot 2011: 3) aksine bu hakların verilmesinde bu örgütlü hareketin bir baskı unsuru olarak toplumda varlık kazanmaya başlamasının önemli rol oynadığı düşünülmektedir.

Dönemin gelişmeleri, toplumsal çözülmeleri beraberinde getirmiş, bu ise işçi sınıfı ve yoksullar üzerinde yoğunlaşan sosyal politikalara duyulan ihtiyaı artırarak sınıflar arasında toplumsal uzlaşma sağlama zaruretinin doğurmuştur (Ela 2007: 10). Buna ilaveten sanayileşmiş ülkelerde sosyal düzenlemelerin artmasında kapitalist sisteme bir alternatif oluşturan sosyalist fikirlerin hızla yayılması da önemli derecede etkili olmuştur (zdemir 2007: 183-184).

Tüm bu gelişmeler, hakim görüş olan *bırakınız yapsınlar*cı klasik kapitalist anlayışın yeniden sorgulanmasına sebep olmuştur. Liberallerin kendileri bile devlet müdahalesinin toplumsal ve ekonomik eşitliği sağlamak için gerekli olduğunu savunmaya başlamışlardır (Gl Sallan, 2006: 31- 34).

Tablo 1’de Ekonomik işbirliği ve Kalkınma rgt (OECD) lkelerinin farklı refah devleti uygulamalarını başlattıkları yıllar görülmektedir.

Tablo 1. Sosyal Güvenlik Programlarına İlk Giriş

OECD ÜLKELERİ	İş Kazası	Hastalık ve Analık	Yaşlılık, Sakatlık ve Ölüm	İşsizlik Sigortası	Aile Yardımı
ABD	1908	-	1935	1935	-
Almanya	1884	1883	1889	1927	1954
Avustralya	1902	1944	1908	1944	1941
Avusturya	1887	1888	1909	1920	1948
Belçika	1903	1894	1900	1920	1930
Danimarka	1898	1892	1891	1907	1952
Finlandiya	1895	1963	1937	1917	1948
Fransa	1898	1928	1910	1905	1932
Hollanda	1901	1931	1919	1916	1939
İngiltere	1897	1911	1908	1911	1945
İrlanda	1897	1911	1908	1911	1945
İsveç	1901	1891	1913	1934	1947
İtalya	1898	1912	1919	1919	1937
Japonya	1911	1922	1941	1947	1971
Kanada	1908	1984	1927	1940	1944
Norveç	1894	1909	1936	1906	1946
Yunanistan	1914	1922	1934	1945	1958
Türkiye	1945	1945/1950	1949	-	-

Kaynak: Pierson 2004: 18.

Tablo 1'deki verilerden refah devletinin 20. yüzyılla birlikte ülkelerin gündemine tamamıyla oturduğu görülmektedir. İkinci olarak, her ülke kendi iç dinamiklerine paralel olarak farklı sosyal programları farklı yıllarda uygulamaya başlamış ve çalışmanın ilerleyen bölümünde ele alınacağı gibi farklı refah devleti modelleri ortaya çıkmıştır.

Her ne kadar Tablo 1'de Türkiye'de işsizlik sigortası ve aile yardımı ile ilgili alan boş bırakılmışsa da, 25.08.1999 tarih ve 4447 sayılı yasa³ ile Türkiye'de işsizlik sigortası uygulamasına dünyadaki ilk örneklerinden yaklaşık bir asır sonra geçilmiştir. Aile yardımı uygulaması ise 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda 27.06.1989 tarih ve 375 sayılı KHK⁴ ile yapılan değişiklik ile uygulanmaya başlanmıştır.

³ İşsizlik Sigortası Kanunu, 25.08.1999 tarih ve 4447 sayılı kanun, RG. 08.09.1999, Sayı: 23810.

⁴ 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu, 926 Sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu, 2802 Sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu, 2914 Sayılı Yükseköğretim Personel Kanunu, 5434 Sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu ile Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması, Devlet Memurları ve Diğer Kamu Görevlilerine Memuriyet Taban Aylığı ve Kıdem Aylığı ile Ek

İkinci dönem, refah devletinin büyüme dönemi olup 1. Dünya Savaşı sonrasında 1975'lere kadar geçen süreci kapsamaktadır (Pierson 2007: 114). 2. Dünya Savaşı'ndan 1970'li yıllara kadar olan sermaye ve işgücü çıkarlarının uzlaştığı (Şaylan 2003: 93) döneme ise *altın çağ* (Christiansen-Markkola, 2005: 14-21) adı verilmektedir. Dönemin ayırt edici özelliklerinin oluşmasında bir taraftan 1930'lar boyunca görülen büyük ekonomik buhran, öbür taraftan 2. Dünya Savaşı sonrasında New Deal politikası çerçevesindeki uygulamalar önemli derecede etkili olmuştur (Leisering 2003: 175).

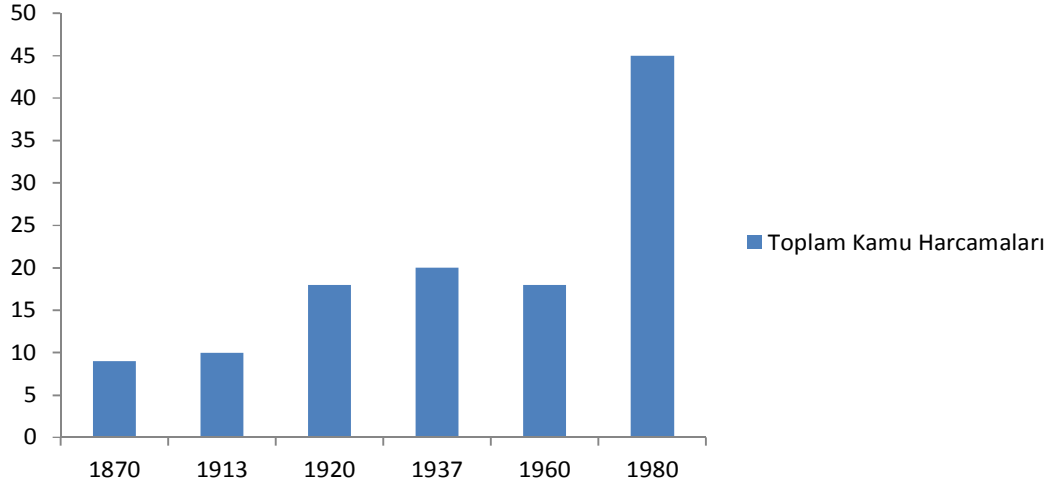
Bu dönemde, evrensel bir refah devleti oluşturmaya yönelik reformlar yapılmıştır. Bu çerçevede devlet, ekonomik alanda önemli kararlar almış, tam istihdamı gerçekleştirmeyi söz vermiş ve akabinde geniş tabanlı bir uzlaşma sağlanmıştır. Böylece savaş, devletlerin sosyal eğilimlerini belirlemelerine imkân tanımıştır (Göze, 2010: 213, 214, 260).

Savaş sonrası refah devleti, sosyal vatandaşlık mantığına dayanmaktadır. Sosyal vatandaşlık fikri ise geliri korumaya yönelik sosyal programları ifade etmektedir. (Künzel, 2012: 3-4). Dolayısıyla bu dönemdeki refah devletlerinin tek bir amaç için tasavvur edilip inşa edildiği söylenebilir. O da işgücü piyasasında bir gelir elde etme yeteneğini kaybeden ücretlileri (erkekleri) sosyal riskler karşısında korumaktır (Bonoli 2007: 495).

Müdahaleci devlet anlayışının en yoğun olduğu ve hükümetlerin harcamalarının ve buna paralel vergilendirmelerinin en yüksek düzeylere çıktığı bu dönemde ülkeler, refah devletini kalkınmanın bir gereği olarak görmeye başlamışlar ve birer refah devleti olmanın gayreti içerisine girmişlerdir.

Tazminat Ödenmesi Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, 27.06.1989 tarih ve 375 sayılı KHK, RG.30.06.1989, Sayı: Mükerrer 20211.

Grafik 1.
OECD Ülkelerinde GSYH İçinde Toplam Kamu Harcamaları (%)

Kaynak: World Bank, 1997.

Grafik 1’de görüldüğü üzere, refah devletinin doğuş veya oluşum dönemi olarak kabul edilen 1870-1913 yılları arasında toplam kamu harcamaları % 9 seviyelerinde seyretmiştir. Büyüme ya da gelişme dönemi olarak kabul edilen 1913’ten 1970’lerin sonuna kadarki dönemde ise kamu harcamaları devasa boyutta bir artışla dönemin ortasında %20, sonunda ise %45 seviyelerine kadar çıkmıştır.

Tablo 2’de 1960-1970 yılları arasında (altın çağ) OECD ülkelerindeki sosyal refah harcamalarının milli gelir içindeki yeri ortaya konulmuştur.

Tablo 2. 1960 ve 1970’li Yıllarda OECD Ülkelerinde Sosyal Refah Harcamalarının Ulusal Gelir İçindeki Yeri (%)

Ülkeler	Eğitim		Gelir Aktarımı		Sağlık		Toplam Refah Harcamaları	
	1960 başları	1970 ortaları	1960	1970	1960	1970	1960	1970
ABD	3,6	5,3	5,5	7,4	1,2	3,0	10,3	15,6
Almanya	2,1	3,0	11,9	12,4	2,5	5,2	16,5	20,6
Avustralya	2,4	3,8	4,7	4,0	2,5	5,0	9,6	12,8
Avusturya	2,6	4,0	14,1	15,3	2,9	3,7	19,6	23,0
Belçika	3,8	4,9	11,7	14,1	3,1	4,2	18,6	23,2
Danimarka	4,0	7,0	6,5	9,9	3,7	6,5	14,2	23,4
Finlandiya	4,8	5,6	6,7	9,9	2,5	5,5	14,0	21,0
Fransa	2,1	3,2	11,8	12,4	3,1	5,3	17,0	20,9
Hollanda	2,8	5,9	8,6	9,1	2,8	5,1	14,2	29,1
İngiltere	3,7	4,4	4,4	7,7	3,2	4,6	12,6	16,7
İrlanda	3,0	4,9	5,3	6,4	2,8	5,4	11,1	16,7
İsveç	4,0	5,9	6,0	9,3	3,6	6,7	13,6	21,9
İtalya	3,2	4,0	7,5	10,4	2,9	5,2	13,6	19,6
Japonya	3,0	2,6	2,1	2,8	1,9	3,5	7,0	8,9
Kanada	3,5	6,5	5,4	7,3	2,5	5,1	11,4	18,9
Norveç	4,1	4,9	5,1	9,8	2,5	5,3	11,7	20,0
Yunanistan	1,7	2,3	6,0	7,1	1,8	2,3	9,5	11,7
OECD	3,2	4,9	7,3	9,5	2,7	4,9	13,2	18,8

Kaynak: Mach 1979: 137.

Tablo 2’deki verilere dayanarak 1960–1970 yılları arasında OECD ülkelerinde toplam refah harcamaları ortalamasının yaklaşık %44’lük bir artış gösterdiği söylenebilir. Ayrıca sağlık harcamalarındaki ortalama artış oranı %80, eğitim harcamalarında ise %54’tür.

Bunlara ilaveten, bu dönemde küresel ticari ve parasal ilişkilerin yönetimiyle ilgili olarak uluslararası kuralları benimseyecek ve bunların uygulanmasından sorumlu olacak işbirliği kurumlarının oluşturulması dikkat çekici bir gelişmedir. Bu çerçevede gelişmekte olan ülkelerin kalkınmasını desteklemek amacıyla 1947–1952 yılları arasında ABD tarafından Marshall Planı uygulanmaya başlanmıştır. Aynı düşüncelerle 1946 yılında Dünya Bankası (DB) ve Uluslararası Para Fonu (IMF) kurulmuş, 1947 yılında ise Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması imzalanmıştır. Bu dönemde Birleşmiş Milletler (BM), Milletler Cemiyeti’nin yerini almış ve bu örgüt bünyesinde, amacı çalışma yasalarıyla ilgili uygulamalarda standartlar geliştirmek olan Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) kurulmuştur (Shutt 2004: 31). Böylece refah devleti anlayışının küresel bir uygulama alanına sahip olabilmesi için uluslararası yapılanmalar tamamlanmıştır.

Sosyal devletin en aktif olduğu ve en çok taraftar bulduğu bu dönemde sosyal konularda yapılan reform çalışmaları 1970'lere kadar sürmüştür. Müdahaleci kapitalizmi benimseyen devletler, birbirleriyle yakın işbirliği içinde bulunmuşlar ve uyum içinde çalışmışlardır. Kapitalizm, sosyalist olmaksızın sosyal bir oluşum içine girmiştir. Demokratik rejimin yayılmasıyla işçiler, esnaflar, zanaatkârlar ve meslek sahipleri siyasal iktidara ortak olmuş, bunun sağladığı denge, sosyal adalete yönelik politikaların ön plana çıkmasını sağlamıştır (Talas 1999: 143).

Üçüncü dönem, 1975'lerden başlayıp günümüze kadar gelen süreci kapsamaktadır. Bu dönemde refah devleti krize girerek tekrar yapılandırılmıştır (Pierson, 2007: 143-145).

1970'lerden sonra dünyadaki ilişkiler önemli oranda değişmeye başlamıştır. Bir dizi sosyo-ekonomik eğilimler, toplumları değiştirdi ve böylece, işgücü piyasasında gelir elde etmeye çalışan aile babasının karşılaşılabileceği riskler çok önemli olmaktan çıkmıştır (Bonoli 2007: 496). Yeni dönemde sosyal risklerin yapısı önemli ölçüde değişmiştir. Böylece güncel sosyal riskler güvencesiz istihdam, uzun vadeli işsizlik, fakir işçi olma, yalnız annelik (tek ebeveynlik), iş yaşamı ile aile yaşamını uzlaştırma yetersizliği şeklinde ortaya çıkmış ve bayanlar iş hayatına yavaş yavaş katılmaya başlamıştır (Bonoli 2007: 495). Ulusal refah sistemleri giderek farklılaşmış, parçalanmış ve bu ihtiyaçları karşılama noktasında zorluklar yaşamaya başlamıştır (Kazepov 2008: 249). Bakıldığında bu tür sosyal risk yapılarındaki değişime sadece İskandinav ülkelerindeki refah devletlerinin uyum sağladığı, fakat Kıta Avrupası ve Güney Avrupa'da bunun çok daha az sağlanabildiği görülmüştür (Bonoli 2007: 495).

Öte yandan sosyal devletin sosyal ve ekonomik görevlerinin zaman içerisinde çoğalması, sosyal harcamaları da beraberinde getirmiştir. Bu harcamaların ulaştığı muazzam boyut ise konunun yalnızca topluma sağlanan sosyal güvenlik, eğitim, sağlık ve sosyal hizmetlerin faydasını dikkate alarak değerlendirilmesinin tek taraflı bir değerlendirme olacağını ortaya koymaktadır. O halde sosyal devletin sosyal faydası kadar sosyal maliyeti de vardır ve 1980'lere gelindiğinde tüm dikkatler bu maliyetler üzerinde yoğunlaşmaya başlamıştır (Aktan-Özkıvrak 2011).

Gelinen noktada artan maliyetler artan vergilerle karşılanamaz hale gelmiştir. Petrol fiyat şokunu izleyen parasal kriz ekonominin gerilemesine yol açmıştır. Bunun

yanı sıra, giderek yaygınlaşan yeni-sağ ideoloji ve değişen topluma ayak uydurmaya yönelik refah devletleri üzerinde oluşan baskılar, refah devletinin dönüşüm sürecine girmesini hızlandırmıştır (Özdemir 2007: 315).

II. Dünya Savaşı sonrasında birer mali devlet haline gelen ülkeler gelir ve gider dengelerini düşünmeden hareket etmişlerdir. Hesapsız harcamalar, belli bir süre sonra problemlerin nedeni olarak ortaya çıkmıştır. İşte sosyal devlet anlayışını geriye götüren süreç, kamu tasarruflarının devletin yüklendiği hizmetleri yerine getirmeye yetmemesi ile başlamıştır (Ela 2007: 29).

Tablo 3. 1960-1985 Yılları Arasında Bazı Ülkelerde Vergi Yüğü (%)

Ülkeler	1960	1970	1978	1985
ABD	26,6	29,2	29,0	29,2
Almanya	31,3	32,9	37,9	37,8
Avustralya	23,5	24,5	27,3	30,3
Avusturya	30,5	35,7	41,4	42,5
Belçika	26,5	35,2	44,0	46,9
Danimarka	25,4	40,4	43,4	49,2
Finlandiya	27,7	31,6	35,3	37,3
Fransa	-	35,6	39,5	45,6
Hollanda	30,1	37,6	44,6	45,0
İngiltere	28,5	37,1	33,1	38,1
İrlanda	22,0	31,2	31,5	39,1
İsveç	27,2	40,2	50,9	50,5
İtalya	34,0	24,2	27,1	34,7
Japonya	18,2	19,7	24,0	28,0
Kanada	24,2	31,3	30,8	33,1
Norveç	31,2	39,2	46,5	47,8
Yunanistan	-	24,3	27,9	35,1
Türkiye	11,1	17,7	21,3	16,1

Kaynak: Aktan 1994: 77.

Nitekim Tablo 3’de görüldüğü gibi, kamu harcamalarının ve bunlar içinde sosyal refah harcamalarının önemli oranda artması pek çok ülkede vergi yükünün de fevkalade bir şekilde artmasına sebep olmuştur. Çünkü sosyal politika gereği emeklilik, sağlık, eğitim, işsizlik yardımları için yapılan harcamalar uygulamada yüksek düzeyde vergi konulmasını gerektirmektedir.

Sosyal harcamaların, önemli boyutlara yükselmesine rağmen bireyler açısından yoksulluğun, işsizliğin ve güvencesizliğin hala devam ediyor olması eleştirilmeye başlanmıştır. Eleştirilerin yoğunlaştığı diğer hususlar ise bireyin yaşamına yönelik

devlet müdahalelerinin artması ve kamu bürokrasisinin hantal bir yapıya bürünmesi olmuştur (Koray-Topçuoğlu 1995: 25).

Sosyal güvenlik harcamalarının özellikle işverenler üzerinde büyük bir yük oluşturması ve ekonominin hantallaşmasına yol açması, sosyal yapının değişime uğrayarak nüfusun yaşlanması ve bunun sonucunda sosyal güvenlik açığının büyüyerek devlet üzerinde bir kambur oluşturması ve sosyal hizmetlerin kapsamının genişliğinin toplumu tembelliğe sürüklemesi, neo-liberal politikaların sosyal devlete yönelttiği bir başka eleştiri alanıdır (Alptekin 2007: 3).

Son olarak, 1970’li yıllarda yaşanan kriz, ekonomiye devlet müdahalesinin azaltılması yönündeki düşüncelerin artmasına yol açmıştır. Devlet müdahalelerinin serbest piyasa ekonomisinin işleyişine zarar verdiği ileri sürülmüştür. Artan kamu açıkları, sosyal harcamaların kısılmasının ve sosyal politikalarda atılması düşünülen geri adımın gerekçesi olarak gösterilmiştir. Refah devleti ve sosyal politika uygulamalarından beklenen sonuçların gerçekleşmediği ileri sürülmüş ve liberal politikalara dönüş arzusu yükselmiştir (Alp 2009: 269).

Gelenen noktada refah devletleri yapısal bir ikilemle karşı karşıya kalmışlardır. Ya uzun süre gelir desteği sağlayarak yüksek maliyetleri devam ettirecekler ya da gelecek nesiller için ödemeleri azaltacaklardı. Özellikle büyük şehirlerde bu ikilem bariz bir hale gelmişti (Schridde 2002: 105).

Bu gelişmelerin ardından refah devleti anlayışının çözülme sürecine girdiği görülmektedir. Ardından neo-liberal politikaların hem düşünce hem de uygulama düzeyinde etkinleşmeye başladığı ifade edilebilir. Özellikle İngiltere’de Thatcher ve ABD’de Reagan’ın iktidara gelmesi, neo-liberal politikaların hızlıca uygulanmasına yol açmıştır. (Peck-Tickell, 2002: 384–389).

Fakat çözüm geliştirmek isteyen bazı ülkelerde gösterilen çabalara rağmen, sosyal harcamaların önemli oranda azaltıldığı ya da tamamen durdurulduğunu söylemek mümkün değildir. Yapılacak düzenlemelerin getireceği maliyet ve doğacak olumsuz tepkiler, radikal bir uygulama yerine reformların zamana yayılmasına sebep olmuştur. Bu çerçevede ülkelerin, reform programlarında emeklilik yaşlarının yükseltilmesi, aile yardımlarının kapsamının daraltılması gibi daha ılımlı politikalara yer verdiği görülmektedir (Özdemir 2007: 192).

Sosyal refah sağlayan kurumlar hem kurum olarak hem de sağladığı hizmetler yönünden yeniden tasarlanmaya başlanmıştır. Refah devletinin bazı işlevlerinin ya yerel yönetimlere devredilmesi ya devlet-sivil toplum kuruluşları işbirliğinin sağlanması ya da bu tür sosyal işlevlerin özelleştirilerek hizmet sunumunun piyasaya terk edilmesi planlanmıştır (Özdemir 2007: 194).

Buna karşın Rao, 1980’li yıllarda özelleştirme eğilimlerinin hız kazanmasına rağmen bu türden hizmetlerin yine devlet eliyle yürütüldüğünü ifade etmektedir. Örneğin İngiltere’de özel sektör, eğitim ve sağlık alanında kamu sektörünün oldukça gerisindedir. Nüfusun sadece %15’inin özel sağlık sigortasından yararlandığı, toplam öğrencilerin ise sadece %7’sinin özel okullarda okuduğu görülmektedir (Rao 1996: 5). Bu durum, özel sektörün refah hizmetlerinin sunumunda payının oldukça düşük ve kamu sektörünün çok gerisinde olduğunu göstermektedir.

Buna paralel olarak özellikle 1990’lı yılların ortalarına doğru refah devleti anlayışının yeniden yorumlandığı görülmektedir. Antony Giddens sosyalizm ile kapitalizm arasında sosyal devleti yeniden yorumlamış ve *yeni üçüncü yol* kavramını literatüre kazandırmıştır. Ona göre refah devleti uygulamalarını sağlayan kurumlardan bazıları bürokratik, yabancılaştırıcı ve etkisiz niteliklere sahiptir. Bu yüzden de refah hizmetleri, kendilerinden beklenen amaçları gerçekleştirememiş aksine olumsuz sonuçlar doğurmuştur. Üçüncü yol, bu problemleri refah devletini bitiren bir gelişme olarak değil, onu yeniden inşa etmeye imkân tanıyan gerekçeler olarak görmektedir (Giddens 2000: 127).

1.3. Sosyal / Refah Devletinin Amaçları

Sosyal/refah devletinin amaçlarının ne olduğu ve dolayısıyla sınırlarının nerelere kadar uzandığı konusunda literatürde çeşitli yaklaşımlar vardır. *İnsan onuru*’na yaraşır minimum yaşam standartlarının sağlanması noktasında konuya yaklaşanlar varken, bireyler arasında ekonomik ve sosyal yönden eşitliği sağlamanın sosyal/refah devletinin temel amacı olduğunu ifade edenler de vardır. Göze ise sosyal/refah devletinin temel amacının bireyler arasında şans ve olanak eşitliğini gerçekleştirmek ve böylece yasa önündeki eşitliği daha etkili kılmak olduğunu ifade etmektedir. Ona göre devlet,

güçsüzleri ve doğuştan şanssız olanları koruyacak tedbirleri alarak toplumdaki eşitsizlikleri azaltmaya ve daha adil bir gelir dağılımı ile birlikte bütün bireylerin insanca bir hayat yaşamalarını sağlamaya çalışmaktadır (Göze, 2010: 203-210).

1.3.1. Adil Gelir Dağılımı ve Yoksullukla Mücadele

Gelir dağılımı en yalın haliye, bir ülkede belirli dönemler içinde oluşturulan gelirin bireyler, hane halkları veya üretim faktörleri arasında bölünmesidir (TÜİK 2008: 55). Bu bölünmenin mümkün olduğu kadar adil bir şekilde gerçekleşmesi toplumsal düzen için önemlidir. Bu çerçevede gelir dağılımında adalet kavramı, milli gelirden üretim faaliyetine katılanların dengeli ve adil pay almaları (Aktan 2002: 3) olarak tanımlanmaktadır. Bu noktada gelir dağılımı eşitsizliğinin ortadan kaldırılmasıyla adaletin sağlanabileceği söylenebilir. Yani belli bir orandaki nüfus diliminin milli gelirden aldığı pay ile aynı orandaki başka bir nüfus diliminin milli gelirden aldığı pay arasındaki farklılığın (Kubar 2001: 230) en aza indirilmesi, gelir dağılımındaki eşitlik ve dolayısıyla adil gelir dağılımı için elzemdir.

Sosyal devlet/refah devleti ilkesinin yeterli oranda uygulanabilmesi için milli gelirin belli bir büyüklüğe ulaşması önemlidir. Fakat milli gelirin belli bir büyüklüğe ulaşması tek başına yeterli değildir. Önemli olan milli gelirin dengeli ve adaletli dağılımını ve böylece bireylerin ulusal gelirden anlamlı paylar almalarını sağlamaktır. Nitekim Turner, zenginlik yaratmanın demokratik toplumların devamı için yaşamsal bir öneme haiz olduğunu (Turner 1997: 10) fakat piyasa süreci içerisinde ortaya çıkan bölüşümün eşitsiz olduğundan hareketle (Öztürk N. 2010: 60) refah artışı kadar artan bu refahın adil bir şekilde bölüşülmesinin de büyük önem taşıdığını vurgulamaktadır (Turner 1997: 10).

Gürler Hazman, sosyal barış ve huzur için son derece önemli bir tehdit olarak görülen gelir dağılımındaki eşitsizliğin birçok nedeninin olduğunu ifade etmiştir. Ona göre, ülkenin içinde bulunduğu yapısal oluşumlar (nüfus yapısı, işsizlik, kayıt dışı ekonomi, enflasyon vb.) ve düzenlenen politikalar (vergi, sosyal güvenlik, tarım, fiyat politikaları vb.) gelir dağılımında bozulmalara neden olabilmektedir (Gürler Hazman 2011: 208). Çetin, bunlara ilaveten sosyal krizlerin, siyasi istikrarsızlıkların ve kesintili demokrasinin de gelir dağılımında adaletsizliklere neden olabileceğini ifade etmiştir

(Çetin 2013: 18). Gelir dağılımı eşitsizliği ise demokrasi ve ekonomik büyüme oranlarını azaltmaktadır (Weede 1997: 751).

Öte yandan dünyanın en önemli sorunlarının başında gelen yoksulluğun da toplumun ürettiği değerlerin azlığı veya fazlalığından ziyade o değerlerin bireyler arasındaki eşitsiz dağılımından kaynaklandığı ileri sürülmektedir (DPT 2001: 103). Nitekim gelir dağılımının eşitsizliğinin ölçülmesinde kullanılan ölçme araçlarından biri de yoksulluk oranıdır (Çalışkan 2010: 99).

Sosyal devlet/refah devleti anlayışı, bu nedenlerden dolayı devletin ekonomiye çeşitli araçlarla müdahale etmesini gerekli kılmaktadır. Bunlar arasında vergilendirmenin, doğrudan gelir transferlerinin, vergi indirimlerinin ve tarımsal ihracata verilen desteklerin etkili araçlar oldukları söylenebilir (Santos vd. 2009: 601; Çelik 2004: 78). Dao, devletin uyguladığı sosyal politikalar ve gelirin yeniden dağılımını sağlamaya yönelik politikalar ile özellikle kırsal yoksulluğu önlemede etkili olacağını ileri sürmektedir (Dao 2004: 506).

Bu çerçevede sosyal devlet/refah devleti, zengin bireylerden fakir bireylere geliri yeniden dağıtmak ve böylece daha eşitlikçi bir toplum oluşturmak amacıyla bir taraftan kamu gelir ve harcamalarını kullanarak öbür taraftan düşük gelir gruplarının tükettiği bazı temel mal ve hizmetleri üreterek ve bunları bedelsiz ya da düşük bir bedelle gelir seviyesi düşük bireylere sunarak adil gelir dağılımı sağlama görevini yerine getirmektedir (Pehlivan 2011: 52). Devletin gelir dağılımını düzenleme araçlarından bir diğeri de sosyal güvenliktir. Sosyal güvenlik sistemi içinde sosyal sigortalar gibi sosyal yardım ve hizmetlerle ilgili harcamalar da gelirin yeniden dağılımında önemli bir işleve sahiptir (Yazgan 1975: 60). Bundan dolayı, toplumsal barış ve huzuru temin etmeyi amaçlayan tüm bağımsız ve modern devletler bir sosyal güvenlik sistemine sahiptir (TC. Başbakanlık 2005: 29).

1.3.2. Fırsat Eşitliği

Her ne kadar bireylerin dil, din, ırk, cinsiyet vb. sebeplerden dolayı herhangi bir ayırıma tabi tutulmadan yasalar önünde eşit olduğu kabul edilse de bu yaklaşım, her birinin hayata farklı noktalardan başlaması, ilerleyen süreçte farklı risklerle karşılaşması

gibi sosyal ve ekonomik etkenlerden dolayı mevcut eşitsizliği ortadan kaldırma noktasında yeterli olamamaktadır (Göze, 2010: 236-240).

Bu bağlamda sosyal adalet açısından fırsat eşitliği iki ilke üzerine oturmaktadır. Bunlardan birincisi, *eşit şans ilkesi*'dir. Buna göre, bireylere hayatlarında istediklerini elde edebilme olanağı verilmelidir. Herkese aynı oranda şans vermenin yolu ise fırsatların herkese açık olmasından ve bu fırsatları kullanmada herkese eşit muamelede bulunmaktan geçmektedir. İkinci ilke ise *optimal imkanlar ilkesi*'dir. Toplumun dezavantajlı grubundakilere yapılacak destekle birlikte her bir bireyin hür iradesini kullanmasını sağlayacak imkânların en ideal noktaya getirilmesini ifade eder. Bunun için bütün bir toplumun üzerinde uzlaştığı ve eşit muamele göreceklerine inandığı kanuni bir yapının hazırlanması gerekmektedir (Seyyar 2002: 498).

Fırsat eşitliğinin sağlanması noktasında eğitim ve öğretim hizmetleri önemli bir yer tutmaktadır. Bu çerçevede hemen hemen bütün ülkelerde ilköğretim devlet tarafından zorunlu ve bedelsiz olarak sunulmaktadır. Bu eşitliğin optimal seviyeye ulaşması için herkese, bilgi ve yeteneklerini geliştirerek daha iyi bir meslek sahibi olma ve daha fazla gelir elde etme imkanı sağlanmalıdır. Bunun için bireylere her seviyede mesleki ve teknik eğitim ile yüksek öğrenim hizmetinden yararlanabilme imkânı da tanınmalıdır (www.canaktan.org/politika/refah-devleti/amaclar.htm).

1.3.3. Sosyal Güvenlik

Genel manada sosyal güvenlik, bireylerin bugününü ve yarınını güven altına almayı amaç edinen, aralarında işbirliği ve ahenk oluşturmuş olan kurumlar bütünüdür. Bu çerçevede sosyal güvenlik sistemi, mesleki, fizyolojik ya da sosyal ve ekonomik risk nedeniyle geliri sürekli veya geçici olarak kesilmiş bireylerin geçinmelerini ve yaşamalarını sağlamayı amaçlamaktadır (Talas 1997: 398).

Sosyal güvenlik uygulamaları, 1952 tarihli ILO'nun 102 sayılı *Sosyal Güvenliğin En Az Normları Sözleşmesi*'nde yer aldığı şekliyle dokuz temel alanı kapsamaktadır. Bu alanlar hastalık, (bakım masraflarının ve çalışılmayan günlerin karşılanması) sakatlık, analık, yaşlılık, iş kazası, meslek hastalığı, aile yardımları, ölüm ve son olarak işsizlik şeklinde sıralanabilir (Koray, 2008: 332).

Sosyal güvenlik alanında refah devleti; sosyal sigorta, sosyal yardım, sosyal tazmin ve sosyal hizmet araçlarını kullanarak vatandaşlarının yaşamları süresince karşılaşılabilecekleri her türlü sıkıntı karşısında ayakta kalmalarını, hayat standartlarını belli bir seviyede tutarak beklenmedik bir düşüşle karşı karşıya kalmamaları (Barr, 1993: 8-11) ve özgürlüklerinden fedakârlık ettirmeden insan onuruna yaraşır bir hayat seviyesi sürdürmelerini temin etmeye yönelik her türlü tedbiri almaktadır (Seyyar 2009: <http://www.sosyalsiyaset.net/documents/sg.htm>).

1.3.4. Tam İstihdam ve İşsizlikle Mücadele

İşsizlikle gelir dağılımı arasında yakın bir ilişki vardır. Yapılan çalışmalarda işsizlik oranındaki bir puanlık düşüşün yoksulluk oranında da bir puanlık bir düşüşe neden olduğu gözlemlenmiştir (Şenses 2003: 202). İşsizliğin ve yoksulluğun artması bir taraftan toplumsal işbirliğini tehdit etmekte öbür taraftan ise şiddet ve suç oranlarını artırmakta, istikrarsızlığı tetiklemekte ve bütün bunlar ise ekonomiye olumsuz yansımaktadır (TÜSİAD, 2000: 18-19).

Öte yandan istihdam ve işsizlik, aynı gerçeğin iki farklı fakat birbirini tamamlayan ayrılmaz parçaları olarak görülmektedir. Dolayısıyla istihdam politikalarının incelenmesi yapılırken işsizlikten de bahsedilmesi gerekmektedir. İstihdam, uygulanan politikalarla ulaşılmak istenen hedefi, işsizlik ise kaçınılmak istenen olumsuzluğu ifade etmektedir (Ay 2012: 322).

Bundan dolayı, devletler tarafından istihdam odaklı politikaların değişik zamanlarda, gerek duyulduğunda uygulandığı görülmektedir. Örneğin ABD’de 1933-1936 yılları arasında ortaya çıkan talep yetersizliği ve işsizlik nedeniyle uygulanan New Deal Programı (Yeni Düzen) bunlardan birisidir. Fakat özellikle 2. Dünya Savaşı’ndan sonra sosyal/refah devleti anlayışı çerçevesinde uygulamaların yaygınlaştığı görülmektedir (Işık-Mert 2009: 309).

Bu doğrultuda sosyal/refah devleti, piyasada tam istihdamın sağlanarak bireylerin her birine yaşamlarını devam ettirebilecek minimum bir geliri elde edebilecekleri koşulları oluşturmayı hedeflemektedir. Böylece hem devletten daha az sosyal destek talep edilecek, bu ise harcamalar konusunda pozitif bir etki ortaya

ıkaracak, hem de yoksul bireylerin saygınlığı ve özgüveni konusunda yaşanabilecek problemlerin önüne geçilmiş olunacaktır.

1.3.5. Sosyal Denge ve Barışı Sağlamak

Gerek toplumdaki bireyler ve sosyal gruplar ve gerekse ülkedeki farklı bölgeler arasında yaşam standartları, eğitim, sağlık vb. sosyal hizmetlerden faydalanma gibi açılardan farkların olması, toplumsal kalkınma ve gelişmenin önünde bir engel olacağından refah devleti, öncelikli olarak bu farkların giderilmesine odaklanmakta ve uygulayacağı politikalarla toplumdaki sosyal dengeyi kurmayı amaçlamaktadır.

Bu çerçevede, sosyal/refah devleti, haksızlığa uğrayanları ve toplumdaki güçsüzleri çeşitli mekanizmalarla koruma altına almakta, çalışan kesimin işveren karşısında güçlenmesi için onların siyasal, sosyal ve ekonomik haklarını ve örgütlenme olanaklarını geliştirerek bütün kesimlerin gelirden adil bir şekilde pay almalarını sağlamaya çalışmaktadır (Duman 1997: 37).

Gelir eşitsizliği ve onun derinleştireceği yoksulluk ise toplumsal barışı tehdit eden unsurların başında gelmektedir (Çalışkan 2010: 91). Geçim sıkıntısı ve yoksulluk ise insanların mutsuzluğuna yol açabilmektedir. Bir toplumdaki mutsuz insanların artması ise sosyal ve siyasal huzursuzlukları da tetikleyebilmektedir. Bunun yanında bu kesimin marjinal oluşumlara kayması, toplumsal barış için önemli bir soruna daha yol açabilecektir (Karluk 2005: 70).

Öte yandan toplum kesimleri arasında dengenin sağlanması, her bir bireyin yaşamından memnun olması sonucunu doğuracak, bu ise yaşanması muhtemel çatışmaların önüne geçerek toplumsal barışa katkı sağlayacaktır.

1.3.6. Ekonomik Büyüme ve Kalkınma

Sosyal politika uygulamalarının gerektiği şekilde yerine getirilebilmesi, ülkelerin ekonomik olarak büyük olmaları ve kalkınmalarını gerçekleştirmeleriyle yakından ilişkilidir. Nasıl ki ekonomileri belli bir seviyeye ulaşmış olan gelişmiş

lkelerde sosyal harcamalara ayrılan paylarda artış olabilirken ve bu harcamalarda kısıtlama söz konusu olamazken aynen onun gibi büyümeleri durma noktasına gelmiş veya yeterli büyüme ve kalkınma düzeyini yakalayamamış olan ülkelerde çeşitli sorunlar ortaya çıkabilmekte ve sosyal politikaya yönelik uygulamalar sekteye uğrayabilmektedir.

Örneğın, 2014 yılı için⁵ bazı OECD lkelerinde devletin sosyal harcamalarının GSYH'ya oranı Meksika'da %7,89; şili'de %10,03; Türkiye'de %12,5; Esyonya'da %16,3 ve İzlanda'da %16,5 iken bu oran ABD'de %19,2; İngiltere'de ise %21,7 ve Fransa'da ise %31,9 olarak gerçekleşmiştir (http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=SOCX_AGG).

Aynı şekilde 2014 yılı için sosyal harcamaların GSYH'ye oranı OECD lkeleri ortalamasında %21,6 iken, Güney Afrika'da 8,7; (2012) Tacikistan'da %5,5 (2013); Endenozya'da %2,0 (2009); Hindistan'da %0,5 (2012) ve Papua Yeni Gine'de ise %0,1 (2009) olarak gerçekleşmiştir (<http://www.oecd.org/social/expenditure.htm>; ADB, 2013: 13-14; <https://sdb.s.adb.org/sdb.s/index.jsp>).

Refah devleti, bu nedenlerle ekonomik büyüme ve kalkınmaya büyük önem vermektedir. Nitekim bazı kaynaklarda refah devleti, net milli gelirin artış hızında belli bir büyüme sağlayabilen ve bu büyümeden tüm toplumun adil bir şekilde yararlanmasına olanak veren devlet olarak da tanımlanmaktadır (Talas 1999: 198).

Refah devleti, ekonomik büyüme ve kalkınmanın gerçekleştirilmesi için sermaye yatırımlarını teşvik etmekte, eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik gibi alanlara müdahale edebilmektedir. Böylece ülkenin beşeri sermayesi ve ekonomik kalkınmanın adeta lokomotifi olan işgücünü geliştirmeye ve onun verimli ve etkin çalışmasına imkân tanıyan gerekli ortamı oluşturmayı hedeflemektedir (www.canaktan.org/politika/refah-devleti/amaclar.htm).

⁵ Türkiye için 2013 verilerine ulaşılmıştır.

1.4. Avrupa Refah Devleti Modelleri

Refah devletinin görev alanının oldukça geniş olması ve her ülkenin kendi refah anlayışına göre çeşitli uygulamaların görülmesi, refah devletlerini sınıflandırma yönündeki yaklaşımların da farklılaşmasına sebep olmaktadır. Refah devletlerinin gelişim süreçlerine bakıldığında ülkeden ülkeye farklılıklar arz ettikleri, birbirinden farklı kıstaslara dayalı olarak geliştikleri görülmektedir. Ülkelerin ekonomik ve sosyo-kültürel gelişmişlik düzeyleri ve farklılıkları, uygulanan refah politikalarının da farklılaşmasına sebep olmuştur. Dolayısıyla yapılan çalışmalarda ülkeler, sosyal gelişmişlik (refah hizmetleri) açısından belirli nitelik ve kıstaslara göre sınıflandırılmakta, farklı refah devleti modellerine sokulmaktadırlar (Özdemir, 2007: 124-125).

Yapılan çalışmalarda bilim insanları, refah rejimlerinin nasıl sınıflandırılabileceğini ve hangi ülkelerin hangi refah rejimleri sınıflandırmasına dahil edilebileceğini tespit etmek için ülkelerin uyguladıkları refah politikalarını izlemişler ve bu politikaların istatistiki analizlerini yapmışlardır. Analiz sonuçlarına göre ülkeleri farklı rejim türlerinde gruplandırmışlardır. Böylece refah devletiyle ilgili rejim türlerini ve refah devletlerinin gelişim süreçlerini ortaya koyucu teoriler geliştirmişlerdir. (Hick-Kenworthy 2003: 27). Bu noktada araştırmacıların yaptıkları temel hata, sosyal politika sınıflandırmalarının tek bir ölçüte dayanıyor olmasıdır. Literatürün çoğunda özellikle Anglosakson gelenekte refah hizmetlerinin miktarı üzerinde yoğunlaşmaktadır. Buna karşılık Kıta Avrupası'nda özellikle Fransız yazarlar, refah hizmetlerinin nasıl yerine getirildiği (şekli) noktasında farklı modeller üzerine yoğunlaşmaktadırlar. Bu yaklaşımda refah hizmetlerinin miktarı ise ihmal edilmektedir (Bonoli 1997: 352).

Mingione, hiçbir gelişme modelinin diğerlerinden daha ileriymiş gibi algılanamayacağını ve aslında evrensel bir modelin olamayacağını, her bir modelin uygulandığı ülkenin özel şartlarıyla birlikte oluştuğunu ifade etmekte ve örnek olarak da İskandinav modelini vermekte ve sosyal demokrat modelin uluslararası rekabetin dinamiklerine daha merkezi şekilde entegre olmuş daha büyük ve daha az homojen ülkelere ihraç edilemeyeceğini iddia etmektedir (Mingione 2010: 267). Aynı doğrultuda Ferrera, Hemerijck ve Rhods yaptıkları ortak çalışmada refah devleti modelleri

için *one best way*'in (en iyi tek yol) söz konusu olmadığını vurgulamaktadırlar (Ferrera-Hemerijek-Rhods 2001: 44).

Diğer yandan, her bir ülkenin sosyal ve ekonomik yapısı, gelişim sürecinde devamlı farklılaşmaktadır. Bu yüzden herhangi bir ülke, farklı zamanlarda farklı rejim türleri içerisinde değerlendirilebilir. Nitekim uygulamada hiçbir ülke tam anlamıyla bir kategoriye uygun düşmemektedir. Örneğin, liberal rejim sınıflandırması altında yer alan ABD ve İngiltere, bazı sosyal politika uygulamaları düşünüldüğünde aslında aynı gruba kolaylıkla dahil edilemez. Çünkü İngiltere, İskandinav modeline çok daha yakın olan bir evrensel Ulusal Sağlık Sistemi (National Health System–NHS)'ne sahiptir (Özdemir 2007: 126).

Sınıflandırma konusundaki ilk denemeler, 1958 yılında Wilkensky ve Lebeaux tarafından *Industrial Society and Social Welfare* isimli çalışmalarında yapılmıştır. Çalışmada refah devletlerini *ardakalan*, *kalıntı* (residual) ve *kurumsal* (institutional) olmak üzere ikiye ayırmışlardır. Birincisinde, normalde refah sağlayıcı kurumlar olan aile ve pazarın işlevini yerine getirmemesi durumunda devlete refah politikalarını uygulama görevi verilmektedir. İkincisinde ise, birincisinin aksine refah hizmetleri devletin normal görevi olarak kabul edilmektedir. Çalışmada bunun modern sanayi toplumlarının en başta gelen görevi olduğu vurgulanmıştır (Abrahamson, 1999b: 395-396).

Yine bu dönemde yapılan çalışmalarda, refah devletlerinin *Beveridgian* ve *Bismarckian* şeklinde geniş bir ayrımına tabi tutulduğu görülmüştür (Pierson 1998: 778). Martin, geleneksel *Beveridgian* ve *Bismarckian* ayrımları üzerinden yapılan sınıflandırma ve karşılaştırmaların ülkeler arasındaki özel farklılıkları dikkate almadığını ifade etmektedir. Ona göre bu sınıflandırmalar; aile, akrabalık ve din ilişkilerinin sosyal koruma sistemi içindeki rolünün gözardı edilmesi veya öneminin daha az görülmesi sonucunu doğurmaktadır (Martin 1997: 25).

Londra ekonomi okulundan Kamu Yönetimi Profesörü olan Richard Titmuss, yaptığı çalışmada *kalıntı*, *endüstriyel başarı-performans* ve *kurumsal-yeniden bölüşümcü* olmak üzere üçlü bir sınıflandırmaya gitmiştir. Kalıntı model devletin piyasaya müdahalesini sınırlar. Daha çok iki doğal kanal olan piyasa ve aile üzerinde durmaktadır. Bireylerin ihtiyaçlarını lâyıkıyla karşılamada bu iki kanal (piyasa ve aile) başarısız olursa refah kurumları geçici olarak devreye girebilecektir. Endüstriyel başarı-

performans modelinde sosyal sigorta ilkeleri yaygın bir şekilde uygulanır. Özellikle eğitim, kamu sağığı ve sosyal güvenlik ya da sosyal hizmet gibi sosyal yardım kuruluşları ekonominin bir tamamlayıcı olarak önemli rol tutmaktadır. Model, sosyal ihtiyaçların verimlilik, başarı ve performans kriterlerine göre karşılanması üzerine oturmaktadır. Birey istihdama katıldığı ve sigorta kurumlarına aidat ödemeye devam ettiği sürece sosyal refah hizmetlerinden yararlanabilecektir (Abrahamson 1999_b: 396; Ebbinghaus-Manow 2003: 9).

Kurumsal modelde refah devleti evrensel bir hüviyet kazanmış ve piyasada oluşan dağıtıma aşırı şekilde müdahale etmektedir. Bunu yaparken ise evrensel hakları güvence altına alarak, yeniden dağıtıcı sosyal politikalarla tüm vatandaşlarına sınıf, renk, cinsiyet veya din ayırımı olmaksızın kamu hizmeti sağlamaktadır (Abrahamson 1999_b: 397; Ebbinghaus-Manow 2003: 9). Bakıldığında bu sınıflandırmaların kelime olarak farklılık arz etseler de taşıdıkları anlamların aynı oldukları görülmektedir (Taşçı 2010: 73).

Sınıflandırma konusunda literatürde en çok kabul görüp üzerinde durulan Esping Andersen tarafından yapılan modellemedir. Andersen, refah rejimlerini üçlü bir ayırıma tabi tutmaktadır. ABD ve İngiltere'nin dahil olduğu birinci gruba Liberal refah modeli diyen Andersen; Fransa, Almanya ve Belçika'nın dahil olduğu gruba ise Muhafazakar veya Kıta Avrupası refah modeli ismini vermiştir. Sınıflandırmada İsveç ve Danimarka gibi ülkeler ise sosyal-demokratik veya İskandinav refah modeli olarak nitelendirilmiştir (Kazepov, 2008: 257-260; Andersen 2004: 744; Alber 1995: 133; Özdemir 2007: 131). Abrahamson bu modeli kapitalizm ile komünizm arasında üçüncü veya orta yol olarak görmektedir (Abrahamson 1999_a: 32).

Bu modellemeye göre liberal bir görüşü benimsemiş ülkeler, devletin piyasalara müdahale etmesini engelleyen ve böylece bireysel özgürlüklere saygı duyan refah devleti anlayışını benimsemişken muhafazakâr ve Hristiyan anlayışın egemen olduğu ülkelerin *para yardımıyla destekleme* anlayışı çerçevesinde şekillenmiş bir refah devletini ve sosyal demokrasinin egemen olduğu coğrafyaların ise *evrensel* ve *yeniden dağıtıcı* refah devletini ön plana aldıkları görülmektedir (Ebbinghaus-Manow 2003: 8).

Mingione, Andersen'in orijinal tipolojisinin, kaynak ve hizmetleri üretmek ve bireylerin korunması için *piyasa*, *devlet* ve *cemaat-aile* şeklindeki üç temel alandan

birinin diğerlerine baskın gelmesine dayandığını vurgulamıştır. Buna göre piyasanın baskın olduğu sistem liberal modeli, devletin baskınlığı sosyal demokrat/İskandinav modelini, cemaat-aile baskınlığı ise muhafazakâr modeli doğurmuştur (Mingione 2010: 267). Andersen de benzer şekilde bu farklı modellerin ayırt edici özelliğinin, sosyal yardım ve hizmetlerin sağlanmasında ağırlık verilen kesimler olduğunu ifade etmiştir. Ona göre bu kesimler, piyasa, sivil toplum (aile, klise, arkadaşlar, özel kuruluşlar vb.) ve devlettir (Andersen 2004: 744).

Andersen'in bu sınıflandırmasına çeşitli eleştiriler getirilmiştir. Pereirinha, Andersen'in modellemesinde sosyal güvenlik sistemine odaklandığını bunun ise yoksulluk ve sosyal dışlanma ile mücadele etmeye yönelik sınıflandırmaların önemini azalttığını ileri sürmektedir. Dikkatleri sadece sosyal koruma harcamalarına yöneltmenin oldukça dar bir bakış açısı ortaya koyacağını ifade eden Pereirinha, Andersen'in sınıflandırmasındaki iki sınıra dikkat çekmektedir. Bunlardan biri, modelde formel iş piyasasındaki işçilerin haklarına odaklanılırken kayıt dışı sektörün göz ardı edilmesidir. Diğer ise, sivil toplumun dayanışma mekanizmalarının yetersiz görülmesi bu yüzden informal kurumların yoksullukla ve sosyal dışlanmayla mücadelesinin önemini kavranamamasıdır (Pereirinha, 1997: 198- 200).

Andersen'in sınıflandırmasının Batı ülkelerindeki gelişmeleri göstermekle birlikte özellikle gelişmekte olan ülkelerin durumlarıyla ilgili bir şey ortaya koyamadığını ileri süren Ferrera ve Mingione yaptıkları çalışmalarda *Güney Avrupa Refah Rejimi* tipolojisini ortaya atmışlardır. Onlara göre bu model; İspanya, İtalya, Portekiz ve Yunanistan gibi gelişmesini geç tamamlamış ülkeler için geçerli olan bir refah rejimi tipolojisidir (Ferrera, 2010: 195-197; Mingione 2010: 271). Çünkü bu ülkelerdeki istihdamın yapısı, formel sosyal güvenlik sisteminin niteliği, bu formel sistemin dışında devlet-vatandaş ilişkisinin sergilediği özellikler, informal ilişki ağlarının bireye sağladığı istihdam olanakları ve sosyal güvenlik şemsiyesi Batı ülkelerindekinden farklıdır (Buğra-Keyder 2003: 13).

Türkiye'nin bazı kaynaklarda Güney Avrupa rejimleri içine dahil edildiği görülmektedir. Fakat bakıldığında Türkiye'nin birçok açıdan Güney Avrupa Refah Rejimi özelliği taşımakla birlikte bazı özellikleriyle de bu ülkelerden farklılaştığı görülmektedir (Buğra-Keyder, 2003: 16-19).

2. SOSYAL POLİTİKA

Sosyal devlet, yukarıda ifade edilen amaçlarını gerçekleştirmeye çalışırken bazı araçları kullanmaktadır. Sosyal problemleri analiz ederek bunlara çözümler getirmeye çalışan bu araçlar sosyal politika araçları olarak nitelendirilmektedir. Sosyal politika uygulamaları her ne kadar sanayi devrimi sonrası bilimsel bir nitelik kazanmış olsa da bu türden uygulamaların insanlık tarihi kadar eski olduğu ifade edilebilir. Çünkü insanın olduğu yerde sosyal sorunlar ve bu sosyal sorunlara dönük çözüm çabaları hep olagelmıştır. Dolayısıyla burada bilimsel anlamda kavramın geçirdiği gelişim süreci ele alınacaktır.

Latince *socius* ve *politeia* kelimelerinin birleşmesiyle meydana gelen sosyal politika kavramının ilk kez 19. yüzyılın ikinci yarısında Almanya’da Riehl tarafından kullanıldığı ifade edilmektedir (Tuna-Yalçıntaş 1999: 21; Şenkal 2007: 27). Literatürde kavramın geniş bir alana yayılıp bilimsel bir niteliğe bürünmesi noktasında 1873 yılında yine Almanya’daki *Sosyal Siyaset Derneği*’nin kurulması örnek gösterilmektedir (Tokol 2000: 2). Alman bilim adamı Otto von Zwideneck Südenhorst ise 1911 yılında yazdığı *Sozialpolitik* adlı eseriyle bu bilim dalının teorisini ortaya koymuştur (Şenkal 2007: 27). Ülkemizde kavramın 1916-1917 yıllarında Ziya Gökalp’in başında bulunduğu *Yeni Mecmua*’da kullanıldığı görülmektedir. Ancak 1933 yılında gerçekleştirilen üniversite reformu ile ülkemize gelen Alman profesörlerden özellikle Gerhard Kessler ile birlikte kavramın Türk terminolojisine girdiği ifade edilebilir (Aydın 2008: 23).

2.1. Tanımlama Uğraşı ve Kapsamı

Sosyal politika kavramı iki yolla tanımlanabilir. Birincisi akademik bir araştırma ve sorgulama alanı çerçevesinde yapılmaktadır. İkincisi ise insanların refahını sağlamaya yönelik hükümetlerin müdahaleleriyle ilgili, politik bir uygulama alanı olarak yapılan tanımlamadır (Blakemore 2007: 20; Hall 2004: 18; Alcock, 2012: 5-6).

Çalışmanın içeriği nedeniyle kavrama ikinci yolla tanımlama getirilmeye çalışılacaktır. Bu açıdan bakıldığında sosyal politika kavramını uygulamalarda birbirine

yakın sosyo-kültürel yapıya sahip ülkelerde bile görülebilen farklılaşma nedeniyle tanımlama güçlüğü çekilmektedir. Örneğin Anglo-Sakson geleneğe sahip İngiltere’de sosyal politika; eğitim, sağlık, sosyal güvenlik, sosyal hizmetler ve konut hizmetlerinin yürütülmesi üzerinden tanımlanmaya çalışılmaktadır. Bu hizmetlerin yürütülmesindeki etkinlik ve verimlilik, hizmetleri kimin yürüttüğü ve bunların sorumluluğunun kime karşı olduğu gibi konular sosyal politikanın temel unsurlarıdır. Kara Avrupa’ında ise terim daha çok işgücü piyasasına ait kurum ve ilişkiler şeklinde, özellikle de işçi hakları ve sosyal taraflar arasındaki anlaşma zemini olarak anlaşılmaktadır (Kleinman 2010: 159).

Sosyal politikanın tanımlanması noktasında literatürdeki tartışmalar şu sorular üzerinde yoğunlaşmakta ve böylece konunun kapsamı da belirlenmeye çalışılmaktadır: Öncelikli olarak sosyal politika; gelir güvencesi, çocuk bakımı ve danışmanlık gibi sadece kişisel sosyal hizmetleri mi kapsamaktadır? Sosyal politika, eğitim, sağlık hizmetleri gibi insan hizmetleriyle mi alâkalıdır, yoksa iş hukuku, bütçe açıklarını kapatmaya yönelik kararlar veya serbest ticaret anlaşmaları gibi daha geniş ekonomik politikalar üzerinden mi düşünmek gerekmektedir? Diğer taraftan sosyal politika, sadece hükümet organları tarafından kaynakların ve hakların tahsisi ve dağılımına ilişkin kararları mı içermektedir, yoksa aynı zamanda transfer ödeme kuruluşlarının veya sendikalar gibi hükümet dışı yapılanmaların kararlarını da mı kapsamaktadır (Westhues 2006: 6)?

Titmuss, sosyal politikayı tanımlamanın zor bir iş olduğunu ifade ettikten sonra ona kaynakları yeniden dağıtıcı bir işlev yüklemektedir. Ona göre, bir politikanın sosyal politika olabilmesi için zenginden fakire doğru gelir transferini ve refahı barındırması gerekir. Bu bağlamda Latin Amerika ülkelerinde uygulanan sosyal sigorta programları sosyal politika önlemleri olarak kabul edilmemektedir. Çünkü Titmuss’a göre bu politikalar sosyal sınıflar arasındaki mevcut eşitsizliği daha da artırmaktadır (Titmuss 1974: 26).

Blakemore, amaç ve hedefler noktasında kavrama yaklaşmış ve sosyal politikaların insan refahını iyileştirmeyi ve insanın eğitim, sağlık, barınma ve sosyal güvenlik ihtiyaçlarını karşılamayı amaçladığını ifade etmiştir (Blakemore 2007: 20). Morris ise sosyal politikayı, hizmet üretmek ve gelir sağlamak yoluyla vatandaşların

refahını artırmayı amaçlayan hükümet politikaları olarak görmektedir (Morris, 1985: 1-2).

Yelaja'ya atıfla Westhues, sosyal politikanın sosyal yardım hizmetlerinin kamu yönetimi tarafından yerine getirilmesi ile ilgili olduğunu ifade etmiştir. Yani ona göre sosyal politika; devletin sağlık, eğitim, para yardımı, sosyal yardım hizmetleri gibi tüm seviyelerdeki özel hizmetlerinin geliştirilmesi ve yönetilmesini ifade eder (Westhues 2006: 6). Ersöz ise sosyal politikanın iki unsuru bünyesinde barındırması gerektiğini ifade etmiştir: Bunlardan birincisi, zenginden fakire gelir transferini gerçekleştirmesi, yani geliri yeniden dağıtması, diğeri ise refah düzeyini yükseltici nitelikte olmasıdır (Ersöz 2009a: 82).

Sonuç olarak yapılan tanımlamaların temelde üç unsur üzerine oturduğu ifade edilebilir: Birincisi, bu politikaların vatandaşlar için refah sağlayıcı olması, ikincisi, ekonomik amaçlarının yanı sıra ekonomi dışı amaçlarının da olması, üçüncüsü ise gelirin, zenginden fakire doğru yeniden dağılımını gerçekleştirmeyi amaçlamasıdır (Titmuss 1974: 29).

Tanımlamalar çerçevesinde literatürdeki yaklaşımlar incelendiğinde öncelikli olarak dar ve geniş anlamda sosyal politika şeklinde bir sınıflandırmanın yapıldığı ve böylece kapsamının ortaya konulmaya çalışıldığı görülmektedir.

2.1.1. Dar Anlamda Sosyal Politika: İşçi ve İşveren İlişkileri Kapsamı

Emek ve sermaye çatışmasının yaşandığı ülkelerden biri olan Almanya'da ortaya çıkan sosyal politikanın ilk amacı, endüstrileşme ve kentleşmenin neden olduğu iş kazası gibi tehlikelere ve yaşlılık, hastalık ve işsizlik gibi giderilmediğinde toplumsal bunalımlara yol açabilecek olumsuz durumlara karşı işçileri korumak ve onlar için bazı önlemleri uygulamaktır (Koray 2008: 33). Görüldüğü üzere çıkış noktası olarak dönemin şartlarına paralel, işçi ve işveren arasındaki çatışma ekseninde, işçilerin güvenliğini sağlamayı ve iki kesim arasındaki büyük uzlaşmayı gerçekleştirmeyi hedeflemekteydi. Liberal iktisat ve yönetim düşüncesinin müdahaleyi reddeden tutumunun ortaya çıkardığı sorunlar, sosyal politikanın *çalışma* ekseninde gelişmesine

yol açmıştır. (Özaydın 2008: 165). Böyle bir yaklaşım, sosyal politikanın dar anlamda yorumlanması olarak değerlendirilmektedir. Bu bakış açısına göre sosyal politika, toplumdaki sınıfsal ilişkiler, hareketler, mücadeleler ve çelişkiler karşısında devleti ve hukuksal düzeni ayakta tutmayı ve korumayı hedefleyen çalışmalar bütünüdür (Talas 1992: 15).

Dar anlamda sosyal politika, sanayi devriminin bir ürünü olarak ortaya çıkmıştır. İşçi sınıfı ile burjuvazi arasındaki sosyal sınıf çelişkilerini azaltmak, işçileri hızlı sanayileşmenin getirdiği tehlikelere ve risklere karşı korumak ve işçilerin çalışma ve yaşam koşullarını iyileştirmek gibi hedefleri benimsemiş (Güven 2009: 13) ve kapsamını bu şekilde sınırlamıştır.

2.1.2. Geniş Anlamda Sosyal Politika: Bütün Toplumsal İlişkiler

Başlangıçta iki sınıf arasındaki ilişkilerden kaynaklanan sorunlar ekseninde şekillenen ve emeğin korunmasını amaçlayan mevzuatın uygulanmasından doğmuş olan sosyal politika, yaşanan gelişmelere paralel değişimler geçirmiş, genişlemiştir. Her iktisadi konunun kendi sosyal çevresi ve ilişkileri ile ele alınmasının da etkisiyle (Kessler, 1941: 441-442) sosyal politika, geleneksel çalışma koşullarından, yoksullara, çocuk ve yaşlı gibi güçsüzlere, engellilere ve bir mesleğin gereksinim içinde olanlarına yardımlardan başlayarak kişisel ve toplumsal dayanışmalara kadar uzanmıştır (Talas 1992: 13). Bu dönüşüm, sosyal politikanın geniş anlamda yorumlanmasını da beraberinde getirmiştir. Bu anlamda sosyal politika, sanayi devriminin ortaya çıkardığı iki sınıf arasındaki ilişkilerden ve zaman olarak da sanayi devrimi sonrasında ziyade tarihsel süreç içerisinde toplumun tüm sosyal sınıf ve gruplarının problemlerini ilgi alanına dahil etmektedir. Çalışmalarda üçüncü kuşak sosyal politika uygulamaları olarak nitelenen çocuk, kadın, çevre, tüketici hakları (Koray 2008: 38) gibi alanlardaki politika ve uygulamalar da geniş anlamda sosyal politika tanımı içerisine sokulabilmektedir. Bu bağlamda konuya yaklaşıldığında sosyal politikanın topluma bir bütün olarak bakan, toplum içinde bütün sınıfları ilgilendiren çok çeşitli konuları sınıf farkı gözetmeksizin ele alan bir disiplin olarak geliştiği ifade edilebilir (Talas 1992: 16).

Geniş anlamda sosyal politika yaklaşımının özellikle 2. Dünya Savaşı'ndan sonra refah devleti uygulamalarının hız kazanmasına paralel bir şekilde geliştiği söylenebilir. Nitekim Batı Avrupa ve Amerikan yazınında, gerek doktrin ve gerekse uygulamada sosyal politika kavramının sosyal refahla özdeşleştiği ve sosyal refahı etkileyen her konu ve sorunun aynı zamanda sosyal politikanın da konusunu oluşturduğu görülmektedir. Bu bağlamda sosyal hizmetler, sağlık politikası, konut politikası, sosyal güvenlik ve yoksullukla mücadele gibi alanlar ilgili Batı kaynaklarında önemli yer tutmaktadır (Güven 2009: 15).

Son dönem gelişmeler incelendiğinde özellikle IMF, DB ve ILO'nun sosyal politikaya ilişkin çalışmaları, disiplinin alanının daha da genişlemesine ve uluslararası bir boyut kazanmasına sebep olmuştur. Nitekim son dönemde, *uluslarüstü sosyal politika* (supranational social policy) kavramının literatürde kullanılmaya başlandığı görülmektedir. Aynı şekilde Avrupa Birliği (AB) yolunda imzalanan Roma Antlaşmasında (1957) ilk izleri görülen *Avrupa Sosyal Politikası* da sosyal politikanın ulus-üstü genişlemesinin başka bir yansıması olarak gösterilebilir (Taşçı 2010: 13).

2.2. Türkiye’de Sosyal Politikaların Tarihsel Gelişimi

Türkiye’de sosyal politikaların tarihsel gelişimine bakmak istendiğinde konunun Osmanlı döneminden itibaren ele alınması daha faydalı olacaktır. Bu itibarla Cumhuriyet öncesi dönem kısaca ortaya konulacaktır. Ardından Cumhuriyet dönemi ele alınacaktır.

2.2.1. Cumhuriyet Öncesi Dönem

Bilindiği üzere Osmanlı Devleti’nde Batı’daki gibi bir sanayi devrimi olmamıştır. Dolayısıyla sanayileşmeye dönük ilk faaliyetlerin 19. yüzyılın ikinci yarısında başladığı ifade edilebilir. Bu nedenle, Cumhuriyet öncesi dönemi de kendi

içinde *Tanzimat Öncesi Dönem* ve *Tanzimat ve Meşrutiyet Dönemi* şeklinde iki başlık halinde incelemek mümkündür (Altan 2006: 60).

2.2.1.1. Tanzimat Öncesi Dönem

Tarıma dayalı kapalı bir ekonomik yapıya sahip olan Osmanlı toplumunda sosyal koruma gereksinimi büyük ölçüde akrabalar ve komşular tarafından karşılanmıştır. Güçlü bir dayanışma ruhunun hâkim olduğu toplumda İslam dininden kaynaklanan fitre, zekât, adak, kefare, kurban, sadaka ve bağış gibi yardımlar ile imece geleneği ihtiyaç duyulan gereksinimlerin karşılanmasında önemli derecede rol oynamıştır (Altan 2006: 60). Böyle bir dayanışma toplumundaki koruyucu aile yapısının, sosyal güvenliğin bir gereksinim olarak algılanmasının önüne geçtiği ifade edilmektedir (Güvercin 2004: 91). Tanzimat’a kadarki dönemde özerk ve demokratik bir sivil toplum sistemi olarak da nitelendirilen vakıflar, sosyal güvenlik işlevini üstlenmiştir. Bunlar içinde avarız vakıflarının köy ve şehir halkları için en önemli sosyal güvenlik kurumu olduğu söylenebilir (Tabakoğlu 2006: 81). Bunlara ilaveten esnaf teşekküllerine ait esnaf sandıklarının, yeniçeri birliklerine ait orta sandıklarının ve benzeri kuruluşların, diğer fonksiyonlarının yanında ilgili oldukları topluluğun veya mensuplarının yetimlerine yönelik ciddi bir destek verdiklerini, fakir ve muhtaç durumda olan yetim çocuklarının yeme, içme, barınma ve eğitim gibi ihtiyaçlarını karşıladıkları söylenebilir (Özcan 2006: 83).

Başlangıçta sadece Müslüman esnafı çatısı altında barındıran esnaf zaviyeleri ya da fütüvvet olarak adlandırılan bu örgütler zaman içerisinde değişime uğramış ve Batı’daki korporasyon düzenine benzer lonca teşkilatı şeklinde yapılanmıştır (Altan, 2006: 60-61).

Nitekim esnaf ve zanaatkârlar için önemli bir güvence kaynağı olan bu lonca yapılanması içinde oluşturulan teavün (orta) sandıkları, zamanının sosyal sigorta örneği ve ülkemizdeki sosyal sigorta anlayışının ilk nüvesi olarak gösterilen bir yapılanma idi. Bu sandıklardan yaşlılık nedeniyle işini sürdüremeyen, çok çocuğu veya kalabalık ailesi olan, evlenen, sakatlanan, hastalanan esnaf ve zanaatkârlara ya da ailelerine ayni ya da parasal nitelikte yardımlar yapılabilmekte, borç para verilebilmekte ve ölmeleri halinde

ise cenaze giderleri karşılanabilmekteydi (Kaya, 2009: 60-61; Altan 2006: 62). 19. yüzyılın sonuna kadar varlıklarını sürdürmüş olan loncalar tarafından yapılan sosyal yardımlar, aile yardımlaşması ve dinsel yardımlara göre daha kurumsal bir görünüme sahipti.

Konuyla ilgili olarak, 19. yüzyılın başlarından itibaren uygulanmaya başlanan muhtâcîn maaşı, önemli bir sosyal politika uygulaması olarak kabul edilebilir. Bu uygulama ile birlikte devlet, yoksullara belli bir yönetmelik dahilinde olmamakla birlikte maaş bağlama yükümlülüğü altına girmiştir (Özbek 2008: 53).

2.2.1.2. Tanzimat ve Meşrutiyet Dönemi

Bu dönemde, özellikle ekonomik yaşamın hızlı değişen şartlarına ayak uyduramayan loncaların etkilerini yitirdiği görülmektedir. Bu değişim, sosyal güvenlik alanında önemli faaliyetleri yürüten vakıfları da etkilemiş ve güçlerinin kaybolmasına sebep olmuştur (Altan 2006: 62). Vakıfların güç kayıplarında merkezi devletin güçlenmesi sürecinde vakıf gelirlerinin maliye hazinesi içinde eritilmesi ve böylece mali kaynaklarının budanması, önemli derecede etkili olmuştur (Özbek 2008: 53). Daha sonra ise milli kimlik temelli ulus devletlerin ortaya çıkmasıyla birlikte vakıflar ya millileştirilmiş ya da vakıf sistemi tamamen ortadan kaldırılmıştır (Baer 1997: 297).

Sanayileşme adına bazı küçük çaplı girişimlerin görülmeye başlanması ve işçilerin çalıştırılmasıyla birlikte işçi sınıfı oluşmaya başlamıştır. Bu gelişmelerle birlikte artık çalışma yaşamında teamül hukukundan ziyade pozitif hukuk kuralları uygulanmaya başlanmış (Altan, 2006: 62-63) ve bu doğrultudaki ilk çalışma, 1865 yılında çıkarılan *Dilaver Paşa Nizamnamesi* olmuştur. Sınırlı kapsamlı sosyal politika düzenlemesi olarak kabul edilen ve 100 maddeden oluşan bu nizamname, Ereğli Kömür Havzası'ndaki kömür üretiminin düzenli bir şekilde yürümesini amaçlamıştır (Talas 1992: 40). 1872 yılında öksüz ve yetim çocukların okutulmasını amaçlayan *Dariüşşafaka* ve hemen ardından 1895 yılında İstanbul'daki kimsesiz ve yardıma

muhtaç kişilerin ihtiyaçlarına cevap verebilmek amacıyla *kışla bakım modeli*'ne⁶ uygun yapılan *Darülaceze* kurulmuştur (Gökçearslan Çifci 2009: 60).

1877 yılında, işçi ve işveren arasındaki iş ilişkilerini sözleşme (akit) serbestisi ilkesine dayalı olarak liberal bir yaklaşımla ele alan hükümleri de içeren ülkemizin ilk medeni kanunu olan Mecelle yürürlüğe girmiştir (Altan 2006: 63). Her ne kadar getirdiği düzenlemeler bir toplumsal politika düşüncesinin ürünü görülmemekle birlikte, (Talas 1992: 39) ve çalışma ilişkilerinin hukuksal çerçevesini köleci bir bakış açısıyla çizdiği (Makal 2007: 513) şeklinde bir eleştiriye uğrasa da Mecelle, iş ilişkilerini dönemin anlayışına uygun olarak *insan kirası* şeklinde ele almıştır. İş ilişkileri ile ilgili hükümler daha çok 562 ile 581. maddeleri arasında düzenlense de bu maddeler dışında kalan bazı maddelerde de işçi ile ilgili hükümlere yer veren Mecelle, çalışma ilişkilerinin düzenlenmesine ilkel ve bireyci bir görüş getirmiştir (Tokol 2014: 61).

19. yüzyılın sonlarına doğru sanayileşmenin getirdiği değişimle birlikte, işçilerin dernekler (cemiyetler) çatısı altında toplandığı görülmektedir. Bu çerçevede 1871 yılında kurulan Ameleperver Cemiyeti, ilk işçi kuruluşudur. Yine aynı dönemde kamu görevlilerinin sosyal güvenlik gereksinimlerini karşılamayı amaçlayan çeşitli yardım sandıkları kurulmuştur. 1860'ta kurulan Askeri Sefain Tekaüt Sandığı, 1881'de kurulan Sivil Memurlar Emekli Sandığı ve 1890'da kurulan Seyri Sefain Tekaüt Sandığı, yaşlılık sigortası işlevi olan bu sandıkların ilk örneklerindendir (Altan, 2006: 63-64).

Osmanlı İmparatorluğunda toplu iş ilişkileri ile ilgili ilk hukuki düzenleme ise Meşrutiyet sonrası artan grevler sonucunda yürürlüğe konulmuştur. *İttihat ve Terakki Hükümeti*'nin yabacı sermayenin de etkisiyle 1909'da yürürlüğe koyduğu Tatil-i Eşgal Kanunu'nda (Tokol 2014: 61) grevlere iyi gözle bakılmamış, kamu hizmetinde çalışanların sendika kurmaları açıkça yasaklanmıştır (Dilik 1985: 94). Kanunla birlikte her ne sebeple olursa olsun sendika kuranlara ve grevleri örgütleyenlere hem hapis, hem de para cezası öngörülmüştür (Talas 1992: 42). Bu konudaki bir diğer düzenleme 1909 yılındaki Cemiyetler Kanunu'dur. Yasa, dönemine göre derneklerin kurulmasına liberal bir şekilde yaklaşmıştır. Bu açıdan bakıldığında yasaklayıcı değil düzenleyici bir nitelik taşıyan yasa, derneklerin hükümet tarafından denetlenmesi ve kapatılması şeklinde hükümler de içeriyordu (Talas 1992: 43).

⁶ Kışla bakım modeli: Binada elli yataklı yatakhaneler ve büyük yemek salonları bulunduğundan bu isim verilmiştir.

2.2.2. Cumhuriyet Dönemi

1923'te Türkiye Cumhuriyeti, sanayisini kurup geliştirebilmek için gerekli olan ne kapitale, ne üretim araçlarına, ne yetişmiş insan gücüne, ne de bilinçli ve deneyimli müteşebbislere sahipti. Dolayısıyla kuruluş yıllarında, tarım kesiminden başlayacak bir sanayileşme hedeflenmiştir (Altan 2006: 65). Bu dönemdeki sosyal politika düzenlemelerinin tipik özelliği, bireyselden başlayıp siyasal rejimin niteliklerine bağlı kalarak toplu düzenlemelere doğru yönelmesidir. Böyle bir akış, başka ülkelerin sosyal politika tarihleri içinde de görülmektedir (Talas 1992: 74).

Cumhuriyet döneminde devletin çalışma hayatına ilk müdahalesi 1921 yılında yürürlüğe giren *Zonguldak ve Ereğli Havza-i Fahmiyesinde Mevcut Kömür Tozlarının Amele Menafii Umumiyesine Olarak Furuhtuna Dair Kanun* ile olmuştur (Altan 2006: 66). Kanunla Zonguldak ve Ereğli kömür bölgesinde üretim sırasında ortaya çıkan ve işletmenin kullanmadığı kömür tozlarının açık artırma yoluyla satılarak elde edilecek gelirin işçiler için kullanılması amaçlanmıştır (Dilik 1985: 94).

1930'lu yıllara gelindiğinde ulusal sanayinin geliştirilmesine yönelik olarak liman, demiryolu ulaşımına dönük çalışmalar ve birkaç büyük ölçekli fabrikanın dışında önemli bir iktisadi faaliyet gerçekleştirilememiştir (Deniz 2012: 252). Bu durum, özel kesimin önderliğinde beklenen gelişmenin gerçekleştirilemeyeceğini göstermiş ve dönemin yöneticilerinde hayal kırıklığı meydana getirmiştir (Alexander 1960: 349). Çünkü özel kesim önemli oranda sermaye sıkıntısı yaşamaktadır (Kerwin 1951: 22). Sanayi altyapısı olmayan Türkiye'nin özel kesim eliyle gerçekleştirilemeyen sanayileşme sürecini devlet eliyle gerçekleştirebileceği fikri devletçilik düşüncesinin doğmasının nedenlerinden biridir (Deniz 2012: 247).

Bir diğer neden ise dünyayı etkileyen ekonomik buhranın toplum ve ekonomi üzerindeki olumsuz etkileri ile mücadele etmektir (Özçelik-Tuncer 2007: 253). Bu noktada Sovyetler Birliği'nin göstermiş olduğu performans da devletçiliğe geçişte etkili olmuştur (Eroğlu 2007: 69). Devletçiliğe geçişi milli ekonominin kurulması için vazgeçilmez bir araç ve de milliyetçilik ilkesinin bir türevi olarak da görenler vardır (Tünay 1985).

Birçoğu askeri kişilerden oluşan ülkenin liderlerinin ekonomiyi kontrol etmek istemeleri ve yeni orta sınıfın büyümesinden korkmaları da sebeplerden biri olarak sıralanmaktadır (Kerwin 1951: 22). Altıparmak ise yapılan politika değişikliğini ideolojik bir sebebe dayandırmamış sadece ülke şartları ve zorunluluklarının bunu gerekli kıldığını ifade etmiştir (Altıparmak 2002: 35).

Bu kalkınma hamlesi, ülkedeki işçi statüsünde çalışanların yaygınlaşmasına sebep olmuştur. Bu çerçevede kadın, çocuk ve bütün işçilerin korunmasına ilişkin *Umumi Hıfzısıhha Kanunu* 1930 yılında yürürlüğe konulmuştur. Kanunla kadın, küçük çocuk ve genç işçilerin çalışma yaşlarına, sürelerine ve çalışma koşullarına ilişkin konular düzenlenmiştir (Dilik 1985: 98). Ancak kadınların, çocukların ve yetişkin işçilerin korunmalarına ilişkin bazı esaslar öngören yasa, uygulamaları denetleyecek bir teftiş mekanizmasını önermediği için uygulama aşamasında sıkıntılarla karşılaşmış ve yasanın hükümleri, tam manasıyla yerine getirilememiştir (Kara 2004: 219).

Yine bu dönemde 1930 yılında yürürlüğe giren *1580 Sayılı Belediyeler Kanunu*'yla birlikte seçim yöntemiyle kurulacak şuralara (meclisler), yasaların belirlediği ilkeler çerçevesinde illerdeki eğitim, sağlık, ekonomi, tarım, bayındırlık ve kimsesi bulunmayanlar ile sakatlara yardım gibi (Altan 2006: 67) sosyal yardım işlerini düzenleyip yürütme görevi verilmiştir (Talas 1992: 80).

Bu dönemde örgütlenmeyi önleyici pek çok düzenleme de yapılmıştır. *Cemiyetler Kanunu*'nda farklı tarihlerde yapılan düzenlemelerle örgütlenme kısıtlanmış, 1925 tarihli *Takrir-i Sükun Kanunu* ise yürürlükte kaldığı süre içinde dernek kurma, siyasi ve mesleki anlamda örgütlenme imkânını ortadan kaldırmıştır. Ceza Kanunu'nda 1933 yılında yapılan değişiklikle de işçilerin toplu olarak işi terk etmesine neden olanlara ağır cezalar getirilmiştir (Tokol 2014: 63).

1930'lu yıllarla birlikte girilen sanayileşme hamlesinin ardından ekonomik hayatın canlanması, işçi kitlesinin doğması ve genişlemesine yol açmıştır. İşçi ve işveren arasındaki ilişkileri düzenleyecek özel bir iş kanununun hazırlanması ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Nitekim 1936 yılında kabul edilip 1937 yılında yürürlüğe giren 3008 Sayılı *İş Kanunu*, bu gereksinimi karşılamayı amaçlamıştır (Dilik 1985: 98). Çalışma hayatına ilişkin kısmi bazı düzenlemeler getirmekle birlikte Seyyar tarafından çalışma

hayatına otoriter bir denetim sistemi getirmekle eleştirilen kanun (Seyyar 2006: 35) 1967 yılına kadar 30 yıl bireysel iş ilişkilerini ve çalışma yaşamını düzenlemiştir.

Bu kanun, devletin çalışma hayatına geniş kapsamlı ilk müdahalesi olarak kabul edilmektedir. Kanun tek parti sistemi ile planlı devletçi ekonomik politikanın derin izlerini taşımaktadır (Tokol 2014: 63). İşçi ve işveren ilişkilerinin devletin gözetiminde sürdürülmesini amaçlayan, yasakçı ve müdahaleci olan (Talas 1992: 104) kanun ile çalışma hayatı ilk defa sistematik olarak düzenlenmiştir. Grev ve lokavt yasaklanmış, çalışma hayatı ile ilgili uyuşmazlıkların devlet organları aracılığıyla çözülmesi kabul edilmiştir (Deniz 2007: 147).

1938 tarihli Cemiyetler Kanunu ise getirdiği zorunluluklar ve yasaklar ile tek parti döneminde zaten fiilen mevcut olmayan sendikal örgütlenme özgürlüğünü hukuken de ortadan kaldırmıştır (Makal 2007: 518). Fakat literatürde bu düzenlemenin asıl amacının sendikacılığı yasaklamak değil, ülkeyi komünizm ve faşizm gibi (bazı kaynaklarda aşırı sağ ve aşırı sol geçiyor) ideolojik ve siyasal dış akım ve etkilere karşı korumak olduğu ifade edilmektedir (Dilik 1985: 100; Gülmez 1984: 117).

II. Dünya Savaşı sonrası, gerek dünyada gerekse ülkemizde sosyal politikalar açısından önemli değişimlerin yaşandığı bir dönem olmuştur. Savaşın hemen akabinde 1945 yılında önce Çalışma Bakanlığı, ardından İş ve İşçi Bulma Kurumu kurulmuştur. Aynı yıl 4772 Sayılı İş Kazalarıyla Meslek Hastalıkları ve Analık Sigortası Kanunu ile ülkemizde ilk kez bir sosyal sigorta koluna işlerlik kazandırılmıştır. Yine aynı yıl 4792 Sayılı Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu hazırlanarak yürürlüğe konulmuştur. 1949 yılında ise kamu görevlilerine yönelik olarak önceki tarihlerde kurulmuş olan çeşitli kurum ve kuruluşlara ait yardım ve biriktirme sandıkları, 5434 Sayılı Kanun ile kurulan T.C. Emekli Sandığı adı altında toplanmıştır. 1949 yılında 5417 Sayılı Kanunla önce *İhtiyarlık*, 1950’de ise 5502 Sayılı Kanunla *Maluliyet, İhtiyarlık ve Ölüm* sigortaları uygulamaya konulmuştur. (Altan 2006: 69) 1951 yılında çıkarılan bir yönetmelikle asgari ücretin belirlenmesine ve uygulanmasına başlanmıştır (Tokol 2014: 64).

1947 yılında ise 5018 Sayılı *İşçi ve İşveren Sendikaları ve Sendika Birlikleri Hakkında Kanun* ile birlikte sendikalara ilişkin hukuk kurallarını içeren ilk özel kanun yürürlüğe girmiştir. Türk sendikacılığının doğuşu ve gelişiminde başlangıç noktası

olarak kabul edilen bu yasa, (Altan 2006: 70) Talas tarafından kapsamı sınırlı, oldukça yasaklayıcı, bir yasa olarak kabul edilmektedir (Talas 1992: 249).

1961 Anayasası⁷ Türk sosyal politika tarihinde bir dönüm noktası olmuştur. Sosyal hukuk devleti ve sosyal adalet anlayışının anayasada ifadesini bulması dönüşümün bir göstergedir. Bu çerçevede, grev ve toplu sözleşme hakkı, çalışma hakkı ve sendika hak ve özgürlüğü anayasal güvence altına alınmıştır. Yapılan düzenlemelerle sendika ve devlet ilişkileri daha dengeli bir zemine oturtulmuştur (Koray 2008: 173). Nitekim bu dönemde sendika sayısı ve sendikalı işçi sayısı hızlı bir artış göstermiştir (Yayman 2000: 65).

Bunlara ilaveten yasal bazı düzenlemeler de yapılmıştır. 1963 yılında 274 Sayılı Sendikalar Kanunu ve 275 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu, 1965 yılında 624 Sayılı Devlet Personeli Sendikaları Kanunu kabul edilmiştir (Çelik 1996: 11). Yine bu dönemde 1945'ten itibaren tedrici ve dağınık biçimde gelişen sosyal sigorta mevzuatı da, 1964 yılında kabul edilen 506 Sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu ile birlikte toplu ve sistematik bir hale getirilmiştir (Makal 2007: 525).

Bu dönemde sendikalar, Batılı ülkelerden farklı olarak mücadele etmeden geniş kapsamlı haklara kavuşmuşlardır. Düzenlemelerle birlikte geniş bir kesime örgütlenme hakkı verilmiş, sendikaların faaliyet alanı genişletilmiş, sınırlamalar son derece kısıtlı tutulmuş, sendikaların mali açıdan güçlendirilmesini amaçlayan çeşitli düzenlemeler yapılmıştır (Tokol 2014: 66).

1971 yılında sosyal güvenlik şemsiyesi altında olmayan bağımsız çalışanlar, *1497 Sayılı Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu* ile sigorta güvencesine kavuşturulmuş ve sosyal güvenliğin kapsamı daha da genişletilmiştir. Bu yıl yapılan bir başka düzenleme de, 1475 Sayılı İş Kanunu'nun kabul edilerek yürürlüğe girmesidir (Altan 2006: 72).

1961 Anayasasının getirdiği bu demokratik kurumlar, hak ve özgürlükler 1971 ve 1980 yıllarında yapılan müdahalelerle önemli ölçüde ortadan kaldırılmış, bir kez daha ülke için bir numara büyük addedilen hak ve özgürlükler geri alınmış, *ama veya fakatlı* bir özgürlük rejimi kurgulanmıştır. Bundan dolayı 1980 sonrası dönem,

⁷ Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 09.07.1961 tarih ve 334 sayılı Anayasa, RG. 20.07.1961, Sayı:10859.

Cumhuriyet tarihinde sosyal politikalara en çok yabancılaşmanın olduğu, (Talas 1992: 229) neo-liberalizmin sosyal politikalara meydan okuduğu dönem olarak görülür ve öğretide de anti-sosyal politika dönemi olarak nitelendirilir (Altan 2006: 73).

1982 Anayasası hazırlanırken, 1961 Anayasası döneminde sosyal uyanışın ekonomik gelişmenin önüne geçtiği ileri sürülerek örgütlenme hakları konusuna daha kuşkulu ve sınırlayıcı yaklaşmıştır (Koray 2008: 175). Sendika kurma ve grev hakkında önemli sınırlamalar getiren Anayasada özellikle 1990 sonrası yapılan değişikliklerle ve ardından getirilen yasal düzenlemelerle sosyal politika alanında uluslararası sözleşmelerde çerçevesi çizildiği şekliyle kurumsallaşmaya gidilmiş, ilişkiler yeniden yapılandırılmaya başlanmıştır (Tokol 2014: 68-69). Böylece ülkemizdeki toplu iş ilişkileri yeni bir yörüngeye yerleştirilmiştir (Altan 2006: 73).

2.3. Sosyal/Refah Devletin Bir Aracı Olarak Sosyal Politika

Öncelikli olarak refah devleti ile sosyal politika her ne kadar birbiri ile alakalı kavramlar olsalar da ve bazı araştırmacılar bunları birbirinin yerine kullanıyor olsalar da bakıldığında bu iki kavramın birbirinden farklı olduğu görülecektir. Şöyle ki sosyal politikalar, yukarıda ifade edildiği üzere refah devleti olmadan da yapılabildiği halde refah devleti sosyal politikalar olmadan gerçekleşemeyecektir (Andersen 2010: 35).

Bilindiği üzere sosyal politikalar sanayi devrimi öncesinde aileler, gönüllü kuruluşlar ve dini kurumların ürettiği uygulamalar şeklinde görülüyorken devrim sonrasında ortaya çıkan sefaletle daha etkin mücadele etmek maksadıyla devlet uygulamaları şeklinde görülmeye başlanmıştır. Bu bağlamda geleneksel olarak sosyal politika, sosyal hizmetlerin sağlanması noktasında devlet müdahalesi ile eş anlamlı olarak düşünülmüştür. Bu, 20. yüzyılın başlarına kadar fakir ve yoksulların acil ihtiyaçları için minimal devlet müdahalesi olarak algılanıyordu. Kapsamlı ve sistematik kamusal sosyal politikalar ise savaş sonrası, refah devleti kavramıyla birlikte gündeme gelmiştir (Hall 2004: 19). Nitekim klasik anlamıyla sosyal politika çalışmaları, refah devletiyle ve onun temel hizmetleri olan sağlık, barınma, eğitim, sosyal güvenlik ve kişisel sosyal hizmetlerle yakından ilgilidir (Coffey 2004: 2).

Fakat bu alandaki asıl gelişme refah devletlerinin altın çağı da denilen II. Dünya Savaşı'ndan sonraki döneme rastlamaktadır. Bu dönemle birlikte sosyal politikalar daha kuşatıcı bir nitelik arz etmeye başlamış, tüm toplumsal sorunları kapsamına almıştır. Sonuç olarak refah devletindeki yaşanan değişim ve gelişim süreci, doğrudan uygulanan sosyal politikaları da etkilemiş ve onun kapsamının değişmesine sebep olmuştur.

2.4. Küreselleşme Sürecinde Sosyal Politikalar

Ekonomik, toplumsal, sosyo-kültürel ve teknolojik yönleri olan ve her türlü alanda etkilerini hissettiren küreselleşmenin, özellikle neo-liberal politika uygulamalarının egemenliğindeki dünyada sosyal politikaları etkilememesi düşünülemez. Mishra, özellikle sosyal politikaların tetikleyicisi sosyalist seçeneklerin varlığının ortadan kalkmasının ve ulus devletlerde yaşanan değişim sürecinin sosyal refaha yönelik bakış açılarının yeniden ele alınmasına sebep olduğunu ifade etmektedir (Mishra 1999: 1).

Özdemir ve Zambak yaptıkları çalışmada küreselleşme ile sosyal politika arasındaki ilişkiyi dört perspektiften incelemektedirler. Birinci perspektife göre küreselleşme, kapitalist baskı gereği refahın azalmasına neden olmuştur. Bu konuda Mishra önemli fikirler ortaya atmıştır. O'na göre küreselleşme, ulus devlet ekonomilerinin uluslararası güce transfer olması, ulus devlet yapılarının ise neo-liberal yapıya bürünmesidir. Dolayısıyla küreselleşme, ulus devletlerin politika özgürlüğünü zayıflatmış hatta yitirtmiştir. Pierson'un görüşleri ise küreselleşmenin refah devletleri üzerinde düşük bir etki oluşturduğunu ileri süren ikinci perspektife örnek olarak gösterilebilir. O'na göre küreselleşmenin refah devletleri üzerindeki etkisi sanıldığı kadar güçlü değildir. Gelecekte refah devletleri kendi belirlediği süreçte ilerleyecektir. Bu süreçte hükümetler, yeniden yapılanma ve modernizasyon gibi özellikleri sayesinde küreselleşmeyi refahın dönüştürülmesinde bir politika aracı olarak kullanacaklardır. Üçüncüsü ise Esping-Andersen ve arkadaşlarının savunduğu bakış açısıdır. Onlar, küreselleşmenin refah devletleri üzerindeki etkilerinin ulusal politikalardan kaynaklandığını ileri sürmektedir. Yani hükümetler, yerel politikalar ile uluslararası politikalar arasında bir ikileme düştükleri zaman, katı ulusal politikalar yerine daha çok

uluslararası arenada tespit ettikleri küresel eğilimleri dikkate alan dengeli politikaları uygulamayı tercih etmektedirler. Son olarak Rieger ve Leibfried dördüncü perspektifi ortaya koymaktadır. Onlar, yukarıdakilerin aksine küreselleşmeyi bizi refah devletlerinin kendisinin oluşturduğunu ve küreselleşme denilen şeyin aslında savaş sonrası ekonomik liberalizasyonu, kalkınma için bir ön koşul olarak gören sistemden başka bir şey olmadığını iddia etmektedir (Özdemir-Zanbak, 2011: 221-228).

Genschel ise küreselleşmenin sosyal refah politikaları üzerindeki etkisi konusunda üç farklı bakış açısı ileri sürmektedir. İlk bakış açısı, küreselleşmeyi refah devletinde yaşanan krizlerin nedeni olarak görmektedir. Küresel okul anlayışı olarak nitelenen bu bakış, kapitalist ekonomilerde temel bir dönüşümü ifade eden bu durumun refah devletlerini tehlikeye atabileceğini ve sosyal politikaların kısılabileceğini ileri sürmektedir. Şüphelerin, küreselleşmenin ulusal politikaları sınırlamadığı, aksine refah devletlerindeki istikrarı sağladığı yönündeki görüşleri, ikinci bakış açısını oluşturmaktadır. Onlara göre, küreselleşme refah devletlerinde ortaya çıkan krizlerin nedeni değil aksine refah devletindeki kaçınılmaz olan değişimin bir yansımasıdır. Revizyonistlere göre ise refah devletinde yaşanan problemler küreselleşmeye yol açmıştır ve küreselleşme bu sorunların çözümüdür (Genschel, 2004: 615-629).

Bütün bu yaklaşımlar içinde Genschel'in *küresel okul* dediği Özdemir ve Zanbak'ın birinci perspektife soktuğu düşüncelerin daha çok destek bulduğu görülmektedir. Kite, devletin küreselleşme sürecinden önce kendisine yönelen sosyal talep ve beklentileri karşılarken küreselleşmeyle birlikte bu talepleri karşılayamaz hale geldiğini ifade etmiştir (Kite 2004: 214). Bu çerçevede küreselleşmenin sosyal politikalar üzerinde getireceği değişimler şu şekilde özetlenebilir:

Öncelikli olarak birçok iktisatçı küreselleşmeyi, ulus devletlerin sosyal niteliklerine zarar veren bir güç olarak görmektedir (Jerger 2002: 2). Dolayısıyla sosyal politikanın değişim sürecini ulus devletin yeni dönemde aldığı biçimden bağımsız değerlendirmemek lazım gelmektedir. Gerek üstten ve gerekse alttan ciddi bir aşınma süreci içindeki ulus devlet, egemenlik alanlarını da yine bu üst ve alttaki örgütlenmelere bırakmakla karşı karşıyadır. Bu değişimin sosyal politikaya yansıması, yerel ve uluslararası sosyal politika kavramlarının gelişmesi şeklinde olmuştur.

BM, DB, IMF, UÇÖ gibi uluslararası ve bölgesel yapılanmaların küreselleşen sosyal sorunlara karşı politika üreten, sosyal standartları belirleyen merkezler haline gelmesi, sosyal politikanın küresel boyutunu ortaya koyması noktasında önemli örneklerdir. Örneğin BM tarafından, ırkçılıkla mücadele etmek amacıyla 1965 yılında imzalanan fakat 1969 yılında yürürlüğe giren The International Convention on The Elimination all Forms of Racial Discrimination, (ICERD) (Her Türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Sözleşme) isimli sözleşme önemli sosyal standartları da ortaya koymuştur. Sözleşmede, herkes için çalışma hakkı, uygun çalışma ortamını sağlama, konut ve barınma hakkı, eşit işe eşit ücret ve eğitim ve öğretim hakkı gibi temel sosyal hakların korunması taraf devletlerden istenmiştir (<http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CERD.aspx>).

ILO, *Philedelphia Bildirisi* çerçevesinde 1919 ile 1993 yılları arasında 174 sözleşme ve 181 tavsiye kararını kabul etmiştir. Bu sözleşme ve tavsiye kararları dernek kurma özgürlüğü, örgütlenme ve toplu pazarlık hakkı, zorla çalıştırma yasağı gibi bazı temel insan haklarının yanısıra çalışma yönetimi, çalışma koşulları, sosyal güvenlik gibi konuları da içermektedir (Şenkal 2003: 26-27).

Diğer taraftan küreselleşme, özellikle ekonomik karakteri ve ekonomide ortaya çıkardığı değişim dolayısıyla çalışma ilişkilerini dönüştürmüştür. Bu dönüşüm, Özaydın'a göre çalışma hayatı ve ilişkileri üzerinde bir kurguya sahip olan sosyal politikanın da zeminini kaybetmesine sebep olmuştur. Bu yeni durum, sosyal politikayı ya yeni çalışma temelinde sınırlı bir anlayış tercih etmeye yöneltecek ya da temellerini çalışma ilişkileri dışına taşıma gibi bir tercihte bulunmaya zorlayacaktır (Özaydın 2008: 167). Küreselleşme sürecinde bireyciliğin ön plana çıkması ve Munck'un ifadesiyle emeğin toplumsal alandaki gücünün önemli oranda kaybolmasıyla birlikte sendikacılık da önemli oranda güç kaybına uğramıştır (Munck 2003: 156).

Refah devleti ile birlikte sosyal politika alanına sosyal dayanışma girmiştir. Bu ise yoksulları ve yoksullukla mücadeleyi sosyal politikanın merkezinden uzaklaştırmıştır. Sosyal politikanın konusu, artık yoksullukla mücadele değil, herkesi ortak bir *vatandaşlık statüsünde* birleştiren önlemler paketidir (Buğra 2010: 66).

2.5. Yükselen Liberalizm, Artan Sosyal Politikalar

Özellikle 1980 sonrası dönemde uygulama alanını genişletmeye başlayan neo-liberal politikalar ve bu politikaların etkisini artıran küreselleşme süreciyle birlikte yetki erozyonuna uğrayan ulus devlet, birçok alanda olduğu gibi sosyal alanda da yetki ve görevlerini terk etmeye başlamıştır. Zaten böyle bir tazyik altındaki merkezi yönetimlerin bu türden politikaları etkin bir şekilde sürdürmesi de mümkün değildir. Bu durum, aslında bir çelişkiyi de ortaya çıkarmaktadır. Bir taraftan liberal politikaların getirdiği problemlerle karşı karşıya kalan bir toplum, öbür taraftan bu sıkıntılarla mücadele etme deneyimi olan bir merkezi yönetimin yaşadığı güç aşınması. Bunların bir adım ötesinde ise liberal politikaların sürdürülebilirliğinin sağlanması, yani liberal politikaların kendi hayatlıklarının devamı, güvenlik endişesi durmaktadır.

Artan endişeler, beraberinde arayışları getirmiş, dikkatler daha önce bu türden vazifeleri başarılı bir şekilde yerine getirmiş olan ve önemli avantajları bünyesinde barındıran yerel yönetimlere ve onların harekete geçireceği sivil topluma yönelmiştir.

Liberal politikaların artması ile sosyal politikaların artması arasında her ne kadar bir çelişki var gibi gözükse de dikkat edildiğinde birbirini destekleyen süreçler oldukları rahatlıkla görülebilecektir. Liberalizmin toplumda oluşturduğu derin yarıkların getireceği gerilim, öncelikle bizatihi liberallerin kendilerine zarar verecektir. Dolayısıyla sosyal güvenlik temeline dayanan sosyal politikalar, bu bakış açısıyla değerlendirildiğinde toplumun güvenliğinin belki de çok daha ötesinde kapitalist birikim sahiplerinin güvenliğine hizmet edecektir. Nitekim neo-liberal politikaların etkinliğini artırdığı 1980’li yıllardan sonra ülkelerin sosyal harcamalarını artırdığı görülmektedir.

Tablo 4. Bazı OECD Ülkelerinde 1980-2014 Döneminde GSYH'dan Sosyal Harcamalara Ayrılan Pay (%)

Ülkeler	1980	1990	2000	2010	2014
ABD	12,8	13,1	14,2	19,3	19,2
Almanya	21,8	21,4	26,2	26,8	25,8
Avustralya	10,2	13,1	17,2	17,2	19,0
Avusturya	22,1	23,4	26,1	28,6	28,4
Belçika	23,5	24,9	24,5	28,8	30,7
Danimarka	24,4	25,0	26,0	29,9	30,1
Finlandiya	18,0	23,8	23,3	28,7	31,0
Fransa	20,6	24,9	28,4	31,7	31,9
Hollanda	24,8	25,6	19,8	23,7	24,7
İngiltere	16,3	16,3	18,4	22,8	21,7
İrlanda	16,0	17,2	13,1	23,3	21,0
İsveç	26,0	28,5	28,2	27,9	28,1
İtalya	18,0	21,4	23,3	27,8	28,6
Japonya	10,3	11,1	16,3	22,1	-
Kanada	13,2	17,6	15,8	17,9	17,0
Norveç	16,3	21,9	20,8	22,4	22,0
Yunanistan	10,3	16,5	19,2	24,2	24,0
Türkiye	3,1	5,5	-	12,6	-
OECD	15,4	17,5	18,6	21,7	21,6

Kaynak: OECD, Social Expenditure Aggregated Data. http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=SOCX_AGG, 10.01.2015.

Tablo 4’de 1980-2014 yılları arasında bazı OECD ülkelerindeki sosyal harcamaların GSYH’ye oranları görülmektedir. Ülkeler bu dönemde sosyal harcamalarını artırmışlardır. Türkiye’deki sosyal harcamalarda yaşanan olağanüstü artış dikkat çekmektedir. Dönemin başında %3 seviyesindeki oranının dönemin sonuna doğru %13'lere çıktığı görülmektedir. Fakat gerek dönemin başındaki ve gerekse dönemin sonundaki oranlar OECD ülkeleri ortalamasının oldukça altındadır. Yunanistan ve Japonya’da da dikkat çekici yükselişler görülmüştür. Dönemin başında %10 olan sosyal harcamaların oranı dönemin sonunda Japonya için %22, Yunanistan için %24 seviyelerine çıkmıştır.

Hakim olan neo-liberal düşünce, bir taraftan merkezi yönetimin sosyal harcamalarını kısıtlamasını isterken, öbür taraftan yerel yönetimlerin sosyal politika alanında daha etkin rol oynamasını da arzu ediyordu. Bu bağlamda kamu hizmetlerinde yerelleşme süreci başlamıştır. Özellikle 1990’lı yıllarla birlikte İskandinav ülkelerinde sosyal harcamalar ciddi oranda artmıştır. İsveç, Norveç ve Danimarka’da sağlık

hizmetlerinin %90'ından fazlası, sosyal refah hizmetlerinin ise %80'inden fazlası yerel yönetimlerce sağlanmıştır (Bogason 1996: 2 aktaran Güloğlu-Es 2008: 259). İskandinav ülkelerinin dışında da yerel yönetimler sosyal politikaların yürütülmesinde önemli avantajları bünyesinde barındırmaktadır. Bundan dolayı diğer Avrupa ülkelerinde de yerel yönetimler sosyal politikaların yürütülmesinde daha aktif hale gelmektedirler (Wagner 2004: 281). Bu noktada AB, sosyal politikaları *subsidiarity* (hizmette yerellik) ilkesi bağlamında yerel (belediyeler) ve bölgesel yönetimlerin konusu olarak görmektedir (Apan 2007: 10). Nitekim AB'de kırsal ve kentsel alanlarda toplumsal yaşamın temel yönetim birimi olarak yerel yönetimler, ülkeler arasında farklı düzeylerde görülmekle birlikte çeşitli hizmetleri yürütmektedirler. Bu hizmetler eğitim, sağlık, sosyal yardım, konut, çevre koruma, şehir içi toplu taşıma, su ve enerji temini, kanalizasyon sistemleri, evsel atık toplama ve arıtma, altyapı bakım, kültürel ve eğlence aktiviteleri şeklinde sıralanabilir (OECD 2004: 3).

2.6. Sosyal Politika Kurumları

Temelinde hayırseverlik ve hümanist duygular yer alan ve bazı araştırmacılar tarafından dini kültürle de bağdaştırılan (Ersöz 2003: 121) sosyal uygulamalar, tarihsel süreç içerisinde sürekli var olagelmıştır. Çünkü yoksullar, fiziki ve zihni engelliler, hastalar, yaşlılar, kimsesiz çocuklar her toplumda olmuş ve bunlar her zaman sosyal yardım ve hizmetlere ihtiyaç duymuşlardır (Burden 1998: 2). Bu ihtiyaç, tarihsel süreç içerisinde kimi zaman dayanışma veya dini duyguların neticesinde aile, akraba gibi yakın çevrede karşılanmaya çalışılmış, kimi zaman özellikle dini yapılanmalar devreye girmiş, önemli uygulamalar ortaya konmuştur. Bir dönem ihtiyaçların artması devlet denilen organizasyonun devreye girmesine sebep olmuş, daha sonra yaşanan ekonomik ve siyasi gelişmelerin akabinde özellikle liberal politikaları tercih eden ülkelerde merkezi yönetim bu alandan kısmen çekiliyor gibi olmuştur.

Aşağıda Tablo 5'de sosyal kurumlar ve örgütlenme biçim ve fonksiyonları tablo halinde verilmiştir (Gilbert-Terrell 1998: 3).

Tablo 5. Sosyal Kurumlar, Örgütler ve Fonksiyonları

Sosyal Kurumlar	Temel Örgütlenme Biçimleri	Temel Fonksiyonları	Sosyal Refah Fonksiyonları
Akrabalık	Aileler	Üreme, Sosyalleşme, Koruma, Samimiyet, Duygusal Destek	Bağımlı Bireylere Bakım, Aileler Arası Mali Destek
Din	Dini Kurumlar	Manevi Gelişim	İnanç Temelli Sağlık, Eğitim, Sosyal Hizmetler
İşyeri	İşletmeler, Fabrikalar, Çiftlikler	Mal ve Hizmet Üretimi	Çalışanlara Sağlanan Faydalar
Piyasa (Pazar)	Üreticiler (Firmalar) ve Tüketiciler(Hane Halkı)	Mal ve Hizmetlerin Parayla Değişimi	Ticari Sosyal Refah Mal ve Hizmetleri
Sivil Toplum	Gönüllü Kuruluşlar, Vakıflar, Sendikalar ve Sosyal Kurumlar	Sivil ve Siyasi Katılımı Teşvik, Demokrasiyi Güçlendirmek	Sosyal Hizmetler, karşılıklı dayanışma
Devlet	Merkezi Yönetimler, Bölgesel ve Yerel Yönetimler	Kamu Yararı İçin Kaynakları Artırmak ve Dağıtmak	Yoksullukla Mücadele, Ekonomik Güvenlik, Sağlık, Eğitim ve Sosyal Hizmetler

Kaynak: Gilbert-Terrell 1998: 3.

Tablo 5'e göre toplumun ürettiği kurumların çoğu sosyal refah fonksiyonlarından biri veya birkaçını üstlenmiştir. Akrabalık ilişkilerinin daha çok aile içi sosyal ve ekonomik problemlere yoğunlaştığı, din kurumunun ise bireylerin manevi yönüne eğildiği görülmektedir. İşyeri ve piyasa, çalışma hayatına ilişkin fonksiyonlar üstlenmişken sivil toplum, ailedeki dayanışma ruhunu toplumun geneline yaymayı hedeflemektedir. Devletin yoksullukla mücadele, ekonomik güvenlik gibi daha makro fonksiyonlar üstlendiği söylenebilir.

Sosyal politikaya ilişkin uygulamaların ilk olarak ailede görüldüğü söylenebilir. Çevik, aile içinde ise sınırları kesin hatlarla çizilmemekle birlikte bir iş bölümünün olduğunu, çocuk ve yaşlıların bakımının genellikle kadınlar tarafından yerine getirildiğini ifade etmiştir. Hatta kadının çalışma hayatına yoğun bir şekilde katıldığı ülkelerde bile bunun böyle olduğu ifade edilmektedir (Çevik 1998: 118).

II. Dünya Savaşı'ndan sonra ise sosyal politikada devletin etkinliği ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu etkinlik, 1970'li yılların ortalarına kadar en yüksek seviyelerine çıkmıştır. Böylece, sanayi devrimi öncesi yoksulluk yasaları ile sosyal politikada etkinlik gösteren devlet, sanayi devrimi sonrasında bu etkinliğini sistematize etmiştir (Chatterjee 1996: 9).

1970'lerden bu yana bütün sanayileşmiş ülkelerde yapısal değişiklikler sosyo-demografik ve sosyo-ekonomik alanı derinden etkiledi. Bu değişimler, nüfusun yaşlanması, aile düzenlemelerinin artan istikrarsızlığı, derin bir ekonomik yapılanma sürecine bağlı olarak doğurganlık oranlarının azalması ve yeni üretim metotlarının yayılması şeklinde sıralanabilir. Bu değişiklikler ise refah kurumlarının işleyişini zayıflatmış, (Kazepov 2008: 247) refah devletinin altın çağında oluşturulan sosyal uyum ve yeniden dağıtımına ilişkin özel ve dinamik dengeyi çökertmiştir (Kazepov 2008: 249). Bu gelişmeler sosyal politikalarda yerelleşme tartışmalarını beraberinde getirmiştir.

Bu dönemde yapılan reformlar iki ana başlıkta karakterize edilebilir. Bunlardan birincisi, farklı bölgesel düzeylerde düzenleyici güçlerin yeniden örgütlenmesi, yani sosyal politikaların bölgesel düzeyde yeniden örgütlenmesidir (Dikey). İkincisi ise sosyal politikaların tasarlanmasında, yönetilmesinde ve uygulanmasında yer alan aktörlerin çoğalmasdır (Yatay) (Kazepov 2008: 248). Bu iki sürecin kombine etkisi sosyal politikaların hem dikey hem de yatay olarak yerelleşmesi şeklinde ortaya çıkmıştır.

Günümüzde sosyal politikanın belirlenmesi ve uygulanması süreçlerinde rol oynayan kurumlar konusunda tartışmalar sürmektedir. Mevcut algı, *sosyal politikanın sağlanmasında devletin (merkezi ve yerel yönetimlerin) önemli oranda payı olmalıdır* şeklindedir. Halbuki bu alanın dışında başta sivil toplum olmak üzere gönüllü kuruluşlar, özel sektör, dini organizasyonlar ve işletmelerden oluşan geniş bir kesim daha vardır. Günümüzde demokratik ülkelerde devlet dışındaki bu kesimlerin sosyal politikaların belirlenmesi ve uygulanması süreçlerine yoğun bir şekilde katıldığı da gözlemlenmektedir (Ersöz 2005: 760).

2.7. Sosyal/Refah Hizmetleri ve Yerel Yönetimler

Yerel yönetimlerin tarihsel süreç içerisinde katkısı ve ağırlığı değişmekle birlikte, sürekli olarak temel sosyal politika ve sosyal hizmetlerin yürütülmesinde görev aldığı görülmektedir. Örneğin, İngiltere'de 1601 yılında çıkarılan yoksulluk yasası,

yoksullukla mücadelede yerel yönetimlere önemli görevler yüklemiştir (Özdemir 2007: 330).

Öyle ki İngiltere ve ABD için gelecek 300 yılda kamu yardımlarının sunumu için bir model özelliği olan 1601 yılındaki yoksulluk yasası, her ne kadar İngiliz Parlamentosundan çıkmış ise de yasanın hükümlerinin uygulanmasından yerel idare sorumlu tutulmuştur. Yasaya göre belediyeler, giderlerini hayırseverlerden alınacak bağışlarla ve vergilerle karşılamak üzere çalışamayacak durumdaki yoksullara (yaşlılar, sağır, körlük, fiziki veya zihni engelliler, çocuklu anneler) yardım edecek, işsizlere, kimsesiz, alkolik ve bağımlı çocuklara ve yaşlılara barınaklar inşa edeceklerdir. Yapılacak yardımlar ise bugün bile hâlâ bazı kamu yardımlarının sunulmasında kriter olarak kabul edilen *o yerde doğmuş olmak* veya *en az üç yıldır orada oturuyor olmak* koşuluna bağlanmıştır (Zastrow 2010: 11). Daha sonra sanayi devrimiyle birlikte endüstrinin olduğu bölgelere doğru göçün yaşanması ve beraberinde nüfusun hızla artması, küçük köylerin plansız ve kontrolsüz bir şekilde büyük şehirlere dönüşmesine sebep olmuştur. Bu dönüşüm, bu şehirlerde sağlık, barınma, içme suyu gibi temel problemleri ortaya çıkarmıştır. Bu problemlerle mücadelede ise kentsel yönetimler önemli çalışmalar yapmışlardır (Ersöz 2005: 766).

Yerel yönetimlerin sosyal refah hizmetlerinin sağlanmasına çok daha aktif olarak katılımı II. Dünya Savaşı sonrasına rastlamaktadır. Bu dönemde eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik hizmetlerinde önemli gelişmeler meydana gelmiş ve refah devletinin kurumsallaşmasıyla birlikte sosyal hizmetler sepeti genişlemiş, böylece yerel yönetimler fazlasıyla büyüyerek merkezi düzeyde planlanan sosyal politikaların yürütülmesinde temel bir araç durumuna gelmişlerdir (Brans 1992: 431). John, yerel yönetimlerin daha çok yerel alanda merkezi yönetimin politikalarını uygulayan birimler olarak düşünüldüğünü, merkezi yönetimlerin tamamlayıcısı ve onlara bağlı kurumlar olarak algılandığını ifade etmektedir (John 2001: 2).

1940-1975 yılları arasında yerel yönetimlerin yetki ve sorumlulukları tür ve içerik olarak artmış, gelir ve harcamaların kamu harcamaları içerisindeki oranı büyümüştür. Yerel yönetimlerin bu dönemde özellikle eğitim, sağlık, konut ve tam istihdam politikaları belli bir düzeye çıkmıştır. Yerel yönetimlerin yetki ve

sorumluluklarının artışı bu tür hizmetleri hükümetten bir tür *refah hakkı* olarak isteyen bir kültürün oluşması etkili olmuştur (Bennett, 1993: 13-14).

İskandinav ülkelerinde yerel yönetimlerin sosyal politikalarda yüklendiği görevlerin önemli boyutlarda olduğunu vurgulamak için *refah belediyesi* kavramı kullanılmaktadır. Hatta Norveç'te yerel yönetimlerin çeşitli refah politikalarını başlatmasından çok sonra devlet adım adım sorumluluk üstlenmiştir. Bunun için Norveçli tarihçi Tore Gronlie, refah devletinin asıl öncülleri ve üreticilerinin ulusal düzeyden daha ziyade yerel düzeyde bulunduğunu ifade etmiştir (Kröger 1997: 96 aktaran Ersöz 2005: 770).

İngiltere'de ise 1945-1975 yılları arasındaki yerel yönetimlerin uygulamaları refah devleti işlevlerinin yerine getirilmesi noktasında önemliydi. Nitekim o dönemki yerel yönetimlere bu ülkede *yerel refah devleti* ismi verilmiştir (Cochrane 1993: 14 aktaran Ersöz 2005: 770).

1960 ile 1990'lı yıllar arasında yaşanan refah sistemlerinin politik ve ekonomik krizinin ardından gelişmiş ülkeler, ekonomik kalkınma ve vatandaşlarının refahı noktasında dikkatleri tekrar yerel yapılanmalara çevirmişlerdir. Refah sistemlerinin yerelleşmesi şeklinde değerlendirilen bu dönüşümle birlikte son yirmi yılda birçok yerel yönetim kuruluşu sosyal politikaların planlanması, finansmanı ve uygulanması konularında güçlü aktörler haline gelmişlerdir (Andreotti-Mingione-Polizzi, 2012: 1925-1926). Bu gelişmelerin bir nedeni de Toikko'nun ifadesiyle sosyal refah hizmetlerinin gösterdiği gelişimin seyridir (Toikko 2010: 3). Tüm bu gelişmeler, şehirleri 20. ve 21. yüzyılda global ekonomi içinde yeni bir aktör olarak yükseltmiştir (Bach 2003: 3).

Daha etkili, daha katılımcı (demokrat) ve daha sürdürülebilir olarak görülen yerel yönetimlerin (Andreotti-Mingione-Polizzi, 2012: 1925-1926) refah sağlayıcı kurumlar olarak ön plana çıkmasını Lidström'e atıfla Bach, yerel yönetimlerin 4 özelliğine bağlamaktadır. Bu özelliklerden ilki yerel yönetimlerin bir ülke veya federal sistem içinde açıkça belirlenmiş sınırlarının olması; ikincisi, bu kurumların kendi kendine yönetim konusunda bir otonomiye sahip olması; üçüncüsü, vergi koyma gibi bağlayıcı karar alabilme yetilerinin olması ve dördüncüsü de yöneticilerinin seçilmiş

kişiler olması ve karar meclislerinin yine seçilmiş bireylerden oluşmasıdır (Bach 2003: 5).

Günümüzde ise toplumdaki dezavantajlı kesimlerin sayıca fazlalaşması, ülkenin iktisadi şartlarının ve maddi olanaklarının yetersizliği, merkezi yönetimlerin görev ve fonksiyon bakımından iyice dağınık durumda olması ve merkezi yönetimin sunduğu hizmetlerin görece daha verimsiz olması gibi gerçekler, sosyal politika ve sosyal destek uygulamalarında merkezi yönetimin yanında yerel yönetimlerin de önemli görev ve fonksiyonlar üstlenmelerine yol açmıştır (Ateş 2009: 88). Burada günümüz *sosyal belediyecilik* anlayışı ile 1980 öncesinin refah devleti uygulamaları arasında farklılıkların olduğu, günümüz uygulamalarının niteliğinin sosyal olmakla birlikte devlet eliyle yapılma zorunluluğunun ortadan kalktığı ve özel sektörden hizmet satın alma yolunun açıldığı da vurgulanmalıdır (Özgökçeler-Bıçkılı, 2011: 2-3).

Ersöz, 21. yüzyılın dünyasında her ne kadar neo-liberal politikalar etkin bir şekilde uygulansa da özellikle toplum tarafından üzerinde uzlaşa sağlanmış hizmetlerin büyük ölçüde devlet tarafından üstlenildiğini ve yerel yönetimlerin bu sosyal politikaların uygulanmasında etkin bir şekilde görev aldığını ifade etmiştir (Ersöz 2007: 35). Ersöz bir diğer çalışmasında yerel yönetimlerin daha önce doğrudan üreticisi olduğu bu tür hizmetleri özellikle 1980 sonrası dönemde piyasadan satın aldığını veya bu hizmetlerin sağlanmasında güvence veren kurumlar haline geldiğini ifade etmiştir (Ersöz 2005: 772).

Yerel yönetimlerin yerel sosyal politika alanındaki fonksiyonları refah devleti modelleri arasında farklılıklar göstermektedir. Bu bağlamda İskandinav refah sistemleri Merkezi Avrupa'daki *Sosyal Sigorta Devletleri*'nin aksine *Sosyal Hizmet Devletleri* olarak tanımlanmaktadırlar (Kröger 2011: 148).

Tablo 6. Toplam Kamu Harcamaları İçinde Yerel Yönetimlerin Payı %

Ülkeler	1995	2000	2010	2013
ABD (state)	47,6	51,0	47,0	48,1
Almanya	13,9	15,5	15,8	16,3
Avusturya	17,8	15,6	14,9	15,1
Belçika	12,1	13,0	12,9	13,0
Danimarka	53,5	56,3	61,6	62,2
Finlandiya	30,0	34,8	40,1	40,6
Fransa	17,2	18,2	19,8	20,5
Hollanda	39,4	34,7	33,1	30,2
İngiltere	26,3	28,9	27,4	25,5
İrlanda	31,0	38,7	8,5	10,1
İsveç	29,3	33,4	32,7	33,8
İtalya	23,9	29,6	30,5	28,4
Kanada	19,6	19,1	20,8	20,7
Norveç	36,0 (1996)	37,7	33,4	33,4
Yunanistan	-	-	5,4	5,9
Türkiye	15,4	12,7	12,6	14,3 (2012)

Kaynak: OECD, Fiscal Decentralisation Database; TC. Kalkınma Bakanlığı, Mahalli İdareler Gelir ve Harcamaları; TC. Maliye Bakanlığı, Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü, Bütçe Büyüklükleri ve Bütçe Gerçekleşmeleri, (04.02.2015).

Tablo 6’da bazı OECD ülkelerindeki yerel yönetim harcamalarının toplam kamu harcamaları içindeki oranları görülmektedir. Özellikle Danimarka, Finlandiya, İsveç ve Norveç’teki yüksek oranlar dikkat çekmektedir. Türkiye’de toplam kamu harcamaları içinde yerel yönetimlerin paylarında 1995-2012 yılları arasında kayda değer bir gelişme olmamıştır. Danimarka, Finlandiya ve İsveç’te yüksek artış gösteren yerel yönetim harcamalarının İrlanda, Hollanda ve Norveç’te aynı dönem içinde düştüğü görülmektedir.

Sonuç olarak yerel yönetimler, refah devletinin altın çağı olarak nitelendirilen 1945-1970 yılları arasında merkezi düzeyde planlanan ulusal sosyal politikaların önemli oranda uygulayıcıları olmuşlardır. 1970’li yıllarla birlikte yaşanan dönüşüm ve akabinde hakim olan neo-liberal politikalar, yerel yönetimlerin bu fonksiyonlarını değişime uğratmıştır. Yeni yapılanmada yerel yönetimlerin üstlendikleri hizmetlerden bir kısmı piyasa koşullarının egemen olduğu özel sektör ve gönüllü kuruluşlar gibi sivil yapılanmalara bırakılmış, kendilerinde kalan hizmetlerin yerine getirilmesinde ise neo-liberal yöntemler uygulanmaya başlanmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

SOSYAL BELEDİYESİCİLİK

1. TANIMLAMA, İŞLEVLERİ VE UYGULAMA NEDENLERİ

1.1. Tanımlama

Literatürde *sosyal belediyecilik* kavramı, tüm yerel yönetim birimlerinin toplumun dezavantajlı kesimlerine yönelik sosyal içerikli uygulamaları için kullanılmakla birlikte çalışmaların çoğunda ve bu çalışmada da sosyal belediyecilik denildiğinde belediyelerin sosyal uygulamaları anlaşılacaktır. Çünkü ülkemizde yerel yönetimler denildiğinde akla genellikle belediyeler gelmektedir. II. Dünya Savaşı sonrası il özel idarelerinin işlevlerinin bir kısmının merkezi yönetime devredilmesi sürecinde belediyeler yerel müşterek ihtiyaçların karşılanması noktasında önemli birimler haline gelmişlerdir. Belediyelerin hizmet götördükleri nüfusun ve kullandıkları kaynakların fazlalığı, vatandaşla olan etkileşimlerinin yoğunluğu, onların diğer yerel yönetim birimleri arasında daha da önem kazanmalarının diğer sebeplerindendir.

Sosyal belediyecilik terimiyle ilgili olarak Batı'da değişik çalışmalarda farklı kavramların kullanıldığı görülmektedir. Kullanılan kavramlardan ilki *welfare municipality* (refah belediyeciliği) kavramıdır ki bu kavram daha çok İskandinav ülkelerindeki yerel yönetimlerin sosyal politika yapımında üstlendikleri önemli rolleri tanımlamak için kullanılmıştır (Trydegård-Thorslund 2001: 174; Kröger 2011). İkinci olarak kullanılan kavram, *local welfare state* (yerel refah devleti) kavramıdır (Verteuil-Lee-Wolch 2003; Laws 1998; Steinmetz 1990). Bunlara ilaveten yapılan taramalarda konunun *local welfare systems* (yerel refah sistemleri) (Andreotti-Mingione-Polizzi 2012; Møller 2012), *local welfare regimes* (yerel refah rejimleri) (Schridde 2002), *the subsidization of social policies* (sosyal politikaların yerelleşmesi) (Kazepov 2008) vb. konularda yapılan çalışmalarda ele alındığı görülmüştür.

Jang'ın *Welfare Geography and The Changing World of Welfare Municipalities* isimli çalışmasında sosyal belediyeçilik kavramı batıda genellikle eğitim, sağlık, sosyal bakım hizmetleri, konut, aktif istihdam ve sosyal yardımlar üzerinden tanımlanmaya çalışılmaktadır (Jang, 2008: 7-8).

Kimilerine göre sosyal devletin bir anlamda yereldeki görünümü, temsilcisi ve yardımcısı, (Öz-Yıldırım 2009: 457) kimilerine göre belediyeçilik anlamında ulaşılan en ileri boyut, kimilerine göre ise kültürel belediyeçiliğe giden yolda bir aşama (Şen, 2007: 30-42) olarak görülen sosyal belediyeçilikle ilgili literatürde genellikle Akdoğan'ın tanımı kullanılmaktadır. Ona göre sosyal belediyeçilik, mahalli idareye sosyal alanlarda planlama ve düzenleme işlevi yükleyen, bu doğrultuda kamu harcamalarını konut, sağlık, eğitim ve çevrenin korunması alanlarını kapsayacak şekilde sosyal amaca yönlendiren, işsiz ve kimsesizlere yardım yapılması, sosyal dayanışma ve entegrasyonun tesis edilmesi ile sosyo-kültürel faaliyet ve çalışmaların gerçekleştirilebilmesine yönelik gerekli olan altyapı yatırımlarının yapılması için bilinçli politikalar üretmesini öngören, bireyler ve toplumsal kesimler arasında zayıflayan sosyal güvenlik ve adalet mefhumunu güçlendirmeye yönelik olarak mahalli idarelere sosyalleştirme ve sosyal kontrol işlevleri yükleyen bir modeldir (Akdoğan, 2002: 18-19).

Dikkat edilmesi gereken bir husus da bu uygulamaların, sağlıklı ve sürdürülebilir olması ve sosyal güçsüzlerin yapabilirlik kapasitelerinin geliştirilmesine katkı sağlaması gerekmektedir (Can 2006: 18). Karataş, bu konuda uygulamaların koruyucu, önleyici ve geliştirici olması gerektiğini ifade etmektedir (Karataş 2001: 222). Eryılmaz, sosyal belediyeçiliğin teorik temelini *yeniden paylaşım* olduğunu ileri sürmektedir. Ona göre vergiler yoluyla toplumun varlıklı kesimlerinden sağlanan kaynakların sosyal politikalar aracılığıyla toplumun yoksul ve ihtiyaç sahibi kesimlerine mal ve hizmet olarak yeniden bölüştürülmesi anlamına gelen yeniden paylaşım olgusu, sosyal belediyeçilik uygulamalarıyla daha etkin ve verimli bir şekilde gerçekleşebilmektedir (Eryılmaz 2007: 81). Öte yandan Can, yapılan tanımlamalara *sosyal sermayenin geliştirilmesi* kavramını da eklemektedir (Can 2006: 18).

Yapılan tanımlamalar çerçevesinde sosyal belediyeçilik dar ve geniş anlamlarıyla ortaya konulabilir. Dar anlamda sosyal belediyeçilik, belediyelerin

toplumun dezavantajlı kesiminin yaşam standartlarını yükseltmeye yönelik sosyal yardım ve sosyal hizmetleri yürütmelerini sağlayan bir modeli ifade etmektedir. Geniş anlamıyla sosyal belediyeçilik ise belediyelerin toplumdaki tüm bireylere yönelik insan ve toplum merkezli hizmetleri yürütmelerini öngören bir model şeklinde tanımlanabilir. Geniş anlamıyla sosyal belediyeçilik anlayışı, bünyesinde sosyo-kültürel faaliyetlerden çevrenin korunmasına yönelik faaliyetlere kadar pek çok alanı da kapsamaktadır.

Bu bağlamda belediyeler, sınırları içinde yaşayanların temelde üç ayrı kaynaktan gelen sorunları çerçevesinde sosyal belediyeçilik faaliyetlerini yürütmektedirler. Bunlardan birincisi, toplumsal sistemin yapısından ve işleyişinden kaynaklanan ve özellikle büyük şehirlerde acil müdahaleyi gerektirecek nitelikteki işsizlik, yoksulluk, dilencilik, suçluluk, sosyalleşme ve benzeri sorunlardır. İkincisi, belediyelerin sınırları içinde meydana gelen doğal afetlerden etkilenen birey ve ailelerin karşılaştıkları sorunlardır. İnsanın tabiatından gelen ve çevresel şartların da etkisiyle somutlaşan çocuk, yaşlı ve engellilerin karşılaştıkları sorunlar ise üçüncü sorun alanını oluşturmaktadır (Ateş 2009: 92; Karataş 2008). Bu konudaki faaliyetler genelde sosyal yardım ve sosyal hizmetler şeklinde ortaya çıkmaktadır.

Eryılmaz, sosyal belediyeçilik faaliyetlerinin belde sakinlerinin temelde iki düzeyde entegrasyonunu sağlamayı amaçladığını vurgulamaktadır. Birinci düzey, belde sakinlerinin dikey entegrasyonudur. Bu bağlam, hemşehri hukuku çerçevesinde yürütülmektedir ve bünyesinde *hakları* ve *yükümlülükleri* barındırmaktadır. Hak olarak belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilenme ve belediye idaresinin yardımlarından faydalanma sayılabilir. Yükümlülükler ise, belediyenin kararlarına, emirlerine ve duyurularına uymak ve belediyeye ait vergi, resim, harç ve katılma paylarını ödemektir. İkinci düzey, yatay entegrasyon ya da bütünleşmedir. Bu düzey ise komşuluk, sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi, yoksullukla mücadele çerçevesinde gelir dağılımı ve yaşam standardının iyileştirilmesi kısaca sosyal bütünleşmenin ve barışın sağlanmasına yönelik politikaları içerir. Ona göre bu temel amaçlar, belediyelerin asli vazifelerindendir (Eryılmaz 2007: 80).

Belediyelerin sosyal belediyeçilik kapsamında yapabileceği hizmetler tıpkı refah devleti gibi toplumsal değişim ve yeni sosyal riskler paralelinde (Bonoli 2007: 498)

zamanla farklılaşma göstermekle birlikte (Jang 2008: 11) genel itibariyle aşağıdaki gibi 17 başlık altında sıralanabilir (Akdoğan 2006: 45):

- “Kimsesizlerin, evsizlerin, sokak çocuklarının ve muhtaç kadınların barınma ihtiyaçlarını karşılamak,
- Öksüzlere çocuk yuvaları ve kreşler yapmak,
- Yaşlılara huzur evleri tesis etmek,
- Sağlık merkezleri, sağlık ocakları, gezici sağlık otobüsleri, ön tanı merkezleri hizmete sokmak,
- Hastaneler civarında hasta yakınları için misafirhaneler oluşturmak,
- Kültür, sanat ve spor tesisleri açmak,
- Tiyatro, sinema, kütüphane ve kültür merkezlerini mahallelere kadar yaygınlaştırmak,
- Fakir, muhtaç ve yaşam mücadelesi veren kesimlere yönelik aş evleri ve imarethaneler kurmak,
- Engelliler için ulaşım, eğitim ve sosyo-kültürel ortamlarda kolaylık sağlayıcı tedbirler almak,
- Meslek ve beceri edindirme kursları açmak,
- Park-bahçe ve piknik alanlarını yaygınlaştırmak,
- Doğal dengeyi koruyan ve çevresel şartları düzenlenmiş ucuz konut alanları üretmek,
- İş kuracak kadın ve gençlere yönelik rehberlik yapmak, makine ve ekipman desteği sağlamak,
- Tanzim satış mağazaları ve ekmek fabrikaları kurmak,
- Gıda, kömür, ilaç, kırtasiye malzemesi yardımı yapmak,
- Toplumsal gruplar, sivil toplum kuruluşları ve kitle örgütlerine rehberlik etmek, onlarla dayanışma ve yardımlaşmayı geliştirmek,
- Gençlerin, engellilerin ve kadınların toplumsallaşmalarını sağlayacak merkezler açmak.”

Belediyelerin büyüklüğü, nüfusunun demografik özellikleri ve özellikle mali imkânlarına göre değişiklik gösteren sosyal belediyeçilik çerçevesindeki bu hizmetlerin önemli bir kesiminin toplumdaki dezavantajlı kesimlere yönelik olduğu görülmektedir. Buna karşılık örneğin İngiltere’de faaliyet gösteren Yerel Yönetimler Derneği (Local

Governments Association-LGA)’nin üzerinde çalıştığı alanlar, ülkemizdeki anlayışla farklılık göstermektedir. Bu farklılıkları ortaya koyan projeler aşağıdaki gibi 8 başlık altında sıralanabilir (Uslu 2006):

Göçmen ve sığınmacılarla ilgili proje: Göçmen ve sığınmacıların yerleşimi konusunda belediyelerin neler yapabileceğine ilişkin yürütülen bir proje.

Yoksul çocuklar projesi: Merkezi hükümetin yoksul çocukların sayısını azaltmak amacıyla yürüttüğü projede yerel yönetimlerin nasıl rol üstleneceği ve bu konudaki katkılarının nasıl olması gerektiği konusunda yürütülen bir proje.

Toplumsal birlik projesi: Daha bütünleşmiş bir toplum yapısı oluşturmak amacıyla farklı toplum kesimleri arasındaki uyumu geliştirmeye yönelik yürütülen proje.

Fuğuşla mücadele projesi: Fuğuşun toplum üzerindeki olumsuzluklarını gidermek için belediyelerin ne tür çalışmalar yapabileceğine ilişkin sürdürülen proje.

Sürdürülebilir enerji ve iklim değışiklikleri: Bu konuda merkezi hükümetin politikalarını etkileyici çalışmalar yapmak. Yerel yönetimlerin önemini ortaya koymak.

E-belediye projesi: Belediyelerin hizmet sunarken yeni teknolojilerden daha çok faydalanmasına yönelik yürütülen proje.

Akıl sağlığı projesi: Yerel yönetimlerin akıl sağlığı ile ilgili ne tür hizmetler sunabileceği ile ilgili proje.

Bu ve benzeri projeler, şehrin temel hizmetlerini sunma konusunda yetersizlikler yaşayan ülkemiz yerel yönetimlerinin ekseriyetle çoğunluğu için oldukça yabancısıdır.

Bu örnek projelerle kıyaslandığında, uygulamada çok iyi örnekler olmakla birlikte sosyal belediyeçilik anlayışı konusunda bugün bazı olumsuz bakış açılarının olduğu da ifade edilmektedir. Bunlardan birincisi, sosyal belediyeçiliğin özellikle uygulamadan kaynaklı anlam daralması sonucu, ihtiyaç sahiplerine maddi yardım sağlama olarak algılanması sorunudur. İkincisi, böyle bir algının doğru olduğu konusundaki meşrulaştırıcı anlayış sorunudur. Üçüncüsü, belediyeçiliğin fiziki, sosyal ve kültürel yönleriyle çok boyutlu bir olgu olduğu noktasındaki bütüncül görüşün yakalanamaması sorunudur. Sonuncusu ise, sosyal belediyeçiliğin belediyeçilik

anlamında ulaşılması gereken en ileri aşama olarak kabul edilerek kutsanması sorunudur (Şen 2007: 30).

Bu sorunlu bakış açıları, sosyal belediyeciliğin popülist bir anlamda kullanılmasına yol açabilmektedir. Hemşehrilerine temiz ve içilebilir su, yaşanabilir bir çevre sunamayan bir belediyenin sosyal yardımlar yapmasının refah artışına yol açacağını söylemek oldukça güçtür. Bu popülizm, tembelliği ve fırsatçılığı da beraberinde getirebilmektedir (Esen 2007: 84).

1.2. Sosyal Belediyeciliğin İşlevleri

Belediyelerin sosyal belediyecilik faaliyetlerinin toplumda sosyalleştirme, sosyal kontrol ve iyileştirme; harekete geçirme, yönlendirme ve klavuzluk etme; yardım etme ve gözetme; yatırım ve son olarak koruma, önleme ve geliştirme gibi işlevlere sahip olduğu söylenebilir.

1.2.1. Sosyalleştirme, Sosyal Kontrol ve İyileştirme

Sosyalleşme, bireyin içinde yaşadığı toplumun kültürünü, normlarını öğrenme süreci (Koştaş 1987: 329) olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımdan hareketle sosyalleştirme ise bu normları ve davranış kalıplarını öğretme süreci olarak değerlendirilebilir. Konuyla ilgili bir diğer kavram olan sosyal kontrol ise bireyin toplumun norm ve değerlerine uyumunu sağlamak amacıyla davranışlarını sınırlayıp yönlendiren bir süreçtir (Yaşar 2003). Sosyal kontrol süreci bireyin suç işlemesini engelleyici bir fonksiyona da sahiptir (Kocaer 2007: 31).

Sosyalleşme, sosyalleştirme ve sosyal kontrol süreçleriyle birlikte, birey toplumsal kuralları öğrenip daha mutlu ve başarılı bir hayat sürebilecektir. Öte yandan toplumun daha güvenli ve daha sağlıklı bir hale gelmesi de sağlanmış, böylece toplum rehabilite edilmiş olacaktır. Bu ise devletin ana hedeflerine hizmet edecektir.

Bu bağlamda belediyeler, bireylerin sosyalleştirilmesi işlevini görebilirler ve sosyal kontrol mekanizmasına katkı sağlayabilirler. Nitekim belediye yasası belediyelere belediye sınırları içindeki vatandaşların genel düzeni bozucu faaliyetlerini önlemeye yönelik görev vermiştir (md. 15, 34, 51). Yani, bahçesinde inek besleyerek hem görüntü kirliliğine neden olan hem de etrafa koku yayan veya yüksek sesle müzik dinleyerek gürültü kirliliğine sebep olan bir birey yasal olarak belediyenin ilgi alanına girmektedir. Belediye, kıraathane toplantıları, halk meclisleri, esnaf gezileri, afişler ve mahalle kütüphaneleri aracılığıyla halka daha yoğun olarak bu konularda mesajlar verebilmektedir (Akdoğan 1998: 18).

1.2.2. Harekete Geçirme, Yönlendirme ve Kılavuzluk Etme

Belediyeler, toplumu belli gün ve olaylarda yönlendirme noktasında onu harekete geçirme, vatandaşlara sorunlarını nasıl ve hangi kurumlarla çözebilecekleri konusunda yardımcı olma ve böylece onlara danışmanlık hizmetleri sunma gibi çeşitli işlevleri bu faaliyetlerle yerine getirebilmektedir (Akdoğan 1998: 18).

Bu bağlamda belediyelerin, evlilik danışmanlığından psikolojik terapi hizmetlerine, hukuk danışmanlıklarından aile, eş ve annelik danışmanlıklarına kadar pek çok konuda vatandaşlarına sunduğu hizmetlerin olduğu söylenebilir. Bu hizmetler daha bilinçli birey temelinde sağlıklı toplumun oluşmasına önemli katkı sağlamaktadır.

1.2.3. Yardım Etme ve Gözetme

Belediyeler, sınırları içerisindeki vatandaşlardan fakir, muhtaç, yoksul ve yoksun kesimleri oluşturacakları coğrafi bilgi sistemleri sayesinde kolaylıkla belirleyebilmekte, onların yaşam süreçlerini takip edebilmekte ve onlara kolaylıkla müdahale edebilmektedir (Akdoğan 1998: 19). Bu bağlamda bu kesimlerden her birine ihtiyaçları nispetinde yardım edilmektedir. Kömür, gıda, giyecek, nakit para yardımı, tekerlekli

sandalye yardımı, burs ve sıcak yemek gibi değişik türden hizmetlerle belediyeler, vatandaşlarına yardım etmekte ve onları gözetmektedirler.

1.2.4. Yatırım

Belediyeler her ne kadar vatandaşlarının sorunlarını kökten çözebilecek büyüklükte yatırımlar yapamamakta iseler de bu sorunları hafifletecek ve hayatı onlar için daha kolay kılabilecek bazı yatırımlara girişmektedirler. Bu anlamda belediyeler halk ekmek fabrikaları, tanzim satış mağazaları, sosyal tesisler, asfalt üretim tesisleri, aşevleri, sığınma evleri vb. kurmakta ve onlarla hizmet etmektedirler. Ayrıca sosyal belediyeçilik faaliyetleri, yerel ekonomik aktörlerin ve sosyal grupların da faaliyetlere katılmasına ve yeni kaynakların oluşturulmasına imkân tanıyacaktır (Andreotti-Mingione-Polizzi 2012: 1926).

1.2.5. Koruma, Önleme ve Geliştirme

Sosyal belediyeçilik faaliyetlerinin koruyucu, rehabilite edici unsurları bünyesinde barındırması, yeni sosyal risklerin ortaya çıkmasını engelleyebilmektedir. Bu faaliyetlerin bireylerin yaşamlarında sürdürülebilirliği temin edecek şekilde sistemleştirilmesi, hem onların sosyalleşmesine imkân tanıyacak hem de ileride tekrar yeni bir sosyal sorunla karşılaşmasının önüne geçecektir. Bu bağlamda sosyal sorunlar olmadan çocuk, genç, kadın, yaşlı, engelli ve ailelere yönelik sosyal projeler geliştirilmelidir. Bireylere örneğin hasta olmadan rehberlik, danışmanlık hizmetleriyle sağlıklı, mutlu ve huzurlu bir hayatın yaşanması temin edilebilecektir (Kılıçarslan 2009).

1.3. Belediyelerin Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerine Yönelmelerinin Nedenleri

Yerel yönetimlerin sosyal belediyecilik uygulamalarının Avrupa’da Ortaçağ’dan itibaren önemli boyutlarda devam ettiği söylenebilir. O dönemde su arzı, atık sistemi, yol sistemi gibi kentsel hizmetler; kadın ve çocuk emeğinin denetimi, kamu sağlığı sistemlerinin oluşturulması, okullar, yoksullar ve yaşlılar için bakım imkânlarının geliştirilmesi gibi sosyal belediyecilik hizmetleri, yerel yönetimler tarafından karşılanmakta idi (Norton 1994: 3 aktaran Ersöz 2009b: 39). Bu faaliyetler zaman içerisinde bazen azalma göstermiş bazen de artmıştır. Genel itibarıyla bakıldığında ise belediyelerin tarihsel süreçte daha çok kısa vadeli, daha az maliyetli yatırım ve faaliyetlere giriştikleri görülebilecektir.

Belediyelerin uzun dönemli makro projeler yerine kısa vadeli dönemsel uygulamalara yönelmelerindeki sebeplerin başında belediyelerin kısıtlı kaynaklara sahip olması ve merkezi yönetim ve ailenin temel sosyal politika uygulayıcı aktörleri olarak algılanması gelmektedir. Bu noktadaki bir diğer neden ise, belediyelerin yoksul yardımları gibi kısa vadeli ve zaman zaman popülist uygulamaların sonuçlarını seçimlerde almasının daha kolay olduğudur (Aysan 2007: 28).

1.3.1. Kentleşme-Şehirleşme

II. Dünya Savaşı sonrası meydana gelen ekonomik değişiklikler bütün şehirlerin sosyo-ekonomik yapılarını önemli ölçüde şekillendirmiştir (Mingione-Oberti-Pereirinha, 2002: 44-45). Ekonomik ve toplumsal modernleşme süreçlerinin bir sonucu olarak kentlerin gelişimi, toplumsal kutuplaşma, heterojenleşme, sosyal ayrımcılık ve sosyal dışlanma ile karakterize edilmiştir (Schridde, 2002: 105-106). Öte yandan şehirlerin coğrafi konumu, uluslararası ticaret ile yabancı sermaye arasındaki ilişki, şehirler arasındaki farkların ortaya çıkmasına ve beraberinde şehirlerin rekabetine yol açmıştır (Mingione-Oberti-Pereirinha, 2002: 44-45).

Türkiye’de ise şehirleşme düzeyi hızla yükselmektedir. 2014 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi sonuçlarına göre nüfusun %91,8’i şehirlerde oturmaktadır (TÜİK,

2015). Şehirleşmenin daha çok nüfusu 100.000'in üzerinde olan büyük şehirler düzeyinde gerçekleştiği görülmektedir. Bu şehirler, kentleşme ve buna bağlı sorunların hızla yaşandığı yerler olmaktadır (Eryılmaz 2007: 80).

1950'li yıllardan itibaren başlayan köyden kente göç hareketleriyle birlikte kentlerin nüfusu artmış, kentsel gruplar çeşitlenmiş ve buna bağlı olarak da bireylerin kentsel yaşama ilişkin talep ve beklentileri değişmiştir (Erder-İncioğlu 2008: 5). Özellikle sanayileşmiş kentlerde oluşan bu yoğunluk zenginlikle yoksulluğun, prestijli mekânlarla çöküntü mekânların birlikte görüldüğü kutuplaşmalara tanıklık yapmıştır (Kesgin 2011: 35). Bu kutuplaşmanın bir göstergesi olarak Türkiye'de gecekondulaşma hızlı bir şekilde artmıştır. Şöyle ki gecekondu sayısı 1955 yılında 50 bin iken, 1980'de 950 bine, buralarda yaşayan nüfus miktarı ise 250 binden 4 milyon 475 bine yükselmiştir. Toplamda bakıldığında ise gecekondu nüfusunun genel nüfus içindeki oranının 1955 yılında %4,6 iken, 1980 yılında %23,5'e yükseldiği görülmektedir (Aydınlı 2004: 145).

Öte yandan 1980 sonrası dönemde Türkiye'nin yaşadığı ekonomik değişim ve terör sorunu iç göç hareketlerini de beraberinde getirmiştir. Büyük bir umutla geldikleri şehirde aileler büyük bir travmaya yakalanmışlardır. Başta şehrin sosyo-kültürel değerlerine uyum problemleri olmak üzere ailelerin ekonomik temelli farklı problemleri onları bir yerlere savurmuştur. Böyle bir ortamda çocuklar bazen farklı suç örgütlerinin ellerine düşmüş, bazen de eğitimlerinden fedâkarlık yaparak ailenin geçimiyle ilgilenmek zorunda kalmışlardır (Aydın 2011).

TÜİK 2012 yılına ait *Çocuk İşgücü Anketi* sonuçlarına göre, 6-17 yaş grubundaki çocukların %91,5'i bir okula devam ediyorken, %8,5'i okula devam etmemektedir. Yine aynı çalışmanın sonuçlarına göre 6-17 yaş grubundaki çocukların istihdama oranı %5,9'dur. Türkiye genelinde istihdam edilen çocukların %44,8'i kentsel yerlerde yaşamaktadır (TÜİK, 2013).

Bu bireyler, öncelikli olarak yerel birimlerle muhatap olmakta ve karşılaştıkları başta konut sorunu olmak üzere temel ihtiyaçlarına yönelik problemlerinin bu birimler tarafından halledilmesini beklemektedirler. Tamamen doğal talepler şeklindeki bu isteklerin karşılanmaması ise beraberinde çeşitli çevre sorunları, gecekondu sorunu, şehir yaşamına adaptasyon sorunu ve daha da ileri boyutta kapkaç, hazine arazilerinin

işgali, insan onuruna yakışmayan yaşam alanlarının çoğalması gibi önemli problemlerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur (Yüksel 2007: 293). Özellikle şehirlerde yaşanan sosyal değişimin bir sonucu olarak görülen yeni hayat tarzlarının yaşlı, engelli ve çocuk gibi bazı toplumsal grupları ötekileştirdiği ve onları toplumdan uzakta adeta kuytu köşelerde yalnızlığa mahkûm ettiği bilinen bir gerçektir (Ölmez 2005: 88).

Bu gelişmelerin oluşturduğu şehirlerde belediyeler genel olarak iki temel sorunla karşı karşıyadırlar. Bu sorunlardan birincisi, şehrin fiziki görünümüne ilişkindir. Bu sorun, fiziki altyapı çalışmaları, imar planları, rekreasyon alanları gibi faaliyetlerle çözülmeye çalışılmaktadır. Şehirleşmenin ivme kazanması, belediyelerin bu işlevlerinin daha da artmasına yol açmaktadır. Belediyelerin yüz yüze oldukları ikinci sorun alanı ise daha çok sosyal boyuttadır. Bu bağlamda farklı gelir düzeyine sahip gruplar arasında bütünleşmeyi sağlayacak, zayıfları ve yoksulları koruyacak, yönetimle belde sakinleri arasında irtibatı güçlendirecek politikalar üretilmektedir (Eryılmaz 1998: 20).

1.3.2. Küreselleşme, Fakirleşme ve Güvenlik Endişesi

Küreselleşme sürecinin kendine zıt gibi görülen yerelleşmeyi de beraberinde güçlendirmesi dikkatleri küyerel olana itmiştir. Küreselleşme süreciyle birlikte ulus devletlerin yaşadığı yetki ve görev göçerimleri (Yüksel, 2004: 11-12) yerel yönetimleri kamusal mal ve hizmetlerin alternatif sunucusu olarak ön plana çıkarmaktadır. Tabii ki yerel yönetimlerin ön plana çıkmasında, yeni dönemin üzerine oturduğu kentlerin rekabet anlayışı (Sassen 2005) ve yerel yapılanmaların bünyelerinde barındırdığı demokratik nitelikler ve özellikle hizmetlerin görülmesinde halka yakınlık prensibi de (Shatkin 2000: 2360) önemli derecede etkili olmuştur.⁸

Bu süreçte yerel birimler, alt yapıdan üst yapıya, sağlıktan konuta, sosyal yardımlardan sosyal hizmetlere kadar yerel nitelikli pek çok hizmetin sağlayıcısı haline gelmişlerdir. Buradan, küreselleşmenin yerel yönetimlerin sorumluluklarını daha da artırdığı ileri sürülebilmektedir. Yeni dönemde yerel birimler girişimci gibi işletmelerle işbirliği yapabilmekte ve yerel sorunlara çözümler getirmeye çalışabilmektedir. Yerel

⁸ Bu konuda sh. 56'de yer alan Tablo 6'daki verilere bakılabilir.

birimlerin bu yeni formuna pek çok yazar New Localism (Yeni Yerelleşme) ismini vermektedir (John 2001: 10).

Diğer yandan, yerelleşme vurgularının küreselleşme sürecini hızlandırmanın bir başka politik ayağı olduğunu ileri sürenler de vardır. Bunlara göre kamusal hizmetlerin ve özellikle sosyal hizmetlerin sürdürülmesi görevinin yeterli mali kaynaklara sahip olmayan yerel birimlere aktarılması dış borçlanmayı gerektireceği, bunun da uluslararası kredi kuruluşları lehine bir gelişmeyi beraberinde getireceği ileri sürülmektedir (Güler, 1997: 68-69).

Küreselleşme ve yeni dünya düzeninin getirdiği önemli bir yaklaşım da marka kent yaklaşımıdır. Devletler arasında ulusal düzeyde yaşanan rekabetin küreselleşme süreciyle birlikte yerel düzeye inmesi ve şehirler arasındaki rekabetin ön plana çıkmasıyla birlikte şehirler birer marka haline gelmekte, dünyada şehirler arasında bir rekabet ortamı doğmakta ve yerel, ekonomik, sosyal ve kültürel sorunların çözümleri kent yönetimlerinden beklenilmektedir (Ersöz, 2009_a: 81). II. Dünya Savaşı'ndan sonraki dönemde yerel yönetimler, ekonomik ve refah politikalarına ilişkin ulusal düzeyde makro politikaların oluşturulmasının ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Global ekonominin yükselmesi karşısında yerel otoriteler, yatırım çekmek için belediyeler arası rekabete maruz kaldılar. Pek çok ülke şu anda temsili demokrasinin yerel kurumlarını desteklemek ve güçlendirmek için çaba sarf etmektedir (Naschold 1996: 131).

Küreselleşmenin bir diğer yüzü ise gerek ülkeler arasındaki gerekse ülkelerin kendi içerisindeki gelir dağılımı eşitsizliğini derinleştirme, yoksulluk oranlarını artırmasıdır (Kerman-Aktel-Altan 2007: 11). Küreselleşmenin bu yöndeki etkilerini minimize etmek için yerel yönetimlerin etkin politikalar üretmek zorunda kaldıkları da ifade edilmektedir (Ersöz 2009_a: 81). Yani belediyeler, sosyal belediyecilik faaliyetleri ile birlikte bir yandan küreselleşmenin yol açtığı yıkımları iyileştirme çabasıdayken diğer yandan da yapısal ve kurumsal sorunların üstesinden gelmeye çalışmaktadır (Kesgin 2011: 36).

Rogerson, özellikle yoksullukla mücadele bağlamında yerel yönetimlerin müdahale edebileceği beş alan belirlemiştir. Bu alanlar, düzenleyici çerçeveler (yasal çerçeveler), belediye hizmetlerine erişim, istihdam yaratma, suç ve doğal afetlerden

korunma ve güvenlik ile koordinasyon ve uyum şeklinde sıralanabilir (Rogerson 1999: 514).

Şehirlerde yoksulluk ve dışlanmaya bağlı olarak önemli güvenlik açıkları ortaya çıkabilecektir (Mingione-Oberti-Pereirinha 2002: 44). Dolayısıyla bu noktadan hareketle, belediyelerin sosyal politika uygulamalarına başvurmalarının bir diğer nedeninin toplum düzenin korunması fikri olduğu söylenebilir. Çünkü sağlıklı bir toplumsal yapının oluşturulması ve bunun sürekliliği, dezavantajlı grupların mağdur edilmemesiyle yakından alakalıdır. Birlikte yaşanılan veya hayatın bir bölümünün paylaşıldığı bu insanlarla girilecek yardımlaşma ilişkisinin alternatifi, herkesin maddi veya manevi zarar göreceği bir kaos ortamıdır. Toplumdaki yaşlı, engelli veya yoksul kişilerin ihtiyaçlarının karşılanmaması, sadece toplumdaki diğer fertlerin vicdani ve ahlaki yönden kendilerini rahatsız hissetmeleriyle sınırlı kalmayıp sokak çocukları, tinerici gençler, hırsızlık ve vandalizm gibi olguları besleyerek toplumun tümünde düzen ve huzurun bozulmasına yol açacaktır (Ateş 2009: 89).

1.3.3. Küçülen Merkezi Hükümet, Büyüyen Yerel Yönetimler

1980 sonrası dönemde artan neo-liberal politikalar merkezi yönetimlerin müdahale imkânlarını ortadan kaldırırken yerel yönetimlerin ön plana çıkmasına imkân tanımıştır. Nitekim bu dönemle birlikte, merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasındaki ilişkiler İsveç ve Finlandiya gibi İskandinav ülkelerinde ağırlıklı olmak üzere decentralization ilkesi (adem-i merkezileşme) çerçevesinde yürütülmektedir (Naschold, 1996: 131-134).

Yani, merkezi yönetimin neo-liberal politikalar bağlamında temel görevlerle ilgili kendini bağlı tutması ve sosyal politikalardan çekilmesi ile birlikte ortaya çıkan boşluk, belediyeler tarafından doldurulmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda belediyeler gerek halka hizmet etmek için gerekse yoksul kesimden daha çok oy almak için altyapı yatırımlarına oranla belediye bütçesine yük getirmeyen sosyal transferlere ağırlık vermişlerdir. Bu da daha çok sosyal yardım ve sosyal hizmet şeklinde gerçekleşmiştir (Aysan 2007: 28). Bu konudaki bir diğer gelişme ise, yerel yönetimlerin ve özellikle belediyelerin siyasi ve ekonomik olarak daha özerk bir yapıya kavuşmalarıdır.

Tablo 7. Belediyelerin 2013 ve 2014 Yıllarına Ait Giderleri (TL)

	Büyükşehir Belediyeleri		İl Belediyeleri		İlçe ve Belde Belediyeleri	
	2013	2014 (Ocak-Eylül)	2013	2014 (Ocak-Eylül)	2013	2014 (Ocak-Eylül)
Genel Kamu Hizmetleri	6.344.439	5.320.078	1961.723	1.008.830	10.023.946	6.622.078
Savunma Hizmetleri	26.383	25.351	483	117	22.159	14.095
Kamu Düzeni ve Güvenlik Hizmetleri	1.000.867	1.037.578	335.454	143.636	1.128.771	869.803
Ekonomik İşler ve Hizmetler	6.552.763	5.299.690	1.592.872	680.085	5.271.209	3.129.459
Çevre Koruma Hizmetleri	1.541.935	1.408.487	857.217	329.388	3.678.078	2.875.430
İskân ve Toplum Refahı Hizmetleri	4.365.020	3.456.141	1.766.109	641.823	7.921.888	4.593.346
Sağlık Hizmetleri	354.812	283.067	29.192	10.224	235.882	197.854
Dinlenme, Kültür ve Din Hizm.	1.778.219	1.533.182	434.234	183.294	1.907.050	1.280.401
Eğitim Hizmetleri	136.822	94.543	1.797	430	49.799	34.140
Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Hizm.	580.693	471.198	99.738	21.360	242.136	209.528
TOPLAM	22.681.953	18.929.315	7.078.819	3.019.187	30.480.918	19.826.134

Kaynak: TC. Maliye Bakanlığı Genel Yönetim Bütçe İstatistikleri, <http://www.maliye.gov.tr>, (15.02.2015).

Tablo 7’de yerel yönetim birimlerinden belediyelerin harcama kalemleri yer almaktadır. Buna göre, belediyelerin konut ve sağlık hizmetlerine veya istihdam oluşturacak yatırım hizmetlerine yeterince kaynak aktarmadığı görülmektedir. Buna karşılık toplumda kısa sürede karşılık bulabilecek ve daha az maliyetli olan dinlenme, kültür, din ve sosyal yardım gibi hizmetlere önemli kaynakların aktarıldığı söylenebilir.

1.3.4. Halkın Yerel Birimlerden Beklenti ve İstekleri

Gün geçtikçe insanların devletten ve onun kendilerine en yakın temsilcisi olan belediyelerden beklentileri artmaktadır. Öte yandan, belediyelerin görev alanına giren çeşitli kentsel hizmetlerin günümüzde giderek daha fazla sosyal boyutu olan hizmetlere dönüştüğü ve kentte yaşayanların ihtiyaçlarının da giderek daha fazla yerel hizmetler lehine değiştiği görülmektedir. Birbirini besleyen bu iki olgu, belediyelerin geleneksel belediyeçilik hizmetlerinin yanı sıra sosyal hizmetlere, sosyal yardımlara ve sosyal niteliği olan eğitim, sağlık, kültürel faaliyetler ve spor gibi diğer belediyeçilik

alanlarında da aktif olmalarına yol açmaktadır. Sosyal ve kültürel hizmetlerin kentte yaşayanların giderek daha fazla ilgisini çekmesi, yerel halk ile daha fazla ve doğrudan irtibatı olan belediye yöneticilerini kısaca *sosyal belediyecilik* olarak tanımlanan hizmetlere yöneltmektedir (Ateş 2009: 91).

Bu gelişmelerde sosyal hizmetlerin yerel niteliğinin genel niteliğinden fazla olmasının önemi yadsınamaz derecededir. Yani, bir yöredeki yoksullara, bakıma muhtaç olanlara, engellilere, çocuklara ve kadınlara yönelik yerel sosyal programların uygulanması ve doğrudan transfer harcamalarının yapılması, merkezi yönetimin sosyal programlarına göre çok daha sonuç getirici olmaktadır. Sosyal ve kültürel hizmetlerin yöresel özelliklere göre farklılıklar göstermesi ve yöreye özgü değişik ihtiyaçların ortaya çıkması, bu hizmetlerin yerel yönetimler ve belediyeler tarafından yerine getirilmesinin bir diğer önemli nedenidir (Ateş, 2009: 90-91).

1.3.5. Avrupa Birliği Süreci

AB'nin yerel yönetimleri kamu yönetimi içinde etkin bir pozisyona getirmeyi amaçlayan yaklaşımı ve bu doğrultuda hazırlamış olduğu uluslararası belgeler de belediyelerin sosyal politikaları yürütmesine katkı sağlamıştır (Ersöz 2009_a: 81). Özellikle Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'ndaki *hizmette yerellik* ilkesi bu konuda önemli oranda yol gösterici olmaktadır (Ateş 2009: 90).

Öte yandan, BM, Avrupa Konseyi ve Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği (IULA) belgelerinde yer alan ve Türkiye'nin de kabul ettiği yerel yönetimlerle ilgi temel evrensel değerler, sosyal politikaların yerel birimler tarafından yerine getirilmesine işaret etmektedir. İlgili değerler yani, yerel yönetimlerin demokratik sistemin vazgeçilmez ve etkili bir aktörü olduğu, yerel yönetimlerin özerk kuruluşlar olduğu, yerel yönetimlerin halk katılımına izin veren birimler olduğu, yerel yönetimlerin mahalli düzeydeki kamu hizmetlerinin sunulmasında merkezi yönetime göre daha başarılı olduğu ve mahalli halka karşı daha duyarlı ve sorumlu olduğu anlayışı belediyelerin bu konuda temel hizmet birimleri olarak görülmesini sağlamıştır (Ersöz 2009_b: 39).

Türkiye’de özellikle 2004 ve 2005 yıllarındaki düzenlemeler dikkate alındığında, uluslararası müktesebata uyumun bir gereği olarak yerel yönetimlerin klasik belediyeçilik faaliyetleri dışında sosyal nitelikli hizmetleri de üstlendikleri söylenebilir (Özgökçeler-Bıçkıcı 2011: 10). 2011 yılında kurulan Avrupa Birliği Bakanlığı ise yerel yönetimlerin AB sürecindeki ilerleyişine yön vermektedir. Bu tarihten sonra yerel yönetimlerin proje ve program eksenli çalışmalarını yürüttüğü görülmektedir. *Gençlik Projeleri Destek Programı*, *Belediyeler AB’ye Hazırlanıyor Projesi* ve *AB Müktesebatının Yerelde Uygulanması Projesi* bunlar içinde önemli görülenlerdir (<http://www.ab.gov.tr/index.php?p=48579&l=1>; T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı, 2013).

1.3.6. Diğer Nedenler

Sosyal politikaların sürdürülebilirliğinde toplumsal duyarlılığın geliştirilmesi önem arz etmektedir. Bu noktada, yerel yönetimler komşuluk ve hemşehrilik anlayışı çerçevesinde aynı yörede yaşayan bireylerin toplumsal duyarlılıklarını geliştirmelerine katkı sağlama potansiyeline sahiptirler. Böylece harekete geçecek sivil inisiyatifler bu türden politikaların sunulması ve devam ettirilmesi noktasında hem yerel idarenin yükünü hafifletebilecek hem de alternatif olabilecektir (Yüksel 2007: 295).

2. AVRUPA’DA SOSYAL BELEDİYEÇİLİK

Günümüz AB ülkelerindeki belediyelerin sosyal uygulamalarına bakmadan önce her ne kadar tezin tarihsel gelişim kısmında da ifade edilse de çok kısa bir şekilde sosyal belediyeçiliğin tarihsel gelişimi özetlenecektir.

Literatür incelendiğinde 1930’lu yıllardan sonra Batı Avrupa ve İskandinav ülkelerinde uygulanan belediyeçiliğin *refah devleti belediyeçiliği* olarak kabul edildiği görülmektedir. Bu anlayışla refah belediyeçiliği, sosyal yardım, anne çocuk sağlığı, kreşler, eğitim ve konut hizmetlerini kapsıyordu. Bunları yaparken yeniden dağıtımcı

anlayış temel alınmış, sosyal hayatı iyileştirici hizmetler sunulmuştur. Yerel belediyecilik, yerel iktisadi girişimleri, kooperatifleşmeyi ve gönüllü girişimleri desteklemiş, bununla sorumlu, etkin/yenilikçi, yerel iktidar hedeflenmiştir (Yıldırım, 1990: 16-18).

Bazı kaynaklarda *beledi sosyalizm uygulamaları* şeklinde tanımlanan bu anlayış, Birmingham ve Londra’da gaz, su, ulaşım, aydınlatma, sağlık; Verona’da konut, ekmek fabrikası, balık pazarı; Münih’te belediye emlak girişimleri, mağazalar; Lille’de sosyal yardım, çocuk ve yaşlılara sübvansiyonlar, kreşler, burslar, halk sağlığı merkezleri (Yıldırım, 1990: 15–16) gibi hizmetler şeklinde görülmüştür.

Bugün AB’de sosyal belediyeciliği anlayabilmek için yerel yönetimlerin güçlendirilmesine ilişkin yapılan çalışmaları, Avrupa Sosyal Şartı’yla birlikte ortaya koymak gerekmektedir. Bu itibarla, Moreno, *adem-i merkeziyet* kavramının 1992 yılındaki Maastricht antlaşmasındaki *yerellik* kavramı üzerinden ortaya konulmasıyla birlikte sosyal belediyecilik uygulamalarının gelişiminin rotasının çizildiğini ifade etmektedir (Moreno 2003: 273).

Yerel yönetimlerin AB içinde temsil edilmelerini ve karar alma sürecine katılmalarını sağlayan Bölgeler Komitesi ile hizmetlerin yurttaşa en yakın birimler tarafından yapılmasını öngören, yerel yönetimlerin özerk olmalarını gerekli kılan ve bunu güvenceye bağladığı düşünülen hizmette yerellik ilkesi, yerel yönetimlerin AB içindeki konumunu güçlendiren düzenlemelerdir (Kösecik 2006: 34).

Giddens, bu noktada Avrupa Sosyal Modeli’nin (ESM) uygulanması ve gerçekleştirilmesi derecesinin Avrupa ülkeleri arasında değişiklik gösterdiğini ancak bazı temel ESM unsurlarının olduğunu ifade etmiştir. Bu unsurlar, ücretsiz ve zorunlu eğitim; herkesin yaşam boyu sürekli eğitime devam etmesini ve yeteneklerini geliştirmesini sağlayacak koşullara eşit erişim ve yaşamdaki olanakların adil dağılımı; özellikle en korunmasızlar olmak üzere tüm vatandaşlar için etkin sosyal koruma sağlayan güçlü bir refah sistemi; ekonomik ve diğer eşitsizliklerin azaltılması; avrupa sosyal modelinin kurumsal yapılanmasında özellikle sendika ve diğer kuruluşlarca oluşturulan sosyal tarafların etkin rol alması ve iklim değişikliği tehlikesine karşı uygun bir teşvik yapısı belirleyerek çevrenin aktif korunmasıdır (Giddens 2008: 15).

Buna ilaveten, AB'nin entegrasyon politikaları çerçevesinde yerel yönetimlere sağladığı yardımlar, yerel yönetimlerin bulundukları bölgelerdeki önemli sorunların (çevre sorunları, işsizlik, yoksulluk, sosyal açıdan yardıma ve eğitime muhtaç kişilerin eğitimi, bölgesel kalkınma, vb.) çözümü açısından olumlu sonuçlar vermektedir (Köseçik 2006: 35). AB'deki yerel yönetimler, bu fonların yardımıyla çok geniş çaplı sosyal uygulamalar yapmaktadır.

İşte, AB üyesi devletlerin Avrupa Sosyal Şartı çerçevesinde yerel yönetimlerine yüklediği sosyal görevlerin karşılığı olarak yürütülen faaliyetler sosyal belediyeçilik faaliyetleri olarak kabul edilebilir. Bu faaliyetlerin en önemlileri olarak eğitim, sağlık, konut faaliyetleri ile yaşlı, genç, kadın ve engellilere yönelik faaliyetler sıralanabilir.

Bu bağlamda, günümüzde refah sağlamada yerel yönetimlere birçok ülkede son derece önemli görevler yüklenmekle beraber, bu birimlerin görevleri ülkeden ülkeye, bölgeden bölgeye değişiklik göstermektedir. Örneğin Fransa, refah sağlamada yerele az imkân verirken, Almanya'da yetki ve görevlerin desantralize edilmesi ile yerel yönetimler, refah sağlamada çok aktiflerdir. İtalya'da aile, yerel cemaatler ve STK'lar, yoksulluk konusunda birlikte mücadele etmektedirler (Mingione-Oberti-Pereirinha, 2002: 62–66). İspanya'da ise özellikle sosyal hizmetlerin merkezin dışında özerk bölgelere devri ve asıl yetkili olarak oraların kabulü söz konusudur. Yerel, hizmetleri yerine getiremediğinde ise merkez devreye girecektir (Rhodes 1996: 17).

İskandinav ülkelerinde ise sosyal hizmetlerin organizasyonundan ve vatandaşlara sunulmasından genellikle yerel ve bölgesel otoriteler sorumludurlar. Bu nedenle çeşitli ülkelerdeki bölgeler ve belediyeler, farklı düzeylerde idari takdir yetkisine sahiptir (Alber 1995: 143; Kröger 2011: 149). Yine bu ülkelerde yerel otoriteler, yerel vergi koyma hakkına da sahiptirler. Bu, onlara merkezi otorite karşısında ekonomik bağımsızlık sağlamaktadır (Abrahamson 1999a: 54; Kröger 2011: 149).

2000'li yıllarda sosyal yardımların finansmanı, İsveç ve İtalya'da %100 oranında yerel yönetimler tarafından, Fransa ve İngiltere'de %100 oranında devlet tarafından ve Almanya'da %75 oranında devlet eliyle, Hollanda'da %90 oranında yerel yönetim eliyle ve Finlandiya'da %76 oranında yerel yönetimlerce yapılmaktadır (Hölsch-Kraus 2006: 59).

Zayıf, yoksul ve yaşlılar için belediyelerin sorumluluğunun çok uzun bir geleneğe sahip olduğu İskandinav ülkelerinde Ortaçağ'da, yoksullar için bir tür vergi olan aşar vergisi toplanıyor ve mahallede harcanıyordu. Oysa o dönemde Kıta Avrupası'nda bu vergiler dini hiyerarşiye iletiliyordu (Sundström-Johansson 2005: 5). Tüm bu özellikler, İskandinav refah sistemlerinde güçlü statüye ve refah üretmede önemli bir role sahip yerel yönetimlerin temel karakteristiği olmasına imkân sağlamıştır (Kröger 2011: 149).

Aşağıda bazı Avrupa ülkelerindeki yerel yönetimlerin mevcut durumları ve yürüttükleri sosyal faaliyetlere ilişkin bilgiler ele alınmıştır.

2.1. İngiltere

1215 yılındaki Magna Carta'ya kadar uzanan köklü bir geleneği olan İngiltere yerel yönetimlerinin, merkezi idareden bazı kamusal görev ve yetkileri devralmasında yazılı düzenlemelerden daha ziyade esasen geleneklerin etkisinin olduğu söylenebilir (Parlak-Caner 2009: 139). İngiltere'de kamu hizmetlerinin belediyeler eliyle yürütülmesi, 1870'li yıllarda Joseph Chamberlain'in öncülüğünde ortaya çıkan ve daha sonra birçok ülkede taraftar bulan *beledi sosyalizm* akımının gelişmesiyle gündeme gelmiştir (Yıldırım 1990: 15).

1894 yılında İngiltere'de çıkarılan *Local Government Act* ile 1972 yılına kadar sürecek bir yerel yönetim sistemi kurulmuştur. Bu dönemde bir taraftan bazı kuruluşlar tarafından yerine getirilen yoksullukla mücadele, ulaşım ve altyapı gibi bazı görevler yerel yönetimlere devredilmişken öte yandan da eğitim, konut, kamu sağlığı gibi yeni görevler de kanunlarla yerel yönetimlere ihdas edilmiştir (Canpolat 1999: 322).

1970'li yılların sonlarına doğru birçok alanda yetki ve sorumluluk erozyonuna uğramış olan yerel yönetimlerin geleneksel olarak sunduğu birçok işlev (elektrik ve gaz, su hizmetleri gibi), Thatcher döneminde özelleştirilmiş, diğer bazı hizmetler de yöneticileri atamayla gelen ve merkezi yönetimin denetiminde olan bazı ajans ve kurumlara devredilmiştir. Dolayısıyla bu dönemde yerel yönetimlerin işlevlerini önemli ölçüde yitirdikleri görülmektedir (Karasu 2004: 115; Uzun 2003: 611).

1990'lı yıllarla birlikte yeni bir bakış açısı kazanan İngiltere yerel yönetimleri, yerel nitelikli hizmetleri sunan karmaşık yapıli birçok kamu örgütünden sadece bir tanesi olmuşlardır. Eskiden elektrik ve gaz dağıtımından ortaöğretim ve yükseköğretim hizmetleri ve içme suyu hizmetlerine kadar çok geniş bir yelpazede hizmet sunan İngiliz yerel yönetimleri artık bazı görevlerini diğer kamu örgütleriyle paylaşmış durumundadırlar (Uzun 2003: 611). Sivil toplum kuruluşlarını da yerel hizmetlere aktif bir şekilde katmayı amaçlayan ve böylece etkin hizmet üretmeyi ve yürütmeyi amaçlayan bu yeni yapılanma, İngiltere'de *yerel yönetişim* olarak tanımlanmaktadır (Parlak-Caner 2009: 139).

İngiltere'nin pekçok yerinde yerel yönetimler iki kademe altında faaliyetlerini yürütmektedirler. Bunlar, kontluk meclisleri (county councils) ve alt bölge, ilçe veya kent konseyleri'dir. (district, borough or city councils). İngilterede beş tür yerel yönetim vardır. Bunlar, kontluk meclisleri (county councils), alt bölge (ilçe) meclisleri (district councils), tek seviyeli meclisler (unitary authorities), metropoliten alt bölgeleri (ilçeleri) (metropolitan districts) ve Londra belde yönetimi'dir (London boroughs) (<https://www.gov.uk/understand-how-your-council-works/types-of-council>; <http://www.politics.co.uk/reference/local-government-structure>).

İngiltere'de 20.000'e yakın seçilmiş üyenin hizmet verdiği 410 yerel yönetim biriminde iki milyonun üzerinde insan 700 farklı hizmet kolunda ve binlerce iş başlığı altında çalışmaktadır (Local Government Association 2008: 2). Yerel yönetimlerde çalışanların %58'i eğitim alanında (öğretici veya diğer çalışanlar), %20'si halka doğrudan hizmet alanlarında, %14'ü sosyal hizmetlerde, %8'i de kurumsal fonksiyonlarda çalışmaktadırlar (Employers' Organisation 2004: 10). Tüm bu verilere ilaveten hem harcamalarının toplam kamu harcamalarının %23'ünü oluşturması⁹ (Department for Communities and Local Government 2013: 9) hem de 2011-2012 dönemi verileriyle işçi harcamalarının tüm harcamalarının %48'ini oluşturması nedeniyle yerel yönetimler en büyük işverenlerden biri olarak kabul edilmektedir (Department for Communities and Local Government 2013: 11).

⁹ İngiltere'de yerel yönetimlerin harcamaları, 2009-2010 döneminde £168bn, 2010-2011 döneminde £172bn iken 2011-2012 döneminde ise £162bn düşmüştür. (Department for Communities and Local Government, 2013: 9)

Yerel yönetimler tarafından sunulan hizmetlerin oransal dağılımları aşağıda Tablo 8’de görülmektedir.

Tablo 8. İngiltere’de Yerel Yönetimler Tarafından Sunulan Kamu Hizmetlerinin Dağılımı

Kamu Hizmeti	Dağılım (%)
Eğitim	35
Konut	19
Sosyal Hizmetler	18
Güvenlik	10
Kültür, Çevre ve Planlama	8
Otoyolları ve Ulaşım	5
İtfaiye Hizmetleri	2
Diğer Hizmetler	3

Kaynak: Department for Communities and Local Government 2013: 67.

Tablo 8’de yerel yönetimlerin sunmuş olduğu kamu hizmetlerinin kendi içindeki dağılımında ise eğitim %35, konut %19, sosyal hizmetler %18, güvenlik %10, kültür, çevre ve planlama %8, otoyolları ve ulaşım %5, itfaiye %2 ve diğer hizmetler %3 olarak görülmektedir.

Eğitim hizmetlerinin %35’lik bir yüzdeyle önde olması dikkat çekmektedir. Gerçekten de İngiltere’de yerel yönetimlerin 25.500 okul yönettikleri, bu okullarda okuyan öğrencilerin %91’i anaokulu, ilköğretim ve ortaöğretimde okuduğu ve yaklaşık olarak 8,3 milyon öğrencinin yerel yönetimler tarafından yönetilen okullarda eğitim görüyorken sadece yaklaşık 581.000 çocuğun özel okullara devam ettiği görülmektedir (Local Government Association 2008: 21).

Sonuç olarak, İngiltere’de yerel yönetimler vatandaşlarının sosyal, ekonomik ve çevresel refahlarını geliştirmeyi amaç edinmişlerdir. Bu doğrultuda, işsizlikle ve fakir aile çocuklarının karşı karşıya kaldığı sosyal dışlanma ile mücadele, yerel yönetimlerin politikalarının temeline koydukları hedeflerdendir (Local Government Association 2008: 12). Geleceğe ilişkin İngiltere’deki yerel yönetimlerin faaliyet alanlarının ne olacağını ortaya koymak için Yerel Yönetimler Derneği (Local Governments Association -LGA-)’nin üzerinde çalıştığı projelerden aşağıda sunulan 4’üne bakmak yeterli olacaktır (Güney 2009: 681):

“Fuhuşla Mücadele: Fuhuşun toplum üzerinde yarattığı olumsuz etkileri azaltmak amacıyla belediyelerin ne tür çalışmalar yürütebileceği üzerinde sürdürülen proje.

Göçmen ve Sığınmacılarla İlgili Proje: Göçmen ve sığınmacıların iskânı konusunda belediyelere yüklenen sorumluluklar ile ilgili yürütülen proje.

Yoksul Çocuklar Projesi: Merkezi hükümetin yoksul çocukların sayısını 2010 yılına kadar yarıya indirilmesi amacıyla yürüttüğü projede yerel yönetimlerin nasıl rol üstleneceği ve bu konudaki katkılarının neler olması gerektiği konusunda yürütülen proje.

Yerel Yönetimler Eliyle Sunulan Hizmetlerde Tercih Olanığı: Belediyelerin sundukları hizmet yelpazesinin genişletilmesi ve vatandaşa daha geniş bir tercih olanağının sunulması ile ilgili yürütülen proje.”

2.2. İsveç

Gelişmiş merkezi kurumlarıyla, önemli miktardaki transfer harcamalarıyla, eşitsizliği azaltmaya ve yoksulluğu önlemeye yönelik yardımlarıyla ve güvenlik risklerine karşı sağladığı sigorta ile diğer ülkelerin refah devleti modellerinden oldukça farklı kendine has *İsveç Modeli* ile İsveç, uzun zaman modern refah devletine örnek olarak kabul edilmiştir (Thakur at al. 2003: 1). Buna ilaveten İsveç sosyal hizmetlerinin ahlaki değerlerle birleşmiş uzun bir geçmişi de vardır (Thoren 2008: 39). Bundan dolayı İsveç, uzun zamandan beri refah devleti sisteminin gerek taraftarları gerekse karşıtları için bu sistemin bir ilk örneği olarak görülmektedir (Sundström-Johansson 2005: 6).

Hiyerarşik olarak birbirine bağlı olmayıp (Loughlin-Martin 2004: 4) yatay olarak merkezi hükümet altında sıralanmış olan 21 il (county) ve 290 belediye ile yerel karar alma mekanizmalarını oluşturmuş olan İsveç’te (Dahlberg 2010: 122) uzun bir geçmişe sahip *yerel kendi kendine yönetim* geleneği vardır. Bu anlayış ilk kez 1862 yılındaki *Yerel Yönetimler Nizamnamesi*’nde düzenlenmiştir (Bergmark-Minas 2006: 14). Bugün anayasada da bir ilke olarak kendine yer bulan bu gelenek, belli bir coğrafi alanda yaşayan insanların, kendilerini ilgilendiren sosyal ve teknik hizmetler gibi ortak ilgi ve çıkarları etrafında bir araya gelerek bu konularda kendi iradelerini ortaya koymaları olarak anlaşılmaktadır (Toker 2003: 320). Dahlberg, belediyelerin kendi vergi oranlarını belirleyebildiği ve gelir vergisinin sadece yerele ait olduğu İsveç’te güçlü bir yerel özerkliğin olduğunu ifade etmektedir (Dahlberg 2010: 122).

Tablo 9. İsveç'te Yerel Yönetimlerin Gelirleri (2012)

Gelir Kaynağı	Gelirler (milyon SEK)	Toplam Gelirler İçindeki Payı (%)
Vergi Gelirleri	365.161	64
Hibeler	93.226	16
Harçlar	31.189	5
Diğer Gelirler	85.432	15
Toplam	575.008	100

Kaynak: Statistical Yearbook of Sweden, 2014.

İsveç'te refah politikalarının yerelleşmesi, 1993 yılındaki *Yerel Yönetimler Yasası* (Local Government Act) ile güçlendirilmiştir. Yasayla birlikte belediyelerin hangi politikaları takip edecekleri, hangi hizmetleri sağlayacakları ve faaliyetlerini nasıl organize edecekleri konularındaki karar verme yetkileri genişletilmiştir (Bergmark at al. 2000: 243). Bu yasanın dışında sosyal hizmetler, sağlık, kurtarma hizmetleri ve eğitim ile ilgili pek çok özel yasa da belediyelere görev yüklemektedir (Öztürk, F. 2003: 81).

Yerelleşme bakımından Danimarka dışında diğer Avrupa ülkelerinden daha önde olan İsveç'te (Acar-Kitapçı 2009: 91) yerel yönetimlerin görev alanlarının gittikçe arttığı görülmektedir. Tortop'a göre demografik nedenlerle de bu artış daha çok çocuk ve yaşlılara yönelik sosyal hizmetler şeklinde ilerlemektedir (Tortop 1994: 118).

İsveç'te yerel yönetimler, ekonominin önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Yerel yönetimler kamu faiz dışı harcamalarının %40'ı ve kamu sektörü yatırım ve tüketiminin ise %70'inden sorumludur (Fischer 2005: 3). Harcamalarının GSYH'ye oranı yaklaşık %24 ve istihdamlarının İsveç'in tüm istihdamına oranı ise %25'tir. Bu oranlar içinde belediyelerin payları ise yaklaşık %20 civarındadır (Dahlberg 2010: 123).

Tablo 10. İsveç'te Kamu Sektöründe Çalışanlar (bin)

Sektör	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Devlet Sektörü	227,1	223,2	222,1	224,7	229,3	233,6
Kadın	112,6	110,9	112,0	114,9	116,7	119,6
Erkek	114,4	112,3	110,1	109,8	112,6	114,0
Belediyeler	803,3	786,0	767,6	774,2	780,4	785,3
Kadın	629,0	618,8	603,4	607,8	613,3	615,9
Erkek	174,4	167,3	164,2	166,4	167,1	169,3
İlçe Meclisleri	237,0	236,8	232,8	229,8	232,3	233,5
Kadın	188,9	188,6	184,8	182,5	184,4	184,5
Erkek	48,2	48,2	48,0	47,2	48,0	49,0
Toplam	1.267,4	1.246,0	1.222,4	1.228,7	1.242,0	1.252,3
Kadın	930,5	918,3	900,1	905,2	914,3	920,0
Erkek	337,0	327,7	322,3	323,4	327,7	332,3

Kaynak: Statistical Yearbook of Sweden, 2014.

Pek çok refah hizmetinin yönetimi ve dağıtımının yerelleştirildiği İsveç'te, (Thakur at al. 2003: 9) belediyelerin illere göre daha fazla görev ve sorumluluğu vardır. Belediyeler, tüm ilk ve orta öğretim, çoğu sosyal refah fonksiyonları, konut, şehir planlama, su ve kanalizasyon, çöp toplama, parklar ve açık alanlar, çevre ve sağlık koruma, kütüphane, toplu taşıma, çocuk yuvası, yaşlı bakımı gibi fonksiyonlarla donatılmışlardır (Loughlin-Martin 2004: 4; Dahlberg 2010: 123; Thakur at al. 2003: 8; Toker 2003: 321). Son yıllarda İsveç belediyeleri yurt dışından gelen mültecilerin sorumluluğunu da üstlenmeye başlamışlardır (Bergmark-Minas 2006: 14).

Tablo 11. İsveç'te Faaliyet Konularına Göre Belediyelerin Giderleri (milyon SEK)

Faaliyet Konuları	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Siyasi Faaliyet	4.804	5.003	5.305	5.579	5.722	5.997	5.949
Altyapı, Barınma vs.	30.522	31.174	33.058	35.043	35.516	36.809	38.265
Dinlenme, Eğlence	10.964	10.279	12.141	12.331	13.067	13.762	14.355
Kültür	9.742	11.596	10.730	10.660	10.884	11.062	11.461
Çocuk Bakımı	54.594	58.433	62.472	65.442	68.552	72.489	76.026
Eğitim	125.175	129.68	133.940	135.787	138.335	140.872	143.672
Yaşlı Hizmetleri	83.458	86.829	91.733	93.255	95.926	98.818	101.744
Engelli Hizmetleri	44.970	48.126	51.682	53.468	55.032	57.871	60.126
Bireysel ve Aile Yard	28.140	28.947	30.815	32.509	33.930	36.030	37.394
Özel Faaliyetler	9.807	11.672	10.850	10.204	11.397	11.437	11.837
Diğer Aktiviteler	3.270	4.133	4.389	5.060	5.343	4.752	4.825
Toplam Aktiviteler	405.446	425.260	447.115	459.338	473.704	489.899	505.654
Ticari Faaliyetler	25.916	26.626	27.652	26.701	26.374	26.935	23.327

Kaynak: Statistical Yearbook of Sweden, 2014.

Tablo 11'de de görüldüğü üzere, 2012 yılı itibariyle belediyelerin en fazla harcama yaptığı alanlar, eğitim, yaşlı bakımı, çocuk bakımı ve engelli hizmetleridir. Bu harcamaların yıllar itibariyle giderek arttığı da gözükmemektedir.

2.3. Polonya

Polonya'da yerel yönetimlerin gelişiminde 1992 yılında imzalanıp 1993 yılında onaylanan Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nın önemli etkisi olmuştur. Doğu bloğu dünyasından Batı dünyasına dönüş yolunda önemli bir aşama olan (Keleş 1995: 5) şartın imzalanmasıyla birlikte Polonya'da yerel yönetimler güçlenme yolunda bir ivme kazanarak görev ve sorumluluklarını artırmaya başlamıştır. Kulesza, bu gelişmeyi bürokratik devlet, sivil devlet ikileminde sivil devleti oluşturmak için tabandan tavana yönetim anlayışını tercih olarak değerlendirmektedir (Kulesza 1993: 37-38).

Polonya, komünist dönemde tasarlanan sosyal güvenlik sistemindeki reformun (Crombrughe-Lipton 1994: 122) yanı sıra tüm idari teşkilatlanmasında da reform hareketlerine girişmiştir. 1998 yılında çıkarılan kanunla idari teşkilatlanması yeniden oluşturulan (Özen 2012: 8) Polonya’da günümüzde 16 voivodships (bölge), 379 powiats (il) (bunlardan 65 tanesi il statüsünde şehirdir - Cities With Powiat Status-) ve 2479 gminas (belediye) vardır (Uryszek 2013: 252; Regulski 2003: 238; Bury 2013: 1).

Tablo 12. Polonya’da Yerel Yönetimlerin Gelirlerinin GSYH’ye oranı (%)

	2008	2009	2010	2011
Polonya	14.0	13.7	13.9	13.4
Avrupa Birliği	11.4	12.1	11.9	11.7

Kaynak: Uryszek 2013: 253.

Tablo 12’de Polonya’nın yerel yönetim gelirlerinin, 2008’den sonra bir düşüş eğilimine girdiği görülse de belirgin bir şekilde AB ülkeleri ortalamalarından daha yüksek oranlara sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 13. Polonya’da Yerel Yönetimlerin Gelirlerinin Yapısal Dağılımı (2009)

Gelirler	Toplam Gelirlerindeki Payı (%)
Kendi Gelirleri	48.63
Şartlı Yardımlar	22.12
Şartsız Yardımlar	29.25
Toplam Gelirler	100.00

Kaynak: Uryszek 2013: 252.

Tablo 13’de Polonya’nın yerel yönetim gelirlerinin dağılımına bakıldığında kendi gelirlerinin %48.63’lük bir yüzdeyle oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Bu oranlar, merkeziyetçi bir yapıdan geçiş yapan bir ülke olmasına rağmen Polonya yerel yönetimlerinin mali özerkliklerinin boyutları konusunda fikir vermektedir.

1990 yılında Polonya parlamentosu tarafından kabul edilen ve yerel yönetimlerin temel birimi olarak belediyeyi kabul eden (Otola 2008: 4) yasa, belediyelere (gmina) önemli görevler yüklemiştir. Bu görevler, şehir planlama, çevre koruma, su temini ve kanalizasyon arıtma, elektrik ve gaz temini, sokak temizliği, çöp ve atık toplama, yerel toplu taşıma, sokak aydınlatma, yerel yolların bakım ve onarımı, sağlık hizmetleri, yerel pazar yerleri, yeşil alanların bakımı, belediye mezarlıkları, belediye konutları, şehir ısıtma sistemleri, eğitim hizmetlerinin sağlanması (anaokulu ve ilköğretim okulu), yerel kütüphaneler ve eğlence merkezleri gibi kültürel hizmetler,

yaşlı, engelli ve evsiz insanlar için sosyal yardım hizmetleri, aile politikası ve hamile kadınlar üzerinde bakım, yerel yönetim, STK'lar ve diğer ülkelerden gelen yerel topluluklar ile işbirliği, yerel polis hizmetleri, turizm, yuvalar ve çocuk bakımevleri gibi başlıkları altında sıralanabilir (PADCO 1991: 4; Bury 2013: 2; Toksöz vd., 2009: 104-106; Meurs-Kochut 2013: 13; Çınar 2004: 314).

Tablo 14'de, Polonya'da yerel yönetim birimlerinin sosyal belediyeçilik çerçevesinde yaptıkları hizmetlere ilişkin harcamaların dağılımı verilmiştir.

Tablo 14. Polonya Yerel Yönetim Harcamalarının Hizmet Türlerine Göre Dağılımı

Hizmet Türleri	Yıllar	Gminas	Cities With Powiat Status	Powiats	Voivodships	Toplam
Tarım ve Avcılık	2005	1212	29.3	19.3	467	1727
	2010	3524	67.7	54.8	1245	4892
	2011	3582	73.7	75.2	1721	5462
Ulaşım ve Haberleşme	2005	3312	6280	1584	2913	14089
	2010	8855	11946	5162	5967	31930
	2011	7647	13989	4415	6563	32613
Turizm	2005	51.1	41.0	4.5	12.9	109
	2010	461	146	47.7	66.6	721
	2011	481	148	50.3	122	801
Konut Ekonomisi	2005	1282	2416	75.4	27.8	3801
	2010	2447	3297	172	89.5	6006
	2011	2417	3681	194	106	6398
Kamu Yönetimi	2005	4996	2676	1642	528	9842
	2010	7334	3908	2407	1371	15020
	2011	7555	3978	2493	1416	15441
Eğitim	2005	18158	11528	4860	592	35138
	2010	26518	16370	6780	810	50478
	2011	27766	17213	7108	870	52957
Sağlık Hizmetleri	2005	408	667	641	866	2582
	2010	563	1062	1395	943	3962
	2011	606	983	1517	984	4090
Sosyal Yardımlar	2005	7836	5116	2656	284	15892
	2010	13182	7161	4062	661	25065
	2011	12904	7219	4183	717	25023
Eğitici Bakım	2005	864	1219	1152	281	3516
	2010	951	1597	1420	165	4132
	2011	976	1704	1526	165	4372
Yerel Ekonomi ve Çevre Koruma	2005	3794	1921	7.8	32.0	5755
	2010	6655	3244	116	96.9	10112
	2011	6707	2609	120	54.8	9491
Kültür	2005	1328	1197	61.9	850	3437
	2010	3092	2482	135	1297	7006
	2011	2905	2341	125	1384	6755
Beden Eğitimi ve Spor	2005	868	741	24.2	92.2	1725
	2010	2878	2907	155	493	6434
	2011	2734	2161	122	339	5356
Toplam	2005	45837	36491	13891	7588	103807
	2010	79741	58954	23826	15245	177766
	2011	79687	61510	24059	16339	181595

Kaynak: Statistical Yearbook of The Republic of Poland, 2012.

3. TÜRKİYE’DE SOSYAL BELEDİYESİLİK

Türkiye’de sosyal belediyeçilik uygulamalarının esas itibarıyla 1990’lı yıllardan sonra arttığı söylenebilir. Belediye yöneticilerinin kişisel gayretiyle çalışmaların yürütüldüğü ifade edilmektedir. Sosyal belediyeçilik kavramını daha iyi ortaya koyabilmek için tarihte bu kavramın altında değerlendirilebilecek ne tür faaliyetlerin yürütüldüğüne bakmak gerekmektedir. Bu itibarla sosyal belediyeçiliğin gelişim süreci önem arz etmektedir.

3.1. Tarihsel Gelişim

Cumhuriyet dönemi ve günümüz sosyal belediyeçiliğini ortaya koyabilmek için öncelikle nasıl bir miras davranıldığına bakılması gerekmektedir. Osmanlı döneminde bugünkü anlamıyla sosyal belediyeçilik olduğunu söylemek doğru değildir. 1850’lere kadar belediyenin olmadığı bir devlette sosyal belediyeçilikten bahsedilemez. Ancak kentsel hizmetlerin bir parçası olan sosyal nitelikli hizmetlerin bir şekilde yürütüldüğü de bir gerçektir. Çalışmanın bu kısmında Osmanlı döneminden başlayarak günümüze gelene kadar sosyal nitelikli hizmetlerin nasıl yürütüldüğü ele alınacaktır.

3.1.1. Osmanlı Devletinde Belediyelerin Sosyal Faaliyetleri

Osmanlı dönemi sosyal belediyeçilik incelemeleri diğer bütün konulardaki ayırıma paralel olarak Tanzimat’a kadarki dönem ve Tanzimat sonrası dönem olarak ikiye ayrılarak değerlendirilebilir.

3.1.1.1. Tanzimat Öncesi Dönem

Tanzimat öncesi dönemde Osmanlıda belediyeye ait hizmetler ve belediye yönetimi bütüncül bir anlayış çerçevesinde değerlendirilmiş ve merkezi yönetimin yetki alanında düşünülmüştür. Bu bağlamda genelde yerel bir örgütlenme olarak kabul edilen kadılıkların başındaki kadı ve diğer yöneticiler merkez tarafından atanmıştır (Dursun 1998: 96).

Tanzimat öncesi dönemde belediyeye ait hizmetlerin yürütülmesi vazifesinin kadılar, vakıflar, loncalar ve mahalleli tarafından yerine getirildiği görülmektedir. Ulusoy ve Akdemir, bu sayılan kuruluşların hiçbirinin ayrı bütçeleri, karar organları ve görevlileri olmadığından bu dönemde modern anlamda mahalli idare teşkilatının olmadığını ifade etmişlerdir (Ulusoy-Akdemir 2007: 201). Kadılık müessesesinin yapmış olduğu işlemler dikkate alındığında yerel nitelikli görevlerinin belirgin bir yer tuttuğunu söylemek mümkündür.

Kadılar: Osmanlı şehir yönetiminde adli, idari ve beledi hizmetler birbirinden ayrılmadığı için bütün bu görevleri kadı, bünyesinde barındırıyordu (Eryılmaz 2012: 230). Atama yoluyla göreve gelen bir devlet memuru olan kadı, bu bağlamda hem hâkim, hem mülki amir hem de belediye başkanı idi (Es 2008: 30).

Kadılara belediyeye ait görevlerinin yürütülmesinde muhtesip adı verilen görevliler yardımcı oluyordu. Bugünkü zabıta müdürü gibi görev yapan muhtesipler, esnafın denetlenmesi, narhın saptanması, temizliğin kontrolü ve müeyyidelerin uygulanmasından sorumlu idi (Es 2008: 29).

Kadılık kurumu, 1836 yılında Evkaf Nazırlığı'nın kurulması ile birlikte tamamen bir yargı organına dönüşmüştür (Ortaylı 1973: 17). Ayrıca, kadınların kent yönetiminde sosyal işlerden ziyade güvenlik konuları ile ilgilendiği, sosyal işlerde daha çok vakıfların öne çıktığı görülmektedir (Aysan 2007: 26).

Vakıflar: Bireylerin sahip olduğu malvarlığı üzerinde kendisi dışında birlikte yaşadığı toplumun da hakkının olduğu inancına dayanan (Es, 2008: 29-30) vakıf sistemi, şehir hizmetlerinin görülmesinde önemli bir işleve sahipti. Özellikle daha sonra 1580 Sayılı Kanun'la belediyelere devredilen avarız vakıflarının (İşeri 1964: 211) okul,

kütüphane, aşevi, sebil, hastahane, misafirhane, yurt ve sosyal yardım gibi hizmetler (Eryılmaz 1997: 37) ile şehrin aydınlatılması ve temiz su ihtiyacının karşılanması (Vural 2004: 182) gibi hizmetleri de etkin bir şekilde yürüttüğü görülmektedir. Bunların yanında sadece fakir kimselere sadaka dağıtmakla görevli *Ebvabu'l-Berr* (Bizbirlik 1999: 58) isimli vakıfların kurulduğu görülmektedir. Bu dönemde mescitler, camiler, medreseler, hamamlar, imaretler, köprüler, çeşmeler, hanlar, kervansaraylar, sağlık yurdu ve hastahanelerin de tümünün vakıf eseri olduğu söylenebilir (Es 2008: 30). Eryılmaz, belediye hizmetlerinin vakıf esasına göre yürütüldüğünü, (Eryılmaz 1997: 37) Toprak ise vakıfların sahip olduğu özelliklerden dolayı adeta bir belediye kuruluşu gibi değerlendirildiğini ifade etmiştir (Toprak 2001: 53).

Osmanlıda temel kurumlardan biri olan vakıflar, günlük yaşamın her alanında topluma hizmet vermekteydi. Aysan, vakıf sisteminin çok büyüdüğünü ve kurumsallaştığını, on dokuzuncu yüzyıla gelindiğinde ise İstanbul'un %80'inin vakıf arazilerinden oluştuğunu ifade etmektedir (Aysan 2007: 26). Bunlara ilaveten, vakıfların çeşitli hizmetlerin yanında sadece sosyal yardımlar için ayırdıkları miktar, gelirlerinin 17. yüzyılda %6.3'ünü, 18. yüzyılda %10.15'ini ve 19. yüzyılda ise %17.16'sını bulmuştu (Öztürk, N. 2003: 18).

Vakıfların bu kadar yaygın olmasında her ne kadar inanç sisteminin büyük bir etkisi olmakla birlikte bu kurumsallaşmayı zengin kişilerin, bu zenginliklerine devletin el koymasının önüne geçebilmek için yaptıkları bir uygulama olarak da gören vardır (Yörükoğlu 2009). Ancak böyle bir bakış açısı, nesilleri kesilmiş olan hadım ağalarının yaptıkları vakıfları açıklamada yetersizdir (Tabakoğlu 1998: 206).

Loncalar: Osmanlı'da şehir hizmetlerinin görülmesinde rol oynayan bir diğer kurum, fütüvvet ve ahilik gibi fıkri bir altyapıya (Yörükoğlu 2009: 5) sahip olan lonca teşkilatıdır. Bir bakıma o günkü yerel sivil toplum örgütleri olarak kabul edilen loncalar, mesleki gruplaşmalardan doğan (Es 2008: 30) ve hiyerarşik yapıda örgütlenen esnaf birlikleriydi. Asli görevleri, üyelerinin mesleki faaliyetlerini denetlemek ve üyeleri arasındaki anlaşmazlıkları çözümlmek olan loncalar, bunların yanında merkezi yönetimle halk arasında aracılık faaliyetlerini de yürütüyordu. Yani merkezi yönetimin emirlerini halka iletmişler, bunlara uyulup uyulmadığını takip etmişler ve merkezi yönetimin taşra temsilcilerine yardımcı olmuşlardır (Dursun 1998: 97).

Loncaların üretim ve satış sürecinde kendi üyeleri üzerinde kurdukları denetleme, yönlendirme ve cezalandırma disiplini modern anlamda tüketici haklarının korunmasına yönelik uygulamalar olarak değerlendirilmektedir (Es 2008: 30).

3.1.1.2. Tanzimat Sonrası Dönem

Tanzimat'la birlikte her alanda olduğu gibi yerel yönetim alanında da önemli reform çalışmaları yapılmıştır. Bu dönemde toplumsal gelişmelere bağlı olarak büyüyen şehirler ve savaşların getirdiği iktisadi sıkıntılar, belediye hizmetlerinde eskisine oranla ciddi problemlerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Şehirlerdeki temizlik, aydınlatma, kaldırım ve kanalizasyon gibi temel ihtiyaçların karşılanması mevcut yapılarla mümkün olmuyordu (Eryılmaz 2012: 233). Artık, 19. yy.'da gelişmeye başlayan modernite ve modernitenin mekânı olan kentler kadının, vakıfların, loncaların örgütleyebileceği, yönetebileceği bir kent olmaktan çıkmıştır (Gündoğan 1997: 9). Bunlara ilaveten Kırım Savaşı'nın ardından Avrupa devletleri ile girilen ilişkiler, Osmanlı Devleti'nde örgütlü modern belediye teşkilatlarının kurulmasına yol açmıştır. Osmanlı döneminde ilk belediye teşkilatının İstanbul Şehremaneti ismiyle 1854 yılında İstanbul'da kurulduğu bilinmektedir (Es 2008: 33; Öner 2008: 11).

Daha önce *Kadının* görev alanında olan yerel nitelikteki hizmetler, Şehremaneti'nin kurulması ile birlikte onun başındaki *şehreminiye* verilmişti. Bunun anlamı İstanbul'un imar işleri, ihtiyaç maddeleri temini, fiyat kontrolleri, temizlik işleri ve esnafın teftişi gibi işlerle şehremininin ilgileneceğidir (Dursun 1998: 100). Bu dönemde dikkat çeken bir uygulama da belediye gelirlerinin, masraflar çıkıldıktan sonra, kırkta biri kadarki kısmının ihtiyaç sahiplerine aylık otuzar kuruşluk maaşlar şeklinde ödenmesidir (Özbek 2000: 122).

Şehremanetiden beklenen faydanın temin edilememesi üzerine, her ne kadar onun bir şubesi olarak gözükse de onunla ilişkilendirilmeyerek doğrudan Bab-ı Ali'ye bağlı olarak 1857 yılında Altıncı Belediye Dairesi kurulmuştur. Kurulan bu daireye yine yerel nitelikli temizlik, su yolu yapımı ve onarımı, aydınlatma, fiyat kontrolü, itfaiye ve

kendisine ayrılan gelirleri toplama yetkisi verilmiştir (Ortaylı 1974: 1036; Eryılmaz 1997: 40).

Tanzimat dönemi belediyeleri öncelikle şehir yaşamındaki aksaklıkların giderilmesi ve modern anlamda bir şehir hayatının ihdas edilmesi için önemli kentsel hizmetlerle görevlendirilmişlerdir. Ancak klasik Osmanlı Devletinde bir devlet kültürü haline gelmiş olan bölünme korkusu merkeziyetçi yapının devam etmesinde etkili olmuştur. Bu yüzden o dönemde normalde yeni kurulan belediyelere görev olarak verilen bazı hizmetlerin yine merkezi hükümet tarafından yerine getirildiği görülmektedir. Buna ilaveten örneğin su işleri vakıflar tarafından, yol işleri ise Nafia Nezaretince (Bayındırlık Bakanlığı) yürütülmekteydi (Eryılmaz 1997: 41).

Osmanlı aydın ve yöneticileri belediyeyi teknik bir kurum olarak görmüşler ve sadece şehrin altyapı hizmetlerini yürütmekle görevli saymışlardır. Bundan dolayı belediyelerin kültür, sanat ve eğitime ilişkin hizmetlerinin yok denecek kadar az olduğu ifade edilebilir. Öyle ki İstanbul Şehremaneti, başlangıçta tiyatro ve müzik bölümleri faaliyete geçen *Dârü'l-Bedâyi*'i (Şehir Tiyatrosu) ancak 1914 yılında kurabilmiştir (Eryılmaz 1997: 81).

3.1.2. Cumhuriyet Dönemi

Ülkemizde Cumhuriyet'ten sonra belediyelerin sosyal belediyeciliğe ilişkin fonksiyonlarındaki değişim üç döneme ayrılarak incelenebilir: Birincisi, Cumhuriyet'in ilk yıllarından II. Dünya Savaşı sonrası döneme kadarki belediyelerin mahalli hizmetlerin sunulmasında aktif oldukları dönem; ikincisi, 1990'lı yılların başlarına kadar devam eden ve merkezi yönetimin sosyal politika uygulamalarında etkin hale geldiği dönem ve üçüncüsü ise, 1990'lı yıllardan günümüze kadar gelen ve özellikle büyükşehir belediyeleri vasıtasıyla sosyal politika uygulamalarında belediyelerin tekrar etkin bir hale geldiği dönemdir (Ersöz 2005: 138).

Cumhuriyet döneminin ilk devresinde belediyelerin görev ve yetkileri konusunda bazı bilim insanlarına göre, 1930'lu yıllardan 1950'ye kadar tek parti olan CHP ve onun programı yönetimde etkili olmuştur. Devletçilik ilkesini benimsemiş olan

parti, bunun doğal sonucu olarak belediyeleri gerek karar alma sürecinde gerekse kaynak ve yetki kullanma noktalarında merkezin sıkı denetimi altında tutmuştur. Yani, belediyeçilik uygulamaları ile dönemin devletçilik uygulaması uyum içerisinde (Yıldırım-Göktürk 2008: 240; Dursun, 1998: 102-103).

Bunun gibi farklı görüşlere rağmen, 1930 yılında çıkarılan 1580 Sayılı Belediye Yasası, döneminin çok ilerisinde Batılı devletlerdeki gibi belediye yönetimlerine oldukça geniş yetki ve görevler vermiştir. Öyle ki bu dönemde belediye yönetimleri yaptıkları her türden hizmetlere dayanak noktası olarak bu kanunu gösterebilmişlerdir. Kuruluş döneminde belediyelerin böyle geniş yetkilerle donatılmış olmasının birçok nedeni vardır. Öncelikle çağdaş ve uygar bir yaşam için lüzumlu olan bu tür politikaların dönemin merkezi hükümeti tarafından yürütülmesi mümkün değildi. Çünkü haberleşme ve ulaşım sisteminin sınırlılıkları bunu engelliyordu (Tekeli, 1983: 14-15). Bu bağlamda belediyelere bir taraftan fırın işletmek, un ve inşaat malzemesi fabrikaları kurmak, belediye süthanesi işletmek gibi ekonomik içerikli hizmetleri yerine getirme görevi verilmişken öbür taraftan toplumu çağdaşlaştırma vazifesi çerçevesinde tiyatro, sinema ve gazino kurma görevi de verilmiştir (Eryılmaz 1997: 57).

1950'li yıllarda başlayan nüfus artışı ve göçler, şehir nüfusunun hızlı bir şekilde artmasına sebep olmuştur. Bu durum, kısa süreliğine de olsa belediyelerin sosyo-kültürel faaliyetlerden daha ziyade altyapı yatırımlarına öncelik vermesine sebep olmuştur (Toprak-Şataf 2009: 12). Dolayısıyla bu konudaki daralmanın görevlerin belediyelerden alınmasıyla değil belediyelerin ilgi alanlarının değişmesiyle ortaya çıktığı görülmektedir. Tekeli, bu daralmanın iki sebebinin olduğunu vurgulamıştır. Bunlardan birincisi, merkezi yönetimin refah devleti anlayışı çerçevesinde görev alanlarını genişletmesidir. İkincisi ise, özellikle göç yoluyla kentsel nüfusun hızla artması, beraberinde alt yapı hizmetleri ve diğer temel hizmet taleplerinin yükselmesidir. Böyle bir ortamda kıt kaynaklara sahip olan belediyelerin bu kıt kaynakları temel hizmet alanlarına yöneltmesi gayet doğal bir durumdur (Tekeli 1983: 15).

Öte yandan Özgökçeler ve Bıçkı, buna rağmen 1950-1975 yılları arasında genel olarak yerel yönetimlerin yetki ve sorumluluklarının tür ve içerik olarak arttığını, gelir ve harcamalarının toplam kamu harcamaları içerisindeki payının büyüdüğünü ve

özellikle eğitim, konut, sağlık gibi temel sosyal faaliyet alanlarındaki rollerinin önemli bir noktaya geldiğini söylemektedir. Sonuçta, refah devletinin kurumsallaşmasıyla birlikte ortaya çıkan bu gelişmelerle birlikte yerel yönetimler refah devletinin işlevlerinin büyük bir kısmını üstlenmişlerdir (Özgökçeler ve Bıçkıcı 2011: 8). Zaten, 7. Beş Yıllık Kalkınma Planı'ndan itibaren sosyal nitelikli hizmetlerin yerel yönetimler tarafından sunulmasının daha yararlı olacağı da ifade edilmektedir (Yıldırım-Göktürk 2008: 247).

1973 yılındaki seçimlerin ardından kimilerince *demokratik sol belediyeçilik* (Yörükoğlu 2009: 14) kimilerince de *toplumcu belediyeçilik* diye nitelendirilen yeni bir belediyeçilik anlayışı gündeme gelmiştir. Belirli demokratik düşünce, gelenek ve pratikleri içeren bir tarihsel gelişmenin ve dönemin kendine özgü şartlarının etkilemesiyle oluşan bu anlayışın (Keleş 2006: 453) ortaya çıkmasında Marmara (İzmit ve İstanbul ağırlıklı) ve Ankara yerel yönetim çevrelerinin çabaları etkili olmuştur. Yerel yönetimleri ve özellikle belediyeleri bir sivil toplum kuruluşu olarak gören bu anlayış, *özerk-demokratik belediye*, *üretici belediye*, *tüketiciyi koruyucu ve kaynak yaratıcı belediye*, *birlikçi ve bütünlükçü belediye* olarak ilkelerini belirlemiştir (Yıldırım, 1990: 26-28; Çukurçayır, 2008: 31-32). Bu ilkeler Ankara Belediyesi'nce hazırlanmış bir çalışmada şu şekilde sıralanmıştır: Yeni belediye, sosyal adaletçi olmalıdır; halkın bütün kesimlerinin karar sürecine katılımına imkân tanınmalıdır; yeni belediye *yerel yönetim* değil, *yerel hükümet* olmalıdır; tekeli rantların oluşmasına meydan vermemelidir, kaynak yaratıcı ve üretici olmalıdır; birlikçi ve bütünlükçü olmalıdır (Keleş, 2006: 455-457).

Belediyeleri dayanışmacı toplumun temeli (Kula, 2007) olarak gören bu yeni anlayış ile birlikte, klasik belediye hizmetlerin yanında konut, çevre, tüketiciyi koruma, toplu taşıma, halk eğitimi-mesleki eğitim, tarihi çevreye-kültürel mirasa sahip çıkma, gençlik ve kültürel hizmetler yerel hizmetler arasında görülmeye başlanmıştır. Bu hizmetlerin önemli bir kısmı Türkiye belediyeçiliği için yeni sayılabilecek nitelikteydiler (Yıldırım, 1990: 26-28). Bu dönemde belediyeler gereksinim duydukları malları ve hizmetleri doğrudan üretmeye başlamışlar, bu çerçevede örneğin asfalt fabrikaları kurmuşlar, ekmek fabrikaları açmışlar ve toplu ulaşım konusunda önemli adımlar atmışlardır (Gülöksüz-Tekeli 1990: 374).

Tekeli, bu dönemde belediyelerin merkezi yönetime karşı görev alanını genişlettiği sosyal işlevlerin en önemlisinin, hatta onun tabiriyle tek işlevin, toplu konut olduğunu ifade etmektedir (Tekeli 1983: 16). Bu dönemde yaşanan önemli bir gelişme de 1978 yılında Yerel Yönetimler Bakanlığı'nın kurulmasıdır. Fakat bir süre sonra bu bakanlığın kaldırılması, aslında dönemin belediyeçilik anlayışının uygulama yönünden aksayan tarafını ortaya koyan önemli bir örnek olarak kabul edilebilir (Yörükoğlu 2009: 14).

1990'lı yılların başından itibaren bazı büyükşehir belediyelerinin bir taraftan eğitim ve kültür seviyesi yükselen vatandaşlarının taleplerini karşılamak düşüncesiyle öbür taraftan da ekonomik krizle ve göçle birlikte gittikçe yoksullaşan şehirlilerin ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla temelde sosyal yardım ve sosyal hizmetlere dayalı sosyal politika uygulamalarına daha fazla önem verdikleri görülmüştür. Daha önceki dönemde fakir, kimsesiz, engelli ve yaşlı kimselere aşevlerinde sıcak yemek, yiyecek ve giyecek verilmesi şeklinde tezahür etmiş olan bu tür faaliyetler, bu dönemle birlikte hem tür, nitelik ve kapsam olarak artmış, hem de belediyeler kendi yapılanmalarında bu tür hizmetleri göz önüne almışlar ve her bir hizmet farklı birimler tarafından yürütülür hale gelmiştir (Ersöz 2005: 149). Ersöz, bu gelişmelerin merkezi hükümetin sosyal politikaya ilişkin sorumluluklarını yerel yönetimlere devretmesiyle veya herhangi bir yasal değişiklikle ya da mali imkânlarının geliştirilmesiyle ortaya çıkmadığını ifade etmiştir. Ona göre birkaç belediye başkanının kişisel yönetim ve hizmet anlayışı çerçevesinde sorumluluk hissiyatıyla giriştikleri faaliyetler, böyle bir süreci geliştirmiştir (Ersöz, 2009_b: 39-42).

Özellikle 1994 yerel seçimlerinden sonra, Refah Partisi (RP) adaylarının başta İstanbul ve Ankara olmak üzere ülkede birçok belediyede başkanlıkları devralmasıyla birlikte bu belediye başkanlarının sosyal ve kültürel içerikli hizmetleri artırdıkları görülmektedir. Bu belediyeler, o güne kadar görülmeyen nitelikte sosyal yardım, sosyal hizmetler, eğitim, sağlık, konut gibi sosyal politika alanında hizmetlere girişmişlerdir. Özellikle yaşlılar, engelliler, kadınlar, çocuklar, yoksullar ve acil yardıma ihtiyaç duyanlara yönelik hizmet sunmak amacıyla birçok huzurevi, bakım evi, engelli merkezi, kadın ve çocuk sığınma evi gibi mekânlar bu dönemde kurulmuştur (Ersöz 2009_b: 42).

Son dönemde AB uyum çalışmaları çerçevesindeki düzenlemelerle, her ne kadar Türkiye tarafından çekince konularak da olsa kabul edilen Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'ndaki açılımlar bağlamında belediyelerin görevleri artırılmıştır (Özgökçeler-Bıçk 2011: 10). Şartın¹⁰ 3. maddesinde kamu işlerinin önemli bir bölümünün yerel yönetimlerin kendi sorumlulukları altında ve yerel nüfusun çıkarları doğrultusunda yürütülmesine vurgu yapılmıştır. 4. maddenin ikinci fıkrasında ise yerel yönetimlerin başka herhangi bir makamın görevlendirilmediği tüm konularda faaliyette bulunma açısından tam takdir hakkına sahip olduğu (European Charter Of Local Self-Government) ifade edilmiştir.

Bu maddeler yerel yönetimlerin görevlerinin artırılmasına dönüktür. Maddelerin ruhuna bakıldığında normal görevlerinin dışında sosyal içerikli yeni görevlerin de belediyelere yüklendiği söylenebilir. Bu çerçevede özellikle 2004 ve 2005 yıllarındaki düzenlemelerle belediyelerin sosyal hizmet çeşitliliği artırılmıştır (Özgökçeler-Bıçk 2011: 10).

3.2. Yasal Mevzuat

Burada sosyal belediyecilik kavramının yasalarda nasıl yer aldığı ele alınacaktır. Bu yapılırken anayasalarda bu konuda herhangi bir hüküm olup olmadığına bakılacak ardından belediye kanunlarında sosyal belediyecilik olgusunun nasıl yer bulduğu ortaya konulacaktır.

3.2.1. Anayasalarda Sosyal Politikalar

Cumhuriyet döneminde yapılan tüm anayasalarda sosyal politika uygulamalarının bir şekilde yer bulduğu söylenebilir. 1924 Anayasası'nda¹¹ devletin sosyal görev ve sorumluluklarını belirleyen açık hüküm bulunmamakla birlikte 80. ve

¹⁰ European Charter Of Local Self-Government, Strasbourg, 15.X.1985.

¹¹ Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (Teşkilatı Esasiye Kanunu), 20.04.1924 tarih ve 491 sayılı Anayasa.

87. maddelerinde eğitim ve öğretimin ücretsiz olması hükme bağlanmıştır. 1961 Anayasası'nda ise sosyal devlet kavramı ilk defa ilke olarak kabul edilmiş, devletin hak ve ödevleri başlığı altında ise sosyal devlet uygulamaları devletin ödevleri olarak sıralanmıştır (Kantarıcı, 2003: 76-77). 48. maddede *sosyal güvenlik* ilk defa terim olarak geçmiş, herkesin sosyal güvenlik hakkına sahip olduğu ve bunu sağlamanın devletin görevi olduğu ifade edilmiştir. Aynı madde ile devletin sosyal yardım teşkilatı kurması da ödevleri arasında sayılmıştır.

1982 Anayasası'nda¹² ise devletin demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olduğu (md. 2) ifade edilmiştir. “Kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunun sağlanması, kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak şekilde sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engellerin kaldırılmasının, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartların hazırlanmasının devletin temel görevi olduğu belirtilmiştir” (Kantarıcı, 2003: 77-78.)

1982 Anayasası'nın 3. bölümünde ise devletin sosyal ve ekonomik görev ve sorumluluklarının neler olduğu sıralanmıştır. 60. maddede “herkesin sosyal güvenlik hakkına sahip olduğu ve devletin bu güvenliği sağlayacak gerekli tedbirleri alıp, teşkilatı kuracağı” söylenmiştir. 61. madde ile birlikte devletin harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleriyle malul ve gazileri koruyacağı ve toplumda kendilerine yaraşır bir hayat seviyesi sağlayacağı vurgulanmıştır. Aynı madde ile birlikte sakatlar, yaşlılar, korunmaya muhtaç çocuklar için de devletin her türlü tedbiri alacağı ve bu amaçla gerekli teşkilatı ve tesisi kuracağı veya kurduracağı ifade edilmiştir.

Ancak, Anayasa'nın 65. maddesinde devletin sosyal ve ekonomik alanlardaki görevlerini, ekonomik istikrarın korunmasını gözeterek mali kaynaklarının yeterliliği ölçüsünde yerine getireceği vurgulanmıştır (Kantarıcı, 2003: 77-78).

3.2.2. Belediye Kanunlarında Sosyal Belediyecilik

Son dönemde belediyelerin sosyal politikaya ilişkin görevlerinin belirlenmesine yönelik önemli hukuki düzenlemeler yapılmıştır. Bunlar içerisinde 2004 tarihli ve 5216

¹² Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 07.11.1982 tarih ve 2709 sayılı Anayasa, RG. 09.11.1982, Sayı: 17863.

Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu¹³ ile 2005 tarihli ve 5393 Sayılı Belediye Kanunu¹⁴, önemli açılımlar getirmektedir. Kanunlarda *sosyal belediyecilik* kavram olarak kullanılmamış, ancak getirilen hükümlerle çeşitli sosyal belediyecilik uygulamaları düzenlenmiştir.

3.2.2.1. 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nda Sosyal Belediyecilik

2004 yılında kabul edilen 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi (BŞB) Kanunu’nun 7. maddesinin (n) fıkrasına göre “gerektiğinde sağlık, eğitim ve kültür hizmetleri için bina ve tesisler yapmak, kamu kurum ve kuruluşlarına ait bu hizmetlerle ilgili bina ve tesislerin her türlü bakımını, onarımını yapmak ve gerekli malzeme desteğini sağlamak” ve (v) fıkrasında “sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri ile yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işlettirmek, bu hizmetleri yürütürken üniversiteler, yüksekokullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapmak” BŞB’nin görevleri arasında sayılmıştır.

Böylece BŞB’ler, toplumdaki tüm dezavantajlı kesimler için her türlü sosyal ve kültürel faaliyette bulunma göreviyle donatılmışlardır. Bu bağlamda, toplumun çalışmayan veya çalışıp da bir meslek öğrenmek isteyen kesimleri (ev hanımları, okumamış genç kızlar, işsiz gençler, engelliler vb) belediyenin düzenlemiş olduğu etkinliklere katılabilecektir. Böylece bir taraftan meslek ve beceri sahibi olup gelir elde edebilecek, öbür taraftan bu faaliyetler, onların sosyalleşmesine katkı sağlayabilecektir (Yıldırım-Göktürk 2008: 245).

Büyükşehir belediye başkanının görev ve yetkilerini düzenleyen 18. maddenin (m) fıkrasında belirtildiği üzere “bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak, engellilerle ilgili faaliyetlere destek olmak üzere engelli merkezleri oluşturmak”, belediye başkanının görevleri arasında sayılmıştır. Kanunun 24.

¹³ Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 10.07.2004 tarih ve 5216 sayılı kanun, RG. 23.07.2004, Sayı: 25531.

¹⁴ Belediye Kanunu, 03.07.2005 tarih ve 5393 sayılı kanun, RG. 13.07.2005, Sayı:25874.

maddesinin (j) fıkrasına göre ise ekonomik anlamda dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile engellilere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar büyükşehir belediyesinin giderleri arasında gösterilebilecektir.

Ek 1. maddede ise büyükşehir belediyelerinde engellilere yönelik olarak bilgilendirme, bilinçlendirme, yönlendirme, danışmanlık, sosyal ve mesleki rehabilitasyon hizmetleri vermek üzere engelli hizmet birimlerinin oluşturulmasının zorunluluğundan bahsedilmektedir. Aynı madde, bu birimlerin faaliyetlerini engellilere hizmet amacıyla kurulmuş vakıf, dernek ve bunların üst kuruluşları ile işbirliği halinde sürdüreceklerini ifade etmektedir.

Sonuç olarak, 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile birlikte, yerelde yapılması gereken sosyal politikaların geliştirilerek uygulanması görevi belediyelere verilmiştir. Yani belediyeler, bireylerin sosyal ihtiyaçlarının karşılanması ve sosyal sorunların çözülmesi görevleri ile donatılmışlardır. Bu görevler, kanunda coğrafi ve kent bilgi sistemlerini kurmaktan sosyal donatılar oluşturmaya; parklar ve hayvanat bahçeleri yapmaktan eğlence yerleri işletmeye kadar birçok konuda çeşitli maddeler ile düzenlenmektedir. Bu çerçevede belediyeler, sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri kurmak; yetişkinler, yaşlılar, engelliler, gençler, kadınlar ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek ve geliştirmek imkânına kavuşmuşlardır (Toprak-Şataf 2009: 19).

3.2.2.2. 5393 Sayılı Belediye Kanunu’nda Sosyal Belediyecilik

5393 sayılı Kanun’un pek çok maddesinde, sosyal belediyeciliğe kanuni altyapı oluşturabilecek hükümler bulunmaktadır (Ateş 2009: 91). Öncelikli olarak, 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 3. maddesinin (a) fıkrasında belediyeden “belde sakinlerinin mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi” olarak bahsetmektedir. Bu maddeden, belediyelerin belediye sınırları içerisindeki halkın yerel ve ortak tüm ihtiyaçlarını giderme amacıyla her türlü faaliyette bulunabileceği anlaşılmaktadır. Belediyelerin bu hizmetleri sunarken engelli, yaşlı,

düşkün ve dar gelirlilerin durumuna uygun yöntemler uygulayacağı (14. madde) ve bu yöntemlerden hiçbirinin insan onurunu zedeleyecek koşulları barındırmaması gerektiği (13. madde) ifade edilmiştir.

Hemşehri hukukunu düzenleyen 13. maddede ise herkesin ikamet ettiği beldenin hemşehrisi olduğu ve hemşehrilerin belediyenin karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilenme ve belediye idaresinin yardımlarından yararlanma haklarının olduğu vurgulanmaktadır. Aynı madde ile belediyelerin hemşehriler arasında sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesine yönelik faaliyetlerde bulunacakları belirtilmiştir.

Kanunun sosyal politikaya ilişkin yaklaşımı üç başlık halinde incelenebilir (Özgökçeler-Bıçkıcı 2011: 11). Bunlar; sosyal yardım ve sosyal hizmetler; eğitim; sağlık ve konuttur. Sosyal yardım ve sosyal hizmetler konusunda özellikle 14. maddenin (a) fıkrası dikkat çekmektedir. Fıkarda, sosyal yardım ve sosyal hizmet kavramları doğrudan geçmekte, bunun yanında, meslek ve beceri kazandırma kursları ile büyükşehir belediyeleri ve nüfusu 50.000'i geçen belediyeler için kadın ve çocuk koruma evleri açmak belediyelerin görev ve sorumlulukları arasında sayılmıştır. Aynı fıkra içerisinde, belediyelerin kültür ve sanat, gençlik ve spor, ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar, defin ve mezarlıklar, nikâh, meslek ve beceri kazandırma vb. hizmetleri yapacağı ve yaptıracığı da hükme bağlanmıştır.

Maddenin (b) fıkrasında ise, belediyelerin devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapıp her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyacını karşılayabileceği, sağlıkla ilgili her türlü tesisi açabileceği ve işletebileceği, gerektiğinde öğrencilere, amatör spor kulüplerine malzeme verip gerekli desteği sağlayacağı, amatör spor karşılaşmalarını düzenleyeceği vb. hizmetler yer almaktadır.

Belediyeler, zabıta aracılığıyla denetimler sonucunda el koyduğu gıda dışı malları, cezası ödenmeyerek 30 gün içerisinde geri alınmadığı takdirde, 15. madde uyarınca yoksullara verebilmektedir.

Belediye başkanının görev ve yetkilerini düzenleyen 38. maddenin (n) fıkrası gereği bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmakla yetkilendirilen başkan, engellilere yönelik hizmetleri yürütmek ve engelli merkezini oluşturmakla da görevlendirilmiştir. Bütün bu görev ve yetkilere paralel olarak dar gelirli, yoksul,

muhtaç ve kimsesizler ile engellilere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar ile sosyo-kültürel, sanatsal ve bilimsel etkinlikler için yapılan harcamalar 60. maddenin (i) ve (n) fıkrası gereğince belediyenin giderleri arasında gösterilebilecektir.

Kanunun 69. maddesinde ise belediyelerin arsa ve konut üretimleri düzenlenmektedir. Maddeye göre bir belediye, mücavir alanları içinde kendisine, eşine veya on sekiz yaşından küçük çocuklarına ait konutu olmayan dar gelirli kişiler ile afete maruz kalanlara ve sanayi bölgelerinden nakledilecekler arsa tahsis yapabilmekte, durumları 775 Sayılı Gecekondu Kanunu'nun 25. maddesine uyan kimselere ise arsa ve konut sağlayabilmektedir.

Diğer kuruluşlarla ilişkilerini düzenleyen 75. maddeye göre ise belediyeler görev ve sorumluluk alanlarına giren konularda, engelli dernek ve vakıfları ile işbirliği içerisinde ortak projeler geliştirebileceklerdir. Bu paralelde 2006 yılında çıkarılan Büyükşehir Belediyeleri Engelli Hizmet Birimleri Yönetmeliği'ne göre oluşturulacak bu birimler, engelli veri tabanı oluşturmak, engelli ve ailelerini bilinçlendirici seminerler vermek, danışmanlık yapmak, engelliliği önlemeye yönelik yayınlar yapmak, engellilere yönelik mesleki eğitimler vermek, fakir olanlarına yardımda bulunmak, ihtiyaç halinde hastane, okul gibi yerlere ulaşımını sağlamak gibi faaliyetleri gerçekleştirebilecektir (Madde 8).

77. madde ise belediyelerin yukarıda ifade edilen hizmetleri yerine getirirken etkinliği, verimliliği ve tasarrufu artırma adına beldedeki katılımcı ve dayanışmacı kültürü geliştirici şekilde programları uygulayabileceğini vurgulamıştır.

Katılımcılık noktasında ise kanunun 76. maddesi, Kent Konseylerini düzenlemektedir. Şehirdeki tüm aktörleri yönetim mekanizmasının içerisine katan bu süreçle birlikte özellikle yerel halkın sosyal içerikli tüm ihtiyaçları belediye meclisinin gündemine daha kolay girebilecektir.

Belediye kanunlarındaki bu düzenlemelere ilaveten 11.08.1941 tarih ve 4109 Sayılı Asker Ailelerinden Muhtaç Olanlara Yardım Hakkındaki Kanun'dan¹⁵ da kısaca bahsedilebilir. Kanuna göre belediyeler, vatani görevini yapan askerlerin maddi durumu kötü olan ailelerine sosyal yardım ve destekle yükümlüdürler. Askerliğini yapan kişinin

¹⁵ Asker Ailelerinden Muhtaç Olanlara Yardım Hakkındaki Kanun, 11.08.1941 tarih ve 4109 sayılı kanun, RG. 05.08.1941, Sayı: 4887.

geçimini sağladığı ve hiçbir geliri olmayan anne ve babası, karısı ve çocukları ile kız ve erkek kardeşlerine belediyeler, askerlik süresiyle sınırlı olmak üzere, ilgili ailenin talebi ve belediye meclisinin belirleyeceği miktarlarda sosyal yardımlar yapmak durumundadırlar.

3.3. Sosyal Belediyecilik Uygulamalarında Sorun Alanları

Türkiye’deki sosyal belediyecilik uygulamaları incelendiğinde benzer sorunların olduğu görülmektedir. Sosyal belediyecilik, bazı belediyelerde yaygın bir şekilde uygulanıyor olsa da, genel itibariyle bu uygulamaların beklenen düzeyden uzak olduğu söylenebilir. Uygulama konusunda yaşanan bu geri kalmışlığın nedenleri aşağıda sıralanmaya çalışılmıştır:

3.3.1. Bilinç Eksikliği

Belediye yöneticilerinin sosyal belediyecilik olgusuna olumsuz yaklaşımları, önemli bir sorun olarak görülmektedir. Bu uygulamaların önemini, sosyal barışa ve kalkınmaya sağladığı katkıyı yeterince anlayamayan görevliler, bu türden faaliyetler için yapılacak harcamaları yetersiz mali kaynaklara rağmen yapılan gereksiz harcamalar olarak görmektedirler (Demir 2006: 120). Dolayısıyla yöneticilerin öncelikli olarak sosyal sorumluluk bilincine sahip olmaları ve bu hizmetlerin önemli bir kısmının temel insan haklarından olduğunu bilmeleri gerekmektedir.

Bilinç eksikliği ile ilgili bir diğer problem de özellikle sosyal yardımların sunulması esnasında yaşanmaktadır. Bazı belediyeler, bunu insan onur ve haysiyetine uygun bir şekilde yerine getirmemektedir. Basının önünde insanları teşhir etmek, bundan ileriye dönük siyasi rant devşirmeye çalışmak, sosyal yardım uygulamalarının edebine aykırı uygulamalardır (Seyyar 2009: 10).

Bazı belediyeler, kendilerini sosyal politika yürütücüsü olarak görmemekte, sosyal adaleti temine yönelik politikaların merkezi yönetimin görevi olduğunu

düşünmektedirler. Bu nedenle, bütçelerini zorlamayacak daha çok geçici veya mevsimlik projeleri uygulamaktadırlar (Seyyar 2009: 8). Burada, bu belediyelerin kendilerini zorlama bir yorumla sosyal politika aktörü olarak görmemelerinin belki de önemli bir sebebi olarak kısıtlı bütçe imkânları gösterilebilir. Zaten şehrin altyapı problemlerini çözüme kavuşturamamış bir belediyenin bu alanlarda uzun vadeli makro projeler üretmesi beklenmemelidir.

3.3.2. Çok Başlılık ve Koordinasyon Eksikliği

Yerel sosyal politikaların yürütülmesiyle ilgili birçok aktörün olduğu görülmektedir. Birden fazla aktörün varlığı, beraberinde pek çok sorunu da getirmektedir. Öncelikli olarak bu aktörler arasında tatlı bir rekabet yaşanabilir. Bu rekabet, bazı hizmetlerin bir başka aktöre havale edilmesine sebep olabilir. Özellikle sosyal yardım alanında yaşanabilecek bu karışıklık ihtiyaç sahiplerinden bazılarının yeterli derecede ihtiyaçlarını karşılayamamasına da sebep olabilecektir. Öte yandan, kurumlar arasındaki rekabet, sosyal yardımlardan faydalanacaklar tarafından kötüye de kullanılabilecektir (Seyyar 2009: 9). Böylece bazı ihtiyaç sahipleri hizmetlerden yeterince veya hiçbir şekilde faydalanamayacakken bazıları ise gereğinden çok hizmet alabilecektir. Kurumlar arasındaki koordinasyon eksikliği ise bu sakıncayı daha da artıracaktır.

Sosyal belediyeciliğin kapsamına giren faaliyetler, gerek merkezi yönetime bağlı taşra birimleri ve gerekse yerel yönetimlere bağlı farklı birimler tarafından yerine getirildiği için öncelikle görev ve yetki karmaşası ortaya çıkabilmektedir. Öte yandan gerek ihtiyaçların tespitinde ve gerekse faaliyetlerin yerine getirilmesinde etkin ve verimli hareket edilememekte, bu ise önemli oranda kaynak israfına sebep olabilmektedir. Özellikle Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları olmak üzere merkezi yönetimin bu alanla ilgili kuruluşları belediyelerle işbirliği içerisinde faaliyetlerini sürdürebilirlerse hem bu konudaki çift başlılık ortadan kalkacak hem de kaynaklar daha verimli kullanılabilecektir.

Bu bağlamda bahsedilen sorunları çözme yeteneği olan iki proje yürütülmektedir. Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü (SYGM) tarafından hayata

geçirilen *Sosyal Yardım Bilgi Sistemi (SOYBİS)* ile birlikte sosyal yardımlara başvuran bireylerle ilgili olarak 13 başlık altında 28 ayrı sorgulama, saniyeler içinde yapılabilmektedir. Sistemle birlikte kurumlar arası (online) veri paylaşımı sağlanabilmekte, böylece öncelikle yardımlara ulaşma noktasında bürokrasi azaltılmakta, bireylerin muhtaçlık durumlarını ispatlama mecburiyetleri ortadan kaldırılmakta ve mükerrer yardımların yapılması önlenabilmektedir (<http://www.sosyalyardimlar.gov.tr>). Ancak yapılan bu proje, her ne kadar vakıflar ile genel müdürlük arasında hızlı bir iletişimi ve bilgi alışverişini sağlamış ise de henüz belediyeler ve Sivil Toplum Kuruluşları arasında gerekli iletişimi sağlayamamıştır (Yıldırım 2010: 14).

Müdürlük tarafından uygulanan bir diğer proje TÜBİTAK'la yürütülen *Sosyal Yardım Yararlanıcılarının Belirlenmesine Yönelik Puanlama Formülü Projesi*'dir. Projeye birlikte yararlanıcıların tespit edilmesiyle ilgili olarak bir puanlama formülü oluşturulacak ve belli bir puan şartını sağlayanlar yardım alabileceklerdir. Puanlama yapılırken bölgesel durumlar dikkate alınacak ve ihtiyaç sahipleri objektif bir şekilde değerlendirilebilecektir. 2013 yılı itibarıyla projenin birinci ve ikinci safhaları tamamlanmış ve üçüncü aşamaya gelinmiştir (<http://www.sosyalyardimlar.gov.tr>).

Çok başlılık ve koordinasyon sorunlarıyla ilgili olarak Seyyar, yardım yapan kurumların işbirliği içinde hareket etmelerinin bürokratik nedenlerle zor olacağını ve maliyetleri artıracığını, bu yüzden yerel düzeyde özellikle yoksullukla mücadelede tek bir kurumun sorumlu tutulmasını ve bu faaliyetlerin, oluşturulacak bir kurumsal çatının altında yürütülmesini önermektedir (Seyyar 2009: 11).

Ersöz ise merkezi idarenin taşra temsilcilerinin yerel sosyal politikaları yürütme konusunda daha avantajlı olduklarını ileri sürmektedir. Ona göre, merkezi idarenin çeşitli sosyal transferler ve teşvik mekanizmalarıyla birlikte hem bölgenin gelir düzeyi artabilecek hem de bölgeler arası adil bir gelir dağılımı imkânı da doğabilecektir (Ersöz, 2004: 66-67).

3.3.3. Kaynak Eksikliği

Kaynak yetersizliği, sosyal belediyeçilik faaliyetleri açısından önemli bir sorundur. Öz kaynakları sınırlı olan ve merkezi yönetimin aktaracağı gelirlerle faaliyetlerini sürdürmeye çalışan ve bu nedenle de önemli borç yükünün altına girmek zorunda kalan belediyeler zorunlu (temel) hizmetleri dahi yürütürken zorlanmaktadır. Böyle bir ödeme dengesizliği içindeki belediyelerin sosyal belediyeçilik faaliyetlerine yönelik harcama kalemlerini artırmaları çok zor görülmektedir. Bu ise, belediyelerin geçici, vitrine yönelik sosyal faaliyetler içerisine girmesine sebep olmaktadır.

Bir başka sorun alanı ise son düzenlemelerle birlikte bütün belediyelere aynı ölçüde görevlerin verilmiş olmasıdır. Belediyelerin hizmetleri yürütme kapasiteleri, ödenek ve yeterli teknik eleman imkânları göz önüne alınmadan yapılan bu düzenlemeler, belediyelerin sosyal hizmetleri arasındaki standartların daha da kaybolmasına yol açabilecektir. Bu durum, bazı belediyelerdeki vatandaşların hizmetlerden etkin bir şekilde faydalanmasına imkân tanıyacakken bazı belediyelerdekilerin ise mağdur olmalarına sebep olabilecektir (Caner-Açıkalın 2008: 278). Buna ilaveten, belediyeler arasındaki koordinasyon yetersizliği, farklı belediyelerden aynı anda yardım alan bireylerin ortaya çıkmasına imkân tanımakta, bu da sosyal belediyeçiliğin istismarının önüne geçilmesini engellemektedir (Ateş 2009: 93).

3.3.4. Amaç-Hedef Yokluğu

Sosyal belediyeçilik faaliyetlerinde önemli bir eksiklik de, amaç-hedef eksikliğidir. Faaliyetler, bireylerin yeniden sosyal hayata katılımını, ayakları üzerinde durmasını sağlamaktan ve onları yapabilir kılmaktan uzak bir şekilde yürütülmektedir. Günübirlik ve daha çok sosyal yardımlar şeklinde görülen politikaların sürdürüldüğü söylenebilir.

Sosyal yardımların amacı, bireyin ya da ailenin yaşamını sürdürmesi için gerekli olan acil yardımları yapmak değildir. Bireyi ya da aileyi uzun dönemli bir bakış açısıyla

kendi kendine yetebilecek hale getirmek temel amaç olmalıdır. Bu amaçla sosyal yardımların koruyucu, önleyici ve geliştirici sosyal hizmetlerle birlikte ele alınıp değerlendirilmesi gerekmektedir (Karataş 2001: 222).

Bu bağlamda yerel yönetimler, işveren ve meslek örgütleriyle veya İş-Kur gibi istihdam kurumlarıyla birlikte aktif istihdam politikaları yürütmelidir. Özellikle işgücü özelliği taşıyan ihtiyaç sahibi kesimlere yönelik çeşitli mesleki eğitim programları düzenlenebilmelidir (Seyyar 2008: 36). Her ne kadar günümüzde bu konuda çeşitli mesleki eğitim kursları düzenleniyor olsa da çalışmaların istenilen seviyede olmadığı ifade edilebilir.

Sosyal belediyecilik uygulamalarına temel teşkil edecek verilerin yetersiz ve düzensiz olması da uygulamalardan beklenen amaçların gerçekleşmesini engellemektedir. Yoksulların tam olarak tespit edilememesi ve bunlara ulaştırılacak hizmetlerin tür ve içeriğinin belirlenememesi ve düzensiz olması, belediyeler için önemli sorun alanları olarak değerlendirilebilir. Bunlara ilaveten, belediyelerde yeterli sosyal politika ve sosyal hizmet uzmanının olmaması, sunulan hizmetlerde hizmetten amaçlanan sonuçların ortaya çıkmasını engelleyebilmekte ve hizmetlerin kalitesinde düşüklüklerin görülmesine yol açabilmektedir.

3.3.5. Katılım, Denetim Eksikliği, Partizanlık ve Kayırmacılık

Önemli bir problem de sosyal belediyecilik uygulamalarından faydalanan bireylerin bu uygulamalar konusunda yeterli bilgi sahibi olmamasıdır. Uygulamaların faaliyet planlarının yeterli ve etkili bir şekilde hedef kitleye ulaştırılması, bu imkânlardan faydalanma yollarının anlaşılır bir şekilde çeşitli rehberlik programları aracılığıyla ortaya konulması önem arz etmektedir (Aydın 2009: 38).

Ayrıca sosyal politikaların muhatapları, kendilerini ilgilendiren kararların alınmasında yeterli oranda söz sahibi değildirler. Toplumun dezavantajlı kesimleri çoğu zaman seslerini politika üreticilerine ulaştıramamaktadırlar. Bu durum, sunulan hizmetlerin bir lütuf şeklinde uygulandığı izlenimini vermektedir. Bireylerin yanı sıra sivil toplum örgütlerinin de karar mekanizmalarında yeterince etkin olduğu söylenemez.

Devlet-toplum ilişkileri bağlamında devleti önde tutan bir anlayışa sahip Türkiye’de, sivil toplum yeterince gelişmemiştir (Çevik 2004: 188-189). Siyasi görüşlerin her alanda oluşturduğu derin çatlaklar, farklı sivil yapılanmaların karar mekanizmalarında etkili olmalarının önüne geçmiştir.

Yerel sosyal politika uygulamalarının yeterli denetim mekanizmasına sahip olduğu ve denetlendiği söylenemez. Yeni belediye kanunları, vatandaşlara denetim konularında önemli imkânlar vermektedir. Fakat gerek kültürel gerekse siyasi ve iktisadi nedenlerden dolayı belediye yönetimleri yeterli oranda denetlenememektedir. Halkın yönetime katılım konusunda gösterdiği isteksizliğin vatandaş denetiminin de oldukça yetersiz kalmasına yol açtığı söylenebilir.

Toplumda sosyal belediyecilik uygulamalarının adil bir şekilde yürütülmeyp yer yer partizanlık yapıldığı ve bazen özellikle sosyal yardımlardan ihtiyacı olmayan bireylerin de faydalandığı yönünde güçlü bir algı mevcuttur. Kesgin, Türkiye’de sosyal belediyecilik uygulamalarının, özellikle sosyal hizmetler ve yardımların ihtiyaç sahiplerine sosyal hak temelli verilmeyip bir lütuf gibi sunulmakta olduğunu ve uygulamaların klientalist ve seçici bir anlayışla yürütüldüğünü ifade etmektedir (Kesgin 2012: 176).

Sosyal belediyecilik faaliyetlerinin standartlaştırılmış kurallar çerçevesinde yürütülmemesi ve etkin denetiminin yapılmaması, hizmetlerin daha çok kayırmacılık çerçevesinde yürütülmesine yol açabilmektedir. Tarafsızlık/nesnellik, açıklık/şeffaflık gibi evrensel ilkelerin yerini öznellik, partizanlık, tarafgirlik, kayırmacılık, keyfilik gibi uygulamalar alabilmektedir. Belediye yönetimleri gerek vefa duygusu ile gerekse de bir sonraki seçim için yatırım yapma gayesiyle bu şekilde davranabilmektedirler. Akraba, hemşehri, siyasal yakınlık, eş-dost ilişkileri gözetilerek yapılan sosyal nitelikli hizmetler belediyeyi bir kamu kurumu olmaktan çıkaracak, bir küçük grup ya da bir kulüp düzeyine indirebilecektir (Kesgin, 2008: 148-149).

Öte yandan, 10.07.2004 tarih ve 5216 sayılı Kanun’un büyükşehir belediyelerinin görev yetki ve sorumluluklarını ifade eden 7. maddesinde “büyükşehir belediyeleri bu görevlerden uygun gördüklerini belediye meclisi kararı ile ilçe belediyelerine devredebilir, birlikte yapabilirler” denmektedir. Bu ifade muğlak bir ifadedir. Nitekim büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyelerinin farklı siyasi görüşlere

sahip olduğu durumlarda partizanca uygulamalara çokça rastlanılmaktadır. Aynı siyasi görüşlere sahip belediyeler arasında oluşan koordinasyonu farklı siyasi görüşlere sahip belediyeler arasında görmek çoğu zaman mümkün olmamaktadır.

3.3.6. Bütüncüllük Eksikliği

Sosyal belediyeçilik faaliyetlerinin fiziki ve sosyo-kültürel dokusu ile birlikte ele alınmadığı yer yer görülmektedir. Sosyal belediyeçilik fiziki şartların ihmal edilmesini gerektirmez (Şen 2007: 42). Engelliler için fiziki çevrenin erişilebilir ve ulaşılabilir hale getirilmesi, nasıl ki önemli bir uygulama ise onları sosyal, kültürel ve hatta ekonomik hayata katıcı politikaların geliştirilememesi aynı şekilde büyük bir eksikliktir. Bunun gibi, sadece pedagojik unsurları içeren fakat sokağa dahi çıkacak derecede fiziksel imkâna sahip olmayan kesimler için, yeterli sosyal politika geliştirilmiş sayılamaz (Seyyar 2009: 11).

Seyyar, bir diğer çalışmasında sosyal belediyeçilikte bütüncüllüğün önemini kavrayan yerel yöneticilerin örneğin, çalışma şartlarının aile sorumluluklarına zarar vermesini önleyebilmek için gündüz bakım hizmetleri sunan sosyal tesisler inşa ettikleri ve oralarda çalışanlarının bakmakla yükümlü oldukları çocuk ve yaşlılara yönelik hizmetler sunduklarını ifade etmektedir (Seyyar 2008: 35).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİNİN SOSYAL BELEDİYECİLİK UYGULAMALARI

1. ÇEŞİTLİ AÇILARDAN SOSYAL BELEDİYECİLİK FAALİYETLERİ

Büyükşehir belediyelerinin sosyal belediyeçilik faaliyetlerinin 1990'lı yıllardan itibaren yoğunlaştığı söylenebilir. Bu dönemde sosyal ve kültürel alanda başlayan faaliyetler daha sonra engelliler başta olmak üzere çeşitli gruplara yönelik sosyal yardım ve sosyal hizmet uygulamalarını da kapsayacak şekilde genişlemiştir. 2004 yılında kabul edilen 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile birlikte önemli yetki ve imkanlarla donatılan büyükşehir belediyelerine sosyal yardım ve sosyal hizmet alanlarında da geniş yetkiler ve görevler verilmiştir. Bu düzenleme, sosyal belediyeçilik hizmetlerinin hem nitelik hem de nicelik olarak artmasına imkân tanımıştır (Güloğlu-Es 2008: 262).

Büyükşehir belediyelerinin toplumun huzur, refah ve mutluluğu için yürüttükleri sosyal belediyeçilik faaliyetleri topluma maddi, sosyal ve psikolojik destek sağlamaktadır (Yıldırım-Göktürk 2008: 248). Bu bağlamda her ne kadar sosyal belediyeçilik adı altında büyükşehir belediyeleri çok çeşitli faaliyetlerde bulunuyor olsa da sosyal belediyeçilik olarak adlandırılan hizmetler temelde sosyal yardım ve sosyal hizmetlerden oluşmaktadır.

Sosyal yardımlar, asgari düzeyde dahi kendisini ve bakmakla yükümlü olduğu kişileri geçindirme imkânı olmayan kişilere, muhtaçlık durumlarına göre değişen ve onları kendilerine yeterli hale getirmeyi amaçlayan ayni ve nakdi nitelikte geçici veya sürekli, sistemli ve düzenli karşılıksız yardımlardan oluşmaktadır (Aydın 2008: 28). Sosyal yardımların temel amacı, kişiyi en hızlı yoldan iş hayatına sokarak emek geliri ile geçinebilir duruma getirme, (Dilik 1980: 81) yani yoksul kişilerin kendine yeter bir hale getirilmesi ve böylece toplumsal huzurun sağlanması ve muhtemel sosyal sorunların önüne geçilmesidir (Ateş 2009: 93). İhtiyaç sahiplerine sunulan gıda ve

kömür yardımı, serbest toplu taşıma kartları, aşevi, toplu nikâh ve sünnet gibi hizmetler, sosyal yardım kategorisinde değerlendirilmektedir (Yıldırım-Göktürk 2008: 247).

Sosyal hizmetler ise, 24.05.1983 tarih ve 2828 sayılı *Sosyal Hizmetler Kanunu*'nda¹⁶ “kişi ve ailelerin kendi bünye ve çevre şartlarından doğan veya kontrolleri dışında oluşan maddi, manevi ve sosyal yoksunluklarının giderilmesine ve ihtiyaçlarının karşılanmasına, sosyal sorunlarının önlenmesi ve çözülmesine yardımcı olunmasını ve hayat standartlarının iyileştirilmesi ve yükseltilmesini amaçlayan sistemli ve programlı hizmetler bütünü” olarak tanımlanmaktadır. Sosyal refah faaliyetleri olarak da isimlendirilen bu hizmetler arasında sosyal konut, huzurevi, yaygın eğitim, danışma merkezleri, kreş, paso, halk ekmek vb. sayılabilir (Yıldırım-Göktürk 2008: 248).

Belediyeler tarafından sunulan ve topluma maddi yardım, sosyal ya da psikolojik destek sağlamayı amaçlayan sosyal belediyeçilik faaliyetleri, belediyenin büyüklüğüne, maddi durumuna, personelinin kalitesine ve hizmetten faydalananların sosyal ve kültürel gelişmişlik düzeyine göre çeşitlilik göstermekle birlikte, aşağıdaki gibi gruplandırılabilir.

1.1. Eğitim Hizmetlerinde Sosyal Belediyeçilik

Bireylerin davranışlarında istendik değişiklikler oluşturma süreci olarak bilinen eğitim, belli bir yaş aralığındaki bireylere formel bir şekilde verilen örgün eğitim şeklinde olabileceği gibi, bireylerin yaşamları süresince edinebilecekleri yaşam boyu ya da yaygın eğitim şeklinde de olabilir. Yerleşme çalışmaları yerel yönetimlerin örgün eğitim alanında destekleyici rol üstlenmelerine imkân tanımıştır. Özellikle yaygın eğitim alanında faaliyet göstermelerini ise gerekli kılmıştır. Eğitimde yerleşme hareketi olarak ortaya çıkan bu gelişmenin ardında yeni sağ politikalar (Yolcu 2010: 255) ve genel olarak da küreselleşen yeni dünyanın yerel yönetimlere biçtiği rolün etkisinin olduğu söylenebilir.

¹⁶ Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu, 1983 tarih ve 2828 sayılı kanun, RG. 27.05.1983, Sayı: 18059.

2000’li yıllarda reform çalışmaları çerçevesinde, özellikle büyükşehir belediyeleri yaygın eğitim alanında önemli faaliyetlerin içerisine girmişlerdir. Bu çerçevede, özellikle temel eğitim alamamış olanlara verilecek okuma yazma öğretiminden, meslek sahibi olmayanlara veya farklı meslek öğrenme uğraşı içerisine girmiş olanlara verilecek meslek edindirme eğitime, farklı şehirlerden gelen göçmenlere verilecek toplumsal uyum ve toplumsal aidiyet kazanma eğitiminden, çalışanlara vasıf seviyelerini artırmaları için verilen hizmet içi eğitime, ilköğretim öncesi çocuklara verilen sanat ve yetenek geliştirici eğitimden, yaşlılara boş zamanlarını değerlendirici, faydalı uğraşlar kazandırılması amacıyla verilen eğitimlere kadar çok geniş bir alanda faaliyetler yürütülebilmektedir. Belediyelerin gerçekleştirdiği bu yaygın eğitim faaliyetleri, bireylere, milli ve insani değerler kazandıran, onların ekonomik, sosyal ve kültürel gelişimlerini destekleyen, hayatlarına anlam katacak faydalı bilgi ve beceriler edinmelerine ve sosyalleşmelerine yardımcı olan kapsamlı ve çok yönlü bir süreç niteliğindedir (Tepe 2007: 2).

Büyükşehir belediyelerinin eğitime yönelik faaliyetlerini üç başlık altında incelemek mümkündür:

Eğitim Görenlere Yardım

Büyükşehir belediyeleri, bu çerçevede ilkokul, ortaokul ve lise öğrencilerine yönelik olarak çeşitli kriterlere göre eğitim destekleri verebilmektedir. Bu desteklere ilaveten çanta, defter, kalem, silgi ve kalemtırış gibi kırtasiye yardımları, okuma kitapları, test kitapları ile okul kıyafeti gibi çeşitli yardımlarda bulunabilmektedirler.

Ayrıca büyükşehir belediyeleri engelli öğrencileri *eğitime destek aracı* uygulamaları ile her gün evlerinden alıp okullarına, okullarından alıp evlerine taşıyabilmektedirler.

Bunlara ilaveten, başarılı öğrenciler yaz okulları ile ödüllendirilmekte, çocuk meclisi uygulamaları ile öğrenciler, katılımı, kentsel sorunlar karşısında duyarlı olmayı ve tartışmayı öğrenebilmektedirler. İçerisinde öğrencilere hizmet sunan etüt salonları, bilgisayar, internet odaları ve kütüphane olan *bilgi evleri* kurulabilmektedir.

Eğitim Kurumlarına Yardım

Büyükşehir belediyeleri, 5216 sayılı Kanun'un büyükşehir belediyesinin görev, yetki ve sorumluluklarını ifade eden 7. maddesinin (n) fıkrası çerçevesinde okul binalarının inşaat, bakım ve onarımı ile bahçelerinin düzenlenmesi çalışmalarını yürütmektedirler. Bu kapsamda, okulların ihtiyaç duyduğu asfalt ve bordür belediyeler tarafından karşılanabilmekte, okulların iç ve dış boyaları yapılabilmekte ve okulların bahçelerinden başlanmak üzere bina içinde ve çatıda yer alan her türlü onarım ve bakım hizmetleri sunulabilmektedir.

Bunlara ilaveten, teknolojik gelişmelere uyum sağlama adına akıllı tahta ve projeksiyon makinesi ve dizüstü bilgisayar yardımları yapılabilmekte, çeşitli laboratuvarlar ve özel sınıflar hazırlanabilmekte ve öğrencilerin bilinçlenmelerine katkı sağlamak üzere okulların bahçelerine trafik eğitim parkları kurulabilmektedir.

Mesleki Eğitim Kursları (Yaygın Eğitim Faaliyetleri)

Büyükşehir belediyelerinin yaygın eğitim konusundaki hizmetleri toplum ve emek piyasaları ile bütünleşmesine ilişkin eğitimler, sosyal bakım, kültürel uyum, sanat ve kültür faaliyetleri, gönüllü eğitimi, çevre eğitimi ve sürdürülebilirlik, yaşlı eğitimi ve sağlık eğitimi şeklinde sıralanabilir (Ersöz 2007: 55).

Bu bağlamda büyükşehir belediyeleri organizasyon yapılarında bu faaliyetlere yönelik birimler ve alt birimler oluşturmuşlardır. Eğitim ve Kültür Daire Başkanlıkları, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları (İSMEK), Konya Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kursları (KOMEK), Belediye Teknik Eğitim Kursları (BELTEK) gibi birim ve kurumlar bunlar arasında sayılabilir. Bu birim ve kurumlar, her bir büyükşehir bünyesinde yaygın eğitim adına ciddi projeler hayata geçirmiş, önemli başarılar elde etmişlerdir. Bu kurslardan gençler, kadınlar ve engelli bireyler faydalanabilmekte ve böylece sosyal hayata tutunabilmekte ve ekonomik olarak ayakta kalabilmektedirler.

1.2. Sağlık Hizmetlerinde Sosyal Belediyecilik

Sağlık hizmetlerinin, insanların yaşam kalitesini ve verimliliğini artırıp, nitelikli insan gücünü yetiştirdiği için tüm topluma fayda sağlayan bir sosyal refah hizmeti olduğu kabul edilmektedir (Mutluer vd. 2007: 118). Özellikle dar gelirli kesimler ve yoksullar için bu hizmetlerin önemi daha da fazladır. Bundan dolayı kaçınılmaz olarak devletler bu hizmetleri üstlenmişlerdir.

Ülkemizde de sağlık hizmetlerinin ağırlıklı olarak merkezi yönetimin sorumluluğunda yürütüldüğü görülmektedir. Her ne kadar 5393 ve 5216 sayılı yasalarda belediyelere sağlıkla ilgili her türlü tesisi kurup işletme imkânını vermekle birlikte, bugün Türkiye’de belediyelerin sağlıkla ilgili yeterince hizmet üretemedikleri görülmektedir. Belediyelerin çok az kısmı hastane kurup işletmektedir. Daha çok, az sayıda personel istihdamına dayanan küçük poliklinikler kurmakta veya gezici hastane ile özellikle yoksul kesime yönelik temel sağlık hizmetleri sunmaktadırlar.

Bununla birlikte büyükşehir belediyelerinin önemli sağlık hizmetlerini yürüttükleri de görülmektedir. Büyükşehir belediyeleri tıp merkezleriyle, sağlık danışma merkezleriyle, kadın ve aile sağlığı merkezleriyle, tabiplikleriyle, darülacezeleriyle, evde sağlık hizmetleriyle ve ambulans hizmetleriyle sağlık alanında önemli sosyal politikaları yürütmektedirler. Bunlara ilaveten yine koruyucu sağlık hizmetleri bağlamında halk sağlığı ve veteriner hizmetleri de sunulmakta, sokak hayvanlarının iyileştirilmesine yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Başta hayvansal gıdalar olmak üzere tüm gıdaların ve gıda ile ilgili işyerlerinin teknik ve sağlıklı şartlara uygunluğu yasalar çerçevesinde denetlenmektedir.

Bunlara ilaveten büyükşehir belediyeleri, gerek kendi imkânları ile gerekse üniversite hastaneleri, devlet hastaneleri ve araştırma hastaneleri ile işbirliği içinde sağlık taramaları yapabilmekte, bu kapsamda ağız ve diş sağlığı konusunda bilinçlendirme yaparak diş macunu ve diş fırçası dağıtabilmektedir. Bu sağlık taramaları okullarda, huzurevlerinde ve çocuk yuvalarında olabileceği gibi ulaşım imkânlarının kısıtlı olduğu şehir dışındaki bölgelerde de olabilmektedir. Okullara ilk yardım ve ecza dolabı dağıtan büyükşehir belediyeleri, halk sağlığı konusunda halkı bilinçlendirmeye

yönelik ulaşılabilir yerlere bilgilendirme afişleri asabilmekte ve semt toplantıları yapabilmektedir (Keleş 2008: 61).

1.3. Konut Hizmetlerinde Sosyal Belediyecilik

Sanayileşme sürecinin insanoğluna bıraktığı önemli sorunlardan bir tanesi de konut sorunudur. Süreç, nüfus yoğunluğunun artmasına neden olmuş, bu ise kentlerde barınma sorununu ortaya çıkarmıştır. Çünkü konut, bir barınak, sosyal bir güvence, ekonomik krizler karşısında bir sığınak, sosyal bir hak ve toplumsal bir statü göstergesidir (Karasu 2009: 246).

Bu noktada imar yasası yetkileri ile arsa arzını elinde bulunduran ve konut yapımı ile ilgili olarak diğer kuruluşlara göre daha fazla olanaklara sahip olan, ayrıca kent planlamasıyla da görevlendirilen belediyelerin bu alanda etkili olması beklenmektedir.

Türkiye’de belediye yönetimleri konut üretiminin hemen her aşamasında çeşitli görevlerle donatılmıştır. Örneğin konutların yapımı öncesi imar, altyapı, arsa temini; konut yapımı sırasında inşaatın denetimi; konut tamamlandıktan sonra oturma izni gibi pek çok görev belediyelere verilmiştir (Kılıç-Özel 2006: 221).

Nitekim 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile belediyeler; düzenli kentleşmeyi sağlamak, beldenin konut, sanayi ve ticaret alanı ihtiyacını karşılamak amacıyla belediye ve mücavir alan sınırları içinde, özel kanunlarına göre korunması gerekli yerler ile tarım arazileri hariç imarlı ve alt yapılı arsalar üretmek; konut, toplu konut yapmak, satmak, kiralamak ve bu amaçlarla arazi satın almak, kamulaştırma yapmak, bu arsaları trampa etmek, bu konuda ilgili diğer kamu kurum ve kuruluşları ve bankalarla iş birliği yapmak ve gerektiğinde onlarla ortak projeler gerçekleştirmek yetkileriyle donatılmışlardır (Doğanyigit 2011: 216).

Bu kadar görev verilmesine rağmen belediyelerin sosyal politikalardan biri olan yoksul ve dar gelirli kitlelerin barınma ihtiyacına yönelik konut üretimi konusunda fazla istekli olmadıkları ve yeterince faaliyette bulunmadıkları söylenebilir. Bu bölümün ikinci kısmında ele alınan faaliyet raporları bu durumu açıkça ortaya koymaktadır.

Aslında k t kaynakları ile temel belediye cilik faaliyetlerini sürdürmekte zorlanan belediyelerden bu alanda da tatmink r hizmetler yürütmesi beklenemezdi. Yine de belediyeler konut alanlarının oluşturulmasında, altyapının tamamlanmasında toprağın in aata hazır bir hale getirilmesinde, planların yapılmasında ve çevrenin düzenlenmesinde önemli çalışmalar yürütmektedir (Keleş, 1987: 4-6). Fakat birkaç büyükşehir belediyesi dışında konut üreten belediye yok gibidir. Türkiye'deki belediyeler konut üretiminde daha çok T.C Başbakanlık Toplu Konut İdaresi (TOKİ) ile i birliğı yapmaktadır. Nitekim yapılan görüşmelerde konut üretimine katıldığını ifade eden belediyelerin neredeyse tamamı TOKİ ile hizmet sunduklarını belirtmişlerdir.

Burada  unu da vurgulamak gerekir ki, her şeyden önce konut sorunu üst gelir gruplarının değıl, alt ve orta gelir gruplarının bir sorunu olduğından dolayı, konut üretiminin bu gelir gruplarına yönelik olması gerekir. Belediyelerin kendilerine verilen yeni yetkilerle, k r amacıyla konut üretmesi konut sorununun çözümüne hizmet etmeyeceğı gibi kentsel anlamda yapı yoğunluğı, toplumsal ayrışma, altyapı ve ulaşım gibi yeni sorunlar doğıracaktır (Karasu 2009: 259).

1.4. Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmetlerde Sosyal Belediyecilik

Sosyal yardımlar, sosyal politika alanında en eski ve en çok bilinen primsiz sosyal güvenliğın bir aracıdır. Yukarıda da ifade edildiğı gibi, tarihsel süreç içerisinde geleneksel toplum yapısı içerisinde değı ik mekanizmalar üzerinden yürütülen bu faaliyetler, devletin zaman zaman el attığı bir alandır. 19. yüzyılda çeşitli ülkelerde uygulanan yoksullara yardım faaliyetleri bu konuda  nc  çalışmalar olarak gösterilebilir.

Genelde sosyal yardımlar, toplumda yoksul veya muhtaç durumda bulunan kişi veya gruplara yönelik olarak ekonomik ve sosyal amaçla yapılan her türlü maddi destek olarak tanımlanmaktadır (DDK 2009: 3). Bir anlamıyla acil durum desteğı olarak da kabul edilen sosyal yardımlar ve bunlar içindeki aynı yardımlar sayesinde bireyler, yoksullukla mücadelede hayatta kalabilmektedirler (İnsel 2005: 2). Dolayısıyla sosyal yardımların yürütülmesi bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır. Her ne kadar sosyal

yardımlar ülkemizde hak temelli olarak kabul edilmese ve aile dayanışmasına bırakılmış olsa bile (Coşkun vd. 2011: 136) bu yardımların refah devleti uygulamaları içinde ademi merkezi özellikte olduğu düşünülmektedir (Erdem 2006: 2).

Sosyal hizmetler ise kişi ve ailelerin kendi bünye ve çevre şartlarından doğan veya kontrolleri dışında oluşan maddi, manevi ve sosyal yoksunluklarının giderilmesine ve ihtiyaçlarının karşılanmasına, sosyal sorunlarının önlenmesi ve çözülmesine yardımcı olunmasını ve hayat standartlarının iyileştirilmesi ve yükseltilmesini amaçlayan sistemli ve programlı hizmetler bütünüdür (SHK 1983: 3/a).

Sosyal politikaların maddi olmayan alanını ifade eden sosyal hizmetler toplumsal düzeyde ve değişik sosyal gruplar arasında barışı ve uyumu sağlayacağı için ekonomik ve siyasî gelişmenin bir unsuru olarak kabul edildiği görülmektedir.

Bu kapsamda belediyelerin çok geniş bir alanda sosyal yardım ve sosyal hizmet faaliyetlerini sürdürdüğü görülmektedir. Bu alanda gerek 5393 sayılı Kanun gerekse 5216 sayılı Kanun'da belediyelere önemli görevler yüklenmiştir. Büyükşehir ve ilçe belediyelerinin görev ve sorumluluklarını ortaya koyan 7. maddenin (m) fıkrası, büyükşehirin sosyal donatılar, hayvan barınakları, hayvanat bahçeleri, dinlence, eğlence vb. yerleri yapacağı veya yaptıracağı, (s) fıkrasında mezarlıklar yapacağı, defin ile ilgili hizmetleri yürüteceği, (v) fıkrasında yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklar için her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürüteceği ifade edilmiştir.

18. maddenin (m) fıkrasında bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak ve engellilerle ilgili faaliyetlere destek olmak üzere engelli merkezleri oluşturmak, büyükşehir belediye başkanının görev ve yetkileri arasında sayılmıştır. 24. maddenin (j) fıkrasında ise dar gelirli, yoksul muhtaç ve kimsesizler ile engellilere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar büyükşehir belediyesinin giderleri arasında gösterilmiştir. Ek 1. maddesinde de engellilerle ilgili bilgilendirme, bilinçlendirme yönlendirme, danışmanlık, sosyal ve mesleki rehabilitasyon hizmetlerini vermek üzere büyükşehir belediyelerinin engelli hizmet birimleri oluşturacağı ifade edilmiştir.

Belediyelerin sosyal hizmet ve yardımlarla ilgili görevlerinin ilgili mevzuatta çok geniş olarak tanımlanmış olması ancak uygulamayı belediyelerin takdirine bırakması nedeniyle uygulamada çok büyük farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Her belediyede farklılık gösteren söz konusu uygulamalar, bir yandan farklı illerde farklı

sosyal yardımlardan yararlanılması ya da ülkenin bir bölümünde yararlanan yardımlardan ülkenin başka yerlerinde hiç yararlanılamaması gibi sonuçlar doğurması nedeniyle *Sosyal Devlet* olgusuna zarar vermektedir. (DDK 2009: 27).

Türkiye’de belediyelerin sosyal yardım ve sosyal hizmet alanındaki hizmetlerinden yararlananlar arasında kadınlar, yaşlılar, engelliler, çocuklar, gençler, yoksullar ve toplumdaki diğer kesimler yer almaktadır. Belediyeler bu kesimlere yönelik olarak huzurevleri, aşevleri, koruma evleri, engelli bakım ve rehabilitasyon merkezleri, gençlik merkezleri, hayır marketleri kurabilmekte, ücretsiz muayene ve ilaç yardımı, gıda ve yakacak yardımları, şehir içi ulaşımında indirimli bilet uygulamaları ve şehir halkının uygun fiyatlarla faydalanabileceği sosyal tesis hizmetleri sunabilmektedirler.

1.5. Sosyal, Kültürel, Sanatsal ve Sportif Hizmetlerde Sosyal Belediyecilik

Sosyal belediyecilik bağlamında belediyelerin faaliyette bulunduğu bir diğer alan sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif hizmetlerdir. Çünkü halkın fiziki ve maddi ihtiyaçları olan altyapı, imar, trafik, temizlik, sağlık, eğitim vb. ihtiyaçlarının karşılanması yeterli değildir. Bunların yanında insanın duygularına hitap eden, sanat, estetik, müzik ve edebiyat gibi kültürel ve sanatsal faaliyetlere yönelik ihtiyaçlarının da karşılanması gerekmektedir (Keleş 2008: 69). Özellikle kentleşmenin getirdiği problemler karşısında toplumsal uyum ve bütünlüğün sağlanmasında ve fiziksel ve ruhsal sağlığın korunmasında sosyal, kültürel ve sportif faaliyetler önemli işlevler üstlenmektedir (Karakış 2009: 181).

Belediyelerin sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif hizmet alanlarının çok geniş olduğu görülmektedir. Belediyeler kendi organizasyon yapıları içinde konuyla ilgili birimler oluşturmakta ve bu birimlerde istidam edilen uzman personel aracılığıyla faaliyetler yürütmektedir (Karakış 2009: 181). Belediyelerin, sivil toplum kuruluşlarını da seferber ederek kültürel ve sanatsal alandaki fonksiyonlarını arttırdıkları, devlet merkezli bir kültür ve sanat politikası yerine, toplumun kendisini ifade edebileceği bir

kültürel ve sanatsal hayatı oluşturmaya çalıştıkları görülmektedir (<http://www.sosyalhizmetuzmani.org/sosyalbelediyecilik.htm>).

Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 7. maddesinin (m) fıkrasında kütüphane, müze, spor, dinlence eğlence vb. yerleri yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettmek büyükşehir belediyesinin görev, yetki ve sorumluluğu içine alınmıştır. Aynı maddenin (n) fıkrasında büyükşehir belediyesinin, gerektiğinde kültür hizmetleri için bina ve tesisler yapabileceği, (o) fıkrasında ise kültür ve tabiat varlıkları ile tarihi dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlayabileceği; bu amaçla bakım ve onarımını yapabileceği ve korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa edebileceği ifade edilmiştir.

Kanunun 24. maddesine göre *sosyal, kültürel, sanatsal ve bilimsel etkinlikleri* belediye bütçesine gider olarak yazabilme imkânına kavuşturulan büyükşehir belediyelerinin 73. madde ile de kentin tarihî ve kültürel dokusunu korumak amacıyla kentsel dönüşüm ve gelişim projelerini uygulayabileceği ifade edilmiştir. 15. maddede ise kurulacak ihtisas komisyonları arasına *eğitim, kültür, gençlik ve spor komisyonu* dahil edilerek bu alanda büyükşehir belediyesinin daha etkin faaliyetlerde bulunması istenmiştir.

2. BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİNİN SOSYAL BELEDİYESİCİLİK FAALİYETLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

2.1. İstanbul

2.1.1. Sosyal ve Ekonomik Özellikleri¹⁷

İstanbul'un yüzölçümü göller dahil 5315 km²'dir. İl, bu büyüklükle, Türkiye topraklarının %0,7'sini kaplamakla birlikte nüfus varlığı açısından ülkenin en önemli ili konumundadır. İstanbul'un nüfusu 2013 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS)

¹⁷ Türkiye İstatistik Kurumu, Seçilmiş Göstergelerle İstanbul 2012, Ankara, 2013; Bölgesel Göstergeler TR10 İstanbul 2010, Ankara, 2011.

sonuçlarına göre 14.160.467 kişidir. Son düzenleme ile birlikte nüfusun tamamı şehirde yaşamaktadır. İlin nüfus yoğunluğu ise km² başına 2.664 kişi olup Türkiye'nin en yoğun ilidir. Nüfus bakımından en büyük ilçeleri sırasıyla Bağcılar, Küçükçekmece, Ümraniye, Pendik, Esenyurt, Bahçelievler, Üsküdar ve Kadıköy'dür. Nüfus bakımından en küçük ilçesi ise Adalar'dır. Yüzölçümü itibariyle en büyük ilçesi Çatalca, en küçük ilçesi ise Güngören'dir.

Tablo15. İstanbul İlinin İlçeler İtibariyle Nüfus Bilgileri

Belediyeler	Toplam Nüfus (2013)	Belediyeler	Toplam Nüfus (2013)
Adalar	16.166	Gaziosmanpaşa	495.006
Arnavutköy	215.531	Güngören	306.854
Ataşehir	405.974	Kadıköy	506.293
Avcılar	407.240	Kağıthane	428.755
Bağcılar	752.250	Kartal	447.110
Bahçelievler	602.931	Küçükçekmece	740.090
Bakırköy	220.974	Maltepe	471.059
Başakşehir	333.047	Pendik	646.375
Bayrampaşa	269.677	Sancaktepe	304.406
Beşiktaş	186.570	Sarıyer	335.598
Beykoz	248.056	Silivri	155.923
Beylikdüzü	244.760	Sultanbeyli	309.347
Beyoğlu	245.219	Sultangazi	505.190
Büyükçekmece	211.000	Şile	31.718
Çatalca	65.811	Şişli	274.420
Çekmeköy	207.476	Tuzla	208.807
Esenler	461.621	Ümraniye	660.125
Esenyurt	624.733	Üsküdar	534.636
Eyüp	361.531	Zeytinburnu	292.313
Fatih	425.875	Büyükşehir Belediyesi	14.160.467

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) Veri Tabanı, (01.09.2014).

Şehrin son beş yıl içindeki nüfus hareketliliğine bakıldığında göç alan bir il olduğu görülmektedir.

Tablo 16. İstanbul İlinin Nüfus Hareketliliği

	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013
Aldığı Göç	388.467	439.515	450.445	384.535	437.922
Verdiği Göç	348.986	336.932	328.663	354.074	371.601
Türkiye Toplam	2.236.981	2.360.079	2.420.181	2.317.814	2.534.279

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) Veri Tabanı, (01.09.2014).

İstanbul, şehirleşme oranı, kişi başına GSYH ve sanayi iş kolunda çalışanların toplam istihdama oranı bakımından da Türkiye ortalamalarının üstündedir.

İstanbul'un Türk sanayiindeki önemi 1980'li yıllardan itibaren nispeten azalmasına rağmen finans başta olmak üzere inşaat, ticaret, konut ve diğer hizmet sektörlerindeki katkısı büyümüştür. Türkiye'nin en önemli ihracat ve ithalat kapısı konumundaki İstanbul, ayrıca turizmin merkezi olması itibariyle de (özellikle kongre turizmi açısından) büyük bir şansa sahiptir.

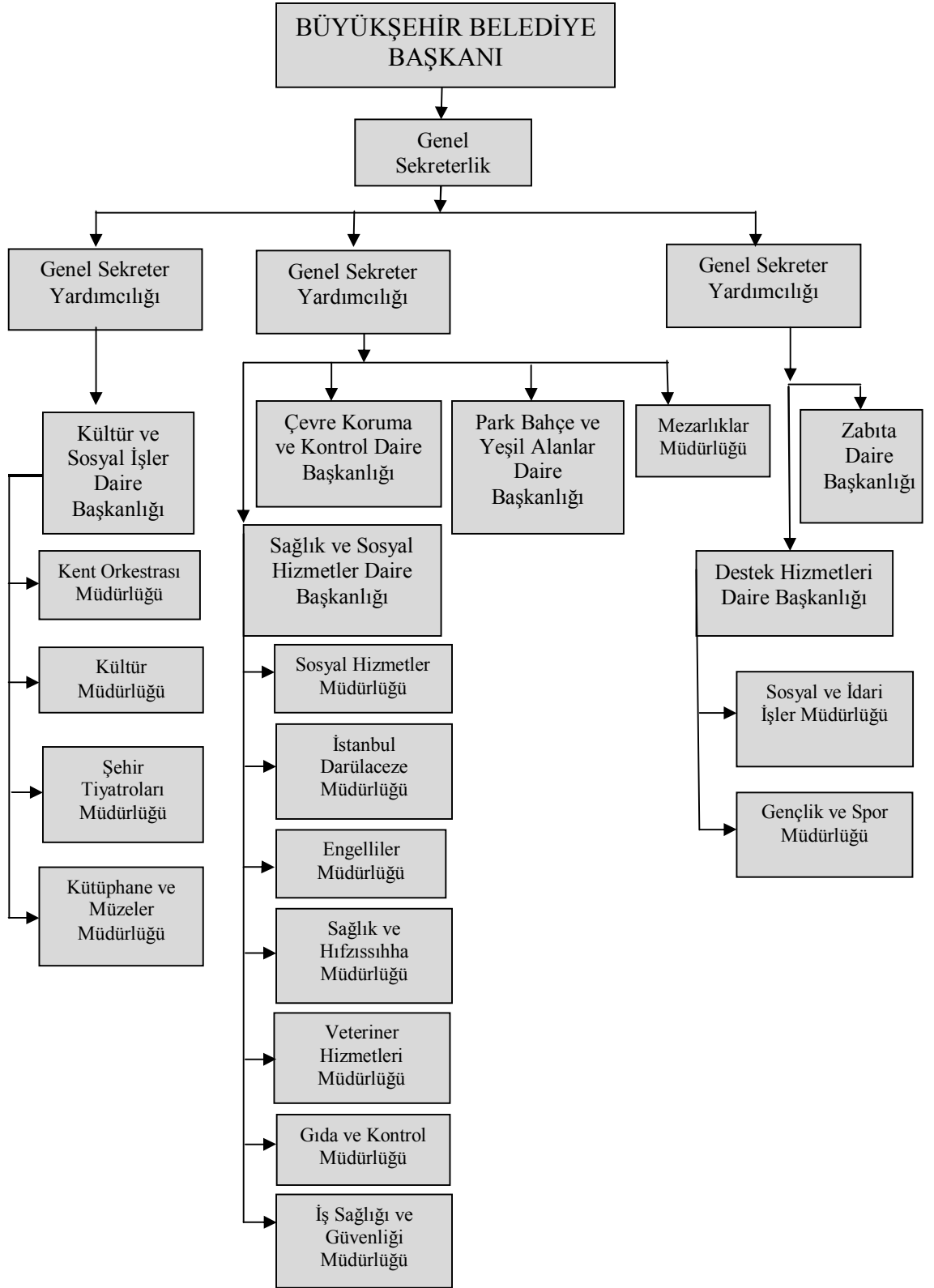
Şehir, yükseköğretim kurumlarının çeşitliliği bağlamında oldukça zengindir. İlde 9 devlet ve 33 vakıf olmak üzere 42 üniversite ve 5 vakıf meslek yüksekokulu bulunmaktadır.

İstanbul, cami, kilise ve sinagogların yan yana yaşayabildiği ve adeta kardeşliklerini ilan ettikleri kutsal bir şehir olup, farklı dinleri, kültürleri, toplulukları ve bunların ürünü olarak yapıtları benzersiz bir coğrafyada bir araya getirdiği için 1985 yılında UNESCO, Dünya Miras Listesi'ne şehrin 4 ana bölümünü dahil etmiştir. Yine 2010 yılında şehir, Avrupa Kültür Başkenti ilan edilmiştir.

2.1.2. İstanbul Büyükşehir Belediyesinin Sosyal Belediyeciliğe İlişkin Teşkilat Yapısı

İstanbul BŞB'nin sosyal belediyeciliğe ilişkin teşkilat yapısı aşağıdaki gibidir.

Şekil 1. İstanbul Büyükşehir Belediyesinin Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerine İlişkin Teşkilat Yapısı

Kaynak: <http://www.ibb.gov.tr/tr-TR/kurumsal/Pages/YonetimSemasi.aspx>, (07.06.2014).

2.1.3. İstanbul Büyükşehir Belediyesinin Sosyal Belediyecilik Faaliyetleri¹⁸

2.1.3.1. Sosyal Belediyecilik Anlayışı Kapsamında Yürütülen Eğitim Hizmetleri

İstanbul BŞB'nin eğitim hizmetlerinin başında meslek edindirmeye yönelik açmış olduğu kurslar gelmektedir. İstanbul BŞB Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları (İSMEK), İstanbul halkının genel eğitim ihtiyacına cevap vermek amacıyla mesleki ve sanatsal bilgilerini geliştiren, onları pasif ve tüketici olmaktan çıkarıp aktif ve üretici hale getirerek onların kültürel, sosyal ve kentsel gelişimlerine de katkı sağlayarak kent kültürü ve metropolde yaşama konusunda onlara donanım kazandırmak amacıyla kurulmuş olan *yaygın yetişkin eğitimi* organizasyonudur.

1996 yılında 1 kurs merkezi, 3 branş ve 141 kursiyerle faaliyetlerine başlayan İSMEK, 2013 yılı sonu itibariyle 38 İlçede 238 Kurs Merkezinde (207 Kurs Merkezi, 31 İşbirliği Kursuna Eğitimci Desteği) 28 ana dalda, 250 branşta hizmet vermektedir. 2012-2013 eğitim-öğretim döneminde 225.866 kursiyere eğitim verilmiş olup eğitimler hâlâ devam etmektedir. 31 Aralık 2013 tarihi itibariyle başvuru sayısı 260.853, kesin kayıtlı kursiyer sayısı ise 163.221'dir. 2013-2014 eğitim-öğretim yılında 230.000 kursiyere eğitim verilmesi hedeflenmektedir.

İSMEK'in faaliyetleri; yaygın eğitim çalışmaları, kursiyerlere ve halka yönelik seminerler, sempozyumlar, yurt içi ve yurt dışı fuarlara katılım, sergiler, geziler, yarışmalar, kursiyer ürünlerinin satışı, kursiyerlere istihdam rehberliği, sosyal ve kültürel etkinlikler ile yayınlar gibi birçok alanı kapsamaktadır. Yaygın eğitim çalışmaları genel olarak Türk-İslam Sanatları, El Sanatları, Müzik Eğitimi, Dil Eğitimi, Bilgisayar Eğitimi, Mesleki ve Teknik Eğitim, Spor Eğitimi, Sosyal ve Kültürel Eğitimler alanlarında gerçekleştirilmektedir. Bu kursların yanında Büyükşehir Belediyesi, şehit çocuklarına, yetim ve öksüzlere ve engellilere eğitim yardımı yapmaktadır. 2009 yılında 52.500 öğrenciye 9.450.000 TL tutarında yardım yapılmışken, 2013 yılında ise 60.000 öğrenciye 12.000.000 TL yardım yapılmıştır.

¹⁸ İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2013 yılı faaliyet raporundan derlenmiştir.

2008 yılında Kültür Dershanesi ile yapılan proje kapsamında  niversite ve lise sınavlarına hazırlanan gençlere yönelik olarak online dersane kursu hizmeti verilmeye başlanmıştır. Proje bağlamında sunulan hizmetler, 2012 yılından itibaren www.akillidershane.org sayfası üzerinden yıl boyunca ücretsiz verilmeye devam etmektedir. 2013 yılında toplam 247.327 üyeye hizmet verilmiştir.

Yine sınavlara hazırlanan öğrencilere yönelik şehrin değişik yerlerinde tercih çadırları kurulmuş, uzmanların da katkısıyla öğrencilerin sağlıklı tercihlerde bulunmalarına yardım edilmiştir. Buna ilaveten okullarında başarılı olmuş  ğrencilere *Bir Takdir de B y kşehirden* projesi kapsamında hem fiziksel hem de zek  gelişimlerine katkı sağlayacak türden çeşitli ödül paketleri hediye edilmiştir. Bu çerçevede 2012-2013 eğitim- ğretim yılında 4.681 öğrenciye hediye paketi verilmiştir.

Üniversite  ğrencilerinin donanımlarını artırarak mezuniyet sonrası istihdam olanaklarına katkıda bulunmak amacıyla 2004 yılından bu yana kariyer günleri düzenlenmektedir. Aydın  niversitesi ile yapılan işbirliği çerçevesinde yürütülen bu kişisel gelişim kurslarına yurtdışından 4, İstanbul dışından 67 ve İstanbul'dan 39  niversiteye mensup  ğrenci katılmıştır. 2013 yılında 1.120 öğrenciye başarı sertifikası verilmiştir.

2.1.3.2. Sosyal Belediyecilik Anlayışı Kapsamında Yürütülen Sağlık Hizmetleri

İstanbul BşB, sosyal belediyecilik kapsamında üstlendiği sağlık hizmetlerini, ayakta teşhis ve tedavi hizmetlerinin gerçekleştirilmesi, kadın ve aile sağlığı hizmetlerinin gerçekleştirilmesi, evde sağlık hizmetlerinin gerçekleştirilmesi, hıfzıssıhha laboratuvar hizmetlerinin gerçekleştirilmesi, vektörlerle mücadele/il lama hizmetlerinin gerçekleştirilmesi, veteriner halk sağlığı hizmetlerinin gerçekleştirilmesi, acil sağlık ve cankurtaran hizmetlerinin gerçekleştirilmesi ve gıda güvenliği hizmetlerinin gerçekleştirilmesi başlıkları altında yürütmektedir.

Bu hizmetleri yürütürken bazı temel politika ve öncelikler belirlenmiştir. Bunlar, yaşlı,  ocuk, engelli, kadın gibi risk altındaki gruplara öncelik vermek, sağlık hizmetlerini sosyal güvencesi olmayan kişilere ücretsiz sunmak, koruyucu hekimlik ve

halk sağığına yönelik hizmet vermek, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliğı yapmak, sağıık ve erken tanı gibi konularda halkı bilinçlendirmektir. Bu doğrultuda, ayakta teşhis ve tedavi hizmetleri Şehzadebaşı Tıp Merkezi, Tozkoparan Tıp Merkezi, Darülaceze Tıp Merkezi ve Kurum Tabiplikleri aracılığıyla gerçekleştirilmektedir.

Kadın ve aile sağıığı hizmetleri kapsamında; beden ve ruh sağıığı farkındalığı oluşturma eğitimleri, kemik erimesi risk değerlendirmesi, meme kanseri taraması, rahim ağzı kanseri taraması, kolon kanseri taraması, yetişkinler ve çocuklar için psikolojik danışmanlık hizmeti, sigarayı bıraktırma danışmanlığı hizmetleri sürdürölmektedir.

2013 yılında, 22 Kadın ve Aile Sağıığı Merkezi, 17 Psikolojik Danışmanlık Merkezi ile 3 Görüntöleme Merkezinde toplam 235 personelle kadın ve aile sağıığını koruma hizmeti gerçekleştirilmiştir. Aile sağıığı hizmetleri bağlamında Sancaktepe ve Güngören'deki 2 Aile Danışmanlık ve Eğitim Merkeziyle ve 26 personelle ailelerdeki yaşam kalitesini artırmak amacıyla aile danışmanlık ve eğitim hizmeti sürdürölmüştür.

Evde Sağıık Hizmetleri ile İstanbul'da yaşayıp sosyal güvencesi olmayan hasta, bakıma muhtaç, engelli ve yaşlı insanlara ulaşılması hedeflenmektedir. Bu çerçevede, evde doktor muayenesi, evde bakım hizmetleri, hasta nakil hizmeti, evde refakat hizmeti, hastanede refakat hizmeti ve hane / kişisel temizlik hizmetleri sunulmuştur. Bu hizmetler, 2013 yılında 3 Evde Sağıık Birimindeki 175 personelle gerçekleştirilmiştir.

TS EN ISO/IEC 17025 Deney ve Kalibrasyon Laboratuvarlarının Yeterliliğı İçin Genel Şartlar Standardı gereğı kalite yönetim sistemi kurulmuş ve 23 parametrede TÜRKAK tarafından akredite edilmiş olan Hıfzıssıhha Laboratuvarlarında çalışmalar sürdürölmüştür.

Vektörlerle fiziksel, kültürel, biyolojik ve kimyasal boyutlarda mücadele edilmektedir. Bu mücadelelerin daha iyi sonuç vermesi için sivrisinek ve kene gibi vektörlerde tür tayini çalışmaları yapılmaya başlanmış ve bu amaç için kurulan AR-GE çalışmaları kesintisiz devam etmektedir.

Veteriner halk sağıığı hizmetleri bağlamında, sahipli ve sahipsiz hayvanlara ilişkin olarak muayene, tedavi, müşahede, kısırlaştırma, aşılama gibi hizmetler Hasdal, Aydınli ve Cebeci Hayvan Rehabilitasyon Merkezleri ile Tepeören Sahipsiz Hayvan Doğal Yaşam Alanı'nda verilmektedir. İstanbul genelinde sahipli ve sahipsiz hayvanlara

mikroçip takılarak bir veri tabanı oluşturulmuş ve böylece hayvanların izlenmeleri kolaylaşmıştır. Türkiye'nin ilk hayvan gömü yeri Tuzla-Aydınlıköy'de 20.000 m²'lik alanda kurulmuştur. Alibeyköy, Başakşehir ve Ataşehir'de oluşturulan modern kurban satış ve kesim yerleri ile bu ibadetin daha sağlıklı koşullar altında yapılması sağlanmıştır.

İlk yardım hizmetleri bağlamında 2013 yılında 31 ambulans ile 47.093 vakaya müdahale edilmiştir. İstanbul'da olabilecek her türlü afete karşı ilkyardım bilincini geliştirmek amacıyla halka ücretsiz ilk yardım eğitimleri verilmektedir. 2013 yılında 5.365 kişiye ilk yardım eğitimi, 6.646 kişiye ilk yardım ve halk sağlığı semineri verilmiştir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin yukarıda ifade edilen sağlık hizmetlerine ilişkin sektörel harcama tutarları aşağıdaki Tablo 17'de gösterilmektedir.

Tablo 17. Sağlık Hizmetleri Yönetimi Sektörel Harcama Tutarları

Alt Sektörler	2013 Yılı Harcama Tutarı (TL)
Acil sağlık ve cankurtaran hizmetlerinin gerçekleştirilmesi	9.193.379
Ayakta teşhis ve tedavi hizmetlerinin gerçekleştirilmesi	12.146.017
Evde sağlık hizmetlerinin gerçekleştirilmesi	13.723.415
Hıfzıssıhha laboratuvar hizmetlerinin gerçekleştirilmesi	65.067
Kadın ve aile sağlığı hizmetlerinin gerçekleştirilmesi	16.268.226
Veteriner halk sağlığı hizmetlerinin gerçekleştirilmesi	58.848.311
Toplam	110.244.416

Tablo 17'de görüldüğü gibi en fazla harcama veteriner halk sağlığı hizmetleri ve kadın ve aile sağlığı hizmetleri için yapılmıştır. En az harcama ise Hıfzıssıhha laboratuvar hizmetleri ve Acil sağlık ve cankurtaran hizmetleri için gerçekleştirilmiştir.

2.1.3.3. Sosyal Belediyecilik Anlayışı Kapsamında Yürütülen Konut Hizmetleri

İzinsiz yapılan işgalleri kentsel dönüşüm ve kentsel yenileme çerçevesinde ele alan Büyükşehir Belediyesi yürütülen projelerle sadece barınma alanları değil, rekreasyon alanları, okullar, alış-veriş merkezleri gibi çok yönlü işlevsel alanlar üretmektedir. Buralardan elde edilen gelirler ile sosyal konutlar üretilmektedir.

Bu bağlamda 2009-2013 yılları arasında (ihalesi yapılan ve sözleşmesi imzalan) 1.530 adet sosyal konut ihalesi gerçekleştirilmiş olup 2009-2013 yılları arasında toplam 1.678 adet sosyal konut inşaatı tamamlamıştır. 2013 yılında ihalesi gerçekleşen Kâğıthane, Pendik ve Sultangazi ilçelerindeki 468 adet konutun yapımına başlanmıştır.

2.1.3.4. Sosyal Belediyecilik Anlayışı Kapsamında Yürütülen Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmetler

İstanbul’da ikamet edip sosyal güvencesi olmayan vatandaşlara, muhtarlıklardan aldıkları fakirlik belgesiyle başvurmaları halinde sosyal çalışmacıların yerinde incelemesi ve Değerlendirme Kurulu’nun kararıyla, gerekli yardımlar ulaştırılmaktadır. Bu kapsamda yıllar itibariyle yapılan sosyal yardımlar Tablo 18’de gösterilmiştir.

Tablo 18. Yıllara Göre Sosyal Yardımlar

Yardım Türü	Nakdi Yardım		Ayni Yardım					
Yıllar	Sayısı (Ad.)	Bedeli (TL)	Yardım Kuponu (Ad.)	Yardım Kup. Aile (Ad.)	Yardım Kuponu (TL)	Tıbbi Yardım (Ad.)	Tıbbi Yardım (TL)	Eşya ve Giyim Yard. Aile (Ad.)
2009	48.660	11.872.075	747.031	139.742	18.675.775	201	52.425	2.221
2010	55.132	14.140.405	731.070	102.966	18.276.750	180	61.395	1.099
2011	56.543	14.955.520	1.180.421	114.242	29.510.525	65	15.130	1.240
2012	75.156	25.213.420	1.583.148	101.487	39.578.700	141	13.155	1.719
2013	99.172	32.887.135	1.994.515	85.596	49.862.875	738	33.275	13.257
Toplam	334.663	99.068.555	6.236.185	544.033	155.904.625	1.325	175.380	19.536

Tablo 18’de sosyal yardımların daha çok ayni yardım şeklinde yapıldığı görülmektedir. Büyükşehir Belediyesi ihtiyaç sahiplerine ayni yardımların bir türü olan yardım kuponları dağıtarak hizmet etmeye çalışmaktadır. Tablo 18’den dağıtılan nakdi yardımların azımsanmayacak miktarda olduğu görülmektedir.

Bu yardımlara ilaveten İstanbul’a çeşitli nedenlerle gelmiş fakat ekonomik veya sosyal sıkıntılardan dolayı memleketine geri dönmek isteyen fakat maddi olanağı olmayan ailelere tersine göç hizmeti kapsamında yardım yapılmaktadır. Ayrıca asker, öğrenci ve tedavi olmaya İstanbul’a gelen fakat kalacak yeri ve geri dönmek için de

maddi imkânı bulunmayan vatandaşlara da yine memleketlerine dönebilmeleri için maddi destekler sağlanmaktadır.

Büyükşehir bünyesinde yürütülen sosyal hizmetler ise dört başlık halinde incelenebilir. Bunlar; yaşlı, çocuk ve gençlere yönelik sosyal hizmetler, kadınlara yönelik sosyal hizmetler, engellilere yönelik sosyal hizmetler ve diğer sosyal hizmetlerdir.

Yaşlı, Çocuk ve Gençlere Yönelik Sosyal Hizmetler

Yaşlılara yönelik hizmetlerin önemli bir kısmı 151.000 m²'lik bir alanda hizmet veren ve Türkiye'nin en büyük huzur ve bakımevi olan Kayışdağı Darülaceze Kampüsü'nde yürütülmektedir. Bunun yanında, Dr. Beşir Akınal Huzurevi, Akseki Ormanalı Abdullah-Nerime Turan Huzurevi/Sanatçı Yaşam Evi ve Yaşam Evleri de yaşlılara hizmet veren diğer hizmet birimleridir.

Kayışdağı Kampüsü'nde yaşlılara yönelik çok kapsamlı projeler yürütülmektedir. Sosyal hayata adaptasyon projesi ile bir taraftan kurum içinde doğum günleri, piknikler, geziler gibi faaliyetler yapılırken öbür taraftan kurum dışında da sakinlerin sosyal hayattan tamamen kopmamaları için kurum öncesindeki sosyal yaşamlarına yönelik faaliyetler sürdürülmektedir. *Darülaceze Dostluğu Projesi* kapsamında da değişik kesimlerden gelen gönüllüler ile sakinlerin kaynaşması sağlanmaya çalışılmaktadır.

Kampüs içerisinde *Aktif ve Güvenli Yaşam Alanı Oluşturma Projesi* kapsamında çeşitli tadilatlar yapılarak sakinlerin siteleri daha güvenli kullanmalarına imkân tanınmıştır. *Aktif Yaşlılık Projesiyle* sakinlerin düzenli egzersiz ve spor yapmaları sağlanmıştır. *Manevi Bakım Projesi*'yle her hafta il müftülüğü tarafından gönderilen görevliler tarafından toplantılar düzenlenmekte, buralarda dini ve ahlaki konular işlenmektedir.

Sosyal Bakım Projesi kapsamında sosyolog, psikolog, diyetisyen, hasta bakıcı, doktor vb. uzmanlarla bir araya gelinerek her bir sakin için bir bakım planı oluşturulmuştur. Ayrıca sakinlere fizik tedavi ve rehabilitasyon hizmetleri de verilmektedir.

Akseki Ormanalı Abdullah-Nerime Turan Huzurevi/Sanatçı Yaşam Evi'nde ise topluma mal olmuş sanatçılara hizmet verilmektedir. Son olarak, mahalle içlerinde sakinlerin sosyal hayatlarından kopmadan yaşamlarını sürdürebilmelerine imkân tanıyan Yaşam Evi hizmetleri de verilmektedir. 2013 yılı sonu itibariyle 28 Yaşam Evinde 42 sakin hizmet almaktadır.

Gençlere yönelik olarak İstanbul Gençlik, Rehabilitasyon ve Meslek Edindirme Merkezi (İSMEM) bünyesinde faaliyetler yürütülmektedir. 14 yaşını doldurmuş 25 yaşından gün almamış sokak çocuklarını veya sokağa düşme tehlikesi olan çocukları topluma kazandırmak amacıyla bu çocukların temel eğitimleri, mesleki eğitimleri ve sosyal rehabilitasyonları sağlanmaktadır. 2013 yılı itibariyle 49 çocuk ve ergen buradan hizmet almaktadır.

Gençlere yönelik bir diğer hizmet, AB projesi kapsamında oluşturulan İstanbul Gençlik Eğitim ve Rehberlik Merkezi (İGEM) bünyesinde sürdürülmektedir. Merkez, Sultanbeyli'de sosyo-ekonomik durumu düşük ailelerin çocuklarına eğitim ve sosyal faaliyetlerde fırsat eşitliği tanımak, çocuğun sokakta geçirdiği zamanı en aza indirerek toplumla uyumunu artırmak amacıyla faaliyetlerini yürütmektedir. Aralık 2013 sonu itibariyle 40 çocuk, ergen ve aileleri merkezdeki hizmetlerden faydalanmaktadır.

Kadınlara Yönelik Sosyal Hizmetler

İstanbul'da yaşayan kadınların yaşadıkları zorluklar, beklentiler ve uyum sorunlarıyla ilgili çözümler üretmek amacıyla projeler yapıp hayata geçiren Kadın Koordinasyon Merkezi (KKM), çeşitli seminerler, kurs programları, sergiler, fuarlar ve festivaller düzenlemektedir.

Engellilere Yönelik Sosyal Hizmetler:

Engellilerin kapasitelerini geliştirmek, yaşam koşullarını iyileştirmek, toplumsal gelişmelerden pay almalarını sağlamak, toplumsal üretime katkıda bulunmalarını sağlamak ve böylece yaşam kalitelerini yükseltmek amacıyla Tophane İstanbul Engelliler Merkezi (İSEM) de dahil olmak üzere toplam 24 Merkez, 4 Engelli Koordinasyon Birimi ve 1 Yaz Kampı binasında çeşitli hizmetler yürütülmektedir. Söz konusu merkezlere 2013 yılı itibariyle 121.551 kişi kayıtlıdır.

Engellilere yönelik olarak tıbbi ve sosyal rehabilitasyon hizmetleri, bilgilendirme ve danışmanlık hizmetleri, suyla (hidroterapi) veya atla (hipoterapi) spor yoluyla rehabilitasyon hizmetleri, yaz kampları, sosyal organizasyonlar ve eğitim hizmetleri, konuşma terapisi hizmeti, zihinsel engellilere beceri kazandırma faaliyetleri, işe yerleştirme hizmetleri, tıbbi malzeme yardım hizmetleri, çağrı merkezi hizmeti, ücretsiz ulaşım hizmeti, toplu ulaşım araçlarının engellilerin kullanımına uygun hale getirilmesi hizmetleri, erişilebilir yaya sinyal sistemleri (EYS) hizmeti, yatay ve düşey trafik işaretleme hizmetleri ve trafik eğitim hizmetleri gibi çok çeşitli alanlarda değişik projelerle hizmetler sunulmaktadır.

Diğer Sosyal Hizmetler

Yukarıda ifade edilen hizmetlere ilaveten kurulan mobil büfelerle özellikle hastaneler, sahiller gibi ihtiyaç hissedilen yerlerde halka küçük ikramlarla hizmetler sunulmaktadır. Bir diğer hizmet, aşevi hizmetidir. Bu çerçevede tüm İstanbul'u dolaşan aşevi araçları günde yaklaşık 10.000 kişiye sıcak yemek imkânı sağlamaktadır.

Halkın düzenli, ucuz, sağlıklı ve kaliteli ekmek ve unlu mamulleri ihtiyacını karşılamak amacıyla kurulan İstanbul Halk Ekmek, 1.545 satış noktasında 55 çeşit ekmekle İstanbul'un ekmek ihtiyacının %10'unu karşılamaktadır.

Afet Koordinasyon Merkezinin (AKOM) ağır kış şartlarına dair alarm vermesi durumunda sokakta yaşayan insanların soğuk hava şartlarında dışarıda kalmamaları ve donarak ölümlerin engellenmesi amacıyla sosyal destek hizmetleri yürütülmektedir.

Güvenlik kuvvetlerinin yardımı ve 112'ye yapılan ihbarlar sonucu toplanarak spor salonuna getirilen evsizler sağlık kontrolünden geçirilerek donma riski ortadan kalkıncaya dek giyecek, yiyecek, temizlik ve konaklama hizmetleri verilerek bakım altına alınmaktadırlar. Bakım süreci boyunca evsizlere, belediyenin ve diğer sosyal hizmet kurumlarının verebileceği sürekli bakım hizmetleri hakkında bilgi verilerek şartları uygun olanlar farklı sosyal hizmet kurumlarına yerleştirilmekte, evlerine yahut memleketlerine dönmek isteyen kişilere ise gerekli yardımlar yapılmaktadır. Aralık 2012-Mart 2013 kış sezonunda 2.060 evsiz bireye hizmet verilmiştir. 2013-2014 kış sezonunda ise 31 Aralık'a kadar 1.245 kişiye hizmet verilmektedir.

Her yıl artan mezar yeri ihtiyacından dolayı yetersiz kalan mezarlık alanlarının artırılması çalışması kapsamında 2013 yılı içerisinde Avrupa yakasında 2 yeni mezarlık

oluşturulmuş ve Anadolu yakasında da 53 dönümlük ek mezarlık alanı çalışması yapılmış ve define açılmıştır.

Kullanımda olan 268'i Müslüman 54'ü ekalliyet olmak üzere 322 mezarlığın her türlü bakım hizmeti yürütülmekte ve 450 özel güvenlik görevlisi ile güvenlikleri sağlanmaktadır. Buna ilaveten Büyükşehir Belediyesi tarafından cenazenin evden alınmasından defin işlemlerinin yapılmasına kadarki bütün hizmetler ücretsiz olarak verilmektedir. Ayrıca Büyükşehir, il dışı ve yurtdışı cenaze nakil hizmetlerini de yürütmektedir.

2.1.3.5. Sosyal Belediyecilik Anlayışı Kapsamında Yürütülen Sosyal, Kültürel, Sanatsal ve Sportif Hizmetler

Bu kapsamda Büyükşehir Belediyesi, kültür merkezleri, konser salonları, müzeler ve meydanlar gibi birçok farklı mekânda İstanbul halkına yönelik olarak sergilerden, halk oyunları gösterisine kadar birçok dalda kültürel etkinlikler yapmaktadır. Yıllar itibariyle gerçekleştirilen etkinlikler aşağıdaki Tablo 19'da gösterilmiştir.

Tablo 19. Gerçekleştirilen Kültürel Etkinlikler

Etkinlik Türleri	Ölçü	2009	2010	2011	2012	2013
Sergiler	Adet	72	53	47	70	48
Film Gösterimleri	Adet	44	55	63	76	50
Seminer-Söyleşi	Adet	453	459	515	545	553
Konserler	Adet	826	970	1.066	1.457	1.364
Özel Etkinlikler	Adet	30	36	44	39	45
Paneller	Adet	1	15	-	-	6
Kültür Günleri	Adet	1	1	-	-	1
Sempozyumlar	Adet	4	7	5	3	5
Şiir Programları	Adet	6	10	5	-	9
Halk Oyunları Gösterisi	Adet	2	6	1	-	5
Yarışmalar	Adet	-	2	1	-	-
Tiyatro Oyunları (Seans)	Adet	1.871	2.095	2.121	2.466	2.346
Toplam	Adet	3.310	3.709	3.868	4.656	4.432

Tablo 19'da Büyükşehir Belediyesi'nin kültürel etkinlikler kapsamında daha çok tiyatro oyunları, konser ve seminer-söyleşi etkinliklerini düzenlediği görülmektedir.

Faaliyetlerin çeşitliliği kültür hizmetlerinin sunumunda toplumun her kesimine hitap edildiğini göstermektedir.

Büyükşehir Belediyesi, sahip olduğu 7.791 koltuk kapasiteli 11 tiyatro sahnesinde 2013 yılında 523.711 kişiyi tiyatro ile buluşturmuştur. 9-19 Mayıs tarihleri arasında Genç Günler Etkinlikleri ve 23-30 Nisan tarihleri arasında ise Çocuk Şenlikleri düzenlenmiştir. Ayrıca 9-11 yaş grubundaki çocuklara tiyatro sanatını sevdirmeye adına Kâğıthane ve Ümraniye sahnelerinde oyunculuk, dans, dramaturgi, tasarım, diksiyon ve sosyal beceri dersleri ücretsiz olarak verilmiştir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 17 kütüphane ve 5 gezici kütüphane ile İstanbul halkına bilgi kaynaklarını sunmaktadır. Bu kütüphanelerden 2013 yılında 817.463 okuyucu faydalanmıştır. Gönüllü kitap seslendirme çalışmaları ile özellikle görme engelli olan vatandaşlar için çok sayıda kitap seslendirilmiş ve www.ibb.gov.tr adresinden kullanıma sunulmuştur. Kütüphaneler konusundaki bir diğer çalışma, dijital arşiv çalışmasıdır. Atatürk Kitaplığı Kütüphanesinde eski eserler dijital ortama aktararak, böylece hem yıpranmaları engellenmiş hem de bu eserlere dijital ortamda ulaşılması sağlanmıştır.

Kültürel hizmetlerin diğer bir alanı müze hizmetleridir. Büyükşehir Belediyesi 5 müze ile İstanbul halkına müzecilik hizmetlerini sunmaktadır. Kültürel mirasın korunması çalışmaları kapsamında önceki yıllarda başlayıp 2013 yılı içerisinde tamamlanan 15 proje ile toplam 55 tescilli kültür varlığı yapının rölöve, restitüsyon ve restorasyon projesi tamamlanmıştır. 2013 yılı içerisinde 34 projenin çalışmaları yürütülmüştür.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi, spora yönelik olarak 2 adet buz pisti, 16 adet spor salonu, 14 adet yüzme havuzu, 28 adet fitness salonu, 20 adet step-aerobik salonu, 19 adet savunma sporları salonu, 13 adet masa tenisi salonu, 21 adet sauna, 28 adet tenis kortu, 6 adet açık basketbol-voleybol sahası, 30 adet halı saha 1 adet stat, 2 adet ayak tenisi, 3 adet buhar odası, 1 adet squash salonu, 18 adet çocuk oyun odası ve 2 adet kamp eğitim merkezi oluşturmuştur. Buralarda uzman eğitmenler nezaretinde 7 gün 24 saat yüzme, fitness, step, pilates, basketbol, voleybol, futbol, karate, taekwon-do, kickbocks, capoeira, kungfu, kort tenisi, masa tenisi, boks, aikido, badminton, jimnastik,

buz hokeyi, buz pateni, wushu, wingstun, spining, squash branşlarından oluşan toplam 24 branşta ücretli/ücretsiz spor hizmeti verilmektedir.

İstanbulullarda *sağlıklı yaşam için spor* kültürünü oluşturmak için İstanbul'un 30 tarihi parkında ve rekreasyon alanında çeşitli spor etkinlikleri düzenlenmektedir. Bunun yanında amatör spor kulüpleri ile okul spor kulüplerine destek amacıyla ayni ve nakdi yardımlar yapılmaktadır. 587 okulun spor malzemesi ihtiyacı karşılanmıştır. 2012-2013 sezonu için 39 ilçede futbolda 592, basketbolda 58, voleybolda 33, taekwon-doda 51, karatede 92, judoda 15, güreşte 29 olmak üzere 870 amatör spor kulübüne 130 bin kalem spor malzemesinin dağıtılması gerçekleştirilmiştir.

Son olarak Büyükşehir Belediyesi tarafından inşa edilip okullara verilen 143 spor salonundan 117'si okul saatleri dışında ve hafta sonlarında spor kulüplerinin ve halkın kullanımına açılmıştır. 2013 yılı içinde 10'u ulusal 8'i uluslararası olmak üzere 18 spor organizasyonu düzenlenmiştir. Bunlar içinde en önemli organizasyon ise 100 ülkeden yaklaşık 20.000 sporcunun katılımıyla gerçekleşen *Vodafone İstanbul Maratonu*'dur.

2.1.3.6. Sosyal Belediyecilik Anlayışı Kapsamında Yürütülen Diğer Hizmetler

İstanbul Büyükşehir Belediyesi, gençlerin siyasal, bilimsel, kültürel ve sanatsal yönlerden gelişimlerine katkı sağlamak amacıyla 2005 yılında Gençlik Meclisi'ni kurmuştur. İstanbul'daki tüm ilçelerden gelen temsilcilerden oluşan meclis, gençlerin yönetime katılımını sağlamak amacıyla ulusal ve uluslararası çeşitli organizasyonlar düzenlemektedir. Katılımcı bir anlayış çerçevesinde 2005 yılında kurulan bir diğer meclis ise Çocuk Meclisi'dir.

Bir diğer hizmet, Belnet-İnternet ve Bilgi Erişim Merkezleridir. 28 ilçede 64 şubede hizmet veren bu merkezlerde İstanbul halkı, haftanın 7 günü ücretsiz ve güvenli internet kullanabilmektedir.

Şehir halkı için önemli bir hizmet de İstanbul il sınırları içinde vefat edenlerin ailelerinin başkan adına aranıp taziye dileklerinin iletilmesidir. Buna ilaveten *Beyaz Karanfil Projesi* kapsamında hastanelerde yatan hastalara, huzurevinde kalan sakinlere,

çocuk esirgeme kurumu ve kreşlerdeki çocuklara moral ziyaretleri yapılmaktadır. Yine muhtarlar ziyaret edilerek mahallenin sorunları yerinde tespit edilip çözüme kavuşturulmaya çalışılmaktadır. Büyükşehir Belediyesinin yapmış olduğu hizmetleri tanıtmak ve özellikle yabancı turistlere danışmanlık hizmeti sunmak amacıyla şehrin 17 noktasında iletişim noktaları oluşturulmuştur.

Çevre konusunda da önemli çalışmalar yürütülmektedir. Öncelikle, mevcut 50.913.744 m²'lik yeşil alan düzenli olarak temizlenmekte, çimleri biçilmekte ve ağaçları budanmaktadır. Mevcut parklara ilaveten 13 adet parkın yapımı tamamlanmıştır. Parklar lale ve mevsimlik çiçeklerle donatılmıştır.

2.2. İzmir

2.2.1. Sosyal ve Ekonomik Özellikleri¹⁹

İzmir ili, Anadolu yarımadasının batısında, Ege kıyılarının tam ortasında yer alır. Kuzeyden Balıkesir, doğudan Manisa, güneyden Aydın illeri ile çevrilmiştir. İzmir'in yüzölçümü göller hariç, 12.012 km² olup Türkiye'nin %1,6'sını oluşturmaktadır.

İzmir'in nüfusu 2013 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) sonuçlarına göre 4.061.074 kişidir. Son düzenleme ile birlikte nüfusun tamamı şehirde yaşamaktadır. İlin nüfus yoğunluğu ise km² başına 338 kişi olup, Türkiye'nin İstanbul'dan sonra en yoğun ikinci ilidir. Nüfus bakımından en büyük ilçeleri sırasıyla Karabağlar, Buca, Bornova ve Konak'dır. Nüfusça en küçük ilçesi ise Karaburun'dur. Yüzölçümü bakımında en büyük ilçesi Bergama, en küçük ilesi ise Balçova'dır.

¹⁹Türkiye İstatistik Kurumu, Seçilmiş Göstergelerle İzmir 2012, Ankara, 2013; Bölgesel İzleme Göstergeleri TR31 İzmir 2008, Ankara, 2009.

Tablo 20. İzmir İlinin İlçeler İtibariyle Nüfus Bilgileri

Belediyeler	Toplam Nüfus (2013)
Aliağa	80.948
Balçova	77.624
Bayındır	40.690
Bayraklı	310.656
Bergama	101.217
Baydağ	12.555
Bornova	426.490
Buca	454.112
Çeşme	35.965
Çiğli	173.667
Dikili	36.124
Foça	32.534
Gazimir	129.534
Güzelbahçe	27.389
Karabağlar	471.676
Karaburun	9.092
Karşıyaka	321.870
Kemalpaşa	97.499
Kınık	28.000
Kiraz	44.017
Konak	385.843
Menderes	77.706
Menemen	142.836
Narlıdere	63.743
Ödemiş	129.295
Seferhisar	33.588
Selçuk	34.979
Tire	80.381
Torbalı	144.293
Urla	56.751
Büyükşehir Belediyesi	4.061.074

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) Veri Tabanı, (01.09.2014).

Şehrin son beş yıl içindeki nüfus hareketliliğine bakıldığında 2008-2009 döneminin dışında genelde aldığı göç ile verdiği göç arasındaki farkın 10.000 civarında olduğu görülmektedir. Dolayısıyla İzmir için göç alan bir il denilebilir.

Tablo 21. İzmir İlinin Nüfus Hareketliliği

	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013
Aldığı Göç	116.390	111.255	110.364	105.804	113.673
Verdiği Göç	89.517	99.775	101.420	95.954	99.681
Türkiye Toplam	2.236.981	2.360.079	2.420.181	2.317.814	2.534.279

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) Veri Tabanı, (01.09.2014).

İzmir’de çok sayıda yükseköğretim kurumu vardır. Ege Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Kâtip Çelebi Üniversitesi, Yaşar Üniversitesi, Şifa Üniversitesi ve Gediz Üniversitesi bunlardan bazılarıdır.

İzmir, şehirleşme oranı, okuryazarlık oranı, kişi başına GSYH ve sanayi kolunda çalışanların toplam istihdama oranı bakımlarından Türkiye ortalamalarının üstündedir. Tarım kolunda çalışanların toplam istihdama oranı ise Türkiye ortalamasının altındadır.

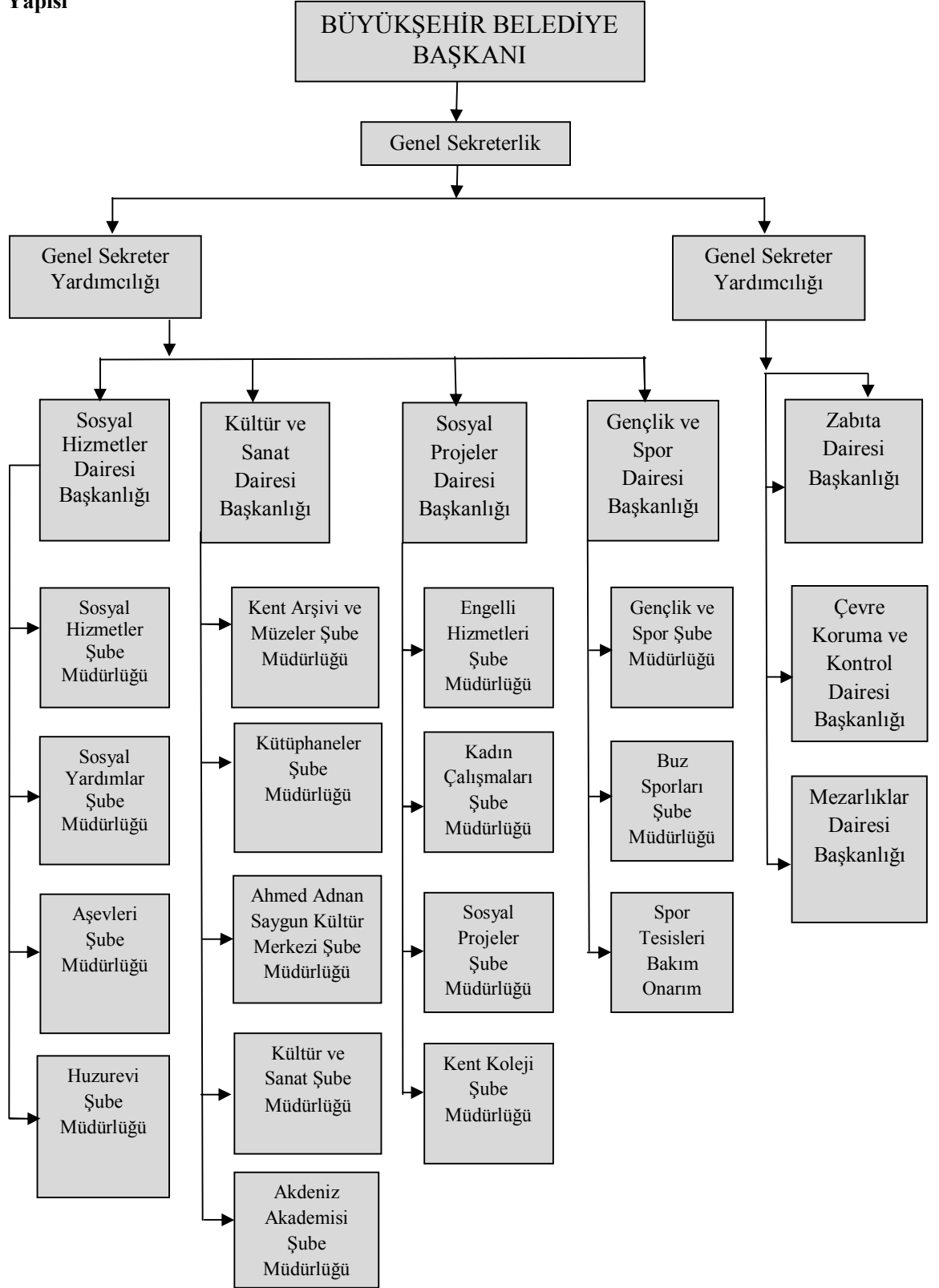
İzmir ekonomisi ağırlıklı olarak sanayi, ticaret, ulaştırma-haberleşme ve tarım faaliyetlerinden oluşmaktadır. Türkiye ihracatının yaklaşık %5,98’i, Ege Bölgesi ihracatının ise neredeyse yarısı, Türkiye’nin en büyük ihracat limanına sahip olan İzmir’den gerçekleşmektedir. Ulusal ve uluslararası banka ve borsaları ile İzmir ve yöresi, iyi bir sermaye piyasasına sahiptir. Türkiye’nin en büyük emtia borsası da İzmir’dedir.

Son olarak, farklı kültür ve medeniyetlerin buluşma noktası olması hasebiyle İzmir’in tarihi zenginliği, sosyal, ekonomik ve kültürel yapısının da çeşitlilik göstermesine olanak vermiştir.

2.2.2. İzmir Büyükşehir Belediyesinin Sosyal Belediyeciliğe İlişkin Teşkilat Yapısı

İzmir BŞB’nin sosyal belediyeciliğe ilişkin teşkilat yapısı aşağıdaki gibidir.

Şekil 2. İzmir Büyükşehir Belediyesinin Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerine İlişkin Teşkilat Yapısı

Kaynak: <http://www.izmir.bel.tr/OrganizasyonSemasi/677/tr>, (07.06.2014).

2.2.3. İzmir Büyükşehir Belediyesinin Sosyal Belediyecilik Faaliyetleri²⁰

2.2.3.1. Sosyal Belediyecilik Anlayışı Kapsamında Yürütülen Eğitim Hizmetleri

İzmir Büyükşehir Belediyesi, eğitim hizmetlerinin yürütülmesinde sosyal ve eğitsel alanda gelişimi ve yerelde kalkınmayı kendisine hedef olarak seçmiş, yaygın eğitim hizmetleriyle sosyal dayanışmayı artırmayı amaçlamıştır.

Bu bağlamda, kadınlara, işsiz gençlere ve çocuklara dönük mesleki eğitim ile yaşam kalitesini artırarak toplum bilincini yükseltmek amacıyla sosyal, kültürel ve sportif aktiviteler yapabilecek, psikolojik ve hukuki danışmanlık hizmetleri verebilecek *Yeni Semt Merkezleri*'nin yapılması planlanmaktadır.

Kadın, işsiz ve gençlere mesleki eğitim vererek meslek sahibi olmalarına yardımcı olmak amacıyla Meslek Edindirme ve Beceri Kursları düzenlenmektedir. 10 kurs merkezinde verilen kurslara 2013 yılında 4.845 kişi başvurmuştur. Toplamda 62 branşta verilen kursları başarı ile tamamlayan 2.302 kursiyere sertifika, 777 kursiyere de katılım belgesi ve transkript verilmiştir.

İlköğretim çağındaki çocuklara yaz dönemi boyunca eğitim, kültür ve sosyal alanlarda destek vermek amacıyla yaz okulları düzenlenmektedir. Bu okullardan 2013 yılında 863 öğrenci faydalanmıştır. 7 kurs merkezinde bilgisayar, resim, jimnastik, oyun atölyesi ve satranç gibi 14 branşta eğitim verilmiştir.

Dezavantajlı grupların bulunduğu 269 okuldaki 5.239 ihtiyaç sahibi öğrenciye bot (ayakkabı), 298 okuldaki 7.952 öğrenciye mont, 464 okuldaki 23.090 öğrenciye ise kırtasiye seti yardımı yapılmıştır.

İzmir Gençlere Kucak Açıyor Projesi'yle İzmir'e üniversite okumak için gelen 3.100 öğrenci otogarda karşılanmış ve kayıt yaptıracakları üniversitelere götürülmüştür. Bu öğrencilere yönelik günlük 200 kişilik çorba ikramında bulunulmuştur.

Abla, Ağabey, Kardeş Projesi'yle üniversite öğrencilerinden gönüllü olanlar ile ilköğretim öğrencilerinin buluşturulması sağlanmıştır. Projeye bir taraftan üniversite

²⁰ İzmir Büyükşehir Belediyesi 2013 yılı faaliyet raporundan derlenmiştir.

öğrencilerinin sosyal duyarlılıklarını öbür taraftan ise ilköğretim çocuklarının üniversiteli abla ve ağabeylerini örnek alarak yaşamdan beklentilerini artırmaları amaçlanmaktadır. 2013 yılında projeye 598 abla-ağabey katılmış ve toplam 551 kardeş öğrenciye hizmet verilmiştir.

Önder Aile Projesi ile sağlık, bağımlılıkla mücadele, şiddet, ergenlik, evden kaçma ve etkin disiplin yöntemleri gibi konularda toplam 22 söyleşi/eğitim düzenlenmiştir. Programları tamamlayan 322 kişiye katılım belgesi verilmiş ve çeşitli gezi ve turlar düzenlenmiştir.

2.2.3.2. Sosyal Belediyecilik Anlayışı Kapsamında Yürütülen Sağlık Hizmetleri

Sporculara, engellilere, yaşlılara ve ihtiyaç sahibi hastalara yönelik olarak Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezi kurulmuştur. 2013 yılında merkeze ESWT cihazı satın alınmış ve fizik tedavi ünitesi ayakta tedavi birimi hizmete girmiştir.

Sünnet, bronkoskopi, gastroskopi gibi küçük müdahalelerin yapılabileceği Gündüz Hastanesi geliştirilmiştir. 2013 yılında 3.313 vatandaşa dermatoloji, genel cerrahi, üroloji ve acil müdahale dallarında sağlık hizmeti verilmiştir.

Eşrefpaşa Hastanesinde yoğun bakım ünitesi kurulmuş, modern röntgen cihazı, bebekler için işitme ses cihazı, 2 adet hasta nakil ambulansı alınarak ve doktor kadrosu zenginleştirilerek sağlık hizmetleri daha kaliteli ve verimli yürütülmeye çalışılmıştır.

Bu hizmetlere ilaveten koruyucu ve tedavi edici sağlık hizmetleri çerçevesinde birçok faaliyet yapılmıştır. 2013 yılı içinde 164 mahallede 9.445 kişiye ağız, diş ve sağlık taraması yapılmış, ihtiyaç duyan vatandaşlara ağız ve diş sağlığı için gerekli malzemeler temin edilmiştir.

Organ ve kan bağıışı eğitimleri çerçevesinde 18 eğitim programında 449 kişiye bilinçlenme eğitimi verilmiştir. 65 kurs düzenlenerek 2.571 kişiye ilk yardım eğitimi verilmiştir. Yine 59 hijyen eğitimi programında 2.500 kişiye hijyen eğitimi verilmiştir. Sağlıklı Anne-Kadın Eğitimi Programı çerçevesinde 3.058 kişiye gerekli kadın ve anne eğitimi verilmiştir.

2.2.3.3. Sosyal Belediyecilik Anlayışı Kapsamında Yürütülen Konut Hizmetleri

TOKİ tarafından yapılan konutların bir kısmının imzalanan sözleşmeler çerçevesinde Büyükşehir Belediyesine devredilmesinin akabinde bunlar ağırlıklı olarak kentsel dönüşüm projelerinde evleri kamulaştırılan vatandaşlara verilmektedir.

Sosyal konut olarak Büyükşehir Belediyesinin 51 adet konutu vardır. Bunlardan 43'ü dar gelirli vatandaşlara tahsis edilmiş, 8 tanesi ise halen boş durumdadır.

2.2.3.4. Sosyal Belediyecilik Anlayışı Kapsamında Yürütülen Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmetler

Sosyo ekonomik dezavantajlılığın etkilerini hafifletmek amacıyla ihtiyacı olan vatandaşlara ayni ve nakdi yardımlar yapılmaktadır. Bu çerçevede Ramazan Bayramı'nda 26.939 kişiye ve Kurban Bayramı'nda ise 27.246 kişiye nakdi yardım yapılmıştır. 154 kişiye ise çek yolu ile yardım yapılmıştır. Bunlara ilaveten 80 aileye sağlık (ilaç ve tıbbi malzeme) yardımı, 25.000 aileye gıda paketi yardımıyla bulunulmuştur. 0-5 yaş grubundaki 92.000 çocuğa 8.567.672 litre süt yardımı yapılmış, ihtiyaç sahibi 913 aileye ise 9.135 çuval odun dağıtılmıştır.

Kasım ve Aralık aylarında ihtiyaç sahibi engelli ve hasta vatandaşlar ziyaret edilerek, ihtiyaçlar çerçevesinde, 12 kişiye 12 adet gıda paketi, 5 kişiye 50 çuval yakacak (odun), 3 kişiye 5 adet tek kişilik nevresim takımı, 3 kişiye 5 adet tek kişilik yorgan, 1 kişiye çift kişilik nevresim takımı, 1 kişiye yastık, 1 kişiye çift kişilik yorgan, 8 kişiye hasta yatağı, 2 kişiye halı, 2 kişiye kırtasiye seti, 1 kişiye mont, 1 kişiye bot (ayakkabı), 1 kişiye 1 koli (198 adet) bebek bezi malzeme desteği sağlanmıştır.

Yaşlı, Çocuk ve Gençlere Yönelik Sosyal Hizmetler

Huzurevindeki yaşlıların günlük yaşamdan kopmamaları ve sosyal ve psikolojik destek sağlanması amacıyla gezi ve eğlenceler, kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetler düzenlenmiştir. Onlara daha iyi hizmet sunabilmek amacıyla personele hizmet içi eğitimler verilmiştir. Huzurevine 48 yaşlının müracaatı alınmış, 45 yaşlının ise kabulü

yapılmıştır. Güzelyalı Sağlıklı Yaş Alma ve Dayanışma Merkezine 114 yeni üye kaydı alınmış ve toplam üye sayısı 644'e ulaşmıştır. Müyesser Turfan Güçsüzler Evi'nde ise 18-60 yaş arası 404 evsiz erkek vatandaşa kurumda kalmaları, huzurevi/bakım merkezine yerleştirilmeleri, iş bulmaları, memleketlerine gönderilmeleri ve evlerine geri dönmeleri konusunda hizmetler verilmiştir.

Alzheimer ve Demans Hastaları ve Aileleri İçin Danışma Merkezi hizmete açılmış ve 2013 yılında bakımlarını evlerinde sürdüren 8 yaşlıya hizmet verilmiştir.

Gençler Yaşlılar Elele Projesi'yle gençlerde sosyal sorumluluk bilinci geliştirmek, yaşlıların ise sosyal yönden rehabilitasyonunu sağlamak amacıyla ortak organizasyonlar düzenlenmiştir. 2013 yılında 117 yaşlıya ulaşılmış ve 218 genç projede yer almıştır.

7-22 yaş dilimindeki kentsel olanaklara erişimi kısıtlı çocuk ve gençlere ve onların ailelerine hizmet vermek amacıyla Çocuk ve Gençlik Merkezleri kurulmuştur. Katılımcıların zamanlarını etkin bir şekilde değerlendirip becerilerini geliştirdikleri bu merkezlerde çeşitli kurslar, gezi ve etkinlikler düzenlenmektedir. 2013 yılında kayıtlı çocuk ve genç sayısı 951 olmuştur.

Kentte yaşayan her kesimden vatandaşın sosyal ve kültürel ihtiyaçlarının tek bir merkezden karşılanması amacıyla Bayraklı Günübirlik Tesisleri (Bayraklı Sosyal Destek Merkezi) 2013 yılında hizmete açılmıştır. Merkez, ilk olarak çeşitli branşlardaki sertifikalı ve sertifikasız kurslarla, çocuklar için yaz okulu açmıştır. 2013 yılında 1.141 yetişkin ve 1.132 çocuk ve genç merkezdeki hizmetlerden faydalanmıştır. 185 kişiye danışmanlık hizmeti verilmiş, yetişkinler için 8 eğitim/seminer düzenlenmiştir.

Kadınlara Yönelik Sosyal Hizmetler

Şiddete maruz kalan kadınlara psikolojik, hukuki vb. danışmanlık hizmetleri vermek ve gerektiğinde geçici barınma sorunlarını çözmek amacıyla Aile Danışma ve Eğitim Merkezleri faaliyetlerini sürdürmektedir. 2013 yılında 879 kişi bu hizmetlerden faydalanmıştır. İmkânları kısıtlı bayanlara yönelik olarak kent ve körfez turu düzenlenmiştir.

Engellilere Yönelik Sosyal Hizmetler

Engelli bireylere mesleki, hukuki, psikolojik, kültürel ve sosyal destek ve eğitimler ile onların sosyal yaşama uyumlarını sağlamak, özgüvenlerini ve yaşam kalitelerini yükseltmek amacıyla Engelliler Merkezi, 2013 yılında 18.571 engelli bireye hizmet sunmuştur. Bu hizmetler, Fuar, İnciraltı ve Konak'taki Engelli Merkezleriyle yürütülmüştür. Bu çerçevede 1.025 engellinin özel donanımlı araçlarla çeşitli kurum ve kuruluşlarla ulaşımı sağlanmıştır. 343 engelli öğrenci merkezlerde verilmekte olan çeşitli kurslardan faydalandırılmıştır. 69 engelliye hukuksal danışmanlık, 30 engelliye psikolojik danışmanlık hizmeti verilmiştir. Merkeze kayıtlı öğrenciler ve yakınları için çok sayıda gezi ve piknik, tiyatro ve yemek programları düzenlenmiştir.

2013 yılında maddi imkânları yetersiz olan 822 engelli kişiden 75 kişiye akülü tekerlekli sandalye, 57 kişiye manuel tekerlekli sandalye, 37 kişiye hasta yatağı, 12 kişiye görme engelli bastonu, 49 kişiye 98 çift akü, 48 kişiye 7.812 adet bebek bezi, 544 kişiye 32.984 adet hasta bezi temin edilerek yardımda bulunulmuştur. Son olarak *Engelsiz İzmir 2013* sloganıyla *Uluslararası Katılımlı Engellilerin Kentsel Sorunları ve Çözümleri* isimli bir kongre düzenlenmiştir.

Diğer Sosyal Hizmetler

İzmir ili sınırları içerisinde ikamet eden fakir ve yardıma muhtaç tüm kesimlere, sosyal hizmet veren sivil toplum kuruluşlarına, okullara ve vakıflara hazır yemek ve kumanya yardım hizmeti verilmektedir. 2013 yılında 1.286.066 kişiye yemek, 73.370 kişiye kumanya ve 76.720 kişiye çorba yardımı yapılmıştır.

Cenaze hizmetlerinin ritüellere uygun bir şekilde gerçekleşmesi ve vatandaşların bu acılı günlerini daha rahat geçirebilmeleri amacıyla mezarlıkların bakım ve onarımları yapılmış, 10 adet cenaze aracı alınarak filo genişletilmiş, cenazesi olan vatandaşlara taziye ziyaretleri yapılmış ve pide ve ayran ikramlarında bulunulmuştur. Büyükşehir, 2013 yılında 19.488 defin işlemi gerçekleştirmiş, bu merasimlerde 618.144 adet pide dağıtılmıştır.

Kentin ihtiyaç duyduğu yeni mezarlık alanlarının oluşturulması amacıyla gerekli plan çalışmaları ve kamulaştırmalar yapılmıştır.

2.2.3.5. Sosyal Belediyecilik Anlayışı Kapsamında Yürütülen Sosyal, Kültürel, Sanatsal ve Sportif Hizmetler

Kardeş Aile Projesi kapsamında İzmir'e göçle gelen 312 aile ile 343 kentli aile bir araya getirilmiştir. Bunlara yönelik olarak çeşitli söyleşiler düzenlenmiştir. 269 çocuğa çeşitli eğitimler verilmiş, 218 kişiye psikolojik danışmanlık hizmeti ve 1.163 kişiye sosyal danışmanlık hizmeti verilmiştir.

Açık hava yaz sinemaları uygulamaları ile mahallelerde toplam 91 adet sinema filmi gösterilmiş, *Barış Selçuk Gazetecilik Ödülleri* yarışması düzenlenmiştir. Hıdrellez etkinlikleri kapsamında çeşitli konserler ve 2. *Uluslararası Heykel Çalıştayı* düzenlenmiştir.

Türkiye, Makedonya, Kosova, Arnavutluk, Bulgaristan, Yunanistan, Bosna-Hersek, Karadağ, Romanya ve Sırbistan halk oyunları ekiplerinin katılımıyla 9. *Balkanlılar Halk Dansları Festivali* gerçekleştirilmiştir.

Çetin Emeç Sanat Galerisi, İzmir Sanat Merkezi Fuaye, Tarihi Havagazı Fabrikası Kültür Merkezi, Ahmed Adnan Saygun Sanat Merkezinde fotoğraf, seramik, maket ve sinemaskop gibi değişik alanlarda 49 adet sergi gerçekleştirilmiştir. Yine şehrin farklı yerlerindeki değişik mekânlarda toplumun her kesimine hitap edecek türden konserler düzenlenmiştir. İsmet İnönü Sanat Merkezinde *Türkan Şoray İmza ve Söyleşi Günü* gerçekleştirilmiştir. Bunlara ilaveten 2013 yılında toplam 112 oyun çeşitli kesimlerden gelen 40.120 izleyici ile buluşturulmuştur.

Kent, Balçova, Buca ve Güzelbahçe Kütüphanelerinde 25.000 adet Türkçe ve 30.000 adet İngilizce kitapla kütüphanecilik hizmetleri yürütülmektedir. 2013 yılında 16.937 kişi kütüphaneleri ziyaret etmiş, 1317 yeni üye kaydı yapılmış, 14.040 adet ödünç kitap verilmiştir. Köy Enstitülerinin kuruluşunun 73. yıldönümü nedeniyle şair ve yazar 5 panelistin ve 250 kişinin katıldığı bir panel düzenlenmiştir. Son olarak Kent Koleji ve Akademisi (Akdeniz Akademisi) çeşitli konferanslar, toplantılar ve ziyaretler gerçekleştirmiştir.

Sportif faaliyetler çerçevesinde İzmir'deki amatör spor kulüplerine çeşitli spor malzemeleri yardımı yapılmıştır. 4.380 sporcuya 219 adet spor malzemesi seti verilmiş,

İzmir Büyükşehir Belediyesi Gençlik ve Spor Kulübü'ne nakdi yardım yapılmıştır. İhtiyaçlı ilköğretim okulları ve liselerin spor malzemesi eksikliklerinin giderilmesi için 245 adet spor malzemesi yardımı yapılmıştır.

İzmir'in kardeş şehri olan Almanya'nın Bremen kenti ile 350 kişinin katıldığı *One Nation Cup* isimli ortak bir organizasyon düzenlenmiş, katılımcılara çeşitli hediyeler verilmiştir. 2010 yılında açılan Buz Sporları Salonuyla birlikte *Buz Hokeyi Sosyal Projesi* 20 kişi ile başlatılmış, 2013 yılında ise 40 çocuk daha projeye dahil edilmiştir.

Halka açık alanlarda spor yapma imkânı tanıyıp alışkanlık kazandırmak amacıyla rekreasyon alanlarında kullanılmak üzere 11 takım kondisyon aleti satın alınmış ve ilgili yerlere yerleştirilmiştir. İzmirliyle sağlıklı yaşam ve ulaşımındaki kolaylığı benimsetmek ve bisiklet kullanımını yaygınlaştırmak amacıyla 10 adet bisiklet park yeri, 3 adet 3 tekerlekli bisiklet, 5 adet çocuk bisikleti satın alınmış ve şehrin muhtelif yerlerine konumlandırılmıştır. Şehirdeki 40 adet bisiklet 19.067 kişi tarafından kullanılmıştır. 19 Mayıs'ta Sokak Basketbolu Turnuvası düzenlenmiş, katılımcılara çeşitli hediyeler verilmiştir.

2.2.3.6. Sosyal Belediyecilik Anlayışı Kapsamında Yürütülen Diğer Hizmetler

Hava kirliliği ölçüm istasyonlarının sayısının artırılması ve izleme ağının genişletilmesi amacıyla 1 adet SO₂, 2 adet NO, 2 adet CO hava kalitesi ölçüm cihazı ile 4 adet masaüstü bilgisayar, 1 adet dizüstü bilgisayar, 7 adet modem alınmış ve kullanılan yazılımlar güncellenmiştir. *İzmir İli Gürültü Haritasının Çıkarılmasına İlişkin Proje*, 2013 yılında başlatılmıştır.

Dünya Sağlık Örgütü yetkilileri, 37 Avrupa ülkesinden 97 kentin belediye başkanı ve akademisyenlerin katıldığı *Sağlık ve Refah İçin Yenilik ve Paylaşılmış Yönetişim* temalı bir konferans düzenlenmiştir. Sağlıklı çevre için kömür depoları denetlenmiş, haşerelere karşı mücadele çalışmaları sürdürülmüştür. Körfezde yüzen katı atıklar hem karadan hem de denizden toplanmıştır.

Veterinerlik hizmetleri bağlamında 4042 sokak hayvanının muayenesi 2644 hayvanın kuduz aşısı, 5071 hayvanın paraziter tedavisi ile 1538 sokak kedisinin ve 1533 sokak köpeğinin kısırlaştırılması yapılmıştır. İzmir Doğal Yaşam Parkı'nda, eğitim, klinik, barınak, mutfak ve atölye birimleri, hayvanların beslenmeleri, refahları, üremeleri ve sayılarının artırılmaları gibi faaliyetlere devam edilmiştir. 2013 yılında İzmir Doğal Yaşam Parkı'nı 875.032 kişi ziyaret etmiştir.

Buca Hasanağa Bahçesinde yeşil alan düzenlemesi yapılmıştır. 55.640 m² yeşil alanda 1352 m. yürüyüş yolu, 1063 m. bisiklet yolu, 765 m² çocuk oyun alanı yapılmıştır. Büyükşehir genelinde bakımı yapılan alanın miktarı, 14.872.606 m²'dir. 2013 yılında çalışılan yeni alan ise 159.739 m²'dir.

2.3. Adana

2.3.1. Sosyal ve Ekonomik Özellikleri²¹

Adana; Anadolu yarımadasının güneyinde bulunan Akdeniz bölgesinin doğusunda yer almaktadır. Kuzeyinde Kayseri, doğusunda Osmaniye, kuzeydoğusunda Kahramanmaraş, güneydoğusunda Hatay, kuzeybatısında Niğde, batısında Mersin illeri, güneyinde ise 160 km'yi bulan Akdeniz kıyıları ile çevrilidir. İlin yüzölçümü 14.046 km² ile Türkiye yüzölçümünün %1,8'ine denk gelmektedir. İlin toprakları güneyden kuzeye gidildikçe yükselmekte ve Toroslar'a ulaşıncaya 2500 metreye kadar ulaşmaktadır. Seyhan ve Ceyhan nehirleri ile Tarsus Çayı'nın getirdiği alüvyonlardan oluşmuş olan Türkiye'nin en geniş delta ovası olan Çukurova, Adana'da bulunmaktadır.

Adana'nın nüfusu 2013 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) sonuçlarına göre 2.149.260 kişidir. Son düzenleme ile birlikte nüfusun tamamı şehirde yaşamaktadır. İlin nüfus yoğunluğu ise km² başına 153 kişi olup 98 kişi olan ülke nüfus yoğunluğunun üzerindedir. Nüfus bakımından en büyük ilçeleri sırasıyla Seyhan, Yüreğir, Çukurova, Ceyhan ve Sarıçam'dır. Nüfusça en küçük ilçe ise Saimbeyli'dir. Yüzölçümü bakımında en büyük ilçesi Kozan, en küçük ilesi ise İmamoğlu'dur.

²¹ Türkiye İstatistik Kurumu, Seçilmiş Göstergelerle Adana 2012, Ankara, 2013; Bölgesel Göstergeler TR62 Adana, Mersin 2010, Ankara, 2011.

Tablo 22. Adana İlinin İlçeler İtibariyle Nüfus Bilgileri

Belediyeler	Toplam Nüfus (2013)
Aladağ	17.221
Ceyhan	159.243
Çukurova	346.505
Feke	18.534
İmamoğlu	29.748
Karaisalı	22.230
Karataş	21.862
Kozan	128.153
Pozantı	20.954
Saimbeyli	16.572
Sarıçam	138.139
Seyhan	771.947
Tufanbeyli	18.234
Yumurtalık	18.463
Yüreği	421.455
Büyükşehir Belediyesi	2.149.260

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) Veri Tabanı, (01.09.2014).

Şehrin son beş yıl içindeki nüfus hareketliliğine bakıldığında 2009-2010 dönemine kadar aldığı göç ile verdiği göç arasında fazla fark olmamasına rağmen bu dönemden sonra aradaki farkın 10.000'in üzerine çıktığı görülmektedir. Bu verilerle Adana, göç veren bir il olarak tanımlanabilir.

Tablo 23. Adana İlinin Nüfus Hareketliliği

	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013
Aldığı Göç	53.685	53.096	50.523	45.927	50.598
Verdiği Göç	54.109	57.402	62.402	59.294	62.933
Türkiye Toplam	2.236.981	2.360.079	2.420.181	2.317.814	2.534.279

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) Veri Tabanı, (01.09.2014).

Adana, şehirleşme oranı, yıllık nüfus artış hızı ve tarım kolunda çalışanların toplam istihdama oranı bakımından Türkiye ortalamasının üstündedir. Kişi başına GSYH ve sanayi iş kolunda çalışanların toplam istihdama oranı bakımından ise Türkiye ortalamalarının altındadır.

Adana'nın yüzölçümünün %35'i tarım alanıdır. Buğday, mısır, fıstık, narenciye, soya ve ayçiçeği üretimi ile seracılık gelişmiştir. Bunlara paralel bir şekilde şehir, Çukurova tarım bölgesinde yetişen bu ürünlerin pazarlama ve dağıtım merkezidir. Nitekim Türkiye'nin en büyük Organize Sanayi Bölgesi buradadır. Ayrıca bağ ve

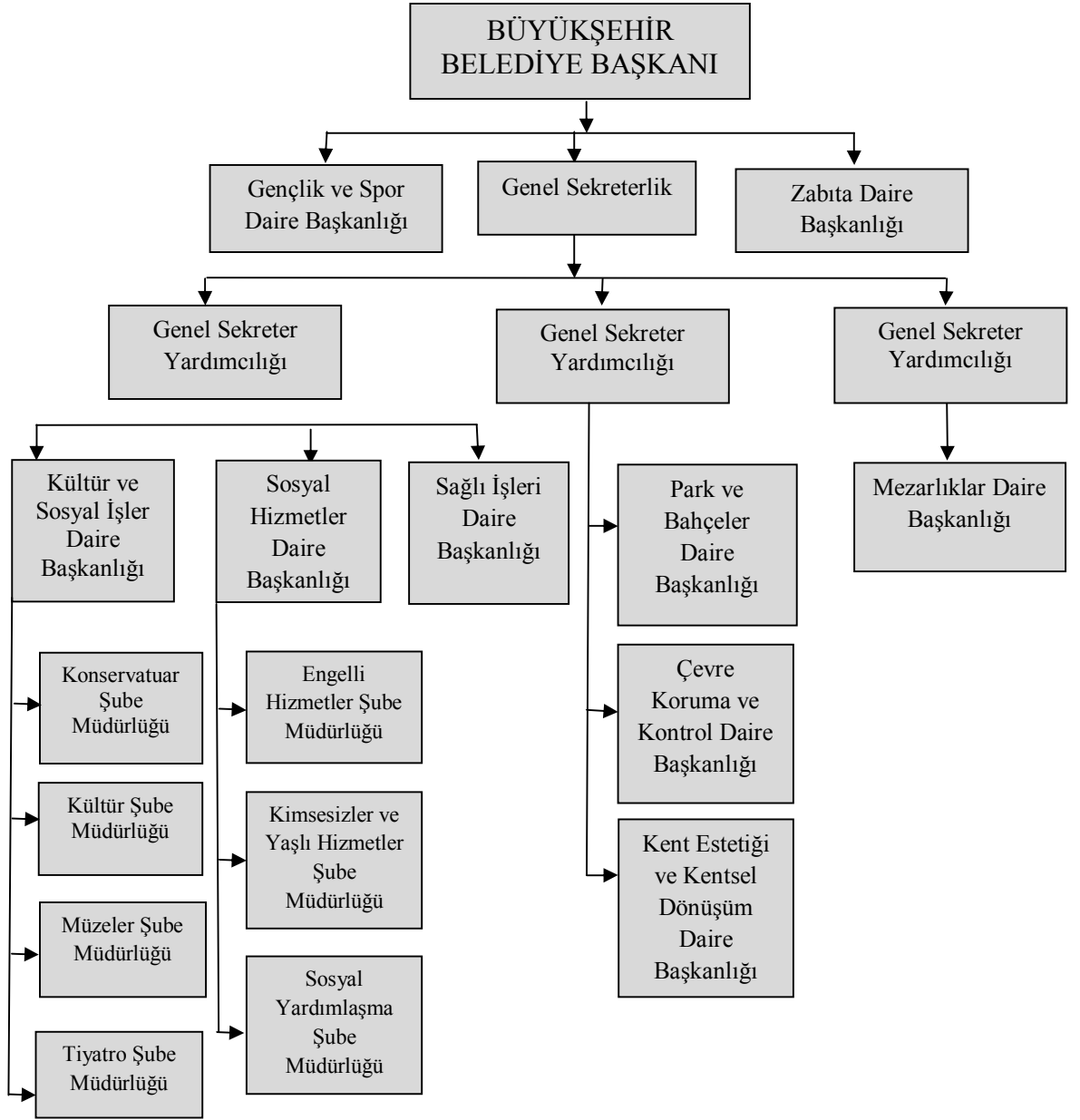
bahçecilikte önemli gelişmeler yaşanmaktadır. Tarımın dışında küçükbaş ve bkbaş hayvancılığın da Adana’da gelişmekte olduğu söylenebilir.

Adana’da yükseköğretim kurumlarının yeterince gelişmediği ifade edilebilir. Bu kurumlar, Çukurova Üniversitesi, Adana Bilim ve Teknoloji niversitesi ve kurulma çalışmaları devam eden vakıf niversitelerinden Kanuni niversitesi ile kurulması planlanan Adana Ticaret Odası niversitesi şeklinde sıralanabilir.

2.3.2. Adana Bkşehir Belediyesinin Sosyal Belediyeciliğe İlişkin Teşkilat Yapısı

Adana BşB’nin sosyal belediyeciliğe ilişkin teşkilat yapısı aşağıdaki gibidir.

Şekil 3. Adana Büyükşehir Belediyesinin Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerine İlişkin Teşkilat Yapısı

Kaynak: <http://www.adana-bld.gov.tr/organizasyon.html>, (07.06.2014).

2.3.3. Adana Büyükşehir Belediyesinin Sosyal Belediyecilik Faaliyetleri

2.3.3.1. Sosyal Belediyecilik Anlayışı Kapsamında Yürütülen Eğitim Hizmetleri²²

Şakir Paşa Konağı, kamulaştırılması ve restorasyonunun ardından, üniversiteye hazırlanan gençlere eğitim desteği veren bir merkez haline getirilmiştir. 1500 öğrenciye LGS ve YGS kursları verilmiş, sinema, piknik ve gezi programları düzenlenmiştir. Merkezde ayrıca velilere yönelik bilgilendirme toplantıları, öğretmenlere yönelik ise branş kursları açılmıştır.

2.3.3.2. Sosyal Belediyecilik Anlayışı Kapsamında Yürütülen Sağlık Hizmetleri

Belediyenin kullandığı otobüslerden biri, gezici sağlık ekibinin hizmetlerinde kullanılmaya başlanmıştır.

Hayvanlara yönelik olarak veterinerlik hizmetleri verilmiştir. Bu kapsamda hayvan barınağının toplama ekibi tarafından hayvanlar toplanmış, taşınmış, kısırlaştırılmış ve kuduz aşısı ve parazit ilaçlaması gibi gerekli bakım işlemlerine tabi tutulmuşlardır.

2.3.3.3. Sosyal Belediyecilik Anlayışı Kapsamında Yürütülen Konut Hizmetleri

Bu konuda herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

²² Adana Büyükşehir Belediyesi 2013 yılı faaliyet raporundan derlenmiştir.

2.3.3.4. Sosyal Belediyecilik Anlayışı Kapsamında Yürütülen Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmetler

Bu kapsamda sosyal belediyecilik esaslarına uygun bir şekilde hayatını normal yaşam standartlarından mahrum olarak sürdüren vatandaşlarımızın ihtiyaçları ve beklentileri karşılanmaya çalışılmaktadır. Ramazan ayında, Kimse Yok mu Derneği tarafından hazırlanan 1.000 adet yardım kolisinin dağıtımı yapılmıştır.

Yaşlı, Çocuk ve Gençlere Yönelik Sosyal Hizmetler

Gençlerin kültürel, sanatsal ve sosyal gelişimine destek olmak amacıyla SODES Gençlik Merkezi tamamlanarak hizmete girmiştir. Merkezde gençlere yönelik spor, sanat ve kültür eğitimleriyle ilgili 7 farklı bölüm vardır. Bunlar; Sergi Salonu, AB Danışma Ofisi, Müzik Atölyesi, Bilgisayar Atölyesi, Tiyatro, Modern Dans ve Bisiklet bölümleridir.

Altın Koza Tanıtım Organizasyonları kapsamında tüm merkez ilçelerde camiler, okullar, evler ve ekmek büfelerinde 100.000 adet oyuncak ve kalemlik, 26 camide Kur'an kursunu tamamlayan 2.000 öğrenciye ise Kur'an-ı Kerim dağıtımı yapılmıştır.

Son olarak *Avrupa Gönüllü Hizmet Projesi* kapsamında 18-30 yaş arası gençlere yönelik ev sahipliği yapmak, onları Avrupa'ya göndermek ve aracı kurum olarak hizmet vermek amacıyla akreditasyon işlemleri gerçekleştirilmiştir.

Kadınlara Yönelik Sosyal Hizmetler

Kanserle savaş haftası kapsamında 500 kadın misafirin davet edildiği Meme Kanseri Bilgilendirme Toplantısı düzenlenmiştir. Kadınlar gününde 30.000 adet karanfil dağıtılmıştır.

Anneler Değer Projesi kapsamında ALO 153 Çağrı Merkezine yapılan başvurular çerçevesinde doğum yapan annelere ev ziyaretleri gerçekleştirilmiş ve çeşitli ev hediyeleri takdim edilmiştir.

Engellilere Yönelik Sosyal Hizmetler

2013 yılında daha önce NATO'nun radar üssü olarak kullandığı Karataş ilçesinin Yemişli köyü yakınlarındaki 75 dönüm arazi üzerine 44 oda ve 75 yatak

kapasiteli Engelli Konaklama Merkezi yapılmıştır. Merkezde engelliler aileleriyle birlikte rehabilitasyon hizmetlerinden faydalanabilmektedirler.

Engellilerle ilgili faaliyet yürüten kurum ve kuruluşlarla iletişime geçilmiş, faaliyetlerde ihtiyaç duyulan yer ve taşıt gibi konularda yardımcı olunmuş, ihtiyaç sahibi engelli vatandaşlara manuel tekerlekli sandalye temin edilmiştir. Yaz döneminde düzenlenen yüzme kurslarına engelli çocukların da katılması sağlanmıştır.

Tablo 24. 2013 Yılında Engellilere Yönelik Gerçekleştirilen Faaliyetler

Faaliyetler	Sayı
Bilgilendirme, bilinçlendirme ve yönlendirme yapılan engelliler	799
Envanter doldurulan engelliler	120
Tekerlekli sandalye alımı	300
Beyaz baston alımı	500
Verilen sporcu tekerlekli sandalyeler	2
Yüzme kursuna katılan engelliler	2000
Görme engelliler için alınan laptoplar	2
Görme engelliler için yaptırılan takvimler	2000
Az görenler için alınan masaüstü büyüteçler	2
Engelli gençlik festivali	-
Yaptırılan engelli rehberi kitapçığı	4300
Yaptırılan engelli rehberi CD'si	2400

Tablo 24'de engellilere yönelik 2013 yılında gerçekleştirilen faaliyetler gösterilmektedir. Buna göre, 799 engelliye yönelik bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışması yapılmıştır. Engellilere yönelik 300 tane sandalye 500 tane baston alınmıştır. 2000 engelli yüzme kursuna katılmıştır. Yine engellilere rehberlik yapmaya yönelik çeşitli kitap ve CD'ler hazırlanmıştır.

Engelli bireylerin şehir içinde gezmelerine olanak sağlamak amacıyla şehir turu aracı oluşturulmuştur. *U-23 Tekerlekli Sandalye Basketbol Dünya Şampiyonası*'na 2013 yılında Adana ev sahipliği yapmıştır. Başta kaldırımlar olmak üzere şehrin bir çok mekânının engellilerin kullanımına uygun hale getirilmesi için çalışmalar yürütülmektedir.

Diğer Sosyal Hizmetler

Ramazan ayında iki ayrı noktada 1000'er kişilik iftar yemeği 30 gün boyunca verilmiştir. Kadir Gecesi'nde, Miraç Kandili'nde ve Ramazan Bayramı'nda programlar düzenlenmiş, şeker, simit ve lokumlar dağıtılmıştır. Yine dar gelirli, muhtaç, kimsesiz ve yoksul halk kesiminin ekmek ihtiyacını karşılamak amacıyla ekmek üretimi yapılmıştır.

Büyükşehir'in hizmet alanı içinde yer alan 5 mezarlığın temizlik, bakım ve güvenlik işleri eksiksiz yerine getirilmeye çalışılmıştır. Cenaze nakil ve defin işlemleri hizmeti verilmiştir. Yaşlı ve engelli vatandaşların kabir ziyaretlerinde kullanılmak amacıyla 6 golf aracı daha alınmış ve toplam 8 araca ulaşılmıştır. *Acınız Acımızdır Projesi* kapsamında taziye evlerine ziyaretlerde bulunulmuş, okunan duaların ardından hazırlanan taziye paketi takdim edilmiştir. *Bir Yastıkta Kocayın Projesi* ile birlikte evlenen çiftler düğün salonunda ziyaret edilmekte ve hediye paketi takdim edilmektedir.

2.3.3.5. Sosyal Belediyecilik Anlayışı Kapsamında Yürütülen Sosyal, Kültürel, Sanatsal ve Sportif Hizmetler

Belediye sosyal faaliyetlerinde kullanılmak üzere, hizmetten çekilen 4 otobüs modifiye edilerek üstü açık gezi otobüsü olarak tasarlanmış ve hizmete alınmıştır. Nevruz şenliği, uçurtma şenliği, Türkçe Olimpiyatları, Kutlu Doğum Etkinlikleri ve halka açık konser programlarıyla her kesimden vatandaşlar, eğlenme ve mutlu olma imkânı bulmuştur.

Sinema ve sanat dünyasından 75'i yabancı 648 konuğun ağırlandığı 20. *Uluslararası Altın Koza Film Festivali*, 16-23 Eylül 2013 tarihleri arasında 7 günlük bir program şeklinde gerçekleştirilmiştir. Festivalde sinema gösterimleri, konserler, havai fişek gösterileri vb. çeşitli sosyal aktiviteler yapılmış, kapanışa ise 4000 kişinin katılımı sağlanmıştır. 16-21 Aralık 2013 tarihleri arasında *13 Kare Sanat Günleri* düzenlenmiş, imza günleri, tiyatro gösterimleri, sergiler ve şiir dinletileri yapılmıştır.

Dilek Ağacı Projesi ile sivil toplum kuruluşları işbirliği çerçevesinde Güney Rotary Klübü ile Barbaros Mahallesi Okuma salonunda en çok kitap okuyan 60

öğrenciye bot ve mont hediye edilmiştir. Garanti Bankası ile ortaklaşa yapılan *Garanti Mini Bank Çocuk Filmleri Festivali* ile üç gün boyunca toplamda 2.500 çocuğa çevre kirliliği konusunda filmler izletilmiştir.

Kahyaoğlu çiftliği restore edilerek müze ve kütüphane haline getirilmiştir. İçerisinde Türk sinemasına ait binlerce film, film afişi, sanatçıların kişisel eşyaları, balmumu heykelleri olan Sinema Müzesi, on binlerce sanatsever tarafından ziyaret edilmektedir. Atatürk Parkı içerisinde yer alan 75. Yıl Sanat Galerisi, Türkiye genelindeki sanatçılara sanatlarını ortaya koyabilmeleri imkânı tanımaktadır. 2013 yılında 20.000 sanatsever buradaki faaliyetlerden ücretsiz olarak faydalanmıştır.

Büyükşehir bünyesinde oluşturulan Türk Halk Müziği ve Türk Sanat Müziği bölümleri kayıtlı öğrencilere dersler vermeye devam etmekte, pek çok etkinlikte konserler verilmektedir. Aynı şekilde Halk Oyunları Ekibi, Belediye Bandosu ve Çocuk Korosu da gösteri ve konserler düzenlemektedir. 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı etkinlikleri kapsamında Merkez Park'ta çocuklar için çeşitli eğlence ve aktivitelerin olduğu Keloğlan Masalları Köyü kurulmuştur.

Şehir Tiyatrosu, 525 seyirci kapasiteli salonuyla tiyatro gösterimlerini sürdürmektedir. 1 otobüs gezici kütüphane olarak tasarlanmış ve hizmet vermeye başlamıştır. *Adana'nın Renkleri Projesi* kapsamında Çukurova Kalkınma Ajansının destekleri ile yapılan 6 okuma salonunda vatandaşlara hizmetler sunulmaktadır.

İçinde tenis kortlarının, yürüyüş ve bisiklet yollarının olduğu Karaisalı Spor Parkı, 2013'te hizmete açılmıştır. Yine Kalkınma Ajansı'nın desteği ile Belediye Evleri Mahallesi'nde bir yüzme havuzu yapılmış ve hizmete açılmıştır.

Yaz aylarında 132 kişinin eğitim aldığı satranç kursları ve 7-15 yaş arasında 6.500 çocuğun eğitim aldığı yüzme eğitimi kursları düzenlenmiştir.

2.3.3.6. Sosyal Belediyecilik Anlayışı Kapsamında Yürütülen Diğer Hizmetler

Belediyenin sorumluluğu altındaki havuz kenarı, kavşak, üçgen ve göbekleri çiçeklendirilmiştir. 38 okulda velilere ve öğrencilere çevrenin korunmasına yönelik

yapılan ve yapılması gereken faaliyetler hakkında bilgi verilmiştir. Vektörlerle mücadele adına 313 mahalle ve orman köyünde larva ve uçkun mücadelesi yapılmıştır.

2.4. Diyarbakır

2.4.1. Sosyal ve Ekonomik Özellikleri²³

Diyarbakır, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin orta kısmında Mezopotamya'nın kuzey kısmında yer almaktadır. Doğuda Batman ve Muş, batıda Şanlıurfa, Adıyaman, Malatya, Kuzeyde Elazığ ve Bingöl, güneyde ise Mardin illeri ile kuşatılmıştır. Yüzey şekilleri oldukça sade olan şehrin çevresi yüksekliklerle kuşatılmış ve ortası çukur bir havza durumundadır. İlin yüzölçümü 15.204 km²'dir. Diyarbakır'ın en önemli nehri Dicle nehri olup, bu nehrin ortasından geçtiği Diyarbakır ovası ise bazalt levhaları ile örtülü kırmızı-kahverengi toprakları ile hayli münbittir.

Diyarbakır'ın nüfusu 2013 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) sonuçlarına göre 1.607.437 kişidir. Son düzenleme ile birlikte nüfusun tamamı şehirde yaşamaktadır. İlin nüfus yoğunluğu ise km² başına 106 kişi olup 98 kişi olan ülke nüfus yoğunluğunun üzerindedir. Nüfus bakımından en büyük ilçeleri sırasıyla Bağlar, Kayapınar, Yenişehir, Sur ve Ergani'dir. Nüfusça en küçük ilçe ise Çüngüş'dür. Yüzölçümü bakımında en büyük ilçesi Bismil, en küçük ilesi ise Kocaköy'dür. Diyarbakır nüfus açısından Türkiye'nin en büyük on ikinci kentidir.

²³ Türkiye İstatistik Kurumu, Seçilmiş Göstergelerle Diyarbakır 2012, Ankara, 2013; Bölgesel Göstergeler TRC2 Şanlıurfa, Diyarbakır 2010, Ankara, 2011.

Tablo 25. Diyarbakır İlinin İlçeler İtibariyle Nüfus Bilgileri

Belediyeler	Toplam Nüfus (2013)
Bağlar	357.727
Bismil	110.956
Çermik	50.657
Çınar	68.530
Çüngüş	13.097
Dicle	40.593
Eğil	23.066
Ergani	121.072
Hani	32.814
Hazro	17.220
Kayapınar	277.489
Kocaköy	16.371
Kulp	36.796
Lice	26.715
Silvan	86.093
Sur	123.311
Yenişehir	204.930
Büyükşehir Belediyesi	1.607.437

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) Veri Tabanı, (01.09.2014).

Şehrin son beş yıl içindeki nüfus hareketliliğine bakıldığında aldığı göç ile verdiği göç arasındaki farkın 10.000'in üzerinde seyrettiği görülmektedir. Bu verilerle Diyarbakır, göç veren bir il olarak tanımlanabilir.

Tablo 26. Diyarbakır İlinin Nüfus Hareketliliği

	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013
Aldığı Göç	32.384	34.810	36.622	30.789	35.466
Verdiği Göç	43.918	44.858	46.834	47.575	47.949
Türkiye Toplam	2.236.981	2.360.079	2.420.181	2.317.814	2.534.279

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) Veri Tabanı, (01.09.2014).

Diyarbakır, şehirleşme oranı, kişi başına GSYH ve sanayi iş kolunda çalışanların toplam istihdama oranı bakımından Türkiye ortalamasının altındadır. Yıllık nüfus artış hızı ve tarım kolunda çalışanların toplam istihdama oranı ise Türkiye ortalamasının üstündedir.

Dicle Üniversitesi ildeki tek devlet üniversitesi olma özelliğini korurken Selahaddin Eyyubi Üniversitesi ise tek vakıf üniversitesi olarak gözükmemektedir.

İlin ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayanmakta olup buna ilaveten küçük çaplı sanayi, turizm ve ticaret de görülmektedir. İlde yetiştirilen önemli tarım ürünleri sırasıyla buğday, arpa, pamuk ve kırmızı mercimektir. Bunların yanında sebze ve

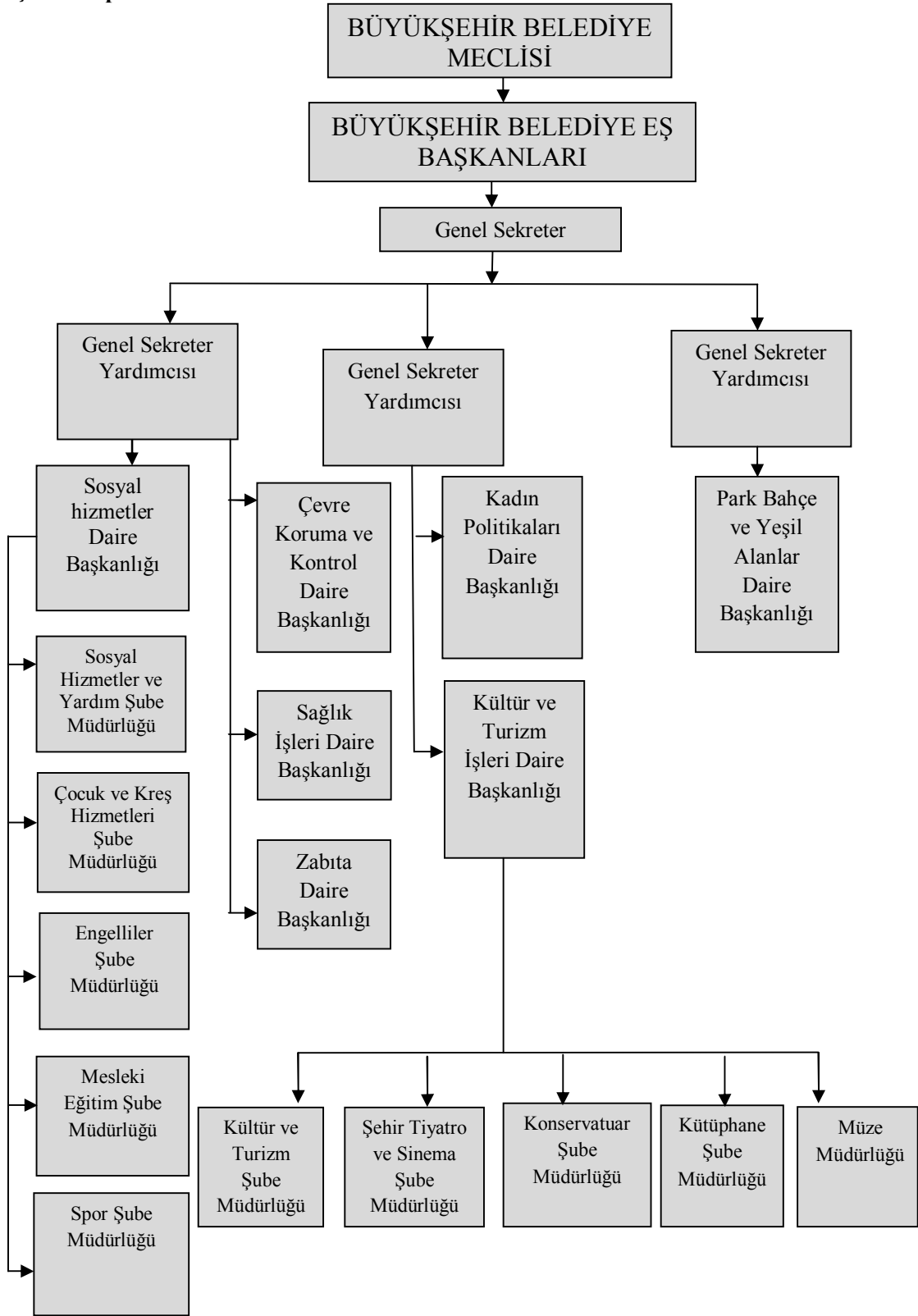
meyvecilik de gelişmeye başlamıştır. Karpuz, kavun, ceviz ve dut, yetiştirilen meyvelerden bazılarıdır. Türkiye'nin mevcut en zengin petrol yatakları Diyarbakır-Siirt sınırında, Batman ili ile Diyarbakır'ın Bismil ilçesi sınırları içindedir.

GAP çerçevesinde yapılmakta olan barajların bir bölümü ilin çevresindedir. Bu durum hidroelektrik enerji üretimi ve suyun tarımsal alanlarda kullanımına ilişkin yeni imkânlar sunmaktadır. Üretilen mermerin büyük kısmı ihraç edildiği için il, mermer merkezi olma yolunda ilerlemektedir.

2.4.2. Diyarbakır Büyükşehir Belediyesinin Sosyal Belediyeciliğe İlişkin Teşkilat Yapısı

Diyarbakır BŞB'nin sosyal belediyeciliğe ilişkin teşkilat yapısı aşağıdaki gibidir.

Şekil 4. Diyarbakır Büyükşehir Belediyesinin Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerine İlişkin Teşkilat Yapısı

Kaynak: <http://www.diyarbakir-bld.gov.tr/organizationschema.aspx>, (07.06.2014).

2.4.3. Diyarbakır Büyükşehir Belediyesinin Sosyal Belediyecilik Faaliyetleri²⁴

2.4.3.1. Sosyal Belediyecilik Anlayışı Kapsamında Yürütülen Eğitim Hizmetleri

Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi, kırdan kente göç eden 16 yaş ve üzeri yoksul/yoksun, işsiz, mesleksiz gençler, kadınlar ve sokakta çalışan çocuklara yönelik olarak çeşitli alanlarda mesleki eğitim hizmeti vermektedir. 2013 yılında açılan bu kurslar ve kursiyer sayıları aşağıda Tablo 27’de görülmektedir.

Tablo 27. 2013 Yılında Açılan Kurslar ve Kursiyer Sayıları

Sıra No	Kursun Adı	Verilen Kurs Sayısı	Kursiyer Sayısı
1	Kürtçe Kursu	4	113
2	Bilgisayar İşletmenliği	17	566
3	Bilgisayarlı Muhasebe	7	180
4	Elektrik Ark Boru Kaynakçılığı	1	23
5	İngilizce 1 ve 2. Kademeler	16	468
6	Kuaförlük, Cilt Bakımı	2	43
7	Aşçılık/Aşçı Çıraklığı	3	68
8	Tekstil	1	23
9	Evde Çocuk Bakıcılığı	2	51
10	Autocad	4	86
11	Aile Eğitimi	9	161
12	El Nakışı	3	63
13	Kalorifer Ateşçiliği	2	50
14	Web Tasarım	2	50
15	Reklam Tasarım	1	15
16	Bağlama/Koro	2	30
17	Gitar	1	15
	Toplam	73	2005

2.4.3.2. Sosyal Belediyecilik Anlayışı Kapsamında Yürütülen Sağlık Hizmetleri

2013 yılında Ana Çocuk Sağlığı Merkezi’ne başvuran kişi/hasta sayısının birimlere göre dağılımı aşağıdaki gibidir.

²⁴ Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi 2013 yılı faaliyet raporundan derlenmiştir.

Tablo 28. Ana Çocuk Sağlığı Merkezi'ne Başvuran Hastalar

Birim	Sayı
Poliklinik	6.943
Diş Polikliniği	140
Acil, Enjeksiyon, Pansuman	6.253
Laboratuvar	2.600
Aşı-Bağışıklama	326
Sağlam Çocuk	323
Aile Planlaması	3.496
Röntgen	651
Emzirme Danışmanlığı	369
Beslenme Danışmanlığı	573
Ambulans Hasta Nakil	265
Eczane	2.245
Toplam	24.184

Bağlar Belediyesinde çalışan işçiler sağlık taramasından geçirilmiş, Bağlar ilçesine bağlı 8 köye ve Kayapınar ilçesine bağlı 7 köye sağlık taraması ve eğitimi ile diş sağlığı eğitimi verilerek bütün çocuklara diş fırçası ve diş macunu ile masal kitapları dağıtılmıştır.

Hayvan Bakımevindeki hayvanların bakım ve beslenmesi yapılmaktadır. 2013 yılında dışarıdan 1231 hayvan getirilmiş ve gerekli aşıları yapılarak kayıt ve kontrol altına alınmıştır. Hayvanlardan 378'i kısırlaştırılmış, 306'sı ise sahiplendirilmiştir. Kedilere yönelik kedi evi yapılmıştır.

İlaçlama birimi, yılın değişik dönemlerinde periyodik uygulamalarla akrep, kene, tatarcık, sivrisinek gibi zararlı hayvanlarla ve yabani otlarla mücadele faaliyetlerinde bulunmuştur.

Oluşturulan Gıda Denetim ve Koordinasyon Birimi ile kentteki tüm gıda üretim, toplu tüketim ve satış gibi alanlarda, fırınlarda, marketlerde ve kasaplarda denetimler yapılmaktadır. 2013 yılında 6.165 işyeri denetlenmiştir. *Beyaz Bayrak Projesi* çerçevesinde yapılan değerlendirmenin ardından işyerine 1, 2 veya 3 yıldızlı bayrak verilmekte ve onu görünür bir yere asması istenmektedir.

2.4.3.3. Sosyal Belediyecilik Anlayışı Kapsamında Yürütülen Konut Hizmetleri

3 yıl önce metruk durumda olup boşaltılan İskan Evleri'nin yerine yapılan yeni sosyal konutlar hak sahiplerine verilmiştir.

2.4.3.4. Sosyal Belediyecilik Anlayışı Kapsamında Yürütülen Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmetler

2013 yılında yardım almak için 1.408 kişi başvurmuş, 791 aileye 450.000.00 TL nakdi yardım yapılmıştır. Yardım için başvuran 1.352 aileden 530 aileye gıda paketleri verilmiştir.

Yaşlı, Çocuk ve Gençlere Yönelik Sosyal Hizmetler

Yaşlı Birimi ve bu birimin faaliyetlerinin yürütüleceği Koca Çınarlar Evi ismiyle bir birim kurulmuştur. Birim, 55 yaş ve üstü kadın-erkek vatandaşların toplumla bütünleşerek bilgi ve birikimlerini etkinlikler yoluyla paylaşıp onları yaşamda aktif hale getirmeyi, çocuk-yaşlı ve genç-yaşlı buluşmalarıyla kuşaklar arası iletişimsizlik sorununu ortadan kaldırarak dayanışmayı sağlamayı ve insan onuruna yakışır bir biçimde yaşamlarını sürdürmelerine katkı sunmayı hedeflemektedir.

0-18 yaş grubundaki tüm çocukların uğradığı/uğrayacağı her türlü sosyal, psikolojik, ekonomik ve kültürel tahribatı önlemek amacıyla koruyucu, önleyici ve geliştirici sosyal hizmet politikalarını yürütmek amacıyla Çocuk ve Gençlik Merkezi kurulmuştur. Merkezde eğitime destek amaçlı çalışmalar, sosyal ve kültürel aktiviteler, sportif faaliyetler, yaz kampları, okul öncesi eğitim, sinema gösterimleri gibi pek çok hizmet sunulmaktadır.

Sümer Park'ta 200 okul öncesi çocuğa, Benusen, Hasırlı, Yeniköy, Aziziye Mahallesi Çamaşır Evlerinde kalan 250 okul öncesi çocuğa, Büyükşehir Belediyesi çocuk kreşindeki 55 çocuğa, Kayapınar Belediyesine bağlı Huzurevleri Eğitim Destek Evindeki 180 öğrenciye hijyen ve diş sağlığı eğitimleri verilmiş ve ardından katılımcılara diş fırçası ve diş macunu dağıtılmıştır.

Kadınlara Yönelik Sosyal Hizmetler

Erken Yaşta Evlilikler Çalıştayı düzenlenmiştir. Büyükşehir Belediyesine bağlanan köylerde Kadın Meclisi kurmak amacıyla köy çalışmaları başlatılmıştır. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Günü dolayısıyla şiddet mağdurları kadınlar anılmıştır. Öte yandan Sümer Park ortak yaşam alanında *Çocuk İhmali ve İstismarı* başlıklı forum düzenlenmiştir.

2008 yılında 12 kişi kapasite ile kurulan Kadın Konukevine 2013 yılında 43 kadın ve 32 çocuğunun kabulü sağlanmıştır. Kadınların ihtiyaçları temelinde değişik kurumlara yönlendirmeler yapılmış ve ilgili işlemler takip edilmiştir. Kadınların yaşamlarını kolaylaştırmak ve onları ev dışına çıkarmak amacıyla özellikle yoğun göç alan 4 mahallede Beyaz Kelebekler Çamaşır Evleri kurulmuştur. Evlerde okuma-yazma kursu, anne-çocuk eğitimi, akran eğitimi, üreme sağlığı eğitimi, bilgisayar kursu gibi hizmetler sunulmaktadır.

Kurumda çalışan kadınlara yönelik sosyal ilişkileri güçlendirici, aile hayatındaki problemlere karşı mücadele edici eğitimler, sosyal aktivite programları düzenlenmiştir. Ayrıca yılın değişik dönemlerinde Diyarbakır ilindeki kadınlara yönelik olarak şiddet, hijyen, üreme sağlığı, idrar yolu enfeksiyonları, toplumsal cinsiyet eşitliği gibi konularda eğitimler verilmiş, sosyal programlar ile seminerler düzenlenmiş ve katılımcılara hijyen paketleri ile çeşitli konularda broşürler dağıtılmıştır.

Engellilere Yönelik Sosyal Hizmetler

Engellilere yönelik çeşitli kurslar düzenlenmiştir. Bu kurslar ve katılımcı sayıları aşağıda gösterilmektedir.

Tablo 29. Engellilere Yönelik Açılan Kurslar ve Katılımcı Sayıları

Kurs Adı	Katılımcı Sayısı
İşaret Dili Eğitimi Kursu	256
Takı Tasarım Kursu	23
Deri İşletmeciliği Kursu	56
1. Kademe Okuma-Yazma Kursu	21
2. Kademe Okuma-Yazma Kursu	11
Bağımsız Hareket Eğitimi Kursu	11
Müzik Eğitimi Kursu	66

Bu kurslara ilaveten engelli vatandaşları çeşitli yerlere taşımak için toplam 6.499 servis yapılmış, kente dair aidiyet duygularını geliştirmek amacıyla da engellilerle çiçek ekimi ve ağaç dikme faaliyetleri gerçekleştirilmiştir.

Diğer Sosyal Hizmetler

Ramazan ayı boyunca kurulan 4 iftar çadırında toplamda 51.000 öğün yemek dağıtılmıştır. Değişik inanç gruplarına, muhtarlara, engellilere, yerel ve ulusal basın mensuplarına değişik zamanlarda yemek organizasyonları yapılmıştır.

ALO 188 Mezarlık Hattı'nı arayan 10.460 kişinin şehir içi ve şehir dışı cenaze taşıma ve defin hizmetlerine yardımcı olunmuştur. Mevcut mezarlıkların bakım işlemleri sürdürülmüş, 10 dönümlük bir alan yeni mezarlık alanı olarak tespit edilmiştir.

2.4.3.5. Sosyal Belediyecilik Anlayışı Kapsamında Yürütülen Sosyal, Kültürel, Sanatsal ve Sportif Hizmetler

Diyarbakır'ın folklorik öğelerine ve yerel kültürüne ait değerlerin korunması ve yaşatılması amacıyla çeşitli kitaplar hazırlanmıştır. Diyarbakır'a gelen yerli ve yabancı konuklara bölgenin önemli mekânlarını kapsayan tanıtım turları düzenlenmiş, onlara tanıtım materyalleri verilmiştir. Şehrin etkin bir şekilde tanıtımının yapılması için TÜYAP, EXPO Center'daki fuarlar ile *Travel Turkey İzmir Turizm Fuarı ve Konferansı* gibi ulusal ve uluslararası turizm fuarlarına Diyarbakır standı ile katılım sağlanmıştır.

1939 Surlara Yolculuk Projesi ile şehrin muhtelif yerlerinde turizm büroları açılmış, iki adet gezi otobüsü alınarak turistlerin şehirde dolaşmaları kolaylaştırılmaya çalışılmıştır. *Nevruz Bayramı* çerçevesinde Avrupa'dan gelen misafirlere kent tanıtım gezileri düzenlenmiş ve çeşitli materyaller verilmiştir.

Şehirdeki sanat ve sergi salonlarında çeşitli sanatçılara ait resim, fotoğraf, heykel ve grafik çalışmalarının yer aldığı sergi ve etkinlikler yapılmıştır. Şehir tiyatrosunda 8 farklı oyun sergilenmiş, turnelere çıkılmış, Ankara ve İzmir Tiyatro Festivalleri'ne katılım sağlanmıştır. Sanat Günleri kapsamında Resim, Tiyatro, Sinema, Konservatuvar Bölümü öğrencilerinin faaliyetleri ile halka eğlenceli günler yaşatılmıştır.

Diyarbakır'da kütüphanecilik hizmetleri Mehmet Uzun Kent Kütüphanesi üzerinden yürütülmektedir. 18.526 kitaptan faydalanmak amacıyla 2013 yılında

yaklaşık 50.000 kişi kütüphaneyi ziyaret etmiştir. Cemilpaşa Konağı'nda oluşturulan Diyarbakır Kent Müzesi ile kentin hafızasını ve kültürel varlığını oluşturan malzemeler teşhir edilerek adeta bir sosyal uzlaşi mekânı oluşturulmuştur.

Spor Şube Müdürlüğü, spor yaz okulunda futbol, basketbol, halk oyunları, taekwondo, satranç, masa tenisi gibi branşlarda toplam 1397 çocuğa eğitim vermiştir. Spor konferansı ve okullar arası futbol turnuvası ile çeşitli branşlarda turnuvalar düzenlenmiştir. Ayrıca amatör spor kulüplerine malzeme yardımı da yapılmıştır.

2.4.3.6. Sosyal Belediyecilik Anlayışı Kapsamında Yürütülen Diğer Hizmetler

Kentin dinamikleri ve muhtarlar ile ilişkileri sürdürerek katılımcı bir yönetim ortaya konulmaya çalışılmaktadır. 2013 yılında mevcut park ve yeşil alanların bakım ve temizliği sürdürülmüş, kentin geneline ağaç ve mevsimlik çiçek dikimi yapılmıştır.

2.5. Faaliyet Raporları Üzerinden Bir Karşılaştırma

Faaliyet raporları incelendiğinde büyükşehir belediyelerinin sosyal belediyecilik anlayışı çerçevesinde yürüttükleri hizmetlerin eğitim, sağlık, konut, sosyal yardım ve sosyal hizmetler ve son olarak sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif hizmetler başlıkları altında yürütüldüğü görülmektedir.

Eğitim hizmetleri, eğitim görenlere yardım, eğitim kurumlarına yardım ve mesleki eğitim kursları başlıkları altında yürütülmektedir. İstanbul BŞB, diğer BŞB'lere göre mesleki eğitim kursları ve diğer eğitim hizmetlerinde dikkat çekecek boyutta daha fazla hizmet yürütmektedir. Örneğin İstanbul BŞB, 2012-2013 döneminde 238 kurs merkezinde 225.866 kursiyere hizmet vermişken, İzmir BŞB, 10 kurs merkezinde 3079 kişiye hizmet vermiştir. Diyarbakır BŞB ise 2005 kişiye değişik dallarda kurs hizmeti vermiştir. Kursiyer sayılarının illerin nüfuslarına olan oranlarına bakıldığında İstanbul'un %1,59; Diyarbakır'ın %0,12 ve İzmir'in %0,07 olduğu görülmektedir. Adana BŞB için meslek edindirme kurslarına ilişkin veriler temin edilememiştir. İzmir,

Adana ve Diyarbakır BŞB’lerinde eğitim hizmetleri daha çok eğitim görenlere yardım şeklinde yürütülmektedir.

Türkiye’de sağlık hizmetleri merkezi yönetim anlayışı çerçevesinde yürütülmektedir. Buna karşılık BŞB’ler de özellikle koruyucu ve önleyici nitelikteki bazı sağlık hizmetlerini hemşerilerine sunmaktadır. Kurulan tıp ve sağlık danışma merkezleri ile evde sağlık birimleri üzerinden BŞB’lerin destekleyici sağlık hizmetlerini yürüttüğü söylenebilir. İstanbul BŞB’nin sağlık hizmetlerinde de diğer belediyelere oranla daha çok hizmet yürüttüğü görülmüştür. Özellikle kadın ve aile sağlığı merkezleri, psikolojik danışmanlık merkezleri ve tıp merkezlerinin fazlalığı dikkat çekmektedir. Diğer BŞB’lerin sağlık hizmetlerini daha çok gezici sağlık hizmetleri çerçevesinde sağlık taramaları ve sağlık eğitimleri şeklinde yürüttüğü görülmektedir.

Büyükşehir belediyelerinin en az faaliyet yürüttüğü alan konut hizmetleri alanıdır. Merkezi yönetimin görev alanında kabul edilen konut hizmetlerinin kısıtlı mali kaynaklarla yeterince yürütülemeyeceği ifade edilebilir. Nitekim kentsel dönüşüm çalışmaları çerçevesinde TOKİ işbirliğiyle hizmetlerin sunulduğu görülmektedir. İstanbul BŞB, diğer BŞB’lere göre daha fazla sosyal konut üretmektedir.

Büyükşehir belediyelerinin en çok faaliyet yürüttükleri alanlardan biri sosyal yardım ve sosyal hizmetler alanıdır. Özellikle yoksullukla mücadelede sosyal yardımlar ve hizmetler can simidi olarak kullanılmaktadır. Büyükşehir belediyeleri, sınırları içindeki çocuk, genç, yaşlı, kadın, engelli ve yoksullar için önemli hizmetler yürütmektedir. Sosyal yardımların daha çok aynı yardımlar şeklinde gerçekleştiği görülmüştür. Özellikle sosyal hizmetler alanında büyükşehir belediyeleri arasında kayda değer bir farklılığın olmadığı söylenebilir. Kısaca doğumda takılan hediye ile birlikte başlayan sosyal hizmet ve yardımlar, ölümden sunulan cenaze hizmetlerine kadar hayatın her döneminde farklı boyutta sürdürülmektedir.

Sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif hizmetler alanı, büyükşehir belediyelerinin en çok faaliyette bulunduğu bir diğer alandır. Hizmetler, daha çok kültür merkezleri, konser salonları ve müzeler üzerinden yürütülmektedir. Genellikle konserler, film gösterimleri, kültür günleri, sergiler ve tiyatro oyunları şeklinde sürdürülen hizmetlerin bir kısmında farklı sivil toplum kuruluşları da katkı sağlamaktadır. İstanbul’da hizmetlerin çeşitliliği toplumun farklı kesimlerine hitap edildiğini göstermektedir.

İzmir’de kültürel ve sanatsal hizmetlerin diğer hizmet alanlarına göre daha yoğun olduğu tespit edilmiştir. Adana’da hizmetlerin ağırlıklı olarak Altın Koza festivali çerçevesinde sürdürüldüğü, Diyarbakır’da ise yöresel değerlerin şekillendirdiği kültürel ve sanatsal hizmetlerin ön plana çıktığı gözlemlenmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ALAN ARAŞTIRMASI

1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Araştırmanın amacı, *sosyal belediyecilik* anlayışının büyükşehirlerdeki uygulama alanını ve yüklendiği işlevleri ortaya koyup, sosyal belediyecilik faaliyetlerinden yararlananların ve bu faaliyetleri yürütenlerin bu faaliyetlere yönelik algısını tespit etmektir.

Çalışmanın alt amaçlarından biri, sosyal belediyecilik faaliyetinden faydalanan bireylerin bu hizmetleri sunan görevlilere ve nihayet o görevlilerin temsil ettiği belediye teşkilatına karşı ne tür algılar beslediklerini, bu algıların yardım almaya yönelik kültürü ne şekilde geliştirdiğini tespit etmektir.

Çalışmanın bir diğer alt amacı, sosyal belediyecilik faaliyetlerini yürüten büyükşehir belediyelerinin güçlü ve zayıf yönlerini tespit ederek, daha çok hangi alanlarda sosyal belediyecilik faaliyetlerini yürüttüklerini ortaya koymaktır.

Son olarak, sosyal belediyecilik faaliyetlerini yürüten belediyelere bu hizmetleri geliştirme ve daha iyi bir düzeye getirme çabalarında yardımcı olmak ve bu alanda çalışma yürüten araştırmacılara katkı sağlamak, araştırmanın diğer amaçlarındandır.

2. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE KAPSAMI

Araştırmanın evreni için Türkiye Büyük Millet Meclisi'ndeki her bir siyasi partinin yönetimde olduğu İstanbul, İzmir, Adana ve Diyarbakır BŞB'leri seçilmiştir. Bu illerdeki büyükşehir belediyelerinin yürüttüğü sosyal belediyecilik faaliyetlerinden yararlanmış veya yararlanmakta olan bireyler ile yine bu büyükşehir belediyelerinde bu hizmetleri yürütenler araştırmanın evrenini oluşturmaktadır.

Örnek alınan büyükşehir belediyelerine bakıldığında, onların aslında tüm Türkiye için bir numune özelliği taşıdığı açıkça görülecektir. Farklı siyasi ve karakteristik özellikleri göz önüne alınarak belirlenen bu büyükşehir belediyelerinde yapılan böyle bir çalışma, hem çalışmanın yürütücülerine karşılaştırılabilir veriler elde etme imkanı sağlamış hem de fotoğrafın tamamının görülmesini mümkün kılmıştır. Dolayısıyla yapılan çalışma ve elde edilen neticeler, Türkiye büyükşehirlerinin sosyal belediyecilik uygulamalarına ilişkin mevcut durumuna ışık tutacaktır.

Yapılan ön çalışmada bu faaliyetlerden faydalananların sayısı tam olarak belirlenememiştir. Bazı hizmetler için faydalanıcı sayısı belli olsa da diğer bazı hizmetlere ilişkin bilgileri genellikle belediyeler değişik saiklerle vermemekte, bazı faaliyetlerde ise bu sayıları tespit etmek oldukça zor olmaktadır. Fakat şehirlerde yaşayan her bir birey potansiyel sosyal belediyecilik faaliyeti yararlanıcısı olduğu için, örneklemin büyüklüğü hesaplanırken BŞB'lerin nüfus büyüklükleri esas alınmıştır.

Bu yüzden hedef kitledeki birey sayısının bilinmesi durumunda literatürde kullanılan $n = N t^2 p q / (d^2 (N-1) + t^2 p q)$ formülü (Baş 2008: 39) kullanılarak örneklem büyüklüğü belirlenmiştir. Formüldeki;

N: Hedef kitledeki birey sayısı

n: Örnekleme alınacak birey sayısı

p: İncelenen olayın görülüş sıklığı (gerçekleşme olasılığı)

q: İncelenen olayın görülmeysi sıklığı (gerçekleşmeme olasılığı)

t: Belirli bir anlamlılık düzeyinde, t tablosuna göre bulunan teorik değer

d: Olayın görünüş sıklığına göre kabul edilen örnekleme hatasıdır.

Yukarıdaki formül kullanılarak $\alpha=0,05$ anlamlılık düzeyi ve $d=0,05$ hata payı için $p=0,5$ alınarak hesaplandığında büyükşehir belediyeleri için tespit edilen örneklem büyüklükleri her bir belediye için yaklaşık 384'dür. Bu sayı dikkate alınarak her bir belediyeden bu sayının üzerinde ulaşılabildiği kadar denek tesadüfi örnekleme yöntemine göre seçilmiştir. Bu çerçevede, çalışmada İstanbul'da 425, İzmir'de 404, Adana'da 415 ve Diyarbakır'da 402 anket olmak üzere toplam 1646 anket kullanılmıştır.

Uygulayıcılar için örneklem büyüklüğü, hedef kitledeki sayı belirlenemediği için literatürde kullanılan ($n = t^2 pq / d^2$) (Baş 2008: 45) formülü kullanılarak elde edilmiştir. Buna göre örnekleme alınacak birey sayısı yaklaşık 69 olarak tespit edilmiştir. Buna rağmen hizmeti yürütenlerin anket yapma konusundaki isteksizliklerinden dolayı İstanbul'da sadece bu sayıya ulaşılmış diğer büyükşehirlerde ulaşılamamıştır. Bu itibarla çalışmada, İstanbul'da 125, İzmir'de 55, Adana'da 40 ve Diyarbakır'da 40 anket olmak üzere toplam 250 anket kullanılmıştır.

3. ARAŞTIRMANIN KISITLARI

Araştırmanın önemli bir kısıtı, yürütücülere yönelik anket çalışmasıyla ilgili izin alma sürecinde yaşanan bürokratik problemlerdir. Bu durum sürecin uzamasına yol açmıştır. Bu konudaki bir diğer zorluk, özellikle faydalanıcıların anketörleri resmi görevli olarak görmeleri neticesinde beyanatlarını zaman zaman bu doğrultuda şekillendirmeleridir.

Araştırmanın evrenini oluşturan alanların bazılarının güvenlik tehlikelerini bünyesinde barındırması, buralara girişi zorlaştırmış, bu ve benzeri sorunlar muhtarlardan yardım istenerek giderilmeye çalışılmıştır. Bazı yerlerdeki vatandaşların ise Türkçeyi bilmemesinden kaynaklanan sorunlarla karşılaşmış, bu sorunlar ise o yöredeki dili bilen öğrencilerle aşılmıştır.

4. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE KULLANILAN İSTATİSTİKLER

Araştırmada kullanılan anket formundaki soruların bir kısmı literatürde daha önce benzer konularda yapılmış çalışmalardan esinlenerek, (Ş. Eda ÇİÇEK²⁵ ve Murat

²⁵ Türkiye'de Belediyelerin Sosyal Hizmet ve Sosyal Yardım Politikaları: Batı Akdeniz Örneği, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Doktora Tezi, 2010, Isparta.

AYDIN²⁶) bir kısmı da okumalar sırasında çalışmanın amacına yönelik olarak anket hazırlamaya yönelik bilimsel eserlerin rehberliğinde geliştirilerek oluşturulmuştur.

Ankette sosyal belediyeçilik faaliyetlerinden faydalananlara yönelik 25 tane 5’li likert ölçekli soru ile 25 tane demografik ve sosyal belediyeçilik faaliyetlerine yönelik soru yöneltilmiştir. Sosyal belediyeçilik faaliyetlerini yürütenlere ise 27 tane 5’li likert ölçekli soru ile 17 tane demografik ve sosyal belediyeçilik faaliyetlerine yönelik soru sorulmuştur. Anket formunun tasarımı likert ölçekli sorular öne alınmış, demografik sorular arkaya bırakılmıştır. Böylece hipotezlerin ölçülmesine imkan tanıyacak sorular, katılımcılar daha yorulmadan ve sıkılmadan cevaplanma imkanına kavuşmuştur.

Araştırmada *yüz yüze anket* tekniği kullanılmıştır. Böylece hem soruların tüm cevaplayıcılar tarafından aynı şekilde algılanması sağlanmış hem de soruların eksik cevaplanması riski asgariye indirilmiştir.

Çalışmada örneklem, rastgele bir seçimle belirlenmiştir. Bu doğrultuda, meslek edindirme kursları, huzurevleri, gençlik evleri, mahalle kıraathaneleri, gecekondu bölgeleri, belediye konutları, aşevleri, parklar vb. yaşam alanlarına gidilerek hem anket sorularının cevapları aranmış hem de yapılan yüz yüze görüşmelerle hizmetten faydalanan kesimin algı ve kanaatleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Toplanan veriler, SPSS istatistik paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. İlk olarak soruların kendi aralarında tutarlılığını ve bir bütün olarak anketin güvenilir olup olmadığını öğrenmek için güvenilirlik analizi yapılmıştır²⁷.

Kullanılması düşünülen analizlerden t-testlerinin uygulanabilmesi için ölçüm verilerinin normal dağılım göstermesi gerekmektedir. Bunun için literatürde kullanılan çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) ölçütleri tercih edilmiştir. Normal dağılım varsayımının sağlanabilmesi için çarpıklık ve basıklık değerlerinin sıfıra yakın olması gerekmektedir (Çiçek 2010: 58). Araştırmacılar, -1 ile +1 arasındaki değerleri mükemmel kabul etmekle birlikte (Ak, 2010: 73) -3 ile +3 arasındaki değerleri de normal dağılım için yeterli kabul etmektedir (Albayrak 2006: 52; Eroğlu 2010: 209).

²⁶ Yeni Yasal Düzenlemeler Çerçevesinde Türkiye’de Belediyelerin Sosyal Politika Alanındaki Görev ve Deneyimlerinin Değerlendirilmesi (Zeytinburnu Örneği), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2006, İstanbul.

²⁷ Güvenilirlik analizinin sonuçları Tablo 31’de gösterilmiştir. (Faydalancılar: 0,849; Yürütücüler: 0,793)

Tablo 30. Çarpıklık ve Basıklık Testi Sonuçları-Faydalanıcılar ve Yürütücüler

Değişkenler/Faydalanıcılar	Ortalama	Standart Sapma	Çarpıklık	Basıklık
Adil Yürütülme	3,0140	1,29311	-0,092	-1,064
Belediyeye Bakış	3,3894	1,20065	-0,376	-0,697
Mutlu Olma	3,2728	1,20398	-0,295	-0,792
Sosyalleşme	2,9617	1,20803	-0,005	-0,907
Siyasi Ayırım	2,8931	1,42517	0,119	-1,294
Oy Verirken Etkilenme	3,1574	1,37371	-0,188	-1,212
Rencide Olma	2,1794	1,19780	0,880	-0,101
Yeterli Bulma	2,8518	1,19366	0,075	-0,885
Kaliteli Bulma	3,0911	1,22048	-0,136	-0,879
Mükerrer Yararlanma	3,3597	1,20513	-0,331	-0,773
Amacı	3,0978	1,54944	0,529	-0,674
Değişkenler/Yürütücüler				
Adil Yürütülme	3,5320	1,29293	-0,571	-0,668
Belediyeye Bakış	3,9080	1,01571	-0,672	-0,153
Sosyalleşme	3,7000	1,04612	-0,668	0,107
Rencide Olma	2,0680	1,27352	1,048	-0,058
Yeterli Bulma	3,1520	1,15856	-0,113	-0,607
Mükerrer Yararlanma	3,3320	1,17101	-0,459	-0,520
İşbirliği	3,8600	1,01416	-0,880	0,634

Tablo 30'a bakıldığında değişkenlere ait çarpıklık ve basıklık değerlerinin kabul edilebilir sınırlar içerisinde olduğu, verilerin normal dağılım gösterdiği, görülmektedir. Bu veriler ışığında çalışmada tanımlayıcı istatistiksel analizlerden frekans dağılımları, tek örneklem t-testi, bağımsız iki örneklem t-testi ve ki-kare testi testleri uygulanmıştır.

4.1. Hipotez Testleri

Yukarıda ifade edilen amaçlar çerçevesinde araştırmayla ilgili geliştirilen hipotezler şu şekilde ifade edilebilir:

4.1.1. Faydalanıcılara İlişkin Hipotezler

- H₁:** Büyükşehir belediyeleri arasında sosyal belediyeçilik faaliyetlerinin adil bir şekilde yürütülmesinin düşünülmesi açısından fark vardır.
- H₂:** Büyükşehir belediyeleri arasında sosyal belediyeçilik faaliyetlerinin belediyeye bakışı olumlu etkilemesi açısından fark vardır.
- H₃:** Büyükşehir belediyeleri arasında bireylerin sosyal belediyeçilik faaliyetlerinden faydalandıkları için mutlu olmaları açısından fark vardır.
- H₄:** Büyükşehir belediyeleri arasında sosyal belediyeçilik faaliyetlerinin bireyleri sosyalleştirmesi açısından fark vardır.
- H₅:** Büyükşehir belediyeleri arasında sosyal belediyeçilik faaliyetlerinin yürütülmesinde siyasi ayrımcılık yapıldığını düşünme açısından fark vardır.
- H₆:** Büyükşehir belediyeleri arasında bireylerin siyasal tercihlerde bulunurken sosyal belediyeçilik faaliyetlerinden etkilenmeleri açısından fark vardır.
- H₇:** Büyükşehir belediyeleri arasında sosyal belediyeçilik faaliyetlerinin kaliteli bulunması açısından fark vardır.
- H₈:** Büyükşehir belediyeleri arasında sosyal belediyeçilik faaliyetlerinin temel amacının ne olduğunu düşünme açısından fark vardır.
- H₉:** Sosyal belediyeçilik faaliyetleri adil bir şekilde yürütülmektedir.
- H₁₀:** Bireyler sosyal belediyeçilik faaliyetlerinden faydalandıkları için mutludurlar.
- H₁₁:** Sosyal belediyeçilik faaliyetleri bireyleri sosyalleştirmektedir.
- H₁₂:** Sosyal belediyeçilik faaliyetlerinin yürütülmesinde siyasi ayrımcılık yapılmaktadır.
- H₁₃:** Bireyler siyasal tercihlerde bulunurken sosyal belediyeçilik faaliyetlerinden etkilenirler.
- H₁₄:** Sosyal belediyeçilik faaliyetleri kaliteli bulunmaktadır.
- H₁₅:** Sosyal yardım faaliyetlerinden vatandaşlar mükerrer yararlanmaktadırlar.

- H₁₆:** Büyükşehir belediyelerinin sosyal belediyeçilik faaliyetlerinin temel amacı seçimler için oy depolamaktır.
- H₁₇:** Sosyal belediyeçilik faaliyetlerinden faydalananların öğrenim düzeyi ile bu faaliyetlerin seçimlerde siyasi tercihi etkilemesi arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- H₁₈:** Sosyal belediyeçilik faaliyetlerinden faydalananların mesleği ile yararlanılan sosyal belediyeçilik faaliyeti arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- H₁₉:** Sosyal belediyeçilik faaliyetlerinden faydalananların ailesinin toplam geliri ile yararlanılan sosyal belediyeçilik faaliyetleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- H₂₀:** Sosyal belediyeçilik faaliyetlerinden faydalananların ailelerinin toplam geliri ile bu faaliyetlerden yararlanmasının temel nedeni arasında anlamlı bir ilişki vardır.

4.1.2. Yürütücülere İlişkin Hipotezler

- H₂₁:** Büyükşehir belediyeleri arasında sosyal belediyeçilik faaliyetlerini yürütenlerin bu hizmetlerin adil bir şekilde yürütüldüğünü düşünmeleri açısından fark vardır.
- H₂₂:** Büyükşehir belediyeleri arasında sosyal belediyeçilik faaliyetlerini yürütenlerin bu faaliyetlerin belediyeye bakışı olumlu etkilediklerini düşünmeleri açısından fark vardır.
- H₂₃:** Büyükşehir belediyeleri arasında sosyal belediyeçilik faaliyetlerini yürütenlerin bu faaliyetlerin valilik, belediye ve STK'larla işbirliği içinde daha etkili yürütülebileceğini düşünmeleri açısından fark vardır.
- H₂₄:** Büyükşehir belediyeleri arasında sosyal belediyeçilik faaliyetlerini uygulama nedenleri arasında fark vardır.
- H₂₅:** Büyükşehir belediyeleri arasında sosyal belediyeçilik faaliyetleri bağlamında hedef kitle olarak birinci sırada seçilen gruplar açısından fark vardır.
- H₂₆:** Büyükşehir belediyeleri arasında sosyal belediyeçilik hizmetlerinin birinci sırada yoğunlaştığı alan açısından fark vardır.

- H₂₇:** Sosyal belediyeçilik faaliyetlerini yürütenler bu faaliyetlerin valilik, belediye ve STK'larla işbirliği içinde daha etkili yürütülebileceğini düşünür.
- H₂₈:** Sosyal belediyeçilik faaliyetlerini yürütenlerin öğrenim düzeyi ile hangi hizmetlerin sosyal belediyeçilik faaliyeti olduğunu düşünme arasında anlamlı bir ilişki vardır.

4.1.3. Faydalanıcı ve Yürütücülere İlişkin Hipotezler

- H₂₉:** Hizmetlerin adil bir şekilde yürütüldüğünü düşünme açısından vatandaşlar ile yürütücüler arasında fark vardır.
- H₃₀:** Sosyal belediyeçilik faaliyetlerinden dolayı bireylerin belediyeye bakışı açısından vatandaşlarla yürütücüler arasında fark vardır.
- H₃₁:** Sosyal belediyeçilik faaliyetlerinin bireyleri sosyalleştirip sosyalleştirmediğini düşünme açısından vatandaşlarla yürütücüler arasında fark vardır.
- H₃₂:** Hizmetlerin yürütülmesinde vatandaşların rencide olmamasını düşünme açısından vatandaşlarla yürütücüler arasında fark vardır.
- H₃₃:** Vatandaşlar ile yürütücüler arasında hizmetleri yeterli görüp görmeme açısından fark vardır.
- H₃₄:** Sosyal belediyeçilik faaliyetlerinden vatandaşların mükerrer yararlandığını düşünme açısından vatandaşlarla yürütücüler arasında fark vardır.

4.2. Araştırma Bulgularının Değerlendirilmesi

4.2.1. Güvenilirlik Analizi

Anket sorularının güvenilirliğini test etmek için Cronbach's Alpha katsayısından yararlanılmıştır. Uygulanan *Güvenilirlik Analizi* 'ne ilişkin veriler aşağıda Tablo 31'de gösterilmiştir.

Tablo 31. Güvenilirlik Analizi

		N	%
Faydalanıcılar	Geçerli	1646	100,0
	Geçerli Olmayan	0	0,0
	Toplam (N _{GF})	1646	100,0
Cronbach's Alpha		Ölçüme Giren Soru Sayısı	
0,849		25	
		N	%
Yürütücüler	Geçerli	250	100,0
	Geçerli Olmayan	0	0,0
	Toplam (N _{GY})	250	100,0
Cronbach's Alpha		Ölçüme Giren Soru Sayısı	
0,793		27	

Not: (i) N_{GF}= 1646; N_{GY}= 250

Alfa katsayısının bulunabileceği aralıklar ve buna bağlı olarak da ölçeğin güvenilirlik durumu aşağıdaki gibi olabilir (Kayış 2010: 405).

$0,00 \leq \alpha < 0,40$ ise ölçek güvenilir değildir,

$0,40 \leq \alpha < 0,60$ ise ölçek düşük güvenilirliktedir,

$0,60 \leq \alpha < 0,80$ ise ölçek oldukça güvenilirdir ve

$0,80 \leq \alpha < 1,00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçektir.

Tablo 31’de görüldüğü üzere faydalanıcılara yönelik yürütülen ankette α (Alfa) = 0,849; yürütücülere yönelik yürütülen ankette ise α (Alfa) = 0,793 çıkmıştır. Bu durumda ölçekler oldukça güvenilirdir.

4.2.2. Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerinin Faydalanıcılarına İlişkin Bulgular

4.2.2.1. Demografik Özellikler

Tablo 32. Yaşanılan Büyükşehir Belediyesi

Belediye	Kişi (Sayı)	Yüzde	Kümülatif Yüzde
İstanbul	425	25,8	25,8
İzmir	404	24,5	50,4
Adana	415	25,2	75,6
Diyarbakır	402	24,4	100,0
Toplam	1646	100,0	

Not: (i) $N_G = 1646$, $N_{İs} = 425$, $N_{İz} = 404$, $N_A = 415$, $N_D = 402$ ²⁸

Tablo 32’de, sosyal belediyecilik hizmetlerinden faydalanıp araştırmaya katılanların²⁹ yaşadıkları büyükşehir belediyeleri itibariyle dağılımları oransal olarak gösterilmiştir. Buna göre, faydalanıcıların %25,8’inin İstanbul; %25,2’sinin Adana; %24,5’inin İzmir ve %24,4’ünün Diyarbakır’dan olduğu görülmektedir.

²⁸ N_G : Genel Toplam, $N_{İs}$: İstanbul, $N_{İz}$: İzmir, N_A : Adana, N_D : Diyarbakır.

²⁹ Çalışmada bundan sonra “faydalanıcı” olarak geçecektir

Tablo 33. Doğum Yeri Bölgesi

Bölge	Yaşanılan Büyükşehir Belediyesi					
	İstanbul	İzmir	Adana	Diyarbakır	Toplam	
Marmara Bölgesi	Kişi (Sayı)	137	39	4	0	180
	Doğum Yeri Böl. (%)	%76,1	%21,7	%2,2	%0,0	%100,0
	B. Belediye (%)	%32,0	%9,7	%1,0	%0,0	%10,9
Ege Bölgesi	Kişi (Sayı)	10	208	0	0	218
	Doğum Yeri Böl. (%)	%4,6	%95,4	%0,0	%0,0	%100,0
	B. Belediye (%)	%2,4	%51,5	%0,0	%0,0	%13,2
Akdeniz Bölgesi	Kişi (Sayı)	14	22	339	0	375
	Doğum Yeri Böl. (%)	%3,7	%5,9	%90,4	%0,0	%100,0
	B. Belediye (%)	%3,3	%5,4	%81,7	%0,0	%22,8
İç Anadolu Bölgesi	Kişi (Sayı)	43	39	11	1	94
	Doğum Yeri Böl. (%)	%45,7	%41,5	%11,7	%1,1	%100,0
	B. Belediye (%)	%10,1	%9,7	%2,7	%0,2	%5,7
Karadeniz Bölgesi	Kişi (Sayı)	141	39	3	3	186
	Doğum Yeri Böl. (%)	%75,8	%21,0	%1,6	%1,6	%100,0
	B. Belediye (%)	%33,2	%9,7	%0,7	%0,7	%11,3
Doğu Anadolu Bölgesi	Kişi (Sayı)	59	42	16	15	132
	Doğum Yeri Böl. (%)	%44,7	%31,8	%12,1	%11,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%13,9	%10,4	%3,9	%3,7	%8,0
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	Kişi (Sayı)	19	14	42	383	458
	Doğum Yeri Böl. (%)	%4,1	%3,1	%9,2	%83,6	%100,0
	B. Belediye (%)	%4,5	%3,5	%10,1	%95,3	%27,8
Yurtdışı	Kişi (Sayı)	2	1	0	0	3
	Doğum Yeri Böl. (%)	%66,7	%33,3	%0,0	%0,0	%100,0
	B. Belediye (%)	%0,5	%0,2	%0,0	%0,0	%0,2
Toplam	Kişi (Sayı)	425	404	415	402	1646
	Doğum Yeri Böl. (%)	%25,8	%24,5	%25,2	%24,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

Not: (i) $N_G = 1646$, $N_{İs} = 425$, $N_{İz} = 404$, $N_A = 415$, $N_D = 402$

Tablo 33’de faydalanıcıların doğum yeri bölgesi itibariyle BŞB’ler bazında dağılımları yer almaktadır. Buna göre, faydalanıcıların %27,8’i Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde, %22,8’i Akdeniz Bölgesi’nde; %13,2’si Ege Bölgesi’nde, %11,3’ü Karadeniz Bölgesi’nde doğmuşken, araştırmaya en az katılım %5,7 oranıyla İç Anadolu Bölgesi’nden olmuştur.

Ankete İstanbul’dan katılanların %33,2’si Karadeniz Bölgesi’nde, %32’si Marmara Bölgesi’nde; İzmir’den katılanların %51,5’i Ege Bölgesi’nde, %10,4’ü Doğu Anadolu Bölgesi’nde; Adana’dan katılanların %81,7’si Akdeniz Bölgesi’nde, %10,1’i Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde, Diyarbakır’dan katılanların %95,3’ü Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde ve %3,7’si ise Doğu Anadolu Bölgesi’nde doğmuştur.

Tablo 34. Cinsiyet

Cinsiyet	Yaşanılan Büyükşehir Belediyesi					
	İstanbul	İzmir	Adana	Diyarbakır	Toplam	
Erkek	Kişi (Sayı)	243	225	224	252	944
	Cinsiyet (%)	%25,7	%23,8	%23,7	%26,7	%100,0
	B. Belediye (%)	%57,2	%55,7	%54,0	%62,7	%57,4
Kadın	Kişi (Sayı)	182	179	191	150	702
	Cinsiyet (%)	%25,9	%25,5	%27,2	%21,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%42,8	%44,3	%46,0	%37,3	%42,6
Toplam	Kişi (Sayı)	425	404	415	402	1646
	Cinsiyet (%)	%25,8	%24,5	%25,2	%24,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

Not: (i) $N_G = 1646$, $N_{İs} = 425$, $N_{İz} = 404$, $N_A = 415$, $N_D = 402$

Tablo 34’de faydalanicıların cinsiyetleri itibariyle belediyeler bazında dağılımları görülmektedir. Buna göre, faydalanicıların %57,4’ü erkek iken, %42,6’sı kadınlardan oluşmaktadır. Bakıldığında bu oranların dört büyükşehir belediyesinde de benzer olduğu görülmektedir.

Tablo 35. Yaş Durumu

Yaş	Yaşanılan Büyükşehir Belediyesi					
	İstanbul	İzmir	Adana	Diyarbakır	Toplam	
20-30	Kişi (Sayı)	146	170	183	171	670
	Yaş(%)	%21,8	%25,4	%27,3	%25,5	%100,0
	B. Belediye (%)	%34,4	%42,1	%44,1	%42,5	%40,7
31-40	Kişi (Sayı)	122	117	110	109	458
	Yaş(%)	%26,6	%25,5	%24,0	%23,8	%100,0
	B. Belediye (%)	%28,7	%29,0	%26,5	%27,1	%27,8
41-50	Kişi (Sayı)	105	75	75	74	329
	Yaş(%)	%31,9	%22,8	%22,8	%22,5	%100,0
	B. Belediye (%)	%24,7	%18,6	%18,1	%18,4	%20,0
51-60	Kişi (Sayı)	42	23	37	32	134
	Yaş(%)	%31,3	%17,2	%27,6	%23,9	%100,0
	B. Belediye (%)	%9,9	%5,7	%8,9	%8,0	%8,1
61 ve Üzeri	Kişi (Sayı)	10	19	10	16	55
	Yaş(%)	%18,2	%34,5	%18,2	%29,1	%100,0
	B. Belediye (%)	%2,4	%4,7	%2,4	%4,0	%3,3
Toplam	Kişi (Sayı)	425	404	415	402	1646
	Yaş(%)	%25,8	%24,5	%25,2	%24,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

Not: (i) $N_G = 1646$, $N_{İs} = 425$, $N_{İz} = 404$, $N_A = 415$, $N_D = 402$

Tablo 35’de faydalanicıların belediyeler bazında yaş dağılımları verilmiştir. Yaş grupları bazındaki oransal dağılımlara bakıldığında, faydalanicıların %40,7’si 20–30

yaş grubundan; %27,8'i 31–40 yaş grubundan; %20'si 41-50 yaş grubundan; %8,1'i 51-60 yaş grubundan ve %3,3'ü ise 61 ve üstü yaş grubundan olduğu görülmektedir.

Buna göre, faydalanıcıların %68,5'i 40 yaş ve altı kişilerden oluşmaktadır. Öncelikle belirli bir yaşın üstündeki bireylerin anket yapma konusundaki isteksizliği ile ileri yaştakilerle anket yapmanın getirdiği zorluklar bu oranların ortaya çıkmasında etkili olmuştur. Öte yandan, ilgili büyükşehir belediyelerinin sosyal belediyeciliğe ilişkin faaliyetlerinin ağırlıklı olarak genç nesile yönelik aktiviteler ve hizmetlerden oluşuyor olmasının, faydalanıcıların önemli bir kısmının bu grupta yer almasında etkili olduğu düşünülmektedir.

Tablo 36. Medeni Durum

Medeni Durum	Yaşanılan Büyükşehir Belediyesi					
	İstanbul	İzmir	Adana	Diyarbakır	Toplam	
Bekâr	Kişi (Sayı)	135	166	151	154	606
	Medeni Durum (%)	%22,3	%27,4	%24,9	%25,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%31,8	%41,1	%36,4	%38,3	%36,8
Evli	Kişi (Sayı)	261	216	241	215	933
	Medeni Durum (%)	%28,0	%23,2	%25,8	%23,0	%100,0
	B. Belediye (%)	%61,4	%53,5	%58,1	%53,5	%56,7
Eşi Ölmüş	Kişi (Sayı)	22	8	12	26	68
	Medeni Durum (%)	%32,4	%11,8	%17,6	%38,2	%100,0
	B. Belediye (%)	%5,2	%2,0	%2,9	%6,5	%4,1
Boşanmış	Kişi (Sayı)	7	14	11	7	39
	Medeni Durum (%)	%17,9	%35,9	%28,2	%17,9	%100,0
	B. Belediye (%)	%1,6	%3,5	%2,7	%1,7	%2,4
Toplam	Kişi (Sayı)	425	404	415	402	1646
	Medeni Durum (%)	%25,8	%24,5	%25,2	%24,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

Not: (i) $N_G = 1646$, $N_{İs} = 425$, $N_{İz} = 404$, $N_A = 415$, $N_D = 402$

Faydalanıcıların medeni durumlarının BŞB'ler arasındaki oransal dağılımları Tablo 36'da gösterilmiştir. Buna göre faydalanıcıların %56,7'si evli; %36,8'i bekâr; %4,1'i eşi ölmüş ve %2,4'ü ise boşanmış kişilerdir. Bu sonuçlar, büyükşehir belediyelerinin sosyal belediyecilik faaliyetlerinden daha çok aileler yararlanmakla birlikte, bekârların da azımsanmayacak bir oranda (%36,8) yararlandığını göstermektedir.

Tablo 37. Öğrenim Durumu

Öğrenim	Yaşanılan Büyükşehir Belediyesi					
	İstanbul	İzmir	Adana	Diyarbakır	Toplam	
Okula Gitmemiş	Kişi (Sayı)	17	7	19	67	110
	Öğrenim Durumu (%)	%15,5	%6,4	%17,3	%60,9	% 100,0
	B. Belediye (%)	%4,0	%1,7	%4,6	%16,7	%6,7
İlkokul	Kişi (Sayı)	116	52	102	78	348
	Öğrenim Durumu (%)	%33,3	%14,9	%29,3	%22,4	% 100,0
	B. Belediye (%)	%27,3	%12,9	%24,6	%19,4	%21,1
Ortaokul	Kişi (Sayı)	98	41	57	60	256
	Öğrenim Durumu (%)	%38,3	%16,0	%22,3	%23,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%23,1	%10,1	%13,7	%14,9	%15,6
Lise ve Dengi Okul	Kişi (Sayı)	119	168	152	83	522
	Öğrenim Durumu (%)	%22,8	%32,2	%29,1	%15,9	%100,0
	B. Belediye (%)	%28,0	%41,6	%36,6	%20,6	%31,7
Meslek Yüksekokulu	Kişi (Sayı)	38	83	48	42	211
	Öğrenim Durumu (%)	%18,0	%39,3	%22,7	%19,9	%100,0
	B. Belediye (%)	%8,9	%20,5	%11,6	%10,4	%12,8
Fakülte	Kişi (Sayı)	28	43	31	61	163
	Öğrenim Durumu (%)	%17,2	%26,4	%19,0	%37,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%6,6	%10,6	%7,5	%16,7	%9,9
Yüksek Lisans ve/veya Doktora	Kişi (Sayı)	9	10	6	11	36
	Öğrenim Durumu (%)	%25,0	%27,8	%16,7	%30,6	%100,0
	B. Belediye (%)	% 2,1	%2,5	%1,4	%2,7	%2,2
Toplam	Kişi (Sayı)	425	404	415	402	1646
	Öğrenim Durumu (%)	%25,8	%24,5	%25,2	%24,4	%100,0
	B. Belediye Top. (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,00

Not: (i) $N_G = 1646$, $N_{İs} = 425$, $N_{İz} = 404$, $N_A = 415$, $N_D = 402$

Tablo 37’de araştırmaya katılarak öğrenim durumuna ilişkin soruyu cevaplayan 1646 kişinin öğrenim durumlarının BŞB’ler itibarıyla dağılımları gösterilmiştir. Faydalanıcıların %43,4’ü ortaokul ve altı düzeyde öğrenim görmüştür. Buna göre faydalanıcıların, %31,7’si lise veya dengi okul mezunu; %21,1’i ilkokul mezunu; %15,6’sı ortaokul mezunu; %12,8’i meslek yüksekokulu mezunu; %12,1’i fakülte ve lisansüstü mezunu; %6,7’si ise hiç okula gitmemiştir.

Bu bulgular, faydalanıcıların önemli bir kısmının, düşük öğrenim seviyesine sahip olduklarını ortaya koymaktadır. Sosyal belediyeçilik anlayışındaki değişime paralel olarak hizmetlerin ve hedef kitlelerin çeşitlenmesiyle birlikte yükseköğrenim görmüş bireylerin oranlarının artabileceği düşünülmektedir.

İller itibariyle bakıldığında, okula gitmemişler içerisinde en yüksek orana sahip büyükşehir belediyesinin %60,9 ile Diyarbakır BŞB olduğu görülmektedir. Bu durum kentin öğrenim seviyesiyle paralellik göstermektedir.

Tablo 38. Kişinin İş/Meslek Durumu

İş/Meslek	Yaşanılan Büyükşehir Belediyesi					
	İstanbul	İzmir	Adana	Diyarbakır	Toplam	
İşsiz	Kişi (Sayı)	26	20	54	63	163
	İş Durumu (%)	%16,0	%12,3	%33,1	%38,7	%100,0
	B. Belediye (%)	%6,1	%5,0	%13,0	%15,7	%9,9
Memur	Kişi (Sayı)	21	58	37	47	163
	İş Durumu (%)	%12,9	%35,6	%22,7	%28,8	%100,0
	B. Belediye (%)	%4,9	%14,4	%8,9	%11,7	%9,9
İşçi	Kişi (Sayı)	153	80	72	55	360
	İş Durumu (%)	%42,5	%22,2	%20,0	%15,3	%100,0
	B. Belediye (%)	%36,0	%19,8	%17,3	%13,7	%21,9
Gündelikçi	Kişi (Sayı)	21	5	6	16	48
	İş Durumu (%)	%43,8	%10,4	%12,5	%33,3	%100,0
	B. Belediye (%)	%4,9	%1,2	%1,4	%4,0	%2,9
Öğrenci	Kişi (Sayı)	76	79	75	77	307
	İş Durumu (%)	%24,8	%25,7	%24,4	%25,1	%100,0
	B. Belediye (%)	%17,9	%19,6	%18,1	%19,2	%18,7
Emekli	Kişi (Sayı)	22	30	33	10	95
	İş Durumu (%)	%23,2	%31,6	%34,7	%10,5	%100,0
	B. Belediye (%)	%5,2	%7,4	%8,0	%2,5	%5,8
Ev Hanımı	Kişi (Sayı)	53	66	78	82	279
	İş Durumu (%)	%19,0	%23,7	%28,0	%29,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%12,5	%16,3	%18,8	%20,4	%17,0
Çiftçi	Kişi (Sayı)	2	1	11	19	33
	İş Durumu (%)	%6,1	%3,0	%33,3	%57,6	%100,0
	B. Belediye (%)	%0,5	%0,2	%2,7	%4,7	%2,0
Esnaf	Kişi (Sayı)	35	51	41	18	145
	İş Durumu (%)	%24,1	%35,2	%28,3	%12,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%8,2	%12,6	%9,9	%4,5	%8,8
Diğer	Kişi (Sayı)	16	14	8	15	53
	İş Durumu (%)	%30,2	%26,4	%15,1	%28,3	%100,0
	B. Belediye (%)	%3,8	%3,5	%1,9	%3,7	%3,2
Toplam	Kişi (Sayı)	425	404	415	402	1646
	İş Durumu (%)	%25,8	%24,5	%25,2	%24,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

Not: (i) $N_G = 1646$, $N_{İs} = 425$, $N_{İz} = 404$, $N_A = 415$, $N_D = 402$

Tablo 38’de faydalanıcıların iş/meslek durumları itibariyle BŞB’ler bazında dağılımları yer almaktadır. Buna göre, araştırmaya katılanların % 21,9’u işçi; %18,7’si öğrenci; %17’si ev hanımı; %9,9’u memur; %9,92’si işsiz; %8,8’i esnaf; %5,8’i ise emeklidir. Gündelikçilerin oranı %2,9 ve çiftçilerin oranı ise %2’dir.

İller itibariyle bakıldığında ise mesleki durumlara ilişkin dağılımlarda oransal bir eşitliğin olmadığı görülmektedir. İşsizlerde Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi'nin %38,7 ile en yüksek orana sahip olduğu görülmektedir. Bu dağılım 2013 yılına ait iller itibariyle işsizlik oranlarına³⁰ ilişkin verilere bakıldığında tutarlılık göstermektedir.

Diyarbakır'a ilişkin göze çarpan bir diğer bulgu, çiftçi oranının %57,6 ile toplam içinde en yüksek paya sahip olduğudur. Ardından %33,3 oranıyla Adana gelmektedir. Bu durum, bu iki ilde de yaşayan bazı insanların şehirde yaşıyor olmakla birlikte köyle bağlantılarını koparmadıkları, oradan gelir elde etmeye devam ettiklerini göstermektedir. Verilerde dikkat çeken bir diğer oran İstanbul'a aittir. İşçi oranları bu büyükşehir belediyesinde %42,5 ile en yüksek seviyededir. Bu veri, İstanbul'daki sanayi ve ticari faaliyetlerin gelişmişlik seviyesiyle tutarlılık göstermektedir.

Tablo 39. Aile Nüfusu

Nüfus	Yaşanılan Büyükşehir Belediyesi					
	İstanbul	İzmir	Adana	Diyarbakır	Toplam	
1-2	Kişi (Sayı)	25	41	37	21	124
	Aile Nüfusu (%)	%20,2	%33,1	%29,8	%16,9	%100,0
	B. Belediye (%)	%5,9	%10,1	%8,9	%5,2	%7,5
3-4	Kişi (Sayı)	198	224	176	118	716
	Aile Nüfusu (%)	%27,7	%31,3	%24,6	%16,5	%100,0
	B. Belediye (%)	%46,6	%55,4	%42,4	%29,4	%43,5
5-6	Kişi (Sayı)	152	117	155	133	557
	Aile Nüfusu (%)	%27,3	%21,0	%27,8	%23,9	%100,0
	B. Belediye (%)	%35,8	%29,0	%37,3	%33,1	%33,8
7-8	Kişi (Sayı)	36	16	32	87	171
	Aile Nüfusu (%)	%21,1	%9,4	%18,7	%50,9	%100,0
	B. Belediye (%)	%8,5	%4,0	%7,7	%21,6	%10,4
9 ve üstü	Kişi (Sayı)	14	6	15	43	78
	Aile Nüfusu (%)	%17,9	%7,7	%19,2	%55,1	%100,0
	B. Belediye (%)	%3,3	%1,5	%3,6	%10,7	%4,7
Toplam	Kişi (Sayı)	425	404	415	402	1646
	Aile Nüfusu (%)	%25,8	%24,5	%25,2	%24,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

Not: (i) $N_G = 1646$, $N_{İs} = 425$, $N_{İz} = 404$, $N_A = 415$, $N_D = 402$

Faydalanıcıların aile nüfuslarının BŞB'ler arasındaki frekans dağılımları Tablo 39'da gösterilmiştir. Buna göre, faydalanıcıların önemli bir kısmını 3-4 kişilik aileler

³⁰ "İl bazında temel işgücü göstergeleri 2013" tablosuna bakıldığında Diyarbakır ilindeki işsizlik oranının %18,7 olduğu görülmektedir. Bu oran araştırmaya katılan diğer üç il içerisinde en yüksek orandır. Adana: %13,2; İzmir: %15,4 ve İstanbul: %11,2'dir. [http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1007,\(01.10.2014\).](http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1007,(01.10.2014).)

(%43,5) ve 5-6 kişilik aileler (%33,8) oluşturmaktadır. Onları sırasıyla 7-8 kişilik aileler (%10,4); 1-2 kişilik aileler (%7,5); ve 9 ve üstü kişiden oluşan aileler (%4,7) takip etmektedir. Bu veriler bize, araştırmaya katılanların genellikle evli ve çocuklu bireylerden oluştuğunu göstermektedir. 3-6 kişiden oluşan ailelerin oranlarının %77,3 ile ekseriyeti oluşturduğu söylenebilir.

Veriler incelendiğinde göze çarpan bir diğer dağılım 7 kişi ve üzeri nüfusa sahip olan iller arasında görülmektedir. Diyarbakır'da 7 kişi ve üzeri nüfusa sahip olanların oranı 52,2 diğer illere göre daha yüksektir. Bu aralıkta en az orana (%8,8) sahip olan il ise İzmir'dir.

Tablo 40. Ailenin Yaklaşık Aylık Toplam Geliri

Gelir	Yaşanılan Büyükşehir Belediyesi					
	İstanbul	İzmir	Adana	Diyarbakır	Toplam	
0-500 TL	Kişi (Sayı)	18	8	18	62	106
	Gelir Grubu (%)	%17,0	%7,5	%17,0	%58,5	%100,0
	B. Belediye (%)	%4,2	%2,0	%4,3	%15,4	%6,4
501-1000 TL	Kişi (Sayı)	65	30	126	154	375
	Gelir Grubu (%)	%17,3	%8,0	%33,6	%41,1	%100,0
	B. Belediye (%)	%15,3	%7,4	%30,4	%38,3	%22,8
1001-1500 TL	Kişi (Sayı)	147	89	120	91	447
	Gelir Grubu (%)	%32,9	%19,9	%26,8	%20,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%34,6	%22,0	%28,9	%22,6	%27,2
1501-2000 TL	Kişi (Sayı)	104	124	96	51	375
	Gelir Grubu (%)	%27,7	%33,1	%25,6	%13,6	%100,0
	B. Belediye (%)	%24,5	%30,7	%23,1	%12,7	%22,8
2001 TL ve üzeri	Kişi (Sayı)	91	153	55	44	343
	Gelir Grubu (%)	%26,5	%44,6	%16,0	%12,8	%100,0
	B. Belediye (%)	%21,4	%37,9	%13,3	%10,9	%20,8
Toplam	Kişi (Sayı)	425	404	415	402	1646
	Gelir Grubu (%)	%25,8	%24,5	%25,2	%24,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

Not: (i) $N_G = 1646$, $N_{İs} = 425$, $N_{İz} = 404$, $N_A = 415$, $N_D = 402$

Tablo 40'da faydalanıcıların ailelerinin yaklaşık aylık toplam gelirlerinin BŞB'ler itibarıyla oransal dağılımları görülmektedir. Buna göre, araştırmaya en fazla 1001-1500 TL diliminde yer alanlar %27,2 katılmıştır. %22,8'er oranlarla 501-1000 TL ve 1501-2000 TL dilimleri ikinci sırayı paylaşmaktadır. 2001 TL ve üzeri gelire sahip olanların oranı %20,8 iken, 0-500 diliminde bir gelire sahip olanların oranı ise %6,4'tür. Bu veriler, sosyal belediyecilik faaliyetlerinden toplumun bütün gelir dilimlerindeki bireylerinin bir şekilde faydalandığını göstermektedir.

İller düzeyinde bakıldığında, 0-500 diliminde olup araştırmaya katılanların %58,5'inin Diyarbakır'dan olduğu görülmektedir. Dikkat çeken bir diğer veri, 2001 TL ve üzeri gelire sahip olanlar içerisinde en yüksek orana (%44,6) sahip olan il İzmir'dir. Bu veriler, şehirlerin ekonomik gelişmişlik seviyeleri ile doğru orantılıdır.

Tablo 41. Sinema, Tiyatro, Konser Gitme

Gitme Sayısı	Yaşanılan Büyükşehir Belediyesi					
		İstanbul	İzmir	Adana	Diyarbakır	Toplam
Hiç Gitmeyen	Kişi (Sayı)	173	115	153	235	676
	Sinema Gitme (%)	%25,6	%17,0	%22,6	%34,8	%100,0
	B. Belediye (%)	%40,7	%28,5	%36,9	%58,5	%41,1
1 kez	Kişi (Sayı)	72	45	84	58	259
	Sinema Gitme (%)	%27,8	%17,4	%32,4	%22,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%16,9	%11,1	%20,2	%14,4	%15,7
2 kez	Kişi (Sayı)	49	85	72	41	247
	Sinema Gitme (%)	%19,8	%34,4	%29,1	%16,6	%100,0
	B. Belediye (%)	%11,5	%21,0	%17,3	%10,2	%15,0
3 kez	Kişi (Sayı)	46	51	33	25	155
	Sinema Gitme (%)	%29,7	%32,9	%21,3	%16,1	%100,0
	B. Belediye (%)	%10,8	%12,6	%8,0	%6,2	%9,4
4 kez ve üzeri	Kişi (Sayı)	85	108	73	43	309
	Sinema Gitme (%)	%27,5	%35,0	%23,6	%13,9	%100,0
	B. Belediye (%)	%20,0	%26,7	%17,6	%10,7	%18,8
Toplam	Kişi (Sayı)	425	404	415	402	1646
	Sinema Gitme (%)	%25,8	%24,5	%25,2	%24,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

Not: (i) $N_G = 1646$, $N_{İs} = 425$, $N_{İz} = 404$, $N_A = 415$, $N_D = 402$

Tablo 41'de faydalanıcıların sinema, tiyatro ve konser gibi sosyal aktivitelere katılma oranları verilmiştir. Verilere göre; araştırmaya katılanların %41,1'i son bir yıl içerisinde bu tür faaliyetlere hiç katılmamıştır. 4 kez ve üzeri katılanların oranı %18,8 iken; 1 kez katılanların oranı %15,7; 2 kez katılanların oranı %15 ve 3 kez katılanların oranı ise %9,4'tür.

İller bazında veriler incelendiğinde, bu tür sosyal aktivitelere hiç gitmeyenler içerisinde en yüksek orana (%34,8) sahip olan il Diyarbakır'dır. 4 kez ve üzeri gidenler içerisinde en yüksek orana (%35) sahip il ise İzmir'dir. Bu durum, çalışmanın öngörülerıyla uyumlu bir tablo ortaya koymaktadır.

4.2.2.2. Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerine İlişkin Frekanslar

Aşağıdaki tablolarda, bireylerin İstanbul, İzmir, Adana ve Diyarbakır Büyükşehir Belediyeleri'nin sundukları sosyal belediyeciliğe ilişkin hizmetlerden hangilerinden ne oranda faydalandıkları ve bu hizmetleri takdir etme oranları verilmiştir. Çalışmada, sosyal belediyecilik faaliyeti olarak sırasıyla, yakacak, giyim, kira, gıda, ulaşım, cenaze, nakdi yardım, kültür sanat ve spor, eğitim (eğitim bursu, kitap kırtasiye yardımları), ramazan çadırı, meslek edindirme eğitimi, konut, sağlık, ucuz ekmek ve sosyal tesis hizmetleri ele alınmış, bu hizmetlerden en az birinden faydalananlar araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırma sırasında, çoğu katılımcının bu hizmetlerin birden fazlasından faydalandığı görülmüştür. O yüzden her bir hizmet türü diğerlerinden bağımsız olarak değerlendirilmiş ve orantılanmıştır.

Tablo 42. Yakacak Yardımı

Alan/Almayan	Yaşanılan Büyükşehir Belediyesi					
	İstanbul	İzmir	Adana	Diyarbakır	Toplam	
Alan	Kişi (Sayı)	110	56	133	135	434
	Yakacak (%)	%25,3	%12,9	%30,6	%31,1	%100,0
	B. Belediye (%)	%25,9	%13,9	%32,0	%33,6	%26,4
Almayan	Kişi (Sayı)	315	348	282	267	1212
	Yakacak (%)	%26,0	%28,7	%23,3	%22,0	%100,0
	B. Belediye (%)	%74,1	%86,1	%68,0	%66,4	%73,6
Toplam	Kişi (Sayı)	425	404	415	402	1646
	Yakacak (%)	%25,8	%24,5	%25,2	%24,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0
Takdir Etme						
Takdir Eden	Kişi (Sayı)	180	90	170	152	592
	Yakacak (%)	%30,4	%15,2	%28,7	%25,7	%100,0
	B. Belediye (%)	%42,4	%22,3	%41,0	%37,8	%36,0
Takdir Etmeyen	Kişi (Sayı)	245	314	245	250	1054
	Yakacak (%)	%23,2	%29,8	%23,2	%23,7	%100,0
	B. Belediye (%)	%57,6	%77,7	%59,0	%62,2	%64,0
Toplam	Kişi (Sayı)	425	404	415	402	1646
	Yakacak (%)	%25,8	%24,5	%25,2	%24,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

Not: (i) NG = 1646, Nİs = 425, Nİz = 404, NA = 415, ND = 402

Tablo 42’de yakacak yardımı alanlara ve bu yardım hizmetini takdir edenlere ilişkin oranlar, gösterilmiştir. Buna göre faydalanicıların %26,4’ü yakacak yardımı almıştır. Faydalanicılardan bazılarının anketörleri resmi görevli olarak görmeleri ve bunun akabinde durumlarını daha da vahim göstermek için yakacak yardımı

almadıklarını ifade etmeleri, oranın düşük çıkmasındaki etkenlerden biri olduğu düşünülmektedir.

İller itibarıyla bakıldığında, İzmir'in yakacak yardımındaki oranının (%12,9) çok düşük olduğu görülecektir.

Yakacak yardımlarını takdir etme açısından bakıldığında, takdir edenlerin oranının (%36) faydalananların oranından fazla olduğu dikkat çekmektedir. Bu da, görüşmeler sırasında her ne kadar yakacak yardımlarının yetersizliklerinden, dağıtım aşamalarındaki olumsuz uygulamalardan şikayette bulunulsa da, bireylerin anlaşılamayan sebeplerden dolayı yakacak yardımlarını takdir ettiklerini göstermektedir. İkinci olarak yakacak yardımlarını takdir edenlerin oranının faydalananların oranından yüksek olması, bireylerin bu yardımlardan faydalanmamış olsalar da oluşturulan algıdan veya çevrelerinde bu yardımları alan bireylerin olumlu tepkilerinden dolayı görüşlerini olumlu olarak belirtmelerinden kaynaklanmış olabilir.

Tablo 43. Giyim Yardımı

Alan/Almayan	Yaşanılan Büyükşehir Belediyesi					
	İstanbul	İzmir	Adana	Diyarbakır	Toplam	
Alan	Kişi (Sayı)	11	10	17	38	76
	Giyim (%)	%14,5	%13,2	%22,4	%50,0	%100,0
	B. Belediye (%)	%2,6	%2,5	%4,1	%9,5	%4,6
Almayan	Kişi (Sayı)	414	394	398	364	1570
	Giyim (%)	%26,4	%25,1	%25,4	%23,2	%100,0
	B. Belediye (%)	%97,4	%97,5	%95,9	%90,5	%95,4
Toplam	Kişi (Sayı)	425	404	415	402	1646
	Giyim (%)	%25,8	%24,5	%25,2	%24,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0
Takdir Etme						
Takdir Eden	Kişi (Sayı)	36	25	28	40	129
	Giyim (%)	%27,9	%19,4	%21,7	%31,0	%100,0
	B. Belediye (%)	%8,5	%6,2	%6,7	%10,0	%7,8
Takdir Etmeyen	Kişi (Sayı)	389	379	387	362	1517
	Giyim (%)	%25,6	%25,0	%25,5	%23,9	%100,0
	B. Belediye (%)	%91,5	%93,8	%93,3	%90,0	%92,2
Toplam	Kişi (Sayı)	425	404	415	402	1646
	Giyim (%)	%25,8	%24,5	%25,2	%24,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

Not: (i) $N_G = 1646$, $N_{İs} = 425$, $N_{İz} = 404$, $N_A = 415$, $N_D = 402$

Giyim yardımı alanlara ve bu yardım hizmetini takdir edenlere ilişkin BŞB'ler itibarıyla ortaya çıkan oranlar Tablo 43'de yer almaktadır. Buna göre faydalanicıların

%4,6'sı giyim yardımı almaktadır. Bu yardım faaliyetlerini takdir edenlerin oranı ise %7,8'dir.

İller bazında değerlendirildiğinde, giyim yardımı alanların en fazla (%50) Diyarbakır'dan olduğu görülmektedir.

Tablo 44. Kira Yardımı

Alan/Almayan	Yaşanılan Büyükşehir Belediyesi					
	İstanbul	İzmir	Adana	Diyarbakır	Toplam	
Alan	Kişi (Sayı)	17	5	8	10	40
	Kira (%)	%42,5	%12,5	%20,0	%25,0	%100,0
	B. Belediye (%)	%4,0	%1,2	%1,9	%2,5	%2,4
Almayan	Kişi (Sayı)	408	399	407	392	1606
	Kira (%)	%25,4	%24,8	%25,3	%24,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%96,0	%98,8	%98,1	%97,5	%97,6
Toplam	Kişi (Sayı)	425	404	415	402	1646
	Kira (%)	%25,8	%24,5	%25,2	%24,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0
Takdir Etme						
Takdir Eden	Kişi (Sayı)	24	5	15	16	60
	Kira (%)	%40,0	%8,3	%25,0	%26,7	%100,0
	B. Belediye (%)	%5,6	%1,2	%3,6	%4,0	%3,6
Takdir Etmeyen	Kişi (Sayı)	401	399	400	386	1586
	Kira (%)	%25,3	%25,2	%25,2	%24,3	%100,0
	B. Belediye (%)	%94,4	%98,8	%96,4	%96,0	%96,4
Toplam	Kişi (Sayı)	425	404	415	402	1646
	Kira (%)	%25,8	%24,5	%25,2	%24,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

Not: (i) $N_G = 1646$, $N_{İS} = 425$, $N_{İZ} = 404$, $N_A = 415$, $N_D = 402$

Tablo 44'de kira yardımı alanların ve bu hizmetleri takdir edenlerin BŞB'lere göre dağılımına ilişkin oranlar gösterilmiştir. Buna göre faydalanicıların sadece %2,4'ü kira yardımı almaktadır. Bu hizmeti takdir edenlerin oranı ise %3,6 şeklinde görülmektedir. Kira yardımı alanların içinde en yüksek orana sahip il ise, (%42,5) oranıyla İstanbul'dur.

Tablo 45. Gıda Yardımı

Alan/Almayan	Yaşanılan Büyükşehir Belediyesi					
	İstanbul	İzmir	Adana	Diyarbakır	Toplam	
Alan	Kişi (Sayı)	80	25	63	93	261
	Gıda (%)	%30,7	%9,6	%24,1	%35,6	%100,0
	B. Belediye (%)	%18,8	%6,2	%15,2	%23,1	%15,9
Almayan	Kişi (Sayı)	345	379	352	309	1385
	Gıda (%)	%24,9	%27,4	%25,4	%22,3	%100,0
	B. Belediye (%)	%81,2	%93,8	%84,8	%76,9	%84,1
Toplam	Kişi (Sayı)	425	404	415	402	1646
	Gıda (%)	%25,8	%24,5	%25,2	%24,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0
Takdir Etme						
Takdir Eden	Kişi (Sayı)	90	33	77	89	289
	Gıda (%)	%31,1	%11,4	%26,6	%30,8	%100,0
	B. Belediye (%)	%21,2	%8,2	%18,6	%22,1	%17,6
Takdir Etmeyen	Kişi (Sayı)	335	371	338	313	1357
	Gıda (%)	%24,7	%27,3	%24,9	%23,1	%100,0
	B. Belediye (%)	%78,8	%91,8	%81,4	%77,9	%82,4
Toplam	Kişi (Sayı)	425	404	415	402	1646
	Gıda (%)	%25,8	%24,5	%25,2	%24,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

Not: (i) $N_G = 1646$, $N_{İs} = 425$, $N_{İz} = 404$, $N_A = 415$, $N_D = 402$

Tablo 45’de gıda yardımını alanlara ve bu hizmetleri takdir edenlere ilişkin oranların BŞB’lere göre dağılımları yer almaktadır. Buna göre, faydalanicıların sadece %15,9’u gıda yardımlarından faydalanmaktadır. Bunun nedeni bu yardımları alanların kendilerini değişik saiklerle gizlemek istemeleri ve tekrar gıda yardımı almak istemeleri olabilir. Gıda yardımlarına ilişkin takdir etme oranı ise %17,6’dır.

İller itibariyle bakıldığında oranların İzmir dışındaki belediyeler arasında tutarlı olduğu söylenebilir. Araştırmaya İzmir’den katılanların gıda yardımı konusunda oldukça düşük bir orana (%6,2) sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 46. Ulaşım Yardımı

Alan/Almayan	Yaşanılan Büyükşehir Belediyesi					
	İstanbul	İzmir	Adana	Diyarbakır	Toplam	
Alan	Kişi (Sayı)	140	211	193	160	704
	Ulaşım (%)	%19,9	%30,0	%27,4	%22,7	%100,0
	B. Belediye (%)	%32,9	%52,2	%46,5	%39,8	%42,8
Almayan	Kişi (Sayı)	285	193	222	242	942
	Ulaşım (%)	%30,3	%20,5	%23,6	%25,7	%100,0
	B. Belediye (%)	%67,1	%47,8	%53,5	%60,2	%57,2
Toplam	Kişi (Sayı)	425	404	415	402	1646
	Ulaşım (%)	%25,8	%24,5	%25,2	%24,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0
Takdir Etme						
Takdir Eden	Kişi (Sayı)	134	225	183	131	673
	Ulaşım (%)	%19,9	%33,4	%27,2	%19,5	%100,0
	B. Belediye (%)	%31,5	%55,7	%44,1	%32,6	%40,9
Takdir Etmeyen	Kişi (Sayı)	291	179	232	271	973
	Ulaşım (%)	%29,9	%18,4	%23,8	%27,9	%100,0
	B. Belediye (%)	%68,5	%44,3	%55,9	%67,4	%59,1
Toplam	Kişi (Sayı)	425	404	415	402	1646
	Ulaşım (%)	%25,8	%24,5	%25,2	%24,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

Not: (i) $N_G = 1646$, $N_{İs} = 425$, $N_{İz} = 404$, $N_A = 415$, $N_D = 402$

Tablo 46’da ulaşım yardımı alanların ve bu hizmetleri takdir edenlerin BŞB’lere göre oransal dağılımları gösterilmiştir. Buna göre faydalanicıların %42,8’i ulaşım hizmetlerinden faydalanmıştır. Bu hizmetler genelde iki şekilde yürütülmektedir. Bazen büyükşehir belediyeleri kendine ait ulaşım araçlarını toplumdaki dezavantajlı bireylerin değişik aktiviteleri için tahsis edebilmektedir. Buna ilaveten cenaze hizmetleri için de belediyelerin ulaşım araçlarını tahsis ettikleri görülmektedir. Büyükşehir belediyeleri ikinci yöntem olarak, şehir içi ulaşım için kullanılan araçlardan toplumun dezavantajlı kesiminin ya tamamen ücretsiz, ya da indirimli faydalanmalarını sağlamaktadır.

İller bazında ulaşım hizmetlerinden faydalanma noktasında İstanbul’un en düşük, (%19,9); İzmir’in ise en yüksek orana (%30) sahip olduğu görülmektedir.

Veriler, faydalanicıların toplamda %40,9’unun bu hizmetleri takdir ettiğini göstermektedir. Bu oran, bu hizmetleri alanların oranından %2 daha düşüktür. Ulaşım hizmetlerinden faydalanıp da memnuniyet düzeyi en düşük il, Diyarbakır’dır. (Faydalanan: %39,8; Takdir eden: %32,6)

Tablo 47. Cenaze Yardımı

Alan/Almayan	Yaşanılan Büyükşehir Belediyesi					
	İstanbul	İzmir	Adana	Diyarbakır	Toplam	
Alan	Kişi (Sayı)	118	66	106	73	363
	Cenaze (%)	%32,5	%18,2	%29,2	%20,1	%100,0
	B. Belediye (%)	%27,8	%16,3	%25,5	%18,2	%22,1
Almayan	Kişi (Sayı)	307	338	309	329	1283
	Cenaze (%)	%23,9	%26,3	%24,1	%25,6	%100,0
	B. Belediye (%)	%72,2	%83,7	%74,5	%81,8	%77,9
Toplam	Kişi (Sayı)	425	404	415	402	1646
	Cenaze (%)	%25,8	%24,5	%25,2	%24,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0
Takdir Etme						
Takdir Eden	Kişi (Sayı)	185	104	167	96	552
	Cenaze (%)	%33,5	%18,8	%30,3	%17,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%43,5	%25,7	%40,2	%23,9	%33,5
Takdir Etmeyen	Kişi (Sayı)	240	300	248	306	1094
	Cenaze (%)	%21,9	%27,4	%22,7	%28,0	%100,0
	B. Belediye (%)	%56,5	%74,3	%59,8	%76,1	%66,5
Toplam	Kişi (Sayı)	425	404	415	402	1646
	Cenaze (%)	%25,8	%24,5	%25,2	%24,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

Not: (i) $N_G = 1646$, $N_{İs} = 425$, $N_{İz} = 404$, $N_A = 415$, $N_D = 402$

Tablo 47’de cenaze yardımı alanlara ve bu yardım hizmetlerini takdir edenlere ilişkin oranların BŞB’lere göre dağılımı gösterilmiştir. Buna göre faydalanıcıların %22,1’i cenaze hizmetlerinden faydalanmıştır. İller itibariyle bakıldığında, en yüksek orana (%32,5) sahip olan ilin İstanbul olduğu görülmektedir.

Takdir etme oranlarına bakıldığında, faydalanıcıların %33,5’inin bu hizmetleri takdir ettiği görülmektedir. Takdir etmenin iller bazında oranlarına bakıldığında, İstanbul %33,5 oranıyla ilk sırada yer almıştır. Nitekim alan araştırması sırasında faydalanıcılardan bazıları, seçimlerde belediye başkanına oy vermediğini, fakat belediyenin cenaze hizmetlerinin oldukça kaliteli olduğunu ifade etmiştir.

Tablo 48. Nakdi Yardım

Alan/Almayan	Yaşanılan Büyükşehir Belediyesi					
		İstanbul	İzmir	Adana	Diyarbakır	Toplam
Alan	Kişi (Sayı)	19	8	4	10	41
	Nakdi Yardım (%)	%46,3	%19,5	%9,8	%24,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%4,5	%2,0	%1,0	%2,5	%2,5
Almayan	Kişi (Sayı)	406	396	411	392	1605
	Nakdi Yardım (%)	%25,3	%24,7	%25,6	%24,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%95,5	%98,0	%99,0	%97,5	%97,5
Toplam	Kişi (Sayı)	425	404	415	402	1646
	Nakdi Yardım (%)	%25,8	%24,5	%25,2	%24,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0
Takdir Etme						
Takdir Eden	Kişi (Sayı)	26	13	12	18	69
	Nakdi Yardım (%)	%37,7	%18,8	%17,4	%26,1	%100,0
	B. Belediye (%)	%6,1	%3,2	%2,9	%4,5	%4,2
Takdir Etmeyen	Kişi (Sayı)	399	391	403	384	1577
	Nakdi Yardım (%)	%25,3	%24,8	%25,6	%24,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%93,9	%96,8	%97,1	%95,5	%95,8
Toplam	Kişi (Sayı)	425	404	415	402	1646
	Nakdi Yardım (%)	%25,8	%24,5	%25,2	%24,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

Not: (i) $N_G = 1646$, $N_{İs} = 425$, $N_{İz} = 404$, $N_A = 415$, $N_D = 402$

Nakdi yardım alanlara ve bu yardım hizmetlerini takdir edenlere ilişkin oranların BŞB'lere göre dağılımı Tablo 48'de gösterilmiştir. Buna göre faydalanicıların sadece %2,5'i nakdi yardım aldığını ifade etmektedir. İller itibarıyla ise İstanbul %46,3 ile bu konuda ilk sıradadır. Yine araştırmaya katılanların çok düşük bir oranı %4,2'si bu yardımları takdir ettiğini ifade etmiştir.

Tablo 49. Kùltür, Sanat ve Spor Hizmetleri

Alan/ Almayan	Yaşanılan Büyükşehir Belediyesi					
		İstanbul	İzmir	Adana	Diyarbakır	Toplam
Alan	Kişi (Sayı)	79	129	59	68	335
	Kùltür, Sanat, Spor(%)	%23,6	%38,5	%17,6	%20,3	%100,0
	B. Belediye (%)	%18,6	%31,9	%14,2	%16,9	%20,4
Almayan	Kişi (Sayı)	346	275	356	334	1311
	Kùltür, Sanat, Spor(%)	%26,4	%21,0	%27,2	%25,5	%100,0
	B. Belediye (%)	%81,4	%68,1	%85,8	%83,1	%79,6
Toplam	Kişi (Sayı)	425	404	415	402	1646
	Kùltür, Sanat, Spor(%)	%25,8	%24,5	%25,2	%24,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0
Takdir Etme						
Takdir Eden	Kişi (Sayı)	73	159	76	74	382
	Kùltür, Sanat, Spor(%)	%19,1	%41,6	%19,9	%19,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%17,2	%39,4	%18,3	%18,4	%23,2
Takdir Etmeyen	Kişi (Sayı)	352	245	339	328	1264
	Kùltür, Sanat, Spor(%)	%27,8	%19,4	%26,8	%25,9	%100,0
	B. Belediye (%)	%82,8	%60,6	%81,7	%81,6	%76,8
Toplam	Kişi (Sayı)	425	404	415	402	1646
	Kùltür, Sanat, Spor(%)	%25,8	%24,5	%25,2	%24,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

Not: (i) $N_G = 1646$, $N_{İs} = 425$, $N_{İz} = 404$, $N_A = 415$, $N_D = 402$

Tablo 49’da kùltürel, sanatsal ve sportif hizmetlerden faydalananlar ile bu hizmetleri takdir edenlerin sayıları ve frekans dağılımları, BŞB’ler itibarıyla gösterilmiştir. Bulgular, faydalanicıların %20’sinin kùltür, sanat ve spor faaliyetlerinden yararlandığını, %23,2’sinin ise bu faaliyetleri takdir ettiğini ortaya koymaktadır.

İller itibarıyla bakıldığında, İzmir’in %38,5 oranıyla diğer illerin çok önünde olduğu görölmektedir. Takdir etme oranları açısından değeriendirildiğinde de İzmir dışında diğer illerin aynı oranlara sahip olduğu, İzmir’in ise %41,6 gibi yüksek bir oranla ilk sırada yer aldığı görölmektedir. Bu veriler, İzmir’in özellikle kùltürel, sanatsal ve sportif hizmetlerdeki hizmetlerinin hissedilir düzeyde olduğunu ve bu hizmetlerin halk tabanında olumlu karşılık bulduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 50. Eğitim Bursu, Kitap, Kırtasiye vb. Yardımları

Alan/Almayan	Yaşanılan Büyükşehir Belediyesi					
	İstanbul	İzmir	Adana	Diyarbakır	Toplam	
Alan	Kişi (Sayı)	86	36	56	27	205
	Eğitim Yardımı (%)	%41,9	%17,6	%27,3	%13,2	%100,0
	B. Belediye (%)	%20,2	%8,9	%13,5	%6,7	%12,5
Almayan	Kişi (Sayı)	339	368	359	375	1441
	Eğitim Yardımı (%)	%23,5	%25,5	%24,9	%26,0	%100,0
	B. Belediye (%)	%79,8	%91,1	%86,5	%93,3	%87,5
Toplam	Kişi (Sayı)	425	404	415	402	1646
	Eğitim Yardımı (%)	%25,8	%24,5	%25,2	%24,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0
Takdir Etme						
Takdir Eden	Kişi (Sayı)	115	57	73	63	308
	Eğitim Yardımı (%)	%37,3	%18,5	%23,7	%20,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%27,1	%14,1	%17,6	%15,7	%18,7
Takdir Etmeyen	Kişi (Sayı)	310	347	342	339	1338
	Eğitim Yardımı (%)	%23,2	%25,9	%25,5	%25,3	%100,0
	B. Belediye (%)	%72,9	%85,9	%82,4	%84,3	%81,3
Toplam	Kişi (Sayı)	425	404	415	402	1646
	Eğitim Yardımı (%)	%25,8	%24,5	%25,2	%24,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

Not: (i) $N_G = 1646$, $N_{İs} = 425$, $N_{İz} = 404$, $N_A = 415$, $N_D = 402$

Tablo 50’de eğitim yardımlarından faydalananlara ve bu yardımları takdir edenlere ilişkin frekansların BŞB’ler itibarıyla dağılımı görülmektedir. Buna göre, faydalanicıların %12,5’i çeşitli eğitim yardımlarından faydalanmıştır. Tablodan eğitim faaliyetlerinden yararlanma açısından İstanbul’un %41,9 oranıyla ilk sırada yer aldığı görülmektedir.

Takdir etme oranlarına bakıldığında, %18,7 olan toplam takdir etme oranı içerisinde en yüksek paya sahip olan BŞB’nin, İstanbul BŞB %37,3 olduğu gözükmemektedir. Takdir etmeyenlerin oranı çok yüksek çıkmıştır. İzmir’den katılanların %85,9’u, Diyarbakır’dan katılanların %84,3’ü eğitim bursu, kitap, kırtasiye vb. yardımları takdir etmemiştir.

Tablo 51. Ramazan Çadırı

Alan/Almayan	Yaşanılan Büyükşehir Belediyesi					
	İstanbul	İzmir	Adana	Diyarbakır	Toplam	
Alan	Kişi (Sayı)	113	49	107	108	377
	Ramazan Çad. (%)	%30,0	%13,0	%28,4	%28,6	%100,0
	B. Belediye (%)	%26,6	%12,1	%25,8	%26,9	%22,9
Almayan	Kişi (Sayı)	312	355	308	294	1269
	Ramazan Çad. (%)	%24,6	%28,0	%24,3	%23,2	%100,0
	B. Belediye (%)	%73,4	%87,9	%74,2	%73,1	%77,1
Toplam	Kişi (Sayı)	425	404	415	402	1646
	Ramazan Çad. (%)	%25,8	%24,5	%25,2	%24,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0
Takdir Etme						
Takdir Eden	Kişi (Sayı)	130	92	140	140	502
	Ramazan Çad. (%)	%25,9	%18,3	%27,9	%27,9	%100,0
	B. Belediye (%)	%30,6	%22,8	%33,7	%34,8	%30,5
Takdir Etmeyen	Kişi (Sayı)	295	312	275	262	1144
	Ramazan Çad. (%)	%25,8	%27,3	%24,0	%22,9	%100,0
	B. Belediye (%)	%69,4	%77,2	%66,3	%65,2	%69,5
Toplam	Kişi (Sayı)	425	404	415	402	1646
	Ramazan Çad. (%)	%25,8	%24,5	%25,2	%24,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

Not: (i) $N_G = 1646$, $N_{İs} = 425$, $N_{İz} = 404$, $N_A = 415$, $N_D = 402$

Ramazan çadırları, BŞB'lerin kutsal ayda özellikle oruç tutanlar olmak üzere, ihtiyacı olanlara iftarda yemek ikramı yaparak onların gıda ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kurdukları çadırlardır. Tablo 51'de araştırmaya katılanlardan ramazan çadırlarından faydalananların ve bu hizmeti takdir edenlerin sayıları ve oransal dağılımları BŞB'ler itibariyle verilmiştir. Buna göre faydalanicıların %22,9'u bir şekilde ramazan çadırlarından istifade etmiştir. Diğer BŞB'ler bu konuda benzer oranlara sahipken İzmir, %13 oranıyla çok düşük bir orana sahiptir.

Takdir etme oranlarında ise İzmir'in %18,3'le en düşük takdir etme oranına sahip olduğu, toplamda ise %30,5 oranında faydalanicının bu çadırlardaki hizmetleri takdir ettiği görülmektedir.

Tablo 52. Meslek Edindirme Eğitimi

Alan/Almayan	Yaşanılan Büyükşehir Belediyesi					
		İstanbul	İzmir	Adana	Diyarbakır	Toplam
Alan	Kişi (Sayı)	46	33	72	44	195
	Meslek Ed. Eğ. (%)	%23,6	%16,9	%36,9	%22,6	%100,0
	B. Belediye (%)	%10,8	%8,2	%17,3	%10,9	%11,8
Almayan	Kişi (Sayı)	379	371	343	358	1451
	Meslek Ed. Eğ. (%)	%26,1	%25,6	%23,6	%24,7	%100,0
	B. Belediye (%)	%89,2	%91,8	%82,7	%89,1	%88,2
Toplam	Kişi (Sayı)	425	404	415	402	1646
	Meslek Ed. Eğ. (%)	%25,8	%24,5	%25,2	%24,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0
Takdir Etme						
Takdir Eden	Kişi (Sayı)	90	76	118	83	367
	Meslek Ed. Eğ. (%)	%24,5	%20,7	%32,2	%22,6	%100,0
	B. Belediye (%)	%21,2	%18,8	%28,4	%20,6	%22,3
Takdir Etmeyen	Kişi (Sayı)	335	328	297	319	1279
	Meslek Ed. Eğ. (%)	%26,2	%25,6	%23,2	%24,9	%100,0
	B. Belediye (%)	%78,8	%81,2	%71,6	%79,4	%77,7
Toplam	Kişi (Sayı)	425	404	415	402	1646
	Meslek Ed. Eğ. (%)	%25,8	%24,5	%25,2	%24,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

Not: (i) $N_G = 1646$, $N_{İs} = 425$, $N_{İz} = 404$, $N_A = 415$, $N_D = 402$

Tablo 52’de araştırmaya katılanlardan meslek edindirme eğitimi hizmetinden yararlananlara ve bu hizmetleri takdir edenlere ilişkin frekansların BŞB’ler arasındaki dağılımları gösterilmiştir. Buna göre, faydalanıcıların % 11,8’i meslek edindirme eğitimi almıştır. Meslek edindirme eğitimi alanlarının iller bazında dağılımına bakıldığında Adana’nın %36,9 oranıyla ön sırada yer aldığı görülmektedir. Alan araştırmasına başlarken yapılan ön çalışmada İstanbul’daki meslek edindirme kurslarının oldukça yaygın olduğu görülmüştür. Fakat anket çalışması yapılırken İstanbul BŞB’den gerekli iznin alınamaması, bu oranların çıkmasında etkili olmuştur.

BŞB’lerin sunduğu meslek edindirme kurslarından memnuniyet oranlarına bakıldığında ise, faydalanıcıların %22,3’ü hizmetleri takdir ettiğini ifade etmiştir. Takdir etme oranlarının iller arasındaki dağılımları Adana dışında (%32,2) benzerlik göstermektedir.

Tablo 53. Konut Hizmetleri

Alan/Almayan	Yaşanılan Büyükşehir Belediyesi					
	İstanbul	İzmir	Adana	Diyarbakır	Toplam	
Alan	Kişi (Sayı)	20	1	14	6	41
	Konut (%)	%48,8	%2,4	%34,1	%14,6	%100,0
	B. Belediye (%)	%4,7	%0,2	%3,4	%1,5	%2,5
Almayan	Kişi (Sayı)	405	403	401	396	1605
	Konut (%)	%25,2	%25,1	%25,0	%24,7	%100,0
	B. Belediye (%)	%95,3	%99,8	%96,6	%98,5	%97,5
Toplam	Kişi (Sayı)	425	404	415	402	1646
	Konut (%)	%25,8	%24,5	%25,2	%24,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0
Takdir Etme						
Takdir Eden	Kişi (Sayı)	33	11	32	17	93
	Konut (%)	%35,5	%11,8	%34,4	%18,3	%100,0
	B. Belediye (%)	%7,8	%2,7	%7,7	%4,2	%5,7
Takdir Etmeyen	Kişi (Sayı)	392	393	383	385	1553
	Konut (%)	%25,2	%25,3	%24,7	%24,8	%100,0
	B. Belediye (%)	%92,2	%97,3	%92,3	%95,8	%94,3
Toplam	Kişi (Sayı)	425	404	415	402	1646
	Konut (%)	%25,8	%24,5	%25,2	%24,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

Not: (i) $N_G = 1646$, $N_{İs} = 425$, $N_{İz} = 404$, $N_A = 415$, $N_D = 402$

BŞB'lerin konut hizmetleri noktasında oldukça yetersiz oldukları söylenebilir. Mevcut konut üretimlerinin ise TOKİ işbirliğiyle, onun eliyle yapıldığı görülmektedir. Tablo 53'de araştırmaya katılıp konut hizmetlerinden faydalananların ve bu hizmeti takdir edenlerin sayıları ve oransal dağılımları BŞB'ler itibarıyla gösterilmiştir. Buna göre, konut hizmetlerinden faydalananların oranı %2,5 dir. Bunların yaklaşık %48,8'i İstanbul'dandır.

Konut hizmetlerinin takdir edilme oranı ise %5,7'dir. Takdir etme açısından İstanbul yine %35,5 oranıyla ilk sırada yer almaktadır.

Tablo 54. Sağlık Hizmetleri

Alan/Almayan	Yaşanılan Büyükşehir Belediyesi					
	İstanbul	İzmir	Adana	Diyarbakır	Toplam	
Alan	Kişi (Sayı)	110	61	91	60	322
	Sağlık (%)	%34,2	%18,9	%28,3	%18,6	%100,0
	B. Belediye (%)	%25,9	%15,1	%21,9	%14,9	%19,6
Almayan	Kişi (Sayı)	315	343	324	342	1324
	Sağlık (%)	%23,8	%25,9	%24,5	%25,8	%100,0
	B. Belediye (%)	%74,1	%84,9	%78,1	%85,1	%80,4
Toplam	Kişi (Sayı)	425	404	415	402	1646
	Sağlık (%)	%25,8	%24,5	%25,2	%24,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0
Takdir Etme						
Takdir Eden	Kişi (Sayı)	102	63	77	67	309
	Sağlık (%)	%33,0	%20,4	%24,9	%21,7	%100,0
	B. Belediye (%)	%24,0	%15,6	%18,6	%16,7	%18,8
Takdir Etmeyen	Kişi (Sayı)	323	341	338	335	1337
	Sağlık (%)	%24,2	%25,5	%25,3	%25,1	%100,0
	B. Belediye (%)	%76,0	%84,4	%81,4	%83,3	%81,2
Toplam	Kişi (Sayı)	425	404	415	402	1646
	Sağlık (%)	%25,8	%24,5	%25,2	%24,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

Not: (i) $N_G = 1646$, $N_{İs} = 425$, $N_{İz} = 404$, $N_A = 415$, $N_D = 402$

Tablo 54’de araştırmaya katılanlardan sağlık hizmetlerinden faydalananların ve bu hizmeti takdir edenlerin sayıları ve oransal dağılımları BŞB’ler itibariyle verilmiştir. Buna göre, faydalanicıların %19,6’sı sağlık hizmetlerinden faydalandıklarını ifade etmiştir. Bu hizmetlerden en fazla faydalanan katılımcılar %34,2 oranıyla İstanbul’dan ankete katılanlardır.

Sağlık hizmetlerini takdir eden deneklerin oranı ise hizmetlerden faydalananların oranından düşük olup %18,8’dir. Memnuniyet yüzdelere bakıldığında, yine İstanbul’daki faydalanicıların % 33,2 oranıyla önde olduğu görülmektedir. Fakat bu hizmetleri takdir edenlerin sayılarının bu hizmetleri alanların sayılarından az olması, insanların sağlık hizmetlerinden memnun olmadığını da ortaya koymaktadır.

Tablo 55. Ucuz Ekmek Hizmetleri

Alan/Almayan	Yaşanılan Büyükşehir Belediyesi					
		İstanbul	İzmir	Adana	Diyarbakır	Toplam
Alan	Kişi (Sayı)	83	60	197	66	406
	Ucuz ekmek (%)	%20,4	%14,8	%48,5	%16,3	%100,0
	B. Belediye (%)	%19,5	%14,9	%47,5	%16,4	%24,7
Almayan	Kişi (Sayı)	342	344	218	336	1240
	Ucuz ekmek (%)	%27,6	%27,7	%17,6	%27,1	%100,0
	B. Belediye (%)	%80,5	%85,1	%52,5	%83,6	%75,3
Toplam	Kişi (Sayı)	425	404	415	402	1646
	Ucuz ekmek (%)	%25,8	%24,5	%25,2	%24,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0
Takdir Etme						
Takdir Eden	Kişi (Sayı)	84	57	174	62	377
	Ucuz ekmek (%)	%22,3	%15,1	%46,2	%16,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%19,8	%14,1	%41,9	%15,4	%22,9
Takdir Etmeyen	Kişi (Sayı)	341	347	241	340	1269
	Ucuz ekmek (%)	%26,9	%27,3	%19,0	%26,8	%100,0
	B. Belediye (%)	%80,2	%85,9	%58,1	%84,6	%77,1
Toplam	Kişi (Sayı)	425	404	415	402	1646
	Ucuz ekmek (%)	%25,8	%24,5	%25,2	%24,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

Not: (i) $N_G = 1646$, $N_{İs} = 425$, $N_{İz} = 404$, $N_A = 415$, $N_D = 402$

Araştırmaya katılıp ucuz ekmek hizmetlerinden faydalananların ve bu hizmeti takdir edenlerin sayıları ve frekanslarının BŞB’ler bağlamında dağılımları Tablo 55’de verilmiştir. Buna göre, deneklerin %24,7’si ucuz ekmek hizmetlerinden faydalanmıştır. Bu hizmetlerden en fazla faydalanan katılımcılar %48,5 oranıyla Adana’dakiler olmuştur.

Ucuz ekmek hizmetlerini takdir eden deneklerin oranı %22,9 ise hizmetlerden faydalananların oranından düşüktür. Memnuniyet yüzdelerine bakıldığında, Adana’daki faydalanicıların %46,2’sinin bu hizmetlerden en fazla memnun oldukları görülmektedir. Yine burada da hizmetlerden memnuniyet oranlarının faydalanma oranlarından düşük olduğu görülmüştür. Belediyelerin etkili yürüttüklerini iddia ettikleri ucuz ekmek hizmetlerinin araştırmada düşük memnuniyet derecesine sahip olması beklenen bir durum değildir.

Tablo 56. Sosyal Tesis Hizmetleri

Alan/Almayan	Yaşanılan Büyükşehir Belediyesi					
		İstanbul	İzmir	Adana	Diyarbakır	Toplam
Alan	Kişi (Sayı)	160	185	79	59	483
	Sosyal Tesis (%)	%33,1	%38,3	%16,4	%12,2	%100,0
	B. Belediye (%)	%37,6	%45,8	%19,0	%14,7	%29,3
Almayan	Kişi (Sayı)	265	219	336	343	1163
	Sosyal Tesis (%)	%22,8	%18,8	%28,9	%29,5	%100,0
	B. Belediye (%)	%62,4	%54,2	%81,0	%85,3	%70,7
Toplam	Kişi (Sayı)	425	404	415	402	1646
	Sosyal Tesis (%)	%25,8	%24,5	%25,2	%24,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0
Takdir Etme						
Takdir Eden	Kişi (Sayı)	134	167	80	66	447
	Sosyal Tesis (%)	%30,0	%37,4	%17,9	%14,8	%100,0
	B. Belediye (%)	%31,5	%41,3	%19,3	%16,4	%27,2
Takdir Etmeyen	Kişi (Sayı)	291	237	335	336	1199
	Sosyal Tesis (%)	%24,3	%19,8	%27,9	%28,0	%100,0
	B. Belediye (%)	%68,5	%58,7	%80,7	%83,6	%72,8
Toplam	Kişi (Sayı)	425	404	415	402	1646
	Sosyal Tesis (%)	%25,8	%24,5	%25,2	%24,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

Not: (i) $N_G = 1646$, $N_{İs} = 425$, $N_{İz} = 404$, $N_A = 415$, $N_D = 402$

Tablo 56’da araştırmaya katılıp sosyal tesis hizmetlerinden faydalananların ve bu hizmeti takdir edenlerin sayıları ve oransal dağılımları BŞB’ler itibariyle verilmiştir. Buna göre, faydalanıcıların %29,3’ü sosyal tesis hizmetlerinden faydalandıklarını ifade etmişlerdir. Bu hizmetlerden en fazla faydalanan denekler %38,3 oranıyla İzmir’dekiler olmuştur.

Sosyal tesis hizmetlerini takdir eden deneklerin oranı ise hizmetlerden faydalananların oranından düşük olup %27,2’dir. Memnuniyet yüzdelere bakıldığında yine İzmir’deki faydalanıcıların %37,4 oranıyla önde olduğu görülmektedir.

Tablo 57. Yararlanma Nedenleri

Neden	Yaşanılan Büyükşehir Belediyesi					
	İstanbul	İzmir	Adana	Diyarbakır	Toplam	
Ekonomik Yoksunluk	Kişi (Sayı)	180	86	215	234	715
	Nedenleri (%)	%25,2	%12,0	%30,1	%32,7	%100,0
	B. Belediye (%)	%42,4	%21,3	%51,8	%58,2	%43,4
Zihinsel Problemler	Kişi (Sayı)	4	1	8	1	14
	Nedenleri (%)	%28,6	%7,1	%57,1	%7,1	%100,0
	B. Belediye (%)	%0,9	%0,2	%1,9	%0,2	%0,9
Bedensel Problemler	Kişi (Sayı)	10	8	17	20	55
	Nedenleri (%)	%18,2	%14,5	%30,9	%36,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%2,4	%2,0	%4,1	%5,0	%3,3
Duygusal Sıkıntılar	Kişi (Sayı)	15	11	11	9	46
	Nedenleri (%)	%32,6	%23,9	%23,9	%19,6	%100,0
	B. Belediye (%)	%3,5	%2,7	%2,7	%2,2	%2,8
Ailemden Kaynaklanan Sorunlar	Kişi (Sayı)	18	8	19	17	62
	Nedenleri (%)	%29,0	%12,9	%30,6	%27,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%4,2	%2,0	%4,6	%4,2	%3,8
Sosyal Yaşamımdan Kaynaklanan Sorunlar	Kişi (Sayı)	107	146	95	90	438
	Nedenleri (%)	%24,4	%33,3	%21,7	%20,5	%100,0
	B. Belediye (%)	%25,2	%36,1	%22,9	%22,4	%26,6
Diğer Sorunlar	Kişi (Sayı)	91	144	50	31	316
	Nedenleri (%)	%28,8	%45,6	%15,8	%9,8	%100,0
	B. Belediye (%)	%21,4	%35,6	%12,0	%7,7	%19,2
Toplam	Kişi (Sayı)	425	404	415	402	1646
	Nedenleri (%)	%25,8	%24,5	%25,2	%24,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

Not: (i) NG = 1646, Nİs = 425, Nİz = 404, NA = 415, ND = 402

Tablo 57’de araştırmaya katılan bireylerin sosyal belediyeçilik faaliyetlerinden faydalanma nedenlerine yönelik frekanslar gösterilmiştir. Buna göre, sosyal belediyeçilik faaliyetlerinden faydalanan bireylerin gerekçelerinin başında %43,4’lük bir oranla ekonomik yoksunluk gelmektedir. Sosyal yaşamdan kaynaklanan sorunlar, %26,6 ile ikinci sırada yer almaktadır. Faydalanıcıların %19,2’si bu faaliyetlerden faydalanma nedeni olarak farklı gerekçeler sıralamışlardır. Ailesinden kaynaklanan sorunlarla bu hizmetlerden faydalandığını söyleyenlerin oranı %3,8’dir. Bedensel problemlerin oranı %3,3; duygusal sıkıntılardan dolayı bu faaliyetlerden faydalananların oranı %2,8 ve yaşadığı zihinsel problemleri gerekçe gösterenlerin oranı ise %0,9’dur.

İller bazında değerlendirildiğinde, ekonomik yoksunluk nedeniyle bu faaliyetlerden faydalandığını söyleyenlerin %32,7’si Diyarbakır’da yaşamaktadır. Sosyal yaşamından kaynaklanan sorunlardan dolayı bu hizmetleri kullandığını ifade

edenlerin %33,3'ü ise İzmir'de yaşamaktadır. Bu sonuçlar, BŞB'lerin ekonomik gelişmişlik düzeyi ve sunulan sosyal belediyeçilik faaliyetlerinden faydalanmadaki neden arasında bir ilişkinin olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 58. Rahatsız Olunan Şeyler

Neden	Yaşanılan Büyükşehir Belediyesi					
	İstanbul	İzmir	Adana	Diyarbakır	Toplam	
Onur İncitici Olması	Kişi (Sayı)	70	25	44	35	174
	Rahatsız Ol. Şey. (%)	%40,2	%14,4	%25,3	%20,1	%100,0
	B. Belediye (%)	%16,5	%6,2	%19,6	%8,7	%10,6
Bürokratik Engeller	Kişi (Sayı)	120	83	101	74	378
	Rahatsız Ol. Şey. (%)	%31,7	%22,0	%26,7	%19,6	%100,0
	B. Belediye (%)	%28,2	%20,5	%24,3	%18,4	%23,0
Düzensiz Olması	Kişi (Sayı)	181	142	179	105	607
	Rahatsız Ol. Şey.(%)	%29,8	%23,4	%29,5	%17,3	%100,0
	B. Belediye (%)	%42,6	%35,1	%43,1	%26,1	%36,9
İhtiyacı Olmayanların Faydalanması	Kişi (Sayı)	234	146	170	147	697
	Rahatsız Ol. Şey.(%)	%33,6	%20,9	%24,4	%21,1	%100,0
	B. Belediye (%)	%55,1	%36,1	%41,0	%36,6	%42,3
Parti Yandaşlığı	Kişi (Sayı)	180	134	105	64	483
	Rahatsız Ol. Şey. (%)	%37,3	%27,7	%21,7	%13,3	%100,0
	B. Belediye (%)	%42,4	%33,2	%25,3	%15,9	%29,3
Nakdi Olmaması	Kişi (Sayı)	38	24	46	85	193
	Rahatsız Ol. Şey. (%)	%19,7	%12,4	%23,8	%44,0	%100,0
	B. Belediye (%)	%8,9	%5,9	%11,1	%21,1	%11,7
Görevlilerin Davranışları	Kişi (Sayı)	67	37	71	63	238
	Rahatsız Ol. Şey.(%)	%28,2	%15,5	%29,8	%26,5	%100,0
	B. Belediye (%)	%15,8	%9,2	%17,1	%15,7	%14,5
Çevreden Çekinme	Kişi (Sayı)	31	19	47	45	142
	Rahatsız Ol. Şey.(%)	%21,8	%13,4	%33,1	%31,7	%100,0
	B. Belediye (%)	%7,3	%4,7	%11,3	%11,2	%8,6
Toplam	Kişi (Sayı)	425	404	415	402	1646
	Rahatsız Ol. Şey.(%)	%25,8	%24,5	%25,2	%24,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

Not: (i) $N_G = 1646$, $N_{İs} = 425$, $N_{İz} = 404$, $N_A = 415$, $N_D = 402$

Tablo 58'de sosyal belediyeçilik faaliyetlerinde faydalanırken karşılaşılan sorunlar, BŞB bazında orantısal olarak gösterilmiştir. Faydalanıcıların bu sorunlardan biri veya bir kaç ile karşı karşıya kaldıkları görülmüştür. Dolayısıyla çalışmada her bir sorun diğer sorunlardan bağımsız bir şekilde orantılanmıştır. Buna göre, deneklerin %42,3'ü ihtiyacı olmayan insanların da bu faaliyetlerden faydalandığını; %36,9'u

özellikle sosyal yardımların düzensiz olduğunu; %29,3'ü faaliyetlerin yürütülmesi sırasında parti yandaşlığının yapıldığını; %23'ü ise bürokratik engellerin olduğunu ifade etmiştir. Görevlilerin davranışlarından rahatsız olanların oranı %14,5 iken; özellikle sosyal yardımların nakdi olmamasını sorun olarak görenlerin oranı %11,7; faaliyetlerin onur incitici bir şekilde yürütüldüğünü düşünenler ise %10,6'lık bir orana sahiptir. Son olarak bu faaliyetlerden faydalanırken ailesinden, yakın akrabalarından, komşularından çekindiğini söyleyenler ise %8,6'lık bir orana sahiptir.

Bu veriler, aslında sosyal belediyeçilik faaliyetlerinin yürütülmesi sırasında sorunların yaşandığını ortaya koymaktadır. Faydalanıcıların önemli bir kısmı, ihtiyacı olmayan bireylerin de bu faaliyetlerden yararlanmaya çalıştıklarını ve özellikle sosyal yardımların düzensiz olduğunu düşünmektedir.

İller bazında bakıldığında, faaliyetlerin onur incitici yapıldığını düşünenler arasında İstanbul'un ilk sırada yer aldığı görülmektedir. (%40,2) Bu sorun alanında İzmir ise %14,4'lük oranıyla son sırada dikkat çekmektedir. İstanbul'un bürokratik engeller konusunda %31,7; ihtiyacı olmayanların faydalanması konusunda %33,6; parti yandaşlığı konusunda %37,3 oranlarıyla dikkat çekici bir şekilde ilk sırayı paylaştığı görülmektedir. Dikkat çeken bir diğer veri de, Diyarbakır'ın parti yandaşlığı konusunda en düşük orana %13,3 sahipken, özellikle yardımların nakdi yapılmamasını problem görmede %44 oranıyla ilk sırada olduğudur.

Tablo 59. Hangisi Sosyal Belediyecilik Faaliyetidir?

Faaliyetler	Yaşanılan Büyükşehir Belediyesi					
	İstanbul	İzmir	Adana	Diyarbakır	Toplam	
Kömür Yardımı	Kişi (Sayı)	235	112	182	198	727
	Belediye. Faal. (%)	%32,3	%15,4	%25,0	%27,2	%100,0
	B. Belediye (%)	%55,3	%27,7	%43,9	%49,3	%44,2
Meslek Ed. Kursu	Kişi (Sayı)	214	226	221	157	818
	Belediye. Faal. (%)	%26,2	%27,6	%27,0	%19,2	%100,0
	B. Belediye (%)	%50,4	%55,9	%53,3	%39,1	%49,7
Gıda Yardımı	Kişi (Sayı)	177	112	135	170	594
	Belediye. Faal. (%)	%29,8	%18,9	%22,7	%28,6	%100,0
	B. Belediye (%)	%41,6	%27,7	%32,5	%42,3	%36,1
Hayvan Barınakları	Kişi (Sayı)	108	154	57	67	386
	Belediye. Faal. (%)	%28,0	%39,9	%14,8	%17,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%25,4	%38,1	%13,7	%16,7	%23,5
Kokteyl Düzenlemek	Kişi (Sayı)	17	31	29	26	103
	Belediye. Faal. (%)	%16,5	%30,1	%28,2	%25,2	%100,0
	B. Belediye (%)	%4,0	%7,7	%7,0	%6,5	%6,3
Ramazan Çadırları	Kişi (Sayı)	196	200	165	161	722
	Belediye. Faal. (%)	%27,1	%27,7	%22,9	%22,3	%100,0
	B. Belediye (%)	%46,1	%49,5	%39,8	%40,0	%43,9
İndirimli Yolcu Taşıma	Kişi (Sayı)	151	127	152	148	578
	Belediye. Faal. (%)	%26,1	%22,0	%26,3	%25,6	%100,0
	B. Belediye (%)	%35,5	%31,4	%36,6	%36,8	%35,1
Konser, Sinema, Tiyatro	Kişi (Sayı)	152	230	158	126	666
	Belediye. Faal. (%)	%22,8	%34,5	%23,7	%18,9	%100,0
	B. Belediye (%)	%35,8	%56,9	%38,1	%31,3	%40,5
e-belediye İmkanlarını Geliştirmek	Kişi (Sayı)	68	55	45	78	246
	Belediye. Faal. (%)	%27,6	%22,4	%18,3	%31,7	%100,0
	B. Belediye (%)	%16,0	%13,6	%10,8	%19,4	%14,9
Konut Hizmetleri	Kişi (Sayı)	62	57	77	50	246
	Belediye. Faal. (%)	%25,2	%23,2	%31,3	%20,3	%100,0
	B. Belediye (%)	%14,6	%14,1	%18,6	%12,4	%14,9
Sağlık Hizmetleri	Kişi (Sayı)	142	115	105	115	477
	Belediye. Faal. (%)	%29,8	%24,1	%22,0	%24,1	%100,0
	B. Belediye (%)	%33,4	%28,5	%25,3	%28,6	%29,0
Ucuz Ekmek Hizmetleri	Kişi (Sayı)	181	109	196	100	586
	Belediye. Faal. (%)	%30,9	%18,6	%33,4	%17,1	%100,0
	B. Belediye (%)	%42,6	%27,0	%47,2	%24,9	%35,6
Sosyal Tesisler	Kişi (Sayı)	202	231	110	134	677
	Belediye. Faal. (%)	%29,8	%34,1	%16,2	%19,8	%100,0
	B. Belediye (%)	%47,5	%57,2	%26,5	%33,3	%41,1
Toplam	Kişi (Sayı)	425	404	415	402	1646
	Belediye. Faal. (%)	%25,8	%24,5	%25,2	%24,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

Not: (i) $N_G = 1646$, $N_{İs} = 425$, $N_{İz} = 404$, $N_A = 415$, $N_D = 402$

Tablo 59’da sosyal belediyeçilik faaliyetlerinin neler olduğuna ilişkin faydalanıcıların verdikleri yanıtların dağılımları yer almaktadır. Katılımcılara birden fazla seçeneği işaretleyebilecekleri söylendiğinden, değerlendirmede her bir seçenek bağımsız olarak ele alınmış ve BŞB’ler itibariyle orantılanmıştır.

Buna göre, faydalanıcıların, %49,7’si meslek edindirme kurslarını sosyal belediyeçilik uygulaması olarak görmektedir. Faydalanıcıların %44,2’si kömür yardımını; %43,9’u ramazan çadırlarını; %41,1’i sosyal tesisleri; %40,5’i sosyal, kültürel ve sportif faaliyetleri; %36,1’i gıda yardımlarını; %35,6’sı ucuz ekmek hizmetlerini; %35,1’i indirimli yolcu taşıma hizmetlerini; %29’u sağlık hizmetlerini; %23,5’i ise hayvan barınakları yapmayı sosyal belediyeçilik faaliyeti olarak değerlendirirken, konut hizmetleri ile e-belediye imkânlarını geliştirmek %14,9’luk orana sahiptirler. Kokteyl düzenlemek ise katılanların sadece %6,3’ü tarafından sosyal belediyeçilik uygulaması olarak görülmüştür.

Kokteyl düzenlemeyi sosyal belediyeçilik faaliyeti olarak görenler içerisinde İzmir’de yaşayanlar %30,1 oranı ile ilk sıradadır. Yine İzmir’de hayvan barınakları %39,9 ve konser, tiyatro ve sinema %34,5’lik oranlarla sosyal belediyeçilik faaliyeti olarak görülmektedir.

Tablo 60. Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerinin Temel Amacı?

Temel Amaç	Yaşanılan Büyükşehir Belediyesi					
	İstanbul	İzmir	Adana	Diyarbakır	Toplam	
Yoksulluğu Ortadan Kaldırmak	Kişi (Sayı)	70	41	50	77	238
	Temel Amacı (%)	%29,4	%17,2	%21,0	%32,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%16,5	%10,1	%12,0	%19,2	%14,5
Seçimler İçin Oy Toplamak	Kişi (Sayı)	104	146	145	74	469
	Temel Amacı (%)	%22,2	%31,1	%30,9	%15,8	%100,0
	B. Belediye (%)	%24,5	%36,1	%34,9	%18,4	%28,5
Yoksulluğun Etkilerini Hafifletmek	Kişi (Sayı)	73	65	93	97	328
	Temel Amacı (%)	%22,3	%19,8	%28,4	%29,6	%100,0
	B. Belediye (%)	%17,2	%16,1	%22,4	%24,1	%19,9
Kişileri Üretken Hale Getirerek Topluma Kazandırmak	Kişi (Sayı)	97	89	71	83	340
	Temel Amacı (%)	%28,5	%26,2	%20,9	%24,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%22,8	%22,0	%17,1	%20,6	%20,7
Vatandaşları Sosyalleştirmek	Kişi (Sayı)	70	57	45	52	224
	Temel Amacı (%)	%31,3	%25,4	%20,1	%23,2	%100,0
	B. Belediye (%)	%16,5	%14,1	%10,8	%12,9	%13,6
Herhangi Bir İşlevi Yok	Kişi (Sayı)	11	6	11	19	47
	Temel Amacı (%)	%23,4	%12,8	%23,4	%40,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%2,6	%1,5	%2,7	%4,7	%2,9
Toplam	Kişi (Sayı)	425	404	415	402	1646
	Temel Amacı (%)	%25,8	%24,5	%25,2	%24,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

Not: (i) $N_G = 1646$, $N_{İs} = 425$, $N_{İz} = 404$, $N_A = 415$, $N_D = 402$

Tablo 60’da sosyal belediyecilik faaliyetlerinin temel amacının ne olduğuna yönelik dağılımlar gösterilmiştir. Buna göre, faydalanıcıların %28,5’i sosyal belediyecilik faaliyetlerinin seçimler için oy depolamak amacıyla; %20,7’si kişileri üretken hale getirip topluma kazandırmak amacıyla; %19,9’u ise yoksulluğun etkilerini hafifletmek amacıyla yürütüldüğünü düşünmektedir. Yoksulluğu ortadan kaldırmak için bu faaliyetlerin yapıldığını düşünenlerin oranı %14,5 iken vatandaşları sosyalleştirmeyi amaçladığını düşünenlerin oranı %13,6’dır. Faydalanıcıların %2,9’u ise bu faaliyetlerin bir amacının olmadığını dile getirmiştir.

Sosyal belediyeciliğin temel amacının yoksulluğun etkilerini hafifletmek olduğunu düşünenler içerisinde Diyarbakır’dan katılanlar %29,6’dır. Aynı şekilde seçimler için oy depolamanın temel amaç olduğunu düşünenler içerisinde %31,3 oranıyla İzmir’den katılanlar ilk sırada iken %15,8 oranıyla Diyarbakır’dan katılanlar son sıradadır.

4.2.3. Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerinin Yürütücülerine İlişkin Bulgular

4.2.3.1. Demografik Özellikler

Tablo 61. Yaşanılan Büyükşehir Belediyesi

Belediye	Kişi (Sayı)	Yüzde	Kümülatif Yüzde
İstanbul	115	46,0	46,0
İzmir	55	22,0	68,0
Adana	40	16,0	84,0
Diyarbakır	40	16,0	100,0
Toplam	250	100,0	

Not: (i) $N_G = 250$, $N_{İs} = 115$, $N_{İz} = 55$, $N_A = 40$, $N_D = 40$ ³¹

Tablo 61’de sosyal belediyecilik faaliyetlerini yürütüp araştırmaya katılan uygulayıcıların³² yaşadıkları büyükşehir belediyeleri itibariyle dağılımları orantısal olarak gösterilmiştir. Buna göre, yürütücülerin %46’sının İstanbul; %22’sinin İzmir; %16’sının Adana ve %16’sının Diyarbakır’dan olduğu görülmektedir.

Tablo 62. Cinsiyet

Cinsiyet	Yaşanılan Büyükşehir Belediyesi					
	İstanbul	İzmir	Adana	Diyarbakır	Toplam	
Erkek	Kişi (Sayı)	92	33	12	22	159
	Cinsiyet (%)	%57,9	%20,8	%7,5	%13,8	%100,0
	B. Belediye (%)	%80,0	%60,0	%30,0	%55,0	%63,6
Kadın	Kişi (Sayı)	23	22	28	18	91
	Cinsiyet (%)	%25,3	%24,2	%30,8	%19,8	%100,0
	B. Belediye (%)	%20,0	%40,0	%70,0	%45,0	%36,4
Toplam	Kişi (Sayı)	115	55	40	40	250
	Cinsiyet (%)	%46,0	%22,0	%16,0	%16,0	%100,0
	B. Belediye (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

Not: (i) $N_G = 250$, $N_{İs} = 115$, $N_{İz} = 55$, $N_A = 40$, $N_D = 40$

Tablo 62’de araştırmaya katılan yürütücülerin cinsiyetleri itibariyle BŞB’ler bazında orantısal dağılımları görülmektedir. Buna göre, uygulayıcıların %63,6’sı erkek iken, %36,4’ü kadınlardan oluşmaktadır. Bakıldığında bu oranların dört büyükşehir belediyesinde farklı dağılımlar gösterdiği görülmektedir. Erkekler içerisinde en yüksek orana sahip olan ilin İstanbul olduğu (%57,9); onu sırasıyla İzmir (%20,8); Diyarbakır (%13,8) ve Adana’nın (%7,5) takip ettiği görülmektedir. Araştırmaya katılan erkek

³¹ N_G : Genel Toplam, $N_{İs}$: İstanbul, $N_{İz}$: İzmir, N_A : Adana, N_D : Diyarbakır.

³² Çalışmada bundan sonra “yürütücüler” olarak geçecektir.

oranının İstanbul'da yüksek çıkmasının, orada yapılan anket sayısının fazlalığından kaynaklandığı söylenebilir. Kadınlar açısından ise Adana'nın %30,8 oranıyla ilk sırada; Diyarbakır'ın ise %19,8 oranıyla son sırada yer aldığı görülmektedir.

Tablo 63. Yaş Durumu

Yaş	Yaşanılan Büyükşehir Belediyesi					
	İstanbul	İzmir	Adana	Diyarbakır	Toplam	
20-30	Kişi (Sayı)	56	12	21	14	103
	Yaş(%)	%54,4	%11,7	%20,4	%13,6	%100,0
	B. Belediye (%)	%48,7	%21,8	%52,5	%35,0	%41,2
31-40	Kişi (Sayı)	41	28	15	18	102
	Yaş(%)	%40,2	%27,5	%14,7	%17,6	%100,0
	B. Belediye (%)	%35,7	%50,9	%37,5	%45,0	%40,8
41-50	Kişi (Sayı)	16	11	4	6	37
	Yaş(%)	%43,2	%29,7	%10,8	%16,2	%100,0
	B. Belediye (%)	%13,9	%20,0	%10,0	%15,0	%14,8
51-60	Kişi (Sayı)	2	3	0	2	7
	Yaş(%)	%28,6	%42,9	%0,0	%28,6	%100,0
	B. Belediye (%)	%1,7	%5,5	%0,0	%5,0	%2,8
61 ve Üzeri	Kişi (Sayı)	0	1	0	0	1
	Yaş(%)	%0,0	%100,0	%0,0	%0,0	%100,0
	B. Belediye (%)	%0,0	%1,8	%0,0	%0,0	%0,4
Toplam	Kişi (Sayı)	115	55	40	40	250
	Yaş(%)	%46,0	%22,0	%16,0	%16,0	%100,0
	B. Belediye (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

Not: (i) $N_G = 250$, $N_{İs} = 115$, $N_{İz} = 55$, $N_A = 40$, $N_D = 40$

Tablo 63'de araştırmaya katılan uygulayıcıların yaş durumlarına ilişkin oranların BŞB'ler bazında dağılımları görülmektedir. Yaş grupları bazında orantısal dağılımlara bakıldığında, uygulayıcıların %41,2'sinin 20-30 yaş grubundan; %40,8'inin 31-40 yaş grubundan; %14,8'inin 41-50 yaş grubundan; %2,8'inin 51-60 yaş grubundan ve %0,4'ünün 61 ve üzeri yaş grubundan olduğu görülmektedir.

Buna göre, uygulayıcıların %82'si 40 yaş ve altı genç diye tabir edilebilecek deneklerden oluşmaktadır. Bundan belediyelerin bu hizmetlerin sunumunda daha çok genç çalışanlardan faydalandığı anlaşılmaktadır.

İller bazında bakıldığında, 20-30 yaş grubunun %54,4'ünün, 31-40 yaş grubunun ise %40,2'sinin İstanbul'dan olduğu görülmektedir. Araştırma sırasında özellikle İstanbul'daki sosyal tesislerin sayılarının fazlalığı ve bu tesislerde çalışanların ağırlıklı olarak genç nüfustan oluşu dikkat çekmişti. Görülüyor ki bu, araştırmanın verilerindeki orantısal dağılımı da etkilemiştir.

Tablo 64. Öğrenim Durumu

Öğrenim	Yaşanılan Büyükşehir Belediyesi					
	İstanbul	İzmir	Adana	Diyarbakır	Toplam	
İlkokul	Kişi (Sayı)	15	0	1	0	16
	Öğrenim Durumu (%)	%93,8	%0,0	%6,3	%0,0	%100,0
	B. Belediye (%)	%13,0	%0,0	%2,5	%0,0	%6,4
Ortaokul	Kişi (Sayı)	32	2	1	2	37
	Öğrenim Durumu (%)	%86,5	%5,4	%2,7	%5,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%27,8	%3,6	%2,5	%5,0	%14,8
Lise ve Dengi Okul	Kişi (Sayı)	36	18	12	14	80
	Öğrenim Durumu (%)	%45,0	%22,5	%15,0	%17,5	%100,0
	B. Belediye (%)	%31,3	%32,7	%30,0	%35,0	%32,0
Meslek Yüksekokulu	Kişi (Sayı)	10	10	11	14	45
	Öğrenim Durumu (%)	%22,2	%22,2	%24,4	%31,1	%100,0
	B. Belediye (%)	%8,7	%18,2	%27,5	%35,0	%18,0
Fakülte	Kişi (Sayı)	15	22	11	8	56
	Öğrenim Durumu (%)	%26,8	%39,3	%19,6	%14,3	%100,0
	B. Belediye (%)	%13,0	%40,0	%27,5	%20,0	%22,4
Yüksek Lisans ve/veya Doktora	Kişi (Sayı)	7	3	4	2	16
	Öğrenim Durumu (%)	%43,8	%18,8	%25,0	%12,5	%100,0
	B. Belediye (%)	%6,1	%5,5	%10,0	%5,0	%6,4
Toplam	Kişi (Sayı)	115	55	40	40	250
	Öğrenim Durumu (%)	%46,0	%22,0	%16,0	%16,0	%100,0
	B. Belediye Top.(%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

Not: (i) $N_G = 250$, $N_{Is} = 115$, $N_{Iz} = 55$, $N_A = 40$, $N_D = 40$

Tablo 64’de araştırmaya katılan uygulayıcıların öğrenim durumlarına ilişkin oranların BŞB’ler bazında dağılımları yer almaktadır. Buna göre, araştırmaya katılan uygulayıcıların %32,0’si lise ve dengi okul mezunudur. Ardından sırasıyla %22,4’le fakülte; %18’le meslek yüksekokulu; %14,8’le ortaokul mezunları gelmektedir. İlkokul mezunları ile yüksek lisans ve doktora mezunlarının oranlarının %6,4 oluşları ise ilginç bir tesadüf olarak değerlendirilebilir.

Bu veriler, BŞB’lerin sosyal belediyeçilik faaliyetlerini yaparken ağırlıklı olarak lise ve daha üstü seviyede öğrenime sahip kişileri istihdam ettiğini ortaya koymaktadır. İller düzeyinde bakıldığında, araştırmaya katılan ilkokul mezunu 16 kişiden 15’inin (%93,8); yine ortaokul mezunu 37 kişiden 32’sinin (%86,5) İstanbul’dan olduğu görülmektedir.

4.2.3.2. Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerine İlişkin Frekanslar

Tablo 65. Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerine Önem Verme

Önem Verme	Yaşanılan Büyükşehir Belediyesi					
		İstanbul	İzmir	Adana	Diyarbakır	Toplam
Evet	Kişi (Sayı)	70	42	22	26	160
	Önem Verme (%)	%43,8	%26,3	%13,8	%16,3	%100,0
	B. Belediye (%)	%60,9	%76,4	%55,0	%65,0	%64,0
Hayır	Kişi (Sayı)	18	4	1	6	29
	Önem Verme (%)	%62,1	%13,8	%3,4	%20,7	%100,0
	B. Belediye (%)	%15,7	%7,3	%2,5	%15,0	%11,6
Kısmen	Kişi (Sayı)	27	9	17	8	61
	Önem Verme (%)	%44,3	%14,8	%27,9	%13,1	%100,0
	B. Belediye (%)	%23,5	%16,4	%42,5	%20,0	%24,4
Toplam	Kişi (Sayı)	115	55	40	40	250
	Önem Verme (%)	%46,0	%22,0	%16,0	%16,0	%100,0
	B. BelediyeTop.(%)	%100.0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

Not: (i) $N_G = 250$, $N_{İs} = 115$, $N_{İz} = 55$, $N_A = 40$, $N_D = 40$

Tablo 65’de araştırmaya katılan uygulayıcıların çalıştıkları belediyelerin sosyal belediyecilik faaliyetlerine önem verip vermemesine ilişkin düşüncelerinin BŞB’ler bazında orantısal dağılımları gösterilmektedir. Buna göre, araştırmaya katılan uygulayıcıların %64’ü belediyelerinin sosyal belediyecilik faaliyetlerine önem verdiklerini; %24,4’ü kısmen önem verdiğini; %11,6’sı ise önem vermediğini ifade etmiştir. Belediyelerinin sosyal belediyecilik faaliyetlerine önem vermediği ve etkin bir şekilde uygulamalar gerçekleştirmediğine inananların %62,1’i İstanbul BŞB’de çalışmaktadır.

Tablo 66. Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerini Uygulama Nedenleri

Nedenler	Yaşanılan Büyükşehir Belediyesi					
	İstanbul	İzmir	Adana	Diyarbakır	Toplam	
Merkezi İdare Yetersiz	Kişi (Sayı)	44	36	16	28	124
	Nedenler (%)	%35,5	%29,0	%12,9	%22,6	%100,0
	B. Belediye (%)	%38,3	%65,5	%40,0	%70,0	%49,6
Vatandaşların Artan Talepleri	Kişi (Sayı)	80	45	35	32	192
	Nedenler (%)	%41,7	%23,4	%18,2	%16,7	%100,0
	B. Belediye (%)	%69,6	%81,8	%87,5	%80,0	%76,8
Yoksulluk ve İşsizliğin Artışı	Kişi (Sayı)	58	49	29	33	169
	Nedenler (%)	%34,3	%29,0	%17,2	%19,5	%100,0
	B. Belediye (%)	%50,4	%89,1	%72,5	%82,5	%67,6
Yaşlı, Engelli, Kadın ve Çocuk. Korunmas. Önemi	Kişi (Sayı)	82	50	32	33	197
	Nedenler (%)	%41,6	%25,4	%16,2	%16,8	%100,0
	B. Belediye (%)	%71,3	%90,9	%80,0	%82,5	%78,8
Diğer Belediyelerle Rekabet	Kişi (Sayı)	41	10	9	9	69
	Nedenler (%)	%59,4	%14,5	%13,0	%13,0	%100,0
	B. Belediye (%)	%35,7	%18,2	%22,5	%22,5	%27,6
Belediyecilik Anlayışının Gereği	Kişi (Sayı)	73	51	24	32	180
	Nedenler (%)	%40,6	%28,3	%13,3	%17,8	%100,0
	B. Belediye (%)	%63,5	%92,7	%60,0	%80,0	%72,0
Vatandaşların Sosyal Gelişimini Sağlamak	Kişi (Sayı)	78	48	28	31	185
	Nedenler (%)	%42,2	%25,9	%15,1	%16,8	%100,0
	B. Belediye (%)	%67,8	%87,3	%70,0	%77,5	%74,0
Halkın Desteğini Kazanmak	Kişi (Sayı)	70	30	27	19	146
	Nedenler (%)	%47,9	%20,5	%18,5	%13,0	%100,0
	B. Belediye (%)	%60,9	%54,5	%67,5	%47,5	%58,4
Devlete Olan Bakışı Olumlu Değiştirmek	Kişi (Sayı)	72	47	31	26	176
	Nedenler (%)	%40,9	%26,7	%17,6	%14,8	%100,0
	B. Belediye (%)	%62,6	%85,5	%77,5	%65,0	%70,4
Yasal Zorunluluktan Dolayı	Kişi (Sayı)	34	25	10	15	84
	Nedenler (%)	%40,5	%29,8	%11,9	%17,9	%100,0
	B. Belediye (%)	%29,6	%45,5	%25,0	%37,5	%33,6
Çağdaş Belediyeciliğin Gereği Olarak	Kişi (Sayı)	74	45	34	34	187
	Nedenler (%)	%39,6	%24,1	%18,2	%18,2	%100,0
	B. Belediye (%)	%64,3	%81,8	%85,0	%85,0	%74,8
Seçimlere Yönelik Oy Depolamak İçin	Kişi (Sayı)	39	8	13	7	67
	Nedenler (%)	%58,2	%11,9	%19,4	%10,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%33,9	%14,5	%32,5	%17,5	%26,8
Toplam	Kişi (Sayı)	115	55	40	40	250
	Nedenler (%)	%46,0	%22,0	%16,0	%16,0	%100,0
	B. Belediye Top.(%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

Not: (i) $N_G = 250$, $N_{İs} = 115$, $N_{İz} = 55$, $N_A = 40$, $N_D = 40$

Tablo 66’da araştırmaya katılan yürütücülerin sosyal belediyecilik faaliyetlerini uygulama nedenlerine ilişkin verilerin orantısal dağılımları gösterilmektedir. Araştırmada, yürütücülerin nedenlerden biri veya birkaçını öne sürdükleri görülmüştür.

Bundan dolayı her bir neden diğer nedenlerden bağımsız bir şekilde ele alınmış ve BŞB'ler bazında orantılanmıştır. Buna göre, yürütücülerin %78,8'i yaşlı, engelli, kadın ve çocukların korunmasının önemine dikkat çekmiştir. %76,8'i vatandaşların artan taleplerinden dolayı; %74,8'i çağdaş belediyeçiliğin bir gereği olarak; %74'ü vatandaşların sosyal gelişimini sağlamak için; %72'si belediyeçilik anlayışının bir gereği olarak; %70,4'ü devlete olan bakışı olumlu değiştirmek için; %67,6'sı yoksulluk ve işsizliğin artışından dolayı; %58,4'ü halkın desteğini kazanmak için; %49,6'sı merkezi idarenin yetersizliğinden dolayı; %33,6'sı yasal zorunluluktan dolayı; %27,6'sı diğer belediyelerle rekabet edebilmek için ve %26,8'si seçimlere yönelik oy depolamak için belediyelerinin sosyal belediyeçilik faaliyetlerini yürüttüklerini ifade etmiştir.

Tablo 67. Sosyal Belediyeçilik Faaliyetlerini En Etkili Yapan Kurum

Kurumlar	Yaşanılan Büyükşehir Belediyesi					
	İstanbul	İzmir	Adana	Diyarbakır	Toplam	
Belediye	Kişi (Sayı)	67	22	17	26	132
	Kurum (%)	%50,8	%16,7	%12,9	%19,7	%100,0
	B. Belediye (%)	%58,3	%40,0	%42,5	%65,0	%52,8
Valilik	Kişi (Sayı)	3	0	3	0	6
	Kurum (%)	%50,0	%0,0	%50,0	%0,0	%100,0
	B. Belediye (%)	%2,6	%0,0	%7,5	%0,0	%2,4
Muhtarlık	Kişi (Sayı)	2	0	0	0	2
	Kurum (%)	%100,0	%0,0	%0,0	%0,0	%100,0
	B. Belediye (%)	%1,7	%0,0	%0,0	%0,0	%0,8
Hayır Kurumları (Dernek, Vakıf Gibi)	Kişi (Sayı)	3	2	1	0	6
	Kurum (%)	%50,0	%33,3	%16,7	%0,0	%100,0
	B. Belediye (%)	%2,6	%3,6	%2,5	%0,0	%2,4
Yardımsever Vatandaşlar	Kişi (Sayı)	1	0	1	2	4
	Kurum (%)	%25,0	%0,0	%25,0	%50,0	%100,0
	B. Belediye (%)	%0,9	%0,0	%2,5	%5,0	%1,6
Valilik, Belediye S.T.K. İşbirliğiyle	Kişi (Sayı)	33	28	17	7	85
	Kurum (%)	%38,8	%32,9	%20,0	%8,2	%100,0
	B. Belediye (%)	%28,7	%50,9	%42,5	%17,5	%34,0
Hiçbiri	Kişi (Sayı)	0	2	0	2	4
	Kurum (%)	%0,0	%50,0	%0,0	%50,0	%100,0
	B. Belediye (%)	%0,0	%3,6	%0,0	%5,0	%1,6
Bilmiyorum	Kişi (Sayı)	6	1	1	3	11
	Kurum (%)	%54,5	%9,1	%9,1	%27,3	%100,0
	B. Belediye (%)	%5,2	%1,8	%2,5	%7,5	%4,4
Toplam	Kişi (Sayı)	115	55	40	40	250
	Kurum (%)	%46,0	%22,0	%16,0	%16,0	%100,0
	B. Beled. Top. (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

Not: (i) N_G = 250, N_{İs} = 115, N_{İz} = 55, N_A = 40, N_D = 40

Tablo 67’de araştırmaya katılan uygulayıcıların sosyal belediyeçilik faaliyetlerini en etkili yapan kurum hakkındaki düşüncelerinin dağılımları yer almaktadır. Buna göre uygulayıcıların %52,8’i bu faaliyetleri belediyenin en etkili yürüttüğünü düşünmektedir. %34’ü ise bu konuda valilik, belediye ve STK işbirliğine vurgu yapmaktadır. %4,4’ü bilmediğini; %2,4’ü valiliğin; %2,4’ü hayır kurumlarının; %1,6’sı yardımsever vatandaşların; %1,6’sı hiçbir kurumun ve %0,8’i muhtarlığın bu türden faaliyetleri en etkili yürüttüğünü ifade etmiştir. Muhtarlığın bu türden faaliyetleri doğrudan yürüten bir kurum olmamasına rağmen 2 uygulayıcı, muhtarlığı işaret etmiştir. Bunda muhtarlığın bazı faaliyetlerde aracılık yapması etkili olmuş olabilir.

Tablo 68. Sivil Toplum Kuruluşlarıyla İşbirliği Yapma

Yapma/ Yapmama	Yaşanılan Büyükşehir Belediyesi					
		İstanbul	İzmir	Adana	Diyarbakır	Toplam
Evet	Kişi (Sayı)	37	18	8	18	81
	İşbirliği (%)	%45,7	%22,2	%9,9	%22,2	%100,0
	B. Belediye (%)	%32,2	%32,7	%20,0	%45,0	%32,4
Hayır	Kişi (Sayı)	11	3	3	3	20
	İşbirliği (%)	%55,0	%15,0	%15,0	%15,0	%100,0
	B. Belediye (%)	%9,6	%5,5	%7,5	%7,5	%8,0
Kısmen	Kişi (Sayı)	40	32	18	14	104
	İşbirliği (%)	%38,5	%30,8	%17,3	%13,5	%100,0
	B. Belediye (%)	%16,0	%12,8	%7,2	%5,6	%41,6
Bilmiyorum	Kişi (Sayı)	27	2	11	5	45
	İşbirliği (%)	%60,0	%4,4	%24,4	%11,1	%100,0
	B. Belediye (%)	%23,5	%3,6	%27,5	%12,5	%18,0
Toplam	Kişi (Sayı)	115	55	40	40	250
	İşbirliği (%)	%46,0	%22,0	%16,0	%16,0	%100,0
	B. Beled. Top.(%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

Not: (i) $N_G = 250$, $N_{İs} = 115$, $N_{İz} = 55$, $N_A = 40$, $N_D = 40$

Tablo 68’de araştırmaya katılan uygulayıcıların belediyelerinin sosyal belediyeçilik faaliyetlerini yürütürken STK’larla işbirliği yapıp yapmadığı noktasındaki görüşlerinin BŞB’ler bazında orantısal dağılımları gösterilmektedir. Buna göre uygulayıcıların %41,6’sı kısmen işbirliği yapıldığını düşünmektedir. İşbirliği yapıldığını düşünenlerin oranı ise %32,4’tür. Uygulayıcıların %18’i bu konuda bir fikrinin olmadığını söylemişken; %8’i belediyelerinin sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapmadığını dile getirmiştir. Veriler, STK’larla bir şekilde işbirliği yapıldığını göstermektedir.

Tablo 69. Sivil Toplum Kuruluşlarının Fikirlerini Dikkate Alma

Dikkate Alma/Almama	Yaşanılan Büyükşehir Belediyesi					
		İstanbul	İzmir	Adana	Diyarbakır	Toplam
Evet	Kişi (Sayı)	38	27	11	25	101
	Dikkate Alma (%)	%37,6	%26,7	%10,9	%24,8	%100,0
	B. Belediye (%)	%33,0	%49,1	%27,5	%62,5	%40,4
Hayır	Kişi (Sayı)	8	0	3	1	12
	Dikkate Alma (%)	%66,7	%0,0	%25,0	%8,3	%100,0
	B. Belediye (%)	%7,0	%0,0	%7,5	%2,5	%4,8
Kısmen	Kişi (Sayı)	31	25	11	9	76
	Dikkate Alma (%)	%40,8	%32,9	%14,5	%11,8	%100,0
	B. Belediye (%)	%27,0	%45,5	%27,5	%22,5	%30,4
Bilmiyorum	Kişi (Sayı)	38	3	15	5	61
	Dikkate Alma (%)	%62,3	%4,9	%24,6	%8,2	%100,0
	B. Belediye (%)	%33,0	%5,5	%37,5	%12,5	%24,4
Toplam	Kişi (Sayı)	115	55	40	40	250
	Dikkate Alma (%)	%46,0	%22,0	%16,0	%16,0	%100,0
	B. Beled. Top. (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

Not: (i) $N_G = 250$, $N_{İs} = 115$, $N_{İz} = 55$, $N_A = 40$, $N_D = 40$

Tablo 69’da araştırmaya katılan uygulayıcıların belediyelerinin sosyal belediyeçilik faaliyetlerini yürütürken STK’ların fikirlerini dikkate alıp almadığı noktasındaki görüşlerinin BŞB’ler bazında orantısal dağılımları yer almaktadır. Buna göre, araştırmaya katılan uygulayıcıların %40,4’ü belediyelerinin STK’ların görüşlerini dikkate aldığını; %30,4’ü kısmen dikkate aldığını ve %24,4’ü ise bu konuda bilgisinin olmadığını ifade etmiştir. Araştırmaya katılan uygulayıcıların sadece %4,8’i ise belediyelerinin STK’ların görüşlerine itibar etmediğini vurgulamıştır. Buradan anlaşılmaktadır ki, uygulayıcıların gözünde belediyeleri STK’ların görüşlerine önemli oranda itibar etmektedir.

Tablo 70. Sivil Toplum Örgütleriyle Yürütülen Hizmetler

Hizmetler	Yaşanılan Büyükşehir Belediyesi					
	İstanbul	İzmir	Adana	Diyarbakır	Toplam	
Eğitim	Kişi (Sayı)	35	31	25	21	112
	Hizmetler (%)	%31,3	%27,7	%22,3	%18,8	%100,0
	B. Belediye (%)	%30,4	%56,4	%62,5	%52,5	%44,8
Sağlık	Kişi (Sayı)	30	22	8	17	77
	Hizmetler (%)	%39,0	%28,6	%10,4	%22,1	%100,0
	B. Belediye (%)	%26,1	%40,0	%20,0	%42,5	%30,8
Kültür	Kişi (Sayı)	54	34	30	26	144
	Hizmetler (%)	%37,5	%23,6	%20,8	%18,1	%100,0
	B. Belediye (%)	%47,0	%61,8	%75,0	%65,0	%57,6
Sosyal Yardım	Kişi (Sayı)	65	33	23	25	146
	Hizmetler (%)	%44,5	%22,6	%15,8	%17,1	%100,0
	B. Belediye (%)	%56,5	%60,0	%57,5	%62,5	%58,4
Sosyal Hizmet	Kişi (Sayı)	41	20	9	14	84
	Hizmetler (%)	%48,8	%23,8	%10,7	%16,7	%100,0
	B. Belediye (%)	%35,7	%36,4	%22,5	%35,0	%33,6
Konut	Kişi (Sayı)	10	8	3	2	23
	Hizmetler (%)	%43,5	%34,8	%13,0	%8,7	%100,0
	B. Belediye (%)	%8,7	%14,5	%7,5	%5,0	%9,2
Sosyal Güvenlik	Kişi (Sayı)	14	9	2	4	29
	Hizmetler (%)	%48,3	%31,0	%6,9	%13,8	%100,0
	B. Belediye (%)	%12,2	%16,4	%5,0	%10,0	%11,6
İstihdam	Kişi (Sayı)	17	13	3	9	42
	Hizmetler (%)	%40,5	%31,0	%7,1	%21,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%14,8	%23,6	%7,5	%22,5	%16,8
Bakımevi	Kişi (Sayı)	15	19	5	5	44
	Hizmetler (%)	%34,1	%43,2	%11,4	%11,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%13,0	%34,5	%12,5	%12,5	%17,6
Araştırma (Rapor, Proje Hazırlama vs)	Kişi (Sayı)	9	20	8	17	54
	Hizmetler (%)	%16,7	%37,0	%14,8	%31,5	%100,0
	B. Belediye (%)	%7,8	%36,4	%20,0	%42,5	%21,6
Diğer	Kişi (Sayı)	10	1	3	4	18
	Hizmetler (%)	%55,6	%5,6	%16,7	%22,2	%100,0
	B. Belediye (%)	%8,7	%1,8	%7,5	%10,0	%7,2
Toplam	Kişi (Sayı)	115	55	40	40	250
	Hizmetler (%)	%46,0	%22,0	%16,0	%16,0	%100,0
	B. Beled. Top.(%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

Not: (i) N_G = 250, N_{İs} = 115, N_{İz} = 55, N_A = 40, N_D = 40

Tablo 70’de araştırmaya katılan uygulayıcıların belediyelerinin STK’larla hangi hizmetleri yürüttüğüne ilişkin görüşlerinin, BŞB’ler bazında orantısal dağılımları gösterilmiştir. Araştırmada, uygulayıcılara STK’larla yürütülen hizmetler konusunda birden fazla seçeneği işaretleyebilecekleri söylenmiştir. Bundan dolayı değerlendirmede

her bir hizmet türü diğer hizmet türlerinden bağımsız bir şekilde ele alınmış ve BŞB'ler bazında orantılanmıştır. Buna göre, araştırmaya katılan uygulayıcıların %58,4'ü sosyal yardım hizmetlerini STK'larla birlikte yürüttüklerini dile getirmiştir. Yine uygulayıcıların %57,6'sı kültür; %44,8'i eğitim; %33,6'sı sosyal hizmet; %30,8'i sağlık; %21,6'sı araştırma (rapor, proje hazırlama); %17,6'sı bakımevi, %16,8'i istihdam; %11,6'sı sosyal güvenlik ve %9,2'si konut hizmetlerinin STK'larla birlikte yapıldığını dile getirmiştir.

İller itibarıyla bakıldığında İstanbul'dan katılanların %44,5'i sosyal yardım hizmetlerini, %37,5'i ise kültür hizmetlerini sivil toplum örgütleriyle yürüttüklerini söylemiştir.

Tablo 71. Hizmetlerin Yürütülmesinde Karşılaşılan Sorunlar

Sorunlar	Yaşanılan Büyükşehir Belediyesi					
	İstanbul	İzmir	Adana	Diyarbakır	Toplam	
Kurumlar Arasında İşbirliği ve Koordinasyon	Kişi (Sayı)	69	41	32	28	170
	Sorunlar (%)	%40,6	%24,1	%18,8	%16,5	%100,0
	B. Belediye (%)	%60,0	%74,5	%80,0	%70,0	%68,0
Deneyim ve Birikim Eksikliği	Kişi (Sayı)	47	22	23	25	117
	Sorunlar (%)	%40,2	%18,8	%19,7	%21,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%40,9	%40,0	%57,5	%62,5	%46,8
Kalifiye Personel	Kişi (Sayı)	62	29	23	28	142
	Sorunlar (%)	%43,7	%20,4	%16,2	%19,7	%100,0
	B. Belediye (%)	%53,9	%52,7	%57,5	%70,0	%56,8
Personel İstihdamında Güçlükler	Kişi (Sayı)	44	32	14	29	119
	Sorunlar (%)	%37,0	%26,9	%11,8	24,4%	%100,0
	B. Belediye (%)	%38,3	%58,2	%35,0	%72,5	%47,6
Kaynak Yetersizliği	Kişi (Sayı)	66	41	26	34	167
	Sorunlar (%)	%39,5	%24,6	%15,6	%20,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%57,4	%74,5	%65,0	%85,0	%66,8
Bürokrasi	Kişi (Sayı)	41	40	21	34	136
	Sorunlar (%)	%30,1	%29,4	%15,4	%25,0	%100,0
	B. Belediye (%)	%35,7	%72,7	%52,5	%85,0	%54,4
Mükerrer Uygulamalar	Kişi (Sayı)	81	24	18	23	146
	Sorunlar (%)	%55,5	%16,4	%12,3	%15,8	%100,0
	B. Belediye (%)	%70,4	%43,6	%45,0	%57,5	%58,4
Sosyal Tarafların İlgisizliği	Kişi (Sayı)	34	21	18	24	97
	Sorunlar (%)	%35,1	%21,6	%18,6	%24,7	%100,0
	B. Belediye (%)	%29,6	%38,2	%45,0	%60,0	%38,8
Hizmet Standardı Konusunda Belirsizlik	Kişi (Sayı)	44	20	17	22	103
	Sorunlar (%)	%42,7	%19,4	%16,5	%21,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%38,3	%36,4	%42,5	%55,0	%41,2
Uygulama Yönteminde Karmaşa	Kişi (Sayı)	40	21	19	25	105
	Sorunlar (%)	%38,1	%20,0	%18,1	%23,8	%100,0
	B. Belediye (%)	%34,8	%38,2	%47,5	%62,5	%42,0
Öncelikleri Belirleyememe	Kişi (Sayı)	41	12	18	22	93
	Sorunlar (%)	%44,1	%12,9	%19,4	%23,7	%100,0
	B. Belediye (%)	%35,7	%21,8	%45,0	%55,0	%37,2
Objektif Değerlendirme Yapılamaması	Kişi (Sayı)	77	16	24	19	136
	Sorunlar (%)	%56,6	%11,8	%17,6	%14,0	%100,0
	B. Belediye (%)	%67,0	%29,1	%60,0	%47,5	%54,4
Toplam	Kişi (Sayı)	115	55	40	40	250
	Sorunlar (%)	%46,0	%22,0	%16,0	%16,0	%100,0
	B. Beled. Top. (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

Not: (i) N_G = 250, N_{İs} = 115, N_{İz} = 55, N_A = 40, N_D = 40

Tablo 71’de araştırmaya katılan uygulayıcıların sosyal belediyeçilik faaliyetlerinin yürütülmesinde karşılaşılan sorunlara ilişkin düşüncelerin BŞB’ler bazında orantısal dağılımları yer almaktadır. Çalışmada, uygulayıcılara hizmetlerin

yürütülmesinde karşılaşılan sorunlar konusunda birden fazla seçeneği işaretleyebilecekleri söylenmiştir. Bundan dolayı değerlendirmede her bir sorun diğer sorunlardan bağımsız bir şekilde ele alınmış ve BŞB'ler bazında orantılanmıştır. Bakıldığında, araştırmaya katılan uygulayıcıların %68'inin kurumlar arasındaki işbirliği ve koordinasyon eksikliğine vurgu yaptığı görülmektedir. Kaynak eksikliği ise %66,8'lik oranla ikinci sıradaki sorun olarak gösterilmektedir. Bir diğer sorun ise %58,4 oranıyla mükerrer uygulamalardır. Diğer sorunlar ise, %56,8 ile kalifiye personel; %54,4 ile bürokrasi ve %54,4 ile objektif değerlendirme yapılamaması şeklinde sıralanmıştır.

Uygulayıcıların gözüyle BŞB'lerin sosyal belediyeçilik faaliyetlerini yürütürken karşılaştığı sorunların başında koordinasyon eksikliği, kaynak eksikliği ve mükerrer uygulamalar gelmektedir.

Takip eden beş tabloda sosyal belediyeçiliğe ilişkin çeşitli hizmetlerin hangi kurum tarafından yapılmasının daha yararlı olabileceğine ilişkin uygulayıcıların görüşlerini barındıran verilerin BŞB'ler bazında orantısal dağılımları yer almaktadır. Değerlendirmede sosyal hizmetler, sosyal yardımlar, eğitim ve öğretim hizmetleri, sağlık hizmetleri ve konut hizmetleri esas alınmıştır.

Tablo 72. Sosyal Hizmetler

Sosyal Hizmetler	Yaşanılan Büyükşehir Belediyesi					
	İstanbul	İzmir	Adana	Diyarbakır	Toplam	
Devlet	Kişi (Sayı)	26	11	3	4	44
	Sosyal Hizmetler (%)	%59,1	%25,0	%6,8	%9,1	%100,0
	B. Belediye (%)	%22,6	%20,0	%7,5	%10,0	%17,6
Belediye	Kişi (Sayı)	51	14	18	24	107
	Sosyal Hizmetler (%)	%47,7	%13,1	%16,8	%22,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%44,3	%25,5	%45,0	%60,0	%42,8
STK'lar	Kişi (Sayı)	0	0	0	1	1
	Sosyal Hizmetler (%)	%0,0	%0,0	%0,0	%100,0	%100,0
	B. Belediye (%)	%0,0	%0,0	%0,0	%2,5	%0,4
Devlet, Belediye ve STK işbirliği	Kişi (Sayı)	38	30	19	11	98
	Sosyal Hizmetler (%)	%38,8	%30,6	%19,4	%12,2	%100,0
	B. Belediye (%)	%33,0	%54,5	%47,5	%27,5	%39,2
Toplam	Kişi (Sayı)	115	55	40	40	250
	Sosyal Hizmetler (%)	%46,0	%22,0	%16,0	%16,0	%100,0
	B. Belediye Top.(%)	%100.0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

Not: (i) $N_G = 250$, $N_{İs} = 115$, $N_{İz} = 55$, $N_A = 40$, $N_D = 40$

Tablo 72’de araştırmaya katılan uygulayıcıların sosyal hizmetlerin hangi kurum tarafından yapılmasının daha faydalı olacağı yönündeki düşüncelerinin BŞB’ler bazında orantısal dağılımları gözükmemektedir. Buna göre, uygulayıcıların %42,8’i sosyal hizmetlerin belediyeler tarafından yerine getirilmesinin daha faydalı olacağını, %39,2’si ise bu konuda devlet, belediye ve STK işbirliğini vurgulamaktadır. Uygulayıcıların %17,6’sı devlet tarafından ve %0,4’ü STK’lar tarafından bu hizmetlerin yerine getirilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Sosyal hizmetlerin mahiyetleri gereği yerel yönetimler tarafından yapılmasının daha faydalı olacağı yönündeki çalışmanın öngörülerinden biri daha doğrulanmıştır.

Tablo 73. Sosyal Yardımlar

Sosyal Yardımlar	Yaşanılan Büyükşehir Belediyesi					
	İstanbul	İzmir	Adana	Diyarbakır	Toplam	
Devlet	Kişi (Sayı)	28	10	10	6	54
	Sosyal Yardımlar (%)	%51,9	%18,5	%18,5	%11,1	%100,0
	B. Belediye (%)	%24,3	%18,2	%25,0	%15,0	%21,6
Belediye	Kişi (Sayı)	46	11	9	17	83
	Sosyal Yardımlar (%)	%55,4	%13,3	%10,8	%20,5	%100,0
	B. Belediye (%)	%40,0	%20,0	%22,5	%42,5	%33,2
STK'lar	Kişi (Sayı)	1	1	0	0	2
	Sosyal Yardımlar (%)	%50,0	%50,0	%0,0	%0,0	%100,0
	B. Belediye (%)	%0,9	%1,8	%0,0	%0,0	%0,8
Devlet, Belediye ve STK işbirliği	Kişi (Sayı)	40	33	21	17	111
	Sosyal Yardımlar (%)	%36,0	%29,7	%18,9	%15,3	%100,0
	B. Belediye (%)	%34,8	%60,0	%52,5	%42,5	%44,4
Toplam	Kişi (Sayı)	115	55	40	40	250
	Sosyal Yardımlar (%)	%46,0	%22,0	%16,0	%16,0	%100,0
	B. Belediye Top. (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

Not: (i) N_G = 250, N_{İs} = 115, N_{İz} = 55, N_A = 40, N_D = 40

Tablo 73’de araştırmaya katılan uygulayıcıların sosyal yardımların hangi kurum tarafından yapılmasının daha faydalı olacağı yönündeki düşüncelerinin BŞB’ler bazında orantısal dağılımları gözükmemektedir. Buna göre uygulayıcıların %44,4’ü devlet, belediye ve STK işbirliğinin bu yardımların dağıtılmasını daha da etkili kılacağını; %33,2’si belediye; %21,6’sı devlet ve %0,8’i STK’lar tarafından sosyal yardımların yürütülmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Uygulayıcılar, sosyal yardımlara sosyal hizmetlerden farklı bakmaktadır. Tablo 71’de karşılaşılan sorunlar olarak koordinasyon eksikliği problemini ilk sırada düşünen

yürütücüler, sosyal yardımların yönetiminde diğer tarafların da katılımını gözeterek birlikte yapılması gerektiğini ifade etmiştir.

Tablo 74. Eğitim ve Öğretim Hizmetleri

Eğitim ve Öğretim Hizmetleri	Yaşanılan Büyükşehir Belediyesi					
		İstanbul	İzmir	Adana	Diyarbakır	Toplam
Devlet	Kişi (Sayı)	70	30	26	16	142
	Eğit. ve Öğr. Hizm. (%)	%49,3	%21,1	%18,3	%11,3	%100,0
	B. Belediye (%)	%60,9	%54,5	%65,0	%40,0	%56,8
Belediye	Kişi (Sayı)	17	2	2	16	37
	Eğit. ve Öğr. Hizm. (%)	%45,9	%5,4	%5,4	%43,2	%100,0
	B. Belediye (%)	%14,8	%3,6	%5,0	%40,0	%14,8
STK'lar	Kişi (Sayı)	3	0	0	0	3
	Eğit. ve Öğr. Hizm. (%)	%100,0	%0,0	%0,0	%0,0	%100,0
	B. Belediye (%)	%2,6	%0,0	%0,0	%0,0	%1,2
Devlet, Belediye ve STK işbirliği	Kişi (Sayı)	25	23	12	8	68
	Eğit. ve Öğr. Hizm. (%)	%36,8	%33,8	%17,6	%11,8	%100,0
	B. Belediye (%)	%21,7	%41,8	%30,0	%20,0	%27,2
Toplam	Kişi (Sayı)	115	55	40	40	250
	Eğit. ve Öğr. Hizm. (%)	%46,0	%22,0	%16,0	%16,0	%100,0
	B. Belediye Top. (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

Not: (i) $N_G = 250$, $N_{İs} = 115$, $N_{İz} = 55$, $N_A = 40$, $N_D = 40$

Tablo 74'de araştırmaya katılan uygulayıcıların eğitim-öğretim hizmetlerinin hangi kurum tarafından yapılmasının daha faydalı olacağı yönündeki düşüncelerinin BŞB'ler bazında orantısal dağılımları yer almaktadır. Buna göre uygulayıcıların %56,8'i eğitim öğretim hizmetlerini devletin yerine getirmesi gerektiğini ifade etmiştir. Devlet, belediye ve STK işbirliğinin bu hizmetleri yerine getirmesi gerektiğini düşünenlerin oranı ise %27,2'dir. Belediye %14,8 oranında ve STK'lar ise %1,2 oranında bir tercih almıştır.

Veriler, uygulayıcıların eğitim öğretim hizmetlerinin merkezi hükümet tarafından yürütülmesinin daha doğru ve etkili olacağını düşündüğünü ortaya koymaktadır. Bu hizmetlerin belediyeler tarafından yürütülmesi gerektiğini düşünenlerin oranı ise sadece %14,8'dir.

Tablo 75. Sağlık Hizmetleri

Sağlık Hizmetleri	Yaşanılan Büyükşehir Belediyesi					
	İstanbul	İzmir	Adana	Diyarbakır	Toplam	
Devlet	Kişi (Sayı)	79	33	29	19	160
	Sağlık Hizmetleri (%)	%49,4	%20,6	%18,1	%11,9	%100,0
	B. Belediye (%)	%68,7	%60,0	%72,5	%47,5	%64,0
Belediye	Kişi (Sayı)	10	1	1	12	24
	Sağlık Hizmetleri (%)	%41,7	%4,2	%4,2	%50,0	%100,0
	B. Belediye (%)	%8,7	%1,8	%2,5	%30,0	%9,6
STK'lar	Kişi (Sayı)	2	0	0	0	2
	Sağlık Hizmetleri (%)	%100,0	%0,0	%0,0	%0,0	%100,0
	B. Belediye (%)	%1,7	%0,0	%0,0	%0,0	%0,8
Devlet, Belediye ve STK işbirliği	Kişi (Sayı)	24	21	10	9	64
	Sağlık Hizmetleri (%)	%37,5	%32,8	%15,6	%14,1	%100,0
	B. Belediye (%)	%20,9	%38,2	%25,0	%22,5	%25,6
Toplam	Kişi (Sayı)	115	55	40	40	250
	Sağlık Hizmetleri (%)	%46,0	%22,0	%16,0	%16,0	%100,0
	B. Belediye Top. (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

Not: (i) $N_G = 250$, $N_{İs} = 115$, $N_{İz} = 55$, $N_A = 40$, $N_D = 40$

Tablo 75’de araştırmaya katılan uygulayıcıların sağlık hizmetlerinin hangi kurum tarafından yapılmasının daha faydalı olacağı yönündeki düşüncelerinin BŞB’ler bazında orantısal dağılımları yer almaktadır. Buna göre uygulayıcıların %64’ü sağlık hizmetlerinin devlet tarafından; %25,6’sı devlet, belediye ve STK işbirliğiyle; %9,6’sı belediye tarafından ve %0,8’i ise STK’lar tarafından yerine getirilmesinin daha faydalı olacağını düşünmektedir.

Veriler, uygulayıcıların tıpkı eğitim öğretim hizmetleri gibi sağlık hizmetlerinin de merkezi idare tarafından yapılmasının daha faydalı ve etkili olacağını düşündüğünü ortaya koymaktadır.

Tablo 76. Konut Hizmetleri

Konut Hizmetleri	Yaşanılan Büyükşehir Belediyesi					
	İstanbul	İzmir	Adana	Diyarbakır	Toplam	
Devlet	Kişi (Sayı)	63	25	17	21	126
	Konut Hizmetleri (%)	%50,0	%19,8	%13,5	%16,7	%100,0
	B. Belediye (%)	%54,8	%45,5	%42,5	%52,5	%50,4
Belediye	Kişi (Sayı)	21	8	8	12	49
	Konut Hizmetleri (%)	%42,9	%16,3	%16,3	%24,5	%100,0
	B. Belediye (%)	%18,3	%14,5	%20,0	%30,0	%19,6
STK'lar	Kişi (Sayı)	2	0	0	0	2
	Konut Hizmetleri (%)	%100,0	%0,0	%0,0	%0,0	%100,0
	B. Belediye (%)	%1,7	%0,0	%0,0	%0,0	%0,8
Devlet, Belediye ve STK işbirliği	Kişi (Sayı)	29	22	15	7	73
	Konut Hizmetleri (%)	%39,7	%30,1	%20,5	%9,6	%100,0
	B. Belediye (%)	%25,2	%40,0	%37,5	%17,5	%29,2
Toplam	Kişi (Sayı)	115	55	40	40	250
	Konut Hizmetleri (%)	%46,0	%22,0	%16,0	%16,0	%100,0
	B. Belediye Toplam (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

Not: (i) $N_G = 250$, $N_{İs} = 115$, $N_{İz} = 55$, $N_A = 40$, $N_D = 40$

Tablo 76’da araştırmaya katılan uygulayıcıların konut hizmetlerinin hangi kurum tarafından yapılmasının daha faydalı olacağı yönündeki düşüncelerinin BŞB’ler bazında orantısal dağılımları yer almaktadır. Buna göre uygulayıcıların %50,4’ü konut hizmetlerinin devlet tarafından; %29,2’si devlet, belediye ve STK işbirliğiyle; %19,6’sı belediye tarafından ve %0,8’i ise STK’lar tarafından yerine getirilmesinin daha faydalı olacağını düşünmektedir.

Burada da konut hizmetlerinin yürütülmesinde uygulayıcılar devletin etkin olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Kıt mali kaynaklara sahip olan belediyelerin bu hizmetleri yürütmesi mümkün görülmemektedir.

4.2.4. Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerine İlişkin Kurulan Hipotezler ve Onların Sonuçları

4.2.4.1. Faydalanıcılara İlişkin Hipotezlerin Değerlendirilmesi

H₁: Büyükşehir belediyeleri arasında sosyal belediyecilik faaliyetlerinin adil bir şekilde yürütülmesinin düşünülmesi açısından fark vardır.

Tablo 77. Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerinin Adil Bir Şekilde Yürütülmesi (Frekanslar)

Adil Yürütülme	Yaşanılan Büyükşehir Belediyesi				
		İstanbul	İzmir	Adana	Diğer
Kesinlikle Katılmıyorum	Kişi (Sayı)	51	86	77	61
	Adil yürüt. (%)	%18,5	%31,3	%28,0	%22,2
	B. Belediye (%)	%12,0	%21,3	%18,6	%15,2
Katılmıyorum	Kişi (Sayı)	89	67	89	58
	Adil yürüt. (%)	%29,4	%22,1	%29,4	%19,1
	B. Belediye (%)	%20,9	%16,6	%21,4	%14,4
Kısmen Katılıyorum	Kişi (Sayı)	115	109	114	90
	Adil yürüt. (%)	%26,9	%25,5	%26,6	%21,0
	B. Belediye (%)	%27,1	%27,0	%27,5	%22,4
Katılıyorum	Kişi (Sayı)	106	93	87	118
	Adil yürüt. (%)	%26,2	%23,0	%21,5	%29,2
	B. Belediye (%)	%24,9	%23,0	%21,0	%29,4
Kesinlikle Katılıyorum	Kişi (Sayı)	64	49	48	75
	Adil yürüt. (%)	%27,1	%20,8	%20,3	%31,8
	B. Belediye (%)	%15,1	%12,1	%11,6	%18,7
Toplam	Kişi (Sayı)	425	404	415	402
	Adil yürüt. (%)	%25,8	%24,5	%25,2	%24,4
	B. Belediye (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

Not: (i) $N_G = 1646$ $N_{İs} = 425$, $N_{İz} = 404$, $N_A = 415$, $N_D = 402$; **(ii)** Ki-Kare Bağımsızlık Testine göre ($\chi^2=37,915$; $df=12$ ve $p=0,000<0,05$) sonuçlar istatistiksel bakımdan anlamlıdır. Hipotez kabul edilmiştir.

Tablo 77’de sosyal belediyecilik faaliyetlerinin adil bir şekilde yürütülüp yürütülmediğine ilişkin BŞB’ler bazında çapraz karşılaştırmalar yer almaktadır. Buna göre, faydalanıcıların % 64,8’i sosyal belediyecilik faaliyetlerinin adil bir şekilde yürütüldüğünü düşünmektedir. BŞB’ler itibariyle bakıldığında Diyarbakır’da sosyal belediyecilik faaliyetlerinin adil bir şekilde yürütüldüğünü düşünenlerin oranının %70,5 iken Adana’da ise %60,1 olduğu görülmektedir.

H₂: Büyükşehir belediyeleri arasında sosyal belediyecilik faaliyetlerinin belediyeye bakışı olumlu etkilemesi açısından fark vardır.

Tablo 78. Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerinden Dolayı Belediyeye Bakış (Frekanslar)

Bakış	Yaşanılan Büyükşehir Belediyesi					
	İstanbul	İzmir	Adana	Diyarbakır	Toplam	
Kesinlikle Katılmıyorum	Kişi (Sayı)	28	42	32	42	144
	Bakış (%)	%19,4	%29,2	%22,2	%29,2	%100,0
	B. Belediye (%)	%6,6	%10,4	%7,7	%10,4	%8,7
Katılmıyorum	Kişi (Sayı)	74	40	59	48	221
	Bakış (%)	%33,5	%18,1	%26,7	%21,7	%100,0
	B. Belediye (%)	%17,4	%9,9	%14,2	%11,9	%13,4
Kısmen Katılıyorum	Kişi (Sayı)	114	120	114	120	468
	Bakış (%)	%24,4	%25,6	%24,4	%25,6	%100,0
	B. Belediye (%)	%26,8	%29,7	%27,5	%29,9	%28,4
Katılıyorum	Kişi (Sayı)	114	108	142	112	476
	Bakış (%)	%23,9	%22,7	%29,8	%23,5	%100,0
	B. Belediye (%)	%26,8	%26,7	%34,2	%27,9	%28,9
Kesinlikle Katılıyorum	Kişi (Sayı)	95	94	68	80	337
	Bakış (%)	%28,2	%27,9	%20,2	%23,7	%100,0
	B. Belediye (%)	%22,4	%23,3	%16,4	%19,9	%20,5
Toplam	Kişi (Sayı)	425	404	415	402	1646
	Bakış (%)	%25,8	%24,5	%25,2	%24,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

Not: (i) $N_G = 1646$ $N_{İs} = 425$, $N_{İz} = 404$, $N_A = 415$, $N_D = 402$; **(ii)** Ki-Kare Bağımsızlık Testine göre ($\chi^2 = 27,238$; $df=12$ ve $p=0,007<0,05$) sonuçlar istatistiksel bakımdan anlamlıdır. Hipotez kabul edilmiştir.

Tablo 78’de sosyal belediyecilik faaliyetlerinin belediyeye olan bakışı olumlu etkileyip etkilemediğine ilişkin BŞB’ler bazında çapraz karşılaştırmalar yer almaktadır. Buna göre, faydalanıcıların %77,8’i sosyal belediyecilik faaliyetlerinin belediyeye olan bakışlarını olumlu etkilediğini ifade etmiştir. İzmir’de bu oran %79,7 iken İstanbul’da ise %76’dır.

H₃: Büyükşehir belediyeleri arasında bireylerin sosyal belediyeçilik faaliyetlerinden faydalandıkları için mutlu olmaları açısından fark vardır.

Tablo 79. Sosyal Belediyeçilik Faaliyetlerinden Mutlu Olma (Frekanslar)

Mutlu olma	Yaşanılan Büyükşehir Belediyesi					
	İstanbul	İzmir	Adana	Diyarbakır	Toplam	
Kesinlikle Katılmıyorum	Kişi (Sayı)	48	48	23	43	162
	Mutlu ol. (%)	%29,6	%29,6	%14,2	%26,5	%100,0
	B. Belediye (%)	%11,3	%11,9	%5,5	%10,7	%9,8
Katılmıyorum	Kişi (Sayı)	71	66	79	50	266
	Mutlu ol. (%)	%26,7	%24,8	%29,7	%18,8	%100,0
	B. Belediye (%)	%16,7	%16,3	%19,0	%12,4	%16,2
Kısmen Katılıyorum	Kişi (Sayı)	113	118	128	97	456
	Mutlu ol. (%)	%24,8	%25,9	%28,1	%21,3	%100,0
	B. Belediye (%)	%26,6	%29,2	%30,8	%24,1	%27,7
Katılıyorum	Kişi (Sayı)	112	104	134	135	485
	Mutlu ol. (%)	%23,1	%21,4	%27,6	%27,8	%100,0
	B. Belediye (%)	%26,4	%25,7	%32,3	%33,6	%29,5
Kesinlikle Katılıyorum	Kişi (Sayı)	81	68	51	77	277
	Mutlu ol. (%)	%29,2	%24,5	%18,4	%27,8	%100,0
	B. Belediye (%)	%19,1	%16,8	%12,3	%19,2	%16,8
Toplam	Kişi (Sayı)	425	404	415	402	1646
	Mutlu ol. (%)	%25,8	%24,5	%25,2	%24,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

Not: (i) $N_G = 1646$ $N_{İs} = 425$, $N_{İz} = 404$, $N_A = 415$, $N_D = 402$; (ii) Ki-Kare Bağımsızlık Testine göre ($\chi^2 = 34,582$; $df=12$ ve $p=0,001<0,05$) sonuçlar istatistiksel bakımdan anlamlıdır. Hipotez kabul edilmiştir.

Tablo 79’da sosyal belediyeçilik faaliyetlerinden faydalananların bu faaliyetlerden memnun olup olmadıklarına ilişkin BŞB’ler bazında çapraz karşılaştırmalar yer almaktadır. Buna göre, faydalanıcıların %74’ü bu faaliyetlerden faydalandıkları için mutlu olduklarını ifade etmişlerdir. Bakıldığında Diyarbakır’da bu faaliyetlerden mutlu olanların % 76,9 oranıyla ilk sırada yer aldığı, İzmir’de ise mutlu olanların oranının %71,7’ye düştüğü görülmektedir.

H₄: Büyükşehir belediyeleri arasında sosyal belediyecilik faaliyetlerinin bireyleri sosyalleştirmesi açısından fark vardır.

Tablo 80. Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerinin Bireyleri Sosyalleştirmesi (Frekanslar)

Sosyalleştirme	Yaşanılan Büyükşehir Belediyesi				
		İstanbul	İzmir	Adana	Diğer
Kesinlikle Katılmıyorum	Kişi (Sayı)	60	54	54	57
	Sosyalleşt. (%)	%26,7	%24,0	%24,0	%25,3
	B. Belediye (%)	%14,1	%13,4	%13,0	%14,2
Katılmıyorum	Kişi (Sayı)	96	67	124	84
	Sosyalleşt. (%)	%25,9	%18,1	%33,4	%22,6
	B. Belediye (%)	%22,6	%16,6	%29,9	%20,9
Kısmen Katılıyorum	Kişi (Sayı)	114	113	132	120
	Sosyalleşt. (%)	%23,8	%23,6	%27,6	%25,1
	B. Belediye (%)	%26,8	%28,0	%31,8	%29,9
Katılıyorum	Kişi (Sayı)	107	94	80	103
	Sosyalleşt. (%)	%27,9	%24,5	%20,8	%26,8
	B. Belediye (%)	%25,2	%23,3	%19,3	%25,6
Kesinlikle Katılıyorum	Kişi (Sayı)	48	76	25	38
	Sosyalleşt. (%)	%25,7	%40,6	%13,4	%20,3
	B. Belediye (%)	%11,3	%18,8	%6,0	%9,5
Toplam	Kişi (Sayı)	425	404	415	402
	Sosyalleşt. (%)	%25,8	%24,5	%25,2	%24,4
	B. Belediye (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

Not: (i) $N_G = 1646$ $N_{İs} = 425$, $N_{İz} = 404$, $N_A = 415$, $N_D = 402$; **(ii)** Ki-Kare Bağımsızlık Testine göre ($\chi^2 = 54,999$; $df=12$ ve $p=0,000<0,05$) sonuçlar istatistiksel bakımdan anlamlıdır. Hipotez kabul edilmiştir.

Tablo 80’de sosyal belediyecilik faaliyetlerinin bireyleri sosyalleştirip sosyalleştirmediğine ilişkin BŞB’ler bazında çapraz karşılaştırmalar yer almaktadır. Buna göre, faydalanicıların %63,8’i sosyal belediyecilik faaliyetlerinin kendilerini sosyalleştirdiğini ifade etmiştir.

İller itibariyle bakıldığında, İzmir’de yaşayan faydalanicıların %70,1’inin bu faaliyetlerin kendilerini sosyalleştirdiğini ifade ettiği, Adana’da yaşayanların ise sadece %57,1’inin bu faaliyetlerden dolayı sosyalleştiğini belirttiği görülmektedir.

H₅: Büyükşehir belediyeleri arasında sosyal belediyeçilik faaliyetlerinin yürütülmesinde siyasi ayrımcılık yapıldığını düşünme açısından fark vardır.

Tablo 81. Sosyal Belediyeçilik Faaliyetlerinin Yürütülmesinde Siyasi Ayrımcılık Yapılması (Frekanslar)

Siyasi Ayrımcılık	Yaşanılan Büyükşehir Belediyesi					
		İstanbul	İzmir	Adana	Diyarbakır	Toplam
Kesinlikle Katılmıyorum	Kişi (Sayı)	86	103	62	118	369
	Siyasi Ayrır.(%)	%23,3	%27,9	%16,8	%32,0	%100,0
	B. Belediye (%)	%20,2	%25,5	%14,9	%29,4	%22,4
Katılmıyorum	Kişi (Sayı)	89	80	87	91	347
	Siyasi Ayrır.(%)	%25,6	%23,1	%25,1	%26,2	%100,0
	B. Belediye (%)	%20,9	%19,8	%21,0	%22,6	%21,1
Kısmen Katılıyorum	Kişi (Sayı)	98	82	78	77	335
	Siyasi Ayrır.(%)	%29,3	%24,5	%23,3	%23,0	%100,0
	B. Belediye (%)	%23,1	%20,3	%18,8	%19,2	%20,4
Katılıyorum	Kişi (Sayı)	70	60	93	58	281
	Siyasi Ayrır.(%)	%24,9	%21,4	%33,1	%20,6	%100,0
	B. Belediye (%)	%16,5	%14,9	%22,4	%14,4	%17,1
Kesinlikle Katılıyorum	Kişi (Sayı)	82	79	95	58	314
	Siyasi Ayrır.(%)	%26,1	%25,2	%30,3	%18,5	%100,0
	B. Belediye (%)	%19,3	%19,6	%22,9	%14,4	%19,1
Toplam	Kişi (Sayı)	425	404	415	402	1646
	Siyasi Ayrır.(%)	%25,8	%24,5	%25,2	%24,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

Not: (i) $N_G = 1646$ $N_{İs} = 425$, $N_{İz} = 404$, $N_A = 415$, $N_D = 402$; **(ii)** Ki-Kare Bağımsızlık Testine göre ($\chi^2 = 42,285$; $df=12$ ve $p=0,000<0,05$) sonuçlar istatistiksel bakımdan anlamlıdır. Hipotez kabul edilmiştir.

Tablo 81’de sosyal belediyeçilik faaliyetlerinin yürütülmesi sırasında siyasi bir ayrımcılık yapıp yapılmadığına ilişkin BŞB’ler bazında çapraz karşılaştırmalar yer almaktadır. Buna göre, faydalanıcıların %56,6’sı bu faaliyetlerin yürütülmesinde siyasi ayrımcılık yapıldığını düşünmektedir.

İller itibariyle bakıldığında, Adana’da yaşayanların %64,1’inin siyasi ayrımcılık yapıldığını düşündüğü; Diyarbakır’da yaşayanların ise %48’inin böyle bir ayrım yapıldığını ifade ettiği görülmektedir. Diyarbakır’da yaşayan katılımcılar bu soruda ortalamanın oldukça altında cevaplar vermişlerdir.

H₆: Büyükşehir belediyeleri arasında bireylerin siyasal tercihlerde bulunurken sosyal belediyeçilik faaliyetlerinden etkilenmeleri açısından fark vardır.

Tablo 82. Siyasal Tercihlerde Bulunurken Sosyal Belediyeçilik Faaliyetlerinden Etkilenme (Frekanslar)

Etkilenme	Yaşanılan Büyükşehir Belediyesi					
	İstanbul	İzmir	Adana	Diyarbakır	Toplam	
Kesinlikle Katılmıyorum	Kişi (Sayı)	75	57	61	76	269
	Etkilenme (%)	%27,9	%21,2	%22,7	%28,3	%100,0
	B. Belediye (%)	%17,6	%14,1	%14,7	%18,9	%16,3
Katılmıyorum	Kişi (Sayı)	68	58	77	95	298
	Etkilenme (%)	%22,8	%19,5	%25,8	%31,9	%100,0
	B. Belediye (%)	%16,0	%14,4	%18,6	%23,6	%18,1
Kısmen Katılıyorum	Kişi (Sayı)	93	80	73	76	322
	Etkilenme (%)	%28,9	%24,8	%22,7	%23,6	%100,0
	B. Belediye (%)	%21,9	%19,8	%17,6	%18,9	%19,6
Katılıyorum	Kişi (Sayı)	110	88	131	90	419
	Etkilenme (%)	%26,3	%21,0	%31,3	%21,5	%100,0
	B. Belediye (%)	%25,9	%21,8	%31,6	%22,4	%25,5
Kesinlikle Katılıyorum	Kişi (Sayı)	79	121	73	65	338
	Etkilenme (%)	%23,4	%35,8	%21,6	%19,2	%100,0
	B. Belediye (%)	%18,6	%30,0	%17,6	%16,2	%20,5
Toplam	Kişi (Sayı)	425	404	415	402	1646
	Etkilenme (%)	%25,8	%24,5	%25,2	%24,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

Not: (i) $N_G = 1646$ $N_{İs} = 425$, $N_{İz} = 404$, $N_A = 415$, $N_D = 402$; **(ii)** Ki-Kare Bağımsızlık Testine göre ($\chi^2 = 50,532$; $df=12$ ve $p=0,000<0,05$) sonuçlar istatistiksel bakımdan anlamlıdır. Hipotez kabul edilmiştir.

Tablo 82’de bireylerin siyasal tercihlerde bulunurken sosyal belediyeçilik faaliyetlerinden etkilenip etkilenmediklerine ilişkin BŞB’ler bazında çapraz karşılaştırmalar yer almaktadır. Buna göre, faydalanıcıların %65,6’sı siyasal tercihlerini yaparken bu faaliyetlerden etkilenmektedirler. İzmir’de yaşayan katılımcıların %71,6’sı siyasal tercihlerde bulunurken bu hizmetlerden etkilendiğini söylemişken bu oran Diyarbakır’da yine ortalamanın altında dikkat çekici bir şekilde %57,5 dir.

H₇: Büyükşehir belediyeleri arasında sosyal belediyecilik faaliyetlerinin kaliteli bulunması açısından fark vardır.

Tablo 83. Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerinin Kaliteli Bulunması (Frekanslar)

Kaliteli Bulma	Yaşanılan Büyükşehir Belediyesi					
	İstanbul	İzmir	Adana	Diyarbakır	Toplam	
Kesinlikle Katılmıyorum	Kişi (Sayı)	43	81	41	44	209
	Kaliteli Bul.(%)	%20,6	%38,8	%19,6	%21,1	%100,0
	B. Belediye (%)	%10,1	%20,0	%9,9	%10,9	%12,7
Katılmıyorum	Kişi (Sayı)	73	71	97	61	302
	Kaliteli Bul.(%)	%24,2	%23,5	%32,1	%20,2	%100,0
	B. Belediye (%)	%17,2	%17,6	%23,4	%15,2	%18,3
Kısmen Katılıyorum	Kişi (Sayı)	133	117	132	111	493
	Kaliteli Bul.(%)	%27,0	%23,7	%26,8	%22,5	%100,0
	B. Belediye (%)	%31,3	%29,0	%31,8	%27,6	%30,0
Katılıyorum	Kişi (Sayı)	104	66	105	139	414
	Kaliteli Bul.(%)	%25,1	%15,9	%25,4	%33,6	%100,0
	B. Belediye (%)	%24,5	%16,3	%25,3	%34,6	%25,2
Kesinlikle Katılıyorum	Kişi (Sayı)	72	69	40	47	228
	Kaliteli Bul.(%)	%31,6	%30,3	%17,5	%20,6	%100,0
	B. Belediye (%)	%16,9	%17,1	%9,6	%11,7	%13,9
Toplam	Kişi (Sayı)	425	404	415	402	1646
	Kaliteli Bul.(%)	%25,8	%24,5	%25,2	%24,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

Not: (i) $N_G = 1646$ $N_{İs} = 425$, $N_{İz} = 404$, $N_A = 415$, $N_D = 402$; **(ii)** Ki-Kare Bağımsızlık Testine göre ($\chi^2 = 72,364$; $df=12$ ve $p=0,000<0,05$) sonuçlar istatistiksel bakımdan anlamlıdır. Hipotez kabul edilmiştir.

Tablo 83’de sosyal belediyecilik faaliyetlerinin kaliteli bulunup bulunmamasına ilişkin BŞB’ler bazında çapraz karşılaştırmalar yer almaktadır. Buna göre, faydalanicıların %69,1’i bu faaliyetleri kaliteli bulmaktadır.

Diyarbakır’dan katılanların %73,9’u bu faaliyetlerin kaliteli olduğunu ifade etmişlerdir. Bu konuda en düşük orana ise %62,4 ile İzmir sahiptir.

H₈: Büyükşehir belediyeleri arasında sosyal belediyecilik faaliyetlerinin temel amacının ne olduğunu düşünme açısından fark vardır.

Tablo 84. Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerinin Temel Amacı (Frekanslar)

Amaçlar	Yaşanılan Büyükşehir Belediyesi					
	İstanbul	İzmir	Adana	Diyarbakır	Toplam	
Yoksulluğu ortadan kaldırmak	Kişi (Sayı)	70	41	50	77	238
	Amacı (%)	%29,4	%17,2	%21,0	%32,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%16,5	%10,1	%12,0	%19,2	%14,5
Seçimler için oy depolamak	Kişi (Sayı)	104	146	145	74	469
	Amacı (%)	%22,2	%31,1	%30,9	%15,8	%100,0
	B. Belediye (%)	%24,5	%36,1	%34,9	%18,4	%28,5
Yoksulluğun etkilerini hafifletmek	Kişi (Sayı)	73	65	93	97	328
	Amacı (%)	%22,3	%19,8	%28,4	%29,6	%100,0
	B. Belediye (%)	%17,2	%16,1	%22,4	%24,1	%19,9
Kişileri üretken hale getirip topl. kazandırmak	Kişi (Sayı)	97	89	71	83	340
	Amacı (%)	%28,5	%26,2	%20,9	%24,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%22,8	%22,0	%17,1	%20,6	%20,7
Herhangi bir işlevi yok	Kişi (Sayı)	11	6	11	19	47
	Amacı (%)	%23,4	%12,8	%23,4	%40,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%2,6	%1,5	%2,7	%4,7	%2,9
Vatandaşları sosyalleştir.	Kişi (Sayı)	70	57	45	52	224
	Amacı (%)	%31,3	%25,4	%20,1	%23,2	%100,0
	B. Belediye (%)	%16,5	%14,1	%10,8	%12,9	%13,6
Toplam	Kişi (Sayı)	425	404	415	402	1646
	Amacı (%)	%25,8	%24,5	%25,2	%24,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

Not: (i) $N_G = 1646$ $N_{İs} = 425$, $N_{İz} = 404$, $N_A = 415$, $N_D = 402$; (ii) Ki-Kare Bağımsızlık Testine göre ($\chi^2 = 71,443$; $df=15$ ve $p=0,000<0,05$) sonuçlar istatistiksel bakımdan anlamlıdır. Hipotez kabul edilmiştir.

Tablo 84’de sosyal belediyecilik faaliyetlerinin temel amacının ne olduğuna ilişkin görüşlerin BŞB’ler itibariyle rakamsal ve oransal olarak çapraz karşılaştırmaları yer almaktadır. Buna göre, faydalanıcıların %28,5’i bu faaliyetlerin temel amacının seçimler için oy depolamak olduğunu düşünmektedir. %20,7’si kişileri üretken hale getirip topluma kazandırmanın, %19,9’u ise yoksulluğun etkilerini hafifletmenin temel amaç olduğunu düşünmektedir. Faydalanıcıların %2,9’u ise bu faaliyetlerin herhangi bir amacının olmadığını düşünmektedir.

Seçimlere yönelik olarak bu faaliyetlerin yapıldığını düşünenlerin %31,1’i İzmir’de yaşıyorken %15,8’i Diyarbakır’da yaşamaktadır.

H₉: Sosyal belediyeçilik faaliyetleri adil bir şekilde yürütülmektedir.

Tablo 85. Sosyal Belediyeçilik Faaliyetlerinin Adil Bir Şekilde Yürütülmesi (t-Testleri)

	N	Ort.	Std. Sap.	t- Değeri	p (Sig)	Sonuç
Genel	1646	3,0140	1,29311	0,438	0,661	Red
İstanbul	425	3,1012	1,23877	1,684	0,093	Red
İzmir	404	2,8812	1,31256	-1,819	0,070	Red
Adana	415	2,8554	1,26961	-2,320	0,021	Red
Diyarbakır	402	3,2189	1,32192	3,320	0,001	Kabul

Not: (i) $N_G = 1646$, $N_{İs} = 425$, $N_{İz} = 404$, $N_A = 415$, $N_D = 402$; (ii) tek örnek -t-testi; (iii) 1= Kesinlikle Katılmıyorum, 2= Katılmıyorum, 3= Kısmen Katılıyorum, 4= Katılıyorum, 5= Kesinlikle Katılıyorum

Tablo 85’de faydalanicıların sosyal belediyeçilik faaliyetlerinin adil bir şekilde yürütüldüğünü düşünmelerine ilişkin kurulan hipotezin genel ve BŞB’ler düzeyindeki t-testi sonuçları gösterilmektedir. Buna göre, faydalanicıların toplamı için düşünüldüğünde hipotez reddedilmiştir. BŞB’ler itibariyle bakıldığında da İstanbul, İzmir ve Adana için hipotezin reddedildiği, Diyarbakır için ise kabul edildiği görülmektedir.

H₁₀: Bireyler sosyal belediyeçilik faaliyetlerinden faydalandıkları için mutludurlar.

Tablo 86. Sosyal Belediyeçilik Faaliyetlerinden Mutlu Olma (t-Testleri)

	N	Ort.	Std. Sap.	t- Değeri	p (Sig)	Sonuç
Genel	1646	3,2728	1,20398	9,192	0,000	Kabul
İstanbul	425	3,2518	1,25899	4,123	0,000	Kabul
İzmir	404	3,1931	1,23929	3,131	0,002	Kabul
Adana	415	3,2675	1,07599	5,064	0,000	Kabul
Diyarbakır	402	3,3806	1,23010	6,204	0,000	Kabul

Not: (i) $N_G = 1646$, $N_{İs} = 425$, $N_{İz} = 404$, $N_A = 415$, $N_D = 402$; (ii) tek örnek -t-testi; (iii) 1= Kesinlikle Katılmıyorum, 2= Katılmıyorum, 3= Kısmen Katılıyorum, 4= Katılıyorum, 5= Kesinlikle Katılıyorum

Tablo 86’da sosyal belediyeçilik faaliyetlerinden dolayı insanların mutlu oldukları yönündeki hipoteze ilişkin t-testi sonuçları yer almaktadır. Buna göre, kurulan hipotez hem genel sonuçlar itibariyle hem de BŞB’ler düzeyinde yaklaşık 3,20’lerde bir değerle kabul edilmiştir.

H₁₁: Sosyal belediyeçilik faaliyetleri bireyleri sosyalleştirmektedir.

Tablo 87. Sosyal Belediyeçilik Faaliyetlerinin Bireyleri Sosyalleştirmesi (t-Testleri)

	N	Ort.	Std. Sap.	t- Değeri	p (Sig)	Sonuç
Genel	1646	2,9617	1,20803	-1,285	0,199	Red
İstanbul	425	2,9694	1,22340	-0,515	0,607	Red
İzmir	404	3,1757	1,28797	2,743	0,006	Kabul
Adana	415	2,7542	1,09338	-4,579	0,000	Red
Diyarbakır	402	2,9527	1,18816	-0,798	0,426	Red

Not: (i) N_G = 1646, N_{İs} = 425, N_{İz} = 404, N_A = 415, N_D = 402; (ii) tek örnek –t-testi; (iii) 1= Kesinlikle Katılmıyorum, 2= Katılmıyorum, 3= Kısmen Katılıyorum, 4= Katılıyorum, 5= Kesinlikle Katılıyorum

Tablo 87’de sosyal belediyeçilik faaliyetlerinin bireyleri sosyalleştirdiği yönündeki hipoteze ilişkin t-testi sonuçları gösterilmektedir. Sonuçlar, hipotezin reddedildiğini göstermektedir. BŞB’ler düzeyinde bakıldığında da İzmir dışındaki diğer illerdeki katılımcıların, bu faaliyetlerin kendilerini sosyalleştirmedini ifade ettiği görülmektedir.

H₁₂: Sosyal belediyeçilik faaliyetlerinin yürütülmesinde siyasi ayrımcılık yapılmaktadır.

Tablo 88. Sosyal Belediyeçilik Faaliyetlerinin Yürütülmesinde Siyasi Ayrımcılık Yapılması (t-Testleri)

	N	Ort.	Std. Sap.	t- Değeri	p (Sig)	Sonuç
Genel	1646	2,8931	1,42517	-3,044	0,002	Red
İstanbul	425	2,9365	1,39852	-0,936	0,350	Red
İzmir	404	2,8317	1,45789	-2,321	0,021	Red
Adana	415	3,1735	1,38619	2,550	0,011	Kabul
Diyarbakır	402	2,6194	1,40782	-5,420	0,000	Red

Not: (i) N_G = 1646, N_{İs} = 425, N_{İz} = 404, N_A = 415, N_D = 402; (ii) tek örnek –t-testi; (iii) 1= Kesinlikle Katılmıyorum, 2= Katılmıyorum, 3= Kısmen Katılıyorum, 4= Katılıyorum, 5= Kesinlikle Katılıyorum

Tablo 88’de sosyal belediyeçilik faaliyetlerinin yürütülmesinde siyasi ayrımcılık yapıldığına ilişkin kurulan olumlu hipoteze ilişkin t-testi sonuçları görülmektedir. Buna göre sadece Adana’daki faydalancılar siyasi ayrımcılık yapıldığını düşünmektedir. Diğer illerde ve toplamda hipotez reddedilmiştir.

H₁₃: Bireyler siyasal tercihlerde bulunurken sosyal belediyeçilik faaliyetlerinden etkilenirler.

Tablo 89. Siyasal Tercihlerde Bulunurken Sosyal Belediyeçilik Faaliyetlerinden Etkilenme (t-Testleri)

	N	Ort.	Std. Sap.	t- Değeri	p (Sig)	Sonuç
Genel	1646	3,1574	1,37371	4,647	0,000	Kabul
İstanbul	425	3,1176	1,36337	1,779	0,076	Red
İzmir	404	3,3911	1,40560	5,592	0,000	Kabul
Adana	415	3,1880	1,32729	2,885	0,004	Kabul
Diyarbakır	402	2,9328	1,36503	-0,987	0,324	Red

Not: (i) N_G = 1646, N_{İs} =425, N_{İz} = 404, N_A= 415, N_D = 402; (ii) tek örnek –t-testi; (iii) 1= Kesinlikle Katılmıyorum, 2= Katılmıyorum, 3= Kısmen Katılıyorum, 4= Katılıyorum, 5= Kesinlikle Katılıyorum

Tablo 89’da bireylerin siyasal tercihlerde bulunurken sosyal belediyeçilik faaliyetlerinden etkilendikleri yönündeki hipoteze ilişkin t-testi sonuçları yer almaktadır. Sonuçlar itibariyle, gerçekleşen ortalama, beklenen ortalamadan yüksek çıkmış ve hipotez genel toplamda kabul edilmiştir. Ancak BŞB’ler itibariyle ise İstanbul ve Diyarbakır için reddedilmiş, İzmir ve Adana için ise kabul edilmiştir. İzmir’in 3,39 ile genel ortalamasının oldukça üstünde olduğu görülmüştür.

H₁₄: Sosyal belediyeçilik faaliyetleri kalitelidir.

Tablo 90. Sosyal Belediyeçilik Faaliyetlerinin Kaliteli Bulunması (t-Testleri)

	N	Ort.	Std. Sap.	t- Değeri	p (Sig)	Sonuç
Genel	1646	3,0911	1,22048	3,029	0,002	Kabul
İstanbul	425	3,2094	1,20764	3,575	0,000	Kabul
İzmir	404	2,9282	1,35041	-1,068	0,286	Red
Adana	415	3,0145	1,12709	0,261	0,794	Red
Diyarbakır	402	3,2090	1,16735	3,589	0,000	Kabul

Not: (i) N_G = 1646, N_{İs} =425, N_{İz} = 404, N_A= 415, N_D = 402; (ii) tek örnek –t-testi; (iii) 1= Kesinlikle Katılmıyorum, 2= Katılmıyorum, 3= Kısmen Katılıyorum, 4= Katılıyorum, 5= Kesinlikle Katılıyorum

Sosyal belediyeçilik faaliyetlerinin kaliteli bulunduğuna ilişkin hipoteze ilişkin t-testi sonuçları Tablo 90’da gösterilmiştir. Hipotez genel toplam, İstanbul ve Diyarbakır için kabul edilmiş, İzmir ve Adana için ise reddedilmiştir.

H₁₅: Sosyal yardım faaliyetlerinden vatandaşlar mükerrer yararlanmaktadırlar.

Tablo 91. Sosyal Yardım Faaliyetlerinden Mükerrer Yararlanma (t-Testleri)

	N	Ort.	Std. Sap.	t- Değeri	p (Sig)	Sonuç
Genel	1646	3,3597	1,20513	12,108	0,000	Kabul
İstanbul	425	3,3788	1,23243	6,337	0,000	Kabul
İzmir	404	3,1460	1,25860	2,332	0,020	Kabul
Adana	415	3,3470	1,15054	6,144	0,000	Kabul
Diyarbakır	402	3,5672	1,14169	9,960	0,000	Kabul

Not: (i) $N_G = 1646$, $N_{İs} = 425$, $N_{İz} = 404$, $N_A = 415$, $N_D = 402$; (ii) tek örnek –t-testi; (iii) 1= Kesinlikle Katılmıyorum, 2= Katılmıyorum, 3= Kısmen Katılıyorum, 4= Katılıyorum, 5= Kesinlikle Katılıyorum

Tablo 91’de sosyal yardımlardan vatandaşların mükerrer yararlandıklarına ilişkin hipotezin t-testi sonuçları gösterilmiştir. Buna göre, katılımcılar toplamda ve bütün illerde sosyal yardım faaliyetlerinden mükerrer faydalandığını düşünmektedir.

H₁₆: Büyükşehir belediyelerinin sosyal belediyeçilik faaliyetlerinin temel amacı seçimler için oy depolamaktır.

Tablo 92. Sosyal Belediyeçilik Faaliyetlerinin Temel Amacı (t-Testleri)

	N	Ort.	Std. Sap.	t- Değeri	p (Sig)	Sonuç
Genel	1646	3,0978	1,54944	2,561	0,011	Kabul
İstanbul	425	3,2000	1,63828	2,517	0,012	Kabul
İzmir	404	3,1089	1,52010	1,440	0,151	Red
Adana	415	2,9590	1,44488	-0,578	0,564	Red
Diyarbakır	402	3,1219	1,58155	1,545	0,123	Red

Not: (i) $N_G = 1646$, $N_{İs} = 425$, $N_{İz} = 404$, $N_A = 415$, $N_D = 402$; (ii) tek örnek –t-testi; (iii) 1= Kesinlikle Katılmıyorum, 2= Katılmıyorum, 3= Kısmen Katılıyorum, 4= Katılıyorum, 5= Kesinlikle Katılıyorum

Tablo 92’de sosyal belediyeçilik faaliyetlerinin temel amacının seçimler için oy depolamak olduğunun düşünüldüğü yönünde oluşturulan hipoteze ilişkin t-testi sonuçları yer almaktadır. Buna göre, genel toplam ve İstanbul için hipotez kabul edilmiş, diğer iller için ise reddedilmiştir.

H₁₇: Sosyal belediyeçilik faaliyetlerinden faydalananların öğrenim düzeyi ile bu faaliyetlerin seçimlerde siyasi tercihi etkilemesi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 93. Öğrenim Düzeyi İle Sosyal Belediyeçilik Faaliyetlerinin Siyasi Tercihi Belirlemesi

Öğrenim Düzeyi	Siyasi Tercih						
	1	2	3	4	5	Toplam	
Okula gitmemiş	Kişi (Sayı)	27	29	14	27	13	110
	Öğrenim Düz.(%)	%24,5	%26,4	%12,7	%24,5	%11,8	%100,0
	Siyasi Terc.(%)	%10,0	%9,7	%4,3	%6,4	%3,8	%6,7
İlkokul mezunu	Kişi (Sayı)	68	69	69	97	45	348
	Öğrenim Düz.(%)	%19,5	%19,8	%19,8	%27,9	%12,9	%100,0
	Siyasi Terc.(%)	%25,3	%23,2	%21,4	%23,2	%13,3	%21,1
Ortaokul mezunu	Kişi (Sayı)	30	49	44	78	55	256
	Öğrenim Düz.(%)	%11,7	%19,1	%17,2	%30,5	%21,5	%100,0
	Siyasi Terc.(%)	%11,2	%16,4	%13,7	%18,6	%16,3	%15,6
Lise ve dengi okul mezunu	Kişi (Sayı)	73	88	119	124	118	522
	Öğrenim Düz.(%)	%14,0	%16,9	%22,8	%23,8	%22,6	%100,0
	Siyasi Terc(%)	%27,1	%29,5	%37,0	%29,6	%34,9	%31,7
Meslek Yüksekokulu mezunu	Kişi (Sayı)	32	31	40	49	59	211
	Öğrenim Düz.(%)	%15,2	%14,7	%19,0	%23,2	%28,0	%100,0
	Siyasi Terc.(%)	%11,9	%10,4	%12,4	%11,7	%17,5	%12,8
Fakülte mezunu	Kişi (Sayı)	27	28	30	36	42	163
	Öğrenim Düz.(%)	%16,6	%17,2	%18,4	%22,1	%25,8	%100,0
	Siyasi Terc.(%)	%10,0	%9,4	%9,3	%8,6	%12,4	%9,9
Yüksek lisans/doktora mezunu	Kişi (Sayı)	12	4	6	8	6	36
	Öğrenim Düz.(%)	%33,3	%11,1	%16,7	%22,2	%16,7	%100,0
	Siyasi Terc.(%)	%4,5	%1,3	%1,9	%1,9	%1,8	%2,2
Toplam	Kişi (Sayı)	269	298	322	419	338	1646
	Öğrenim Düz.(%)	%16,3	%18,1	%19,6	%25,5	%20,5	%100,0
	Siyasi Terc.(%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0
Ki-Kare Testi		χ2 : 60,989		P: 0,000<0,05		Sonuç: Kabul	

Not: (i) N_G = 1646; (ii) 1= Kesinlikle Katılmıyorum, 2= Katılmıyorum, 3= Kısmen Katılıyorum, 4= Katılıyorum, 5= Kesinlikle Katılıyorum (iii) Ki-Kare Bağımsızlık Testine göre ($\chi^2=60,989$; df=24; p=0,000<0,05) sonuçlar istatistiksel bakımdan anlamlıdır.

Tablo 93'e bakıldığında, okula gitmemiş bireylerin %49'unun; yüksek lisans veya doktora mezunlarının %55,6'sının; ortaokul ve lise mezunlarının %69,2'sinin; lisans mezunlarının ise %66,3'ünün bu tür faaliyetlerden etkilenecek siyasi tercihlerini belirledikleri görülmektedir

Siyasal tercihlerini belirlerken bu tür faaliyetlerden kesinlikle etkilendiklerini söyleyenler içerisinde en fazla yüzdeye sahip öğrenim düzeyi lise ve dengi okul mezunu (%34,9) iken onu %17,5 oranıyla meslek yüksekokulu mezunu izlemektedir. Fakülte mezunları bu dağılımda %12,4'lük bir orana sahipken, okula gitmemişler %3,8 oranına ve yüksek lisans veya doktora mezunları ise %1,8'lik bir orana sahiptir.

Bu bulgular, sonuçların istatistiksel olarak anlamlı olmasına rağmen eğitim seviyesinin yükselmesi ile siyasal tercihlerde bulunurken bu faaliyetlerden etkilenmenin azalacağı yönündeki araştırmanın ön kabulüyle ters düşmektedir. Elde edilen sonuçlar, en çok ortaokul, lise ve meslek yüksekokulu düzeylerindeki bireylerin siyasal tercihlerde bulunurken sosyal belediyeçilik faaliyetlerinden etkilendiğini ortaya koymaktadır.

H₁₈: Sosyal belediyeçilik faaliyetlerinden faydalananların mesleği ile yararlanan sosyal belediyeçilik faaliyeti arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 94. Meslek ile Yararlanılan Sosyal Belediyecilik Faaliyeti

Faaliyet.	Meslek										
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	Toplam
Yakacak	Kişi(Sayı)	61	11	123	26	48	29	104	8	19	434
	Faal.(%)	%14,1	%2,5	%28,3	%6,0	%11,1	%6,7	%24,0	%1,8	%4,4	%100,0
	Mesl. (%)	%37,4	%6,7	%34,2	%54,2	%15,6	%30,5	%37,3	%24,2	%13,1	%26,4
Giyim	Kişi(Sayı)	14	3	13	5	16	1	15	2	5	76
	Faal.(%)	%18,4	%3,9	%17,1	%6,6	%21,1	%1,3	%19,7	%2,6	%6,6	%100,0
	Mesl. (%)	%8,6	%1,8	%3,6	%10,4	%5,2	%1,1	%5,4	%6,1	%3,4	%4,6
Kira	Kişi(Sayı)	9	2	12	4	8	0	3	0	2	40
	Faal.(%)	%22,5	%5,0	%30,0	%10,0	%20,0	%0,0	%7,5	%0,0	%5,0	%100,0
	Mesl. (%)	%5,5	%1,2	%3,3	%8,3	%2,6	%0,0	%1,1	%0,0	%1,4	%2,4
Gıda	Kişi(Sayı)	41	5	63	12	42	16	58	7	12	261
	Faal.(%)	%15,7	%1,9	%24,1	%4,6	%16,1	%6,1	%22,2	%2,7	%4,6	%100,0
	Mesl. (%)	%25,2	%3,1	%17,5	%25,0	%13,7	%16,8	%20,8	%21,2	%8,3	%15,9
Ulaşım	Kişi(Sayı)	65	82	143	11	149	37	118	10	73	704
	Faal.(%)	%9,2	%11,6	%20,3	%1,6	%21,2	%5,3	%16,8	%1,4	%10,4	%100,0
	Mesl. (%)	%39,9	%50,3	%39,7	%22,9	%48,5	%38,9	%42,3	%30,3	%50,3	%42,8
Cenaze	Kişi(Sayı)	43	24	82	14	47	31	59	8	43	363
	Faal.(%)	%11,8	%6,6	%22,6	%3,9	%12,9	%8,5	%16,3	%2,2	%11,8	%100,0
	Mesl. (%)	%26,4	%14,7	%22,8	%29,2	%15,3	%32,6	%21,1	%24,2	%29,7	%22,1
Nakdi Yardım	Kişi(Sayı)	8	4	8	3	5	2	8	0	2	41
	Faal.(%)	%19,5	%9,8	%19,5	%7,3	%12,2	%4,9	%19,5	%0,0	%4,9	%100,0
	Mesl. (%)	%4,9	%2,5	%2,2	%6,3	%1,6	%2,1	%2,9	%0,0	%1,4	%2,5
Kültür, Sanat, Spor	Kişi(Sayı)	17	65	53	6	119	8	33	1	22	335
	Faal.(%)	%5,1	%19,4	%15,8	%1,8	%35,5	%2,4	%9,9	%0,3	%6,6	%100,0
	Mesl. (%)	%10,4	%39,9	%14,7	%12,5	%38,8	%8,4	%11,8	%3,0	%15,2	%20,4
Eğitim	Kişi(Sayı)	17	14	33	6	76	8	32	0	13	205
	Faal.(%)	%8,3	%6,8	%16,1	%2,9	%37,1	%3,9	%15,6	%0,0	%6,3	%100,0
	Mesl. (%)	%10,4	%8,6	%9,2	%12,5	%24,8	%8,4	%11,5	%0,0	%9,0	%12,5
Ramaz. Çadırı	Kişi(Sayı)	45	34	97	11	54	25	55	6	43	377
	Faal.(%)	%11,9	%9,0	%25,7	%2,9	%14,3	%6,6	%14,6	%1,6	%11,4	%100,0
	Mesl. (%)	%27,6	%20,9	%26,9	%22,9	%17,6	%26,3	%19,7	%18,2	%29,7	%22,9
Meslek Ed. Kursu	Kişi(Sayı)	27	17	37	4	48	3	47	1	10	53
	Faal.(%)	%13,8	%8,7	%19,0	%2,1	%24,6	%1,5	%24,1	%0,5	%5,1	%100,0
	Mesl. (%)	%16,6	%10,4	%10,3	%8,3	%15,6	%3,2	%16,8	%3,0	%6,9	%11,8
Konut	Kişi(Sayı)	4	5	6	3	10	2	5	2	4	41
	Faal.(%)	%9,8	%12,2	%14,6	%7,3	%24,4	%4,9	%12,2	%4,9	%9,8	%100,0
	Mesl. (%)	%2,5	%3,1	%1,7	%6,3	%3,3	%2,1	%1,8	%6,1	%2,8	%2,5
Sağlık	Kişi(Sayı)	33	25	67	7	63	20	55	9	36	322
	Faal.(%)	%10,2	%7,8	%20,8	%2,2	%19,6	%6,2	%17,1	%2,8	%11,2	%100,0
	Mesl. (%)	%20,2	%15,3	%18,6	%14,6	%20,5	%21,1	%19,7	%27,3	%24,8	%19,6
Ucuz Ekmek	Kişi(Sayı)	44	22	83	9	57	41	83	9	44	406
	Faal.(%)	%10,8	%5,4	%20,4	%2,2	%14,0	%10,1	%20,4	%2,2	%10,8	%100,0
	Mesl. (%)	%27,0	%13,5	%23,1	%18,8	%18,6	%43,2	%29,7	%27,3	%30,3	%24,7
Sosyal Tesis	Kişi(Sayı)	35	75	104	11	108	22	52	3	51	483
	Faal.(%)	%7,2	%15,5	%21,5	%2,3	%22,4	%4,6	%10,8	%0,6	%10,6	%100,0
	Mesl.(%)	%21,5	%46,0	%28,9	%22,9	%35,2	%23,2	%18,6	%9,1	%35,2	%29,3
Toplam	Kişi(Sayı)	163	163	360	48	307	95	279	33	145	1646
	Faal.(%)	%9,9	%9,9	%21,9	2,9	18,7	5,8	%17,0	%2,0	%8,8	%100,0
	Mesl.(%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

Not: (i) N_G = 1646; **(ii)** 1= Kesinlikle Katılmıyorum, 2= Katılmıyorum, 3= Kısmen Katılıyorum, 4= Katılıyorum, 5= Kesinlikle Katılıyorum; **(iii)** 1= İşsiz, 2= Memur, 3= İşçi, 4= Gündelikçi, 5= Öğrenci, 6= Emekli, 7= Ev Hanımı, 8= Çiftçi, 9= Esnaf, **(iv)** Ki-Kare Bağımsızlık Testine göre:

Tablo 95. Meslek İle Yararlanılan Sosyal Belediyecilik Faaliyeti Arasındaki İlişkinin Analiz Sonuçları

Faaliyetler	X ²	df	p	Anlamlı İlişki
Yakacak	$\chi^2=130,167$	df=9	p=0,00<0,05	Var
Giyim	$\chi^2=17,229$	df=9	p=0,045<0,05	Var
Kira	$\chi^2=23,241$	df=9	p=0,006<0,05	Var
Gıda	$\chi^2=49,116$	df=9	p=0,000<0,05	Var
Ulaşım	$\chi^2=27,117$	df=9	p=0,001<0,05	Var
Cenaze	$\chi^2=27,809$	df=9	p=0,001<0,05	Var
Nakdi Yardım	$\chi^2=9,642$	df=9	p=0,380>0,05	Yok
Kültür, Sanat, Spor	$\chi^2=150,651$	df=9	p=0,000<0,05	Var
Eğitim	$\chi^2=41,954$	df=9	p=0,000<0,05	Var
Ramazan Çadırı	$\chi^2=19,883$	df=9	p=0,019<0,05	Var
Meslek Edindirme Kursu	$\chi^2=33,859$	df=9	p=0,000<0,05	Var
Konut	$\chi^2=8,513$	df=9	p=0,483>0,05	Yok
Sağlık	$\chi^2=8,340$	df=9	p=0,500>0,05	Yok
Ucuz Ekmek	$\chi^2=43,057$	df=9	p=0,000<0,05	Var
Sosyal Tesisler	$\chi^2=62,613$	df=9	p=0,000<0,05	Var

Burada bireyler aynı anda birden fazla faaliyetten faydalandığı için bu karşılaştırma yapılırken her bir faaliyet alanı diğerlerinden bağımsız değerlendirilmiş ve orantılanmıştır. Bu itibarla Tablo 94'e bakıldığında, faydalanıcıların %42,8'i ulaşım hizmetlerinden; %29,3'ü sosyal tesis hizmetlerinden; %26,4'ü yakacak hizmetlerinden; %24,7'si ucuz ekmek hizmetlerinden; %22,9'u ramazan çadırı hizmetlerinden; %22,1'i cenaze hizmetlerinden; %20,4'ü kültür, sanat ve spor faaliyetlerinden faydalandığını belirtmiştir. Buna karşılık faydalanıcılar %2,4 oranıyla kira yardımından; %2,5 oranlarıyla konut ve nakdi yardımlardan; %4,6 oranıyla gıda yardımından ve %11,8 oranıyla meslek edindirme hizmetlerinden faydalandıklarını ifade etmişlerdir.

Meslekler itibariyle bakıldığında, işsizlerin %39,9'unun ulaşım hizmetlerinden; %37,4'ünün yakacak yardımından; %27,6'sının ise ramazan çadırı hizmetlerinden faydalandığı görülmektedir. Memurların %50,3'ü ulaşım hizmetlerinden; %46'sı sosyal tesislerden ve %39,9'u ise kültür, sanat ve spor hizmetlerinden faydalanmıştır. İşçilerin %39,7'si ulaşım hizmetlerinden; %34,2'si yakacak hizmetlerinden ve %28,9'u sosyal tesislerden faydalanmıştır. Gündelikçilerin %54,2'si yakacak yardımından; %29,2'si cenaze ve %25'i gıda hizmetlerinden faydalanmıştır. Öğrencilerin %48,5'i ulaşım hizmetlerinden; %38,8'i kültür, sanat ve spor hizmetlerinden ve %35,2'si sosyal tesis hizmetlerinden faydalanmıştır. Ev hanımlarının %42,3'ü ulaşım hizmetlerinden;

%37,3'ü yakacak hizmetlerinden ve %29,7'si ise ucuz ekmek hizmetlerinden faydalanmıştır.

Faaliyetler itibariyle bakıldığında, yakacak hizmetlerinden %28,3 oranıyla işçilerin; %24 oranıyla ev hanımlarının ve %14,1 oranıyla işsizlerin faydalandığı görülmektedir. Ulaşım hizmetlerinden %21,2 oranıyla öğrenciler; %20,3 oranıyla işçiler ve %16,8 oranıyla ev hanımları faydalanmaktadır. Kültür, sanat ve spor faaliyetlerinden %35,5 oranıyla öğrenciler; %19,4 oranıyla memurlar ve %15,8 oranıyla işçiler faydalanmıştır. Meslek edindirme hizmetlerinden %24,6 oranıyla öğrenciler; %24,1 ev hanımları ve %19 işçiler faydalanmıştır.

Bulgular, bireylerin meslekleri ile faydalanılan sosyal belediyeçilik faaliyetleri arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır.

H₁₉: Sosyal belediyeçilik faaliyetlerinden faydalananların ailesinin toplam geliri ile yararlanılan sosyal belediyeçilik faaliyetleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 96. Gelir ile Yararlanılan Sosyal Belediyecilik Faaliyeti

Faaliyetler	Gelir (TL)						
	0-500	501-1000	1001-1500	1501-2000	2001 ve üzeri	Toplam	
Yakacak	Kişi (Sayı)	44	145	129	79	37	434
	Faaliyet(%)	%10,1	%33,4	%29,7	%18,2	%8,5	%100,0
	Gelir (%)	%41,5	%38,7	%28,9	%21,1	%10,8	%26,4
Giyim	Kişi (Sayı)	15	23	18	10	10	76
	Faaliyet(%)	%19,7	%30,3	%23,7	%13,2	%13,2	%100,0
	Gelir (%)	%14,2	%6,1	%4,0	%2,7	%2,9	%4,6
Kira	Kişi (Sayı)	9	14	7	8	2	40
	Faaliyet(%)	%22,5	%35,0	%17,5	%20,0	%5,0	%100,0
	Gelir (%)	%8,5	%3,7	%1,6	%2,1	%0,6	%2,4
Gıda	Kişi (Sayı)	44	93	65	39	20	261
	Faaliyet(%)	%16,9	%35,6	%24,9	%14,9	%7,7	%100,0
	Gelir (%)	%41,5	%24,8	%14,5	%10,4	%5,8	%15,9
Ulaşım	Kişi (Sayı)	34	129	176	189	176	704
	Faaliyet(%)	%4,8	%18,3	%25,0	%26,8	%25,0	%100,0
	Gelir (%)	%32,1	%34,4	%39,4	%50,4	%51,3	%42,8
Cenaze	Kişi (Sayı)	21	78	112	76	76	363
	Faaliyet(%)	%5,8	%21,5	%30,9	%20,9	%20,9	%100,0
	Gelir (%)	%19,8	%20,8	%25,1	%20,3	%22,2	%22,1
Nakdi Yardımı	Kişi (Sayı)	5	11	10	9	6	41
	Faaliyet(%)	%12,2	%26,8	%24,4	%22,0	%14,6	%100,0
	Gelir (%)	%4,7	%2,9	%2,2	%2,4	%1,7	%2,5
Kültür, Sanat, Spor	Kişi (Sayı)	7	42	82	84	120	335
	Faaliyet(%)	%2,1	%12,5	%24,5	%25,1	%35,8	%100,0
	Gelir (%)	%6,6	%11,2	%18,3	%22,4	%35,0	%20,4
Eğitim	Kişi (Sayı)	9	50	63	45	38	205
	Faaliyet(%)	%4,4	%24,4	%30,7	%22,0	%18,5	%100,0
	Gelir (%)	%8,5	%13,3	%14,1	%12,0	%11,1	%12,5
Ramazan Çadırı	Kişi (Sayı)	25	110	105	73	64	377
	Faaliyet(%)	%6,6	%29,2	%27,9	%19,4	%17,0	%100,0
	Gelir (%)	%23,6	%29,3	%23,5	%19,5	%18,7	%22,9
Meslek Ed. Kursu	Kişi (Sayı)	12	48	58	39	38	195
	Faaliyet(%)	%6,2	%24,6	%29,7	%20,0	%19,5	%100,0
	Gelir (%)	%11,3	%12,8	%13,0	%10,4	%11,1	%11,8
Konut	Kişi (Sayı)	1	6	13	11	10	41
	Faaliyet(%)	%2,4	%14,6	%31,7	%26,8	%24,4	%100,0
	Gelir (%)	%0,9	%1,6	%2,9	%2,9	%2,9	%2,5
Sağlık	Kişi (Sayı)	18	60	109	78	57	322
	Faaliyet(%)	%5,6	%18,6	%33,9	%24,2	%17,7	%100,0
	Gelir (%)	%17,0	%16,0	%24,4	%20,8	%16,6	%19,6
Ucuz Ekmek	Kişi (Sayı)	22	119	113	85	67	406
	Faaliyet(%)	%5,4	%29,3	%27,8	%20,9	%16,5	%100,0
	Gelir (%)	%20,8	%31,7	%25,3	%22,7	%19,5	%24,7
Sosyal Tesis	Kişi (Sayı)	12	58	118	139	156	483
	Faaliyet(%)	%2,5	%12,0	%24,4	%28,8	%32,3	%100,0
	Gelir (%)	%11,3	%15,5	%26,4	%37,1	%45,5	%29,3
Toplam	Kişi (Sayı)	106	375	447	375	343	1646
	Faaliyet(%)	%6,4	%22,8	%27,2	%22,8	%20,8	%100,0
	Gelir (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

Not: (i) N_G = 1646; **(ii)** 1= Kesinlikle Katılmıyorum, 2= Katılmıyorum, 3= Kısmen Katılıyorum, 4= Katılıyorum, 5= Kesinlikle Katılıyorum; **(iii)** Ki-Kare Bağımsızlık Testine göre:

Tablo 97. Gelir İle Yararlanılan Sosyal Belediyecilik Faaliyeti Arasındaki İlişkinin Analiz Sonuçları

Faaliyetler	X ²	df	p	Anlamlı İlişki
Yakacak	$\chi^2=91,479$	df=4	p=0,000<0,05	Var
Giyim	$\chi^2=29,683$	df=4	p=0,000<0,05	Var
Kira	$\chi^2=25,588$	df=4	p=0,000<0,05	Var
Gıda	$\chi^2=109,550$	df=4	p=0,000<0,05	Var
Ulaşım	$\chi^2=36,936$	df=4	p=0,000<0,05	Var
Cenaze	$\chi^2=3,696$	df=4	p=0,449>0,05	Yok
Nakdi Yardım	$\chi^2=3,373$	df=4	p=0,497>0,05	Yok
Kültür, Sanat, Spor	$\chi^2=79,128$	df=4	p=0,000<0,05	Var
Eğitim	$\chi^2=2,040$	df=4	p=0,728>0,05	Yok
Ramazan Çadırı	$\chi^2=14,903$	df=4	P=0,005<0,05	Var
Meslek Ed. Kursu	$\chi^2=1,845$	df=4	p=0,764>0,05	Yok
Konut	$\chi^2=3,148$	df=4	p=0,533>0,05	Yok
Sağlık	$\chi^2=12,334$	df=4	p=0,015<0,05	Var
Ucuz Ekmek	$\chi^2=16,712$	df=4	p=0,002<0,05	Var
Sosyal Tesis	$\chi^2=107,177$	df=4	p=0,000<0,05	Var

Burada da bireyler aynı anda birden fazla faaliyetten faydalandığı için bu karşılaştırma yapılırken her bir faaliyet alanı diğerlerinden bağımsız değerlendirilmiş ve orantılanmıştır. Bu çerçevede Tablo 96'ya gelirler itibariyle bakıldığında, 0-500 TL diliminde gelir elde edenlerin %41,5'i yakacak ve gıda hizmetlerinden; %32,1'i ise ulaşım hizmetlerinden faydalandığı görülmektedir. 501-1000 TL diliminde gelir elde edenlerin %38,7'si yakacak hizmetlerinden; %34,4'ü ulaşım hizmetlerinden ve %31,7'si ucuz ekmek hizmetlerinden faydalanmıştır. 1001-1500 TL diliminde gelir elde edenlerin %39,4'ü ulaşım hizmetlerinden; %28,9'u yakacak hizmetlerinden ve %26,4'ü sosyal tesis hizmetlerinden faydalanmıştır. 2001 TL ve üzeri gelir elde edenlerin %51,3'ü ulaşım hizmetlerinden; %45,5'i sosyal tesis hizmetlerinden ve %35'i kültür, sanat ve spor hizmetlerinden faydalanmıştır.

Faaliyetler itibariyle bakıldığında, yakacak hizmetlerinden %33,4 oranıyla 0-500 TL gelir diliminin daha fazla faydalandığı görülmektedir. 2001 TL ve üzeri gelir elde edenlerin oranı ise toplam yakacak yardımından faydalananlar içerisinde %8,5'dir. Gelir arttıkça yakacak yardımından faydalanma oranlarının düştüğü görülmektedir. Kültür, sanat ve spor hizmetlerinden faydalananların %35,8'inin 2001 TL ve üzeri gelire sahip olduğu görülmektedir. 0-500 TL diliminde gelire sahip olanların sadece %2,1'i bu hizmetlerden faydalanmaktadır. Sosyal tesis hizmetlerinden faydalananların %32,3'ü

2001 TL ve üzeri gelire sahipken, 0-500 TL diliminde gelire sahip olanların ise sadece %2,5'inin sosyal tesisleri kullandığı görülmektedir.

Bulgular, bireylerin gelirleri ile faydalanan sosyal belediyeçilik faaliyetleri arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır.

H₂₀: Sosyal belediyeçilik faaliyetlerinden faydalananların ailelerinin toplam geliri ile bu faaliyetlerden yararlanmasının temel nedeni arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 98. Gelir ile Sosyal Belediyeçilik Faaliyetinden Yararlanma Nedeni Arasındaki İlişki

Nedenler	Gelir (TL)						
	0-500	501-1000	1001-1500	1501- 2000	2001 ve üzeri	Toplam	
Ekonomik Yoksunluk	Kişi (Sayı)	82	248	216	121	48	715
	Neden(%)	%11,5	%34,7	%30,2	%16,9	%6,7	%100,0
	Gelir(%)	%77,4	%66,1	%48,3	%32,3	%14,0	%43,4
Zihinsel Problemler	Kişi (Sayı)	2	1	5	2	4	14
	Neden(%)	%14,3	%7,1	%35,7	%14,3	%28,6	%100,0
	Gelir(%)	%1,9	%0,3	%1,1	%0,5	%1,2	%0,9
Bedensel Sıkıntılar	Kişi (Sayı)	4	19	11	12	9	55
	Neden(%)	%7,3	%34,5	%20,0	%21,8	%16,4	%100,0
	Gelir(%)	%3,8	%5,1	%2,5	%3,2	%2,6	%3,3
Duygusal Sıkıntılar	Kişi (Sayı)	2	8	10	14	12	46
	Neden(%)	%4,3	%17,4	%21,7	%30,4	%26,1	%100,0
	Gelir(%)	%1,9	%2,1	%2,2	%3,7	%3,5	%2,8
Ailevi Sorunlar	Kişi (Sayı)	2	9	27	15	9	62
	Neden(%)	%3,2	%14,5	%43,5	%24,2	%14,5	%100,0
	Gelir(%)	%1,9	%2,4	%6,0	%4,0	%2,6	%3,8
Sosyal Yaşam Sorunları	Kişi (Sayı)	8	55	99	128	148	438
	Neden(%)	%1,8	%12,6	%22,6	%29,2	%33,8	%100,0
	Gelir(%)	%7,5	%14,7	%22,1	%34,1	%43,1	%26,6
Diğer Sorunlar	Kişi (Sayı)	6	35	79	83	113	316
	Neden(%)	%1,9	%11,1	%25,0	%26,3	%35,8	%100,0
	Gelir(%)	%5,7	%9,3	%17,7	%22,1	%32,9	%19,2
Toplam	Kişi (Sayı)	106	375	447	375	343	1646
	Neden(%)	%6,4	%22,8	%27,2	%22,8	%20,8	%100,0
	Gelir(%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0
Ki-Kare Testi		χ2 : 322,968		P: 0,000<0,05		Sonuç: Kabul	

Not: (i) N_G = 1646; (ii) 1= Kesinlikle Katılmıyorum, 2= Katılmıyorum, 3= Kısmen Katılıyorum, 4= Katılıyorum, 5= Kesinlikle Katılıyorum (iii) Ki-Kare Bağımsızlık Testine göre ($\chi^2=322,968$; df=24; p=0,000<0,05) sonuçlar istatistiksel bakımdan anlamlıdır.

Katılımcıların, %43,4'ünün ekonomik nedenlerden; %26,6'sının ise sosyal yaşam sorunlarından dolayı bu faaliyetlerden yararlandığı görülmektedir. Tablo 98'deki veriler incelendiğinde, 0-500 TL diliminde bir gelire sahip olanların bu hizmetlerden faydalanma nedeninin %77,4 oranında ekonomik yoksunluk olduğu görülmektedir. 2001 TL ve üzeri gelire sahip olanlarda bu oran %14 dür. Öte yandan, 2001 TL ve üzeri gelire sahip olanlarda bu hizmetlerden faydalanma nedenlerinden sosyal yaşam sorunları %43,1 iken, 0-500 diliminde gelire sahip olanlarda bu oran %7,5'dir.

Bulgular, sosyal belediyeçilik faaliyetlerinden faydalananların ailelerinin toplam gelirleri ile bu faaliyetlerden faydalanmasının temel nedenleri arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır.

4.2.4.2. Yürütücülere İlişkin Hipotezlerin Değerlendirilmesi

H₂₁: Büyükşehir belediyeleri arasında sosyal belediyeçilik faaliyetlerini yürütenlerin bu hizmetlerin adil bir şekilde yürütüldüğünü düşünmeleri açısından fark vardır.

Tablo 99. Sosyal Belediyeçilik Faaliyetlerinin Adil Bir Şekilde Yürütülmesi (Frekanslar)

Adil Yürütülme	Yaşanılan Büyükşehir Belediyesi					
		İstanbul	İzmir	Adana	Diyarbakır	Toplam
Kesinlikle Katılmıyorum	Kişi (Sayı)	15	3	0	10	28
	Adil Yürüt. (%)	%53,6	%10,7	%0,0	%35,7	%100,0
	B. Belediye (%)	%13,0	%5,5	%0,0	%25,0	%11,2
Katılmıyorum	Kişi (Sayı)	14	2	4	1	21
	Adil Yürüt. (%)	%66,7	%9,5	%19,0	%4,8	%100,0
	B. Belediye (%)	%12,2	%3,6	%10,0	%2,5	%8,4
Kısmen Katılıyorum	Kişi (Sayı)	32	8	16	7	63
	Adil Yürüt. (%)	%50,8	%12,7	%25,4	%11,1	%100,0
	B. Belediye (%)	%27,8	%14,5	%40,0	%17,5	%25,2
Katılıyorum	Kişi (Sayı)	26	17	14	9	66
	Adil Yürüt. (%)	%39,4	%25,8	%21,2	%13,6	%100,0
	B. Belediye (%)	%22,6	%30,9	%35,0	%22,5	%26,4
Kesinlikle Katılıyorum	Kişi (Sayı)	28	25	6	13	72
	Adil Yürüt. (%)	%38,9	%34,7	%8,3	%18,1	%100,0
	B. Belediye (%)	%24,3	%45,5	%15,0	%32,5	%28,8
Toplam	Kişi (Sayı)	115	55	40	40	250
	Adil Yürüt. (%)	%46,0	%22,0	%16,0	%16,0	%100,0
	B. Belediye (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

Not: (i) $N_G = 250$ $N_{İs} = 115$, $N_{İz} = 55$, $N_A = 40$, $N_D = 40$; **(ii)** Ki-Kare Bağımsızlık Testine göre ($\chi^2 = 37,001$; $df = 12$ ve $p = 0,000 < 0,05$) sonuçlar istatistiksel bakımdan anlamlıdır. Hipotez kabul edilmiştir.

Tablo 99'a göre, yürütücülerin %80,4'ü bu faaliyetlerin adil bir şekilde yürütüldüğünü düşünmektedir.

İller itibariyle bakıldığında, İzmir'deki yürütücülerin %90,9'u hizmetlerin adil bir şekilde yürütüldüğünü düşünüyorken, Diyarbakır'dakilerin %72,5'i adil yürütüldüğüne inanmaktadır.

H₂₂: Büyükşehir belediyeleri arasında sosyal belediyeçilik faaliyetlerini yürütenlerin bu faaliyetlerin belediyeye bakışı olumlu etkilediklerini düşünmeleri açısından fark vardır.

Tablo 100. Sosyal Belediyeçilik Faaliyetlerinin Belediyeye Bakışı Etkilemesi (Frekanslar)

Belediyeye ve Devlete Bakış	Yaşanılan Büyükşehir Belediyesi					
	İstanbul	İzmir	Adana	Diyarbakır	Toplam	
Kesinlikle Katılmıyorum	Kişi (Sayı)	5	0	0	0	5
	Bakış (%)	%100,0	%0,0	%0,0	%0,0	%100,0
	B. Belediye (%)	%4,3	%0,0	%0,0	%0,0	%2,0
Katılmıyorum	Kişi (Sayı)	8	3	1	5	17
	Bakış (%)	%47,1	%17,6	%5,9	%29,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%7,0	%5,5	%2,5	%12,5	%6,8
Kısmen Katılıyorum	Kişi (Sayı)	31	10	8	11	60
	Bakış (%)	%51,7	%16,7	%13,3	%18,3	%100,0
	B. Belediye (%)	%27,0	%18,2	%20,0	%27,5	%24,0
Katılıyorum	Kişi (Sayı)	24	21	23	14	82
	Bakış (%)	%29,3	%25,6	%28,0	%17,1	%100,0
	B. Belediye (%)	%20,9	%38,2	%57,5	%35,0	%32,8
Kesinlikle Katılıyorum	Kişi (Sayı)	47	21	8	10	86
	Bakış (%)	%54,7	%24,4	%9,3	%11,6	%100,0
	B. Belediye (%)	%40,9	%38,2	%20,0	%25,0	%34,4
Toplam	Kişi (Sayı)	115	55	40	40	250
	Bakış (%)	%46,0	%22,0	%16,0	%16,0	%100,0
	B. Belediye (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

Not: (i) $N_G = 250$ $N_{İs} = 115$, $N_{İz} = 55$, $N_A = 40$, $N_D = 40$; **(ii)** Ki-Kare Bağımsızlık Testine göre ($\chi^2 = 28,726$; $df=12$ ve $p=0,004<0,05$) sonuçlar istatistiksel bakımdan anlamlıdır. Hipotez kabul edilmiştir.

Tablo 100'e göre, yürütücülerin %91,2'si bu faaliyetlerin belediyeye ve devlete bakışı olumlu etkilediğini düşünmektedir.

İller itibariyle değerlendirildiğinde, Adana'daki yürütücülerin %97,5'i hizmetlerden dolayı bireylerin belediyeye ve devlete bakışlarının olumlu etkilendiğini belirtmişken, bu oran Diyarbakır'dakiler için %87,5 olarak ortaya çıkmıştır.

H₂₃: Büyükşehir belediyeleri arasında sosyal belediyecilik faaliyetlerini yürütenlerin bu faaliyetlerin valilik, belediye ve STK'larla işbirliği içinde daha etkili yürütülebileceğini düşünmeleri açısından fark vardır.

Tablo 101. Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerinin Valilik, Belediye ve STK'larla Birlikte Daha Etkili Yürütülmesi (Frekanslar)

Diğer Kurumlarla İşbirliği	Yaşanılan Büyükşehir Belediyesi					
	İstanbul	İzmir	Adana	Diyarbakır	Toplam	
Kesinlikle Katılmıyorum	Kişi (Sayı)	8	0	0	2	10
	İşbirliği (%)	%80,0	%0,0	%0,0	%20,0	%100,0
	B. Belediye (%)	%7,0	%0,0	%0,0	%5,0	%4,0
Katılmıyorum	Kişi (Sayı)	7	0	0	3	10
	İşbirliği (%)	%70,0	%0,0	%0,0	%30,0	%100,0
	B. Belediye (%)	%6,1	%0,0	%0,0	%7,5	%4,0
Kısmen Katılıyorum	Kişi (Sayı)	35	8	7	8	58
	İşbirliği (%)	%60,3	%13,8	%12,1	%13,8	%100,0
	B. Belediye (%)	%30,4	%14,5	%17,5	%20,0	%23,2
Katılıyorum	Kişi (Sayı)	39	21	22	17	99
	İşbirliği (%)	%39,4	%21,2	%22,2	%17,2	%100,0
	B. Belediye (%)	%33,9	%38,2	%55,0	%42,5	%39,6
Kesinlikle Katılıyorum	Kişi (Sayı)	26	26	11	10	73
	İşbirliği (%)	%35,6	%35,6	%15,1	%13,7	%100,0
	B. Belediye (%)	%22,6	%47,3	%27,5	%25,0	%29,2
Toplam	Kişi (Sayı)	115	55	40	40	250
	İşbirliği (%)	%46,0	%22,0	%16,0	%16,0	%100,0
	B. Belediye (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

Not: (i) $N_G = 250$ $N_{Is} = 115$, $N_{Iz} = 55$, $N_A = 40$, $N_D = 40$; (ii) Ki-Kare Bağımsızlık Testine göre ($\chi^2 = 29,389$; $df = 12$ ve $p = 0,003 < 0,05$) sonuçlar istatistiksel bakımdan anlamlıdır. Hipotez kabul edilmiştir.

Tablo 101'e göre, yürütücülerin %92'si bu faaliyetlerin valilik, belediye ve STK'larla işbirliği içinde daha etkili yürütülebileceğini düşünmektedir.

İller itibariyle değerlendirildiğinde, İzmir ve Adana'daki yürütücülerin tamamı (%100,0) ve İstanbul'dakilerin ise %86,9'u sosyal belediyecilik faaliyetlerinin valilik, belediye ve STK'larla işbirliği içinde daha etkili yürütülebileceğini düşünmektedir.

H₂₄: Büyükşehir belediyeleri arasında sosyal belediyecilik faaliyetlerini uygulama nedenleri arasında fark vardır.

Tablo 102. Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerinin Uygulanma Nedenleri (Frekanslar)

Nedenler	Yaşanılan Büyükşehir Belediyesi					
		İstanbul	İzmir	Adana	Diyarbakır	Toplam
Merkezi İdare Yetersiz Kaldığından	Kişi (Sayı)	44	36	16	28	124
	Alan (%)	%35,5	%29,0	%12,9	%22,6	%100,0
	B. Belediye (%)	%38,3	%65,5	%40,0	%70,0	%49,6
Vatandaşların ArtanTalepleri	Kişi (Sayı)	80	45	35	32	192
	Alan (%)	%41,7	%23,4	%18,2	%16,7	%100,0
	B. Belediye (%)	%69,6	%81,8	%87,5	%80,0	%76,8
Yoksulluk ve İşsizliğin Artışı	Kişi (Sayı)	58	49	29	33	169
	Alan (%)	%34,3	%29,0	%17,2	%19,5	%100,0
	B. Belediye (%)	%50,4	%89,1	%72,5	%82,5	%67,6
Yaşlı, Engelli, Kadın ve Çocuk. Korunmas. Önemi	Kişi (Sayı)	82	50	32	33	197
	Alan (%)	%41,6	%25,4	%16,2	%16,8	%100,0
	B. Belediye (%)	%71,3	%90,9	%80,0	%82,5	%78,8
Diğer Belediyelerle Rekabet Etmek	Kişi (Sayı)	41	10	9	9	69
	Alan (%)	%59,4	%14,5	%13,0	%13,0	%100,0
	B. Belediye (%)	%35,7	%18,2	%22,5	%22,5	%27,6
Belediyecilik Anlayışının Gereği	Kişi (Sayı)	73	51	24	32	180
	Alan (%)	%40,6	%28,3	%13,3	%17,8	%100,0
	B. Belediye (%)	%63,5	%92,7	%60,0	%80,0	%72,0
Bireylerin Sosyal Gelişimini Sağlamak	Kişi (Sayı)	78	48	28	31	185
	Alan (%)	%42,2	%25,9	%15,1	%16,8	%100,0
	B. Belediye (%)	%67,8	%87,3	%70,0	%77,5	%74,0
Halkın Desteğini Kazanmak	Kişi (Sayı)	70	30	27	19	146
	Alan (%)	%47,9	%20,5	%18,5	%13,0	%100,0
	B. Belediye (%)	%60,9	%54,5	%67,5	%4,5	%58,4
Bireylerin Belediyeye ve Dev. Bakış. Geliş.	Kişi (Sayı)	72	47	31	26	176
	Alan (%)	%40,9	%26,7	%17,6	%14,8	%100,0
	B. Belediye (%)	%62,6	%85,5	%77,5	%65,0	%70,4
Yasal Zorunluluktan Dolayı	Kişi (Sayı)	34	25	10	15	84
	Alan (%)	%40,5	%29,8	%11,9	%17,9	%100,0
	B. Belediye (%)	%29,6	%45,5	%25,0	%37,5	%33,6
Çağdaş Belediyeciliğin Bir Gereği Olarak	Kişi (Sayı)	74	45	34	34	187
	Alan (%)	%39,6	%24,1	%18,2	%18,2	%100,0
	B. Belediye (%)	%64,3	%81,8	%85,0	%85,0	%74,8
Seçimlere Yönelik Oy Depolamak İçin	Kişi (Sayı)	39	8	13	7	67
	Alan (%)	%58,2	%11,9	%19,4	%10,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%33,9	%14,5	%32,5	%17,5	%26,8
Toplam	Kişi (Sayı)	115	55	40	40	250
	Alan (%)	%46,0	%22,0	%16,0	%16,0	%100,0
	B. Belediye (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

Not: (i) $N_G = 250$ $N_{İS} = 115$, $N_{İZ} = 55$, $N_A = 40$, $N_D = 40$; **(ii)** Ki-Kare Bağımsızlık Testine göre;

Tablo 103. Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerinin Uygulama Nedenlerine İlişkin Analiz Sonuçları

Nedenler	X ²	df	p	Fark
Merkezi İdare Karşılamağından	$\chi^2=19,579$	df=3	p=0,000<0,05	Var
Vatandaşların Artan Talepleri	$\chi^2=6,956$	df=3	p=0,073>0,05	Yok
Yoksulluk ve İşsizliğıın Aratan Önemi	$\chi^2=31,561$	df=3	p=0,000<0,05	Var
Yaşlı, Engelli, Kadın ve Çocukların Korunmasının Önemi	$\chi^2=9,058$	df=3	p=0,029<0,05	Var
Diğer Belediyelerle Rekabet Etmek	$\chi^2=7,214$	df=3	p=0,065>0,05	Yok
Belediyecilik Anlayışının Gereğı	$\chi^2=19,990$	df=3	p=0,000<0,05	Var
Bireylerin Sosyal Gelişimini Sağlamak	$\chi^2=7,902$	df=3	p=0,048<0,05	Var
Halkın Desteğini Kazanmak	$\chi^2=3,945$	df=3	p=0,268>0,05	Yok
Bireylerin Belediyeye ve Devlete Bakışını Geliştirmek	$\chi^2=10,859$	df=3	p=0,013<0,05	Var
Yasal Zorunluluktan Dolayı	$\chi^2=5,902$	df=3	p=0,116>0,05	Yok
Çağdaş Belediyeciliğın Bir Gereğı Olarak	$\chi^2=12,518$	df=3	p=0,006<0,05	Var
Seçimlere Yönelik Oy Depolamak İçin	$\chi^2=9,602$	df=3	p=0,022<0,05	Var

Tablo 102’de sosyal belediyecilik faaliyetlerinin uygulanma nedenlerine ilişkin yürütücülerin görüşlerinin BŞB’ler itibariyle rakamsal ve oransal olarak çapraz karşılaştırmaları yer almaktadır. Buna göre, yürütücülerin %78,8’i yaşlı, engelli, kadın ve çocukları korumak amacıyla, %76,8’i vatandaşların artan talepleri nedeniyle ve %74,8’i çağdaş belediyeciliğın bir gereğı olarak bu hizmetleri yürüttüğünü belirtmiştir.

İller itibariyle bakıldığında, İstanbul’daki yürütücüler daha çok (%71,3) yaşlı, engelli, kadın ve çocukları korumak amacıyla; İzmir’dekiler %92,7 oranıyla belediyecilik anlayışlarının bir gereğı olarak; Adana’daki yürütücüler %87,5 oranında vatandaşların artan talepleri nedeniyle ve Diyarbakır’daki yürütücüler ise %85 oranıyla çağdaş belediyeciliğın bir gereğı olarak bu tür faaliyetleri yürüttüklerini ifade ettikleri görülmektedir.

H₂₅: Büyükşehir belediyeleri arasında sosyal belediyecilik faaliyetleri bağlamında hedef kitle olarak birinci sırada seçilen gruplar açısından fark vardır.

Tablo 104. Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerinde Hedef Kitle Olarak Seçilen Gruplar (Frekanslar)

Hedef Kitle	Yaşanılan Büyükşehir Belediyesi					
		İstanbul	İzmir	Adana	Diyarbakır	Toplam
Yaşlılar	Kişi (Sayı)	21	10	8	6	45
	Kitle (%)	%46,7	%22,2	%17,8	%13,3	%100,0
	B. Belediye (%)	%18,3	%18,2	%20,0	%15,0	%18,0
Engelliler	Kişi (Sayı)	27	11	17	8	63
	Kitle (%)	%42,9	%17,5	%27,0	%12,7	%100,0
	B. Belediye (%)	%23,5	%20,0	%42,5	%20,0	%25,2
Kadınlar	Kişi (Sayı)	4	7	1	15	27
	Kitle (%)	%14,8	%25,9	%3,7	%55,6	%100,0
	B. Belediye (%)	%3,5	%12,7	%2,5	%37,5	%10,8
Madde Bağımlıları	Kişi (Sayı)	4	0	0	0	4
	Kitle (%)	%100,0	%0,0	%0,0	%0,0	%100,0
	B. Belediye (%)	%3,5	%0,0	%0,0	%0,0	%1,6
Gençler	Kişi (Sayı)	25	1	5	1	32
	Kitle (%)	%78,1	%3,1	%15,6	%3,1	%100,0
	B. Belediye (%)	%21,7	%1,8	%12,5	%2,5	%12,8
Yoksullar	Kişi (Sayı)	35	26	10	14	85
	Kitle (%)	%41,2	%30,6	%11,8	%16,5	%100,0
	B. Belediye (%)	%30,4	%47,3	%25,0	%35,0	%34,0
Toplam	Kişi (Sayı)	115	55	40	40	250
	Kitle (%)	%46,0	%22,0	%16,0	%16,0	%100,0
	B. Belediye (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

Not: (i) $N_G = 250$ $N_{İs} = 115$, $N_{İz} = 55$, $N_A = 40$, $N_D = 40$; (ii) Ki-Kare Bağımsızlık Testine göre:

Tablo 105. Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerinde Hedef Kitle Olarak Seçilen Gruplara İlişkin Analiz Sonuçları

Hedef Kitle	χ^2	df	p	Fark
Yaşlılar	$\chi^2=15,137$	df=9	$p=0,087>0,05$	Yok
Engelliler	$\chi^2=22,558$	df=9	$p=0,007<0,05$	Var
Kadınlar	$\chi^2=65,870$	df=9	$p=0,000<0,05$	Var
Madde Bağımlıları	$\chi^2=12,318$	df=9	$p=0,196>0,05$	Yok
Gençler	$\chi^2=25,963$	df=9	$p=0,002<0,05$	Var
Yoksullar	$\chi^2=19,614$	df=9	$p=0,020<0,05$	Var

Tablo 104'e göre, yürütücülerin %34'ü yoksulları; %25,2'si engellileri; %18'i yaşlıları; %12,8'i gençleri; %10,8'i kadınları ve %1,6'sı ise madde bağımlılarını belediyelerinin hedef kitle olarak ilk sırada seçtiklerini ifade etmiştir.

İller itibariyle bakıldığında hedef kitle olarak, İstanbul'daki yürütücüler %30,4 oranıyla yoksulları; İzmir'deki yürütücüler %47,3 oranıyla yoksulları; Adana'daki yürütücüler %42,5 oranıyla engellileri ve Diyarbakır'daki yürütücüler ise %37,5 oranıyla kadınları hedef kitle olarak ilk sırada tercih etmişlerdir.

H₂₆: Büyükşehir belediyeleri arasında sosyal belediyeçilik hizmetlerinin birinci sırada yoğunlaştığı alan açısından fark vardır.

Tablo 106. Sosyal Belediyeçilik Faaliyetlerinin Yoğunlaştığı Alan (Frekanslar)

Alanlar	Yaşanılan Büyükşehir Belediyesi					
	İstanbul	İzmir	Adana	Diyarbakır	Toplam	
Sosyal Yardım	Kişi (Sayı)	47	32	20	24	123
	Alan (%)	%38,2	%26,0	%16,3	%19,5	%100,0
	B. Belediye (%)	%40,9	%58,2	%50,0	%60,0	%49,2
Eğitim	Kişi (Sayı)	14	2	2	0	18
	Alan (%)	%77,8	%11,1	%11,1	%0,0	%100,0
	B. Belediye (%)	%12,2	%3,6	%5,0	%0,0	%7,2
Sosyal ve Kültürel Faaliyetler	Kişi (Sayı)	26	11	14	10	61
	Alan (%)	%42,6	%18,0	%23,0	%16,4	%100,0
	B. Belediye (%)	%22,6	%20,0	%35,0	%25,0	%24,4
Sağlık	Kişi (Sayı)	8	0	3	0	11
	Alan (%)	%72,7	%0,0	%27,3	%0,0	%100,0
	B. Belediye (%)	%7,0	%0,0	%7,5	%0,0	%4,4
Konut	Kişi (Sayı)	5	0	0	0	5
	Alan (%)	%100,0	%0,0	%0,0	%0,0	%100,0
	B. Belediye (%)	%4,3	%0,0	%0,0	%0,0	%2,0
Sosyal Hizmetler	Kişi (Sayı)	17	10	3	6	36
	Alan (%)	%47,2	%27,8	%8,3	%16,7	%100,0
	B. Belediye (%)	%14,8	%18,2	%7,5	%15,0	%14,4
Toplam	Kişi (Sayı)	115	55	40	40	250
	Alan (%)	%46,0	%22,0	%16,0	%16,0	%100,0
	B. Belediye (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

Not: (i) $N_G = 250$ $N_{İs} = 115$, $N_{İz} = 55$, $N_A = 40$, $N_D = 40$; **(ii)** Ki-Kare Bağımsızlık Testine göre:

Tablo 107. Sosyal Belediyeçilik Faaliyetlerinin Yoğunlaştığı Alana İlişkin Analiz Sonuçları

Alanlar	χ^2	df	p	Fark
Sosyal Yardım	$\chi^2=35,721$	df=9	p=0,000<0,05	Var
Eğitim	$\chi^2=9,163$	df=9	p=0,422>0,05	Yok
Sosyal ve Kültürel Faaliyetler	$\chi^2=31,705$	df=9	p=0,000<0,05	Var
Sağlık	$\chi^2=21,411$	df=9	p=0,011<0,05	Var
Konut	$\chi^2=20,162$	df=9	p=0,017<0,05	Var
Sosyal Hizmetler	$\chi^2=8,775$	df=9	p=0,458>0,05	Yok

Tablo 106’da sosyal belediyeçilik faaliyetlerinin yürütülmesinde yoğunlaşılacak birinci sıradaki faaliyet alanına ilişkin yürütücülerin görüşlerinin BŞB’ler itibariyle rakamsal ve oransal olarak çapraz karşılaştırmaları yer almaktadır. Buna göre, yürütücülerin %49,2’si sosyal yardım alanında; %24,4’ü sosyal ve kültürel faaliyetler alanında; %14,4’ü sosyal hizmetler alanında; %7,2’si eğitim alanında; %4,4’ü sağlık alanında ve %2’si konut alanında belediyelerinin yoğunlaştığını ifade etmiştir.

İller itibariyle bakıldığında yoğunlaşılacak alan olarak, İstanbul’daki yürütücülerin %40,9’u sosyal yardım alanında; İzmir’deki yürütücülerin %58,2’si sosyal yardım alanında; Adana’daki yürütücülerin %50’si sosyal yardım alanında ve Diyarbakır’daki yürütücülerin ise %60’ı sosyal yardım alanında yoğunlaştıklarını ifade etmiştir.

H₂₇: Sosyal belediyeçilik faaliyetlerini yürütenler bu faaliyetlerin valilik, belediye ve STK’larla işbirliği içinde daha etkili yürütülebileceğini düşünmektedir.

Tablo 108. Sosyal Belediyeçilik Faaliyetlerinin Valilik, Belediye ve STK’larla Birlikte Daha Etkili Yürütülmesi (t-Testleri)

	N	Ort.	Std. Sap.	t- Değeri	p (Sig)	Sonuç
Genel	250	3,8600	1,01416	13,408	0,000	Kabul
İstanbul	115	3,5913	1,11525	5,686	0,000	Kabul
İzmir	55	4,3273	0,72148	13,643	0,000	Kabul
Adana	40	4,1000	0,67178	10,356	0,000	Kabul
Diyarbakır	40	3,7500	1,08012	4,392	0,000	Kabul

Not: (i) $N_G = 250$, $N_{İs} = 115$, $N_{İz} = 55$, $N_A = 40$, $N_D = 40$; (ii) tek örnek -t-testi; (iii) 1= Kesinlikle Katılmıyorum, 2= Katılmıyorum, 3= Kısmen Katılıyorum, 4= Katılıyorum, 5= Kesinlikle Katılıyorum

Tablo 108’de yürütücüler sosyal belediyeçilik faaliyetlerinin valilik, belediye ve STK’larla işbirliği içinde daha etkili yürütülebileceğini düşünmektedirler, şeklinde oluşturulan hipotezin t-testi sonuçları gösterilmiştir. Sonuçlar, hipotezin hem genel toplam hem de BŞB’ler itibariyle kabul edildiğini oraya koymaktadır. İzmir’de ortaya çıkan %4,32’lik değer dikkat çekmektedir.

H₂₈: Sosyal belediyeçilik faaliyetlerini yürütenlerin öğrenim düzeyi ile hangi hizmetlerin sosyal belediyeçilik faaliyeti olduğunu düşünme arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 109. Öğrenim Düzeyi İle Hangi Hizmetlerin Sosyal Belediyecilik Faaliyeti Olduğunu Düşünme Arasındaki İlişki

Hizmetler	Öğrenim Düzeyi							
	1	2	3	4	5	6	Toplam	
Kömür Yardımı	Kişi (Sayı)	11	22	29	12	20	5	99
	Hizmet. (%)	%11,1	%22,2	%29,3	%12,1	%20,2	%5,1	%100,0
	Öğrenim (%)	%68,8	%59,5	%36,3	%26,7	%35,7	%31,3	%39,6
Meslek Edindirme Kursu	Kişi (Sayı)	9	24	63	41	49	13	199
	Hizmet. (%)	%4,5	%12,1	%31,7	%20,6	%24,6	%6,5	%100,0
	Öğrenim (%)	%56,3	%64,9	%78,8	%91,1	%87,5	%81,3	%79,6
Gıda Yardımı	Kişi (Sayı)	9	24	49	21	33	7	143
	Hizmet. (%)	%6,3	%16,8	%34,3	%14,7	%23,1	%4,9	%100,0
	Öğrenim (%)	%56,3	%64,9	%61,3	%46,7	%58,9	%43,8	%57,2
Hayvan Barınakları Yapmak	Kişi (Sayı)	2	11	35	27	30	9	114
	Hizmet. (%)	%1,8	%9,6	%30,7	%23,7	%26,3	%7,9	%100,0
	Öğrenim (%)	%12,5	%29,7	%43,8	%60,0	%53,6	%56,3	%45,6
Kokteyl Düzenlemek	Kişi (Sayı)	1	4	6	4	4	1	20
	Hizmet. (%)	%5,0	%20,0	%30,0	%20,0	%20,0	%5,0	%100,0
	Öğrenim (%)	%6,3	%10,8	%7,5	%8,9	%7,1	%6,3	%8,0
Ramazan Çadırları Kurmak	Kişi (Sayı)	8	23	53	24	24	4	136
	Hizmet. (%)	%5,9	%16,9	%39,0	%17,6	%17,6	%2,9	%100,0
	Öğrenim (%)	%50,0	%62,2	%66,3	%53,3	%42,9	%25,0	%54,4
İndirimli Yolcu Bileti Sunmak	Kişi (Sayı)	5	13	40	29	38	12	137
	Hizmet. (%)	%3,6	%9,5	%29,2	%21,2	%27,7	%8,8	%100,0
	Öğrenim (%)	%31,3	%35,1	%50,0	%64,4	%67,9	%75,0	%54,8
Konser, Sinema Gün. vs. Düzen.	Kişi (Sayı)	1	11	47	33	41	10	143
	Hizmet. (%)	%0,7	%7,7	%32,9	%23,1	%28,7	%7,0	%100,0
	Öğrenim (%)	%6,3	%29,7	%58,8	%73,3	%73,2	%65,5	%57,2
e-belediye İmkanlarını Geliştirmek	Kişi (Sayı)	7	12	25	12	19	8	83
	Hizmet. (%)	%8,4	%14,5	%30,1	%14,5	%22,9	%9,6	%100,0
	Öğrenim (%)	%43,8	%32,4	%31,3	%26,7	%33,9	%50,0	%33,2
Konut Hizmetleri	Kişi (Sayı)	2	9	23	15	11	6	66
	Hizmet. (%)	%3,0	%13,6	%34,8	%22,7	%16,7	%9,1	%100,0
	Öğrenim (%)	%12,5	%24,3	%28,8	%33,3	%19,6	%37,5	%26,4
Sağlık Hizmetleri	Kişi (Sayı)	11	11	34	25	28	11	120
	Hizmet. (%)	%9,2	%9,2	%28,3	%20,8	%23,3	%9,2	%100,0
	Öğrenim (%)	%68,8	%29,7	%42,5	%55,6	%50,0	%68,8	%48,0
Ucuz Ekmek Hizmetleri	Kişi (Sayı)	4	18	45	28	30	9	134
	Hizmet. (%)	%3,0	%13,4	%33,6	%20,9	%22,4	%6,7	%100,0
	Öğrenim (%)	%25,0	%48,6	%56,3	%62,2	%53,6	%56,3	%53,6
Sosyal Tesisler	Kişi (Sayı)	10	26	54	26	36	12	164
	Hizmet. (%)	%6,1	%15,9	%32,9	%15,9	%22,0	%7,3	%100,0
	Öğrenim (%)	%62,5	%70,3	%62,5	%52,8	%64,3	%75,0	%65,6
Toplam	Kişi (Sayı)	16	37	80	45	56	16	250
	Hizmet. (%)	%6,4	%14,8	%32,0	%18,0	%22,4	%6,4	%100,0
	Öğrenim (%)	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0

Not: (i) N_G = 250; **(ii)** 1= Kesinlikle Katılmıyorum, 2= Katılmıyorum, 3= Kısmen Katılıyorum, 4= Katılıyorum, 5= Kesinlikle Katılıyorum **(iii)** 1= İlkokul, 2= Ortaokul, 3= Lise ve Dengi Okul, 4= Meslek Yüksekokulu, 5= Fakülte, 6= Yüksek Lisans,/Doktora **(iv)** Ki-Kare Bağımsızlık Testine göre:

Tablo 110. Öğrenim Düzeyi İle Hangi Hizmetlerin Sosyal Belediyecilik Olduğunu Düşünmeye İlişkin Analiz Sonuçları

Hizmetler	X ²	df	p	Anlamlı İlişki
Kömür Yardımı	$\chi^2=16,127$	df=5	p=0,006<0,05	Var
Meslek Edindirme Kursu	$\chi^2=16,206$	df=5	p=0,006<0,05	Var
Gıda Yardımı	$\chi^2=4,720$	df=5	p=0,451>0,05	Yok
Hayvan Barınakları	$\chi^2=16,861$	df=5	p=0,005<0,05	Var
Kokteyl Düzenlemek	$\chi^2=0,662$	df=5	p=0,985>0,05	Yok
Ramazan Çadırları	$\chi^2=14,156$	df=5	p=0,015<0,05	Var
İndirimli Yolcu Bileti	$\chi^2=18,283$	df=5	p=0,003<0,05	Var
Konser, Sinema Günleri	$\chi^2=39,283$	df=5	p=0,000<0,05	Var
e-belediye İmkanları	$\chi^2=3,866$	df=5	p=0,569>0,05	Yok
Konut Hizmetleri	$\chi^2=5,344$	df=5	p=0,375>0,05	Yok
Sağlık Hizmetleri	$\chi^2=12,557$	df=5	p=0,028<0,05	Var
Ucuz Ekmek Hizmetleri	$\chi^2=7,243$	df=5	p=0,203>0,05	Yok
Sosyal Tesisler	$\chi^2=2,443$	df=5	p=0,785>0,05	Yok

Tablo 109'daki veriler incelendiğinde, yürütücülerin %79,6'sının meslek edindirme kursunun; %65,6'sının sosyal tesis hizmetlerinin ve %57,2'sinin gıda yardımı ve konser, sinema günleri vs. düzenlemenin sosyal belediyecilik faaliyeti olduğunu düşündüğü görülmektedir.

Kömür yardımının sosyal belediyecilik faaliyeti olmasına ilişkin verilere bakıldığında, ilkokul mezunlarının %68,8'inin; lise mezunlarının %36,3'ünün ve yüksek lisans veya doktora mezunlarının ise %31,3'ünün olumlu bir bakış ortaya koyduğu görülmektedir.

Hayvan barınakları yapma hizmetine ilişkin verilere bakıldığında, ilkokul mezunlarının %12,5'inin; lise mezunlarının %43,8'inin ve yüksek lisans veya doktora mezunlarının %56,3'ünün bu hizmeti sosyal belediyecilik faaliyeti olarak gördüğü anlaşılmaktadır.

Konut hizmetlerinde de ilkokul mezunlarının %12,5'i ve lise mezunlarının %28,8'i bu hizmetleri sosyal belediyecilik faaliyeti olarak görüyorken yüksek lisans ve doktora düzeyinde bu oran %37,5'e çıkmaktadır.

Dağılımdan, öğrenim düzeyi arttıkça sosyal belediyecilik faaliyeti olarak görülen hizmet alanlarının değiştiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, öğrenim düzeyi ile hangi hizmetlerin sosyal belediyecilik faaliyeti olduğunu düşünme arasında anlamlı bir ilişki vardır.

4.2.4.3. Faydalancı ve Yürütücülere İlişkin Hipotezlerin Değerlendirilmesi

H₂₉ Hizmetlerin adil bir şekilde yürütüldüğünü düşünme açısından vatandaşlar ile yürütücüler arasında fark vardır.

Tablo 111. Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerinin Adil Bir Şekilde Yürütülmesi (t-Testleri)

Taraflar	N	Ortalama	Std. Sap.	t-Değeri	df	p (Sig)	Sonuç
Faydalananlar	1646	3,0140	1,29311	-5,902	1894	0,000	Kabul
Yürütücüler	250	3,5320	1,29293				

Not: (i) N_F = 1646, N_Y =250; (ii) bağımsız iki örnek –t-testi; (iii) 1= Kesinlikle Katılmıyorum, 2= Katılmıyorum, 3= Kısmen Katılıyorum, 4= Katılıyorum, 5= Kesinlikle Katılıyorum

Tablo 111’de araştırmaya katılan faydalancı ve yürütücülerin hizmetlerin adil bir şekilde yürütüldüğünü düşünüp düşünmemelerine ilişkin görüşlerine ait t-testi sonuçları yer almaktadır. Buna göre, yürütücüler faydalancılara göre hizmetlerin adil bir şekilde yürütüldüğünü daha fazla düşünmektedirler. Ortalamalardaki gözükten fark, anlamlı bir farktır. Dolayısıyla kurulan hipotez kabul edilmiştir.

H₃₀: Sosyal belediyecilik faaliyetlerinden dolayı bireylerin belediyeye bakışı açısından vatandaşlarla yürütücüler arasında fark vardır.

Tablo 112. Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerinden Dolayı Belediyeye Bakış (t-Testleri)

Taraflar	N	Ortalama	Std. Sap.	t-Değeri	df	p (Sig)	Sonuç
Faydalananlar	1646	3,3894	1,20065	-6,485	1894	0,000	Kabul
Yürütücüler	250	3,9080	1,01571				

Not: (i) N_F = 1646, N_Y =250; (ii) bağımsız iki örnek –t-testi; (iii) 1= Kesinlikle Katılmıyorum, 2= Katılmıyorum, 3= Kısmen Katılıyorum, 4= Katılıyorum, 5= Kesinlikle Katılıyorum

Araştırmaya katılan faydalancı ve yürütücülerin sosyal belediyecilik faaliyetlerinden dolayı bireylerin belediyeye bakışlarının etkilendiğini düşünmelerine ilişkin t-testi sonuçları Tablo 112’de yer almaktadır. Buna göre yürütücüler faydalananlara göre anlamlı bir şekilde daha yüksek bir ortalama ile sosyal belediyecilik faaliyetlerinin bireylerin belediyeye bakışlarını olumlu etkilediğini düşünmektedirler. Oluşturulan hipotez kabul edilmiştir.

H₃₁: Sosyal belediyeçilik faaliyetlerinin bireyleri sosyalleştirip sosyalleştirmedigini düşünme açısından vatandaşlarla yürütücüler arasında fark vardır.

Tablo 113. Sosyal Belediyeçilik Faaliyetlerinin Bireyleri Sosyalleştirmesi (t-Testleri)

Taraflar	N	Ortalama	Std. Sap.	t-Değeri	df	p (Sig)	Sonuç
Faydalananlar	1646	2,9617	1,20803	-9,155	1894	0,000	Kabul
Yürütücüler	250	3,7000	1,04612				

Not: (i) $N_F = 1646$, $N_Y = 250$; (ii) bağımsız iki örnek –t-testi; (iii) 1= Kesinlikle Katılmıyorum, 2= Katılmıyorum, 3= Kısmen Katılıyorum, 4= Katılıyorum, 5= Kesinlikle Katılıyorum

Tablo 113’de araştırmaya katılan faydalancı ve yürütücülerin sosyal belediyeçilik hizmetlerinin bireyleri sosyalleştirip sosyalleştirmedigine ilişkin görüşlerine ait t-testi sonuçları yer almaktadır. Buna göre, faydalananlar bu hizmetlerin kendilerini sosyalleştirmedigini, yürütücüler ise sosyalleştirdigini düşünmektedirler. Aradaki fark anlamlı bir farktır. Kurulan hipotez kabul edilmiştir.

H₃₂: Hizmetlerin yürütülmesinde vatandaşların rencide olup olmadığını düşünme açısından vatandaşlarla yürütücüler arasında fark vardır.

Tablo 114. Sosyal Belediyeçilik Faaliyetleri Yürütülürken Bireylerin Rencide Olması (t-Testleri)

Taraflar	N	Ortalama	Std. Sap.	t-Değeri	df	p (Sig)	Sonuç
Faydalananlar	1646	2,1792	1,19780	1,356	1894	0,175	Red
Yürütücüler	250	2,0680	1,27352				

Not: (i) $N_F = 1646$, $N_Y = 250$; (ii) bağımsız iki örnek –t-testi; (iii) 1= Kesinlikle Katılmıyorum, 2= Katılmıyorum, 3= Kısmen Katılıyorum, 4= Katılıyorum, 5= Kesinlikle Katılıyorum

Araştırmaya katılan faydalancı ve yürütücülerin sosyal belediyeçilik faaliyetleri yürütülürken bireylerin rencide olup olmadığına ilişkin t-testi sonuçları Tablo 114’de yer almaktadır. Buna göre gerek faydalancılar ve gerekse yürütücüler, sosyal belediyeçilik faaliyetlerinden dolayı bireylerin rencide olmadığını düşünmektedirler. Bakıldığında bu düşünceleri arasında anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir. Dolayısıyla kurulan hipotez reddedilmiştir.

H₃₃: Vatandaşlar ile yürütücüler arasında hizmetleri yeterli görüp görmeme açısından fark vardır.

Tablo 115. Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerinin Yeterli Görülmesi (t-Testleri)

Taraflar	N	Ortalama	Std. Sap.	t-Değeri	df	p (Sig)	Sonuç
Faydalananlar	1646	2,8518	1,19366	-3,720	1894	0,000	Kabul
Yürütücüler	250	3,1520	1,15856				

Not: (i) N_F = 1646, N_Y =250; (ii) bağımsız iki örnek –t-testi; (iii) 1= Kesinlikle Katılmıyorum, 2= Katılmıyorum, 3= Kısmen Katılıyorum, 4= Katılıyorum, 5= Kesinlikle Katılıyorum

Tablo 115’de araştırmaya katılan faydalancı ve yürütücülerin hizmetlerin yeterli görülüp görülmemesine yönelik t-testi sonuçları gösterilmiştir. Buna göre, sosyal belediyecilik faaliyetlerinden faydalananlar bu hizmetleri yeterli görmüyorken, bu hizmetleri yürütenler hizmetlerin yeterli olduğunu düşünmektedirler. Bu iki düşünce arasındaki fark anlamlı bir fark olduğu için bu konuda kurulan hipotez kabul edilmiştir.

H₃₄: Sosyal yardımlardan vatandaşların mükerrer yararlandığını düşünme açısından vatandaşlarla yürütücüler arasında fark vardır.

Tablo 116. Sosyal Yardımlardan Vatandaşların Mükerrer Yararlanması (t-Testleri)

Taraflar	N	Ortalama	Std. Sap.	t-Değeri	df	p (Sig)	Sonuç
Faydalananlar	1646	3,3597	1,20513	0,339	1894	0,734	Red
Yürütücüler	250	3,3320	1,17101				

Not: (i) N_F = 1646, N_Y =250; (ii) bağımsız iki örnek –t-testi; (iii) 1= Kesinlikle Katılmıyorum, 2= Katılmıyorum, 3= Kısmen Katılıyorum, 4= Katılıyorum, 5= Kesinlikle Katılıyorum

Tablo 116’da araştırmaya katılan faydalancı ve yürütücülerin özellikle sosyal yardımlardan vatandaşların mükerrer yararlandığını düşünmelerine ilişkin t-testi sonuçları yer almaktadır. Buna göre her iki kesim de insanların sosyal yardımlardan mükerrer faydalandığını düşünmektedir. Bu iki düşünce arasında anlamlı bir fark yoktur. Dolayısıyla oluşturulan hipotez reddedilmiştir.

Tablo 117. Hipotezler ve Karşılanma Durumları

Hipotez No	Hipotezler	Sonuç
	Faydalancılara İlişkin Hipotezler	
H ₁	Büyükşehir belediyeleri arasında sosyal belediyeçilik faaliyetlerinin adil bir şekilde yürütülmesinin düşünülmesi açısından fark vardır.	KABUL
H ₂	Büyükşehir belediyeleri arasında sosyal belediyeçilik faaliyetlerinin belediyeye bakışı olumlu etkilemesi açısından fark vardır.	KABUL
H ₃	Büyükşehir belediyeleri arasında bireylerin sosyal belediyeçilik faaliyetlerinden faydalandıkları için mutlu olmaları açısından fark vardır.	KABUL
H ₄	Büyükşehir belediyeleri arasında sosyal belediyeçilik faaliyetlerinin bireyleri sosyalleştirmesi açısından fark vardır.	KABUL
H ₅	Büyükşehir belediyeleri arasında sosyal belediyeçilik faaliyetlerinin yürütülmesinde siyasi ayrımcılık yapıldığını düşünme açısından fark vardır.	KABUL
H ₆	Büyükşehir belediyeleri arasında bireylerin siyasal tercihlerde bulunurken sosyal belediyeçilik faaliyetlerinden etkilenmeleri açısından fark vardır.	KABUL
H ₇	Büyükşehir belediyeleri arasında sosyal belediyeçilik faaliyetlerinin kaliteli bulunması açısından fark vardır.	KABUL
H ₈	Büyükşehir belediyeleri arasında sosyal belediyeçilik faaliyetlerinin temel amacının ne olduğunu düşünme açısından fark vardır.	KABUL
H ₉	Sosyal belediyeçilik faaliyetleri adil bir şekilde yürütülmektedir.	RED
H ₁₀	Bireyler sosyal belediyeçilik faaliyetlerinden faydalandıkları için mutludurlar.	KABUL
H ₁₁	Sosyal belediyeçilik faaliyetleri bireyleri sosyalleştirmektedir.	RED
H ₁₂	Sosyal belediyeçilik faaliyetlerinin yürütülmesinde siyasi ayrımcılık yapılmaktadır.	RED
H ₁₃	Bireyler siyasal tercihlerde bulunurken sosyal belediyeçilik faaliyetlerinden etkilenirler.	KABUL
H ₁₄	Sosyal belediyeçilik faaliyetleri kaliteli bulunmaktadır.	KABUL
H ₁₅	Sosyal yardım faaliyetlerinden vatandaşlar mükerrer yararlanmaktadırlar.	KABUL
H ₁₆	Büyükşehir belediyelerinin sosyal belediyeçilik faaliyetlerinin temel amacı seçimler için oy depolamaktır.	KABUL
H ₁₇	Sosyal belediyeçilik faaliyetlerinden faydalananların öğrenim düzeyi ile bu faaliyetlerin seçimlerde siyasi tercihi etkilemesi arasında anlamlı bir ilişki vardır.	KABUL
H ₁₈	Sosyal belediyeçilik faaliyetlerinden faydalananların mesleği ile yararlanan sosyal belediyeçilik faaliyeti arasında anlamlı bir ilişki vardır.	KABUL
H ₁₉	Sosyal belediyeçilik faaliyetlerinden faydalananların ailesinin toplam geliri ile yararlanan sosyal belediyeçilik faaliyetleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	KABUL
H ₂₀	Sosyal belediyeçilik faaliyetlerinden faydalananların ailelerinin toplam geliri ile bu faaliyetlerden yararlanmasının temel nedeni arasında anlamlı bir ilişki vardır.	KABUL
Yürütücülere İlişkin Hipotezler		
H ₂₁	Büyükşehir belediyeleri arasında sosyal belediyeçilik faaliyetlerini yürütenlerin bu hizmetlerin adil bir şekilde yürütüldüğünü düşünmeleri açısından fark vardır.	KABUL
H ₂₂	Büyükşehir belediyeleri arasında sosyal belediyeçilik faaliyetlerini yürütenlerin bu faaliyetlerin belediyeye bakışı olumlu etkilediklerini düşünmeleri açısından fark vardır.	KABUL
H ₂₃	Büyükşehir belediyeleri arasında sosyal belediyeçilik faaliyetlerini yürütenlerin bu faaliyetlerin valilik, belediye ve STK'larla işbirliği içinde	KABUL

	daha etkili yürütülebileceğini düşünmeleri açısından fark vardır.	
H ₂₄	Büyükşehir belediyeleri arasında sosyal belediyeçilik faaliyetlerini uygulama nedenleri arasında fark vardır.	KABUL
H ₂₅	Büyükşehir belediyeleri arasında sosyal belediyeçilik faaliyetleri bağlamında hedef kitle olarak birinci sırada seçilen gruplar açısından fark vardır.	KABUL
H ₂₆	Büyükşehir belediyeleri arasında sosyal belediyeçilik hizmetlerinin birinci sırada yoğunlaştığı alan açısından fark vardır.	KABUL
H ₂₇	Sosyal belediyeçilik faaliyetlerini yürütenler bu faaliyetlerin valilik, belediye ve STK'larla işbirliği içinde daha etkili yürütülebileceğini düşünür.	KABUL
H ₂₈	Sosyal belediyeçilik faaliyetlerini yürütenlerin öğrenim düzeyi ile hangi hizmetlerin sosyal belediyeçilik faaliyeti olduğunu düşünme arasında anlamlı bir ilişki vardır.	KABUL
Faydalancı ve Yürütücülere İlişkin Hipotezler		
H ₂₉	Hizmetlerin adil bir şekilde yürütüldüğünü düşünme açısından vatandaşlar ile yürütücüler arasında fark vardır.	KABUL
H ₃₀	Sosyal belediyeçilik faaliyetlerinden dolayı bireylerin belediyeye bakışı açısından vatandaşlarla yürütücüler arasında fark vardır.	KABUL
H ₃₁	Sosyal belediyeçilik faaliyetlerinin bireyleri sosyalleştirip sosyalleştirmediklerini düşünme açısından vatandaşlarla yürütücüler arasında fark vardır.	KABUL
H ₃₂	Hizmetlerin yürütülmesinde vatandaşların rencide olmamasını düşünme açısından vatandaşlarla yürütücüler arasında fark vardır.	RED
H ₃₃	Vatandaşlar ile yürütücüler arasında hizmetleri yeterli görüp görmeme açısından fark vardır.	KABUL
H ₃₄	Sosyal belediyeçilik faaliyetlerinden vatandaşların mükerrer yararlandığını düşünme açısından vatandaşlarla yürütücüler arasında fark vardır.	RED

Tablo 117’de araştırmada test edilen hipotezlerin karşılanma durumları gösterilmektedir. Kurulan hipotezler çoğunlukla kabul edilmiştir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Sosyal devletin en önemli araçlarından biri olan sosyal politikalar her ne kadar sosyal devlet/refah devleti ile sistematize olup modern uygulamalar şekline dönüşmüşse de tarihsel süreç içerisinde her toplumun karşılaştığı sosyal sorunları, ürettiği sosyal nitelikli uygulamalarla çözüme kavuşturmaya çalıştığı bilinmektedir. Sosyal sorunlara karşı geliştirilen uygulamaların ağırlıklı olarak hayırseverlik, acıma, kişisel tatmin gibi duygularla ve sosyal yardımlar şeklinde gerçekleştiği görülmektedir. Sosyal devlet/refah devleti dönemine kadar bu uygulamaların genellikle merkezi idarenin dışındaki yerel yapılanmalar (aile, akraba, komşular, dini kuruluşlar, mesleki/sivil toplum kuruluşları vb.) üzerinden yürütüldüğü ifade edilebilir.

Çalışmanın konusunu oluşturan sosyal belediyeçilik anlayışının temelleri aslında bu uygulamalara dayanmaktadır. Batıda özellikle İngiltere ve İskandinav ülkelerinde, 1300'lü yıllardaki yoksulluk yasalarına kadar uzanan bir geçmişe sahip bu türden uygulamalar, sosyal belediyeçilik anlayışının şekillenmesinde yol gösterici olmuştur. Nitekim İngiltere'de Fabian Okulu temsilcilerinin etkisi ile 1800'lü yılların sonlarında yerel idari birimlerce uygulanmaya başlanan yerel sosyal politikaların çeşitliliği ve yerel yönetimlerin üstlendiği hizmetlerin fazlalığı *belediye sosyalizmi* (Yıldırım 1990: 15) olarak nitelendirilmiştir. Benzer şekilde İskandinav ülkelerindeki uygulamalar ise *refah belediyeçiliği* olarak isimlendirilmiştir.

Türkiye'de sosyal belediyeçilik anlayışı, Batı'daki uygulamalara paralel gelişmemiştir. Geç sanayileşen, şehirleşen bir ülke olarak Türkiye'de bu konudaki önemli gelişmeler, en azından düşünce, niyet ve proje bazında, 1970'li yıllarda sosyal demokrat düşüncenin bazı belediye başkanlıklarını kazanmasıyla birlikte olmuştur. Ancak gerek belediye yöneticilerinin bu politikaların sürdürülebilirliğini başaramaması gerekse 1980 yılındaki askeri darbe bu anlayışın etkinliğini kaybetmesine yol açmıştır.

Belediyelerin tekrar sosyal faaliyetlere etkin bir şekilde yönelmeleri ise 1990'lı yıllarda Refah Partisi'nin belediyelerde elde ettiği başarı ile sözkonusu olmuştur. Bu dönemde belediye başkanlarının kişisel gayretleri toplum nezdinde kabul görmüştür. Uygulanan politikaların seçimlerde bireylerin tercihlerini etkilediği anlaşıncı diğer partilere mensup belediye başkanları tarafından da bu türden hizmetler sahiplenilmiş ve uygulama alanı hızla genişlemiştir.

Çalışmada sosyal belediyecilik uygulamalarının büyükşehir belediyeleri tarafından eğitim, sağlık, konut, sosyal yardım ve sosyal hizmetler ve son olarak sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif hizmetler başlıkları altında yürütüldüğü tespit edilmiştir.

Eğitim hizmetleri üç başlık üzerinden yürütülmektedir. Bunlar, eğitim görenlere yardım, eğitim kurumlarına yardım ve mesleki eğitim kurslarıdır. İstanbul Büyükşehir Belediyesinin mesleki eğitim kursları ve diğer eğitim hizmetlerinde bariz bir şekilde önde olduğu söylenebilir. Diğer üç büyükşehir belediyesinde hizmetlerin daha çok eğitim görenlere yardım başlığında yürütüldüğü görülmüştür.

Sağlık hizmetleri ağırlıklı olarak merkezi yönetim üzerinden yürütülmektedir. Büyükşehir belediyelerinin faaliyetleri daha çok koruyucu ve önleyici boyuttaki hizmetlerle sürdürülmektedir. Tıp ve sağlık danışma merkezleriyle ve evde sağlık hizmetleriyle büyükşehir belediyelerinin önemli sağlık hizmetlerini yürüttükleri söylenebilir. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin sağlık hizmetlerinde de diğer belediyelerin önünde olduğu görülmektedir. Özellikle tıp merkezlerinin sayısal fazlalığı dikkat çekmektedir.

Büyükşehir belediyelerinin konut hizmetleri çerçevesinde diğer hizmet alanlarına göre yeterince faaliyet yürütemedikleri anlaşılmıştır. Özellikle kentsel dönüşüm çalışmaları çerçevesinde TOKİ işbirliğiyle bu tür hizmetler sunulmaya çalışılmaktadır. Konut hizmetlerinin maliyetli oluşu buna karşılık büyükşehir belediyelerinin yeterli mali kaynağa sahip olmayışının ve bu hizmetlerin merkezi yönetimin görev alanında kabul ediliyor olmasının bu alandaki faaliyetlerin kısıtlı olmasına yol açtığı düşünülmektedir.

Sosyal yardım ve sosyal hizmetler alanı, büyükşehir belediyelerinin en çok faaliyet yürüttükleri alandır. Özellikle yoksullukla mücadelede sosyal yardımlar ve hizmetler can simidi olarak kullanılmaktadır. Büyükşehir belediyeleri sınırları içindeki çocuk, genç, yaşlı, kadın, engelli ve yoksullar için önemli hizmetler yürütmektedir. Doğumda takılan hediye ile birlikte başlayan sosyal hizmet ve yardımlar, ölümden sunulan cenaze hizmetlerine kadar hayatın her döneminde farklı boyutta sürdürülmektedir.

Büyükşehir belediyelerinin en çok faaliyette bulunduğu bir diğer alan sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif hizmetlerdir. Bu alandaki hizmetlerin bir kısmı farklı sivil

toplum kuruluşları ile işbirliği içinde yürütülmektedir. Özellikle İzmir’de kültürel ve sanatsal hizmetlerin daha yoğun olduğu tespit edilmiştir. Diyarbakır’da ise yöresel değerlerin şekillendirdiği kültürel ve sanatsal hizmetler gözlemlenmiştir.

Büyükşehir belediyelerinin teşkilat yapılarına bakıldığında, sosyal belediyeçilik hizmetlerini yürüten birimlerin oldukça dağınık oldukları görülmektedir. Bu dağınıklık, farklı kurumlar arasında yaşanan koordinasyon probleminin zaman zaman büyükşehirlerin kendilerinin yürüttüğü hizmetlerde de görülmesine yol açmaktadır.

Çalışmanın dördüncü bölümünde, ilgili dört büyükşehir belediyesinde yürütülen sosyal belediyeçilik hizmetlerinden faydalananlara ve bu hizmetleri yürütenlere ilişkin alan araştırması çerçevesinde yüzyüze anket yöntemiyle bir çalışma yürütülmüş ve önemli sonuçlara ulaşılmıştır.

Araştırmaya erkeklerin daha fazla oranda katıldıkları görülmektedir. Bu sonucun çıkmasında kadınların anket yapma konusunda isteksiz davranmaları ve bazı bölgelerde aile yapısından kaynaklanan nedenlerle kadınların eşlerinden habersiz ankete katılmak istememelerinin etkili olduğu düşünülmektedir. Buna ilaveten araştırmanın yapıldığı mekanların ağırlıklı olarak sosyal tesisler, hemşehri dernekleri, park ve bahçeler, meslek edindirme kursları, kahvehaneler ve gecekondu bölgeleri olduğu göz önüne alındığında bu dağılımın beklenen bir durum olduğu ifade edilebilir.

Evli insanların bekârlara oranla araştırmaya daha fazla katıldıkları görülmüştür. Aile büyüklüklerine bakıldığında katılımcıların ağırlıklı olarak 3-6 kişilik aile diliminde oldukları görülmektedir. 7 ve üstü nüfusa sahip katılımcıların oranı ise %15,1 ile önemli yer tutmaktadır. Sosyal belediyeçilik hizmetlerinden yararlananlar içinde en fazla lise ve ilkokul mezunları araştırmaya katılmıştır. Yararlananların mesleklerine bakıldığında işçi, öğrenci ve ev hanımlarının ağırlıkta olduğu görülmektedir. Faydalanıcıların gelir durumlarına bakıldığında ağırlıklı olarak 1001-1500 TL diliminde oldukları, diğer gelir dilimleri arasında ise oranların yakın olduğu görülmüştür. Bu durum, toplumun bütün gelir dilimlerindeki bireylerinin bir şekilde bu hizmetlerden faydalandığını ortaya koymaktadır.

Araştırmaya katılanlar, ekonomik problemlerden ve sosyal yaşamından kaynaklanan problemlerden dolayı bu hizmetlerden faydalandıklarını ifade etmişlerdir. Ekonomik yoksunluktan dolayı bu hizmetlerden faydalandığını söyleyenler içinde en fazla orana Diyarbakır sahipken, sosyal problemlerden dolayı bu hizmetlerden

faýdalandygyny söyleyenler içinde en yüksek orana sahip il ise İzmir'dir. Bu durum, illerin gelişmişlik düzeyi ile paralellik göstermektedir.

Araştırmaya katılanların ağırlıklı bir oranı bu hizmetlerden yararlanırken bir sorunla karşılaşmadığını ifade etmiştir. Ancak kendisi bir sorunla karşılaşmamış olsa da insanların bazı şikâyetlerinin olduğu da görülmüştür. Mesela katılımcıların bir kısmı ihtiyacı olmayan insanların da bu hizmetlerden faydalandığını, hizmetlerin düzensiz olduğunu ve hizmetlerin yürütülmesi aşamasında parti yandaşlığının yapıldığını düşünmektedir.

Faydalanıcılar ağırlıklı olarak kömür yardımını, Ramazan çadırlarını ve sosyal tesis hizmetlerini sosyal belediyeçilik hizmeti olarak görmektedir. Kokteyl düzenlemeyi, konut hizmetlerini sunmayı, e-belediye imkânlarını geliştirmeyi ve hayvan barınakları yapmayı ise sosyal belediyeçilik hizmeti olarak görmemektedir. Kömür yardımının sosyal belediyeçilik hizmeti olduğunu düşünenler içinde en fazla orana sahip olan il İstanbul'dur. Kokteyl düzenlemenin sosyal belediyeçilik hizmeti olduğunu düşünenlerin oranının en fazla olduğu il ise İzmir'dir. Farklı sosyal ve ekonomik özelliklere sahip bireyler farklı hizmetleri sosyal belediyeçilik olarak değerlendirmektedir.

Faydalanıcıların büyük çoğunluğu, sosyal belediyeçilik hizmetlerinin adil bir şekilde yürütülmediğini, bazı kişilerin özellikle sosyal yardımlardan birden fazla kez yararlandığını, bu hizmetlerin kendilerini sosyalleştirmediğini, ancak yine de bu hizmetlerin kendilerini mutlu ettiklerini ifade etmişlerdir. Bu durum, sosyal belediyeçilik hizmetlerinin yürütülmesinde bazı eleştirilebilecek hususların bulunduğunu ve faydalanıcıların bu problemlerin farkında olduklarını ortaya koymaktadır. Ancak yine de faydalanıcılar bu hizmetlerin kendilerine önemli katkılar sağladığını ve bunun memnuniyetlerini artırdığını düşünmektedir.

Araştırmaya katılan faydalanıcılar sosyal belediyeçilik hizmetlerinin bireylerin yoksunluklarını gidermediğini ve sosyal belediyeçilik hizmetlerinin temel amacının seçimler için oy depolamak olduğunu düşünmektedir. Ancak buna rağmen, faydalanıcılar bu hizmetlerin belediyeye olan bakışlarını olumlu etkilediğini ve siyasal tercihte bulunurken genelde bu hizmetleri göz önüne aldıklarını ifade etmişlerdir. Bu sonuçlar, psikolojik ve sosyolojik teoriler çerçevesinde değerlendirilmeye muhtaç mahiyettedir.

Sosyal belediyeçilik hizmetlerinden faydalananların öğrenim düzeyi ile bu hizmetlerin seçimlerde siyasi tercihi etkilemesi arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Elde edilen sonuçlar, en çok ortaokul, lise ve meslek yüksekokulu düzeylerindeki bireylerin siyasal tercihlerde bulunurken sosyal belediyeçilik hizmetlerinden etkilendiğini ortaya koymaktadır.

Sosyal belediyeçilik hizmetlerinden faydalananların öğrenim düzeyi ile bu hizmetlerin vatandaşlık hissiyatlarını etkilemesi arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Dağılımdan, ilkokul mezunları dışarıda tutulursa öğrenim düzeyi arttıkça bireylerin bu hizmetlerden dolayı vatandaşlık duygularının etkilenme oranlarının genelde azaldığı anlaşılmaktadır. Bu hizmetler en çok okula gitmemiş bireylerde vatandaşlık hissiyatını olumlu geliştirmektedir.

Faydalanıcıların meslekleri ile faydalanan sosyal belediyeçilik hizmeti arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Bu itibarla örneğin yakacak yardımından en fazla işçilerin, ev hanımlarının ve işsizlerin; ulaşım hizmetlerinden en fazla öğrenciler, işçiler ve ev hanımlarının; kültür, sanat ve spor faaliyetlerinden en fazla öğrenciler, memurlar ve işçilerin; meslek edindirme kurslarından öğrenciler, ev hanımları ve işçilerin faydalandığı tespit edilmiştir.

Araştırmada, faydalanıcıların ailelerinin toplam geliri ile yararlanan sosyal belediyeçilik hizmeti arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu da tespit edilmiştir. Örneğin yakacak hizmetlerinden en fazla 0-500 TL diliminde, en az ise 2001 TL gelir diliminde olanlar faydalanmıştır. Gelir arttıkça yakacak yardımlarından faydalanma oranlarının düştüğü görülmüştür. Kültür, sanat ve spor hizmetlerinden faydalananların ekseriyetinin 2001 TL ve üzeri gelire, en az faydalananların ise 0-500 TL gelire sahip olduğu görülmüştür.

Faydalanıcıların ailelerinin toplam gelirleri farklılaştıkça bu hizmetlerden yararlanma nedenleri de değişmektedir. Örneğin, 0-500 TL diliminde gelire sahip olanların bu hizmetlerden faydalanma nedeninin ekonomik yoksunluk olduğu görülmektedir. 2001 TL ve üzeri gelire sahip olanlarda ekonomik nedenin oranı ise en düşük düzeydedir. Öte yandan, 2001 TL ve üzeri gelire sahip olanlarda bu hizmetlerden faydalanma nedenlerinden sosyal yaşam sorunları en fazla orana sahipken, 0-500 TL diliminde gelire sahip olanlarda bu oran en düşüktür.

Saha çalışmasının ikinci aşamasında sosyal belediyecilik faaliyetlerini yürütenlere yönelik anket uygulanmıştır. Yürütücülerden araştırmaya katılanların ağırlıklı olarak erkek olduğu ve 20-40 yaş diliminde yoğunlaştığı görülmektedir. Araştırma sırasında özellikle İstanbul'daki sosyal tesislerin sayılarının fazlalığı ve bu tesislerde çalışanların ağırlıklı olarak genç nüfustan oluşu dikkat çekmiştir. Bu durum, araştırmanın verilerindeki orantısız dağılımı da etkilemiştir. Çalışanların öğrenim düzeylerine bakıldığında ise lise ve dengi okul mezunları ile lisans mezunlarının ağırlıkta olduğu görülmektedir. Bu veriler dikkate alındığında BŞB'lerin sosyal belediyecilik faaliyetlerini yaparken ağırlıklı olarak lise ve daha üstü seviyede öğrenime sahip kişileri istihdam ettikleri öngörülebilir. Araştırmaya katılanlar içinde fakülte mezunu oranının en yüksek olduğu il İzmir iken en düşük olduğu il Diyarbakır olmuştur.

Yürütücüler, faydalanıcıların aksine sosyal belediyecilik hizmetlerinin adil bir şekilde yürütüldüğünü, bu hizmetlerden dolayı bireylerin belediyeye bakışının olumlu etkilendiğini düşünmektedirler. Yürütücüler sosyal belediyecilik hizmetlerini sunarken en fazla kurumlar arasındaki işbirliği ve koordinasyon eksikliğinden şikâyetçi olmuşlardır. İkinci şikâyetçi olunan konu, kaynak yetersizliğidir. Bir diğer sorun ise mükerrer uygulamalardır. Yürütücüler tarafından bunun dile getirilmesi öz eleştiri anlamında önemli bir tespit olup faydalanıcıların görüşleriyle aynı yöndedir.

Hangi hizmetlerin hangi kurum tarafından yerine getirilmesi gerektiği noktasında yürütücülerin çoğunluğu, sosyal hizmetlerin belediye tarafından; eğitim ve öğretim hizmetlerinin, sağlık hizmetlerinin ve konut hizmetlerinin devlet (merkezi idare) tarafından; sosyal yardımların ise devlet, belediye ve sivil toplum kuruluşları işbirliğiyle yürütülmesinin daha faydalı olacağını düşünmektedir.

Yürütücüler sosyal belediyecilik hizmetlerini yürütürken ağırlıklı olarak yoksulları, engellileri ve yaşlıları hedef kitle olarak seçtiklerini ve hizmetlerin daha çok sosyal yardım ile sosyal ve kültürel faaliyetler çerçevesinde yürütüldüğünü ifade etmişlerdir.

Yürütücülerin öğrenim düzeyi ile hangi hizmetlerin sosyal belediyecilik hizmeti olduğunu düşünme arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu ortaya çıkmıştır. Şöyle ki kömür yardımının sosyal belediyecilik hizmeti olması konusunda öğrenim düzeyi yükseldikçe oranların düştüğü, buna karşılık konut ve hayvan barınakları yapmanın

sosyal belediyecilik hizmeti olmasını düşünme konusunda öğrenim düzeyi yükseldikçe oranın arttığı görülmüştür.

Faydalanıcılar, sosyal belediyecilik hizmetlerinin kendilerini sosyalleştirmediğini yürütücüler ise bu hizmetlerin bireyleri sosyalleştirdiğini düşünmektedir. Aynı şekilde faydalanıcılar, sosyal belediyecilik hizmetlerinin yeterli olmadığını düşünüyorken yürütücüler ise yeterli olduğunu düşünmektedirler. Buna karşılık araştırmada her iki kesimin de bu hizmetlerin kişilerin yoksunluklarını gidermediğini düşündüğü ortaya çıkmıştır.

Araştırma sonunda sosyal belediyecilik hizmetlerinin daha etkili ve verimli yürütülebilmesi için bazı öneriler geliştirilmiştir. Öncelikle yerel sosyal politikaların sınırlarının net bir şekilde tespit edilmesi gerekmektedir. Bu yapılırken merkezi idarenin ve yerel yönetimlerin üstlenmesi gereken hizmetlerin neler olabileceği, geniş akademik literatür, deneyim ve güncel tartışmalar çerçevesinde ele alınmalıdır. Batı'daki uygulamaların birebir transfer edilmesi yerine toplumsal yapımız ve yönetim geleneğimizin oluşturduğu iklimin çizdiği çerçevede hizmet paylaşımının yapılması daha rasyonel gözükmektedir. Böylece hizmetlerin yürütülmesinde en büyük sorunlardan biri olarak gösterilen koordinasyonun sağlanamaması problemi de çözüme kavuşturulmuş olabilecektir.

Bu hizmet paylaşımı yapılırken özellikle yerel aktörlerin konum ve işlevleri tanımlanmalı ve bu aktörler süreç içinde değerlendirilmelidir. Hizmetlerin planlanmasında ve uygulanmasında yönetim anlayışı çerçevesinde katılımcı bir ruhla hareket edilmesi, oluşturulacak yerel sosyal kamu politikalarının ihtiyaçlar karşısındaki isabet oranını ve uygulayıcılar açısından sahiplenilme ihtimalini artıracaktır. Öte yandan sivil toplumun sistemin içine dahil edilmesi, bazı sosyal belediyecilik hizmetlerinin yürütülmesinde sahip oldukları önemli avantajların kullanılmasına imkan tanıyacaktır. Sonuçta hizmetlerin yürütülmesinde etkinlik ve verimliliğin gerçekleşmesi daha kolay olabilecektir.

Sosyal belediyecilik hizmetlerinden özellikle sosyal yardımların yürütülmesinde ortak veri deposunun oluşturulamaması ve diğer yürütücü aktörler arasında koordinasyonun sağlanamaması nedeniyle gerek faydalanıcılar ve gerekse yürütücüler tarafından mükerrer uygulamaların varlığından şikâyetçi olduğu görülmüştür. Bu itibarla SYGM tarafından yürütülen özellikle SOYBİS ve Puanlama Formülü Projesi

gibi çalışmalar yerel yönetimleri de sisteme dahil edecek şekilde geliştirilmelidir. Böylece objektif kriterlere göre belirlenecek kişilere yeterli hizmetler götürülebilecek ve bazı vatandaşların hizmetlerden haksız yararlanmalarının önüne geçilebilecektir. Oluşturulacak hizmet takip programı ile birlikte hizmetlerin toplumdaki etkileri tespit edilebilecek, sağlanan geri dönüşlerle birlikte uygulanan politikalar geliştirilebilecektir. Böylece kamu politikalarında etkinlik ve verimlilik de sağlanmış olacaktır.

Hizmetlerin yürütülmesinde açıklık, şeffaflık, hesap verebilirlik ve objektiflik ilkelerinin yer yer ihlal edilmesi, gününbirlik yapılan uygulamalar sırasında farklı kriterlerin dikkate alınması, hizmetlerin alıcıları arasında olumsuz fikirlerin oluşmasına yol açabilmektedir. Bundan dolayı yürütücülerin göstereceği azami gayret ve samimiyet vatandaşta oluşan olumsuz algının ortadan kalkmasına yardımcı olabilecektir. Özellikle sosyal yardımlardaki sürdürülebilirliğin sağlanması, dönemsel uygulamalardan ziyade peryodik olarak sürdürülecek hizmetler, (lütuf olarak değil, hak temelli) olumsuz fikirlerin giderilmesinde katkı sağlayabilir.

Nitelikli personelin varlığı hizmetlerin kalitesini artıran önemli bir unsurdur. Özellikle sosyal hizmetler alanında bu, çok daha belirginleşmektedir. Bu itibarla büyükşehir belediye yöneticileri bu alanlarda asgari ücrete tabi taşeron şeklinde tanımlanan çalışanlardan ziyade eğitilmiş, kendini geliştirmiş, kişiliği ve psikolojisi yaptığı hizmetle uyumlanan kişileri istihdam etmelidir.

Mali kaynak yetersizliği, sosyal belediyecilik hizmetlerinin yürütülmesi sırasında yaşanan problemleri ve olumsuzlukları tetikleyen önemli bir unsurdur. Dolayısıyla farklı gelirlere sahip bütün belediyelere belediye kanunlarında aynı hizmetlerin görev olarak yüklenmesi belediyeler arasında hizmet standart farklılıklarının oluşmasına yol açabilmektedir. Bazı belediyelerde yaşayan bireyler daha şanslı olabilmektedir. Bu konuda belediyeler açısından *Minimum Gelir Desteği*'nin sağlanabileceği bir gelir dağılımı sisteminin kurgulanması faydalı olabilir.

Bazı hususlar, benzer çalışmalarda araştırmacılara yol gösterici olabilir. Örneğin araştırmanın evrenine büyükşehir belediyeleri dışındaki belediyeler de dahil edilebilir ve örneklem sayısı daha da artırılabilir. Böylece sonuçları zenginleştirebilme imkanı doğabilir. Araştırma soruları arasına bireylerin siyasal düşüncelerini, yaşam tarzlarını ve hayata bakış açılarını ortaya koyacak nitelikte sorular eklenebilir. Bu, sözkonusu unsurlar ile sosyal belediyecilik hizmetleri arasında farklı ilişkilerin varlığını test

edilebilme imkânı sunabilir. Bir diğerk husus, hangi hizmetlerin hangi idare tarafından yürütölmesi gerektiğıne ilişkin soruların faydalanıcılara da sorulabileceğidir. Böylece elde edilecek veriler, hizmet paylaşımı tartışmalarına ışık tutabilir.

Sonuç olarak, sosyal belediyecilik hizmetleri ele alınan büyükşehirlerde genel olarak benzer uygulamalar şeklinde yürütölmektedir. Ancak bazı farklılıkların ortaya çıktığı da gözlemlenmiştir. Bu farklılığı ortaya çıkaran sebeplerin başında sözkonusu büyükşehir belediyelerini yöneten kadroların politik duruşları yer almaktadır. Diğerk bir sebep şehirlerin sosyal ve ekonomik, coğrafi, kültürel, demografik yapısı ile iklim özellikleridir. Mali kaynakların yetersizliği ve büyükşehirler arasındaki gelir farklılıkları hizmetlerin farklılaşmasına yol açan bir diğerk sebeptir.

Kıt mali kaynaklarla şehir insanının daha çok temel gereksinimlerini karşılamakta bile zorlanan büyükşehir belediyelerinin son düzenleme ile birlikte sınırlarının ilin mülki sınırı haline getirilmesi, hizmetlerin çeşitliliğini ve maliyetini artıracaktır. Bu durum, mevcut kaynakların daha çok temel altyapı hizmetlerine kaymasına ve sosyal belediyecilik hizmetlerinin aksamasına yol açabilecektir.

Sosyal belediyecilik anlayışı çerçevesinde yürütölen özellikle sosyal yardım hizmetleri, literatürde kimi bilim insanları tarafından eleştirilse de yapılan bu araştırmada bu hizmetlerin önemli işlevleri üstlendiğı fark edilmiştir. Geleceğeki ilişkin temel beklenti, toplumdaki yoksul ve yoksun kesimin sayısının en aza indirilmesini sağlayıcı sürdürülebilir etkin politikaların hayata geçirilmesidir.

KAYNAKÇA

Kitaplar:

Akad, M., (1992), *Teori ve Uygulamada Sosyal Güvenlik Hakkı*, İstanbul, Kazancı Hukuk Yayını.

Aktan, C. C., (1994), *Çağdaş Liberal Düşüncede Politik İktisat*, Ankara, Doğu Matbaası.

Aktan, C. C., (2002), *Yoksullukla Mücadele Stratejileri, Kavramlar Sözlüğü*, Ankara, Hak İş Konfederasyonu Yayınları.

Albayrak, A.S., (2006), *Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*, Ankara, Asil Yayın Dağıtım.

Altan, Ö. Z., (2006), *Sosyal Politika Dersleri*, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Aydın, M., (2008), *Sosyal Politika ve Yerel Yönetimler*, İstanbul, Yedirenk.

Aydınlı, H. İ., (2004), *Sosyo-Ekonomik Dönüşüm Sürecinde Belediyeler*, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım.

Barr, N., (1993), *The Economics of The Welfare State*, Great Britain, Stanford University Press.

Baş, T., (2008), *Anket Nasıl Hazırlanır, Uygulanır, Değerlendirilir?*, Ankara, Seçkin Yayınevi.

Blakemore, K.-Griggs, E., (2007), *Social Policy: An Introduction*, England, Open University Press.

Buğra, A., (2010), *Kapitalizm, Yoksulluk ve Türkiye’de Sosyal Politika*, İstanbul, İletişim Yayınları.

Burden, T., (1998), *Social Policy and Welfare, a Clear Guide*, London, Pluto Press.

Chandler, M., (2002), *Britain in The Age of Total War, 1939-45*, Chicago, Heinemann Educational Publishers.

Chatterjee, P., (1996), *Approaches to The Welfare State*, Washington, Nasw Press.

Coffey, A., (2004), *Reconceptualizing Social Policy*, England, Open University Press.

Çelik, N., (1996), *İş Hukuku Dersleri*, İstanbul, Beta Basım Yayım.

Çetin, B. I., (2013), *İktisadi Sistemler Bağlamında Gelir Dağılımı-Kredi Ekonomisi İlişkisi ve Türkiye*, Ankara, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim ve Araştırma Merkezi Yayınları.

Çevik, H.H. (2004), *Türkiye’de Kamu Yönetimi Sorunları*, Ankara, Seçkin Yayınları.

- Duman, İ. H., (1997), *Sosyal Devlet*, İstanbul, İnkılap Kitabevi.
- Edgerton, D., (2006), *Welfare State: Britain, 1920-1970*, New York, Cambridge University Press.
- Erder, S.-İncioğlu, N., (2008), *Türkiye’de Yerel Politikanın Yükselişi, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Örneği, 1984-2004*, İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Ersöz, H. Y., (2004), *Sosyal Politika Perspektifinden Yerel Yönetimler (İngiltere, İsveç ve Türkiye Örneği)*, İstanbul, Filiz Kitabevi.
- Ersöz, H. Y., (2011), *Sosyal Politikada Yerelleşme*, İstanbul, İstanbul Ticaret Odası Yayınları.
- Eryılmaz, B., (1997), *Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılanması*, İstanbul, Birleşik Yayıncılık.
- Eryılmaz, B., (2012), *Kamu Yönetimi*, Kocaeli, Umuttepe Yayınları.
- Gilbert, N.-Terrell, P., (1998), *Dimensions of Social Welfare Policy*, Massachusetts, Allyn-Bacon.
- Giddens, A., (2000), *Üçüncü Yol: Sosyal Demokrasinin Yeniden Dirilişi*, Özay, M. (Çev.), İstanbul, Birey Yayıncılık.
- Göze, A., (2010), *Liberal Marxiste Faşist Nasyonal Sosyalist ve Sosyal Devlet*, İstanbul, Beta Basım Yayım.
- Gözübüyük, A. Ş., (2001), *Türkiye’nin Yönetim Yapısı*, Ankara, Turhan Kitabevi.
- Gül Sallan, S., (2006), *Sosyal Devlet Bitti Yaşasın Piyasa!*, Ankara, Ebabil Yayınları.
- Güven, S., (2009), *Sosyal Politikanın Temelleri*, Bursa, Ezgi Kitabevi Yayınları.
- Güzel, A.-Okur, A. R., (1990), *Sosyal Güvenlik Hukuku*, İstanbul, Beta Yayınları.
- Hall, A. L., (2004), *Social Policy for Development*, London, Sage Publications.
- John, P., (2001), *Local Governance in Western Europe*, London, Sage Publications.
- Kara, U., (2004), *Sosyal Devletin Yükselişi ve Düşüşü*, Ankara, Özgür Üniversite Kitaplığı.
- Karluk, S. R., (2005), *Cumhuriyetin İlanından Günümüze Türkiye Ekonomisinde Yapısal Dönüşüm*, İstanbul, Beta Yayım.
- Keleş, R., (2006), *Yerinden Yönetim ve Siyaset*, İstanbul, Cem Yayınları.
- Koray, M., (2008), *Sosyal Politika*, Ankara, İmge Kitabevi.
- Koray, M.-Topçuoğlu A., (1995), *Sosyal Politika*, Bursa, Ezgi Kitabevi.
- Lund, B., (2002), *Understanding State Welfare*, London, Sage Publication.
- Mishra, R., (1999), *Globalization and The Welfare State*, Cheltenham, Edward Elgar Publishing.

Morris, R., (1985), *Social Policy of The American Welfare State*, New York, Longman.

Munck, R., (2003), *Emeğin Yeni Dünyası*, (Çev.) Tekçe, M., İstanbul, Kitap Yayınevi.

Mutluer, M. K.-Öner, E.-Kesik, A., (2007), *Teori ve Uygulamada Kamu Maliyesi*, İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Naschold, F., (1996), *New Frontiers in The Public Sector Management, Trends and Issues in State and Local Government in Europe*, Translated By Andrew Watt, Berlin, Walter De Gruyter.

Ortaylı, İ., (1974), *Tanzimattan Sonra Mahalli İdareler (1840-1878)*, Ankara, TODAİE.

Öner, E., (2008), *İstanbul Şehremaneti (Belediyesi)'nin Kuruluşu ve 1917 Yılı Bütçesi*, Ankara, Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı.

Özbek, N., (2008), *Osmanlı İmparatorluğu'nda Sosyal Devlet*, İstanbul, İletişim Yayınları.

Özdemir, S., (2007), *Küreselleşme Sürecinde Refah Devleti*, İstanbul, İstanbul Ticaret Odası.

Parlak, B.-Caner C., (2009), *Karşılaştırmalı Siyasal ve Yönetişel Yapılar*, Bursa, Alfa Aktüel.

Pehlivan, O., (2011), *Kamu Maliyesi*, Trabzon, Murathan Yayınevi.

Pierson, C., (2004), *Late Industrializers and the Development of The Welfare State*, UNRISD, Social Policy and Development Programme, Paper Number: 16.

Pierson, C., (2007) *Beyond The Welfare State? The New Political Economy of Welfare*, Pennsylvania, The Pennsylvania State University Press.

Rao, N., (1996), *Towards Welfare Pluralism*, Dartmouth, Aldershot.

Regulski, J., (2003), *Local Government Reform in Poland: An Insider's Story*, Budapest, Open Society Institute.

Seyyar, A., (2002), *Sosyal Siyaset Terimleri (Ansiklopedik Sözlük)*, İstanbul, Beta Basım Yayım.

Shutt, H., (2004), *Kapitalizmle Derdim Var*, (Çev.) Sungur, N.-Çakmak, A., İstanbul, Kitap Yayınevi.

Spicker, P., (2011), *How Social Security Works: An Introduction to Benefits in Britain*, Bristol, The Policy Press University of Bristol.

Şaylan, G., (2003), *Değişim, Küreselleşme ve Devletin Yeni İşlevi*, Ankara, İmge Kitabevi Yayınları.

Şenkal, A., (2007), *Küreselleşme Sürecinde Sosyal Politika*, İstanbul, Alfa Yayınları.

Şenses, F., (2003), *Küreselleşmenin Öteki Yüzü: Yoksulluk*, İstanbul, İletişim Yayınları.

Talas, C., (1992), *Türkiye'nin Açıklamalı Sosyal Politika Tarihi*, Ankara, Bilgi Yayınevi.

Talas, C., (1997), *Toplumsal Ekonomi/ Çalışma Ekonomisi*, Ankara, İmge Kitabevi.

Talas, C., (1999), *Ekonomik Sistemler*, Ankara, İmge Kitabevi Yayınları.

Taşçı, F., (2010), *Sosyal Politikalarda Can Simidi, Sosyal Yardım*, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım.

Thakur, S, Et Al., (2003), *Sweden's Welfare State Can The Bumblebee Keep Flying?*, Washington, International Monetary Fund.

Titmuss, R. M., (1974), *Social Policy*, London, George Allen-Unwin Ltd.

Tokol, A., (2000), *Sosyal Politika*, Bursa, Uludağ Üniversitesi Güçlendirme Vakfı Yayını.

Toksöz, F.-Özgür, A. E.-Uluçay, Ö.-Koç, L.-Atar, G.-Akalin, N., (2009), *Yerel Yönetim Sistemleri*, İstanbul, Tesev Yayınları.

Toprak, Z., (2001), *Yerel Yönetimler*, İzmir, İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yayınları.

Tuna, O.-Yalçıntaş, N., (1999), *Sosyal Siyaset*, İstanbul, Filiz Kitabevi.

Turner, B., (1997), *Eşitlik*, (Çev.) Şener, B. S., Ankara, Dost Kitabevi Yayınları.

TÜSİAD, (1995), *Optimal Devlet*, İstanbul, TÜSİAD Yayınları.

TÜSİAD, (2000), *Türkiye'de Bireysel Gelir Dağılımı ve Yoksulluk*, İstanbul, TÜSİAD Yayınları.

Ulusoy, A.-Akdemir, T., (2007), *Mahalli İdareler*, Ankara, Seçkin Yayınları.

Wlensky, H. L., (1975), *The Welfare State and Equality: Structural and Ideological Roots of Public Expenditures*, Berkeley, California University Press.

Yazgan, T., (1975), *Gelir Dağılımı Açısından Sosyal Güvenlik*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Yayınları.

Yılmaz, G. A., (2006), *Sosyal Devlet ve Sosyal Harcamalar (OECD Ülkeleri ve Türkiye'de)*, Denizli, Arıkan Basım Yayın.

Yüksel, F., (2004), *Çağdaş Kent Yönetimi ve Yönetici Vizyonu*, Ankara, Detay Yayıncılık.

Zastrow, C., (2010), *Introduction to Social Work and Social Welfare*, California, Brooks-Cole.

Makaleler:

Abrahamson, P., (1999_a), "The Scandinavian Model of Welfare Comparing Social Welfare Systems in Nordic Europe and France", *MIRE Rencontres et Recherches*, Vol: 4, pp. 31-60.

- Abrahamson, P., (1999b), "The Welfare Modelling Business", *Social Policy & Administration*, Vol: 33, pp. 394-415.
- Acar, A.-Kitapçı, İ., (1999), "Bir Mali Yerelleşme Deneyimi Olarak İsveç", *Maliye Dergisi*, Sayı: 150, ss. 85-104.
- Ak, B., (2010), "Parametrik Hipotez Testleri", içinde *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*, (Ed.) Kalaycı, Ş., Ankara, Asil Yayın Dağıtım, ss.73-82.
- Akdoğan, Y., (1998), "Sosyal Belediyecilik", *İstanbul Dergisi*, Yıl: 1, Sayı: 3, ss. 18-19.
- Akdoğan, Y., (2002), "Ulusal Soruna Yerel Çözüm: Sosyal Belediyecilik", *Eminönü Bülteni*, Sayı: 10, ss. 18-19.
- Akdoğan, Y., (2006), "Sosyal Belediyecilik", *Yerel Siyaset*, Yıl: 1, Sayı: 3, ss. 44-45.
- Alber, J., (1995), "A framework for The Comparative Study of Social Services" *Journal of European Social Policy*, 5(2), pp. 131-149.
- Alcock, P., (2012), "The Subject of Social Policy", in *The Student's Companion to Social Policy*, (Ed.) Alcock, P.-May, M.-Wright, S., UK: Wiley Blackwell Publishing Ltd., pp. 5-11.
- Alexander, A. P., (1960), "Industrial Entrepreneurship in Turkey: Origins and Growth", *Economic Development and Cultural Change*, Vol: 8, No: 4, pp. 349-365.
- Alp, S., (2009), "Refah Devleti Düşüncesinin Gelişimi ve Bir Liberal Alternatif Olarak Üçüncü Sektör", *Maliye Dergisi*, Sayı:156, ss. 265-279.
- Alptekin, K., (2007), "Küreselleşme Sürecinde Türkiye'de Sosyal Devlet ve Sosyal Hizmetlerin Görünümü", <http://www.sosyalhizmetuzmani.org/kuresellesmesosyaldevlet.doc>, (01.02.2011).
- Altıparmak, A., (2002), "Türkiye'de Devletçilik Döneminde Özel Sektör Sanayiinin Gelişimi", *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı:13, Yıl:2002, ss.35-59.
- Andersen, G. E., (2010), "Toplumsal Riskler ve Refah Devletleri", içinde *Sosyal Politika Yazıları*, (Ed.) Buğra A.-Keyder, Ç., İstanbul, İletişim Yayınları, ss. 33-54.
- Andersen, T. M., (2004), "Challenges to The Scandinavian Welfare Model", *European Journal of Political Economy*, Vol: 20, pp. 743-754.
- Andreotti, A.-Mingione E.-Polizzi E., (2012), "Local Welfare Systems: A Challenge for Social Cohesion", *Urban Studies*, 49(9), pp. 1925-1940.
- Apan, A., (2007), "AB'de ve Ülkemizde Sosyal Yardımlar ve Sosyal Hizmetler", *İdarenin Sesi Dergisi*, Sayı: 124, ss. 6-11.
- Ateş, H., (2009), "Sosyal Belediyecilik", *Çerçeve Dergisi*, Yıl:16, Sayı: 49, ss. 88-95.
- Ay, S., (2012), "Türkiye'de İşsizliğin Nedenleri: İstihdam Politikaları Üzerine Bir Değerlendirme", *Yönetim ve Ekonomi*, Yıl:2012, Cilt:19, Sayı:2, ss.321-341.

Aydın, H., (2009), “Avrupa Birliğine Uyum Çabaları Ekseninde Yerel Yönetimler ve Sosyal Hizmetler İlişkisi”, *Türk İdare Dergisi*, Sayı: 465, ss. 27-43.

Aydın, H., (2011), “Yerel Yönetimlerin Sosyal Sorumlulukları Çerçevesinde Çöküntü Bölgesi ve Suç İlişkisi”, *Beklenen Mahalli İdareler Dergisi*, Ekim 2011, ss.56-66.

Aysan F, (2007), “Belediyelerin Üstlendikleri Yeni Rol: Sosyal Belediyecilik” *Sosyal Politikalar Dergisi*, Sayı: 2, ss. 26-29.

Baer, G., (1997), “The Waqf as a Prop for the Social System (Sixteenth-Twentieth Centuries)”, *Islamic Law and Society*, Vol: 4, No: 3, pp. 264-297.

Bennett, R.J., (1993), “Local Government in Europe: Common Directions of Change” in *Local Government in the New Europe*, (Ed.) Bennett, R.J., London, Belhaven Press, pp.1-27.

Bergmark, A.-Thorslund, M.-Lindberg, E., (2000), “Beyond Benevolence – Solidarity and Welfare State Transition in Sweden”, *International Journal of Social Welfare*, No: 9, pp. 238–249.

Bizbirlik, A., (1999), “Osmanlı Toplumunda Vakıfların Sosyo-Ekonomik Boyutları ve Buna Dair Örnekler”, *Osmanlı Ansiklopedisi*, Cilt 5, Ankara, İz Yayıncılık, ss. 56-63.

Bonoli, G., (1997), “Classifying Welfare States: a Two- Dimension Approach” *Journal of Social Policy*, 26/3, pp. 351-372.

Bonoli, G, (2007), “Postindustrialization, New Social Risks, and Welfare State Adaptation in Advanced Industrial Democracies” *Comparative Political Studies*, Volume: 40, Number: 5, pp. 495-520.

Brans, M., (1992), “Theories of Local Government Reorganization: An Empirical Evaluation” *Public Administration*, Vol: 70, Issue: 3, pp. 429-451.

Briggs, A., (1961), “The Welfare State in Historical Perspective”, *European Journal of Sociology*, Volume: 2, Issue: 2, pp. 221-258.

Bulut, N., (2003), “Küreselleşme Sosyal Devletin Sonu mu?”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt: 52, Sayı: 2, ss.173-197.

Bulut, N., (2004), “Sosyal Devletin Düşünsel Temelleri”, <http://ogrenci.hacettepe.edu.tr/~b0122202/anayasahukuk/sosyaldevlet.htm>, (01.02.2011).

Bury P., (2013), “Tax-Nature Fees in Local Government Budgets in Poland”, <http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/nispacee/unpan009139.pdf>, pp. 1-8, (01.09.2013).

Can, H., (2006), “Sosyal Belediyecilik ve Ümraniye”, *Yerel Siyaset Dergisi*, Yıl: 1, Sayı: 5, ss. 18-19.

Caner, C.-Açıklan, N., (2008), “Küreselleşme Sürecinde Türkiye’de Sosyal Devletin Yapısal Dönüşümü: Yerel Yönetimler Reformu”, içinde *1. Yerel Yönetimler Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Ed. Özcan, L.-Yurttaş, F.-Köseoğlu, Ö.-Gülener, S., 23-24 Ekim 2008, Sakarya, ss.269-280.

Canpolat H., (1999), “İngiltere’de (Britanya) Mahalli İdareler”, içinde *Dünyada Mahalli İdareler*, (Ed.) Türker, M., İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, ss. 319-340.

Christiansen, N. F.-Markkola, P., (2005), “Introduction”, in *The Nordic Model of Welfare, A Historical Reappraisal*, (Ed.) Christiansen, N. F. et al., Denmark, Museum Tusculanum Press, pp. 9-30.

Coşkun, S.-Güneş, S.-Ortakaya, F., (2011), “Asgari Gelir Desteği ve Türkiye’de Uygulanabilirliği: Bir Model Denemesi”, *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13/3, ss. 129-158.

Crombrugghe, A.-Lipton, D., (1994), “The Government Budget and The Economic Transformation of Poland”, *Transition in Eastern Europe*, Volume: 2, University of Chicago Press, pp. 111-135.

Çalışkan, Ş., (2010), “Türkiye’de Gelir Eşitsizliği ve Yoksulluk”, *Sosyal Siyaset Konferansları*, Sayı:59, 2010/2, ss.89-132.

Çelik, A., (2004). “AB Ülkeleri ve Türkiye’de Gelir Eşitsizliği: Piyasa Dağılımı–Yeniden Dağılım”, *Çalışma ve Toplum*, 2004/3, ss. 53–91.

Çevik, H. H., (1998), “Kamu Hizmetlerinin Üretilmesinde Sosyal Refah Çoğulculuğu”, *Türk İdare Dergisi*, Yıl: 70, Sayı: 418, ss. 109-122.

Çınar, T., (2004), “Polonya”, içinde *Kamu Yönetimi Ülke İncelemeleri*, (Ed.) Ayman Güler, B.-Karahanoğulları, O.-Karasu, K.-Dikmen, A. A.-Akın, Ö.-Tellal, E.-Keskin, N. E.-Çınar, T.-Esen, S.-Kutlu, M. N., Ankara, AÜ SBF, Kamu Yönetimi Araştırma ve Uygulama Merkezi (KAYAUM), ss. 296-329.

Çiçek, E., (2010), “Tanımlayıcı İstatistikler”, içinde *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*, (Ed.) Kalaycı, Ş., Ankara, Asil Yayın Dağıtım, ss.51-61.

Çukurçayır, A., (2008), “Yerel Demokrasi ve Yerel Siyaset”, içinde *Yerel Siyaset*, Okutan Yayıncılık, ss.15-36.

Dahlberg, M., (2010), “Local Government in Sweden”, in *Local Public Sector In Transition: A Nordic Perspective*, (Ed.) Moisio, A., Helsinki, VATT PUBLICATIONS, pp. 122- 154.

Dao, M. Q., (2004), “Rural Poverty in Developing Countries: An Empirical Analysis”, *International Journal of Social Economics*, Vol.31, No.6, pp.500-508.

Deniz, Ö., (2007), “Cumhuriyet Dönemi Çalışma Hayatı”, *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, Cilt:V1, Sayı:15, ss.131-150.

Deniz, Ö., (2012), “Türkiye’de Devletçilik Döneminde Sosyal Politikaların Gelişimi (1930-1940)”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt:5, Sayı:22, ss.246-269.

Dilik, S., (1980), “Sosyal Güvenlik ve Sosyal Hizmetler Arasındaki İlişkiler”, *AÜ SBF Dergisi*, Cilt: 35, Sayı: 1, ss. 73-84.

Dilik, S., (1985), “Atatürk Döneminde Sosyal Politika”, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, Cilt:40, Sayı:1, ss.93-102.

Dilnot, A., “Refah Devletinin Geleceği”, (Çev.) Bakıcı, Z., http://www.canaktan.org/politika/anti_leviathan/diger-yazilar/bakici-refah-devleti.pdf, (01.02.2011).

Doğanyigit, S., (2011), “Belediyelerde Arsa üretimi ve Kat Karşılığı İnşaat İşleri”, *Dış Denetim*, Sayı: 4, ss. 216-219.

Dursun, D., (1998), “Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Doğuşu ve Siyasi/İdari Gelişme” içinde *Türkiye’de Yönetim Gelenegi*, (Ed.) Dursun D.-Al, H., İstanbul, İlke Yayıncılık, ss. 93-104.

Ebbinghaus, B.-Manow, P., (2003), “Introduction: Studying Varieties of Welfare Capitalism” in *Comparing Welfare Capitalism: Social Policy and Political Economy in Europe, Japan and The USA*, (Ed.) Ebbinghaus, B.- Manow, P., London, Taylor & Francis e-Library, pp.1-25.

Eroğlu, A., (2010), “Çok Değişkenli İstatistik Tekniklerin Varsayımları”, içinde *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*, (Ed.) Kalaycı, Ş., Ankara, Asil Yayın Dağıtım, ss.207-233.

Eroğlu, N., (2007), “Atatürk Dönemi İktisat Politikaları (1923-1938)”, *Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, Cilt:XXIII, Sayı:2, ss.63-73.

Ersöz, H. Y., (2003), “Doğuştan Günümüze Sosyal Politika Anlayışı ve Sosyal Politika Kurumlarının Değişen Rolü”, *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, Cilt: 53, Sayı: 2, ss. 119-144.

Ersöz, H. Y., (2005), “Sosyal Politika- Refah Devleti - Yerel Yönetimler İlişkisi”, *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, Cilt: 55, Sayı: 1, ss. 759-775.

Ersöz, H. Y., (2007), “Yerel Yönetimlerin Sosyal Politika Alanındaki Rolü”, *Sosyal Politikalar Dergisi*, Sayı: 2, ss. 30-36.

Ersöz, H. Y., (2009a), “Sosyal Politikalarda Yerelleşme”, *Çerçeve Dergisi*, Yıl: 16, Sayı: 49, ss. 80-87.

Ersöz, H. Y., (2009b), “Türkiye’de Belediyelerin Sosyal Politika Alanındaki Rolü ve Yeni Belediyecilik Anlayışının Esasları”, *Kamuda Sosyal Politika Dergisi*, Yıl: 3, Sayı: 9, ss. 38-47.

Eryılmaz, B., (1998), “Belediyelerin Sosyal Görevleri”, *İstanbul Dergisi*, Yıl: 1, Sayı: 3, ss. 20-21.

Eryılmaz, B., (2007), “Sosyal Politikalar”, (Kapak Soruşturması) *Sosyal Politikalar Dergisi*, Sayı: 2, ss. 80-82.

Es, M., (2008), “Osmanlı Devletinde Mahalli İdareler”, *Yerel Siyaset Dergisi*, Sayı: 27, ss. 29-38.

Esen, A., (2007), “Sosyal Belediyecilik”, Kapak Soruşturması, *Sosyal Politikalar Dergisi*, Sayı: 2, ss. 84-86.

Ferrera, M., (2010), “Sosyal Avrupa’da Güney Avrupa Refah Modeli”, içinde *Sosyal Politika Yazıları*, (Ed.) Buğra, A.-Keyder, Ç., İstanbul, İletişim Yayınları, ss.195-229.

Fischer, J., (2005), "Swedish Budget Rules: Praise from Brussels, Pressure at Home", *ECFIN, Economic analysis from the European Commission's Directorate-General for Economic and Financial Affairs Country Focus*, Volume: 2, Issue: 4, pp. 1-6, http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication1465_en.pdf, (26.10.2013).

Genschel, P., (2004), "Globalization and The Welfare State: A Retrospective", *Journal of European Public Policy*, Vol: 11, Issue: 4, pp. 613-636.

Giddens, A., (2008), "What is the European Social Model?", *Social Europe Journal*, Volume: 4, No: 1, p. 15.

Gough, I., (2011), "Refah Devleti", (Çev.) Güngör, K., http://www.canaktan.org/politika/anti_leviathan/diger-yazilar/gungor-refah-devleti.pdf, (01.01.2011).

Gökbunar, R.-Kovancılar B., (1998), "Sosyal Refah Devleti ve Değişim", *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Sayı: 3, ss. 251-266.

Gökçearslan Çifci, E., (2009), "Türkiye'de ve Dünyada Korunmaya İhtiyacı Olan Çocuklara Yönelik Hizmetlerin Tarihsel Gelişimi", *Aile ve Toplum Dergisi*, Yıl: 11, Cilt: 5, Sayı: 19, ss. 53-65.

Güler, B. A., (1997), "Küreselleşme ve Yerelleşme: Yerel Altyapı Sektörü", *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, Cilt: 6, Sayı: 3, ss. 62-77.

Gülmez, M., (1984), "1961/1963 Öncesi Türk Toplu İş İlişkilerine Genel Bir Bakış ve Değerlendirme", *İnsan Hakları Yıllığı*, Cilt:5-6/1, ss.98-122.

Güloğlu, T.-Es, M., (2008), "Yerelleşen Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmetler" içinde *1. Yerel Yönetimler Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, (Ed.) Özcan, L.-Yurttaş, F.-Köseoğlu, Ö.-Gülener, S., ss.257-267.

Gülöksüz, Y.-Tekeli, İ., (1990), "1973-1980 Dönemi ve 1980 Sonrası Dönem Belediyeciliği", içinde *Türk Belediyeciliğinde 60 Yıl Uluslararası Sempozyum*, Ankara, IULA-EMME, ss.373-381.

Gümüş, A. T., (2009), "Küreselleşme Sürecinde Refah Devleti", *Uluslararası Davraz Kongresi*, ss. 147-169.

Gündoğan, E., (1997), "Osmanlıda Yerel Yönetimin Gelişimi" (Development of the Local Government in the Ottoman Empire) içinde *Restructuring Local Governments: UPL Studio Researches*, (Ed.) Ersoy, M.-Şengül,T., Volume: 2, Middle East Technical University, ss.1-13.

Gürler Hazman, G., (2011), "Türkiye'de Gelir Dağılımında Adalet ve Sosyal Güvenlik Harcamaları Arasındaki Nedensellik İlişkisi", *Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Y.2011, C.16, S.1 ss.205-216.

Güvercin, C. H., (2004), "Sosyal Güvenlik Kavramı ve Türkiye'de Sosyal Güvenliğin Tarihçesi", *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası*, Cilt: 57, Sayı: 2, ss. 89-95.

Hick, A.-Kenworthy, L., (2003), "Varieties of Welfare Capitalism", *Socio-Economic Review*, Vol: 1, pp. 27-61.

Hölsch, K.-Kraus, M., (2006), “European Schemes of Social Assistance: An Empirical Analysis of Set-ups and Distributive Impacts,” in *International Journal of Social Welfare*, pp. 50-62.

Işık, S., Mert, M., (2009), İstihdam ve İşsizlik Sorununu Çözmeye Yönelik İstihdam/Gelir Garantisi Politikasının Uygulanabilirliği: Antalya Örneği, *1. Uluslararası Sosyal Haklar Sempozyumu*, Akdeniz Üniversitesi, Ankara, Belediye-İş Sendikası Yayını, ss.306-323.

İnsel, A., (2005), “Yoksulluk, Dışlanma ve STK’lar”, *Sivil Toplum ve Demokrasi Konferans Yazıları*, ss.1-19.

İşeri, A., (1964), “Vakıflar”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt: 21, Sayı: 1-4, ss. 199-280.

Jerger, J. (2002), “Globalization, Wage Setting, and The Welfare State”, *Journal of Policy Modeling*, Vol: 24, pp. 1-18.

Kantarcı, H. B., (2003), “Sosyal Devlet, Sosyal Güvenlik ve Türkiye’de Zorunlu Askerlik Hizmeti”, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 6, Sayı: 10, ss. 75-85.

Karasu, K., (2004), “İngiltere”, içinde *Kamu Yönetimi Ülke İncelemeleri*, (Ed.) Ayman Güler B.-Karahanoğulları, O.-Karasu, K.-Dikmen, A. A.-Akın, Ö.-Tellal, E.-Keskin, N. E.-Çınar, T.-Esen, S.-Kutlu, M. N., Ankara, AÜ SBF, Kamu Yönetimi Araştırma ve Uygulama Merkezi (KAYAUM), ss. 85-181.

Karasu, M. A., (2009), “Devletin Değişim Sürecinde Belediyelerin Konut Politikalarında Farklılaşan Rolü”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt: 14, Sayı: 3, ss. 245-264.

Karataş, K., (2001), “Belediyelerin Sosyal Görevleri: Belediyeler ve Sosyal Hizmetler”, içinde *İnsani Gelişme ve Sosyal Hizmet*, Prof. Dr. Nesrin Koşar’a Armağan, Karataş, K.-Arıkan, Ç. (Ed.), Ankara, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Yayını, ss.214-226.

Kayış, A., (2010), “Güvenilirlik Analizi”, içinde *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*, (Ed.) Kalaycı, Ş., Ankara, Asil Yayın Dağıtım, ss.404-419.

Kazepov Y., (2008), “The Subsidiarization of Social Policies: Actors, Processes and Impacts”, *European Societies*, 10(2) pp. 247-273.

Keleş R., (1987), “Yerel Yönetimler ve Konut”, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, Cilt: 42, Sayı:1, ss.1-13.

Keleş, R., (1995), “Yerel Yönetimler Özerklik Şartı Karşısında Avrupa ve Türkiye” *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, Cilt: 4, Sayı: 6, ss. 3-19.

Kerman, U.-Aktel, M.-Altan, Y., (2007), “Küreselleşme Sürecinde Yoksulluğun Değişen Yüzü” *IV. Uluslararası Sivil Toplum Kuruluşları Kongresi*, Küresel Yoksulluk, Çanakkale, ss.11-20.

Kerwin, R.W., (1951), “Private Enterprise in Turkish Industrial Development” *The Middle East Journal*, Vol: 5, No: 1, pp.21-38.

Kesgin, B., (2011), “Kentsel Yoksulluğa ve Sosyal Dışlanmaya Karşı Yerinden ve Yerel Müdahale Olarak Sosyal Belediyecilik”, *Sosyal Politikalar Dergisi*, Sayı: 3, ss. 33-37.

Kesgin, B., (2012), “Kentsel Yoksulluğa Yönelik Yerinden ve Yerel Müdahale: Sosyal Belediyecilik”, *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı:26, ss.169-180.

Kessler, G., (1941), “Türkiye’nin İçtimai Siyaset Meselelerine Dair Mülâhazalar”, *İÜ İktisat Fakültesi Mecmuası*, Cilt: II, No: 3-4’ten ayrı basım, ss. 441-470.

Kılıç, S.-Özel, M., (2006), “Yerel Yönetimlerin Konut Politikaları Üzerine Bir İnceleme-Çeşitli Ülke Deneyimleri ve Türkiye”, *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 15, Sayı: 1, ss.207-228.

Kılıçarslan, F., (2009), “Sosyal Belediyecilik Ama Nasıl?”, www.yenisafak.com.tr, 02.06.2009, (19.02.2013).

Kite C., (2004) “The Stability of The Globalized Welfare State”, in *Globalization and The Welfare State*, (Ed.) Södersten, B., New York, Palgrave Macmillan, pp.213-238.

Kleinman, M., (2010), “Kriz mi? Ne Krizi? Avrupa Refah Devletlerinde Süreklilik ve Değişim”, içinde *Sosyal Politika Yazıları*, (Der.) Buğra, A-Keyder, Ç., (Çev.) Çakar, B. Y.-Balaban, U. B., İstanbul, İletişim Yayınları, ss.159-193.

Kocaer, S., (2007), “Bir Sosyal Kontrol Aracı Olarak Beddualar ve İnternet”, *Milli Folklor*, Yıl:19, Sayı:75, ss.30-33.

Koştaş, M., (1987), “Sosyalleşme”, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt:29, Sayı:1, ss.329-334.

Kozak, İ.E., (1992), “İşçi Sendikalarının Tarihi Gelişimi (İngiltere Örneği)”, *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, Sayı:37-38, ss. 63-81.

Kösecik, M., (2006), “Yerel ve Bölgesel Yönetimler Açısından Avrupa Birliği Bütünleşme Süreci ve Anayasası”, *Avrupa Perspektifinde Yerel Yönetimler*, (Ed.) Özgür, H.-Parlak, B., Bursa, Alfa Akademi, ss.1-42.

Kröger, T., (2011), “Retuning The Nordic Welfare Municipality Central Regulation of Social Care Under Change in Finland”, *International Journal of Sociology and Social Policy*, Vol: 31, No: 3/4, pp. 148-159.

Kubar, Y., (2001), “Bir İktisat Politikası Amacı Olarak Gelir Dağılımı: Türkiye Örneği (1994–2007) Analizi”, *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Yıl:2011, Sayı:2, ss.227-246.

Kulesza M. (1993), “Options for Administrative Reform in Poland” in *Administrative Transformation in Central and Eastern Europe*, Oxford, Blackwell, p.33-40.

Künzel, S., (2012), “The Local Dimension of Active Inclusion Policy”, *Journal of European Social Policy*, 22(1), pp. 3-16.

Laws, G.. (1988), "Privatisation and the Local Welfare State: The Case of Toronto's Social Services", *Transactions of the Institute of British Geographers*, 13(4), pp. 433-448.

Leisering, L., (2003) "Nation State and Welfare State: an Intellectual and Political History", *Journal of European Social Policy*, Vol:13/2, pp.175-185.

Loughlin J.-Martin, S., (2004), "Local Income Tax in Sweden: Reform and Continuity", *School of European Studies and the Centre for Local & Regional Government Research*, Cardiff University, pp. 1-17. http://campaigns.libdems.org.uk/user_files/axethetax/LIT_in_Sweden.pdf, (26.10.2013).

Mach, E. P., (1979), "Selected Issues on Health and Employment", *International Labour Review*, Vol:118, No:2, pp.133-145.

Makal, A., (2007), "Cumhuriyetten 21. Yüzyıla Türkiye'de Çalışma İlişkileri", içinde *Güncel Sosyal Politika Tartışmaları*, Cahit Talas Anısına, (Ed.) Ceylan Ataman, B., Ankara, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayını, ss. 511-543.

Martin, C., (1997), "Social Welfare and The Family in Southern Europe" in *Southern European Welfare States Between Crisis and Reform*, (Ed.) Rhodes, M.-Cass, F., London, CO.LTD, pp. 23-41.

Merriam, I. C., (1953), "Social Welfare Programs in The United States", *16 Social Security Bulletin*, (3), pp.3-12.

Meurs, M.-Kochut, R., (2013), "Local Government Performance in Rural Poland: The Roles of Local Government Characteristics and Inherited Conditions", pp. 1-26, <http://www.american.edu/cas/economics/research/upload/2013-09.pdf>, (30.09.2013).

Mingione, E., (2010), "Güney Avrupa Refah Modeli ve Yoksulluk ve Sosyal Dışlanmaya Karşı Mücadele", içinde *Sosyal Politika Yazıları*, (Ed.) Buğra, A.-Keyder, Ç., (Çev.) Çakar, B. Y.-Balaban, U. B., İstanbul, İletişim Yayınları, ss. 261-286.

Mingione E.-Oberti, M.-Pereirinha, J., (2002), "Cities as Local Systems" in *Social Assistance Dynamics in Europe National and Local Poverty Regimes*, (Ed.) Saraceno, C., UK, The Policy Press, University of Bristol, pp. 35-80.

Moller, J., (2012), "Big Changes in the Local Welfare System", *Nordregio News*, Issue: 3, pp. 8-13.

Moreno, L., (2003), "Europeanisation, Mesogovernments and 'Safety Nets'", *European Journal of Political Research*, Vol: 42, No: 2, pp. 271-285.

Murdoch, F. B., (1935), "The English System of Real Property Taxation", *University of Pennsylvania Law Review and American Law Register*, Vol: 84, No: 2, pp.179-193.

Ortaylı, İ., (1973), "Türk Belediyesinin Denetim Yetkisinin Tarihi Gelişimi ve Günümüzdeki Durumu", *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt: 6, Sayı: 4, ss. 14-24.

Otola, I., (2008), "Decentralization Processes of Local Government Sector in Poland", *The 16th NISPAcee Annual Conference*, Bratislava, Public Policy and Administration: Challenges and Synergies, pp. 1-11.

Öz, C., S.-Yıldırım, S., (2009), “Türkiye’de Kentsel Yoksullukla Mücadelede Sosyal Belediyeciliğin Rolü”, *Uluslararası Sosyal Haklar Sempozyumu*, Ankara, Belediye İş Sendikası Yayını, ss. 453-463.

Özaydın, M. M., (2008), “Küresel Etkilerle Şekillenen Sosyal Politika Anlayışı Ekseninde Sosyal Politikaların Geleceğini Tartışmak”, *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10/1, ss. 163-180.

Özbek, N., (2000), “Osmanlı İmparatorluğunda Sosyal Yardım Uygulamaları: 1839-1918”, *Toplum ve Bilim*, Sayı: 83, ss. 111-132.

Özcan, T., (2006), “Osmanlı Toplumunda Yetimler”, *Sosyal Politikalar Dergisi*, Sayı: 1, ss. 82-85.

Özçelik, Ö.,-Tuncer, G., (2007), “Atatürk Dönemi Ekonomi Politikaları”, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:IX, Sayı:1, ss. 253-266.

Özdemir, Ç.-Zanbak, M., (2011), “Küresel Dönüşümde Sosyal Politikanın Etkinliği: Dört Perspektiften Değerlendirme” *İktisat Fakültesi Mecmuası*, Cilt: 61, Sayı: 2, ss.217-233.

Özen, P., (2012), “Polonya’da Kalkınma Ajansları”, TEPAV, http://www.tepav.org.tr/upload/files/1269868392r9967.Polonya_da_Kalkinma_Ajanslar_i.pdf, ss. 1-18, (30.10.2012).

Özgökçeler, S.-Bıçkılı, D., (2011), “Kentsel Yoksullukla Mücadele İçin Politik Bir Enstrüman: Sosyal Siyaset Perspektifinden Sosyal Belediyecilik”, http://uludag.academia.edu.tr/serhatozgokceler/papers/304762/KENTSEL_YOKSULLUK_KLAMUCADELE_ICIN_POLITIK_BIR_ENSTRUMAN_SOSYAL_SIYASET_PERSPEKTIFINDEN_SOSYAL_BELEDIYECILIK_#, ss. 1-23, (22.12.2011).

Öztürk, F., (2003), “İsveç’te Yerel Yönetimler”, *Çağdaş Yerel Yönetimler*, Cilt: 12, Sayı: 3, ss. 68-84.

Öztürk, N., (2003), “Yoksulluk ve Sivil Toplum Kuruluşları”, *Yoksulluk Sempozyumu*, İstanbul, Deniz Feneri Derneği Yayınları, Cilt: III, ss. 8-21.

Öztürk, N., (2010), “Klasik ve Neoklasik İktisatta Gelir Bölüşümü”, *Çalışma ve Toplum*, ss.59-90.

Peck, J.-Tickell A., (2002), “Neoliberalizing Space”, *Antipode*, Vol: 34, Issue: 3, pp. 380-404.

Pekküçüksen, Ş., (2004), “Sosyal Belediyecilik ve Selçuklu Belediyesi Şefkat Evleri Örneği”, *Yerel Yönetimler Kongresi Bildiriler Kitabı*, Çanakkale, ss. 450-459.

Pereirinha, A. J., (1997), “Welfare States and Anti-Poverty Regimes: The Case of Portugal” in *Southern European Welfare States Between Crisis and Reform*, (Ed.) Rhodes, M., FRANK CASS & CO.LTD, pp.198-218.

Pierson, C., (1998), “Contemporary Challenges to Welfare State Development”, *Political Studies*, Vol:XLV1, pp.777-794.

Rhodes, M., (1996), “Southern European Welfare States: Identity, Problems and Prospects for Reform”, *South European Society & Politics*, Volume: 1, Number: 3, pp. 1-22.

Rogerson C. M., (1999), "Local Economic Development and Urban Poverty Alleviation: The Experience of Post-Apartheid South Africa", *HABITAT INTL.* Vol: 23, No: 4, pp. 511-534.

Santos, V. F.,-Wilson da C. V.-Bricio dos S. R., (2009), "Effects of Alternative Policies on Income Redistribution: Evidence from Brazil", *Development Policy Review*, Vol.27, No.5, pp. 601-616.

Sassen, S., (2005), "The Global City: Introducing a Concept", *Brown Journal of World Affairs*, Vol: XI, Issue: 2, pp.27-43.

Schridde, H. (2002), "Local Welfare Regimes and the Restructuring of the Welfare State - An Anglo-German Comparison" *German Policy Studies/ Politikfeldanalyse*, 2(1), pp. 105-142.

Seyyar, A., (2006), "Türkiye’de Sosyal Devlet Olgusu" *Sosyal Politikalar Dergisi*, Sayı: 1, ss.34-38.

Seyyar, A., (2008), "Yerel Siyasetin Gelişiminde Sosyal Politikaların Önemi" *Yerel Siyaset Dergisi*, Sayı: 25, ss.30-44.

Seyyar, A., (2009), "Türkiye’de Etkin Yerel Sosyal Politikalar Önündeki Engeller ve Çözüm Stratejileri", *Kamuda Sosyal Politikalar Dergisi*, Yıl: 3, Sayı: 9, ss. 5-14.

Shatkin, G., (2000), "Obstacles to Empowerment: Local Politics and Civil Society in Metropolitan Manila, The Philippines," *Urban Studies*, Vol: 37, No: 12, pp. 2357-2375.

Steinmetz, G. (1990), "The Local Welfare State: Two Strategies for Social Domination in Urban Imperial Germany." *American Sociological Review* 55(6), pp. 891-911.

Sundström, G.-Johansson, L., (2005), "The Changing Balance of Government and Family in Care for the Elderly in Sweden and Other European Countries", *Australasian Journal on Ageing*, Vol: 24, pp. 5-11.

Şen, M., (2007), "Bütüncül Belediyecilik Yaklaşımı, Kültürel Belediyeciliğe Giden Yolda Bir Aşama: Sosyal Belediyecilik", *Sosyal Politikalar Dergisi*, Sayı: 2, ss. 30-42.

Şenkal, A., (2003), "Sosyal Politika ve Uluslararası Sosyal Standartlar", *Kamu-İş*, Cilt:7, Sayı:2, ss.2-33.

Tabakoğlu, A., (1998), "Tımar ve Vakıf Sistemleri" içinde *Türk İktisat Tarihi*, İstanbul, Dergah Yayınları, ss. 202-207.

Tabakoğlu, A., (2006), "Osmanlı Sosyal Devlet Anlayışı", *Sosyal Politikalar Dergisi*, Sayı: 1, ss. 78-81.

Talas, C., (1991), "Öğretilerde Sosyal Devlet", *İnsan Hakları Yıllığı*, Cilt: 13, ss. 91-102.

Tekeli, İ., (1983), "Yerel Yönetimlerde Demokrasi ve Türkiye’de Belediyelerin Gelişimi", *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt: 16, Sayı: 2, ss.7-21.

Toikko, T. (2010), "Developing Participatory Welfare State, Can Service Users Produce Some Essential Local Knowledge On Public Services?", *9th International Conference Of Territorial Intelligence*, Strasbourg, ENTI, pp. 1-5.

Toker, M. C., (2003), "İsveç Yönetim Sistemi", içinde, *Yirmi Birinci Yüzyıl'da Yönetim*, (Ed.) Nitas, K., Ankara, Türk İdari Araştırmalar Vakfı, ss. 315-336.

Tokol A., (2014), "Türkiye'de Sosyal Politika", içinde, *Sosyal Politika*, (Ed.) Tokol A.-Alper, Y., Bursa, Dora Yayınları, ss.59-73.

Toprak, D.,-Şataf, C., (2009), "Türkiye'de Yerel Yönetimler Reformu Çerçevesinde Sosyal Belediyecilik Yaklaşımı", *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, Cilt: 1, Sayı: 1, ss.11-24.

Tortop, N., (1994), "İsveç'te Yerel İdarelerin Mali Kaynakları ve Merkezi İdare ile İlişkileri", *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt: 27, Sayı: 4, ss.117-122.

Trydegard, G. B.-Thorslund, M., (2001), "Inequality in the Welfare State? Local Variation in Care of the Elderly-The Case of Sweden.", *International Journal of Social Welfare*, 10(3), pp. 174-184.

Tünay, M., (1985), "Atatürk Dönemi Ekonomi Politikası" *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, Cilt:II, Sayı:4, <http://www.atam.gov.tr/dergi/sayi-04/ataturk-donemi-ekonomi-politikasi>, (01.05.2014).

Uryszak, T., (2013), "Financial Management of Local Governments in Poland-Selected Problems", *Journal of Economics, Business and Management*, Vol: 1, No: 3, pp. 252-256.

Uslu, İ., (2006), "Can Çekişen Paradigma: Klasik Belediyeciliğin Sonu (II)", *Yerel Siyaset Dergisi*, Yıl: 1, Sayı: 2, <http://www.yerelsiyaset.com/v4/sayfalar.php?goster=ayrinti&id=336>, (01.05.2014).

Uzun Ş., (2003), "Büyük Britanya", *Yirmi Birinci Yüzyıl'da Yönetim*, (Ed.) Nitas, K., Ankara, Türk İdari Araştırmalar Vakfı, ss. 597-644.

Verteuil, G. De-Lee, W.- Wolch, J., (2003), "New Spaces for the Local Welfare State? The Case of General Relief in Los Angeles County", *Social & Cultural Geography*, 3(3), pp. 229-246.

Vural, T., (2004), "Osmanlı İmparatorluğunda Yerel Yönetimler", *Türk İdare Dergisi*, Yıl: 76, Sayı: 444, ss. 179-193.

Wagner, A., (2004), "Redefining Citizenship for the 21st Century: From The National Welfare State to the UN Global Compact", *International Journal of Social Welfare*, Volume: 13, Issue: 4, pp.278-286.

Weede, E., (1997), "Income inequality, democracy and growth reconsidered", *European Journal of Political Economy*, vol. 13, pp. 751-764.

Westhues, A., (2006), "Becoming Acquainted with Social Policy" in *Canadian Social Policy*, (Ed.) Wethues, A.-Wharf, B., Ontario, Wilfrid Laurier University Press, pp.5-24.

Yaşar, M.R., (2003), "Dinden Psikiyatriye: Değişen Sosyal Kontrol Sürecinin Doğası", *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı:3, <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/esosder/article/view/5000067888/0>, (01.05.2014).

Yayman, H., (2000), “Bir Dönem İncelemesi: 1960 Sonrası Çalışma Hayatına İlişkin Yeni Düzenlemeler”, *Sayıştay Dergisi*, Sayı:37, ss.58-74.

Yıldırım, A., (2010), “Türkiye’de Yoksullukla Mücadele ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü”, *Yardım ve Dayanışma Dergisi*, Yıl: 1, Cilt: 1, Sayı: 1, ss. 9-16.

Yıldırım, S., (1990), “Yerel Yönetim ve Demokrasi”, *Türk Belediyeciliğinde 60 Yıl: Uluslararası Sempozyum*, Ankara, Ankara Büyükşehir Belediyesi, ss.7-43.

Yıldırım, U.,-Göktürk, İ. (2008), “Toplumsal Sorunların Çözümünde Yeni Belediyecilik Anlayışı: Sosyal Belediyecilik Yaklaşımı”, *1. Ulusal Yerel Yönetimler Sempozyumu*, 23-24 Ekim, Sakarya, Sakarya Üniversitesi, ss. 237-255.

Yolcu, H. (2010), “Neo-Liberal Dönüşümün Yaşandığı Ülkelerde Yerelleşme ve Okul Özerkliği Uygulamaları”, *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 6, Sayı: 12, ss. 253–273.

Yörükoğlu, F., (2009), “Türk Belediyeciliğinin Gelişim Süreci”, *Mevzuat Dergisi*, Yıl: 12, Sayı: 135, <http://www.mevzuatdergisi.com/2009/03a/02.htm>, (01.05.2014).

Yüksel, F., (2007), “Sosyal Devletin Dönüşüm Sürecinde Yerel Yönetimlerin Yeni İşlevleri”, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, Cilt: 62, Sayı: 1, ss. 279-298.

Diğer:

Raporlar:

Adana Büyükşehir Belediyesi, (2013), *2013 Yılı Faaliyet Raporu*, Adana.

ADB, (2013), *The Social Protection Index Assessing Results For Asia and the Pacific*, Philippines, Asian Development Bank.

Bergmark, A.-Minas R., (2006), *Rescaling Social Welfare Policies in Sweden*, Institute for Future Studies, Stockholm.

Buğra, A.-Keyder Ç., (2003), *New Poverty and the changing welfare regime in Turkey*, Ankara.

DDK, (2009), *Türkiye’de Sosyal Yardımlar ve Sosyal Hizmetler Alanındaki Yasal ve Kurumsal Yapının İncelenmesi, Aile, Çocuk, Özürlü, Yaşlı ve Diğer Kişilere Götürülen Sosyal Hizmetlerin ve Sosyal Yardımların Genel Olarak Değerlendirilmesi, Bu Hizmetlerin Düzenli ve Verimli Şekilde Yürütülmesinin ve Geliştirilmesinin Sağlanması Hakkında Hazırlanan Araştırma ve İnceleme Raporu (Özet)*, Ankara.

Department for Communities and Local Government, (2013), *Local Government Financial Statistics England*, London.

Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi, (2013), *2013 Yılı Faaliyet Raporu*, Diyarbakır.

DPT, (2001), *Sosyal Güvenlik Özel İhtisas Komisyonu Raporu*, Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Ankara, DPT Yayınları.

Employers' Organisation, (2004), *Local Government Employment Digest*, No: 332.

Erdem, I., (2006), *Avrupa'da Asgari Gelir Uygulamaları*, Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Politika Forumu, Araştırma Raporu, İstanbul.

Ferrera, M.-Hemerijck A.-Rhodes, M., (2001), *The Future of Social Europe: Recasting Work and Welfare in The New Economy*.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi, (2013), *2013 Yılı Faaliyet Raporu*, İstanbul.

İzmir Büyükşehir Belediyesi, (2013), *2013 Yılı Faaliyet Raporu*, İzmir.

Local Government Association, (2008), *Local Government Matters Facts and Figures About Local Councils 2005-2006*, pp. 1-34.

OECD, (2004), *The Role of The European Union in Local and Regional Development*, Paris, World Bank Institute City Raund.

PADCO, (1991), *Overview of Local Government's Role in Facilitating Private Development of Housing*, http://pdf.usaid.gov/pdf_docs/PNABJ607.pdf, (01.09.2013).

Statistical Yearbook of The Republic of Poland, 2012.

Statistical Yearbook of Sweden, 2014.

TC. Başbakanlık, (2005), *Sosyal Güvenlik Reformu: Sorunlar ve Çözüm Önerileri*, Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma, Ankara.

TC. Maliye Bakanlığı Genel Yönetim Bütçe İstatistikleri, <http://www.maliye.gov.tr>, (15.02.2015).

Türkiye İstatistik Kurumu, (2008), *Tüketim Harcamaları, Yoksulluk ve Gelir Dağılımı*, Ankara.

Türkiye İstatistik Kurumu, (2009), *Bölgesel İzleme Göstergeleri TR31 İzmir 2008*, Ankara.

Türkiye İstatistik Kurumu, (2011), *Bölgesel Göstergeler TR10 İstanbul 2010*, Ankara.

Türkiye İstatistik Kurumu , (2011), *Bölgesel Göstergeler TR62 Adana, Mersin 2010*, Ankara.

Türkiye İstatistik Kurumu, (2011), *Bölgesel Göstergeler TRC2 Şanlıurfa, Diyarbakır 2010*, Ankara.

Türkiye İstatistik Kurumu, (2013), *Seçilmiş Göstergelerle Adana 2012*, Ankara.

Türkiye İstatistik Kurumu, (2013), *Seçilmiş Göstergelerle Diyarbakır 2012*, Ankara.

Türkiye İstatistik Kurumu, (2013), *Seçilmiş Göstergelerle İstanbul 2012*, Ankara.

Türkiye İstatistik Kurumu, (2013), *Seçilmiş Göstergelerle İzmir 2012*, Ankara.

WORLD BANK, (1997), *World Development Report*.

Tezler:

Aydın, M., (2006), *Yeni Yasal Düzenlemeler Çerçevesinde Türkiye’de Belediyelerin Sosyal Politika Alanındaki Görev ve Deneyimlerinin Değerlendirilmesi (Zeytinburnu Örneği)*, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul.

Bach, S., (2003), *The Development of The Urban Welfare State: A Case Study of The Regional Municipality of York*, Carleton University, School of Public Policy and Administration, A Thesis Submitted for the Degree of Doctor of Philosophy Canada, Ottawa, Ontario.

Çiçek, Ş.E., (2010), *Türkiye’de Belediyelerin Sosyal Hizmet ve Sosyal Yardım Politikaları: Batı Akdeniz Örneği*, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Isparta.

Demir, İ., (2006), *Yerel Yönetimlerin Sosyal Politika Fonksiyonları, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Örneği*, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kocaeli.

Ela, E. D., (2007), *Sosyal Devlet Anlayışındaki Değişikliklerin Türkiye’de Uygulanan İstihdam Politikalarına Etkisi*, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.

Jang, D. H., (2008), *Welfare Geography and The Changing World of Welfare Municipalities*, Universität Bremen, Zur Erlangung der Doktorwürde (Ph.D.) durch den Promotionsausschuss Dr. phil. Der, Bremen.

Karakış, E., (2009), *Küreselleşen Dünya Yönetiminde Yerel Yönetimler Bağlamında Sosyal Politika*, Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sivas.

Kaya, E., (2009), *Yoksullukla Mücadelede Avrupa’nın ve Türkiye’nin Sosyal Yardım Modeli*, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü (Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi), Ankara.

Keleş, S., (2008), *Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları ve Ankara Büyükşehir Belediyesi Örneği*, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Afyon.

Kesgin, B., (2008), *Yoksulluğa Yerel Müdahale “Sosyal Belediyecilik” Karşılaştırmasında Eminönü ve Beşiktaş Belediyeleri Örnekleri*, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul.

Ölmez, T. O., (2005), *Sosyal Yardım Sistemi İçerisinde Yerel Yönetimlerin Yeri*, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.

Tepe A., (2007), *İstanbul Büyükşehir Belediyesinin Yaygın Eğitim Yaygın Eğitim Uygulaması İSMEK*, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul.

Thoren, K. H., (2008), *Activation Policy In Action: A Street- Level Study of Social Assistance in the Swedish Welfare State*, The University of Chicago, The Faculty

of The School of Social Service Administration, Candidacy for The Degree of Doctor of Philosophy.

Yılmaz, H., (2005), *1961 ve 1982 Anayasalarına Göre Sosyal Hukuk Devleti*, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Bolu.

İnternet Kaynakları:

Aktan C. C.-Özkıvrak Ö., “Sosyal Devletin Ortaya Çıkışı ve Gelişimi”, <http://www.canaktan.org/politika/refah-devleti/dogusu-gelism.htm>, (01.03.2011).

Güney Z., “Batı’da Sosyal Belediyecilik”, www.ekohaber.com, Yayın Tarihi: 26.05.2009, <http://www.ekohaber.com.tr/Ziya,Guney,Batida,sosyal,belediyecilik-ekohaber-5-haberid-7866.html>, (29.05.2009).

http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=SOCX_AGG (10.01.2015).

<https://sdb.sadb.org/sdb/index.jsp> (10.01.2015).

<http://www.ab.gov.tr/index.php?p=48579&l=1>, (05.02.2015).

<http://www.adana-bld.gov.tr/organizasyon.html>, (07.06.2014).

<http://www.canaktan.org/politika/refah-devleti/amaclar.htm>, (05.04.2009).

<http://www.diyarbakir-bld.gov.tr/organizationschema.aspx>, (07.06.2014).

<http://www.ibb.gov.tr/tr-TR/kurumsal/Pages/YonetimSemasi.aspx>, (07.06.2014).

<http://www.izmir.bel.tr/OrganizasyonSemasi/677/tr>, (07.06.2014).

<http://www.oecd.org/social/expenditure.htm>, (10.01.2015).

<http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CERD.aspx>, (10.01.2015).

<http://www.politics.co.uk/reference/local-government-structure>, (29.01.2015).

<http://www.sosyalhizmetuzmani.org/sosyalbelediyecilik.htm>, (07.06.2014).

<http://www.sosyalyardimlar.gov.tr>, (05.04.2009).

<https://www.gov.uk/understand-how-your-council-works/types-of-council>, (29.01.2015).

<https://www.muhasabat.gov.tr/mgmportal/.....> (28.01.2015).

Karataş, K., “Belediyeler ve Sosyal Hizmetler”, www.korlerfederasyonu.org.tr/Belediyeler_ve_Sosyalhizmetler.htm, (21.10.2008).

Kula, O. B., “21. Yüzyılda Sosyal Demokrasi”, http://www.sodev.org.tr/Sosyal_Demokrasi/sdtarihi/yazilar/21_yuzyilda_sosyal_demokrasi.htm, 09.02.2007, (19.04.2012).

OECD, “Fiscal Decentralisation Database”, <http://www.oecd.org/tax/federalism/oecd-fiscal-decentralisation-database.htm>, (04.02.2015).

OECD, “Social Expenditure Aggregated Data”, http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=SOCX_AGG, (10.01.2015).

Seyyar, A., “Sosyal Güvenlik Nedir?” <http://www.sosyalsiyaset.net/documents/sg.htm>, (05.04.2009).

T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı, (2013), Haber Bülteni, <http://www.yereldeab.org.tr/Portals/0/yayinlar/bulten7.pdf>, ss.1-4, (05.02.2015).

TC. Kalkınma Bakanlığı, Mahalli İdareler Gelir ve Harcamaları, <http://www.kalkinma.gov.tr/Pages/content.aspx?List=ca394c68%2D9a0>, (04.02.2015).

TC. Maliye Bakanlığı, Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü, Bütçe Büyüklükleri ve Bütçe Gerçekleşmeleri, <http://www.bumko.gov.tr/TR,157/butce-buyuklukleri-ve-butce-gerceklesmeleri.html> (04.02.2015).

Türkiye İstatistik Kurumu, (2013), “Çocuk İşgücü Anketi Sonuçları”, *Haber Bülteni*, Sayı:13659, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=13659>, (28.01.2015).

Türkiye İstatistik Kurumu, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) Veri Tabanı, <http://tuikapp.tuik.gov.tr/adnksdagitapp/adnks.zul>, (01.09.2014).

Türkiye İstatistik Kurumu, (2015), “Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, 2014”, *Haber Bülteni*, Sayı:18616, <http://www.tuik.gov.tr/HbGetirHTML.do?id=18616>, (28.01.2015).

EKLER

EK-1: SOSYAL BELEDİYESİLK FAALİYETLERİNDEN FAYDALANANLARIN TATMİNİ: BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİ ÖRNEĞİ

Aşağıdaki anket, “Türkiye’de Sosyal Belediyecilik: Büyükşehir Belediyeleri Örneği” konulu doktora tezi için hazırlanan bir çalışmadır.

Anketteki sorulara vereceğiniz cevaplar sadece bu çalışmada ve bilimsel amaçlı olarak kullanılacaktır.

Katkılarınız ve ayırdığınız zaman için teşekkür ederiz.

Hasan Mahmut KALKIŞIM

Danışman: Doç. Dr. Uysal KERMAN

Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Kamu Yönetimi

VATANDAŞLARIN SOSYAL BELEDİYESİLK FAALİYETLERİNE KARŞI ALGILARI

1. Kesinlikle katılmıyorum 3. Kısımten katılıyorum 5. Kesinlikle katılıyorum
2. Katılmıyorum 4. Katılıyorum

	1	2	3	4	5
1. Belediyenin sosyal belediyecilik faaliyetleri adil bir şekilde yürütölüyor.					
2. Bu faaliyetlerden yararlandığım için bir eziklik hissediyorum.					
3. Hayatımı belediyeden yardım alarak devam ettirmek istiyorum.					
4. Belediyenin sosyal belediyecilik faaliyetleri belediyeye bakışımı olumlu yönde etkilemektedir.					
5. Belediyenin sosyal belediyecilik faaliyetlerinden yararlandığım için mutluyum.					
6. Belediyenin sosyal belediyecilik faaliyetleri dolayısıyla vatandaşlık bağlarım güçlendi.					
7. Son dönemde belediyenin sosyal belediyecilik faaliyetleri artmıştır.					
8. Sosyal yardımlar hakkaniyete dayalı olarak dağıtılıyor.					
9. Belediyenin sosyal belediyecilik faaliyetleri beni sosyalleştirmektedir.					
10. Belediyenin sosyal belediyecilik faaliyetlerinde siyasi ayırım (particilik) yapılmaktadır.					
11. Belediye başkanlığı seçimlerinde oy kullanırken bu tür faaliyetlerden etkilenirim.					
12. Belediye başkanı başka bir siyasi partiden olsaydı sosyal belediyecilik faaliyetleri daha az olurdu.					
13. Belediye sosyal belediyecilik faaliyetlerini yerine getirirken vatandaşları rencide etmektedir.					
14. Sosyal belediyecilik faaliyetleri belediyeler için zorunlu görevlerdendir.					
15. Sosyal belediyecilik faaliyetleri harcamalarımı azaltmaktadır.					
16. Belediyenin sosyal belediyecilik faaliyetlerini yeterli buluyorum.					
17. Belediyenin sosyal belediyecilik faaliyetlerini kaliteli buluyorum.					
18. Belediyeler bu faaliyetleri diğer kurumlara göre daha etkili, verimli ve kaliteli yürütmektedir.					
19. Yapılan bu faaliyetler daha uygun ve ucuz hizmet almama katkı sağlamaktadır.					
20. Bu faaliyetlerden dolayı belediyeye güven duymaktayım.					
21. Bu faaliyetler sivil toplum kuruluşları ve diğer kuruluşlarla birlikte yapılmalıdır					
22. Özellikle sosyal yardım faaliyetlerinden vatandaşların mükerrer (birden fazla) yararlandığını düşünüyorum.					
23. Sosyal faaliyetlerden dolayı belediye başkanından memnunum					
24. Sosyal belediyecilik faaliyetlerinin yürütölmesinde işbirliğinin yapılması daha fazla vatandaşa ulaşma imkanı vermektedir					
25. Belediyenin bu faaliyetlerinden dolayı yoksunluğum giderildi.					

1. Yaşadığınız büyükşehir belediyesi ve partisi?
2. Doğduğunuz il? 3. Cinsiyetiniz? ☐ Erkek ☐ Kadın
4. Yaşınız?
☐ 20-30 ☐ 31-40 ☐ 41-50 ☐ 51-60 ☐ 61 ve üzeri
5. Medeni haliniz?
☐ Bekar ☐ Evli ☐ Eşi ölmüş ☐ Boşanmış
6. Öğrenim durumunuz?
☐ Okula gitmemiş ☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ve dengi okul
☐ Yüksekokul ☐ Fakülte ☐ Yüksek lisans, doktora
7. Mesleğiniz?
☐ İşsiz ☐ Memur ☐ İşçi ☐ Gündelikçi ☐ Öğrenci ☐ Emekli
☐ Ev hanımı ☐ Çiftçi ☐ Esnaf ☐
8. Eğer işsizseniz kaç yıldır çalışmıyorsunuz?
☐ 1 yıldan az ☐ 1 yıl ☐ 2 yıl ☐ 3 yıl ☐ 4 yıl ve üzeri
9. Eğer işsizseniz, iş arıyor musunuz, kaç yıldır iş arıyorsunuz?
☐ Çalışabilecek durumda değilim ☐ 1 yıldan az ☐ 1 yıldır ☐ 2 yıldır
☐ 3 yıldır ☐ 4 yıl ve üzeri ☐ İş aramıyorum
10. Aileniz siz dahil kaç kişiden oluşmaktadır
☐ 1-2 kişi ☐ 3-4 kişi ☐ 5-6 kişi ☐ 7-8 kişi ☐ 9 kişi ve üzeri
11. Ailenizin aylık toplam geliri?
☐ 0-500 TL ☐ 501-1000 TL ☐ 1001-1500 TL ☐ 1501-2000 TL ☐ 2001 TL ve üzeri
12. Son bir yıl içerisinde ortalama kaç kez sinema, tiyatro, konser, gezi vb. gittiniz.
☐ Hiç gitmedim ☐ 1 kez ☐ 2 kez ☐ 3 kez ☐ 4 kez ve üzeri
13. Eğer gitmişseniz, bu tür faaliyetlere ne şekilde (nasıl) katıldınız?
☐ Kendi imkan ve paramla ☐ Belediyenin bu hizmetleri ücretsiz sunmasıyla
☐ Belediyenin bu hizmetleri uygun bir fiyatla sunmasıyla ☐ Akraba ve dostların imkanlarıyla
14. Aşağıdaki sosyal belediyeçilik faaliyetlerinden hangilerinden faydalandınız? **(Birden fazla işaretleyebilirsiniz)**
☐ Yakacak ☐ Giyim ☐ Kira ☐ Gıda ☐ Ulaşım ☐ İlaç yardımı
☐ Cenaze ☐ Ev eşyası ☐ Nakdi yardım ☐ Kültür sanat ve spor ☐ Eğitim bursu
☐ Ramazan çadırı ☐ Meslek Edindirme Kursu ☐ Evde bakım hizmetleri ☐ Konut
☐ Psikolojik danışmanlık ve Terapi ☐ Hamile-Eş eğitim danışmanlığı ☐ Sağlık
☐ Evlilik öncesi danışmanlık ☐ Hukuk danışmanlığı ☐ Tekerlekli sandalye, baston vb
☐ Kitap kırtasiye ve önlük gibi eğitim yardımları ☐ Ucuz ekmek hizmetleri ☐ Sosyal tesisler ☐
15. Bu faaliyetlerden kaç yıldır yararlanıyorsunuz?
☐ 1 yıl ve altı ☐ 2 yıl ☐ 3 yıl ☐ 4 yıl ☐ 4 yıl ve üzeri
16. Bu faaliyetlerden yararlanmanızın en temel nedeni nedir?
☐ Ekonomik yoksunluk ☐ Zihinsel problemler ☐ Bedensel sıkıntılar ☐ Duygusal sıkıntılar
☐ Ailemden kaynaklanan sorunlar ☐ Sosyal yaşamımdan kaynaklanan sorunlar ☐
17. Bu faaliyetlerden hangi kanallar yoluyla faydalandınız? **(Birden fazla işaretleyebilirsiniz)**
☐ Kendim başvurdum ☐ Yetkililer beni buldu ☐ Yakınlarım vasıtasıyla
☐ Muhtarın girişimleriyle
18. Belediyenin bu faaliyetlerinden faydalanma sürecinde bir sorunla karşılaştınız mı?
☐ Evet ☐ Hayır

19. Bu faaliyetlerle ilgili olarak en çok nelerden rahatsızsınız? (Sadece üç tane işaretleyiniz)

- ☐ Faaliyetlerin onur incitici şekilde yapılması
☐ Bürokratik işlemler/engeller
☐ Sosyal yardımların düzensiz olması
☐ Yardımdan ihtiyacı olmayanların da faydalanması
☐ Siyasi parti yandaşlarının kulanması
☐ Yardımın nakdi olmaması
☐ Görevli memurların davranışları
☐ Aile /Akraba ve komşulardan çekinmem
☐

20. Bu tür faaliyetlere ihtiyaç duyduğunuzda başvuracağınız kurum veya kuruluşlar sırasıyla hangileridir? (1,2,3 şeklinde işaretleyiniz)

- ☐ Belediye ☐ Valilik ☐ Kaymakamlık ☐ Vakıflar/Dernekler
☐ Muhtarlık ☐ Akrabalarım ☐ Zengin insanlar ☐

21. Eğer ilk sırada belediye ise bunun en temel nedeni nedir?

- ☐ Belediyenin bu konuda bana yardımcı olabileceğine inanıyor olmam.
☐ Belediyenin bu işi çok iyi yapıyor olması
☐ Aynı siyasi görüşü benimsemem
☐ Ailem ve arkadaşlarımla tavsiyesi
☐ Belediyenin bu konudaki reklamlarından etkilenmem
☐ Daha kolay ulaşabilmem
☐

22. Bu tür sosyal faaliyetleri sizce hangi kurum en etkili, verimli ve kaliteli yapmaktadır?

- ☐ Belediye ☐ Valilik ☐ Muhtarlık ☐ Hayır Kurumları (Dernek ve Vakıf)
☐ Yardımsever vatandaşlar tarafından ☐ Valilik, belediye, Sivil Toplum Örgütleri işbirliğiyle
☐ Yok ☐ Bilmiyorum

23. Bağlı olduğum belediyenin en çok takdir ettiğim sosyal belediyeçilik faaliyeti. (Birden fazla işaretleyebilirsiniz)

- ☐ Yakacak ☐ Giyim ☐ Kira ☐ Gıda ☐ Ulaşım ☐ İlaç yardımı
☐ Cenaze ☐ Ev eşyası ☐ Nakdi yardım ☐ Kültür sanat ve spor ☐ Eğitim bursu
☐ Ramazan çadırı ☐ Meslek Edindirme Kursu ☐ Evde bakım hizmetleri ☐ Konut
☐ Psikolojik danışmanlık ve Terapi ☐ Hamile-Eş eğitim danışmanlığı ☐ Sağlık
☐ Evlilik öncesi danışmanlık ☐ Hukuk danışmanlığı ☐ Tekerlekli sandalye, baston vb
☐ Kitap kırtasiye ve önlük gibi eğitim yardımları ☐ Ucuz ekmek hizmetleri ☐ Sosyal tesisler ☐ Diğer....

24. Belediyenin aşağıdaki hizmetlerinden hangileri sosyal belediyeçilik faaliyetidir? (Birden fazla işaretleyebilirsiniz)

- ☐ Kömür yardımı ☐ Meslek Edindirme Kursları
☐ Gıda yardımı ☐ Hayvan barınakları yapmak
☐ Kokteyl düzenlemek ☐ Ramazan çadırları kurmak
☐ İndirimli yolcu taşıma bileti sunmak ☐ Konser, sinema günleri vb. düzenlemek
☐ e-belediye imkanlarını geliştirmek ☐ Konut hizmetleri
☐ Sağlık hizmetleri ☐ Ucuz ekmek hizmetleri
☐ Sosyal tesisler

25. Belediyenin sosyal belediyeçilik faaliyetlerinin temel amacı sizce nedir?

- ☐ Yoksulluğu ortadan kaldırmak ☐ Seçimler için oy depolamak
☐ Yoksulluğun etkilerini hafifletmek ☐ Kişileri üretken hale getirerek topluma kazandırmak
☐ Herhangi bir işlevi yok ☐ Vatandaşları sosyalleştirmek

EK-2: SOSYAL BELEDİYECİLİK FAALİYETLERİNİ YÜRÜTENLERİN BU FAALİYETLERE İLİŞKİN ALGILARI: BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİ ÖRNEĞİ

Aşağıdaki anket, “Türkiye’de Sosyal Belediyecilik: Büyükşehir Belediyeleri Örneği” konulu doktora tezi için hazırlanan bir çalışmadır.

Anketteki sorulara vereceğiniz cevaplar sadece bu çalışmada ve bilimsel amaçlı olarak kullanılacaktır.

Katkılarınız ve ayırdığınız zaman için teşekkür ederiz.

Hasan Mahmut KALKIŞIM

Danışman: Doç. Dr. Uysal KERMAN

Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Kamu Yönetimi

SOSYAL BELEDİYECİLİK FAALİYETLERİNİ YÜRÜTENLERİN BU FAALİYETLERE KARŞI ALGILARI

1. Kesinlikle katılmıyorum

3. Kısmen katılıyorum

5. Kesinlikle katılıyorum

2. Katılmıyorum

4. Katılıyorum

	1	2	3	4	5
1. Belediyenin sosyal belediyecilik faaliyetleri adil bir şekilde yürütülüyor.					
2. Bu faaliyetlerden yararlananlar bir eziklik hissetmektedir.					
3. İnsanlar hayatlarını belediyeden yardım alarak devam ettirmek istiyorlar.					
4. Belediyenin sosyal belediyecilik faaliyetleri belediyeye bakışı olumlu yönde etkilemektedir.					
5. Özellikle sosyal yardım faaliyetlerinde muhtarlık aktif bir rol üstlenmelidir.					
6. İnsanlar sosyal belediyecilik faaliyetlerinden yararlandıkları için mutludurlar.					
7. Sosyal belediyecilik faaliyetlerinden dolayı insanların vatandaşlık bağları güçlenmektedir.					
8. Son dönemde belediyenin sosyal belediyecilik faaliyetleri artmıştır.					
9. Sosyal yardımlar hakkaniyete dayalı olarak dağıtılıyor.					
10. Belediyenin sosyal belediyecilik faaliyetleri vatandaşları sosyalleştirmektedir.					
11. Belediyenin sosyal belediyecilik faaliyetlerinde siyasi ayırım (particilik) yapılmaktadır.					
12. Vatandaşlar belediye başkanlığı seçimlerinde oy kullanırken bu tür faaliyetlerden etkilenmektedirler.					
13. Belediye başkanı başka bir siyasi partiden olsaydı sosyal belediyecilik faaliyetleri daha az olurdu.					
14. Belediye sosyal belediyecilik faaliyetlerini yerine getirirken vatandaşları rencide etmektedir.					
15. Sosyal belediyecilik faaliyetleri, belediyeler için zorunlu görevlerdendir.					
16. Sosyal belediyecilik faaliyetleri vatandaşların harcamalarını azaltmaktadır.					
17. Belediyenin sosyal belediyecilik faaliyetlerini yeterli buluyorum.					
18. Belediyenin sosyal belediyecilik faaliyetlerini kaliteli buluyorum.					
19. Belediyeler bu faaliyetleri diğer kurumlara göre daha etkili yürütmektedir.					
20. Yapılan bu faaliyetler vatandaşların daha uygun ve ucuz hizmet almasına katkı sağlamaktadır.					
21. Vatandaşlar sosyal belediyecilik faaliyetlerinden dolayı belediyeye güven duymaktadır.					
22. Sosyal belediyecilik faaliyetlerini yürütürken diğer kurum ve kuruluşlarla veri paylaşımında bulunuyoruz.					
23. Özellikle sosyal yardım faaliyetlerinden vatandaşların mükerrer (birden fazla) yararlandığını düşünüyorum.					
24. Sosyal belediyecilik faaliyetleri belediye başkanına bakışı olumlu etkilemektedir.					
25. Sosyal belediyecilik faaliyetlerin yürütülmesinde işbirliğinin yapılması daha fazla vatandaşa ulaşma imkanı vermektedir.					
26. Diğer kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği sosyal belediyecilik faaliyetlerinin etkin ve verimli yürütülmesine imkan tanımaktadır.					
27. Sosyal belediyecilik faaliyetlerinden dolayı vatandaşların yoksunlukları giderildi.					

1. Yaşadığınız büyükşehir belediyesi, partisi?

2. Doğduğunuz il? 4. Cinsiyetiniz? () Erkek () Kadın

3. Yaşınız?
() 18-30 () 31-40 () 41-50 () 51-60 () 61 ve üzeri

4. Öğrenim durumunuz?
() İlkokul () Ortaokul () Lise ve dengi okul
() Yüksekokul () Fakülte () Yüksek lisans, doktora

5. Hangi bölüm mezununuz?

6. Sosyal belediyeçilik faaliyetlerine önem veren ve bunları etkin olarak uygulayan bir belediye olduğunuzu düşünüyor musunuz?

() Evet () Hayır () Kısmen

7. Cevabınız Evet veya Kısmen ise niçin bu sosyal belediyeçilik faaliyetlerini uyguluyorsunuz?

	EVET	HAYIR
1. Merkezi idare Yetersiz Kaldığından		
2. Vatandaşların artan talepleri nedeniyle		
3. Yoksulluk ve işsizliğin artışından dolayı		
4. Yaşlı, engelli, kadın ve çocukların korunmasının artan öneminden dolayı		
5. Diğer belediyelerle rekabet etmek için		
6. Belediyeçilik anlayışım gereği		
7. Vatandaşların sosyal gelişimini sağlamak için		
8. Halkın desteğini kazanmak için		
9. Vatandaşın devlete ve belediyeye olan hissiyatını olumlu geliştirmek için		
10. Yasal zorunluluktan dolayı		
11. Çağdaş belediyelerin bu görevleri yapması gerektiğine inandığımız için		
12. Seçimlere yönelik oy depolamak için		
13.		

8. Belediyeniz sosyal belediyeçilik anlayışı çerçevesinde ağırlıklı olarak hangi grupları kendisine hedef kitle olarak seçmiştir? (1,2,3 şeklinde işaretleyiniz)

() Yaşlılar () Engelliler () Kadınlar () Madde bağımlıları () Gençler () Yoksullar

9. Belediyenizin sosyal belediyeçilik faaliyetleri hangi alanlarda yoğunlaşmaktadır? (1,2,3 şeklinde işaretleyiniz)

() Sosyal yardım () Eğitim () Sosyo-kültürel faaliyetler
() Sağlık () Konut () Sosyal hizmetler

10. Belediyenin aşağıdaki hizmetlerinden hangileri sosyal belediyeçilik faaliyetidir? (Birden fazla işaretleyebilirsiniz)

() Kömür yardımı () Meslek edindirme kursu
() Gıda yardımı () Hayvan barınakları yapmak
() Kokteyl düzenlemek () Ramazan çadırları kurmak
() İndirimli yolcu taşıma bileti sunmak () Konser, sinema günleri vb. düzenlemek
() e-belediye imkanlarını geliştirmek () Konut hizmetleri
() Sağlık hizmetleri () Ucuz ekmek hizmetleri
() Sosyal tesisler

11. Bu tür sosyal faaliyetleri sizce hangi kurum en etkili yapmaktadır?

() Belediye () Valilik () Muhtarlık () Hayır Kurumları (Dernek ve Vakıf)
()Yardımsever vatandaşlar tarafından () Valilik, belediye, Sivil Toplum Örgütleri işbirliğiyle
() Yok () Bilmiyorum

12. Sizce bu hizmetleri yaparken sizin belediyeniz sivil toplum kuruluşları ile yeterince işbirliği yapabilmekte midir?

a) Evet b) Hayır c) Kısmen d) Bilmiyorum

13. Sizce sizin belediye sivil toplum kuruluşlarının fikir ve önerilerini dikkate alıyorlar mı?

- a) Evet b) Hayır c) Kısmen d) Bilmiyorum

14. Sivil toplum kuruluşları ile ne tür bir ilişki yürütmektesiniz? (Birden fazla işaretleyebilirsiniz)

- a) Proje geliştirme ve yürütme
b) Hibe alma ve verme
c) Bazı sosyal belediyeçilik faaliyetlerini onlar aracılığıyla yerine getiriyoruz
d) Rapor veya plan hazırlama ve yayınlamak
e) Onlardan mal ve hizmet satın alıyoruz.
f) ...

15. Sivil toplum kuruluşlarıyla en çok hangi sosyal belediyeçilik faaliyetini yürütüyorsunuz? (Birden fazla işaretleyebilirsiniz)

- a) Eğitim faaliyetlerini g) Konut faaliyetlerini
b) Sağlık faaliyetlerini h) Sosyal güvenlik
c) Kültürel faaliyetleri ı) İstihdam
d) Sosyal yardım faaliyetlerini k) Bakımevi faaliyetlerini
e) Sosyal hizmetleri l) Araştırma faaliyetlerini (Rapor, proje hazırlama vs.)
f)

16. Sosyal belediyeçilik faaliyetlerinin yürütülmesinde daha çok hangi sorunlarla karşılaşılıyorsunuz?

	EVET	HAYIR
1. Kurumlar arasındaki işbirliği ve koordinasyon eksikliği		
2. Deneyim ve birikim eksikliğinden kaynaklanan sorunlar		
3. Kalifiye personel		
4. Personel istihdamında güçlükler		
5. Kaynak yetersizliği		
6. Bürokrasi		
7. Mükerrer uygulamalar (Bir kişinin aynı faaliyetten birden fazla kanaldan faydalanması)		
8. Sosyal tarafların ilgisizliği		
9. Hizmet standardı konusunda belirsizlik		
10. Uygulama yöntem ve usulünde karmaşa		
11. Öncelikleri belirleyememe		
12. Objektif kriterlere göre değerlendirme yapılamaması		
13.		

17. Aşağıdaki faaliyetler hangi kurumlar tarafından yerine getirilirse yararlananlar açısından daha etkili olur?

	Devlet	Belediye	STK'lar	Devlet, Belediye ve STK işbirliği
Sosyal hizmetler				
Sosyal yardımlar				
Eğitim ve öğretim hizmetleri				
Sağlık hizmetleri				
Konut hizmetleri				

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler:

Adı ve Soyadı: Hasan Mahmut KALKIŞIM

Doğum Yeri ve Yılı: Akçaabat-Trabzon / 05.05.1977

Medeni Hali: Evli

Eğitim Durumu:

Lisans: Cumhuriyet Üniversitesi, Kamu Yönetimi Bölümü (1999)

Yüksek Lisans: Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı (2005)

Yabancı Dil ve Düzeyi:

1. İngilizce, 61,25 (ÜDS)

İş Denevimi:

1. İlköğretim ve ortaöğretim kurumlarında ders ücreti karşılığında öğretmenlik (2000-2003)
2. Kafkas Üniversitesi İkt. ve İd. Bil. Fak. Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Araştırma Görevlisi (2005-2008)
3. Gümüşhane Üniversitesi İkt. ve İd. Bil. Fak. Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Öğretim Görevlisi (2008-....)

Bilimsel Yayınlar ve Çalışmalar:

1. KALKIŞIM, H. Mahmut; SERBEST, M. Bürkan, “İsrail’den STK Örnekleri: Arap-Yahudi Barış Çabaları”, III. Uluslararası STK’lar Kongresi, 513-520, Çanakkale, 2006.
2. KALKIŞIM, H. Mahmut; SERBEST, M. Bürkan; KOÇAK, Yüksel; “1999 Seçimleri Sonrasında DSP-MHP-ANAP Koalisyonunun Kurulmasında Basının Rolü”, Medya ve Siyaset Sempozyumu, , İzmir, 15-17 Kasım 2007.
3. KALKIŞIM, H. Mahmut, “Geçmişten Günümüze Kamu Yönetimi Disiplini”, içinde Kamu Yönetimi, (Ed.) KOÇAK, Y.; ÇİÇEK, A. C., Ankara, SFS Grup Yayınları, 2011.
4. KALKIŞIM, H. Mahmut; DOĞAN, K. Caner, “Türkiye’de Sürdürülebilir Kalkınma ve Enerji İlişkisi: Gümüşhane Örneği” IV. Yerel Ekonomiler Kongresi, Gümüşhane, 24-26 Mayıs 2012.
5. KALKIŞIM, H. Mahmut; DOĞAN, K. Caner; KARAASLAN, İbrahim, “ Neo-liberal Dönüşüm Sürecinde Post Bürokratik Yapılanma: Yönetişim Modeli, içinde Kamu Yönetimi, (Ed.) KOÇAK, Y.; ÇİÇEK, A. C., Ankara, Gazi Kitabevi, 2012.
6. KALKIŞIM, H. Mahmut; DOĞAN, K. Caner, “Türkiye Karayollarında Güneş Enerjisi Sistemlerinin Kullanımı: Mevcut Durum, Kullanılma Gerekçeleri ve Öngörüler” Uluslararası Katılımlı Çevre Sempozyumu, Gümüşhane, 24-26 Ekim 2013, (Poster sunumu)
7. KALKIŞIM, H. Mahmut, “Kamu Yönetiminde Etik İlkeler” Etik Haftası Etkinlikleri, Gümüşhane Yurt-Kur Müdürlüğü, (2011, 2012)